

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי לוי יצחק

— הערות לספר הזהר —

בראשית

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשס"ט

מאת

הרה"ג והרה"ח המקובל

ר' לוי יצחק ז"ל

שניאורסאהן

הוצאה שלישית

יצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים וחמש לבריאה

מפתח:

IV	רשימת הרב המחבר
VII	תמונת הרב המחבר ז"ל
	לקוטי לוי יצחק – הערות לס' הזהר. א"ערה
	השמטה לפ' ויגש. רעז
	ראשי פרקים מדברי ימי חייו. רפט
	פאקסימיליא מרשימת הרב המחבר ז"ל. רצא
	פאקסימיליא מעמוד אחד של ס' הזהר עם הערות
	בכת"י הרב המחבר ז"ל. רצג
	מפתח ההערות על סדר דפי הזהר. רצה

LIKKUTEI LEVI YITZCHOK — HAOROIS LESEFER HAZOHAR —

I

BEREISHIS

Third edition

5745 ● 1985

Published and Copyrighted by
"KEHOT" PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway, Brooklyn, N. Y. 11213
Tel. (718) 493-9250 ● (718) 774-4000

5745 1985

Printed in the U.S.A.

Library of Congress Cataloging in Publication Data

Schneursohn, Levi Yitshak, 1878-1944

LIKKUTEI LEVI YITSHAK

(Sifriya Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh)

Bibliography: p.

Includes index.

1. Zohar-Commentaries. I. Title. II. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh.

BM525.A59S45

1985

83-82994

ISBN 0-8266-5445-2 (v. 1)

ISBN 0-8266-5446-0 (v. 2)

פתח דבר

ב"ה.

ת"ל שזכיתי זכות רבה ונפלאה והגיעו לידי כמה מכתבי אאמור' וכן ספרים אחדים, אשר אמי מורתי הרבנית מרת חנה בת הרה"ג והרה"ח וכר הרב מאיר שלמה הביאה אותם אליו, כאשר קבלה הרשיון לנסוע להעיירה לשם הגלה ולהיות שם אתו עמו,

ומהם — אשר רשם הערות קצרות על גליון הספר.

ומיל' בזה ההערות על ס' הזהר (בראשית^י). ובתור הקדמה: (א) תמונה — כנראה בזמן היותו בגלות ציילי. (ב) רשימת אאמור' ע"ד שמו, המאסר והגלות.

בסוף הספר באו: (א) ראשי פרקים מדברי ימי חייו — כפי שנרשמו בשלהי שנת ה'תשי"ד ע"י החפץ (באותו שעה) בעילום שמו. (ב) פאקסימיליא מרשימת אאמור' הנ"ל. (ג) פאקסימיליא מעמוד אחד של ס' הזהר הנ"ל.

מנחם שניאורסאהן

ר"ח מנחם אב. היחשיל. ברוקלין. נ"י.

(^י) הערת המיל' להוצאה שלישית — תשמ"ה: בסוף הס' נתוספו השמטות השייך לבראשית שנדפסו בהוצאות הקודמות בסוף הערות על הזהר שמות—דברים. כן נתחקנו בהוצאה זו כמה מטעויות הדפוס.

רשימת אאמו"ר

הרב הגאון והחסיד המקובל וכו'

ר' לוי יצחק

אשר נאסר והגלה על עבודתו

בהחזקת והפצת היהדות

ונפטר בגלות

ביום כ"ף לחודש מנחם אב

שנת ה'תש"ד

— • —

בס"ד

אני לוי יצחק בן זעלדא רחל. הגלתי על משך ה' שנים. למתא ציאילי במדינת קאזאחסטאן. ומהם. היינו מהמשך הזה בתחלתו. ישבתי בבית האסורים. מן ט' ניסן ה'תרצ"ט עד ט"ז שבט שנת שתי' (בס"ה בחמשה בית האסורים. בתחלה בדניפראפעטראווסק ואח"כ בקיוב ואח"כ עוד הפעם בדניפראפעטראווסק. ואח"כ בחארקאוו ואח"כ באלמא-אטא). היינו משך ש"ג ימים כמספר שב"א. ואימתי הודיעו לי שמשפטי נמסר להאסאבא-סאוועשצאניע דנ' ק' ו' ד' סס"ר. בליל הרשענא רבה קרוב לאשמורת הבקר בבית האסורים בדניפראפעטראווסק. והם שפטו אותי על גלות ה' שנים הנ"ל. ומובן שכל זה הוא בהשגחה פרטית מלמעלה על כל חטאתי ועונותי ופשעי המרובים. ויהי' זה לי כפרת עון. וה' הטוב אשר לא כלו רחמיו ירחם עלי ועל ב"ב שיחיו בתכ"י בזכות אבותי הקדושים נ"ע וצוקללה"ה זיע"א. ובמהרה יוציאני מן המצר למרחב. וישיבני לביתי היינו לאשתי ולזרעי יחיו ואהי' עמהם יחד במנוחה שלווה והשקט על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים לאורך ימים ושנים טובים ונעימים בתכ"א אכ"ר.

הגה שמי רזמו על גבורות. הן לוי והן יצחק (ועיין ברשימה על מארז"ל ע"פ לוח שמה נפשי כי חסיד אני. בענין לוי יצחק) כידוע. וכן מספר

חרב . . לוי יצחק : בנו של הרה"ג והרה"ח וכו' ר' ברוך שניאור בנו של הרה"ג והרה"ח וכו' ר' לוי יצחק בנו של הרה"ג והרה"ח וכו' ר' ברוך שלום בנו בכורו של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק.

שניהם יחד שהוא מספר נדיר, הנה נדיר הוא בבינה מקור הגבורות וכן בהצטרף לזה מה שאני בן זעלדא רחל. הנה יעלה ביחד מספר תרנ"ו. שהמספר הזה רומז על שמות אלקים במילוי יודי"ן ש'. וברבוע ר'. פשוט פ"ו. והנקודות דשם אלקים הם ע' ביחד הוא תרנ"ז. מספר שוש"ן. (ש"ן מספר לוי יצחק ב"ן. ש"ן מספר זעלדא רחל). (שושן הוא אדום כמו שושנה אדומה, והיינו בינה מקור הגבורות. ולכן ביחס הכפודים בחי' בינה מתחיל הפייט דתפלת מוסף בתיבת שושן. שושן עמק איומה, המחתה דקטרת של יחז"כ הייתה של זהב אדום. ויום הספורים הוא כמו פורים כידוע. הנה בפורים הי' כל המעשה בשושן הבירה. וי"ל שושן הבירה שהיתה עיר גדולה עיר המלוכה רומז על בינה, וד"ל). והו' שישבתי בבית האסורים משך שב"א ימים נקדחת שב"א הוא בגבורה כידוע. והגלתי על משך ה' שנים, לנגד הה"ג (ומשך זמן הלימוד דעבודת הלויים הוא ה' שנים. כמ"ש בפרש"י בחזקת ב' בהעלותך בפסוק זאת אשר ללויים כו' ע"ש. כי לויים (מספר אלקים) הם בחי' גבורות. וה' שנים הוא לנגד ה' גבורות. דע שה"פ שניה הוא מספר כל הכ"ב אותיות עם אותיות מנצפ"ך הכפולים. כי האותיות שרשן ה' מוצאות הפה שהם בחי' ה' גבורות כידוע, ולכן מן ה' שנים למקרא. כדי שידע מתחלה כל הכ"ב אותיות. (להעיר ג"כ מענין האלף ושבע מאות ושבעים וחמשה שקל שמהם נעשה וויס לעמודים כו' כמ"ש בפ' פקדו). וישבתי בה' בתי אסורים (דניפראפעטראווסק. קיוב. דניפראפעטראווסק. חארקאו. אלמא-אטא). לנגד הה"ג. (ואם כי עיירות הם ד', אך בדניפראפעטראווסק ישבתי בב' בתי אסורים שנים, שבתוך העיר ומחוצ' לעיר. גם ע"ד ד' ה' דיהודה. שם ב"ן אותיות הפשוטים ד' ואותיות המלוי ה. וכמ"ש במ"א). והדדעו לי שמשפטי נמסר כו' בליל הר"ר שאו הוא גמר הדין סימא דדינא. וישב יצחק ויחפר כו'. ואז חובטין הה' ערבות מיתוק הה' גבורות. ובליל הר"ר אז הוא הצל הבטאה דבטאה שהוא משם אהי' דההי"ן. ועיין בפע"ה בכוונת דהור"ר. והו' ששפטו אתי לגלות למתא ציאיילי שהוא מלשון צל, ומספר צל אל, מספר אהי' דההי"ן. ובאתי לציאיילי ביחס ב' י"ט שבת. יום ב' הוא לנגד מדת הגבורה, ועם י"ט הוא כ"א מספר אהי' (ע"ד כמו הר"ר שהוא כ"א בתשרי). גם הכתב בציאיילי מנ' ק' ר' ד' נתנו לי בכ"א שבת ביחס ד' (כמו הר"ר שהוא בכ"א בתשרי. והי' ביחס ד'). וסימנך ב"ד הרומז על גבורות שלכן אין מתחילין בב"ד כידוע (ב' הוא בינה ד' הוא גבורה כמו פ' שני' ופרשה רביעית דתפילין שהם המחזין השמאלים בינה גבורה. וכתוב אני בינה לי גבורה). וידו רצון שבמחזה בימינו ימתקו כל הגבורות והדינים ויהפך הצל לאורה וטובה נגלית ואשוב לביתי שלום בב"א.

תמונת הרה"ג הרה"ח והמקובל וכו'
ר' לוי יצחק זצ"ל שניאורסאהן
י"ח ניסן, תרל"ח — כ' מניא, תש"ד

לקוטי לוי יצחק

6

— הערות לספר הזהר —

בראשית

זח"א דף ו, ב. ותמן אתיליד ותמן אתרבי ותמן אסתליק לנהורא

עלאה :

הג' לשונות אתיליד אתרבי אסתליק י"ל לנגד הג' בחי' מוחין דעיבור דיניקה דגדלות, שכולם היו במשה, שזהו מה שמש"ה גי' ג"פ חזק, שהוא לנגד הג' בחי' מוחין הללו, ועיין בל"ת להאריז"ל פ' ויחי בפסוק ויתחזק ישראל, ובריש ספר יהושע, והיינו משה כשנולד הי' לו מוחין דעיבור בשלימות שהם ד"פ אלקי' (ב' דחכ' וב' דבינה) ע"ה גי' מש"ה, זהו אתיליד, ואח"כ אתרבי הוא שהי' לו מוחין דיניקה, והוא מה שמש"ה גי' אל שדי, מלשון שדים ורחם, היינו מוחין דיניקה, ואח"כ אסתליק לנהורא עלאה, הוא מוחין דגדלות, והוא מה שמש"ה גי' קפ"ד קס"א, ועיין בע"ח שער מוחין דקטנות פ"ב, ולכן נקט בכ"א בפ"ע ותמן, יען כל בחי' מהג' בחי' הנ"ל הוא בחי' בפ"ע, ולנגד אלו הג' בחי' הוא הג' בחי' אור שנקט מקודם, נהורא, דההוא נהורא, דהוה נהיר, ונרמזים כל הג' בחי' הללו בתיבת מצרי, והיינו מה שמש"ה נקרא איש מצרי, דא כי משה נולד כשהיו ישראל במצרים ק"ל שנה, שיוכבד היתה אז בת ק"ל שנה, זהו מ"צ דמצרי, גי' ק"ל, והוציא את ישראל ממצרים כשהיו שמה ר"י שנה, זהו ר"י דמצרי, ועצם המלה הוא מצרי, הנה מצר שיין למוחין בכלל כמ"ש מן המצר קראתי י"ה, י"ה הוא מוחין, וקורא אותם מן המצר הרי שהם שייכים לבחי' מצר, וי"ל עוד מ"צ הוא ה"פ דאי, ר"י הוא י"פ אהי', שם הוי' הוא בחכ', ושם אהי' הוא בבינה, ומספר י' הוא בחכ' ומספר ה' הוא בבינה, כי חורב הם אותיות י"ה, א"כ ה"פ הוי' הוא בחי'

התכללות חר"ב, וכן י"פ אה"י הוא התכללות חר"ב, כי אר"א כלולים זה מזה
הבן בחכ' וחכם בבינה, גם כצד חכ' הוא ה"פ הוי' ה' חסר י', דטיפת האב,
ומצד בינה הוא י"פ אה"י, כי טיפת האם הוא כפליים, טיפיים מלמטה לנגד
הטיפה שמלמעלה, וי"ל מ' רומז על המוחין דגדלות שהם ד' מוחין ד'
שמות הוי' ע"ב ס"ג מ"ה בין שבכ"א יש י' אותיות, גם האות ראשונה שבכל
שם הוא אות י' ועיקר בפע"ח שער הציצית פ"ג בענין שערות היוצאין ממוחין
דגדלות, זהו מ' רומז על מוחין דגדלות (ולכן עד מ' שנין לא קאים אינש
אדעת' דרבי' יען אין לו מוחין דגדלות עדיין), צ' רומז על אר"א כשהם
אחור באחור ז' על ג' כידוע, והיינו מוחין דיניקה, שהם בחי' מוחין דקטנות
שהוא בחי' אחוריים דמוחין, ר' שהוא אלקים ברבוע דין תקיף הוא מוחין
דעיבור, ועיקר בע"ח שער מוחין דקטנות שם מבורר שם שבחי' מוחין דעיבור
הוא רא"ש ע"ש, והיינו אות ר', הרי שבתבית מצ"ר נרמזו כל הג' בחי' הללו
גם אי"ש מצר"י גי' ג"פ או"ר (אור י') הג"פ הוא הג' בחי' מוחין, ונקט
כל הג' בחי' הללו להורות שהכה ומנע את כולם, ואח"כ היינו אחר שהוא
איש מצרי שנמשכו בו כל הג' מיני מוחין, דעיבור דיניקה דגדלות, אז הוא
איש מראה שנעשה בעלה דהוא מראה מל' שמשפיע למל', וכמ"ש בל"ת פ'
ויחי שם שכשויתחזק ישראל שנמשכים בו כל הג' בחי' מוחין אז וישב על
המטה דמל', ועד"ז עפ"י פשוט, במשה אחר שכתוב איש מצרי כתיב קראן
לו ויאכל לחם, שישא א' מכם, ונשא את צפרה, שוב מצאתי הפירוש שפרשתי
בס"ד על אתיליד אתרבי ואסתליק שהם לנגד הג' בחי' עיבור יניקה מוחין
בהרמ"ז הובא במק"מ כאן, ות"ל שכיוונתי לדעתו הקדושה ז"ל זיע"א.

דף ז, א. דתרשבחן ושריין ורחמין דסיחרא :

הג' לשונות י"ל לנגד השלשה קוין שבמל'.

דף ז, כ. זה השער כו', למלכא עלאה דאיהי עלאה וטמיר וגניז
ועביר לוי' תרעין אליו על אליו ולסוף כל תרעין עבד תרעא חד בכמה
מנעולין בכמה פתחין בכמה הכלין אליו על אליו כו' חד גניזא וטמירא
וחד קיימא באתגליא :

הג' לשונות, עלאה וטמיר וגניז י"ל לנגד הג' קוצין שבי', קוצ
העליות, וגוף הוי', וקוצ התחתון. וי"ל מלכא עלאה הוא עתיק רדליא דאיהי
עלאה אריך קוצ העליות שעל הוי', טמיר וגניז גוף הוי' וקוצ התחתון, תרעין
אליו על אליו, הוא ג' שערי בינה שהם על תרעין, דהה' מדות מחסד עד הוד
שכ"א כלול מ' עולה ג"כ ג', ותרעין דבינה הם על תרעין דהה' מדות דד"א,
ולסוף כל תרעין הוא יסוד שהוא סיומא דגופא, ונקרא כל (כמ"ש כי כל בשמים
ובארץ), עבד תרעא הוא מל' שם אד' שבמלוא עולה מספר תרע"א, ויש בו
י"ב אותיות במלואו, זהו ח"ד, מספר י"ב ח' אותיות המלוי וד' אותיות
הפשוטים. בכמה מנעולין יסוד ומל' דמל' ששם הוא המנעולין, הב' חותמות,
חותם הפנימי ביסוד דמל', ציון, וחותם החיצון במל' דמל' ירושלם (כמ"ש
בע"ח שער הירח פ"ג, ובפע"ח בכונת ליל היר"ר ע"ש). בכמה פתחין גופא

דמל' המדות שלה מחסד עד הוד, בכמה היכלין כח"ב דמל' (ועיי' לקמן בפ' לך דצ"ד ע"ב בקדמיתא חצריך לבתר ביתך לבתר היכלך ובמק"מ שם). חד גניזא וטמירא הוא חכ' עלאה י' דהוי' גניזא קוץ התחתון טמירא גוף הי' (וכאן לא נקט עלאה לנגד קוץ העליון, כי חכ' נק' ראשית משא"כ אריך קוץ העליון הוא למעלה מבחי' ראשית). וחד קיימא באתגליא הוא מל' י' דאד'. ודקדוק הלשון בכמה כו', כמ"ה גי' שם אד' דמל' (הנקראת כה שמתדמית לו"א, ש' מ"ה, זהו כמה כמ"ה היינו כמו בחי' מ"ה דו"א). ויש כאן ג"פ בכמה כי יש גי' שמות אד' במל', שלכן נקראת קצ"ה מספר ג"פ אד' עיין במאו"א מע' קצ"ה. וי"ל הגי' לשונות מנעולין פתחין היכלין הם מכוונים לנגד הגי' לשונות הקודמים עלאה טמיר וגניז שבי' דחכ'. (ומל' מתלבשת בבי"ע, בעשי' שערים שלה הם סתומים כמ"ש בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש מ', זהו בכמה מנעולין, ביצירה יוצר אור הוא פתחין גילוי, בבריאה הוא היכלין וכמובן). וד"ל.

דף ח, א. מתורה לנביאים ומנביאים לכתובים ובמדרשות דקראי וברוי דחכמתא בגין דאלין אינון תיקונין דילה ותכשיטאה :

תורה ת"ת (הכולל חו"ג כמ"ש על תורה מימינו אש דת למו, ימין חסד, אש גבורה), כמא' והתפארת זה מ"ת. נביאים גו"ה, כתובים יסוד ומל' (היינו עטרת היסוד). ובמדרשות דקראי בינה, כי מדרש מספרו קדמ"ת אחוריים דקס"א וברוי דחכמתא חכמה, והם ה' דברים שעל ידם הוא התיקון דכלה דמל' שהיא בחי' ה' אחרונה שבשם. וי"ל תיקונין דילה הוא ע"י תורה נביאים וכתובים שהם תנה"י שלנגדם קומתה (וחסד וגבורה הם בחי' שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני). ותכשיטאה הוא ע"י מדרשות דקראי ורוי דחכמתא, כי תכשיטין הם מזהב ואבנים טובות, זהב בינה, אבן חכמה, אבנא למישקל בה דא יו"ד.

שם. והוה רבי שמעון וכלהו חברי'א מרננין ברנה דאורייתא

כו' והוה חדי רבי שמעון וכל שאר חברי'א :

דוק בלישנא מתחלה נקט וכלהו חברי'א וכאן נקט וכל שאר חברי'א, הוא כי בחדי שמחה צריך להיות בבחי' שאר שמשים עצמו כשיריים ביטול, כמ"ש וגילו ברעדה, ועיי' בתו"א בד"ה ויהי בשלח פרעה בענין ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים, אסר י' לגפן ע"ש. גם שאר חברי'א הוא ע"ד שארית נחלתו, שארית יעקב, עיי' בלקו"ת סוף פ' מסעי בד"ה נחלת יעקב ע"ש.

שם. בגין דכלהו דמתקנין תקוהא בהאי ליליא וחדאן בה כלדן

**יהון רשימין וכתובין וקב"ה מברך לון בשבעין ברכאן ועטרין דעלמא
עלאה :**

רשימין בגין דמתקנין והוא רק רושם בלבד וכתובין בגין דחדאן.
ברכאן בשביל שמתקנין ועטרין בשביל שחדאן.

שם. אוכלוסין חיילין ומשרייין :

הם המלאכים דבי"ע שיש בהם ג' בחי' שרפים חיות ואפנים לנגד
זה הוא הג' לשונות אוכלוסין חיילין ומשרייין.

**דף יג, א. אבל נשמתא דישראל נפקא מנו גוסא דההוא אילנא
ומתמן פרחין נשמתין לגו האי ארץ גו מעהא לגו לגו כו' :**

אילן הוא ז"א, עץ החיים, וכמ"ש כי האדם עץ השדה (א' כתר, י' חכ'),
ל' בינה, נ' הה' ספירות מחדס עד הוד, ונמשכים כולם ליסוד שהוא הגימט'
דאילן הוי' (אד'), וגופא דההוא אילנא הוא ת"ת, וגו גופא כו' הוא דעת שהוא
פנימיות הת"ת, כי דעת הוא בחי' פנימיות בכלל (נמצא נשמ"י הם מדעת,
כי אין קשוי אלא לדעת), ומתמן פרחין כו' הוא מיסוד, ומה שאמר ומתמן
שקאי על גו גופא דעת, הוא כי יסוד שרשו מדעת (כנ"ל שאין קשוי אלא
לדעת), וגוף ת"ת וברית יסוד כחד חשבינן, ו' ומלואו ו', ומיסוד אמר
פרחין שיורדין במרוצה כי טיפת היסוד יורה כחץ, כמ"ש ישיש כגבור לרץ
כו'. גם פריחה הוא בעוף, עוף הוא יסוד גי' יוסף, וכמא' נשמת כל חי
נשמתא דפרחא מחי העולמים (גם פר"ח גי' רי"ה, גבור"ה, ע"ב חסד, והיינו
דעת שיש בו תרין עטרין דחוי"ג, גם רי"ו הוא הלבוש, וע"ב הוא הטיפה
הזרעית, ועיין בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש י' י"א ושם בפירוש הנה פרח
מטה אהרן לבית לוי ע"ש), לגו האי ארץ, ארץ הוא מל', וגו דהאי ארץ
הוא דעת דמל' שהוא פנימיות המל' כי דעת הוא פנימיות כנ"ל, ומיסוד ז"א
פרחין לדעת דמל' כי דעת דמל' הוא לנגד יסוד ז"א, כידוע, גו מעהא הוא
לרחם המל', לגו לגו הוא למל' דמל' וליסוד דמל', ירושלם וציון, פרודדור
וחדר, גם י"ל גו מעהא הוא לפרודדור, לגו לגו הוא לחדר ולעלי'.

**דף יג, ב. פרשתא תליתאה רזא דיחודא דשמע ישראל דא וא"ן
דכליל כלא ובי' יחודא דכלא ובי' אתייהדן והוא נטיל כלא :**

דכליל כלא הוא ת"ת עצמו, שכולל הכל, ובי' יחודא דכלא הוא יחוד
דחוי"ג שמתיחדים ע"י ת"ת, כמ"ש עושה שלום במרומיו, ועיין באגה"ק פי"ב
ד"ה והי' מעשה הצדקה שלום, ובי' אתייהדן הוא היחוד דנו"ה הנמשכים
מת"ת, תרין סמכי (נו"ה) קשוט (ת"ת, בחי' אמת), וכמ"ש הן אמת (ת"ת)
חפצת בטוחות (נו"ה שהם טוחות, כליות), והוא נטיל כלא יסוד הנקרא כל,
והיינו ו', ששה ספירות דז"א ת"ת חוי"ג נו"ה יסוד (ות"ת קודם לחוי"ג, כמו
בהיכלות היכל הרצון ת"ת קודם להיכלות אהבה חכות חוי"ג), עוד יש לפרש
דכליל כלא כתר, ובי' יחודא דכלא יחוד או"א עלאין שהם חכ' בכלל יו"ד

ה ערות בראשית לזח

שבשם, ובי' אתיחדן יחוד ישויות שהם בינה בכלל הי' שבשם, והוא נטיל כלא דעת, והיינו כחב"ד.

דף כט, ב. דההוא שביל סתים וטמיר וגניז לעילא :

הג' לשונות, י"ל לנגד הג' קוצין שבי' דחכ', העליון, וגוף הי', והתחתון.

דף לא, א. ובנין דאיהו אתר גניז וסתים אקרי מסגרת ודא הוא עלמא דאתי :

לכאורה הוא כפל הלא אמר בסמוך אקרי מסגרת ודא הוא עלמא דאתי, ומהו עוד הפעם וההוא עלמא דאתי אתקרי מסגרת, גם מתחלה אמר אקרי ואח"כ אמר אתקרי, יל"פ בבינה שהיא בחי' מסגרת יש ב' בחי' בינה ותבונה, שהם ס"מ דאפרסמון, ס' הוא בינה עלאה שהוא מהכאת י' על ו' (דמלוי הי') שעולה ס', מ' הוא תבונה שהוא מהכאת י' על ד' שעולה מ', ועיין בזהר תרומה דקכ"ז וברמ"ז שם ובע"ח שער הזיווגים פ"ד, ושתי אותיות הללו ס' ומ' סתומה הם סגורים, זהו מסגרת מ'ס'גרת, זהו אקרי מסגרת ודא הוא עלמא דאתי היינו בינה עלאה, וההוא עלמא דאתי אתקרי מסגרת היינו תבונה, ובינה ס' הוא מהכאת י' על ו' ותבונה מ' הוא מהכאת י' על ד' שאות ו' הוא דכורא ואות ד' נוקבא. לכן בבינה עלאה אמר אקרי לשון זכר, ובתבונה אמר אתקרי לשון נקבה. (ובאמת בינה ותבונה הם בחי' דכורא ונוקבא כי בינה הוא חכ' דב"ן, ותבונה הוא בינה דב"ן כמ"ש בע"ח שער אנ"ך פ"ח ע"ש. חכ' הוא דכורא ובינה נוקבא), ובפרטיות יותר י"ל מה שבינה אקרי מסגרת הוא מפני שבעצם איהו אתר גניז וסתים, כי הלא הוא ו"ד דמלוי הי', שהם אותיות המלוי שענין מלוי הוא גניזה וסתומות, וזהו ב' לשונות גניז וסתים גניז לנגד הו' סתים לנגד הד'. דמלוי הי' והיא חכ' דב"ן דכורא לכן אמר אקרי, ודא הוא עלמא דאתי היינו בחי' לעתיד לבא (ועיין בע"ח שער הזיווגים פ"ה). אח"כ אמר וההוא עלמא דאתי היינו בחי' עולם הבא, אתקרי מסגרת, היינו תבונה, ה' ראשונה אתקרי מסגרת, אין זה בעצם רק מפני שז"א סוגר וסותם אותה כמ"ש הו"י סגר חמה, וכמא' אתי מפתחא דכליל שית וסתים פתחא, ועיין בפע"ח שער החנוכה, והוא בינה דב"ן לכן אמר אתקרי לשון נקבה.

ושייכות דדרשה הזאת הכא לפסוק בראשית מ', הוא כי בראשית הוא חכ' השביל חד דיק, ברא הוא מלשון נוקב ופותח (כמו וברא אתהן בחרבותם), אלקים הוא בינה, המסגרת, ופירוש בראשית ברא אלקים היינו שבראשית חכ' ברא שנקב ופתח אלקים דבינה (כמא' בחכ' פותח שערים דבינה) את השמים הוא ז"א היינו הטבעות עזקאן עלאין, בתים לבדים שהבדים הם רתיכין דלתתא הוא המחנה שכינה דמל', דהיינו ואת הארץ שקאי על מל' (ודוק בלישנא בעזקאן עלאין מדות דז"א התחיל ממיא חסד, וברתיכא דלתתא שממל' התחיל באשא דדא אתי מסטרא דאשא כו', הוא כי בז"א החסדים הם העיקר, בחי' מים, וכמ"ש זכר חסד, ובמל' הגבורות הם העיקר, וכמא' נטה ימינו וברא שמים ונטה שמאלו וברא ארץ), השייכות דדרשה הזאת לדרשת ר' אלעזר הקודמת,

גם מהו פירוש פריש פלוגתא. איזה פלוגתא יש כאן. שר' שמעון מפרשה ומיישבה. הוא כי בדרשת ר"א יש פלוגתא בפ"י אל הכבוד הרעים. כי לפירוש הראשון קול ה' על המים קאי על חסד בכלל, ועל כל המדות דז"א בפרט עד יסוד שזהו שמתכנשי לאתר חד. כמ"ש יקוו המים כו' אל מקום אחד שקאי על יסוד (כמ"ש לעיל דח"י ע"א ומאן איהו. חי עלמין). ואל הכבוד הרעים שהוא כמ"ש ורעם גבורותיו מי יתבונן קאי על בינה (א"ל כבוד גי' ס"ג דבינה. כמ"ש בשביבי נגה בשם נז"י) שלמעלה מקול על המים דחסד בכלל וז"א בפרט. ולפירוש הד"א קאי אל הכבוד גי' על ימינא חסד, והרעים הוא גבורה בכלל ומל' בפרט. (שבנינה ועיקרה הוא מהגבורות כנ"ל). שלמטה מחסד וז"א. הרי יש פלוגתא בין ב' הפירושים הללו. הנה ר"ש מפרש הפלוגתא הזאת ומיישבה ששניהם אמת. והוא ממש כמו בקרא שפתח לעמת המסגרת תהיינה הטבעות בתים לבדים, שהטבעות קאי על מדות דז"א הם לעמת המסגרת דבינה, הוא כמו הפירוש הראשון קול ה' על המים, חסד, וז"א. אל הכבוד הרעים בינה. בתים לבדים, הוא מה שהבדים רתיכא דלתתא בחי' גבורות (שלכן התחיל בהם מסט' דאשא כנ"ל). ובדים כתוב בגבריא'ל מלאך דגבורה, איש לבוש הבדים, ולכן התחיל בסט' דאשא) יוצאים מהטבעות כו' הוא כמו הפירוש דד"א שאל הכבוד חסד, וז"א. ימינא, הרעים הוא גבורה. שמאלא כמו בדים, דנפקא מני', וה' על מים רבים דא חכ' עלאה דאקרי יו"ד שהוא על מים רבים דבינה הנק' עומקא סתימאה דנפק מני' כמ"ש ושבילך במים רבים (דנפק מני', כי מן יו"ד דמלוי הי' בינה עלאה, נפק ה' ראשונה תבונה שציורו ד' ו'). הוא מה שאמר ופירש ר"ש שמסגרת הוא בינה דלא פתיחא בר בשביל חד דקיק כו' הוא כמו ה' על מים רבים, וכמובן.

דף לג, ב. יהי מארת כו' מארת חסר כו' מאורת דשריא כו' תוקפא דדינא קילטא דדינא :

לפירוש ר"ח גי'כ קאי מארת על מל' הנבנית מהגבורות, בחי' דינא (אותיות אד' דמל'). תוקפא דדינא הוא הגבורות העקריות שבמל'. קילטא דדינא שהוא מה שקולטת דין הוא הגבורות הנוספות בה. עיין בע"ח שער הירח בדרוש דאטב"ח באותיות ד"ו והלאה. ובמ"ח מס' קטנות רחל פ"ג והלאה. או יל"פ תוקפא דדינא הוא הגבורות שבעתה וגופה (בחי' קהת וגרשון, בלית להאר"י ז"ל ר"פ נשא). וקילטא דדינא הוא הגבורות שברחם המל' ששם הוא קליטת הגבורות, כי רחם הנקבה הוא כמו חלל הקולט (בחי' מררי). גם יל"פ תוקפא דדינא הוא הגבורות שבעת והוד דמל' שהם היותר מרובות וקשות והם משפטי ה' אמת צדקו יחדו, וקילטא דדינא הוא הגבורות שבשאר ספירות'. גם יל"פ תוקפא דדינא הוא הה"ג שלצורך בנין עצמותה, וקילטא דדינא הוא הה"ג שלצורך זיווגה. עיין בריש ביארי הזור על המאמר ע"פ כשושנה בין החוחים. או יל"פ תוקפא דדינא הוא הגבורות שבה בזמן שהיא קטנה. וקילטא דדינא הוא בזמן נערוטה בעת הנסירה. ועיין בע"ח שער הירח פ"ג ע"ש. גם יל"פ תוקפא דדינא הוא המוחין דקטנות שלה שהם אלקים דאלפי"ן בחכמתה, ודהיי"ן בבינתה.

מספר תוקף, וקילטא מספר אלקים פשוט עם אד' הוא בדעתה הקל, עיין בשער תיקון הנוקבא פ"ב. ובמ"ח מס' קטנות רחל פ"א מ"ה ובמ"מ שם. ודע שתוקפא קילט"א הוא מספר שלהב"ת במכוון והוא הגבורות, האש היצא מחשבון זיווגא הב' דאריא שעל ידם נבנית המל' הנק' עיר סיחון כמ"ש תבנה ותכונן עיר סיחון. תבנה הוא בנין דעתה וגופה, ותכונן הוא בנין רחמה כמ"ש בלית להתאריי ז"ל פ' וירא בדרוש דבנות לוט ע"ש. וזהו תוקפ"א דדינא הוא הגבורות שבדעתה וגופה, תבנה, וקילט"א דדינא הוא הגבורות שברחמה, ע"ד האמור לעיל. ובעל המימרא הוא ר' חזקיה שפירשו חזק ותוקף היינו בחי' דין, ומספרו ב"פ אד' היינו תוקפא דדינא קילטא דדינא, כ"פ דינ"א איתיות אד'. חזקיה הוא חזק י"ה היינו הגבורות היוצאים מזיווג הב' דאריא כנ"ל. (ואין זה סותר למה שידוע שר' חזקי' הוא בנצח כמ"ש בקול ברמה בביאר האד"ר. ועיין לקמן בזה"ג דקכ"ז ע"ב. בניצוצי אורות ע"ש. הוא כי והנצח זו ירושלם, כמא' רז"ל, ועיין בלקר"ת פ' תזריע בהביאור ע"פ למנצח על השמינית ע"ש. ובנין ירושלם (שמספרה תוקף) הוא ע"י הגבורות, ועיין בלקר"ת בהביאור דוכל בניך ע"ש *.

דף לג, ב. ואפיק האי רקיעא דלא נהיר וקרינן ל' מלכות שמים וארץ ישראל וארץ החיים :

פירוש ואפיק היינו שיסוד שהוא רקיע דאיהו כללא דכלהו כו' שאמר ר' יוסי (ור' יצחק קאי על דבר ר' יוסי) אפיק האי רקיע דלא נהיר בחי' מל'. כי מל' יוצאת מהיסוד, וקרינן ל' מלכות שמים, וארץ ישראל, וארץ החיים. שמים, ישראל, חיים, גימט' אל שדי במילואו שקאי על יסוד, ולכן מלכות שהיא בחי' ארץ, היוצאת מהיסוד, נק' מלכות שמים, ארץ ישראל, ארץ החיים. ויל"ם, הג' שמות הללו, הוא לנגד מה שהמל' מושרשת בקו האמצעי דו"א דת"י, כמ"ש בע"ח שער הירח פ"א וע"ש בסופ"ב. בת"ת זהו מלכות שמים, כי שמים הוא ת"ת כידוע. בדעת זהו ארץ ישראל, כי ישראל שייך א"ל הוא דעת הכולל חו"ג (ישראל גי' בינה דעת, היינו דעת שבו מלוכש יסוד אימא). ביסוד זהו ארץ החיים. כי יסוד נק' חי, לולי"ב שהוא ביסוד מספרו חיים, ויסוד נקרא כ"ל חי מספר חיים.

דף לד, א. תא חזי ככבים ומזלות בכרית קיימין דאיהו רקיע השמים דרשימין בי' וגליפין בי' ככבים ומזלות ובי' תליין לאנהרא :

דרשימין בי' מצד חכ', וגליפין בי' מצד בינה. כי רשימה וחקיקה הוא בחו"ב. ויסודות דחוי"ב מלוכשין ביסוד ז"א כמ"ש בפע"ח שער הסוכות פ"ב בפ' מכל מלמדי כו' כי עדותיך כו' ע"ש. ובי' תליין מצד דעת, כי דעת ג"כ מתלבש ביסוד כמא' אין קשוי אלא לדעת, ועיין בפע"ח שער הלולב פ"ג ובדרוש הרר"י מערבי ז"ל ע"ש. והיינו יהי מאורת, י' חכ' ה' בינה י' דעת, עיין לעיל דט"ז ע"ב ובקה"י מע' יהי.

דף לד, א. דתמן ויעודא וקיומא ואשלימותא דכלא :

הג' לשונות. וי"ל לנגד מה שבינה הנק' ועד (מספר פ' שהוא בבינה, כמ"ש ואם בגבורות שמונים שנה) הכוללת כח"ב כידוע, היכל קה"ק וערכות. או י"ל לנגד כלים ניצוצין אורות דו"ג שמתקבצים בבינה להתעבר שם ב"ב ט' ז' חדשים דעבור. כמ"ש בע"ח שער אנ"ך ע"ש. גם י"ל לנגד הג' בחי' שבבינה, בינה עלאה, מקום החתך, תבונה (והכל א'), כי העיבור דהג' בחי' הללו, הם בג' מקומות הללו, כמ"ש בשער אנ"ך ובמ"ח מס' עיבור זו"ן פ"א מ"ב).

דף לד, ב. ר"ש קם ואמר מסתכל הוינא דכד בעא קב"ה למברוי אדם אודעזעו כל עלאין ותתאין ויומא שתיתאה הוה פליק בדרגוי עד דסלקא רעותא עלאה ונהיר שירותא דכל נהורין ופתח תרעא דמזרח דהא מתמן נהורא נפיק ודרום אחמי תוקפי דנהורא דירית מרישא ואתתקף במזרח מזרח אתקיף לצפון וצפון אתער ואתפשט וקרי בחיל סגי למערב למקרב ולאשתתפ"א בהדי' כדון מערב סלקא בצפון ואתקשר ב', לבתר דרום אתיא ואחיד במערב וסחרין לי' דרום וצפון דאזלין גדרי גנתא כדון מזרח קריב במערב ומערב שריא בחדוה ובקעת מכלהו כו' ומזרח אתדבק במערב ואפיק לי' ועל דא תנינן אדם מאתר דבית המקדש נפיק :

מפני שאדם אינו פרט א' כמו שארי הנבראים. אלא הוא כולל כל הנבראים והנמצאים בתוכו, כי נברא מכולם. וכל א' הן מהעליונים והן מהתחתונים נתן בו חלקו (שלכן כתיב נעשה לשון רבים. וכן בצלמנו, כדמותינו לשון רבים), כי נשמתו היא מלמעלה שכוללת כל העליונים, וגופו מלמטה שכולל כל התחתונים. (והיינו בצלמנו מהעליונים כדמותינו מהתחתונים). לכן אודעזעו כל עלאין ותתאין. ומה שאודעזעו, הוא פן יחטא ויפגום בכולם בכ"א מהם. ויומא שתיתאה שבו נברא האדם, שיום הששי הוא לנגד מדת היסוד (הנק' כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא ובארעא שכולל כל העליונים וכל התחתונים שלכן נק' כל. ושמים הוא מעלה, ששם הוא כל העליונים, וארץ הוא מטה ששם הוא כל התחתונים). הוה סליק בדרגוי שהוא מה שנתעורר ועלה למעלה מעלה (עדמ"ש ביוסף בחי' יסוד. והנה קמה אלומתי וגם נצבה, ולכן כשר"ש אמר הדרש הזה קם ואמר, קם דוקא, בעמידה). למקורו ושרשו ליסוד דעתיק המאיר במצח דא"א, שבמצח דא"א הוא הדעת דא"א (וזהו שר"ש שבחינתו הוא דעת כמ"ש בקול ברמה בריש ביאור האד"ר. ועיין לקמן בח"ג דקכ"ז ע"ב בניצוצי אורות. קם לעלות לדעת דא"א שבמצח דא"א. וי"ל לפי"ז מה שאמר מסתכל הוינא הוא ע"ד עינא פקיתא דא"א שהוא התיקון שאחר התיקון דרעווא דרעוין. גם י"ל מה שאמר מסתכל הוינא. מסתכל דוקא, הוא ע"ד הסתכלות ז"א שהתחלתו דעת. (שבדעת הוא ס"ר מספר ב"פ עי"ן, כי דעת מאיר ומתפשט בב' עינים. והוא התרין עטרין חרי"ג דדעת). במצח הרצון דא"א, וד"ל. זהו עד דסלקא רעותא עלאה, רעותא הוא רצון. ורעותא עלאה הוא רצון העליון דהיינו יסוד דעתיק שבמצח דא"א. ונהיר שירותא דכל נהורין, שירותא דכל נהורין הוא חכ' שהיא ראשית דכל הספירות כי חכ' נק' ראשית. ומפני מה נהיר שירותא כו', חכ',

הוא מפני כי סלקא רעותא עלאה מצח הרצון דא"א, הנה מיסוד דעתיק שבמצח דא"א, רצון, נמשך להמול העליון דהדיקנא שהוא התיקון נוצר חסד, נוצ"ר אותיות רצון, (וכמ"ש גם צפור מצאה בית, צפור שהוא עוף הוא בחי' יסוד, כי עוף שמספרו יוס"ף הוא בחי' יסוד (ועיין בטעמי מצות להרח"ו ז"ל זיע"א פ' שמיני במצות בדיקת סימני בהמות כו' ע"ש) ועוף, צפור, עף למעלה הוא מה שיום הששי בחי' יסוד סליק בדרגוי שעולה ליסוד דעתיק שבמצח דא"א, ששם הוא השע"ו נהורין מספר צפור, ומשם נמשך להתיקון, נוצ"ר חס"ד שמספרו ב"ת (כי נצר חסד כתיב), וזהו גם צפור, גם דוקא, כי בהמול העליון הוא בחי' ג"ם ועיין בע"ח שער הזיווגים פ"ב ע"ש), ומהמול הזה נמשך לחכ' כי חכ' יונק ממול העליון, לכן אז נהיר שירותא דכל נהורין, חכ', ופירוש ונהיר הוא מה שחכ', שירותא דכל נהורין, מאיר בתוספות אור מצד ההארה הזאת שקיבל ממצח הרצון דא"א (באמצעות המול נוצר חסד) ומשפיע למטה, (ועיין בלקו"ת בהביאר דוהניף בפ' אמור ההפ"ש בין מה שאו"א מלבישין לחוג דא"א למה שיונקים מהמזלות, ע"ש), זהו שאז פותח תרעא דמזרח, מזרח הוא ת"ת (וגם דעת פנימיות הת"ת בכלל) כידוע, ושער שבמזרח הוא יסוד אימא (כי שערים הוא בבניה, כידוע) שבת"ת (ודעת) דו"א, שהוא סתום וסגור, הנה יסוד אבא (שהוא ג"כ בחי' מור"ח ע"ה, ע"ב קפ"ד), פותח השער הזה והוא מה שמתגלה יסוד אבא בחזה, בת"ת דו"א, אחר סיום יסוד אימא, וזהו דהא מתמן נהורא נפיק, היינו שמשם נמשך ומתגלה יסוד אבא, שהוא השירותא דכל נהורין, (ובכלל יתפרש ג"כ רעותא עלאה על כתר שהוא בחי' רצון העליון קוצו של י', ושירותא דכל נהורין על חכ' הי' עצמו הדבוק בקוץ העליון כתר, ופתח כו' הוא קוץ התחתון דהי' שהוא הפותח שער המזרח (הוא השביל דיקס יסוד אבא הפותח רחם הבניה שבת"ת, מזרח, דו"א) ודרום שהוא מדת החסד, אחמי תוקפי דנהורא דירית מרישא, מה שיושר מחכ' הנק' רישא, כי חסד הוא ענף החכ', ואתתקף במזרח, הוא מה שדרום חסד, בחי' אברהם, נאחו ומתחזק במזרח דת"ת (ודדעת), כי בלא"ה יכול להיות שדרום, חסד, יתחלש, וע"ד שמאברהם יצא ישמעאל, וע"י מה הוא מתחזק ע"י מזרח ת"ת, עדמ"ש ליעקב, ת"ת, רחמים, אשר פדה את אברהם חסד, מזרח, ת"ת, אתקיף לצפון, גבורה, ומה שצפון צריך חיזוק, הוא כי מצפון בודאי יש יניקה ללעז"ו כמו פרה דקבילת מן שמאלא, מיצחק יצא עשו, לכן צריך מזרח ת"ת לחזקו שלא יהי' ממנו יניקה והוא מה שמזרח ת"ת ממתקו, (ודוק בלישנא, בדרום אמר שהוא אתתקף במזרח, ובצפון אמר שמזרח אתקיף כו'), הוא כי דרום חסד רוצה להתאחו ולהתתקף במזרח דת"ת, חסד ברחמים, כי ת"ת נוטה לחסד, משא"כ צפון, גבורה, מצ"ע אינו רוצה כ"כ להתתקף במזרח ת"ת רק ת"ת מזרח אתקיף אותו, וי"ל אותיות מ"ז דמזרח שהוא מלוי ע"ב ע"ה, והוא מימין דתיבת מזרח הוא מה שדרום חסד אתתקף במזרח, ואותיות ר"ח דמזרח שהוא מספר יצח"ק, והוא משמאל דתיבת מזרח הוא מה שמזרח אתקיף לצפון, וי"ל עוד מה שמ"ז דמזרח שמימין הוא יותר במספר א' על מ"ז דמלוי ע"ב, דרום, דר ר"מ, הוא מספר מ"ז דמ"ז הוא מלוי ע"ב חסד שמימינו, ור"ח דמזרח יצח"ק הוא גבורה שמשמאלו, והא' היותר הוא ת"ת עצמו המחבר שניהם יחד, ומה שהא' היותר נכלל בו' דמ"ז

שמימין, ולא בריח שמשמאל, הוא כי ת"ת נוטה יותר לחדס, וכמובן). ואחר שמורח ת"ת, רחמים אתקיף לצפון, גבורה, שממתיקו, אז צפון, גבורה, שמצד עצמו הוא צפון ונעלם כי טבע הגבורות לעלות ולמעלה ולהסתלק. אתער ואתפשט וקרי כו' למעריב, לבחי' מל', למקרב ולאשתתפא בהדי', כי מערב מל' נבנית מהגבורות. והג' לשונות. אתער, אתפשט, קרי, י"ל לנגד הג' בחי' שיש בגבורות. שהם הג' חלוקות דהלויים, קהת גרשון מררי, גם לנגד בינה גבורה ודד. גם לנגד הג' בחי' גבורות. דבינה דז"א דמל' שכולם נמשכו למל' בעת התרדמיה שהוא מספר ג"פ גבורה דהיינו בעת הנסירה. והוא בחי' שמאלו תחת לראשי. ומה שהוא בחיל סגי. כי הגבורות הם בתוקף וברבוי גדול. וכמו ארבה גי' יצחק נק' חילי הגדול. ועיין בטעמי מצות פ' שמיני שם. והב' לשונות למקרב ולאשתתפא. י"ל לנגד מ"ש ב"פ שמאלו תחת לראשי בשה"ש. פ"א כתיב לראשי בל' ופ"א כתיב ראשי בלא ל', בל' הוא רק בבחי' מקיף בלבד (עיין באנה"ק פ"ג בד"ה מה רב טובך מ"ש ליראיך בל'). ובלא ל' הוא בבחי' פנימי. זהו למקרב בבחי' מקיף. ולאשתתפא בבחי' פנימי. וי"ל עוד הגבורות יצחק הם ביסוד. קץ חי שצדיק נטיל לשמאלא. וגם הגבורות היותר תקיפות הם בנויה מין דמנצפ"ך (וכידוע שנויה שייכים לגבורה. כי בתהו אור הגבורה ירד לנויה, ואור דנויה עלה לגבורה). וקס"ת הסופר שבמתנים. והנה יסוד נק' קרוב כידוע בפ"י טוב שכן קרוב. לקרוב דא יוסף בהקדמת הזהר ריש ד"ו. ונויה הם שותפים כי השם צבאות שבנויה באתב"ש הוא השתפ"א כמ"ש בוח"ב דר"ס כמדומה ע"ש זהו למקרב לקרוב דיסוד, כי הגבורות במל' נמשכים מיסוד. ולאשתתפא בנויה. והיינו כי מל' מתחלה מקבלת הגבורות מיסוד. והגבורות דנויה הם העולים בה אח"כ להגדיל את כתרם שיכנס בו הרביע האחרון דהחצי שליש אור דת"ת כמ"ש בע"ח שער הירח ע"ש ובשער תיקון הנוקבא ג"כ. זהו למקרב ליסוד לקבל את הגבורות משם. ואח"כ עוד יותר לאשתתפא. הוא מה שיעלו בה הגבורות דנויה להגדיל את כתרם שיכנס בו הרביע האחרון דהחצי שליש אור, שהוא בחי' חסד. הרי שגם הכניסה דחסד תלוי בהגבורות. כדין מערב סלקא בצפון בחי' גבורות ואתקשר ב' בסוד הקשר דתש"י שביד שמאל. וענין זה מה שצפון אתער כו' למערב למקרב ולאשתתפא בהדי', הוא ע"ד מ"ש ביצחק ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. שדה הוא מל', וכן ערב שהוא לילה מדת מל' ופירוש לפנות ערב, היינו שהערב בחי' מל' תפנה אליו. והיינו ממש כמו שקרי בחיל סגי למקרב ולאשתתפא בהדי'. וכדין מערב בחי' מל' סלקא ואתקשרא ב'. הוא כמו שרבעה בחי' מל' נתקשרה בגבורות דיצחק כמ"ש ותקח הצעיף ותתכס, ותתכ"ס מספרו אלקים במלוי יודי'ן ובמלוי ההי'ן ובמלוי אלפי'ן, והוא הג' בחי' דגבורה הנ"ל בהג' לשונות. אתער, אתפשט, וקרי. לבתר דרום אתיא ואחיד במערב, הוא מה שאחר שמאלו תחת לראשי כתיב וימינו, בחי' דרום אברהם, תחבקני. והוא ע"ד מ"ש אחר נשואי יצחק את רבעה שהוא מה שצפון אתער כו' למערב ומערב סלקא ואתקשר ב', ויוסף אברהם. דרום, ימין. ויקח אשה ושמה קטורה. והוא כמו מתחלה שמאלו תחת לראשי. ואח"כ וימינו תחבקני. וכן מתחלה ר"ה

ועשיית בחי' גבורות שמאלו תחת לראשי. ואח"כ סוכות בחי' חסדים וימינו תחבקני. בפע"ח שער חה"ס פ"א ע"ש. (ודוק בלישנא. בצפון קנקט שמערב סלקא ואתקשר ב'י, וכן מה שצפון קרי למערב הוא שמערב יקרב אליו, והיינו בחי' העלאה מלמטלמ"ע. ובדרום נקט אתיא ואחיד במערב שהוא המשכה מלמעלה למטה הוא, כי צפון, גבורות, אש, ענינם להעלות מלמטלמ"ע. ודרום, חסדים, מים, ענינם המשכה מלמעלמ"ט). וסחרין ל' דרום וצפון, הוא מה שחריג סחרין שמקיפין בחי' מערב מל' ועדמ"ש סבו ציון והקיפיה, אמנם מה שנקט וסחרין ל' דרום וצפון כו', שלכאורה למותר הוא, שממילא מובן זה, ומה הוסיף בזה, ולמה בסחרין היפך הסדר שנקט מתחלה דרום ואח"כ צפון, הרי מקודם אמר שצפון כו' קרי כו' ומערב סלקא ואתקשר ב'י לבתר דרום אתיא ואחיד במערב, הרי שמתחלה צפון ואח"כ דרום, וא"כ הו"ל למינק בוסחרין צפון ודרום. יש לפרש, כי הנה ידוע שבכל בחי' ומדריגה יש פנימים ומקיפים, ומתחלה נמשך להבחי' שלמטה ממנו, הפנימי, ואח"כ המקיף שהוא גדול מהפנימי, וכמו בנין עיר, מתחלה בונין את העיר ואח"כ עושין לה חומה (וכדעת משה שאמר מתחלה לעשות הכלים ואח"כ המשכן). ועיין בפע"ח שער חה"ס בענין המשכת החסדים דבינה והחסדים דז"א מבואר שם שמתחלה נמשכו הפנימים ואח"כ המקיפים, כי המקיפים גדולים מהפנימים. הנה מתחלה יכול התחתון לקבל מהעליון הפנימים ואח"כ יכול לקבל גם המקיפים, וכמובן, ועד"ו בהמשכת חו"ג דדרום וצפון למערב מל'. מתחלה נמשך הפנימי דדרום וצפון למערב דמל', ואח"כ נמשך המקיפים שלהם למערב דמל'. הנה מה שאמר מקודם שצפון כו' קרי כו' ומערב סלקא ואתקשר ב'י לבתר דרום אתיא ואחיד במערב, הוא המשכת הפנימים דצפון ודרום, ואח"כ אמר וסחרין ליה דרום וצפון, סחרין דוקא בחי' מקיפים, הוא המשכת המקיפים דדרום וצפון למל'. ומפני שאם נצריך חריג זה לגבי זה, גבורה הוא בחי' פנימי (כי הפנימי הוא מה שהאור מצומצם בתוך הכלי, והיינו בחי' גבורה ודין). וחסד הוא בחי' מקיף כמ"ש וימינו תחבקני. לכן בהמשכת הפנימים מתחלה נמשך פנימים דצפון גבורה, ואח"כ פנימים דדרום חסד, ובהמשכת המקיפים מתחלה נמשך מקיפים דדרום חסד, ואח"כ מקיפים דצפון גבורה (וגם י"ל כדי שלא להסמיך הפנימים והמקיפים דגבורות זל"ז, משא"כ בחסדים אין חשש אם יוסמכו זה לזה, וכמו ששם אלקים גבורה לא נזכר ב"פ זה אחר זה, ושם אל חסד נזכר זה אחר זה וכן שם הוי' רחמים כמ"ש אלי אלי ויקרא הוי' הוי', וכן יצחק לא כתיב ב"פ זה אחר זה, ואברהם ויעקב נזכרים ב"פ זה אחר זה, וכן בהד' מדריגות דחילו רחימו, רחימו דחילו, הב' רחימו סמוכים זה לזה, והב' דחילו מרוחקים זה מזה, דחילו א' קודם הרחימו ודחילו ב' אחר הרחימו הב', ועד"ו בריה ועשיית וסוכות. מתחלה המשכת הגבורות בריה ועשיית ויוהכ"פ. שהם ימי הדין, ואח"כ הד' ימים שבין יוהכ"פ לסוכות וסוכה ולולב, הם המשכת החסדים. מתחלה הפנימים ואח"כ המקיפים, בהד' ימים הפנימים (וכן ביום א' דסוכות, החסד היותר גדול חסד), ובסוכות ע"י הסוכה המקיפים דבינה, וכן בהלולב המשכת החסדים דז"א מתחלה הנענועים שהוא המשכת הפנימים, ואח"כ מה שמקיפין התיבה בהלולב שהוא המשכת המקיפים. ואח"כ בהו"ר הוא עוד הפעם יום הדין המשכת הגבורות, הרי שהגבורות

מרחקין זמ"ז והחסדים מקורבים וסמוכים זה לזה. והוא עדמ"ש תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק. יצחק גבורות. ואברהם חסדים. הנה מתחלה כתיב יצחק מתחלה גבורות ואח"כ אברהם חסדים. ואח"כ כתיב מתחלה אברהם חסדים ואח"כ יצחק גבורות. הב"פ אברהם סמוכים זל"ז והב"פ יצחק מרוחקים זמ"ז) לכן מתחלה בהמשכת הפנימים. מתחלה הוא צפון גבורה ואח"כ דרום חסד. ואח"כ בהמשכת המקיפים. סחרין. מתחלה הוא דרום חסד. ואח"כ צפון גבורה. ועיין לעיל בריש הקדמת הזהר לענין שושנה. נקט מקודם סומק וחיוור. דין ורחמים. מתחלה סומק ודין ואח"כ חיוור ורחמי. היינו מתחלה גבורות ואח"כ חסדים. והוא בהמשכת הפנימים. כי נקט הלשון בה. ואח"כ בהעלין שהם בחי' מקיפים כי נקט דסחרין. מתחלה הוא הי"ג עלין שהם רחמי. י"ג מכילין דרחמי. ואח"כ הה' עלין תקיפין גבורות. והוא ע"ד האמור כאן. (והי"ג עלין והה' עלין נרמזים בהי"ג תיבין שמן אלקים א' עד אלקים ב' והה' תיבין שמן אלקים ב' עד אלקים ג'. והסומק ודין. וחיוור ורחמי. י"ל שנרמזים בכראשית ברא אלקים את. מתחלה ב' תיבין שמתחילין ב'. ואח"כ ב' תיבין שמתחילים בא'. שמוכן שב' הוא גבורה המדה השני'. וא' הוא רחמי חסד המדה הראשונה. וד"ל). דאזלין גדרי גנתא. היינו שדרום וצפון הם הולכים סביבות הגן. שהם גדרי וכותלי הגן. ולכאורה מה שייכות דגן הכא. ולאיה צורך אמר זה. אך הענין הוא כי הרי יוקשה מה שאמר ודרום וצפון סחרין ליה בשלמא דרום ניחא שרוח דרום עצמה מסובבת יתכן לומר שסובבת את מערב. אבל צפון הרי רוח צפון אינה מסובבת שבעצמה אין לה כותל וסובב. וכמארז"ל עולם לאכסדרה הוא דומה שנברא בב' הפתוח מצד צפון. וא"כ איך שייך לומר שצפון אסחר. שמקיף. למערב. אחר שבעצמו אין לו כותל. לכן אמר דאזלין גדרי גנתא. היינו שהכוונה בהדרום וצפון הללו. הוא הדרום וצפון דגדרי גנתא. דגן עדן. מה מה שרוח צפונית אינה מסובבת זהו בעולם. אבל בג"ע שמאיר בו בחי' בינה. הנה בינה היא בחי' מ' סתומה (כמ"ש בסמוך מ' סתימא דאיהי מ' מלמרב המשרה) שרוח צפונית שבו ג"כ מסובבת. א"כ בכותלי הגן יש כותל וגדר צפון ג"כ. הנה הדרום וצפון דאזלין גדרי גנתא והם הדרום וצפון דבינה (וסימנך דרו"ם צפון"ן הוא מספר אהי' פשוט עם ג' מלואיו קס"א קמ"ג קנ"א. והם גדרי גנתא דמל' הנקראת גן. וסימנך דגדרי גנת"א הוא מספר אד' מלא תרע"א. גם דגדרי"י הוא מספר גיכ"ק אהח"ע. שמוכן שגיכ"ק הוא בחי' דרום. שהרוצה להחכים ידרים. וגיכ"ק הוא בחכ'. ואהח"ע הוא בחי' צפון שהרוצה להעשיר יצפין). וי"ל זהו הידים דבינה חו"ג שלה הכורים את הבאר דמל'. כידוע בכוונת בידך אפקיד רוחי בפע"ח בשער ק"ש שעמה"ט ע"ש. והוא המין דבינה שנותנתם להגן דמל'. כידוע. או י"ל זהו החותמות. החומות. שמבינה הנמשכים למל'. שהיא בחי' גן. ברחמה. והיינו מה שדרו"ם צפון גי' אהי' חומ"ת ע"ה. הנה הדרום וצפון הללו הם הסחרין הכא למערב דמל' שהוא ע"ד הגן. כדין מזרח קריב במערב. היינו לאחר שנבנית המל' בצפון ודרום. גבורה וחסד. בסוד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבנני. ואחר שדרום וצפון סחרין למערב במקיפיהם. ונתינת המין דבינה והחותמות שמבינה למערב דמל' אז מזרח בחי' ת"ת. שהוא הבעל דמל'. בחי' יעקב. שעל ידו הוא גוף היחוד (וכמו

תפלת ערבית שתיקנה יעקב) קריב במערב, הוא מה שמתיוחד עם מערב דמל', ע"י יסוד הנק' קרוב. וי"ל מה שקריב במערב הוא היחוד הראשון שעושה אותה כלי. כי הרי רחמה דמל' מערב הי' סתום. שמניח בה הרוחא. וזהו שאז מערב שריא בחדוה מפני שנעשית כלי. והיינו חדוה חד ו"ה ו"ה קאי על זו"ן שהם מזרח ומערב, והם חד מצד שמתייחדים. גם הם חד, כי הרוחא ששבכ אבא בבינה, שקבלו דעת דו"א שהוא בחי' מזרח, נחלק לחצאין חציו דחסדים נשאר בז"א, וחציו גבורות נמשך מז"א שעיי'ז נעשית כלי. וחדוה שמחה, הוא מצד הגבורות, כמובן. גם י"ל מה שקריב במערב, רק קריב ולא אתדבק עדיין, הוא בסוד שמששה עצמו על הבטן כדי שתזריע היא תחלה, וזהו שבעאת מכלהו כו' הוא מה שמזרעת היא תחלה (ולהפי' הקודם שקריב הוא הביאה ראשונה. הנה ע"י הביאה ראשונה נעשית כלי, ויכולה אז לבקש ולשאל נעשה אדם, בהביאה הב', וכמובן). ומזרח אתדבק במערב ואפיק לי', אתדבק ממש, ואפיק לאדם, כי זהו הביאה הב' המשכת הטיפה הזרעית. ולהפירוש הב' הוא גוף היחוד אחר השחי' על הבטן. שיוצא הזרע ממזרח ת"ת, וכמובן.

דף מז, ב. תו פריש ר' שמעון מלה ואמר כתיב שומר הברית והחסד שומר דא כנסת ישראל הברית דא יסודא דעלמא והחסד דא אברהם דכנסת ישראל היא שומר הברית והחסד :

כנס"י מל' היא שומר, כמו אצפה חופאה דדוד מל', את הברית בקר דיוסף יסוד, והחסד בקר דאברהם. כמ"ש בזה"ק פ' בלק דר"ד. והתם הוא מלמעלה למטה בקר בקר דאברהם ויוסף. ואצפה דוד מל', וכאן הוא מלמטלמ"ע שומר מל' הברית יסוד והחסד אברהם. והוא כמו הג"פ יום השביעי, שפירש לעיל שא' קאי על מל', תושבע"פ. (וכן שומר הוא בחי' תושבע"פ, שמור זו משנה), וב' יסודא דעלמא, וג' כהן גדול חסד. לכן הובא זה כאן.

דף מח, ב. ואתתא בעיא בחדוה דלבא ורעותא לאדלקא בוצינא דשבת דהא יקרא עלאה היא לה וזכו רב לגרמה למזכי לבנין קרישין דיהון בוצינא דעלמא באורייתא ובדחלתא ויסגון שלמא בארעא ויהיבת לבעלה אורכא דחיון בנין כך בעיא לאזדהרא בה :

באורייתא ת"ת ובדחלתא יראה מל', ויסגון שלמא הוא יסוד הנק' שלום המחבר ת"ת ומל', כי הבנים תלמידי חכמים הם המרבים שלום בעולם דמל', והוא ע"י הדלקת נר שבת שהוא שלום בית, כמארז"ל ע"פ ותזנח משלום נפשי. והיינו מה שיהיו בוצינא באורייתא ובדחלתא הוא כמו וכל בניך למודי ה'. ומה שיסגון שלמא בארעא הוא כמו ורב שלום בניך ת"ח מרבים שלום בעולם. ועיין בלקו"ת בדה" וכל בניך ובהביאור ע"ש. והנה יש ג' בחי' אור, א' נהורא אוכמא מל', ב' הנהורא חיוורא שעליו ז"א, ת"ת, ג' הנהורא סתימאה שעליו בינה הכוללת חכ' וכתר כמ"ש לקמן דנ"א ע"א ודפ"ג ע"ב. ועיין בלקו"ת בהביאור דשוארה אני ונאה ע"ש. הנה ע"י הנהורא חיוורא נעשו בני' בוצינא בתורה שמז"א. וע"י הנהורא אוכמא נעשו בוצינא בדחלתא יראה מל'. (ויסגון

שלמא הוא מהתחברות הב' נהורין הללו יחדו. (כמובן). ויהיבת לבעלה ז"א אורכא דחיין הוא מהנהורא סתימאה בינה שהיא בחי' כתר לגבי ז"א ואריכות ימים נמשך מכתר, גם בבינה מאיר כתר כמא' ועבד הלוי הוא דא עתיקא. וכידוע בענין ה' שנתוסף לאברהם, ואריכות ימים הוא מכתר. כי יש ג' בחי' מפני שיבה תקום, א"א. והדרת פני זקן, ז"א. ויראת מאלקיך, מל'. והובא בלקו"ת שם בהביאור דשחורה הנ"ל. והוא הוא הג' בחי' שבאור הנר נהורא סתימאה כתר, נהורא חיוורא ז"א. נהורא אכמא מל'. הנה מהנהורא חיוורא יהיו הבנים בוצינא באורייתא. שתורה הוא בז"א. זקן שקנה חכ'. ומהנהורא אכמא מל' יהיו הבנים בוצינא בדחלתא מל', ויראת מאלקיך מל'. ומהנהורא סתימאה א"א יהי' לבעלה ז"א אורכא דחיין מכתר א"א. ויל"פ עוד הבנים הם נהי' לנגד זה הוא הג' דברים אורייתא. דחלתא, שלמא. אורייתא בנצח. דחלתא בהוד, (כי איהו בנצח ואיהי בהוד). שלמא שלום ביסוד, ולבעלה ת"ת אורכא דחיין מכתר. עוד יל"פ. ידוע שבנר יש ג' יחודים, יחוד הוי' אהי' בחב"ד יחוד הוי' אלקים בחג"ת יחוד הוי' אד' בנה"י. הנה מיחוד הוי' אהי' דחב"ד נמשך שהבנים יהיו הבנים בוצינא באורייתא שתורה הוא בחב"ד כידוע. ומיחוד הוי' אלקים דחג"ת נמשך שיהיו בוצינא בדחלתא. כי דחילו יראה הוא משם אלקים כמ"ש והאלקים עשה שיראו מלפניו. כי ירא"ה הוא גבורה שם אלקים. ומיחוד הוי' אד' דנה"י נמשך שישגון שלמא בארעא. הוא שיהיו ת"ח גו"ה המרבים שלום יסוד בעולם מל'. ואמר בארעא כמ"ש ונתתי שלום בארץ. ויש עוד בחי' יחוד בנר והוא אל מלא עם אד' פשוט, והא המשכה מכתר, שבכתר לית שמאלא בהאי עתיקא כולא ימינא. זהו אל שרומז על חסד. ומה גם אל מלא שהוא חסד מלא. היינו בחי' כתר מזה נמשך לבעלה ז"א אורכא דחיין שאריכות ימים נמשך מכתר.

שם. דא תורה שבע"פ דאית בה דרך :

תורה שבעל פה הוא מל' פה דאית בה דרך, הוא יסוד דנוקבא (ששם דורך יסוד ז"א. הנק' רגל ממורכת). והכורה יסוד דנוקבא הוא בינה כמ"ש כרוה נדיבי העם, שהוא מה שבינה נותנת לה כלי המ"ן כמ"ש בע"ח שער הארת המוחין פ"ז ע"ש. זהו דרך מספר קס"א ס"ג, זהו אלקים, דבינה, הבין דוקא אותיות בינה, דרכה יסוד דמל'. והוא כמו דרכי' דרכי נעם לקמן דקצ"ז ע"ב. אח"כ יהוא ידע את מקומה, מקום קאי על תורה שבכתב ז"א, כי מקום הוא ר"ק והיינו ר"ק דז"א, גם מקרים הוא מספר ד"פ יהיו מלאים דהד' שמות עסמ"ב ששמות הוי' הם בז"א (לההי"ן אחרונים לא שייך לחשוב, כי הם בחי' מל'). גם מקרים הוא מספר שם הוי' ובכפל כל אות עצמו. והוא בת"ת ששם שם הוי', והוא קאי על בינה הנקראת הוא כידוע במ"ש ועבד הלוי הוא, ידע את המקום הזה, הוא מה שנמשך הרוחא דשבק אבא בגוה דבינה (וזהו והוא בתוס' ו', ו' יסוד אבא, הוא בינה) לדעת דז"א (שהוא המפתחא דכליל שית כל הריק דז"א שהם בחי' מקום, ר"ק) שמוה נעשה הב' עטרין דדעת. וזהו שבתושב"כ אית בה דעת, כי בז"א תושב"כ יש דעת שלם הכולל ב' עטרין חריג, משא"כ במל' תושבע"פ רק נהירו דתרין מוחין חריב גליפין ב"ה, ודעתה הוא דעת ק"ל, והיינו אחר זה שאלקים הבין דרכה שהוא מה שבינה כורה את

היסוד דמל' שנותנת לה כלי המין, שתהא ראוי' ליחוד, או והא ידע את מקומה, שבינה הנקראת הוא (ואות ו' דוהוא רומז על חכמה, גם תיבת הוא רומז על כתר, והוא כי שרש הרוחא הוא מדעת דעתיק שבאורא, כידוע. ועיי' בע"ח שער מין ומד' דרוש י'. ובפע"ח בשער ק"ש שעהמ"ט ע"ש). יודעת את המקום ז"א. היינו מה שנמשך הרוחא שביסוד אימא בדעת דז"א, כדי שמו"א יומשך למל' בהביאה ראשונה לעשותה כלי.

שם. אשר לקח מן האדם בנין דהא מתורה שבכתב נפקת לאשה לאתקשרא בשלהובא דסטר שמאלא דהא אורייתא מסטרא דגבורה אתייהיבת לאשה למהוי אש ה' קטיר כהרא ויביאה אל האדם בנין דלא בעיא לאשתכחא בלחודהא אלא לאתכללא ולאתחברא בתורה שבכתב כיון דאתחברת בהדי' הוא יזון לה ויתקן לה ויתן לה מה דאצטרין :

הב' לשונות (לאתכללא ולאתחברא). הוא כי מקודם בנה אותה לאשה אש ה' שאתקשרא בשלהובא דסטר שמאלא, דהיינו בגבורה, אח"כ ויביאה אל האדם, בגין דלא בעיא לאשתכחא בלחודהא, שתהי' בבחי' גבורות בלבד, אלא לאתכללא בחסד, ולאתחברא בת"ת (מתחלה אתקשרא בשלהובא דסטר שמאלא, הוא בעשיית, אח"כ ויביאה אל האדם לאתכללא בחסד, הוא בסוכות שאז וימינו תחבקני, ולאתחברא בת"ת הוא בשמע"צ שאז הוא גוף היחוד עם ת"ת יעקב). או יליפ' לאתכללא בת"ת, ולאתחברא ביסוד, כי חיבור ממש הוא ביסוד, והיינו מה שמתחלה בהתרדמה והנסירה אתקשרא בשלהובא דסטר שמאלא, הוא כמו אחד תרגום, שתרגום גי' תרדמיה, לאתכללא ולאתחברא בתורה שבכתב הוא כמו שנים מקרא שהם ת"ת ויסוד כמ"ש בטעמי מצות להרחיז ז"ל זיע"א פ' ואתחנן בענין קריאת שמות ע"ש. והוא ג"כ בסוכות ושמע"צ, כי סוכות בחי' יעקב כמ"ש ויעקב נסע סכתה כו', יעקב הוא ת"ת, ושמע"צ בחי' יוסף יסוד, שאז ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו, עי' לקמן דרי"ח רע"ב ע"ש. והיינו יצחק גבורה בעשיית, יעקב בסוכות, יוסף בשמע"צ, ומספרם כ"א פעמים הוי', יצחק ח"פ, יעקב ז"פ, יוסף ר"פ, זהו חזיו מפעלות הוי' אשר שם שמות ר"ת שנים מקרא ואחד תרגום). כיון דאתחברת בהדי' הוא יזון לה ויתקן לה ויתן לה. הג' דברים, יזון, יתקן, יתן, הוא שאר מזון כסות, (כי תיקון הוא לבוש כתר גורם ולא ילבש גבר ולא יתקן גבר) עונה, או יליפ', יזון לה בדעתה, יתקן לה בהה"ס שלה מחסד עד הוד, יתן לה ביסודה ומלכותה, (וכמו הג' חלוקות דהלויים קהת גרשון מררי בל"ת להאריז"ל פ' נשא ע"ש). גם יש לפרש ידוע שהתחברות מל' בז"א הוא בתנהי' שלו, הוא יזון לה מיסודו כמ"ש ביוסף, יסוד, הוא המשביר בר לכל עם הארץ, יתקן לה מגוריה שלו, (ועיי' בקה"י מע' תיקון ר"ת למפרע גריה תרין קיימין). יתן לה מת"ת שלו, או יליפ', יזון לה מקו הימין חסד, יתקן לה מקו השמאל גבורה, יתן לה מקו האמצעי ת"ת כי הג' אבות גרשמים ברחם הנוקבא כמ"ש בע"ח שער הירח פ"ב ע"ש.

דף מט, א. ת"ח אתתא כד אתחברת כבעלה אתקריאת על שם בעלה איש אשה צדי"ק צד"ק איהו עופר איהו עפר איהו צבי ואיהו צבי':

נקט ד' דמיונות, איש אשה, צדיק צדק, עופר עפר, צבי צבי'. י"ל לנגד תנה"י דו"א שלנגדם הוא קומת המל', ושם הם מחוברים יחדו, איש ת"ת, צדיק יסוד, צבי ועופר נו"ה, כי מעלת צבי ועופר הוא שהם קלים ברגליהם לרוץ. רגליים הוא נו"ה, צבי שהוא קל ברגליו הוא מצד נצח, ועופר מצד הוד. (וכן עופרת הוא בהוד). והקדים צדיק יסוד לעופר וצבי נו"ה, כי גוף וברית כחד חשבינן. גם לפעמים חושבין יסוד קודם נו"ה, כי יסוד גבוה מפרקין תתאין דנו"ה כמ"ש שער א"א פ"ו. גם איש וצדיק שניהם באדם לכן סמכן זל"ז, משא"כ צבי ועופר הם בעלי חיים, והקדים עופר לצבי, אם כי בפסוק מצינו שקדם צבי לעופר כמ"ש לצבי או לעופר האילים, הוא כי בנדויד הוא לענין עפר מן האדמה שעפר קאי על נוקבא לכן הקדימו. גם מצינו בפסוק שקדם עופר לצבי, והוא איל (שקאי על עופר האילים) וצבי ויחמור כו'. ודוק בלישנא באיש אשה צדיק צדק לא נקט איהו איהי, ובעופר עפר צבי צביה, נקט איהו איהי. הוא, כי בקו האמצעי ת"ת יסוד שם מחוברים ממש הדבר ונוקבא, כי הרי המל' מושרשת בקו האמצעי, שהוא עטרת היסוד, והוא צלע דת"ת כמ"ש בשער הירח פ"א ע"ש, משא"כ בקו הימין והשמאל נו"ה אין מחוברים ממש, כמו בקו האמצעי לכן נקט שם איהו איהי. גם הן אם עומדים פב"פ או אכ"א. הנה לנגד ימין שלו הוא שמאל דידה ולנגד שמאל שלו הוא ימין שלה, אי"כ אין זה חיבור ממש, משא"כ בקו האמצעי הוא חיבור ממש שהאמצע שלו לנגדו הוא האמצע שלה. ויל"פ עוד שהד' דמיונות הם לנגד הד' נוקבין רחל לאה ושפחותיהן בלהה וזלפה. איש ואשה ת"ת ויסוד ורחל. כמ"ש לזאת דרחל יקרא אשה, כי מאיש לוקחה זאת. וכמ"ש בע"ח שער לאה ורחל פ"ב, צדיק וצדק בלאה, כמ"ש וצדיק יסוד עולם דלאה, שעומדת לנגד דעת דז"א, ועיין בע"ח שער דרושי הצלם דרוש א'. ובהם לא נקט איהו איהי, כי הם נשי יעקב ממש, והם גבירות, ומושרשים בקו האמצעי רחל בת"ת ויסוד, ולאה בדעת, עפר וצבי' בבלהה וזלפה. ובהם נקט איהו איהי, כי אין בהם כ"כ חיבור כמו בהגבירות, והם בערך בעלי חיים לגבי הגבירות, וכמובן.

דף מט, ב. ר"ש הוא אזיל למברי' והו' עמי' רבי יוסי ורבי יהודה ור' חייא אדהכי חמו לי' לרבי פנחס דהוה אתי:

ר' יוסי הוא מל' ור' יהודה חסד ור' חייא יסוד ור' שמעון דעת כמ"ש בקול ברמה בריש ביאור האד"ר. ועיין בוח"ג דקכ"ז ע"ב בנצוצי אורות שם. והקדים ר' יוסי לר' יהודה ור"ח, כי כן דעת שייך למל' חסד שייך ליסוד (והראיה מתהו שאור הדעת נפל למל', ואור החסד נפל ליסוד). זהו שסמך ר' יוסי לר' שמעון ור"ח לר' יהודה. גם הקדים את ר' יוסי, כי הדרשה שאמר ר"ש אח"כ בפסוק וילך למסעיו (והתחיל בהפסוק הזה הוא מפני שהם היו במסע בדרך, והוא בפסוק דמסעיו דאברהם משום כבודו דרבי פנחס שרבי פנחס הוא

ע"ד אברהם. כידוע. ועיין בוח"ג דס"ב ע"א ובה"ד מע' ר"פ בן יאיר). הוא שצריך להתדבק בשכינתא בחי' מל'. והיינו ר' יוסי שהוא בחי' מל'. וביחד שמעון יוסי יהודה חיי"א. הם מספר תורה. זהו שאמר שם ר' שמעון (שהוא הגדול שבכולם דעת. למדע תורתך) דברי תורה. והליכתם הי' לטבריא, לשון טבור הוא נקודת עלמא דאתי דבינה כמ"ש בשער הארת המוחין פ"ה. ועיין במא"א מע' טבור, אך הטבור הוא באמצע הגוף, והיינו יסוד אימא שבת"ת דז"א. א"כ הליכתם הי' לת"ת ששם נקודת הטבור יסוד אימא. ר"ש ור' יהודא מלמעלה למטה, ור' יוסי ור"ח מלמטה למעלה. וחמו לר' פנחס. הנה השם פנחס הוא ע"ש פינחס הראשון, ופינחס הראשון מספרו כמו יצחק גבורה, ונתלבשו בו נשמות נדב ואביהוא נז"ה (וגבורה ונז"ה שייכים זל"ז, כי בתהו נפל אור הגבורה לנז"ה ואור נז"ה עלה לגבורה). א"כ יש כאן כל הבחי', ר"ש דעת, ר' יהודה חסד, ר' חייא יסוד, ר' יוסי מל', ר' פינחס גבורה ונז"ה (ואין זה סותר למה שר' פינחס הוא כמו בחי' אברהם חסד, הוא כמ' שפנחס בן אלעזר נעשה כהן אח"כ). והלכו לטבריא ת"ת שהוא באמצע כמו הטבור שבאמצע הגוף, ושם הוא יסוד דבינה, א"כ יש כאן כל הבחי' (והיינו מה שדרש ר"ש אח"כ בפסוק נאם ה' לאדוני שב לימיני. דרש אדוני על מל' בחי' שכינתא שהיא ההולכת עמהם בדרך, כמו בדרשתו בוילך למסעיו. ודרש לימיני על דרום בחי' חסד. משום כבודו דר' פינחס, ואח"כ דרש נאם ה' על יעקב ת"ת הוא מצד טבריא טבור שהוא ת"ת, ואח"כ דרש נאם ה' על יובלא בינה הוא כי נקודת הטבור, טבריא, הוא בינה, ואח"כ דרש בפסוק כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא, שיש נהורא אוכמא הוא מל' (השכינה ההולכת עמהם בדרך) ונהורא חיוורא ת"ת דז"א טבריא טבור, גם נהורא חיוורא ירמוז על חסד מראה הלבן בחי' ר' פנחס, ונהורא סתימא דאקיף ל"ה הוא בינה כמו נקודת הטבור שהיא סתומה, וד"ל).

דף נ, א. האי ע"ד תיאובתא דגבעות עולם ב' נוקבא עילאה לאתקנא ל' ולאעטרא ל' ולברכא ל' :

לאתקנא הוא תיקון הכלים (כי הכלים דז"א דתהו נשברו, ובעולם התיקון, שלשבת יצרה, מתתקנים). ולאעטרא הוא באור מקיף השורה על הכלי מבחוץ. ולברכא באור פנימי שבתוך הכלים בפנים. או יל"פ, לאתקנא בצ' דצלם, שמנהי' דתבונה. לאעטרא בכתר לז"א שמשליש ת"ת דתבונה. לברכא, בל' מ' דצלם שמחג"ת כחב"ד דתבונה, ועיין בשער מוחין דצלם פ"ד ושער דרושי הצלם דרוש ד' ע"ש.

שם. נוקבא תתאה לאתחברא ב' ולאחזנא מני' וכחזנא דא לתתא כו' תתאה לאתזנא מני' ולאחברא כהרי' :

לאתחברא ב' הוא כתר מל' בת"ת דז"א, כמ"ש לעולם ה' דברך נצב בשמים, והוא בחי' מקיף כי כתר הוא בחי' מקיף. ולאחזנא מני' הוא דעת וגופא דמל' ביסוד ז"א שמיסוד נמשך מזון כמ"ש ביוסף בחי' יסוד הוא המשביר בר כו', והוא בחי' פנימי. כי מזון הוא בחי' פנימי, והיינו דעת שהוא בחי' פנימי,

והוא בחי' יעקב ויוסף ת"ת ויסוד שהם הראשין דסיהרא דמל' בפ' פנחס דרמ"ח ע"ש. גם י"ל לאתחברא ב"י הוא שילוב אד' דמל' בהוי' דז"א זהו ב"י, שנכללת ב"י. ולאחזנא מני' הוא שילוב הוי' דז"א באד' דמל', כי מזון הוא הנכנס בהתחתון המקבל. ועולה בקנה א' עם הנ"ל, כי התחברות מל' בת"ת הוא כמו שילוב אד' בהוי'. (בתפארת עוז עוז הוא מל' גי' מהיטבא"ל) ונכללת בתפארת) והתחברות יסוד ומל' הוא כמו שילוב הוי' באד' (במלכות שדי', היינו ששדי' יסוד הוא במלכות, כמו שילוב הוי' באד', ולכן בתפארת עוז, אומרים נקוה כו' לראות כו' שישראל דוקא יכולים לראות זה הביטול דיהו"ע דאחד שהוא שילוב אד' בהוי', וכמו בפסוק שמע כו' אחד כתיב ישראל דוקא. ואומרים הוי' אלקינו הוא כמו בפסוק שמע כו' כתיב הוי' אלקינו. והוא יחוד א"א. וכמו"כ כאן הוי' אלקינו יחוד א"א ונקוה לו ליחוד א"א להמשיך (כי נקוה הוא מלשון קו והמשכה) ממנו יחוד ז"א שהוא תפארת עוז שילוב אד' בהוי'. ובמלכות שדי' אומרים לתקן עולם. כי שילוב הוי' באד' יחז"ת שייך לתיקון העולם כמו בברוך שם כו' ועד, יחז"ת, אומרים לעולם. עולם דוקא וכמ"ש מזה במ"א בס"ד).

ואח"כ בכגוונא דא לתתא כו', בתתאה (היינו בנוקבא תתאה) נקט בהיפך מתחלה לאחזנא מני' ואח"כ ולאחברא בהדי'. מתחלה פנימי ואח"כ מקיף, כי למטה נעשה בכחזמר חותם המתהפך מכומו שהוא למעלה, וע"ד כמו שהקב"ה אמר למשה מתחלה משכן מקיף ואח"כ כלים פנימי, ומשה אמר בהיפך מתחלה ארון וכלים פנימי ואח"כ משכן מקיף, וכמ"ש מזה במ"א. וכמו בסוכות תשבו שבעת ימים, מתחלה סוכות מקיף ואח"כ תשבו ששיבה הוא בחי' פנימי, הוא לאושפזי למעלה, ואח"כ ישבו בסוכות מתחלה ישבו פנימי ואח"כ בסוכות מקיף למטה לבני עלמא כמ"ש בפ' אמור דק"ג ע"ב ע"ש.

דף נב, ב. מאי מועד ר' אלעזר אמר לטב ורבי אבא אמר לב"ש:

כ"א מהם אמר כבחינתו. ר' אלעזר שהוא חכמה כמ"ש בקול ברמה בריש ביאור האד"ר ובניצוצי אורות לקמן בח"ג דקכ"ז ע"ב. וחכמה הוא מקור החסדים, אמר לטב. ור' אבא שהוא בינה מקור הגבורות אמר לב"ש. ויש ג' בחי' גבורות. דבינה הוי' בניקוד אלקים, דז"א פחד יצחק דינא קשיא שם אלקים, דמל' שם אד' כמ"ש בזה"ק פ' אחרי דס"ה ע"א. זהו מה שפרט ר' אבא ג' דברים. א' בקדמיתא למיהב חיץ ארוכין כו' מכאן ולהלאה כו' וחיץ קצובין. ב' בקדמיתא לא אתפגים, והשתא אתפגים, ג' בקדמיתא חברותא וזיווגא ס' (הב' לשונות חברותא וזיווגא, י"ל חברותא הוא מה שסיהרא מל' מקבלת חסדים מת"ת נ"ה דז"א. וזיווגא הוא מה שמקבלת הגבורות מיסוד ז"א. וכמו חברתך ואשת בריתך במלאכי ב' י"ד. א' י"ל חברותא הוא השמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני וזיווגא הוא גוף היחוד) דלא יעדון השתא אהל מועד וזיווגא דלהן מזמן לזמן (ובכאן נקט רק וזיווגא ולא הזכיר חברותא. הוא אם כי יש מזמן לזמן וזיווגא דהיינו גוף היחוד, אבל חברותא דהיינו החביבות שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, אינו כלל אפילו מזמן לזמן, וכן להפירוש הראשון, יש רק וזיווגא המשכת הגבורות מיסוד ולא חברותא המשכת החסדים מת"ת נ"ה, כי נעשה האח רחוק, ורק שכן

דיסוד נשאר קרוב), והיינו חיים נמשך מבינה כידוע בענין חיי המלך, בקדמיתא הי' חיים ארוכים מצד א"א שמאיר בבינה (כמו ועבד הלוי הוא דא עתיקא), וכמ"ש בת"ז סוף תיקון ע' טאריכות ימים נמשך מא"א. והשתא חין קצובין מצד התעוררות הגבורות דבינה, ניקוד אלקים, שמספרו ע' מצד זה ימי שנתינו בהם שבעים שנה, בקדמיתא לא אתפגים מצד תוקף הגבורות דפחד יצחק דינא קשיא, כי היו הגבורות מתוקים, והשתא אתפגים מצד התעוררות הגבורות פחד יצחק (פגם הוא מספר ככ"ג, ויצחק כשהי' בן ככ"ג כהו עיניו מראת, מצד תוקף הגבורות). בקדמיתא חברותא כו' השתא מזמן לזמן כו', הוא מצד הגבורות דאד' דמל', והוא לנגד הג' פירושים שבמצד, א' כמו בית מועד לכל חזי, הוא מה שנעשה חין קצובים, ב' מלשון שבירה והשטתה כמו מעד קרסולי וכדומה, הוא מה שנעשה פגם, ג' מלשון זיווג אך פירושו ג"כ זמן, הוא מה שנעשה הזיווג מזמן לזמן.

עוד יש לפרש האהל שקאי על מל', א' מה שהיא משפעת חיים לבי"ע, ב' מהות עצמה, ג' מה שהיא מקבלת מלמעלה ממנה משמשא דז"א, (וכידוע שבכל ספירה יש ג' בחי' אלו, עין בפרד"ס שער שלישי פ"ג כל ספירה וספירה תבחן בג' בחי' כו' והובא בלקרית בהביאור דיונת). הנה מתחלה היה האהל מל' משפיע חין ארוכין לבי"ע, והשתא כו' חין קצובין, זהו בבחי' דמל' המשפעת לבי"ע, בקדמיתא לא אתפגים, והשתא אתפגים הוא מהות עצמה דמל', והוא מה שנפגם סיהרא דמל', בקדמיתא חברותא וזיווגא כו' הוא בבחינתה מה שהיא בחי' מקבל מלמעלה משמש ה', מתחלה היה זה בתמידיות השתא כו' זיווג דלהן מזמן לזמן.

שם. רבי שמעון הוה יתיב ליליא חד ולעי באורייתא והוה יתבי קמי' רבי יהודה ורבי יצחק ורבי יוסי אמר רבי יהודה וכו' :

משטחיות המאמר משמע שר' יהודה הי' השואל ור' שמעון השיב שמה שקאמר לקמן דנ"ג ע"א פתח ואמר נראה שקאי על ר"ש, ולאיוזה צורך אמר שר' יצחק ור' יוסי היו ג"כ שם, י"ל ר"ש הוא בחי' דעת, ור' יהודה חסד ור' יצחק גבורה ור' יוסי מל' כידוע. הנה ר' יהודה חסד שהוא הקודם והגדול מר' יצחק ור' יוסי גבורה ומל', והוא הסמוך לר"ש דעת, כי אחר דעת הוא חסד, לכן הוא השואל, ור' יצחק ור' יוסי שתקו, ור"ש בתשובתו אמר שאית ימינא ואית שמאלא, וסיהרא ושמשא, הנה ימינא ושמאלא הוא ר' יהודה ור' יצחק וסיהרא מל' הוא ר' יוסי ושמשא הוא ר"ש (ע"ד שפני משה דעת, כפני חמה) לכן אמר שהי' שם ר' יצחק ור' יוסי, כי הם שייכים לזה הדרוש, כי אתפגים סיהרא דמל', מפני שנתעורר השמאל דסטרא אחרא (והוא ע"י העגל שעשו מזהב, שהוא מפני שור מהשמאל, זהב הוא ג"כ שמאל), הלעומת דר' יוסי ור' יצחק, וי"ל מפני זה ג"כ שתקו ר' יצחק ור' יוסי, מפני שאתפגים סיהרא ונתעורר השמאל דסט"א, וי"ל מה שהיו כל אלו יחד בלילה, הוא לתקן את הפגם ע"י העסק בתורה, והוא שיתקן הפגם דסיהרא בחי' ר' יוסי, ע"י שיתעורר ר' יצחק בחי' שמאל דקדושה, לאתערא רחימותא דהיינו אהבה וחסד בחי' ר' יהודה (ומתחלה שמאל ואח"כ

ימין כמו שמאלו תחת לראשי ואח"כ וימינו תחבקני, ועיין לקמן דקליג ע"א מ"ש ביצחק ויאהבה) לאתקשרא סיהרא מל' באתר קדישא לעילא היינו בשמש הוי' דת"ת הנק' קודש, ופנימיות הת"ת הוא דעת, זהו לעילא, וזהו שישבו כולם בלילה הוא לתקן מדת לילה דמל'.

דף נז, א. ר' ייסא אמר לטב רבי חזקי' אמר לביש:

ר' ייסא הוא הוד ור' חזקי' נצח כמ"ש בח"ג דקכ"ז ע"ב בניצוצי אורות שם. וא"כ לכאורה היה צ"ל בהיפך שר' ייסא יאמר לביש ור' חזקי' לטב. י"ל מפני ההתהפכות שבהוד נמשך ימין, ובנצח נמשך שמאל ועדמ"ש בע"ח שער הארת המוחין פ"ז בענין משה ואהרן ע"ש. וכאן בוונחם צ"ל התהפכות. כי פירוש וינחם הוא שהתחרט וחזר מהקודם, דהיינו התהפכות. הנה ר' ייסא שהוא בהוד שמאל אצלו התהפכות הוא משמאל לימין לכן אמר שהוינחם הוא לטב, ור' חזקי' שהוא בנצח אצלו התהפכות הוא מימין לשמאל לכן אמר שהוינחם הוא לביש. ומתחלה הובא מה שאמר ר' יצחק וינחם ה' כד"א וינחם ה' על הרעה כו', כי ר' יצחק הוא בגבורה כמ"ש. הנה בגבורה הוא הק"ג עלמין, ומתמתקין בבינה (כי אין הגבורות נמתקין אלא בשרשן בבינה). מספר נחמ"ה כמ"ש במא"א מע' נחמה ע"ש. והנה גבורה שייך לנו"ה (כמו בתהו שאור הגבורה נפל לנו"ה, ועיין ברשימה דמעשר בהמה בענין עצם כשערה שנחלק לשנים). זהו מה שאחר דעת ר' יצחק הובא דעות ר' ייסא ור' חזקי' הוד ונצח (והקדים ר' ייסא הוד לר' חזקי' נצח, מלבד זה שרוצה להקדים דעת מי שאמר לטב לדעת מי שאמר לביש, עוד זאת כי ר' ייסא הוד הוא ענף הגבורה ר' יצחק) שר' ייסא אמר לטב ור' חזקי' לביש, ואח"כ הוא דעת ר' חייא יסוד (ונחמה שייך ליסוד כי יסוד נקרא מנחם משיב נפש, דמל').

דף נז, א. אימתני תליא בתשובה עד לא קביל תנחומין עלייהו
הא קביל תנחומין עלייהו לא תליא מילתא בתשובה כלל:

תנחומין הוא מבינה כמ"ש במא"א מע' נחמה. וכמ"ש כאיש אשר אמו תנחמנו. ועיין בלקו"ת בד"ה ביום השמע"צ ות"א כנישין ע"ש. ותשובה הוא ג"כ בבינה, לכן עד לא קביל תנחומין דבינה, מהני תשובה המגעת בבינה, משא"כ כשקביל תנחומין דבינה, שגם בינה מסכמת לעשות הדין והעונש ח"ו, או לא תליא מילתא בתשובה דבינה (ודקדוק הלשון, כלל, הוא אפילו תשובה עלאה המגעת בבינה). וע"ד האמור בוח"ג פ' אחרי דע"ד ע"ב ודע"ה בענין הוי אי ע"ש.

דף נז, ב. אין מיתה בלא חטא בר אינון תלתא דאסתלקו בגין
ההוא עיטא דנחש הקדמוני:

עיין בד"א אות ג' שהקשה מהאמור לעיל דנ"ג ע"א שיהושע מת ג"כ בעטמי של נחש. ויש לתרץ שם קאמר בעיטא של נחש דא ע"ש. היינו בעיטא דנחש שבחטא העגל. וכאן אמר עיטא דנחש הקדמוני. דקדק לומר קדמוני, הוא

העיטא דנחש שבחטא עה"ד, והיינו ביהושע לא איתמר שלא היה בו חטא כלל, יכול להיות שהיה אלא שאח"כ במתן תורה שפסק הוזהמא ונתעטרו בעדיים, הוסר החטא, ואח"כ בחטא העגל חזרה הוזהמא ע"י הנחש, ויהושע שלא חטא בעגל מה שמת הוא בעיטא דנחש שבחטא העגל, משא"כ אלו הג' לא הי' בהם חטא כלל ומה שמתו הי' בעיטא דנחש הקדמוני דוקא שבחטא עה"ד.

שם. ואית דאמרי אוף נמי ישי דלא חבו ולא אשתכח עלייהו
חובא דימתון ב' :

הכפל דלא חבו, ולא אשתכח עלייהו חובא, הוא כי ע"י החטא מגיע הפגם בזו"ן, והיינו חטא וחטאת, שהם דכורא ונוקבא דקליפה, ע"י חטא מגיע הפגם בז"א וע"י חטאת מגיע הפגם במל', זהו דלא חבו בז"א, ולא אשתכח עלייהו חובא במל'.

דף נח, א. בשגם הוא בשר דא נחש קדמא :

בשר. מספרו נח"ש, קד"ם.

נח

דף נט, ב. אלה תולדות נח רבי חייא פתח ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר ממעו מעשה ידי להתפאר זכאין אינון ישראל דמשתדלי באורייתא וידעי ארחין באורייתא דבגינה יוכון לעלמא דאתי :

ר' חייא דוקא פתח מתחלה בפרשה זאת, כי ר' חייא בחינתו הוא יסוד הנק' חי כשמו חייא מלשון חי (ויסוד הנק' חי מחבר הוי' אד', שאותיות הראשונים דהוי' אד' הם י"א זהו אותיות י"א דחייא, ומהוי' אד' נשאר מספר יסוד, והיינו שיסוד מחברם), וכמ"ש בקול ברמה בריש ביאור האד"ר, ועיין לקמן בח"ג דקכ"ז ע"ב בניצוצי אורות שם, לכן הוא פתח מתחלה בפ' זה אלה תולדות נח שנח קאי על יסוד, שזהו בחינתו דר' חייא (וסימנך ג"ח מספרו ב"פ חייא, ומה שהוא ב"פ חייא י"ל ב' בחי' יסוד, יסוד התחתון, ויסוד שבחזה, וכמו ב"פ בן פורת האמור ביוסף בחי' יסוד, ועיין בל"ת להארי"י ז"ל פ' ויחי בפסוק זה, גם נח ר"ת נח חייא), ופתח בפסוק ועמך כלם צדיקים, שצדיק נוטר ברית הוא בחי' יסוד כמו שאמר בסמוך, ואמר זכאין אינון ישראל דמשתדלי באורייתא כו', ולבאורה אורייתא מאן דכר שמי' הכא, הרי צדיקים הם בחי' יסוד, שהוא ברית מילה ומה אורייתא הכא אך הענין הוא כי זהו פירוש על סיפא דקרא מעשה ידי להתפאר, שהוא בחי' יותר גבוה מן צדיקים, צדיקים הם מי שנוטרים ברית מילה, בחי' יסוד, כי מילה הוא ביסוד, ומעשה ידי להתפאר הוא מי שמשדלים

באורייתא, שתורה הוא בת"ת כמא' והתפארת זה מ"ת, וארחין דאורייתא הוא חו"ג כמ"ש מימינו אש דת למו, ימין חסד, אש גבורה, וחו"ג נמשכים מדעת, כי דעת כולל ב' עטרין דחו"ג זהו דמשדללי באורייתא ת"ת וידעי ארחין דאורייתא חו"ג הנמשכים מדעת, והיינו מעשה ידי להתפאר, מעשה ידי חו"ג שהם תרין דרועין, להתפאר ת"ת, והאמור בפסוק יירשו ארץ יתפרש שקאי אשלמעלה ואשלמטה, אשלמעלה הוא ועמך כלם צדיקים הוא שהם צדיקים נוטרי ברית דעלמא אתקיים עלי' זהו לעולם, הם יירשו ארץ שאית לון חולקא לעלמא דאתי (שעלמא דאתי הוא נצר מטעי כמ"ש ויטע ה' אלקים גן בעדן, והיינו ג"ע שהוא בחי' עוה"ב, עלמא דאתי) אך רק חלק בלבד, לא כולו, והוא רק בחי' הארה בלבד, ואשלמטה הוא יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר, היינו מי שהם מעשה ידי להתפאר שמשדללי באורייתא וידעי ארחין דאורייתא הם יירשו ארץ והיינו עלמא דאתי, אך הם יזכו, זכות שהוא בחי' יותר גבוה מחלק (והוא כמו בן עוה"ב שלמעלה מחלק לעוה"ב, ואולי י"ל חלק לעוה"ב הוא ממל' דתבונה, ויזכו כו' הוא מנה"י דתבונה, ואלי יש לפרש ג"כ צדיקים לעולם, הם יירשו ארץ מל' דתבונה, ונצר מטעי הוא נה"י דתבונה נצר יסוד, מטעי נו"ה, זה יהיה למעשה ידי להתפאר, מי שמשדללי באורייתא וידעי ארחין דאורייתא, לכן התחיל בזכאין כו' לפרש סיפא דקרא (ושייד שר' חייא יפרש זה ג"כ, כי ר' חייא הוא בדגמא דיעקב ת"ת שלא מת, כמו"כ הוא נקרא חייא, ובניו יהודה וחזקי' הם ע"ד אברהם ויצחק חו"ג כמ"ש בלקו"ת בד"ה ושמתי כדכד ע"ש), ואח"כ מפרש רישא דקרא ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ, שזהו שייך לכאן לנח שכתוב בו איש צדיק, ולכן מסיים רק ברישא דקרא ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ.

דף ס, א. (תוספתא) תמים הי' בדורותיו אבל בדרין אחרנין אינו נחשב לכלום כמו דרא דאברהם ודרא דמשה ודרא דדוד, ד"א חמי מאי עבד בדרא דכלהו חייבים ק"ו אלו הי' בדרא דכלהו צדיקים :

קחשיב אלו הג' אברהם משה דוד, הוא, כי אלו הג' הם הג' כתרם. כתר כהונה, כתר תורה, כתר מלכות, כהונה אברהם איש החסד, והכהונה ניתנה לאברהם, כמ"ש אתה כהן לעולם, תורה משה, כי התורה ניתנה ע"י משה, ונקראת תורת משה, מלכות דוד, כי המלוכה ניתנה לדוד לעולם, והם לנגד דעת חו"ג, כהונה אברהם חסד, תורה משה דעת, (כמא' למדע תורתך) מלכות דוד גבורה (כי מל' בנינה מהגבורות, ודוד היה אדמוני, והיה גבור עצום כמ"ש גם את הארי גם את הדוב הכה), משא"כ בנח לא היה כ"ו, רק כתר שם טוב, שבדורותיו הי' לו שם טוב, שהוא למטה מכל אלו הג' (כי מהלשון וכתר שם טוב עולה על גביהן, משמע שהוא למטה מהג' כתרם, אלא שעולה על גביהן), והוא מה שפרנס י"ב חדש את כל הבע"ח שהם בחי' ביי"ע בהתייבה בחי' מל', וביי"ע הם למטה מהג' קוין דאצי', זהו שלא היה נחשב לכלום בדורות דאברהם משה דוד, ד"א חמי מה עבד בדרא דכלהו חייבים ק"ו אלו הי' בדרא דכלהו צדיקים, כי הרי כתר שם טוב אם שבעצם הוא למטה מהג' כתרם אך עולה על גביהן, וביי"ע שרשם מתיקון הראשון שם אל שלמעלה מהג' קוין דאצי', ושם אל הוא מדת ק"ו כידוע, וזהו חמי מה עבד בדרא דכלהו חייבים, שדור המבול הי' מתוה

(ולכן נימנחו ולא נתקיימו, כמו שתהו נשבר ולא נתקיים). מהג' מלכים הראשונים בלע יובב חשם, שנפלו לבי"ע, אל שדי' בבריא אל הוי' ביצירה, אל אד' בעשי', כמ"ש באד"ר בהתיקונים שבפרט בתיקון הראשון, ועיין בקול ברמה שם. וזה אם ה' בדרא דכלהו חייבים שמתהו שלא נתקיימו, ה' הוא תמים, שלא נשבר, ק"ו אלו ה' בדרא דכלהו צדיקים, שמתיקון, בהג' קוין דתיקון, ומובן שיש כאן ג' ק"ו, מאל שדי, אל הוי', אל אד'. והו' תמי"ם שמספרו ג"פ ק"ל *), וכתיב האל תמים דרכו, הרי שתמים שייך לשם אל מדת ק"ו (ועיין בסנהדרין בפ' חלק שהוא פלוגת ר"י ור"ל, ר' יוחנן אמר בדורותיו ולא בדורות אחרים, וריש לקיש אמר בדורותיו וכ"ש בדורת אחרים, י"ל כ"א מהם מדבר כפי בחינתו, ר"י שמתחלה ה' בסט' דקדושה, והוא מורעא דיוסף המלך הדר דתיקון, ס"ל שלא בדורות אחרים, וכמו הפירוש הראשון דהכא, ור"ל שמתחלה היה ראש הגולנים, ואח"כ עלה לסט' דקדושה ונעשה גדול מאד מאד, שהי' חריף ומפולפל מאד, עוקר הרים דתהו, ס"ל כ"ש בדורות אחרים כמו הפירוש ד"א חמי כו' דהכא, רי"ש לקי"ש מספרו תתק"ן כמספר שני חיי נח).

דף ס, ב. ואפילו מלאכי עלאי לא קיימי קמיהו בנהורא וזיוא וחכמתא :

הג' לשונות י"ל לנגד הג' אותיות דצל"ם שהם חב"ד, צ' דעת, ל' בינה, מ' חכ', כמ"ש בע"ח שער דרושי הצלם דרוש א' ע"ש. ובגן עדן מאיר חב"ד כמ"ש בתניא פל"ט, נהורא בינה, זיוא דעת, חכמתא חכ', והקדים נהורא כי בכלל בג"ע הוא בינה, כי אימא עילאה מקנא בתלת ספירין בכרסא כמ"ש בתניא שם. וגם בפסוק כתיב בצלם אלקים, ששם אלקים הוא בבינה, לכן הקדים נהורא, גם לפעמים הוא מצ"ל (חרש), שקדים הל' לצ' מלמטלמ"ע כמ"ש בע"ח שם.

דף סב, א. ר' חייא ור' יהודה הוו אזלי בארחא ומטו לגבי טורין רברבן ואשכחו ביני טוריא גרמי בני נשא דהוו מאינן בני טופנא ופסעו תלת מאה פסיען בנרמא חרא תווהו אמרו חיינו דאמרו חברנא דאינון לא הוו מסתפי מדינא דקב"ה כמה דכתיב ויאמרו לאל פור ממנו ודעת דרכיך לא חסצנו כו'. ויולד נח שלשה בנים וגו' אמר ר' חייא לר' יהודה תא ואימא לך מלי דשמענא כו' :

ר' חייא הוא יסוד ור"י הוא חסד, כמ"ש בנצוצי אודות בריש האד"ר ע"ש. (והם כמו בקר דיוסף ובקר דאברהם, בפ' בלק דר"ד). והלכו יחד כי חסד איתגלי בפומא דאמה. וכמו שהמלך הח' הדר שלנגד יסוד חסד אתגלי ב', והלכו בארחא, הוא בהארח דיסוד דנוקבא כמ"ש ישיש כגבור לרוץ ארח, והארחא הוא כמו מהיטבאל אשת הדר, הב"ן, כי ביסוד דנוקבא לשם עולה המ"ן מהמלכים דתהו (והוא כמו החופאה דדוד, הוא צפה, להבקר דיוסף, כמ"ש בפ' בלק שם), והקדים ר"ח יסוד לר"י חסד, כי יסוד קרוב וסמוך יתר להארחא דמל' מן חסד

(כן החופאה דדוד הוא על בקר דיוסף דקא כמש"ש). רק שאגבי דר' חייא יסוד הולך ר"י חסד ג"כ כי חסד אתגלי בפומא דאמה. ומטו לגבי טורין רברבן. הטורין רברבין הם המלכים דתהו, שהיו בבחי' גסות וגבהות כמו הרים גבוהים והוא ההרים הגבוהים הכתובים בהמבול ויכסו כל ההרים הגבוהים, וכמ"ש בע"ח שער דרושי נקודות פ"ד בד"ה מ"כ ע"ש. והו כשאולו בהארחא דיסוד דנוקבא שלשם עולין המ"ן מהמלכים דתהו, מטו להטורין רברבן שהם מהו"ק דתהו, והם הלעומת דר"י ור"ח שהם חסד ויסוד דז"א דתיקון שהם הראשית והסוף דז"א. והיינו כלל הו"ק דז"א כי חסד כולל כל המדות וכן יסוד הנק' כל כולל כל המדות, ולנגדם ולעומתם הם הטורין רברבן וז"ע דז"א דתהו (וע"ש בע"ח שכל ההרים הגבוהים רמו לביטול חו"ב ע"ש. והו ג"כ כאן בהגימט' טורין רברבין שהוא מספר קר"ע שט"ן, במכוון, נרמו ביטול חו"ב כי קר"ע שט"ן קאי על ביטול חו"ב כמ"ש בע"ח שער שבה"כ פ"ב ע"ש. וטורין רברבין הוא בלשון תרגום, כי תרגום הוא בחי' אחדיים כידוע, וכאן רומז זה על ביטול אחוריים דחו"ב, וזה שפגעו שם הגרמי ב"נ דדוד המבול, שהיו ג"כ מבחי' תהו, והיו בתוקף הגבורות והדינים גדולים מאד (ע"ד כמו ההרים שהיו רברבן). והו גרמי דהיינו עצמות, והו שעצמותיהם היו גדולים עצם שהוא קשה רומז על דין קשה, עצ"ם גי' ר' והוא אחוריים דאלקים, ובחד עצם הי' ש' פסיעות, ש' הוא אלקים במלוי יודי"ן, והיינו הגבורות והדינים דתהו, שמתו הו"ק גם הפנים שלהם, והו המספר דש' שהוא הפנים דאלקים, ונתבטלו אחורי חו"ב הוא מספר עצ"ם ר' שהוא אחוריים דאלקים (ובסט' דקדושה יש ג"כ עצם, והוא לאה הנקראת עצם כמ"ש בע"ח שער לאה ורחל פ"ב ע"ש. ותרגום עצם הוא גרמ"א (שנתוסף גם אחוריים דאהי') ביחד גי' מד"ת שקאי על לאה, אך שם העצם הוא קטן, כי הרי הוא העצם לוח כמ"ש בל"ת להאר"י ז"ל פ' ויצא בפסוק ויקח מאבני המקום ע"ש, הוא עצם קטן). והו שתוהו ר"י ור"ח, מפני שראו עצמות שהם מבחי' תהו, לכן תוהו, תוהו הוא מלשון תהו, ואותיות תהו, כי תהו פירושו שמתהא דעת בני אדם, והו שאמרו שדור המבול לא הו מסתפי מדינא, יען הם עצמן בבחי' דינים וגבורות גדולים מאד, לכן לא הו מסתפי מדינא, ואינם רוצים בבחי' חסדים דתיקון, והו שאמרו לאל סור ממנו, שם אל הוא בחסד, מה שדי כי נעבדנו, שם שדי הוא ביסוד, ומצטרפים יחד בהשם אל שדי, הוא כי חסד אתגלי בפומא דאמה, והוא הוא בחי' ר' יהודה ור' חייא שהם מחסד ויסוד דז"א דתיקון, שז"א דתיקון הוא בחי' חסד בכלל (כמו אברהם שהי' גומל חסד לכל, וכן יוסף יסוד פרנס וכלכל לכל, ויסוד נק' טוב, כמ"ש אמרו צדיק כי טוב), ולנגדם ולעומתם הם אנשי דור המבול שאינם רוצים באל ושדי דחסד ויסוד, הראשית והסיום דז"א (ודעת דרכיך לא חפצנו, הדרכים הם הד' מדות גבורה ת"ת גו"ה שבין חסד ליסוד, ובמלת ודעת, נרמו שגם בבחי' דעת דקדושה המתפשט בהדרכים דהיינו בהמדות הנקראים דרכים, כי דעת הוא הנשמה והקיום והחיות דכל המדות כמ"ש בתניא פ"ג ע"ש, ועיין בל"ת להאר"י ז"ל פ' שמות בפסוק כי סר לראות ע"ש, גם זה לא חפצו, כי המה חפצו בבחי' דעת דתהו, המלך בלע בן בעור, ועפ"י פשוט דרכי הקב"ה הם טוב וחסד, כמ"ש על הודיעני נא את דרכיך וחנותי את אשר אחון ורחמתי כו' והוא הוא הדרכים

שבין חסד ליסוד שממשיכים את החסד ליסוד, בחי' ר"י ור"ח). ויולד נח שלשה בנים וגו' אמר ר"ח לר"י כו' מה שבכאן אמר ר"ח יסוד לר' יהודא חסד. ולכאורה היה צ"ל בהיפך שר"י חסד ישפיע ויאמר לר"ח יסוד, הוא כי האמירה הוא על הפסוק ויולד נח שלשה בנים וגו' ונח הוא בחי' יסוד, לכן שייך שר"ח דוקא שהוא בחי' יסוד יאמר זה (וכן בריש הפרשה ע"פ אלה תולדות נח התחיל ר' חייא דוקא לדרוש, יען זהו בחינתו דר' חייא). נח גי' ב"פ חיי"א. כי נח הוא יסוד אבא שבתוך יסוד ז"א, בשגם שבכאן עיקר ההליכה בארחא הי' דר"ח ור' יהודא הלך אגביו וכנ"ל שלכן הקדים ר"ח לר"י, לכן אמר ר"ח מקודם ואח"כ אמר ר"י, וכמובן.

ולקמן דס"ג ע"א איתמר ר' חייא ור' יוסי הוּ אולי בארחא אעראו בהני טורי דקרדו חמו רשימין בקיעין בארחא דהוּ מן יומי דטופא כו'. כאן אזל ר' יהודא עם ר' חייא והתם אזל ר' יוסי עם ר' חייא, כי ר' חייא הוא בחי' יסוד המזכיר ז"ן הוי' אד' ונרמז זה בשמו חייא שהוא חייא חי הוא בחי' יסוד הנקרא אבר חי, והוא מחבר י' ר"ת הוי' א' ר"ת אד', לכן שייך שילך עם ר' יהודה הראשית דז"א חסד, יען כי יסוד הוא ג"כ מבחי' ז"א, וכמו חסד אתגלי בפומא דאמה, וכנ"ל, ושייך שילך עם ר' יוסי מל', כי הוא שייך למל' ג"כ, כי ר"ח יסוד הוא כמו הממוצע בין ז"א למל', וכשהולך עם ר' יהודה שזה רומז על הליכה דז"א דתיקון דקדושה, מוטו לטורין רברבן, שהם מהמלכים דז"א דז"א דתתא, ואשכחו הגרמי דב"נ דדור המבול, שכ"ז הוא הלעזמת דז"א דתיקון בחי' ר' יהודא ור"ח כנ"ל, וכשהלך עם ר' יוסי דמל' (שהליכתם בארחא הוא ע"ד וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור ס' צדיקים הם בחי' צדיק וצדק בחי' ר"ח יסוד ובחי' ר' יוסי מל', והארח שלהם הוא אור כמ"ש הולך ואור כו') אערעו בטורי קרדו, טורי דקרדו, טורי קרדו הם הרי חשך, או הרי אררט כמ"ש בדרך אמת כאן, הגה ההרים הללו הם ג"כ מבחי' תתא, אך הם מבחי' מל' דתתא, והיינו בחי' מל' דקליפה, כי הרי חשך הם ב' הררי ציון דנוקבא דסט' אחרא (הלעזמת דהררי ציון דנוקבא דקדושה) כמ"ש במא"א מע' הררי נשף והררי חשך ע"ש. (והם הלעזמת דארח צדיקים, צדיק וצדק בחי' ר' חייא ור' יוסי, שהוא הולך ואור), וכן הרי אררט, שאררט הוא לוטותא כמ"ש בזה"ק פ' פנחס דרנ"ח ע"ב ע"ש, הוא מלשון ארור, וארור הוא יסוד דנוקבא דקליפה שהיא ארורה מהיסוד דקליפה דכורא הנותן לה ארירות כמ"ש במא"א מע' ארור ע"ש, הרי שהרי אררט הוא בחי' מל' דקליפה שהיא ארורה מיסוד דכורא דקליפה, א"כ הרי אררט הם הלעזמת דר' יוסי ור' חייא בחי' מל' דקדושה ר' יוסי המקבל ברכה מיסוד (כי יסוד דכורא נקרא ברוך, והוא נותן ברכה למל', וכמ"ש והמלך שלמה ברוך), זהו שר"ח ור' יוסי אערעו בטורי דקרדו דוקא, וזהו שחמו רשימין בקיעין בארחא, הוא רשם שבסט' דקדושה היסוד דכורא עושה בקע ברחם הנוקבא ושביק בה הרוחא דשדי בגוה, שהרוחא הנשאר בה הוא כמו רשם וכמובן, כמ"כ מימי המבול שהם המים הודונים עשו רשימין בקיעין בארעא, הבקיעין הם הלעזמת דר' יוסי, ורשימין הם הלעזמת דר' חייא, ואמר ר' חייא דוקא הני בקיעין כו' דכך ארחוי דקב"ה כו' בעי דידכרון כו' כגוונא דא לרשיעיא כו' ולאדכרא כו', הוא כי הבקעים עושה יסוד דכורא

(וכמו בקע ים, ים הוא מל', ובקיעת הים הוא ע"י יסוד בחי' יוסף כמ"ש הים ראה מ' ארונו של יוסף ראה כו', ויסוד דדכורא הוא בחי' זכרון כמ"ש לקמן בפ' ויקהל ד"ר ע"א בענין ספר זכרון וזכרון אתר קיימא קדישא כו' ע"ש. ודוק בלישנא בזכאין נקט מתחלה דידכרון ואח"כ ולא יתנשי כו' וברשיעייא נקט בהיפך מתחלה דלא יתנשי ואח"כ ולאדכרא. ועוד יש הפרש בזכאין נקט מתחלה לדרי דרין ואח"כ לטב, וברשיעייא נקט בהיפך מתחלה לביש ואח"כ לדרי דרין, והיינו כי מובן שזכרון הוא מצד הדכורא, שלכן נקרא זכר מלשון זכרון, והוא יסוד דדכורא כנ"ל, ולא יתנשי הוא מצד הנוקבא, כי מצד נוקבא בלבד הוא שכחה, כי שכחה הוא בעלמא דנוקבא, אך כשנמשך מיסוד דדכורא ביסוד דנוקבא אז מסתלק השכחה מנוקבא, והוא הרוחא דשביק בגווה, ולא שייד לומר בה זכרון, כי הרי היא נוקבא ולא זכר, ושייד בה לומר רק שאין שכחה (וכן לפי הידוע שזכרון הוא מצד בחי' פנים, ושכחה הוא מצד בחי' אחוריים, הגה הדכורא הוא בחי' פנים, והנוקבא היא בחי' אחוריים, וכמו אחור וקדם צרתני דו פרצופין נבראו, הדכורא הוא בפנים קדם, והנוקבא היא באחור, וכשנמשך מדכורא בנוקבא אז מסתלק השכחה מנוקבא, ושייד לומר בה שאין שכחה אבל לא זכרון), והנה בזכאין הוא הסדר שהפנים הוא העיקר ואח"כ הוא האחור, שהדכורא הוא העיקר ואח"כ הנוקבא, וברשיעייא הוא בהיפך שהאחור הוא העיקר ואח"כ הפנים, שהנוקבא הוא העיקר, ואח"כ הדכורא, ולכן בזכאין נקט מתחילה דידכרון ואח"כ לא יתנשי וברשיעייא הוא בהיפך מתחלה דלא יתנשי, ואח"כ ולאדכרא, ונקט ברשיעייא מתחלה לביש ואח"כ לדרי דרין כדי שלא לסיים בתיבת לביש שהוא דבר רע.

דף סג, א. גלים אינן נהורין דמתכנשי ואולי ועאלין לגווה ומליין

לה :

הג' לשונות. מתכנשי, אולי, עאלין, ואח"כ איתמר מליין. הוא כי גלים הם הו"ק, כמ"ש במק"מ ובניצוצי אורות או"ק ד'. הנה מתכנשי הוא בחג"ת, כמ"ש נדיבי עמים נאספו, שקאי על אבהן, כמ"ש בסוף פ' ויקרא דכ"ז ע"א ובפ' וילך דרפ"ו ע"א, ואבהן אברהם יצחק ויעקב הם חג"ת (ומ"מ בת גלים הוא ברתי' דאברהם כמו שאמר לעיל הוא כמו שכתוב אחר נדיבי עמים נאספו שקאי על כל הג' אבות חג"ת, עם אלקי אברהם, וכן בברכה ראשונה דשמו"ע אם שמתחלה מזכירין כל הג' אבות אברהם יצחק ויעקב, מ"מ מסיימין רק באברהם מגן אברהם, וכמו"כ בשם ע"ב היוצא מהג' פסוקים ויסע ויבא ויט, ישר הפוך וישר שהם לנגד הג' אבות חג"ת, מ"מ כללות שם ע"ב הוא בחדס ומספרו חסד, יען כי חסד הוא הגדול שבכולם, והוא יומא דאזיל עם כלוה יומין, והתכנסותם דחג"ת יחד הוא ע"י חסד כי פעולת החסד לקרב כמו ימין מקרבת, ולחבר כמו מים המחברין) אזלי הוא נ"ה כי הליכה הוא ברגליים דהיינו נ"ה הנק' רגליים. עאלין הוא ביסוד שהוא הוא הנכנס ברחם הנוקבא, ומליין לה הוא הטיפה הנמשכת מיסוד בחי' מיין דכורין, הממלאים את הבאר דמל', ונרמז כל זה בתיבת גליים, והיינו גימ"ל הוא חג"ת, הג' אבות, למ"ד הם נ"ה הנקראים למודי הוי', ועיין במא"א מע' למודי הוי', ועיין בפ' צו דל"ה ע"א, י' יסוד,

מ' סתומה דגלים הוא רחם הנוקבא, שהוא כמו מ' סתומה (וכמו גל נעול) ומ' ר"ת מלא הוא מה שמליין לה, כדכתיב שלחך פרדס רמונים זה כתיב אור גל נעול, שגל נעול הוא בחי' בת גלים כמו שאמר מקודם, והיינו כשהוא בחי' גל נעול מעין חתום, לאחרים, שאין נכנס בה ערל וטמא, אז היא בת גלים כהפירוש שהגלים דהיינו הנהורין כו' עאלין לגווה ומליין לה והוא מה שכתוב אח"כ שלחך פרדס רמונים שנעשית מלאה כרמון מכל טוב, ועיין בפ' פקודי דרל"א ע"א ובקה"י מע' רמונים ע"ש. וגם הכוונה לא רק על רישא דקרא רמונים אלא גם על כל האמור אח"כ עם פרי מגדים כו' עד עם כל ראשי בשמים.

ואמנם מלבד שהפירוש בת גלים הוא שנמשכים בה הו"ק דו"א, יתפרש ג"כ מה שהיא בת לחור"ב, כי גלים ירמוז ג"כ על חור"ב, כי גלים מספרו מ"ו ל"ז והוא מלוי ע"ב ס"ג דהיינו חור"ב, ב"ת גל"ם גי' ע"ב ס"ג עם אחוריהם קפ"ד קס"ו, והיינו חור"ב שמהם נבנית המל' כמ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע, והוא גי' תעוד"ה שקאי על מל', ועיין בפ' צו דל"ה ע"א הנ"ל ובפ' הרמ"ז שם, וכל הפירושים אמת הם, והוא אם בת גלים הוא מל' כמו שנבנית מחור"ב, הוא כמו בחי' באר חפרה שרים, ששרים קאי על חור"ב, ואם גלים הוא הנהורין דמתכנשי בחי' אבהן הוא כמו כרוה נדיבי העם, ואולי נו"ה ועאלין כו' יסוד הוא כמו במחוקק יסוד במשענותם נו"ה, ועיין בע"ח שער הארת המוחין פ"ו ותבין.

ודע שאם גלים הוא בחי' אבהן כמו כרוה נדיבי העם, שהם הידים דאימא בחי' חג"ת דאימא, י"ל לפי"ז מה שחג"ת דאימא נקראים גלים, הוא כי בחג"ת דאימא הוא גי' שמות אכדט"ם כמ"ש בפע"ח שער דהמ"צ פ"א ע"ש. והנה באכדט"ם האתיות שנתחלפו בו משם אלקים הוא כדט"ס שמספרם ג"ל, זהו גלים, וגלים לשון רבים, כי יש גי' אכדט"ם (וי"ל ג"כ מה שמל' נקראת גל נעול, הוא כי ברחמה נמשך הידים דאימא הכורים אותה, שזהו בחי' גל כאמור, והוא נעול בהחותמות שנמשך לה משמות אהי' דאימא, כידוע, גם הגל גופא, דהיינו כדט"ס הוא נעול באותיות א"ם המקיפים אותו מב' צדדיו, שהם בחי' גבורות (כי אינם מתחלפין) הסוגרין וסותמין, וכמובן).

והשייכות דהפתיחה הזאת הכא שפגעו בטורי דקדרו, וחמו רשימין כו' מן יומי דטופנא, הוא משום סיפא דקרא עני' ענות שפירש שהוא מסכנא דמסכנותא, דהיינו דלי דלות, שהוא ההיפך מן בחי' בת גלים שהוא מה שהנהורין עאלין לגווה כו', שיש יחוד זו"נ והוא שהרחמים והחסדים דו"א ממתיקין את הגבורות דמל', והוא יחוד הוי' אלקים בכלל, ויש בזה ב' בחי', א' שנמשך ומאיר מיסוד במל', ואז היא דלה עדיק, כי גם יסוד נקרא דל ברע"מ תשא דקפ"ז והדל דאצדיק (אך לא דלי דלות), ב' שנמשך גם מת"ת במל' שאז היא עשירה כי ת"ת עמודא דאמצעייתא נק' עשיר ברע"מ שם, והוא הוא הנהורין שנמשכים במל', ובדור המבול נסתלקו ב' הבחינות ממנה, לא רק שנסתלק ממנה המשכה מת"ת, שאז נשארה עני', שאין מאיר בה בחי' העשרות דת"ת, אלא שנסתלק ממנה בחי' יסוד ג"כ, כי דרי על המבול כתיב ה' למבול ישב, ישב בלחדו, דלא אתיא עם דינא כדלקמן דס"ד ע"ב, והוא שלא נמשך כלל וכלל מו"א במל', ואז היא בדלי דלות מסכנא דמסכנותא (ועיין בהוספות לתרי"א בדרדה"ר למג"א

ע"ש). והיינו עני' ענתות. ואמר זה ר' יוסי שהוא הוא בחי' מל' ומספרו אלקים. ואח"כ אמר ר' חייא בחי' יסוד שהעניות התחילה מחטא אדה"ר, עד דאתא נח וקריב קרבן ואתיישב עלמא, כי עכ"פ ע"י נח שהוא בחי' יסוד נמתקים הגבורות דמל', גם נח הוא בחי' יסוד, והקריב קרבן הוא מה שע"י הקרבן המשיך מת"ת במל' (כי קרבן הוא לשם הוי' דת"ת), ור' יוסי פליג עליו שעדיין לא אתיישב עלמא, עד דקיימו ישראל על טורא דסיני בבחי' יסוד, ואתאחידו באילנא דחיי, הוא התורה שניתנה על הר סיני, בחי' ת"ת הנקרא עץ חיים, וכמא' והתפארת זו מ"ת, ואז פסקה זוהמת הנבשש (וסימנך, סינ' ע"ץ חיים, גי' נח"ש במכוון, להורות שע"י בחי' סיני עץ חיים נסתלקה זוהמת הנחש).

דף סה, ב. אני הנה בריתי אתך אני דקיימא באתגליא מזומנת למנדע אני כרסיא למה דלעילא אני דעבידנא נוקמין לדרי דרין :

אני קאי על מל', דקיימא באתגליא, שעומדת לנגד המקום המגולה למטה מהחזה, לנגד שני שלישי ת"ת ונו"ה שהם מגולים, (והוא כח"ב *) דמל' שהם לנגד שני שלישי ת"ת ונו"ה ונבנים מהחסדים המגולים שבהם, מזומנת למנדע הוא דעת (והיינו למנדע דוקא), דמל' שעומד לנגד יסוד ז"א ונבנה מהגבורות שביסוד ז"א, וכל זה"ג נמשכים מיסוד לדעת דמל', וכמ"ש בע"ח שער הירח בדרוש דאטב"ח ע"ש (ועל יסוד לא שייך לומר שהוא באתגליא, כי אדרבה הוא אתר טמירא דלית לי' גלויא וצריכא לאתכסיא תדיר וכמ"ש לקמן בפ' תצוה דקפ"ו ע"ב ע"ש). ואח"כ מפרש ב' בחי' הללו שבמל', על הבחי' הא' שנקט דקיימא באתגליא אמר אני כרסיא למה דלעילא, כי כח"ב דמל' הם בחי' כסא לת"ת הנקרא גופא ונו"ה שהם תרין ירכין, וכמו שעל הכסא יושב הגוף והירכים, וכסא נבנה מהחסדים כמ"ש הו"כ בחדסד כסא, ואברהם תיקן כסא כמ"ש לקמן בפ' תרומה דקל"ג ע"א, והיינו החסדים המגולים שבת"ת נו"ה דז"א שמהם נבנין כח"ב דמל', ועל הבחי' הב' מזומנת למנדע אמר אני דעבידנא נוקמין לדרי דרין, כי בדעת דמל' הוא כל הגבורות שנמשכו לה מיסוד ז"א, ונקמה מובן שהוא מצד הגבורות, (והוא נקם ברית התובעת עלבון פרידת היסוד הנקרא ברית ממנה, כמ"ש במאור"א מע' נקם ע"ש, ונקמה שייך לדעת, כי דעה ניתנה בין שתי אותיות אל הוי' כמ"ש כי אל דעות הוי', וכן נקמה, בין ב' אותיות הללו כמ"ש אל נקמות הוי', כדאיתא במרכות דל"ג, הוא מצד העטרא דגבורה שבדעת, ובדעת דמל' הנבנה מהגבורות שביסוד ז"א, הוא דעת קל רק עטרא דגבורה, נקמות גי' שם אהר"ה שבדעת בד' מלאווי ב' בידיון וא' באלפיון וא' בההיון, וכן ביסוד ז"א הוא השם אהר"ה שהוא גושפנקא דמלכא שבר"ת את השמים ואת הארץ והוא יסוד המחבר שמים וארץ ז"ן), לדרי דרין, הוא כי אח"כ נמשכים ונוסעים הגבורות לת"ת דמל', ולרחם המל' כמ"ש בע"ח שער תיקון הנוקבא ע"ש, גם י"ל לדרי דרין הוא מצד הגבורות המרוכזות והקשות שבדעת והוד דמל' שהם משפטי ה' אמת צדקו יחדו כמ"ש בשער הירח שם, ויל"פ עוד דקיימא באתגליא כח"ב דמל', מזומנת למנדע דעת דמל', כנ"ל

(*) בכת"י מטושטשת כאן תיבה א', ואולי נמחק ע"י המחבר.

(ונקטם בחדא חלוקה, כי כולם הם מוחין, כחב"ד), כרסיא למה דלעילא, חג"ת נו"ה דמל', דעבידנא נוקמין רחם המל' ששם הגבורות קשות מאד, בני מררי בל"ת להאריז"ל פ' נשא, ועיין בפע"ח שער ר"ה פ"ה בד"ה יום ט', בענין התרגול ושעיר המשתלח ע"ש. והיינו לדרי דרין מצד ב' הבחי' יסוד דמל', ומל' דמל'. נקמ"ה, גי' ג"פ אד' שברחם המל' בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש י"א כלל י"ג ע"ש.

דף סו, א. בנין דאית מיין מתיקין ואית מיין מרירן אית מיין צלילן אית מיין שלם :

הג' לשונות, מתיקין, צלילן, שלם, לנגד חג"ת הג' קוין, כי צלילן דהיינו נקיים הוא מצד קו השמאל גבורה.

דף סז, א. רבי יהודה פתח לדוד מזמור לה' הארץ ומלואה תבל ויושבי בה הא תנינן לדוד מזמור דאמר שירתא ולבתר שירת עלי' רוח קדשא מזמור לדוד קדשארת עלי' רוח קדישא ולבתר אמר שירתא. לה' הארץ ומלואה האי קרא על ארעא דישראל אתמר דאיהי ארעא קדישא. ומלואה דא שכינתא כד"א כי מלא כבוד ה' את בית ה' וכתוב וכבוד ה' מלא את המשכן מאי מלא ולא מילא אלא מלא ודאי דאתמליא מכלא דאתמליא מן שמשא סיהרא שלים בכל סטרין מלא מכל טובא דלעילא כאסקופא דא דאתמליא מכל טובא דעלמא :

הביא ב' פסוקים כי מלא כבוד ה' את בית ה' (מלכים א' ח' פ"ד. ומה שנרשם ד"ה ב' ה' כנראה הוא טעות הדפוס, כי שם כתיב בית האלקים, וגם למה לו להביא מדברי הימים שהוא בכתובים, ולא ממלכים שהוא קודם בנביאים ראשונים) האמור במקדש, ועוד פסוק וכבוד ה' מלא את המשכן, האמור במשכן. ויש הפרש ביניהם במקדש כתיב מתחלה מלא ואח"כ כבוד ה', ובמשכן כתיב מתחלה כבוד ה' ואח"כ מלא. הוא כשם שבדוד ומזמור יש ב' בחי', א' לדוד מזמור, דאמר שירתא ולבתר שירת עליה רוח קדשא, ב' מזמור לדוד דשירת עליה רוח קדישא ולבתר אמר שירתא, כמו שאמר זה מקודם, והיינו דוד הוא התחתון המקבל, ורוח קדשא הוא העליון מל' המשפיע, הנה אם דוד אמר שירתא ולבתר שירת עלי' רוח קדשא, הוא שהתחתון עולה אל העליון, שהתחתון הוא העיקר, ואם מתחלה שירת עליה רוח קדשא ואח"כ אמר שירתא הוא שהעליון יורד אל התחתון, שהעליון הוא העיקר (ועיין בלקיט סוד"ה ושמתי כדכד דרוה"ר בענין ב' פעמים שלום עליכם דבנימן ודיוסף). עד"ו בכבוד ה' ומלא, שכבוד ה' הוא מל' הנקראת כבוד (כי אין כבוד אלא למלך, כבד"ה הוי"ו גי' האחדים דמלוי מ"ה, שהמלוי הוא נוקבא חר"ה), והיא בחי' מקבל מז"א בעלה, ומלא הוא ז"א שממנו מתמלאית המל' כבוד הוי' (וכמו שנקט לקמן מילא לא נאמר, אלא מלא דאתמליא מכלא כו', היינו שכבוד הוי' מל' נתמלאית מהשפעת ז"א בעלה. ועיין בלקיט בד"ה ויקרא אל משה בפ' ויקרא), מלא גי' הוי' פשוט והוי' דמ"ה, ועיין במא"א מע' מלא, ובקמ"ה מע' מלא ע"ש. הנה אם קדים כבוד הוי' למלא, דא שמתחלה הוא ההתעוררות מצד התחתון דהיינו מל' ואח"כ הוא מלא שנמשך

מהעליון ז"א. והוא כמו בדוד ומזמור, לדוד מזמור (והוא כמו שילוב הוי' באד' ששם אד' קודם להוי', וכן מתחלה אני מל' לדודי, ז"א ואח"כ דודי, ז"א, לי למל'). ואם קדים מלא לכבוד הוי' הוא המשכה מהעליון דהיינו מלא, ואח"כ הוא כבוד הוי' העלאת התחתון מל'. והוא כמו בדוד ומזמור, מזמור לדוד (והוא כמו שילוב אד' בהוי' ששם הוי' קודם לשם אד', וכן מתחלה דודי לי ואח"כ ואני לו). והנה מקדש הוא בחי' יותר גבוה ממשכן, כי במשכן היו זריג אב"א בבחי' הג' המבואר בע"ח שער מיעוט הירח פ"א ופ"ב ובמ"ח מס' קטנות רחל פ"ז מ"ה ע"ש. ובמקדש היו זריג פב"פ בבחי' ה' המבואר בע"ח שם ובמ"ח מס' גדלות רחל פ"ב סוף משנה ב' ע"ש. ועיין בטעמי מצות להרחיז ז"ל זיע"א פ' תצוה במצות מקדש ומשכן ע"ש, והנה ז"א דכורא בכלל הוא בחי' פנים, ומל' נוקבא הוא בחי' אחר, וכמ"ש אחר וקדם צרתני, אחר הוא נוקבא, וקדם פנים הוא דכורא. א"כ בהזיווג דאב"א הנוקבא בכלל היא העיקר, והקודם, ובהזיווג דפב"פ הדכורא בכלל הוא העיקר והקודם, ולכן במשכן כתיב כבוד הוי' ואח"כ מלא, ובמקדש כתיב מלא כבוד הוי' (וכן מצד הענן שהוא בחי' או"מ, יש הפרש בין משכן למקדש, במשכן כתיב כי שכן עליו הענן, עליו דוקא בבחי' או"מ, ובמקדש כתיב במלכים שם, והענן מלא את בית ה', שנמשך המקיף ענן בבחי' פנימיות). והד' לשונות שנקט על מלא דאתמליא, א' מילא, ב' דאתמליא מן שמשא, ג' סיהרא שלים בכל סטריק, ד' מלא מכל טובא דלעילא כו', ואמנם הלשון מלא נקט רק בג', כולא, בשמשא, בטובא, י"ל דאתמליא מכלא הוא מיסוד ז"א הנקרא כל, דאתמליא מן שמשא הוא מת"ת דז"א הנק' שמש, כמו שיעקב ת"ת נקרא שמש כמ"ש בפ' ויצא כי בא השמש, וכתיב בפ' וישב והנה השמש שקאי על יעקב, מלא מכל טובא דלעילא הוא מדעת הנק' טוב כמ"ש גם בלא דעת נפש לא טוב (כי טו"ב הוא שם אהו"ה שבדעת) ודקדק לומר דלעילא, כי גם יסוד נקרא טוב כמ"ש אמרו צדיק כי טוב, אך הוא טוב התחתון, כי הוא למטה מהחזה, משא"כ דעת הוא לעילא למעלה מן החזה (ולכן נקט בטובא עוד הפעם מלא, ולא די בהקודם, כי יסוד ות"ת הם למטה מהחזה, משא"כ דעת הוא למעלה מן החזה), והוא כי המל' מושרשת בקו האמצעי דת"י דז"א, כמ"ש בע"ח שער הירח פ"א וע"ש בסוף הפרק, ונקט אחר דאתמליא מן שמשא, סיהרא שלים בכל סטריק, היינו מאחר שנתמלאה משמש הוי' דת"ת, הנה ת"ת הוא אית ו' הכולל כל הו"ק, דהיינו חו"ג שלמעלה ממנו, ונר"ה הנמשכים ממנו (כי הם בני ישראל דת"ת), וזה בכל סטריק, היינו גם דחו"ג ונר"ה.

דף סח, א. אמר ר' יהודה מאי הוה לי' למעבד וכו' :

ר' יהודא מהפך בזכות דנת, ור' יצחק בהיפך שמהפך בחובתו, הוא כי כל א' מהם מדבר כפי בחינתו ומדריגתו, ר' יהודא הוא בחי' חסד ור' יצחק הוא בחי' גבורה כמ"ש בקול ברמה בריש ביאר האד"ר, ועיין לקמן בחי' דקכ"ז ע"ב בניצוצי אורות, לכן ר' יהודא מהפך בזכותו כפי מדתו מדת החסד, ור' יצחק מהפך בחובתו כפי מדתו מדת הגבורה, (ועד"ז הוא הפלוגתא בפי' בדורותיו האמור בנח, לעיל ד"ס ע"א בתוספתא, יש דורשין לגנאי מצד מדת הגבורה, ויש דורשין לשבח מצד מדת החסד), ומתחלה הוא דעת ר' יצחק ואח"כ דעת ר' יהודה,

הוא כמ"ש עורי צפון ובואי תימן, מתחלה צפון גבורה ואח"כ תימן חסד, וכן מתחלה שמאלו תחת לראשי ואח"כ וימינו תחבקני, וכן מתחלה עלה במח' לברוא אה"ע במדת הדין ואח"כ שיתף מדת הרחמים, ור' יצחק מהפך ב"פ בחובתו דנה, א' בדרשתו בפסוק מוליך לימין משה כו' בדס"ו ע"ב, ב' כאן בדס"ח ע"א, אמר ר' יצחק ועם כל דא כו', ור' יהודה מהפך ב"פ בזכותו, הוא עדמ"ש ב"פ שמאלו תחת כו' וימינו כו', ועד"ו לקמן דס"ח ע"ב אמאי תריסר ירחין פליגי בה ר' יצחק ור' יהודה ח"א דכך איהו דינא דחייבא, וח"א לאשלמא צדיק דרגין תריסר כו' לאפקא מן תיבה, הדעה דכך איהו דינא דחייבא הוא מצד הגבורה, והדעה לאשלמא צדיק כו' הוא מצד החסד, וכמובן, ושם ג"כ הקדים ר' יצחק לר' יהודה, והקדים הח"א כו' דינא דחייבא ואח"כ הח"א לאשלמא צדיק כו', ולפי האמור מובן שהח"א דינא דחייבא הוא ר' יצחק, והח"א לאשלמא צדיק כו' הוא ר' יהודה, וזהו שאיתמר שם אח"ז ר' יהודה אמר שיתא ירחי אינון במיא ושיתא ירחי באשא והא הכא מייא הוּא אמאי תריסר ירחי, היינו ר' יהודה מקשה על דעת ר' יצחק שס"ל שכך הוא דינא דחייבא, מקשה ר' יהודה על זה, שדינא דחייבא בגיהנם הוא ו' ירחי במיא ושיתא ירחי באשא, והכא מייא הוּא ומה תריסר ירחי, והוא ב' קושיין, א' הכא רק מייא הוּא, ולא אשא, ולמה לא אשא ג"כ, ועוד מאחר שרק מייא הוּא למה תריסר ירחי, משא"כ לשיטתו דר' יהודה לאשלמא צדיק כו', לא קשה מידי, כמובן, ובא ר' יוסי שהוא בחי' מל' כמ"ש, הנבנית מהגבורות שם אלקים, לכן יוסי מספרו אלקים, לתרץ דעת ר' יצחק שהכא ג"כ הי' מים ואש, המים שמלעילא היו צנינין כחלגא, שהם ג"כ בחי' מים דגבורות, כי שלג הוא בצפון בחי' גבורות והמים שמלתתא היו רותחין כאש, וכמובן.

דף סט, א. ההוא יקום דעלייהו באשא ואינון דיתבי תחותייהו
במיא :

כי היקום שהוא בשמים הם מחדס בכלל כמ"ש וימיני טפחה שמים, וכל אליו דלתתא בארץ הם מגבורה בכלל כמ"ש אף ידי יסדה ארץ, ולכן העברת היקום שבשמים הוא ע"י אשא גבורה היפך בחינתם והעברת כל יושבי מטה הוא ע"י מיא חסד היפך בחינתם.

דף ע, ב. א"ר ייסא הכי שמענא מרבי שמעון :

אירע הדבר שר' ייסא שמע זה מר' שמעון ולא ר' חזקיה, הוא כי שייך זה לר' ייסא דוקא, ולא לר' חזקיה, כי ר' ייסא הוא הוד שבקו השמאל, ור' חזקיה הוא נצח שבקו הימין. הנה התננא דינא דלתתא הוא מל', ואשא דלעילא הוא מדת הגבורה דז"א, הנה כשהאשא מדת הגבורה דז"א, שהוא דין קשה, פחד יצחק שם אלקים ממש (כמ"ש בפ' אחרי דס"ה ע"א) אוסיף לתקפא תננא מדת הדין דמל', אז שצי כלא, וכשדינא דלתתא, מל' לא אוסיף לאתקפא באשא גבורה דז"א, אז לא שצי, הנה שייך זה לר' ייסא, בחי' הוד, שהוא ג"כ בקו השמאל, בין גבורה דז"א למל', כי הוד הוא ענף הגבורה, ומל' איהי בהוד (ולכן ייסא גי' הוד' אד' ע"ה), משא"כ ר' חזקיה הוא נצח שבקו הימין ליש

שישמע זה מר' שמעון רק שמע זה מר' ייסא הוד, כי נצח והוד שייכים זה לזה, כי שניהם הם בדי ערבות, ונקראים אחוינא שגדילים באחזה זהם תרין פלגי גופא (ולכן כשר' חזקי' אזיל מקפוטקיא ללוד פגע ב' ר' ייסא, כדלעיל דסי' ע"ב) ולא ר' ייסא עצמו דרש זה אלא שמע זה מר' שמעון, ר' שמעון הוא דעת, שבדעת יש עטרא דגבורה ג"כ, והוא שרש הגבורות הוא ר' שמעון יודע זה, וכמובן.

דף עב, א. ר' יהודה לא אסחר רישי' לגבי' פתח ואמר הכון לקראת אלקיך ישראל וכתוב הסכת ושמע ישראל מלי דאורייתא בעיין כוונה ומלין דאורייתא בעאן לאתתקנא בגופא ורעותא כחדא. קם ההוא יודאי ואתלבש ויתיב לגבי' דרבי יהודה ואמר זכאין אתון צדיקיא דמשתדלי באורייתא יומא ולילי, א"ל רבי יהודה השתא דכוונת גרמך אימא מילך דנתחבר כחדא דהא מלי דאורייתא בעיין תקונא דגופא ותקונא דלכא ואי לאו בערסאי שכיבנא וכלכא אמרנא מלין אלא הא תנינן דאסילו חד דיתיב ולעי באורייתא שכינתא אתחברת בהדי' ומה שכינתא הכא ואנא שכיב בערסאי, ולא עוד אלא דבעיין צחותא ותו דכל ב"נ דקם למלעי באורייתא מפלגי ליליא כד אתער רוח צפון קב"ה אתי לאשתעשעא עם צדיקיא כגנתא דערך והוא וכל צדיקיא דבגנתא כלהו צייתין לאינון מלין דנפקי מפומי' ומה קוב"ה וכל צדיקיא מתעדנין למשמע מלי דאורייתא בשעתא דא ואנא אהא שכיב בערסאי א"ל השתא אימא מילך כו' אתא ר' יהודה ונשקי' א"ל וכל האי ידעת ואת משתדל בסחורתא ומנח חיי עלמא א"ל דהוה דחיקא לי שעתא ואית לי תרין בנין וקיימין כל יומא כבי רב ואנא אשתדלנא על מזונייהו ולמיהב לך אגר למורייהו בגין דישתדלון באורייתא :

הוא מ"ש הכון לקראת כו'. הכון הוא מלשון כוונה כדאיתא בירושלמי פ"א דמגילה הלכה ט', ע"פ זה התכוון לקראת אלקיך ישראל, ומש"א אח"כ בעאן לאתתקנא בגופא וברעותא כחדא הוא מ"ש הסכת ושמע, הסכת בגופא, ושמע ברעותא, ולכן אמר ב"פ מלי דאורייתא, מלי דאורייתא בעיין כוונה ומלין דאורייתא בעאן כו', הא' הוא פירוש על הכון, והב' הוא פירוש על הסכת ושמע שהוא פסוק בפ"ע, הסכת הוא מלשון ובעצמות וגידים תשככני באיוב סימן י' פ"א, והיינו הגוף שהוא סוכך על הנפש, ושמע הוא רעותא, כי שמיעה הוא בבינה והיינו רעותא דליבא שהוא בבינה, הסכת הוא בגופא בחי' מל' הנק' גוף כמא' איתתא כגופא דמיא, והוא בעשי' ששם מתלבשת מל', (ה"ס הוא מספר שם אד' דמל', ולנגד מל' הוא האותיות כ"ת בא"ב דאלכ"ב, גם הסכת היא מספר ע"ב ס"ג עם אחוריהן קפ"ד קס"ו, והוא חר"ב שמהם נבנית המלכות, והנקודות דהסכת הם פת"ח ציר"י שהם חר"ב, ועיין ברמ"ז פ' צו דל"ה ע"א בענין תעודיה). ושמע רעותא דליבא הוא בבינה המתלבשת בבריאה, וכוונה הוא בז"א מדות, המתלבשין ביצירה, וי"ל כ"ז הוא מספר שם הוי' דז"א, וז"ה הוא מספר האותיות הקודמין ואחר השם, טדה"ד כח"ה, וכידוע בענין אנ"י הוי' (ועיין בתניא פל"ח ולי"ט בענין כוונה שנחלקת לשתי מדרגות, א' כוונה

בדור טבעיים שזה מגיע ביצירה ששם משכן המדות, ב' בדור שכליים שזה מגיע בבריאה ע"ש, והיינו הב' דברים שבכאן, כוונה הוא ביצירה, ורעותא הוא בבריאה כמ"ש בפל"ט שם שאהבה דדור שכליים נק' רעותא דלבא, והנה תורה הוא בז"א המתלבש ביצירה כמ"ש בפע"ח שער קריאת התורה פ"א בד"ה ספר תורה ובד"ה סוד הס"ת ובס"פ ב' בד"ה הטעם ע"ש, זהו שמתחלה אמר מלי דאורייתא בעיין כוונה, כי מלי דאורייתא הוא בז"א המתלבש ביצירה ושם הוא ענין כוונה, וכאן לא נקט לאתקנא, יען כי מלי דאורייתא הם עצמן בחי' כוונה שביצירה (ועיין בתניא בקו"א בד"ה להבין מ"ש בשער היחודים פ"ב, מבואר שם שבלימוד התורה שמבין ויודע מה שלומד כו' מאהבה הטבעית המסותרת מגיע זה ביצירה כמ"ש שנבראים מלאכים בעולם היצירה), אחר כך אמר ומלין דאורייתא בעאן לאתקנא בגופא ורעותא כחדא, הוא מה שמלין דאורייתא שבו"א ביצירה בעאן לאתקנא דהיינו להתלבש (כי לבושין נק' תקונין כידוע) בגופא במל' שבעשי' וברעותא בבינה שבבריאה, כחדא, כמו שז"א הוא המחבר מל' ובינה יחד, כמ"ש לקמן דרמ"ז ע"ב בפירוש עד תאוות גבעות עולם, ובפ' וארא דכ"ב ע"א ע"ש, ולכן אמר בכאן ומלין בתוספות ג', הוא מה שמלין דאורייתא דז"א מתפשטין למטה בגופא במל', ומתפשטין למעלה ברעותא בבינה, כי אות ג' מורה על נוקבא דהיינו הנוקבין מל' ובינה, ופירוש ומלין דאורייתא בעאן כו' היינו שהמלין דאורייתא דז"א הם רוצין לאתקנא דהיינו להתלבש בגופא דמל' וברעותא דבינה כחדא, והוא כמ"ש בפ' ויחי שם ותיאובתא דכל שייפי גופא באינון תרין אמהן תיאובתא לינקא מאמא עלאה, תיאובתא לאתקשרא באמא תתאה, וזהו דקדוק הלשון מתחלה אמר בעיין, ובמלין דאורייתא אמר בעאן, והיינו בעיין אין פירושו מבקשים וחפצים, אלא מתבקשים, דהיינו שהכוונה צריכה להם, כי הכוונה שהיא ביצירה היא צריכה למלי דאורייתא דז"א שבשם, משא"כ במלין דאורייתא אמר בעאן הוא מה שהמלין דאורייתא ז"א שביצירה, הם מבקשים וחפצים להתקן בגופא דמל' שבעשי' להשפיע לה וברעותא דבינה שבבריאה לקבל ממנה, כמ"ש בפ' ויחי תיאובתא לינקא מאמה עלאה תאובתא לאתקשרא באמא תתאה, קם ההוא יודאי ואתלבש ויטיב לגביה, יש כאן ג' דברים, קם, אתלבש, ויטיב, ובין קם לאתלבש ויטיב יש הפסק תיבות ההוא יודאי (כי הול"ל קם ואתלבש ויטיב ההוא יודאי לגבי'), וזה לנגד הג' דברים הנ"ל, דכוונה, ולאיתקנא בגופא ורעותא, קם הוא מה שקיים הכון לקראת כו', היינו הכוונה, ואתלבש הוא מה שהתקן בגופא במל' הנקראת לבוש, כמ"ש צדק לבשתי, וצדק הוא מל', ויטיב לגבי' דהיינו לגבי דר' יהודא לשאול ממנו קושייתו ולקבל תשובתו על שאלתו, הוא כמו רעותא דבינה שז"א רוצה לקבל ולינק מבינה, עד"ז הוא רצה לקבל מר' יהודה, ולכן הפסיק בין קם, לאתלבש ויטיב, הוא כי קם שייך למלי דאורייתא בעיין כוונה, ואתלבש ויטיב שייך למלין דאורייתא בעאן לאתקנא בגופא ורעותא כחדא, וכמובן, ואמר זכאין אתון צדיקא דמשתדלי באורייתא יומא ולילי, מה שאמר זה הוא כי הוא לא הי' יכול לאשתדל בתורה יומם שהתעסק במסחר כדאיתא לקמן בע"ב, לכן אמר על ר' יהודה שזכאה הוא ר' יהודה שמשתדל בתורה יומא ולילי (ודקדוק הלשון יומא לשון יחיד ולילי לשון רבים, הוא לנגד הג' בחי' הנ"ל, יום הוא ז"א שביצירה, לילי

לשון רבים ב' לילות הוא לילה דבינה שבבריאה, כי בריאה נק' חשך, ולילה דמל' שבעש'י). א"ל ר' יהודה השתא דכוונת גרמך אימא מילך דנתחבר כחדא (היפך ממה שמקדם כשלא כיוון גרמי' לא אסחר ר' יהודה ריש' לגביה, עתה שכיוון גרמי' א"ל דנתחבר כחדא). דהא מילי דאורייתא בעיין תקונא דגופא ותקונא דלבא. לכאורה למתור הוא, הרי כבר אמר מקודם ומלין דאורייתא בעאן לאתתקנא בגופא ורעותא, ומה הוסיף וחדש בזה שאמר מילי דאורייתא כו', גם שנוי הלשון ממלין למילי, מבעאן לבעיין, מתחלה אמר לאתתקנא בגופא ורעותא, וכאן אמר תקונא דגופא ותקונא דלבא, הענין הוא כי הנה בזהר וארא מפרש עד תאוות גבעות עולם בהיפוך מהפירוש דפ' ויחי, בזהר ויחי מפרש שעד הוא התאיב ומתאוה להגבעות עולם, והוא מה שז"א מתאוה לבינה ומל', וקאי תאוות על עד שעד הוא המתאוה, ובזהר וארא מפרש בהיפך, שגבעות עולם בינה ומל' הם המתאוים לעד דז"א, בינה להשפיע לו, ומל' לקבל ממנו, וקאי תאוות על גבעות עולם שהם המתאוים לעד, ועיין מזה במק"מ פ' ויחי שם שתירץ שהא והא איתנהו כי הוא מתאוה להם והם מתאוים לו ע"ש. י"ל, מתחלה הוא התאוה והתיאובתא דדכורא דז"א להנוקבין: "ב"נה ומל', ואח"כ הוא התאוה והתיאובתא דהנוקבין בינה ומל' להדכורא דז"א, והוא כי ידוע שיש ב' יחודים, היחוד הראשון הוא רק לעשותה כלי, והיחוד שאח"כ הוא להמשיך טיפה זרעית שיהי' הולדת ולד כמ"ש בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרש י'. ובפע"ח שער ק"ש שעהמ"ט פ"ז ע"ש. והנה קודם היחוד הראשון מובן שלא שייך לומר שהנוקבא מל' תתאוה אל ז"א, כי הרי עדיין לא נעשית כלי ממנו ורחמה סתום ואיך תתאוה לו, כי אחר שנעשית כלי דוקא אז היא כורתת ברית לבעלה שמתאוה לו, משא"כ קודם שנעשית כלי, א"כ בהיחוד הראשון לעשותה כלי הדכורא הוא המתאוה אל הנוקבא, והוא מה שרוצה להמשיך בה הרוחא, ואיך הוא ממשיך בה הרוחא, וזא שהרוחא שהניח אבא בגויה דיסוד אימא, בא דעת דז"א וסותם וסוגר את יסוד אימא, והוא שמקבל את הרוחא שביסוד אימא בדעתו וכמא' אתא מפתחא דכליל בשית וסתים פתחא, וכמ"ש וה' סגר רחמה, ועיין בפע"ח שער החנוכה ומדעתו נמשך הרוחא ליסודו (כמא' אין קשוי אלא לדעת, כי יסוד תלוי בדעת וכמ"ש בפע"ח שער הלולב פ"ג, ובדרוש להררי מערבי ז"ל שם), ויסודו הוא הממשיכו ליסוד דנוקבא, שנעשית כלי עי"ז, הרי שבהיחוד הראשון הדכורא ז"א דהיינו דעת דז"א הוא המתאוה לבינה לקבל ממנה הרוחא שביסודה, ולהשפיעו אח"כ מיסודו למל' לעשותה כלי, והוא האמור בפ' ויחי, וזהו שבעל המאמר שם הוא ר' שמעון שהוא בחי' דעת דז"א כמ"ש בחי' בריש האד"ר בנצוצי אורות שם, הוא דעת דז"א רוצה לינק מאימא, והוא מה שמקבל את הרוחא בדעתו, ומשפיעו אח"כ מיסודו למל', ואמור זה בפ' ויחי שמקודם פ' וארא, כי מתחלה הוא היחוד הראשון לקבל הרוחא מבינה ולהשפיעו למל', אך בהיחוד שאח"כ להמשיכת הטיפה זרעית, הוא בהיפך שבינה מתאוה לז"א דהיינו להמשיך לו מוחין דגדלות, שיהיה בו הטיפה זרעית, ומל' שכבר נעשית כלי בהיחוד הראשון היא מתאוה לקבל הטיפה זרעית מז"א, כי כשכבר יש בה הרוחא מהיחוד הראשון היא מעלה מ"ן מתחלה וע"ז אשה מזרעת תחלה יולדת זכר, ועיין בזה"ק פ' תוריע דמ"ב ע"ב א"ר אחא כו' א"ר יוסי אתתא מן

יומא דאתעברת כו' אלא ילידו דילה אי להוי דכר ע"ש, וכמארו"ל שמשהין עצמן על הבטן כו' שמתגברת תאוות האשה מקודם, והוא האמור בפרשת וארא. וזהו שבעל המאמר שם הוא ר' אבא בחי' בינה הרוצה להשפיע לז"א. נמצא מתחלה רוצה הדכורא ז"א להתתקן בהנוקבין בינה ומל', ואח"כ רוצין הנוקבין בינה ומל', בו. זהו מה שאמר והוסיף לו ר' יהודה עתה, הוא כי מה שאמר מקודם ומלין דאורייתא בעאן כו' הוא מה שמלין דאורייתא דז"א. בעאן היינו שרוצין ומבקשים לאתתקנא בגופא דמל' ורעותא דבינה. הנה אחר שקם ההוא יודאי שקיים הכון לקראת כו' מה שאמר ר' יהודה מלי דאורייתא בעיין כוונה, ואתלבש ויתיב לגבי' שקיים הסכת ושמע מה שאמר ר' יהודה ומלין דאורייתא בעאן לאתתקנא בגופא ורעותא. שעל כל זה אמר לו ר' יהודה השתא דכוונת גרמך, כוונת דוקא היינו כוונה. אימא מילך, הוא שהמלין שלו יהיו בבחי' לאתתקנא בגופא ורעותא (ובזה א"ש מה שאמר לו ר' יהודה אימא מילך, הרי כבר שמע המלין והקושיא שלו, רק שלא רצה להשיבו אז מפני שהיה שוכב ולא קם כו', א"כ עתה כשקם היה לו להשיבו כמו שהשיבו אח"כ כל ארעא דישראל כו', ולמה אמר לו אימא מילך. הנה עפ"י המבואר א"ש, כי מה ששאל מקודם לא היה זה בבחינת לאתתקנא בגופא ורעותא. לכן לא רצה להשיב עליהם, והשתא אמר לו אימא מילך, בבחינת לאתתקנא בגופא ורעותא). והוסיף לו עוד עתה דהא מלי דאורייתא בעיין תקונא דגופא ותקונא דלבא. אין הפירוש שמלי דאורייתא הם מבקשים תקונא דגופא ותקונא דלבא, כי א"כ הול"ל מלין, ובעאן, ולאתתקנא כו', וזה אמר כבר מקודם, אלא בהיפך שמלי דאורייתא דז"א, בעיין היינו שהם מתבקשים מתקונא דגופא ותקונא דלבא, היינו שתקונא דגופא מל' ותקונא דלבא בינה הם מבקשים ורוצים מלי דאורייתא דז"א וע"ד האמור בפ' וארא שגבעות עולם הם המתאווים את בחי' עד דז"א. וזהו מה שאמר על זה אלא הא תנינן כו' שכינתא אתחברת בהדי' כו', לא אמר שהוא מתחבר בשכינתא אלא ששכינתא אתחברת בהדי' היינו ששכינתא מל' רוצה להתחבר עמו, לקבל ממנו, ואמר אח"כ שמפלגו ליליא כו' הקב"ה וכל צדיקא דבגנתא דעדן צייתין לאיגון מלין דנפקין מפומי' ומתעדנין למשמע מלי דאורייתא. גן עדן. הוא בחי' בינה, שבבריא, הנה בחי' בינה מתאוה לו. (ועפ"י האמור יובן דקדוק הלשון שאצל מה ששכינתא הכא, נקט ואנא שכיב בערסא, ואצל מה שהקב"ה וכל צדיקיא מתעדנין למשמע כו' נקט ואנא אהא שכיב בערסאי, הוסיף מלת אהא, והיינו כי הקב"ה וכל צדיקיא שבג"ע הוא בחינה בינה, הנה בבינה הוא שם אהי', משא"כ שכינתא הוא מל' שבה הוא שם אדי'. א"כ מה שהקב"ה כו' שבג"ע מתעדנין למשמע כו' הוא מה שנמשך ומאיר משם אהי' דבינה, ואיך אנא אעשה תמורת זה אהא שכיב, אהא דוקא שפירשו כמו אהי', משא"כ כשמיירי בשכינתא מל' לא שייך לומר אהא, וכמובן, ודקדק לומר בערסאי דוקא בכל א' מהם, הוא כי מל' היא בחי' מטה לז"א כמ"ש הנה מטתו שלשלמה, וכן בינה היא בחי' מטה לז"א שעולה לישכב שם בעת השינה והדורמיטא, ועיין לקמן בפ' ויצא דקמ"ח ע"ב בערסא דדהבא, וערסא דאבנין ובמק"מ שם. הנה אלו המטות הם מטות הרוחניים דקדושה מל' ובינה, ואיך אנא שכיב בערסאי, אהא שכיב בערסאי, במטות הגשמיים. ובין הב' דברים דשכינתא מל' הכא, וקב"ה וכל צדיקיא שבג"ע

בינה, אמר ולא עוד אלא דבעיין צחותא. היינו שמלי דאורייתא מצד עצמן בעיין צחותא. הוא לנגד ז"א עצמו, שהוא בחי' מלי דאורייתא. שהוא בין מל' לבינה, וצחותא הוא בז"א כמ"ש דודי צח, מספר הוי' פשוט ומלא ביודיין, והוא ע"ד כמו מלי דאורייתא בעיין כוונה דלעיל). והיינו ממש כמו בפ' וארא שהגבעות עולם בינה ומל' מתאווין לדכורא דז"א, ואמר לו אח"כ עוד הפעם השתא אימא מילך, ולכאורה הרי כבר אמר ליה אימא מילך, והיינו מה שאמר לו מקודם אימא מילך הוא אחר ההכנה דלאתתקנא בגופא ורעותא, הנה עתה הוסיף לו שצריך עוד, והוא שמלי דאורייתא בעיין תקונא דגופא ותקונא דלבא, א"ל עוד הפעם אימא מילך אחר ההכנה דתקונא דגופא ותקונא דלבא מל' ובינה למילי דאורייתא דז"א, וכמובן.

ואירע המעשה הזה באושפיזא במתא מחסיא, היודאי אתא בתרי קסירא דקטפירא, והיודאי ה' דחיקא ליה שעתא שהי' צריך להתעסק בסחורה בכדי למרנס שני בניו שהיו לומדין בבי רב ולשלם שכר לימודם לרבם. יל"פ ר' יהודה הוא חסד כמ"ש בריש ביאור האד"ר בנצוצי אורות שם, והוא בחי' בקר דאברהם, והיודאי הוא בחי' יסוד, בחי' בקר דיוסף, זהו שאמר לו ר' יהודה דנתחבר כחדא, הוא שיתחברו התרין בקר דאברהם ויוסף, ועיין בזה"ק פ' בלק דר"ד בפסוק ה' בקר תשמע קולי בקר כו' ע"ש. (כי חסד אתגלי בפומא דאמה). והיודאי דחיקא ליה שעתא, הוא כמו שיסוד נק' דל. והיודאי היו לו שני בנים הוא כמו השני בנים דיוסף, יסוד, מנשה ואפרים. והיודאי היה עוסק בסחורה שהיה סוחר, הוא כי יסוד נק' סוחר כמ"ש בקה"י מע' סוחר ב' בשם המעבר יבק ע"ש (ס"ו) הוא הששים ושש נפש שקאי על יעקב ויוסף, שגוף וברית כחד חשבנין, ח"ר הוא הד' בנים הגבורות שנמשכים מיסוד למל'. וסוחר מספרו לאה רחל, הוא היסוד שבחזה המתייחד עם לאה, ויסוד התחתון המתייחד עם רחל, והוא הרוכל שקאי על יסוד כמ"ש במא"א מע' רוכל, המחזר בעיירות לאה ורחל, שהם ב' ערים, עיר מוקפת חומה לאה שעומדת במקום המכוסה, ועיר פרוי רחל שעומדת במקום המגולה, ונתוסף בסוחר על רוכל מספר ח"י שהוא ג"כ ביסוד הנקרא כל חי, וי"ל מה שיסוד נק' רוכל שמספרו ע"ב קפ"ד הוא מצד החסדים שביסוד, ומה שנק' סוחר שהוא מספר ע"ד אכדט"ם חילוף שם אלקים, ואלקים ברבוע ר' הוא מצד הגבורות שביסוד, וד"ל, ועיין בפ' בשלח ד"ג ע"ב היתה כאניות סוחר, דא כנ"י, אין הפירוש שמל' היא הסוחר, רק היא האני' דהסוחר, וכן מוכח בהדיא במא"א מע' ספינה ועיין ביי"ג שם. והסוחר הוא יסוד, ועיין בתו"א בד"ה וישב יעקב כו' בארץ כנען לשון סוחר, משמע שם שמל' הוא הסוחר, וי"ל מל' היא סוחר שמעלה את הסחורות דבי"ע דהיינו הנצוצין דתהו שנפלו לשם היא מעלה אותן מלמטה למעלה לאצילות, ויסוד הוא סוחר מלמעלה למטה שממשיך הסחורות דאצילות למל' וממנה לבי"ע וכמו יוסף יסוד שהיה סוחר כמ"ש עליו הוא המשביר בר לכל עם הארץ, וראיה ברורה שיסוד נקרא סוחר, ממה שנאמר קונה הכל, וידע שזה קאי על יסוד), והסחורה שלו ה' תרי קסירא דקטפירא, הוא נז"ה שמהם מקבל יסוד, כי הם מריקים השפע ליסוד, ועיין לקמן דרי"ז ע"א תרי גמלי דסלקי קטפירא ובמק"מ שם שהוא נז"ה (ופירוש קטפירא הוא מלבושים כמ"ש בדרך אמת הכא והתם, נז"ה הם לבושים

כמ"ש הוד והדר לבשת, הוד הוא הוד, והדר הוא נצח, ושרש הלבושים הוא מנה"י דבינה כידוע בענין החשמ"ל שמספרו מלבוש, ועיקן בפע"ח שער התפלה פ"ג ובמאור"א מע' חשמל ע"ש. הנה בבינה בכל ספירה שלה הוא שם ס"ג והנקודות הוא דשם אלקים, כמ"ש בע"ח שער הזיווגים פ"ו ובזח"ג דס"ה ע"א, א"כ בנה"י דבינה הוא מספר ג"פ ס"ג מספר קט"פ, ומספר ג"פ הנקודות דשם אלקים שהם ע', הוא י"ר, היינו קט"פ, ר', ועוד למעלה יותר שרש הלבושים חשמ"ל מספר מלבוש הוא מהחיוורתי שבפנים דא"א ונמשכים עד היכל ההוד כמ"ש בע"ח שער א"א פי"ד ע"ש. זהו שהתרי קסירא דקטפירא הוא בנו"ה. וכן מצד שרשם דהלבושים בפנים דא"א, הם תרי דהיינו ב' הפנים דא"א, ובמק"מ פ' ויחי שם פירש שקטפירא הוא שעות, הנה שועה *) שייך ג"כ להש"ע נהורין דא"א המאירים לר"ה כמ"ש בפע"ח שער השבת פכ"ד בד"ה מהחברים ע"ש. וזהו שהי' זה במתא מחסיא מת"א מחסיא"א הוא מספר ב"פ מנצפ"ך קס"ת הסופר שבמתנים דנר"ה. ומה שהתעסק בסחורה דנר"ה הוא בכדי לזון את שני בניו, הבנים הם ג"כ בחי' נר"ה כידוע בענין בני ישראל. וכן מזונות הוא בנו"ה כידוע בענין הרחים הטוחנות מן, והיו הבנים לומדים בבי רב, הוא שיהיו בבחינת וכל בניך למודי ה', שקאי על נר"ה. וסיים אח"כ בגין דישתדלון באורייתא, שלכאורה למותר הוא, הרי מוכן שמה שהם בבי רב הוא שלומדים שם תורה, הוא כי אמר שנותן אגר למורייהו, ולכאורה אסור ליטול שכר בעד לימוד התורה, לזה אמר שנותן אגר למורייהו, הוא לא בשביל הלימוד עצמו רק בשביל שבניו ישתדלון באורייתא, והיינו שכר שימור שזה מותר, כדאיאת בנדרים דל"ז רע"א, רב אמר שכר שימור, ופרשיי שמשמרין התינוקות שאין מניחין אותן לצאת ולעסוק בדברים בטלים, זהו מה שנותן אגר למורייהו הוא בשביל שבניו ישתדלון באורייתא, היינו שמורייהו אין מניחין אותם להתעסק בדברים בטלים, אלא שיתעסקו בתורה, אבל לא שנוטלין שכר בשביל הלימוד עצמו. גם י"ל מה שלומדים בבי רב הוא שיהיו בבחינת וכל בניך למודי ה', וסיים בגין דישתדלון באורייתא הוא בחי' גדולה יותר שיהיו תלמידי חכמים הנקראים בוניך שלמעלה מבחי' בוניך **. ועיין בלקר"ת בד"ה וכל בניך ובהביאור ע"ש. והנה ר' יהודה בחי' חסד הי' בבי אושפיזא במתא מחסיא. מה שהי' במתא מחסיא הוא להמתיק הגבורות ב"פ מנצפ"ך. הקס"ת מספר מת"א מחסיא"א שבנו"ה, והוא כמו גומל חסדים טובים מה שמתגלים החסדים טובים דנר"ה להמתיק קס"ת הסופר שבשם (ועיקן בפ' ויחי שם שהי' שם המעשה ג"כ בר' יהודה שראה תרי גמלי שנפלו מטולא דקטפירא מהם, ואתו צפרי כו' והוי אזלי עלייהו, ואמר חד גברא לא קיים דא הא דכתיב וירד העיט על הפגרים וישב אותם אברם, ע"ש. והיינו כי ר' יהודה שהוא בחי' חסד הוא ע"ד אברהם בחי' חסד, זהו שהיה טענת הגברא למה לא קיים ר' יהודה וישב אותם כמו שעשה אברהם בחי' חסד. וענין מה ששרו ואולו צפרים על הקטפירא, הוא כי הקטפירא הוא החסדים שבנו"ה בחי' גומל חסדים טובים, שמהם נעשה חו"ב דמל' כמ"ש בפע"ח בכוונת גומל חסדים טובים, הנה כשנפל הקטפירא מעל הגמלי רוצים לינק מהם הצפרים שהם חו"ב דמל' דקליפת נגה, ועיקן בע"ח

*) כ"ה בכת"י. ואולי צ"ל: שעות.

**) כ"ה בכת"י. ואולי צ"ל: בניך.

שער הקליפות פ"ב ולהנ"ל ששרש הקטפירא הוא מהש"ע נהורין שבפנים דא"א. הנה לעי"ז הוא הצפרים שהוא הנהורין דקליפה. כי צפר גי' ש"ע והאושפיוזא שבמתא מחסיא שהוא בית אורחים, הוא מל' הנק' בית, ושם הי' היודאי שהוא בחי' יסוד ונתחבר ר' יהודה חסד עם היודאי, יסוד, כמו התחברות התרין בקר דאברהם ויוסף, ודרשו שם בפסוק והאבן הזאת כו', האבן הוא מל' בחי' דוד שהוא החופאה להבקר, ומה שדוד הוא החופאה, הוא בעיקר להבקר דיוסף כמ"ש בזהר בלק דר"ד, שם אתא דוד ואתקין האי בוצינא חופאה להאי בקר דיוסף כו' ע"ש, זהו שהיודאי דוקא בחי' יסוד כמו בקר דיוסף, הוא חידש בדרשתו שהאבן, הוא בחינת צדק מלכותא קדישא, בחינת אבן מאסר הבונים בחי' דוד, בחינת החופאה, כי היודאי יסוד יודע זה, כי האבן החופאה מחפה אותו, וכמובן.

דף עד, א. אבן שלמה כמה דאתמר וכתוב בעטרה שעטרה לו אמו מסע דנפקא מלגו ושריא ונטיל לבר נפקא מלעילא ושריא ונטיל לתתא ומקבות והגרזן כל כלי ברזל אליו שאר דרגין תתאין דכלהו תליין בי' ולא אשתמעו ולא אתקבלו לגו כד איהי סלקא לאתאחדא לעילא ולינקא מתמן :

מה שמל' נקראת אבן שלמה הוא בחי' הפרצוף דמל' הנקראת כנסת ישראל שבפנימיות ז"א שהיא גדולה, וכתר אחד לשתייהן. זאת יתכן לקרות שלמה שהיא בתכלית השלימות, כמוהו. וגם שלמה חסר י' (כמו שאמר מקודם), הוא כמו שלמה בחלם, דהיינו כמו מלך שלמה שקאי על ז"א, הנה האבן מל' שלמה דהיינו שהיא שלימה וגדולה כמשהו. וכתר א' מאימא לשניהן זהו וכתוב בעטרה שעטרה לו אמו, היינו למלך שלמה שהוא ז"א מעטרת לו אמו בינה, וכן לה הנקראת אבן שלמה שהיא כמו בחי' מלך שלמה, וגם י"ל מה שנקראת שלמה הוא שמאיר בה מבחי' בינה הנקראת מלך שלם, ועיין לקמן דפ"ז ע"א. מסע דנפקא מלגו ושריא ונטיל לבר, הוא מה שהפרצוף דכנס"י שבגו דז"א ממעט את עצמו ונתלבש בגוף רחל שחץ לז"א, ועיין במ"ח מס' קטנות רחל פ"א מ"ב (ומס' אורות ז"א סוף ג') ע"ש, נפקא מלעילא היינו מה שהפרצוף דרחל שהיא לבר לחץ מז"א, שבו נתלבש הפרצוף דכנס"י שכ"ז הוא באצילות עדיין הנקרא מעלה, הנה נפקא מלעילא מאצי' ושריא ונטיל לתתא שנעשית עתיק דבריאה כמו ראש לשועלים, ומקבות והגרזן כל כלי ברזל אליו שאר דרגין תתאין דכלהו תליין בי', היינו כחות הדין המשחיתים וכורתיים, ותליין בי' כמ"ש אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים, שכולם תליין בי', דהיינו בהאבן דמל' הנבנית מהגבורות, וי"ל הג' דברים, מקבות, גרזן, כלי ברזל, הוא כחות הדין שבבריאה יצירה ועשיה, מקבת ק"ב מ"ת הוא בל"ע מספר ק"ב שמת ונפל לבריאה (ולכן יעל כשהרגה את סיסרא שהוא דעת דקליפה, כמ"ש בל"ת להאריז"ל בלקוטי שופטים, היה ע"י מקבת), גרזן י"ל הוא יובב שנפל ליצירה, כל כלי ברזל, חשם שנפל לעשי, ויניקת הג' בחי' דין הללו שבכ"ע ממל' הוא ג"כ מג' בחי' גבורות, מגבורות דדעתה, ודגופא, ודרחמה, (שהם הג' בחי' דלויים, קהת גרשון מררי בל"ת להאריז"ל פ' נשא), הנה כד איהו מל' סלקא לאתאחדא לעילא, שם אינם מתקבלים כחות הדין הנ"ל, כי באצילות לא יגורך רע, וכמובן.

דף עד, סע"א. ת"ח ויהי כל הארץ שפה אחת וגו' לבתר מה כתיב ויהי בנסעם מקדם מההוא קדמא דעלמא וימצאו בקעה בארץ שנער ב' דהא כדון עלמא ביסודא ועקרא ושרשא חדא ומהימנותא חדא ב' בקב"ה מה כתיב ויהי בנסעם מקדם מקדמא עקרא דעלמא מהימנותא דכלא וימצאו בקעה מציאה אשכחו ונפקו בה מתחות מהימנותא עלאה :

הג' לשונות יסודא עקרא שרשא. ומהו מהימנותא חדא. ומה זה שייד להפסוק שפה אחת ודברים אחדים. היינו כי שפה אחת קאי על מל' הנקראת שפ"ה גי' שכינה, והוא בחינת שפת אמת, והוא האמונה בהקב"ה, כי מל' נקראת אמונה והוא האמונה באמת הוי' דת"ת. ודברים אחדים. דברים הוא ג"כ במל' בחי' דבור. אך דברים הוא לשון רבים, וכן אחדים לשון רבים. הוא לנגד מה שהמל' מושרשת בג' מקומות בקו האמצעי דת"י דו"א. מתחלה ביסוד ואח"כ בת"ת ואח"כ בדעת כמ"ש בע"ח שער הירח פ"א וע"ש בסוף הפרק ג"כ. וכ"א מהם נק' אחד. כי יסוד הוא אחד המאחד ומחבר את נו"ה, שמימין ומשמאל, ות"ת נקרא אחד המאחד חו"ג. ודעת נקרא אחד המאחד חו"ב. זהו דהא כדון עלמא (מל') ביסודא (יסוד) ועקרא (ת"ת שהוא עיקר האילן גופא דאילנא). ושרשא (דעת שהוא בחי' שרש האילן, ועיין בקה"י מע' שרש). חדא. היינו דברים אחדים. ומהימנותא חדא. הוא שפה אחת, בחי' מל'. ויהי בנסעם מקדם מקדמא עקרא דעלמא מהימנותא דכלא. כאן נקט רק עקרא, כי פירוש קדם הוא מזרח, והיינו ת"ת שהוא מזרח, והוא עקרא דעלמא, גם קד"ם הוא שם ב"ן ברבוע גי' קד"ם והיינו מהימנותא דכלא שהוא בחי' מל' הנקראת אמונה.

לך לך

דף עח, א. הא הכא כרפיא דארבע פמכין דכלהו כלילן ב' באברהם מכאן והלאה ברכאן לאחרני :

כי אברהם תיקן כסא כמ"ש בפ' תרומה דקל"ג ע"א ע"ש. ועיקר בפע"ח שער השופר פ"ד שבתקיעה הא' שהוא בחי' אברהם נעשה כסא של ד' רגלים. וי"ל הד' אותיות אבר"ם הוא לנגד ד' רגלי הכסא. א' חסד (חכ') ימינא, ב' גבורה (בינה) שמאלא, ר' ברא בוכרא ת"ת (דעת), מ' סתומה מל', והיינו חגת"מ דאצי', מכאן ולהלאה ברכה לאחרני כו' הוא לג' עולמות ביי"ע המקבלים מאצילות.

דף פ, א. הה"ד ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה דא דרום דהוא חולקי' דאברהם הלוך ונסוע דרגא בתר דרגא עד דסליק לדרום ותמן אתקשר כדקא יאות וסליק לדרגי' דדרום :

אמר מקדם עד דסליק לדרום ומהו עוד הפעם וסליק לדרגי' דדרום.

גם איך שייך לומר אחר ותמן אתקשר כדקא יאות, וסליק לדרג' דדרום. הלא כבר אתקשר תמן ואיך שייך לומר שסליק דהיינו שרק עולה לשם. גם שנוי הלשון מתחלה נקט לדרום, ואח"כ נקט לדרגיה דדרום. הענין הוא כי הגה יש ב' בחי' חסד, א' חסד דרועא ימינא, דהיינו דרום צד ימין. ב' בחי' חסד הנקרא יומם בתוס' מ' שהוא החסד שבריש' כתפין טרם התחלקות הב' זרועות וכמ"ש בע"ח שער הזיווגים פ"ה, ועיין ברמ"ז פ' יתרו דס"ז במאמר אית מלך וכהן ע"ש, והו' עד דסליק לדרום הוא לחסד דרועא ימינא, ותמן אתקשר כדקא יאות במחסד הזה בחי' דרום, אח"כ וסליק לדרגיה דדרום, הוא שסליק להחסד עליון שבריש' כתפין, שלמעלה מהחסד דרועא ימינא, והחסד הזה אינו דרום צד ימין רק הוא דרג' דדרום שממנו יומשך דרום צד ימין, וע"ד האמור ברמ"ז שם בפירוש כהן דאקרי גדול סטרא דימינא ולא לימינא ע"ש. ונרמזו כל אלו הג' בחי' דהיינו א' וסליק לדרום, ב' ותמן אתקשר כדקא יאות, ג' וסליק לדרג' דדרום. בתיבת הנגבה, שלכאורה הול"ל לנגב, מהו הנגבה בב' ההי"ן, והיינו ה' הראשון הוא מה שסליק לדרום. דהיינו שרק עלה לשם, אבל עדין לא נקשר שם, והוא ה' דהנגבה, שהוא ה' הטפל לתיבת נגב, אח"כ ותמן אתקשר הוא בתיבת נגב, אח"כ וסליק לדרג' דדרום שהוא להחסד עליון שאינו צד דרום, אלא דרג' דדרום שממנו יומשך דרום, הוא הה' שבסוף תיבת הנגבה שאחר נגב דרום עצמו.

עויל"פ דסליק לדרום הוא מה שאתדבק במקיף הישר דאור החסד, ותמן אתקשר כדקא יאות הוא מה שאתאחיד בהא"פ דחסד, כי התקשרות הוא בא"פ (כמ"ש בבה"ז ר"פ תרומה) וסליק לדרג' דדרום הוא מה שאתדבק במקיף החוזר דאור החסד, עיין לקמן דפ"ג ע"א דאתדבק ב' כו' ומה שגרשם בעזה"ת בגלית שם ותבין.

דף פב, א. ר' יצחק פתח ואמר צדיק כתמר יסרח כארז בלבנון ישנא צדיק כתמר יסרח מפני מה אקיש צדיק לתמר מה תמר כיון דגורין ל' לא סליק עד זמן פגיא אוף הכי צדיק כיון דאתאכיד מעלמא לא סליק אחר תחותיו עד זמן פגיא כארז בלבנון ישנא אוף הכי נמי כתמר יסרח מה תמר לא סליק אלא דכר ונוקבא אוף הכי צדיק לא סליק אלא דכר ונוקבא דכר צדיק ונוקבא צדקת כגוונא דאברהם ושרה, כארז בלבנון ישנא מה ארז בלבנון עלאה על כלא וכלא יתבי תחותיו אוף הכי צדיק הוא עלאה על כלא וכלא יתבי תחותיו ועלמא לא קיימא אלא על צדיק חד דכתיב וצדיק יסוד עולם ועל' קאים עלמא ובניני' אסתמיך ועל' אשתיל. ר' יהודה אמר והא תנינן דעל שכעה סמבין עלמא קיימא דכתיב הצבה עמדי' שכעה :

ר' יצחק הוא בחי' גבורה כמ"ש בקול ברמה בריש ביאור האד"ר, ועיין לקמן בח"ג דקכ"ז ע"ב בנצוצי אורות. וכשמו יצחק שהוא ע"ש יצחק הראשון שהוא גבורה, והגבורות מסתיימים ביסוד. יצחק קץ חי שצדיק נטיל לשמאלא. שיסוד הוא בחינת צדיק. לכן ר' יצחק דוקא פתח בפסוק זה. וזהו שנמשל צדיק לתמר וארז. תמר הוא בחינת גבורות, מלשון מרירות, ומספרו ב"פ ש"ך דינים דהיינו י"פ דין וארז ג' יצחק בחינת גבורות, ודמיון הצדיק לתמר וארז הוא לענין

מה תמר וארו כיון דגורין לן לא סלקי עד זמן סגיא כך צדיק כיון דאתאביד כו' עד זמן סגיא. ענין זה הוא בחי' גבורות כי זה מה שגורין התמר וארו וכן מה שנאבד הצדיק, הוא מבחי' גבורות ודינים, וכן מה שלא סלקי עד זמן סגיא, וצדיק לא סליק אחר תחותיו עד זמן סגיא הוא מצד הגבורות ודינים (משא"כ מצד החסדים, לא היו נגזרים ונאבדים, ואפילו לבסוף כשנגזרים ונאבדים, היו סלקי מיד, וע"ד וורח השמש ובא השמש עד שלא מת כו', ששמש הוא בחינת חסדים, שמש צדקה ומרפא כו'), וכן הדמיון לתמר שסליק דכר ונוקבא, לא דכר בלבד, הוא בחינת גבורות, כי נוקבא היא בחינת גבורות, ובנינה מהגבורות, ואמר כגוונא דאברהם ושרה, שאם שאברהם הוא חסדים, אך שרה היא בחינת גבורות כידוע, (ולכן יצחק גבורות מתחלה נחשב בן לשרה כמ"ש ולשרה בן, ורק ע"י העקדה נחשב בן לאברהם, וכמ"ש ותהי אשה לבן אדוניך, ועיי' בל"ת להארי' ז"ל בפ' זה), והנה הדמיון דצדיק לתמר שסליק דכר ונוקבא, הוא יסוד ז"א, שבו נמשכים הגבורות, בכדי לתתנם אל המל' שתבנה מהם, והיינו דכר ונוקבא יסוד ועטרתו, והדמיון לארו בלבנון, דא ג"כ ע"ד שסליק דכר ונוקבא, כי מה שהארו הוא עלאה על כלא זהו בחי' דכורא, וכלא יתבי תחותיו, הוא בחינת נוקבא שהיא תחת הדכר, וארו בלבנון הוא יסוד אבא שהוא עלאה על כלא, כי הוא הבחי' היותר עליונה דאצי', וכלא יתבי תחותיו, הכלא הוא בינה וזו"ן שהם יתבי תחותיו כי מו"ד דמלוי ה' דחכ' נעשה ה' ראשונה בינה, וכן נעשה ר"ד הרמוזים על זו"ן (ועיי' לקמן בזהר שמות ד"ג בפ' אתי מלבנון כלה קול אומר לדבור כו' דהא עיקרא דתרווייהון מלבנון כו' ובמק"מ ובבה"ז שם) אוף הכי צדיק היינו יסוד ז"א הוא עלאה על כלא וכלא יתבי תחותיו, הכלא הוא ביע', והוא מפני כי ביסוד ז"א מלוכש יסוד אבא, ולכן נמשל צדיק יסוד ז"א לארו יסוד אבא, וזהו מה שתיבת ישג"א גי' שד"י (כמ"ש בד"א כאן), שהשם הזה הוא ביסוד ז"א בחי' צדיק, וידוע שבשם שדי דיסוד ז"א יש ד' ציורין שהם מספר מ' ע' פ"ח ז', כמ"ש בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרש ד' ה', ובמ"ח סוף מס' שמות ז"א ומס' זיווג זו"ן פ"ג ממ"ג והלאה ע"ש, היינו מספר יפר"ח, וכיחד יפר"ח ישג"א הוא מספר ברי"ת שקאי על יסוד ז"א אות ברית קדש, אח"כ אמר ועלמא לא קיימא אלא על צדיק חד, עלמא היא מל', והיא לא קיימא אלא על צדיק חד דיסוד ז"א דכתיב וצדיק יסוד עולם, והוא כי הגבורות שמהם נבנית המל' היא מקבלת רק מיסוד ז"א, והיינו צדיק יסוד עולם מספר ה"פ אלקים, שהוא הה"ג שביסוד שמהם נבנית המל', והר"ת וצדיק יסוד עולם הוא וי"ע ג"כ מספר אלקים, אח"כ אמר ועלי' קאים עלמא ובגיני' אסתמיך ועלי' אשתיל, הג' לשונות, י"ל הוא הג' בחינות גבורות שבמל', בדעתה בגופה וברחמה, עלי' קאים עלמא, הוא הגבורות שבגופה דמל' ובגיני' אסתמיך הוא הגבורות שברחמה (ולכן כאן לא אמר ועלי', כי הרחם דמל' שהוא יסודה ומלכותה הוא למטה מיסוד ז"א המסתתים בת"ת דמל', א"כ ל"ש לומר ועלי' רק ובגיני', כי עכ"פ הגבורות שברחמה הם נמשכים מיסוד ז"א), ועלי' אשתיל, הוא הגבורות שבדעתה, ועיי' בל"ת להארי' ז"ל ר"פ נשא בהג' חלוקות דהלויים, גרשון מררי קהת, ובע"ח שער הירח פ"ב, ולהלאה שם בדרוש דאטב"ח, והיינו מתחלה אמר בכלל ועלמא לא קיימא אלא על צדיק חד, ואח"כ מבאר בפרט דהיינו הג' לשונות, ועלי' קאים ובגיני'

אסתמך ועלי אתשיל, וכאמור. אמנם יל"פ עוד, שמה שאמר ועלמא לא קיימא אלא על צדיק חד, לא קאי זה על ירידת הגבורות מיסוד למל' (שזהו בכלל ואח"כ אמר הג' לשונות שמבאר בפרט). אלא זה קאי על הגבורות שבמל' שנמשכו לה מיסוד ז"א, כשעולים בה מלמטה למעלה להגדיל את כתרם, שיש בהם ג' מסעות מרחמה לתפארתה, מתפארתה לדעתה, ומדעתה לכתרה. כמ"ש בע"ח שער תיקון הנוקבא ובשער הירח ובמ"ח מס' קטנות רחל ע"ש. שעי"ז נגדלים תפארתה ודעתה וכתרה בהג' חצאי כד"ם. שמגוף ת"ת דו"א, ונכנס בכתרה הרביע האחרון דהחצי שליש אור דת"ת, שכ"ז הוא בחי' חסדים. אך זה תלוי ע"י העלאת הגבורות שקבלתם מיסוד, והעלאת הגבורות בה הוא בכח יסוד אבא המלוכב ביסוד ז"א כמ"ש במקומות * , הרי שגם החסדים שבה תלוי ע"י הגבורות. הנה על כל זה אמר ועלמא לא קיימא אלא על צדיק חד כו' (ולכן אמר זה בלשון שלילה לא קיימא כו', כי זהו בבחינת העלאת הגבורות, שהעלאה ה"ע שלילה). אח"כ אמר הג' לשונות הוא בבחינת ירידת הגבורות במל' וכנ"ל. ומה שהקדים לומר מהעלתם, הוא כי זה נעשה בכח יסוד אבא המלוכב ביסוד ז"א, לכן אמר זה מקודם להסמך למה שצדיק יסוד ז"א, הוא כארז בלבנון דיסוד אבא המלוכב בו. ולכן הקדים ג"כ ועלי קאים עלמא, שזהו הגבורות שבגופה בחי' בני גרשון, לוועלי אשתיל הגבורות דדעתה, הוא כי מתחלה מיירי בהעלאת הגבורות כנ"ל. הנה הגבורות העולים הם הגבורות דנו"ה כמ"ש בע"ח ובל"ת שם בענין מכן ל' עד בן ג'. והגבורות דנר"ה המגולים, זה ניכר בהגבורות שבגופה ששם כל גבורה וגבורה מהה"ג הוא בספירה שלה משא"כ בהגבורות שבדעתה וברחמה. לכן הקדים אח"כ הגבורות דגופה (גם גרשון היה הבכור, לכן הקדימו, וד"ל). ונקט אח"כ ובגינ' אסתמך הגבורות שברחמה. בחי' מררי, כי גרשון ומררי הם בחדא דרגא ששניהם נשאו בעגלות. ואח"כ נקט ועלי אשתיל הגבורות דדעתה בחי' קהת. וכל זה אמר ר' יצחק שהוא בחי' גבורות, שהם בצדיק דיסוד קץ חי (וביצחק כתיב ויגדל האיש וילך הלך וגדל עד כי גדל מאוד, הג' הגדלות הוא הג' מסעות דהעלאת הגבורות שהעלתן הוא ע"י יסוד אבא, ארז בלבנון. שארז גי' יצחק כנ"ל). אך ר' יהודה שהוא בחי' חסד כמ"ש, הקשה ע"ז והא תנינן דעל שבעה סמכין קיימא עלמא כו'. כי ר' יהודה הוא בחי' חסד שהוא עננא דאהרן דאזיל עם כלוה עננין, הכולל כל הו' מדות (ועיין בע"ח שער המקיפים בענין ראשית הגז הניתן לכהן). לכן הוא ס"ל ורוצה שעלמא מל' תהא קיימא על כל הו' עמודים הו' מדות דז"א, וכמו הו' ענני כבוד. וגם י"ל הו' עמודים הם החסדים שמקבלת המל' מת"ת מהחצי שליש אור, ומהששה פרקין שבנו"ה דז"א (כמ"ש שיקוי עמודי שש) שנמשך לו' ספירות דמל' לכתרה וחחין בגי' שלה. כמ"ש בשער תיקון הנוקבא בע"ח שם. וא"כ איך מתאים זה עם האמור בפסוק וצדיק יסוד עולם שמשמע שרק צדיק יסוד ז"א הוא יסוד עולם דמל'. א"ל ר' יוסי הכי הוא ודאי אבל כו', ר' יוסי דוקא תירץ לו זה, כי ר' יוסי הוא בחי' מלכות כמ"ש, והוא המקבל הגבורות והחסדים לבנינו דמל', לכן הוא יודע לתרץ זה, ותירוצו הוא כי אפילו החסדים שהמל' מקבלת כולם נמשכים לה ע"י יסוד, כי הרי החסדים המגולים שבת"ת נז"ה

מתחלה היו ביסוד ז"א (שלכן נקרא יסוד כ"י כ"ל (מספר יסוד). כ"י הוא הג' חסדים דת"ת גו"ה. כל הוא הה"ג). והביא לו ראייה ממ"ש אמרו צדיק כי טוב כו' צדיק הוא יסוד. וטוב הוא חסדים הרי שגם החסדים הם ביסוד, וכן טוב ה' לכל. טוב הוא חסדים. והם לכל לבחי' יסוד הנקרא כל. גם לכל גי' יסוד. או יתפרש אמרו צדיק כי טוב הוא מה שהחסדים טוב נמשכים ביסוד הנקרא צדיק, ואח"כ טוב ה' לכל כו' הוא מה שמיסוד נמשכים למל' ולבי"ע. ור' יצחק שהוא הוא האומר מקודם שהכל נמשך מיסוד ועלי' קאים עלמא הביא ראייה לדברי ר' יוסי ממ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן נהר הוא יסוד, והוא יוצא מעדן חכ' (כנ"ל שצדיק כארז בלבנות ישגא) להשקות את הגן דמל'.

דף פב, א. כארז בלבנות ישגא :

פירוש כארז בלבנות ישגא ג"כ פירושו כך מה ארז כיון שקוצצין אותו לא סליק עד זמן מרובה כך צדיק כו' וכמ"ש בילקוט בתהלים רמז תתמ"ה בפ' זה.

דף פב, ב. ואיהו אשקי לגנתא (דערדן) וגנתא אשתקי מני' ומני' עכידא פירין וכולהו פירין פרחין בעלמא ואינן קיומא דעלמא קיומא דאורייתא :

לכאורה הוא למותר. כי אחר שאיהו אשקי לגנתא ממילא מוכן שגנתא אשתקי מיניה. י"ל איהו אשקי לגנתא, הוא היחוד הראשון הביאה ראשונה, וגנתא אשתקי מיני' הוא מהרואח דשביק בגווה בביאה הראשונה, אח"כ ומני' עכידא פירין הוא בהיחוד והביאה השנית, שהוא המשכת טיפה זרעית, להולדת הנשמות שהם הנשמות, ואמר וכלהו פירין פרחין בעלמא פרחין דוקא (כמ"ש צדיק כתמר יפרח). פרח מספרו רי"ו ע"ב, רי"ו הוא מהרואח דשביק בגווה (שהוא הלבוש לכל נשמה ונשמה). וע"ב הוא מהטיפה זרעית (שמוה הוא הנשמה עצמה). ועיקר בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש י' י"א ושם בפירוש פרי"ח מטה אהרן כו' ע"ש. זי"ל מה שאמר אח"כ ואינן קיומא דעלמא הוא מצד הרי"ו דפר"ח, ואינן קיומא דאורייתא הוא מצד הע"ב דפר"ח.

דף פג, א. אבל באברהם מה כתיב ויעל אברהם ממצרים דסליק ולא נחית ותב לאתרי' לדרגא עלאה דאתרבק בי' בקדמיתא כו' הנגבה דא דרום דרגא עלאה דאתאחיד בי' בקדמיתא דכתיב הלך ונפוע הנגבה אופ' הכא הנגבה אתר דאתרבק בי' בקדמיתא :

נקט הלשון דאתרבק, אח"כ נקט דאתאחיד, ואח"כ נקט עוד הפעם דאתרבק. י"ל בכל בחי' יש ג' מדריגות א' אור מקיף שלא נכנס מעולם בהכלי. ב' אור פנימי הנכנס בהכלי ונשאר שם. ג' אור מקיף החוזר שהוא מהאור פנימי הנכנס בתוך הכלי חלק ממנו נשאר בתוך הכלי בבחי' אור פנימי, וחלק ממנו שלא תוכל הכלי לסובלו חוזר ויוצא מתוך הכלי ונעשה בבחינת מקיף על הכלי והוא מקיף החוזר. בחי' שערות וכמ"ש בע"ח שער המקיפין פ"א ע"ש. ועיקר בלקו"ת בהביאור דאני לדודי דרוש השני ע"ש. והנה דביקו"ת הוא בבחינת אור

מקיף שלא יתכן לומר שהכלי מתאחדת בו. כי הרי אינו בפנימיות בתוך הכלי, רק דביקות שהכלי מתדבקת בו. והתאחדות יתכן לומר בבחינת או"פ שהכלי מתאחדת עמו ממש, והוא ע"ד לאתדבקא ולא תקשרא האמור בזהר ר"פ תרומה וכמ"ש בבה"ז שם. הנה אברהם שהי' בחי' כלי לאור החסד, שיש בהאור ג' בחי' מקיף הישר ואו"פ ומקיף החסד. ומובן שמתחלה הוא האור פנימי ואח"כ המקיף החסד. כי המקיף החסד הוא מהאור פנימי שנכנס בתוך הכלי, וחלק ממנו נשאר בהכלי, וחלק ממנו חוזר לחוץ שנעשה בבחי' אור מקיף עליו. הרי מובן שהסדר הוא מתחלה המקיף הישר שלא נכנס בהכלי, ואח"כ האו"פ הנכנס ונשאר בתוך הכלי, ואח"כ המקיף החסד, זהו סדר הג' לשונות שבוזהר הקדוש, מתחלה נקט דאתדבק ב' הוא מה שאברהם הכלי אתדבק בהמקיף הישר דאור החסד, אח"כ נקט דאתאחיד, הוא מה שאברהם הכלי אתאחיד בהאו"פ הנכנס ונשאר בתוך הכלי שכאן הוא התאחדות ממש, אח"כ נקט עוד הפעם דאתדבק שזהו בבחינת אור מקיף, הוא מה שאברהם הכלי אתדבק במקיף החסד, וזהו הג' דברים ויסע אברם הלוח ונסוע הנגבה. יש כאן ג' דברים ויסע, הלוח, ונסוע. הלוח ונסוע הם מחוברים זה לזה, ויש ו' בנסוע המחברו להלוח, ויסע שמקודם הוא בפ"ע שיש הפסק תיבת אברם ביניהם (כי לא כתיב ויסע הלוח ונסוע אברם), וכולם קאי על הנגבה דדרום, והיינו ויסע הוא מה שאתדבק במקיף הישר דאור החסד, הלוח הוא מה שאתאחיד בהאור פנימי הנכנס ונשאר בתוך הכלי, ונסוע הוא מה שאתדבק במקיף החסד, ולכן סמוך נסוע להלוח ובר' המחבר, כי המקיף החסד הרי היה מתחלה בתוך הכלי כמו האו"פ הנשאר בתוך הכלי, אלא שאח"כ חוזר לחוץ ונשאר בבחינת מקיף, זהו שהוא סמוך להלוח, ומחובר אליו, כמו שהשערות הם מחוברים להמוח שבראש שבפנים, משא"כ המקיף הישר שמתחלה לא נכנס בהכלי אינו מחובר להם, וכמובן. (ואם כי לכאורה הכנף מין כנף שהציצית אור פנימי הם מין כנף דהטלית מקיף הישר כמ"ש בלקו"ת בדיה ויקח קרח פ"א ע"ש. הנה אדרבה, משם מוכח שאין כאן חיבור ממש, כי הרי מתחלה היה הטלית בפ"ע הציצית בפ"ע, אלא שאח"כ חיבורם, שהכניסו הציצית בתוך הטלית, כי הרי מצות ציצית הוא לא מהנימין היוצאים מהטלית עצמו שאז היה זה מורה על חיבור ממש, אלא מנימין בפ"ע, שמכניסין אותן בנקב שבהטלית), לכן ויסע מקיף הישר, אינו סמוך ומחובר להלוח ונסוע).

דף פג, ב. כבד מאוד בסטרא דמזרח במקנה בסטרא דמערב :

כבד מספר הוי' פשוט, מאד מספר הוי' מלא באלפין, והיינו ת"ת, ונכלל בזה גם דעת פנימיות הת"ת שלכן יש כאן הוי' בפשוט ובמלא ועיין במא"א מע' מזרח ע"ש. במקנה מקנה הוא מספר ג"פ אד' שבמל' כמ"ש בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרש י"א כלל י"ג, ועיין במא"א מע' מקנה, ונכלל בזה גם יסוד (כי בסדר ה"ק מערב הוא יסוד) כי מקנה הוא ע"ש שקנו אותם. הנה הקונה הוא יסוד, כמא' קונה הכל שקאי על יסוד כידוע, ודוק בלישנא במזרח ומערב נקט בסטרא ובדרום וצפון נקט מסטרא, הוא כי מזרח ומערב הם בקו האמצעי, שם הוא היחוד בפנימיות, משא"כ בדרום וצפון חו"ג שהם הקוין החיצונים שם אין היחוד בפנימיות כ"כ, רק ע"ד שמאלו תחת לראשי זימינו תחבקני.

שם. אתו ר' אלעזר ור' אבא וכלהו חבריא ונשקו ידוי, בכח ר' אבא ואמר ווי ווי כד תסתלק מן עלמא מאן ינהיר נהורא דאורייתא וכו' :

מלבד ר' אלעזר ור' אבא הי' שם רק ר' יהודה כאמור לעיל בעמוד א'. ואיך אמר וכלהו חבריא. י"ל ר' יהודה הוא בחי' חסד כמ"ש בקול ברמה בריש ביאר האד"ר ובח"ג דקכ"ו ע"ב בנצוצי אורות ע"ש. הנה חסד הוא הכולל את כל מה שלמטה הימנו כידוע בענין ענא דאהרן דאזיל עם כלהו עננין. אי"כ ר' יהודה חסד כולל את שארי החברים ר' יצחק גבורה כר עד ר' יוסי מל' שלמטה ממנו. ומה שבכה ר' אבא דוקא בחי' בינה, ולא ר' אלעזר חכ' ור' יהודה חסד. י"ל מפני כי ר' אבא בינה הוא תלוי בעיקר בר"ש שהוא בחי' דעת, וכמא' אם אין דעת אין בינה, אי"כ כשיסתלק ר"ש בחי' דעת, מן העולם אז אין קיום לר' אבא בחינה בינה. ובכ"י שייך לבינה כי בכי"ה הוא המלוי דס"ג דבינה, ואמר ב"פ ווי, כי ר"ש הוא בחינת דעת, הנה בדעת יש ב' עטרין חר"ג לנגד ההסתלקות דב' עטרין אמר ב"פ ווי, גם י"ל לנגד דעת עליון ודעת תחתון. גם י"ל מה שבכה ר' אבא דוקא. הוא כי הבכ"י היתה כשיסתלק ר"ש מאן ינהיר נהורא דאורייתא. שלא ישמעו עוד מפיו דר"ש, וכמו שסיים זכאה כר' דשמעון כו' מפומך. ואם כי נשאר אחר הסתלקותו החזשי תורה שאמר, והוא ספר הזהר, אך אינו דומה הקורא בספר לשומע מפי המחדשם. והנה הכותב את ספר הזהר היה ר' אבא, כדאיתא באד"ו דרפ"ו ע"ב ר' אבא יכתוב ע"ש (והטעם מה שר' אבא דוקא יכתוב, כי כתיבה הוא בבינה בחי' ר' אבא, וכמ"ש במאור"א מע' כתב, ועיין בלקו"ת בד"ה ושבתם מים בששון) זהו שר' אבא דוקא, שהוא הכותב את החידושי תורה דר"ש, בכה, והוא אם כי ישארו החידושים בכתב, אבל מאן ינהיר שלא ישמעו עוד מפיו דר"ש, ועפ"י האמור לעיל שר' אבא בעיקר תלוי בר"ש כמו שאם אין דעת אין בינה, וכן להיפך כשיש דעת אז יכול להיות בחינת בינה, זהו מה שמיד אחר דרשות ר"ש במסעות דאברהם ובהרים דלוט ומה שאח"כ ישב אברהם בארץ כנען. דרש ר' אבא דוקא בפסוק זה' אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט מעמו כו'. ותוכן דרשתו הוסדה על דרשת ר' שמעון, כי דרש צפונה ונגבה וקדמה וימה אלין אינון מסעיו כו'. והיינו כמו הד' דברים כבד מאד מזרח במקנה מערב בכסף דרום בזהב צפון. הוא כמו כשיש דעת בחי' ר' שמעון אז הבין ר' אבא בינה, להבין לדרוש דרשתו הוא, על יסוד דרשת ר' שמעון שדרש מקודם. ומתחלה הוא הסדר כבד מאד במקנה ת"ת ומל' מזרח ומערב, ואח"כ כסף וזהב דרום וצפון חר"ג, וכאן הוא הסדר מתחלה צפונה ונגבה חסד וגבורה, ואח"כ וקדמה וימה ת"ת ומל', כי מתחלה הי' עדיין לוט עמי' לכן הקדים לומר ת"ת ומל' קו האמצעי ואח"כ כסף חסד, וזהב גבורה לבסוף, כי מה שיש ללוט יניקה הוא רק מהסוף, מסט' דגבורה. כמ"ש מצפון תפתח הרעה, וכידוע בענין פרה דקבילת מן שמאלא, משא"כ כאן הוא אחר הפרד לוט מעמו, שאז אין עוד יניקה ללוט כלל מסט' דקדושה, ואין חשש לכתוב צפונה שמאל גבורה בראש, וכתוב כפי הסדר הנכון שמלמעלה למטה חר"ג ת"ת מל', ומה שקדים צפונה לנגבה הוא כמו שמתחלה שמאלו תחת לראשי ואח"כ וימינו תחבקני, ואח"כ וקדמה וימה הוא גוף היחוד דת"ת קדם במל' ים, וכמבין.

דף פד, א. מה כתיב וילך למסעו מנגב מסטרא דימינא שירותא
דעלמא עלאה פתימא עמיקא לעילא עד אין סוף:

עלאה בינה סתימא חכמה עמיקא אריך (עמיקא גי' אריך). לעילא
עתיק. עד אין סוף. א"ק, הוא המלך דלעילא ברזא דקה"ק האמור בפ' יתרו
דפי' ועין ברמז' שם, ונגב בחי' חסד הוא שירותא. הוא בחינת הכהן גדול
המשמש קמיה האמור בפ' יתרו שם, ועי' ג"כ בדפי' ע"ב בהתוספתא בהיריעה
מרקמא שמתחייפא ב' ההוא היכלא מיני' אשגח וחמא לכלא ובמק"מ שם, והרי
יש כאן ה' מדריגות למעלה מנגב דחסד, בינה חכ' אריך עתיק א"ק, ועד'ז
מצינו בדיקנא דא"א שיש ה' תיקונים קודם התיקון ורב חסד, שממנו מתחיל
דיקנא דכהנא רבא כמ"ש בעי' שער א"א פי"ג, ועין ביפה שעה שם אר"ק א'.

שם, אולו כד ממו בחד בי חקל יתבו פתח ר"ש ואמר תהלים
כ"ה [כנראה הוא טענת הדפוס וצ"ל פ"ו] פנה אלי וחנני:

הדרשות דלעיל אמרם ר"ש בהליכתם בדרך, כי הדרשות דלעיל הוא
במסעות דאברהם מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, לכן אמרם ר"ש בעת מסעו
הוא עם החברים ר"א ור"א ור' יהודה, ועתה כשהגיעו לבי חקל הרימו על מל'
הנקראת שדה, חקל תפוחין קדישין, יתבו שם, הוא ע"ד כמו שאברם ישב בארץ
כנען שארץ כנען רומז על מל', והפסיק לדרוש בפסוק פנה שאמר דוד, ולא
דרש ישר בפסוק ויהי ריב כו' שאחר פרשת המסעות דאברהם, הוא לכבוד הבי
חקל שישבו שם הרימו על מל', לכן הקדים לדרוש בפסוק פנה כו' שאמר דוד,
הרימו על מל', כמו שאמר בגין דרגא דיליה כו' שקאי על מל', ופירוש פנה וחנני,
יל"פ פנה מספר קל"ה, הוא שיומשך מהגבורות שביסוד לדעת דמל' (וכמו יחיד
גאה לעמך פנה כו' שקאי על יסוד הוא שיסוד יפנה אל המל' שימשיך הגבורות
לדעתה, וחנני הוא שיומשך למל' החסדים המגולים שבגריה הנקראים חנינה
כמ"ש במארי' מע' חנינה שהוא בגריה ע"ש, והר' דחנני רומז על ת"ת, והיינו
שיומשכו החסדים המגולים שבת"ת גריה לכח"ב דמל', אח"כ תנה עוז לעבדך,
הוא שיומשך למל' ממדת הגבורה עצמה הנק' עז, והושיעה לבן אמתך, הוא
שיומשך למל' ממדת החסד ימין כמ"ש והושיעה ימינך כו', ואמר ר"ש על הסדר
דמלמטה למעלה, פנה יסוד, וחנני ת"ת גריה, עוז גבורה והושיעה חסד, גם כמו
מתחלה שמאלו תחת לראשי ואח"כ וימינו תחבקני, לכן מתחלה פנה מגבורות
דיסוד, ואח"כ וחנני מחסדים דת"ת גריה מתחלה עוז גבורה, ואח"כ והושיעה
חסד, ויל"פ עוד פנה אלי וחנני הוא בנין המל' בזמן קטנותה, הנבנית מהגבורות
דיסוד והחסדים דת"ת גריה, אח"כ תנה עוז לעבדך הוא בנינה בזמן נעוריה
בהנסיכה שנבנית רק מהגבורות, אח"כ והושיעה לבן אמתך, הוא בנינה בזמן
בגרותה בבואה בפנים דו"א לקבל משם החסדים, וכידוע, ועין בעי' שער
הירח פי"ג ובמ"ח מס' קטנות רחל ומס' גדלות רחל ע"ש.

דף פה, ב. דהא תנינן שבעה ריקיעין עבד קב"ה לעילא וכלהו לאשתמודע יקרא דקוב"ה וכלהו קיימין לאודעא רזא דמהימנותא עלאה :

יקרא דקוב"ה הוא בחינת אור פנימי בחי' ממכ"ע. והוא בחינת דעת (כי דעת נקרא יקר כמ"ש וכלי יקר שפתי דעת וכתוב ודעת חדרים ימלאן כל הון יקר. ויקרא הוא תרגום דכבוד. כבוד הוא דעת המלל ב' עטרין דחויג. ועיקר בפע"ח שער הק"ש רפ"ד). תחתון המתפשט. שעליו הוא הקרי ולו נתכנו בו'. והוא דעת הוא יקרא דקוב"ה דז"א. קודשא ת"ת. בריך יסוד ודעת הוא היקרא דת"ת ויסוד, אח"כ וכלהו קיימין למודעא רזא דמהימנותא עלאה הוא בחי' אור מקיף שלמעלה מבחי' אור פנימי והוא בחי' מהימנותא שאמנה הוא בחי' מקיף, והוא בחי' דעת עליון הבלתי מתפשט שעליו הוא הכתיב ולא בא', ודעת עליון הוא המחבר ח"ב זהו רזא יסוד אבא דמהימנותא עלאה בינה (כי אמונה הוא בבינה ג"כ). ועיקר בלקו"ת בד"ה וידעת ובהביאור בענין אתה הראת לדעת כו' ובענין וידעת היום כר ע"ש. גם הדעת עליון שרשו מהתיקון ואמת כמ"ש בל"ת להאריו"ל פ' שמות בפ' כי סר לראות ובע"ח שער דרשי הצלם דרוש ב' בכללי חריג כלל טוב ע"ש. זהו לאודעא רזא דמהימנותא עלאה. מהימנותא הוא בחינת ואמת. הנה הו' ריקיעים שהם הו' מדות דחין שהם נגלות. הם מגלים יקרא דקב"ה בחי' דעת תחתון המתפשט במדות בחי' אור פנימי, אח"כ וכלהו קיימין לאודעא כר' הוא להודיע גם בחינת דעת עליון, בחי' אור מקיף, ששרשו מתיקון ואמת. התיקון הו' הכולל גם ו' הראשונים וגם אמ"ת מספרו ז"פ ס"ג, ונמשך בו"ת דבינה ז"פ * כמ"ש במקומות הנ"ל, לכן יכולים הו' ריקיעים להודיע גם אותו.

ההריקע עלאה סתים לעילא מניהו הוא בינה שלמעלה מהו' ריקיעים דחין. וזא הוא ריקיעא דדבר לון ונהיר לון לכלהו, דדבר שהוא הנהגה הוא מחדשים דאימא. וזנהיר שמאיר באש הוא מגבורות דאימא וכמו יומם בעמוד ענן חסד לנחותם שתרגמו לדברותהון חסד ולילה בעמוד אש. להאיר גבורה כמ"ש לקמן בפ' בשלח דמ"ו ע"ב בהפ" דר' אבא (שבחינתו הוא בינה כמ"ש בניצוצי אורות בריש האדיר ע"ש).

דף פז, ב. אתא יצחק אודע לבלא דאית דין ואית דיון :

דין הוא מדת הגבורה. דין לעילא הוא בינה. דיון הוא מספר אכדט"ם שבבינה. דינא בעלמא הוא מל' דינא אתיות אד'. היינו הגבורות שישנם בג' מקומות בבינה ובגבורה ובמל' כמ"ש בוח"ג דס"ה ע"א. ועיקר במא"א מע' אלקים בג' מקומות כו' ע"ש.

שם. אמר לי' ר' אלעזר מאי עבדתך אמר לי' קרינא דרדקי באתרי השתא אתא ר' יוסי דכפר חנין למתא וסליקו לון מגבאי ואותבו לון לגבי' והוו יהבין לי כל בני מתא אגרא כההוא זמנא דדרדקי הוו

(*) בכת"י כאן תיבה בלתי ברורה.

גבאי ואסתכלנא בנפשאי דלא אתחזי לי לאתהני מנייהו למגנא ואגירנא גרמאי בהרי דהאי חכים, אר"א ברכאן דאבא אצטריכו הכא קמו אתו קמי' דר"ש והוה יתיב ולעי כל יומא קמי' דר"ש ויומא חד הוה עסיק בנטיילת ידים קמי' אמר כל מאן דלא נטיל ידיו ברקא יאות אע"ג דאתענש לעילא אתענש לתתא ומאי עונש' לתתא דגרים לי' לגרמי' מסכנותא כמה דעונש' כך הכי הוא וכי מאן דנטיל ידיו ברקא יאות דגרים לגרמי' ברכאן דלעילא דשראן ברכאן על ידיו ברקא יאות ואתברך בעותרא לבתר אקדים ר"ש חמא לי' דאנטל ידיו במיא ונטיל לון בשיעורא סגיי דמיין אר"ש מלא ידיו מברכותיך וכך הוה מההוא יומא ולהלאה אתעתר ואשכח סימא והוה לעי באורייתא ויהיב מזונא למסכני כל יומא והוה חדי עמהון ומסבר לון אנפין נהירין, קרא עלי' ר"ש ואתה תגיל בה' בקדוש וגו' :

היחזאי הוה שהיה שמו יועזר כדאיתא לעיל בדף זה סוע"א. י"ל הוא מבחינת יסוד המשפיע לדעת דמל'. והוא בחינת צור תעודה בוח"ג דל"ה ע"א ועיקר בפי' הרמ"ז שם. והוה ששמו יועזר הוא י"ו עז"ר י"ו הוא יסוד המשפיע למל' הנקראת עז"ר. כמ"ש במא"א מע' עזר ע"ש. ויסוד ומל' אין להפרידם זמ"ז כמו שאין להפריד הקשר דתש"י יסוד מהתפלה עצמה מל'. וכן סמיכת גאולה לתפלה, וכן המלאך הגואל. ועיין במא"א מע' גאולה ומע' מלאך הגואל. והוה שאיתא בסוף ע"א שא"ל ר' אלעזר. יועזר ואלעזר מלה חדא. יתיבן כחדא יתבי גבי חד טנרא בההוא חקל, היינו כי אלעזר הוא בחינת חכמה כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר. ויועזר הוא יסוד ז"א. (ומספר י"ו הוא החצי ממספר א"ל. כי מיסוד אבא שבדעת דז"א, הוא ב' עטרין דחר"ג, ומיסוד ז"א בדעת דמל' הוא רק החצי מזה עטרא דגבורה בלבד). הנה יסוד אבא הוא ארוך שמתפשט ביסוד ז"א והוא המבסס את הגבורות ביסוד ז"א הנתנין לדעת דמל' כמ"ש ברמ"ז שם בפי' צור תעודה ע"ש. והוה שיעזר ואלעזר יתיבן כחדא, כי יסוד אבא מלוכש ביסוד ז"א. (וי"ל רמז שיעזר אם שבשמו הוא י"ו עכ"ו הוא שייך לר' אלעזר שבשמו הוא א"ל, כי הרי אפילו אחר שאמר ששמו יועזר, איתמר פתח ההוא יודאי, ולא שמו. יודאי גי' אל. ועיין בפ' פנחס דרכ"ג סמוך לסוף ע"א). ויתבו גבי חד טנרא בההוא חקל. חקל הוא מל' בכלל הנק' שדה. חקל תפוחין קדישין הטנרא שהוא אבן קשה שבהחקל, הוא דעת דמל'. אבן ישראל, אבן מאסו הבונים שבדעת דמל' מקובצים כל הה"ג. זהו שהוא טנרא, אבן קשה. וישבו עליו ר' אלעזר ויועזר, להמתיקו. (והוא ע"ד כמו שמשוה יסוד אבא המלוכש ביסוד ז"א, כי משה לקח את עצמות יוסף עמו. ועיין בפ' יתרו דס"ח ע"א ע"ש. ישב על האבן במלחמת עמלק). וי"ל הטנרא שהוא אבן קשה רומז על הגבורות שבדעת והוד דמל' שבהם הוא הגבורות היותר מרובות וקשות שהם משפטי ה' אמת צדקו יחדו בע"ח שער הירח בדרוש דאטב"ח באותיות ק"ץ ע"ש. ויתבו שם להמתיק את הגבורות, כנ"ל שיסוד אבא שביסוד ז"א ממתיק את הגבורות. והוה שאז דרש היחזאי יועזר בפסוק אנכי אנכי הוא מוחה פשעך. שנעשה מחיית הפשעים כי נמתקו הגבורות. וי"ל מה שדרש בפסוק זה דוקא, אנכי אנכי הוא לאחזאה דלא הוי פרודא בין עילא ותת"א שהוא הב"פ אנכי

לנגד בינה ומל' שלכן כתיב הוא לשון יחיד. הוא כשם שבינה ומל' מתחברין יחד להיות אחד. כמ"ש כאמה כבתה, וכתיב ותלכנה שתיהן שתי ההי"ן נעמי ורות בינה ומל', כמ"כ הם ר' אלעזר יסוד אבא ויועזר יסוד ז"א יתיבן כחדא. או י"ל הב"פ אנכי ירמוז על יסוד אבא ויסוד ז"א. כי אנכי י"ל שירמוז על יסוד, אנכי גי' יסוד"ד ע"ה. גם אנכי ברבוע גי' צדי"ק וצדיק הוא בחי' יסוד, ואנכי בסיני הוא יסוד אבא. כי תורה היא מיסוד אבא. ואנכי בשעתא דברא עלמא אנכי עשיתי ארץ הוא יסוד ז"א שבו נברא עלמא דמל', היינו ארץ בחי' מל', (או בהיפך בסיני הוא יסוד ז"א. כי תורה ניתנה בששי בסיון, ששי הוא יסוד ז"א, ואנכי דעשיית הארץ הוא יסוד אבא. כמ"ש בחכ' יסד ארץ). לכן דרש בפסוק זה דוקא, כי הוא שייך לבחינתם דר' אלעזר ויועזר שיתבו כחדא על הטיגרא, וכמובן. והיודאי יועזר היה מלמד דרדקי, כי הרי יסוד הוא בחינת מלמד כמ"ש מכל מלמדי השכלתי, כל הוא בחינת יסוד, ועיין בפע"ח שער חה"ס רפ"ב. והיה מלמד דרדקי, שדרדקי הם נערים קטנים, הוא מט"ט וסנד"ל שהם בחי' נערים, כרובים כרביא, כי הרי המלאך הגואל שעד"ו הוא בחינת יועזר כנ"ל, הוא יברך את הנערים שמשפיע להם תורה, וגם יתפרש שהדרדקי, תנוקות, הוא נז"ה ויסוד הוא המשפיע להם, כי יסוד הוא למעלה מנז"ה מהבחי' חיצוניות דנז"ה כמ"ש שער א"א פ"ו ובשער דרושי נקודות פ"ג. זהו שיסוד הוא המלמד והמשפיע להם. ועיין בפ' בלק דקפ"ז ע"ב בהגהת מהרצ"ו שם אור"ב שם מפרש שהנערים התרין כרובים הם נז"ה, והם מתברכין מגו יוסף בחי' יסוד. ובמק"מ שם הגיה שהוא ט"ס וצ"ל מט"ט וסנד"ל ע"ש. ולפי המבואר אין צורך להגיה, וכמובן. וכשבא ר' יוסי דכפר חנין למתא סליקו את הדרדקי מיועזר ואותבו לזן לגביה. מפני מה סלקו ממנו וישבום אצל ר' יוסי. הוא כי שמו מורה שהוא שייך יותר להיות מלמד דרדקי, ומה שהוא ר' יוסי ילמדם יהי' בבחי' יותר גבוה ממנו, והוא כי שמו יוסי גי' אלקי"ם (ועיין בפ' פנחס דרכ"ג ע"א הנ"ל). והוא דכפר חנין. חנן הוא מלשון חנן, הנה חנינה הוא בנז"ה כמ"ש הילדים אשר חנן אלקים כמ"ש במא"א מע' חנינה ע"ש. ר' יוסי דכפר חנין, הוא כמו בחי' אלקי"ם מספר יוסי. אשר חנן בחי' כפר חנין, הנה אלקים חנן הילדים. שהילדים הם דרדקי. וחנינה שייך ללימוד תורה כמא' אתה חוננתנו למדע תורתך, זהו שר' יוסי דכפר חנין שייך יותר וביחוד יותר ללמוד תורה להילדים דנז"ה שהם הדרדקי. והיינו הדרדקי הילדים, הוא בחי' יסוד שלמעלה מהם, דנז"ה, שלמטה מיסוד, מתחלה למדם מקרא. יועזר בחי' יסוד שלמעלה מהם, והתורה שהשפיע להם הוא בחי' תורה דצור תעודה, שזהו בחי' הנ"ל. ואח"כ כשבא ר' יוסי דכפר חנין שהוא בחי' הפנימיות דנז"ה שלמעלה מיסוד, והוא בחי' חתום תורה בלמודי דנז"ה שלמעלה מבחי' צור תעודה כמ"ש ברמ"ז הנ"ל שם. ישבו את הדרדקי הבחי' חיצוניות דנז"ה אצל ר' יוסי דכפר חנין הבחי' הפנימיות דנז"ה בחי' חתום תורה בלמודי, שיקבלו תורה ממנו. (וי"ל שמ"מ ההשפעה מבחי' הפנימית דנז"ה להדרדקי הבחי' חיצוניות דנז"ה הוא ג"כ באמצעות היסוד שעל ידו עובר השפע מהבחי' הפנימיות להבחי' החיצוניות, וכמובן. הנה כשמו יוסי"י דכפ"ר חני"ן נרמז זה. והוא כי יוסי"י הוא אלקים פשוט, כפ"ר הוא אלקי"ם במלוי ירד"ן, חני"ן הוא אחריים דאלקים, במוכ"ן מספר

חנין. (ועיין במארא מע' חנוין ומה שנרשם בגליון שם בס"ד). כפ"ר אלקים במלוי ידיין שהוא בחי' פנים דאלקים גי' ברחמים הוא בנצח, חנין אחוריים דאלקים הוא בהוד (וכן ברם המעלות התיקון השלישי וחנון הוא בחי' הוד מקיף כידוע). יוסי אלקים פשוט הוא ביסוד, וביחד יוסי כפ"ר חנין גי' צבאות-אם ה' אותיותיו, שהשם הזה הוא בנויה וגם ביסוד אות הוא בצבא דיליה, ועיין במארא מע' צבאות ע"ש. זהו יהבין לי כל בני מתא אגרא כההוא זמנא דדרדקי הוּ גבאי. השכר שהיו משלמין לו, הוא מנויה הנקראים שחקים הטוחנות מן לצדיקים דיסוד זמל, זהו שהיו משלמין ליועזר שהוא בחי' יסוד המאיר במל' כנ"ל. אגרא משחקים דנויה בשביל שהי' לומד עם הילדים דנויה (ושרש השכר הוא מבינה כידוע בענין יששכר, יש שכר. ועיין בל"ת להאריי ז"ל בריש שמואל. ובמארא מע' שכר ע"ש. כי בינה מתפשטת בנויה. הנקראים למודי הוי' כמ"ש במארא מע' למודי הוי'). כי יסוד מצד בחי' עצמו נק' דל כמ"ש ברע"מ פ' תשא דקפ"ז והדל דא צדיק ע"ש. כי בינה אינה מתפשטת בו, כי מסתיימת בהוד, הנה בשביל שהי' מקרי דרדקי, היו משלמין לו שכר מנויה שבהם מתפשטת בינה בשביל שהי' לימד עם הילדים שהם מבחי' נויה, והיינו השכר הוא מבחי' החסדים טובים שבנויה, וכמו תלמידי חכמים נויה מרבים שלום יסוד בעולם דמל'. ושלמו לו האגרא גם עתה כשטליקו הדרדקי ממנו לר' יוסי דכפר חנין. ואסתכלנא בנפשאי דלא אתחזי לי לאתהני מנייהו למגנא. כי שונא מתנות יחי', וגם ההשפעה בחנם הוא מסט' דקליפה שהיא נותנת למגנא. וכמ"ש בזה"ק פ' תרומה דקכ"ח ע"ש. ולכן לא רצה לקבל בחנם. אמנם דקדוק הלשון, ואסתכלנא בנפשאי, דלא אתחזי לי. מה צורך להסתכל בנפשו בזה, ומהו לא אתחזי לי, לי דוקא, משמע שהוא יועזר ביחוד אין לו לאתהני למגנא. י"ל כי הוא יועזר שהי' מקרי דרדקי, היינו שהי' מקרא עמהם מקרא, הנה מקרא הוא בעשי', כי מקרא מתפשט עד עשי', ומה גם שהי' מקרא לדרדקי דהיינו לקטנים, הנה קטנים מובן שהם בעשי' (ומה שנתבאר שהם נויה, הנה נויה הם בחי' עשי', ועיין באגה"ק סמוך לסוד"ה ויעש דוד שם). והנה בעשי' הם הקליפות הנקראים חנם גי' א"ל אד' עם ב' כוללים. כמ"ש במארא מע' חנם ע"ש. ועיי' לימד מקרא מכניעים אותו, ומותר לקבל שכר בעד זה, כי הרי השכר הוא היפך דחנם, כי נוטל השכר בעד טרחתו ויגיעו שהוא מקרי דרדקי, וזהו כשהי' מקרי דרדקי הי' נוטל אגרא בעד זה, אבל כשיקבל עתה, כשאינו מקרי את הדרדקי, בחנם, א"כ יומשך לו ההשפעה מהקליפות דעשי' הנקראים חנם ח"ו, זהו שאמר ואסתכלנא בנפשאי, דלא אתחזי לי, בנפשאי ולי, דוקא שהי' מקרי דרדקי להמשיך בעשי', הוא דוקא לא אתחזי לי לאתהני בחנם, כי הרי אז יהיה לו השפע מהקליפות דעשי', הנקראים חנם, ויחזק אותם עיי"ז ח"ו. וי"ל עוד כי הנה בחי' חנם בסט' דקדושה הוא בינה הנקראת אוצר מתנת חנם, ובכלל הג"ר דז"א הם בחינת מתנת חנם, כמ"ש בפרד"ס ובל"ת להאריי ז"ל פ' לך בפסוק אנכי מגן לך והובא בקה"י מע' מתנת חנם ע"ש. והנה ההמשכה לנויה הוא מבינה כי בינה עד הוד אתפשטת. והוא בחי' אל עליון גומל חסדים טובים מה שנמשכו החסדים המגולים בנויה, וכן בפורים מתנות לאביונים הוא המשכה מבינה לגויה כמ"ש בפע"ח בכוונת פורים ע"ש. הנה כשם שנויה מקבלים בחנם, כמריכ מהם

נמשך בחנם, והוא בחי' חסדי דוד הנאמנים מה שנמשכים החסדים המגולים דנ"ה לדוד בחי' מל'. זהו שהבני מתא. מת"א אותיות אמ"ת ת"ת. ובני מתא הם נ"ה שהם בני הת"ת, רצו לתת לו אגרא בחנם, והיינו מה שנ"ה נקראים חנינה כנ"ל, שנמשך מהם בחנם, אמנם על יסוד נאמר קונה הכל, כל הוא בחי' יסוד, הוא בחי' קונה, שהוא קונה ואינו נוטל בחנם, וכן קונה שמים וארץ קאי על יסוד, המחבר שמים וארץ ז"ל, הוא בחינת קונה, כמ"ש בע"ח שער הנסירה פ"ח, ועיין בפע"ח בכוונת קונה הכל, ואם שכוונת קונה הוא ונקא שיסוד נמשך ממזל ונקא, הנה ממזל ונקא, י"ל ג"כ לא נמשך בחנם, כי הרי הוא מנקא לשבים ולא לשאינם שבים כדד"ל. ותשובה הוא כמו בחי' אתדל"ת העלאת מ"ן, א"כ אין זה בחנם, ולכן יסוד שהוא בחי' קונה אינו נוטל בחנם, זה שיועזר בחי' יסוד, אמר אסתכלנא בנפשאי ולא אתחזי לי שהסתכל בבחינתו הוא, שהוא מבחי' יסוד, בחי' קונה הנמשך ממזל ונקא, ויועזר מספרו מזל (אותיות ע"ז), קונ"ה (אותיות ונק"ה) הכל. ויסוד נקרא ג"כ מזל (ומספרו ע"ז גבור"ה, הוא בחי' הגבורות שביסוד, הנתנין לדעת דמל', כנ"ל) לי' דוקא לא אתחזי לאתהני מניהו למגנא, אם שהיה דל, כי הרי יסוד מצד עצמו נק' דל כמא' והדל דא צדיק, והי' בבחינת מי שצריך ליטול ואינו נוטל האמור בסוף מס' פאה, ואגירנא גרמאי בהדי דהאי חכים, היינו ששכר את עצמו לר' ייסא שבחינתו הוא הוד כמ"ש בנצוצי אורות בריש ביאור האד"ר. הסמוך ליסוד ולמעלה ממנו, שממנו יקבל הצטרכותו, אך לא בחנם ח"ו אלא שכר את עצמו אליו ליזמא דא, והלך ר' ייסא בחינת הוד עמו תלתי פרסי, שהוא שיעור תחום מן התורה, הוא כי תז"ם שהוא השם אהי' בג' מלואיו קס"א קמ"ג קנ"א, הוא מבינה המתפשטת עד הוד, כמ"ש אשר תנה הודך, אשר הוא בינה, ובה הוא תנ"ה הג' שמת אהי' הנ"ל, המתפשטת עד הוד היינו הודך, (וזהו דקדוק הלשון דאזילנא בהדי', ולא אמר בהיפך דאזיל איהו בהדי', הוא כי ההליכה בדרך הוא, בבינה הנק' דר"ך גי' קס"א ס"ג, והליכה תלתי פרסי הוא מבינה המתפשטת עד הוד, בחי' ר' ייסא, לכן אמר דאזילנא, כי זה שייך לבחי' ר' ייסא). אמר ר' אלעזר מרכאן דאבא אצטריכו הכא, הוא כי היודאי יועזר בחי' יסוד שהיה דל, כי והדל דא צדיק, והוצרך להשכיר א"ע, הנה כדי שיתעשר הוא ע"י ברכות ר' שמעון, שר"ש הוא בחי' דעת, ועשירות הוא מדעת, כמא' העשיר דא עמודא דאמצעיתא, ועמודא דאמצעיתא הוא דעת, בחי' משה מלגא, ועיין בפרד"ס שער עשר ולא תשע ס"ב כמדומה (כי אין עשיר אלא בדעת, וכחכם גבור עשיר הוא חב"ד). וכן משה בחי' דעת, ברך את לוי (שהוא לנגד בחי' דעת, כמ"ש בל"ת להאריי ז"ל פ' ויצא ע"ש) בעשירות כמו שאמר, וללוי כו' ברך ה' חילו, ויועזר הוא יסוד ששרשו מדעת, כידוע בענין הלולב, ועיין בע"ח שער שבה"כ פ"ג ע"ש. זהו שהברכה ליסוד שמצ"ע הוא דל, שיהי' עשיר הוא מברכות ר' שמעון בחי' דעת, וע"י מה נתעשר הוא ע"י שנטל ידינו בשיעורא סגיא דמיין. ואמר לו ר"ש מלא ידינו מברכותיך, מים הוא בחינת דעת כמ"ש בע"ח שער דרושי הצלם דרוש א' בענין אויר אור מים ע"ש ומשה שהוא מבחינת דעת כתיב ביה כי מן המים משיתיהו, ושופכין המים דדעת על הידים דה"ג (שהידיים עסקניות הן, ויש בהם אחיות החיצוניים, כי מאברהם יד ימין יצא ישמעאל, ומיצחס יד שמאל

יצא עשו) ונטהרים הידים, וכשנוטלין מים הרבה, הוא רבוי הדעת, זהו שנעשה עי"ז עשיר, בצירוף ברכת ר"ש, שהוא בחינת דעת, אז נעשה עשיר בפועל ממש, גם בגשמיות שנמשך העשירות למטה, (ולא רק עשיר בדעת ברוחניות). וברכה שייך למים כמו ברכת מים (והוא ע"ד כמו בברכת משה בחינת דעת, ללוי, ברח' ה' חילו, שיתעשרו, וע"י מה ע"י ופועל ידיו תרצה, פועל ידיו הוא מה שנוטל מים הרבה לנטילת ידים (אך באמת בלוי הוא העשירות ע"י קטרת שמעשרת כדור"ל (כי קטרת ה' במזבח הזהב שבאמצע שלנגד דעת, ומה שקטרת הוא בבחינה שמעשרת, כידוע, הכל אחד, כי יסוד אימא מלוכש בדעת), ומתפרש לפי"ז מ"ש אח"כ ופועל ידיו תרצה, הוא מה שנוטל ידיו במים הרבה, יהי' לרצון לה', כי הוא רק לשמה, ולא לשם עשירות, כי הרי כבר נתעשר מהקטרת, וכמובן). וי"ל עוד סגיא דמיק, הוא בחינת מים רבים דבינה, כי מים רבים הוא בחינת בינה כמ"ש בפ' מצורע דנ"ד ע"ב ע"ש, ושרש העשירות הוא מבינה (ויסוד אימא מלוכש בדעת, כנ"ל). ודקדוק הלשון דאנטיל ידוי במיא ונטיל לון בשיעורא סגיא דמיק, שלכאורה הוא אריכות וכפל לשון, לומר ב"פ נטילה, והול"ל בקצרה דאנטיל ידוי בשיעורא סגיא דמיק, י"ל כי צריך ליטול ידיו ב"פ, הפעם הראשון הוא לדחות את הטומאה מן הידים, ונטמאו המים והם בחינת גבורות, ופעם ב' הוא להמשיך חסדים, והברכה שורה במים השניים דוקא, כמ"ש ברמ"ז פ' עקב דרכ"ז ע"ב ע"ש, ומוכח לפי"ז שהמעלה כשמערה מים הרבה הוא במים השניים דוקא, שהם בחינת חסדים, זהו דאנטיל ידוי, במיא הוא הנטילה דפעם הא' ובה אין צריך מים הרבה, כי הרי המים נעשו טמאים, ונטיל לון בשיעורא סגיא דמיק הוא הנטילה הב', בחי' חסדים שבה שורה הברכה, ובה צריך לערות מים הרבה, כי הם בחי' חסדים, והם טהורים, גם יל"פ דאנטיל ידוי במיא הוא בבחינת דעת תחתון, ונטיל לון בשיעורא סגיא הוא בבחינת מים דדעת עליון (כי דעת בכלל גמול למים כמ"ש כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, ומשה זכה גם לדעת עליון, וכתוב עליו כי מן המים כו') ודעת עליון הוא בחי' יותר גבוה מדעת תחתון לכן הנטילה בהם הוא בשיעורא סגיא, ועפי"ז א"ש מ"ש אח"כ מההוא יומא ולהלאה אתעתר ואשכח סימא, שאם הפירוש הוא שאתעתר ע"י הסימא שמצא, הול"ל אשכח סימא ואתעתר, וע"כ לומר שאתעתר מתחלה בלא הסימא, ואח"כ אשכח סימא, ונעשה עשיר יותר הרבה, הנה לפי המבואר א"ש, והוא אתעתר ע"י שאנטיל ידוי במיא דדעת תחתון, ואשכח סימא ע"י ונטיל לון בשיעורא סגיא דמיק, דדעת עליון, שעי"ז נעשה עשיר גדול מאד, כי זהו מבחי' דעת עליון, ודעת עליון יתכן לקרותו סימא, כי הוא כמו אוצר הטמון בעולם, שאינו מתפשט, ועליו כתיב ולא נתכנו ולא בא, וסימא דהיינו אוצר הוא יסוד דנוקבא (כי אשה גמולה לאוצר, כדור"ל), והיינו יסוד דתבונה שבו הוא הדעת עליון, ועיקר בע"ח בשער דרושי הצלם דרוש ב' בכללי חז"ג אות ט"ב, זבל"ת להארי' ז"ל פ' שמות בפ' כי סר לראות, וסימנך סימא גי' אלף, והיינו בחי' דעת עליון שהוא ולא בא, והוא לעי באורייתא, נתקיים בו מ"ש כל המקיים את התורה מעוני (כי מתחלה ה' דל) סופו לקיימה מעשר, ויהיב מזונא למסכני כל יומא (לא רק ביז"ט שאז אם אינו גותן למסכני הוא פרש חגיכם, כידוע) והיינו שהוא יועזר בחי' יסוד, כשנעשה עשיר, ע"י

בחי' דעת ויהב מזונא למסכני, לבחי' עניים שממל', וע"ד צדיק אוכל לשובע נפשו דמל' בפ' ויחי דר"מ ע"א ע"ש. והמזונא שיהב הוא מקו האמצעי מאילנא דחיי מאות ו' שבשם. והוה חדי עמהון בשמחה דבינה מאות ה' ראשונה שבשם. כי שמחה הוא בבינה, ומסבר לון אנפין נהורין מבחי' חכ' י' שבשם, שחכמת אדם תאיר פניו, וכמו להצהיל פנים משמן, ועיין בלקו"ת בד"ה צאינה וראינה דרוש השני בפ' ויין ישמח לבב אנרש להצהיל פנים משמן ולחם לבב אנרש יסעד ע"ש. והיינו מזונא הוא לחם, חדי הוא יין, אנפין נהורין הוא שמן, וד"ל. קרא עלי' ר"ש ואתה תגיל בה' בקדוש ישראל תתהלל, והיינו ע"י שיהב מזונא מאילנא דחיי דז"א למסכני דמל', הוא בחי' ואתה ר' דואתה הוא ז"א את אמת, עץ החיים. אתה הוא מל', ואתה יחד הוא יחוד זר"ג וכמ"ש בזה"ק ר"פ תצוה ע"ש. ועיי שחדי עמהון, תגיל בה', גילה הוא שמחה דבינה, (ונמשכת ביועזר יסוד, כי יג"ל פז"ק הוא ביסוד) ועיי ומסבר לון אנפין נהירין בקדוש ישראל תתהלל, ישראל הוא ז"א, וקדוש ישראל הוא חכ' כי חכ' היא בחי' קדש (ונמשכת ביועזר בחי' יסוד, כי קדושה הוא ביסוד הנק' אות ברית קדש, והוא כי היסודות דא"א נמשכים ביסוד ז"א, כמ"ש בפע"ח שער חה"ס פ"ב בפ' מכל כו' כי עדותיך ס' ע"ש) תתהלל הוא מלשון יהל אור והוא בחי' אנפין נהירין, בחינת חכמת אדם תאיר פניו, להצהיל פנים משמן, וא"ש הכל ב"ה.

דף פח, ב. (ס"ת) א"ל ר' בעינא למזכי באורייתא ואנא לא זכינא ובעינא מאן דישתל באורייתא בניני דהא אית לי עותרא פגי דקא שבק לי אבא דכד יתיב על פתוריה הוה מסדר עלי' תליסר כסי מאלין :

יש בתורה י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן. שהם לנגד הי"ג עלין דסחרין לשושנה דמל', ושרשם מי"ג מזה"ר דכתר. ועיין בריש הקדמת הזהר ובמק"מ ובה"ז שם. והגברא ההוא לא זכה בתורה רק היה לו עושר רב שהניח לו אביו. שאביו היה מניח על שולחנו י"ג כוסות מפו, הם לנגד הי"ג מדות דתורה. והיינו השלחן הוא לנגד השושנה (כי שלחן קאי על מל' כמארז"ל שלחן ערכתי לו). והי"ג כסי הוא לנגד הי"ג עלין דשושנה. הנה רצה ליתן כל העושר שלו הי"ג כסי הגשמיים בכדי שיתעסקו בתורה בשבילו בהי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, ור' יוסי שמתחלה למד שלא לשמה התרצה על זה, שרצה את הכוס, כי מספרו יוסי הוא ג"כ כמו כוס, אח"כ מתוך למדו שלא לשמה בא לשמה שעאל חמידו דאורייתא במעוי.

שם. (ס"ת) חמידו דאורייתא במעוי :

עדמ"ש ותורתך בתוך מעי. ועיין ברשימה על מארז"ל ר"ל רמי על מעדתי כו'.

דף צב, ב. כד בעו למשכב אמר ר' אבא למרי' דביתא אית הכא תרנגולא, א"ל מארא דביתא אמאי, א"ל בגין דקאימנא כפלגות ליליא ממש, א"ל לא אצטריוך דהא סימנא לי בביתא דהדין סקלא דקמי ערפאי

מלינא לוי' מיא ונטיף טיף בפלגות ליליא ממש אתרקו בלחו מיא ואתגלגל האי קיטסא ונדהים ואשתמע קלא בכל ביתא וכדין הוא פלגות ליליא ממש:

יש ג' סימנים לידע אימתי פלגות לילא ממש. והוא כי מובן שלילה הוא בחי' גבורות, חשך, ועיין לקמן דקמ"ב רע"א. וגם פלגות שהוא ענין חלוקה להפריד הב' חצאין דהלילה זה משה. הנה זהו גופא בחי' גבורות, שטבע הגבורות לחלק, וכמו אך חלק בפ"ק דפסחים, אך הוא מיעוט שרצונו על גבורות, וכן יחץ הוא במצה האמצעית הנקראת לוי בחי' גבורות, ומקרא מלא כתיב פלג אלקים, ששם אלקים גבורה הוא המפלג וכן הרקיע שחלק המים, נברא ביום שני מדת הגבורה. נמצא חצות לילה הוא בחי' גבורות וכמו שאמר לקמן דהא כל דינין תליין מהכא כו'. ויש ג' סימנים ע"ש. בדוד היה זה ע"י כנור שה' תלוי למעלה ממטתו וכשהגיע חצות לילה רוח צפונית מנשבת בו והיה מנגן, התעורר דוד משנתו ונלמד זה מקרא עזרה הנבל וכנור כדאיתא בפ"ק דברכות ע"ש, והיינו כנור הוא ת"ת דו"א שלגדו כתר מל', כ"ו ת"ת נר מל' (והנקודות דכנור הוא חיריק חל"ם, היינו מה שמל' היתה מתחלה נקודה תחת היסוד, שזהו כמו נקודת חיריק שהוא נקודה אחת למטה, נעשית נקודת חל"ם שהוא נקודה אחת למעלה, וזהו מה שעלתה לנגד ת"ת דו"א, דהיינו כתרה שלגד ת"ת דו"א שבת"ת הוא נקודת חל"ם). וכידוע שהללוהו בנבל וכנור הוא לנגד ת"ת, ושם הוא כתר מל', זהו כ"ו ת"ת נר מל', והוא הוא הבחי' דוד, כי דוד הי' אחוז בכתר מל' כמ"ש ברמ"ז פ' אמור דצ"ג בפ' לך אמר לבי בקשו פני ע"ש. וכיון שהגיע חצות לילה שהוא בחי' גבורות, היה רוח צפונית דבינה כי בינה היא בחי' צפון, ונכלל בזה גם מדת הגבורה דו"א שהוא צד צפון, כמ"ש אני בינה לי גבורה, ויסוד אימא מסתיים בשליש העליון דת"ת דו"א, א"כ הגבורות שביסוד אימא מנשבים בהכנור דת"ת דו"א וכתר מל', והי' דוד האחוז בכתר מל' מתעורר משנתו, ואל תקשי מה שייכים הגבורות דבינה להכנור דדוד כתר מל', הרי אדרבה כתר מל' נבנה מהחסדים שבת"ת דו"א, הוא כי בנסירת המל' אדרבה כל הגבורות נמשכים בכתר מל', וכידוע ביום א' דר"ה שאז הוא נסירת כתר מל', הוא דינא קשיא מפני שנמשכים כל הגבורות בכתרה. ואז נתעורר דוד משנתו, כי הרי בעת הנסירה אדרבה ו"א הוא בתרדמה, ומל' היא נעורה אז (והיינו מה שאמר דוד שכל מלכי מזרח ומערב, דו"א דת"ת ויסוד שהם מזרח ומערב, ישנים אז, ואני האחוז בכתר מל' חצות לילה אקום להודות לך כ"ו וכמ"ש במ"א מזה בס"ד). נמצא התעוררותו דוד בפלגות ליליא הי' ע"י רוח צפונית דבינה ודמדת הגבורה, שע"י הי' הכנור מנגן, הניגון והזמרה דהכנור הוא ג"כ גבורות, כי כל ענין שיר וזמרה הוא מצד הגבורות וכמו הלויים שהיו מנגנים (ומה שאמרו בגמרא כנור היה תלוי כו', הרי בפסוק כתיב גם נבל, הוא כי בת"ת דו"א מאירים גם היסודות דא"א דהיינו יחוד א"א, וכידוע בענין הלב, ועיין בע"ח שער פרצופי זו"ן פ"ה. והיינו נב"ל נ' שערי בינה ול"ב נתיבות החכמה (וקדם הנ' לב"ל להורות שהעיקר הוא גבורות דבינה בכאן, ועיין בע"ח שער לאה ורחל פ"ב כמדומה בפ"י כלו הפך לבין שנעשה נב"ל ע"ש). ומצד יחודה

דחריב גב'ל נעשה היחוד דת'ת ומל' כנר כ"ו נר. כי אם אין יחוד אר"א אין יחוד זרין, אך השייכות לדוד כתר מל' שבת'ת דז"א, מבין שזהו רק כנור, כ"ו נר ת'ת וכתר מל', וגם מה שרוח צפונית מנשבת בו מבין שזה שייך לומר רק על הכנור, משא"כ בנבל הרי הנ' דנבל הוא גופא הרוח צפונית, לכן אמרו בגמרא רק כנור. גם י"ל הנבל הוא הרוח צפונית, כי נבל הוא כלי יין כמו נבל יין, והיינו יסוד דבינה שהוא הרוח צפונית, זהו עורה הנבל, היינו מה שרוח צפונית דבינה עורר את הכנור שהי' מנשב בו, ועי"ז הי' מתעורר דוד, כתר מל'). (ומשה לא הוה ידע חצות לילה אימתי כי אמר כחצות, ולא בחצות, כדאיתא בברכות שם, כי משה בחינתו הוא רק למעלה מהחזה, בבחי' דלאה שעומדת למעלה מהחזה בחי' דעת ולא שייך שיהי' אצלו כנור דת'ת ומל' שזהו למטה מהחזה, וכמובן, ולכן על מכת בכורות שמכה זו יצאה מכתר מל' כמ"ש בפע"ח בכוונת ההגדה זבמ"ח מס' סדר ליל פסח פי"א מט"ו, וכתר מלכות הוא לנגד ת'ת דז"א, והוא הוא הבחי' דחצות לילה, הכנור, שלכן מכת בכורות היה כחצות לילה, אמר ע"ז כחצות, כי סימנא דכנור לא שייך אצלו כי הוא למעלה מזה, גם משה בחינתו הוא ז"א עצמו מדת יום ולא לילה, ולכן לא כהתה עינו לא כמו ביצחק ותכהינה עיניו שהוא מדת לילה לקמן דקמ"א הנ"ל, ושניה דמשה, כי מתוקה שנת העיבוד, ר"ת משה כמ"ש בל"ת להאריז"ל בפסוק זה, הוא התרדמה דז"א ולא דמל', וכמובן). עוד יש סימן ע"י תרנגול, תרנגול הוא יסוד דז"א מצד הגבורות שבו, כי תרנגול נקרא גבר, וצדיק נטיל לשמאלא, ועיין במא"א מע' תרנגול יסוד דדכורא ע"ש, והוא הגבורות שביסוד ז"א הניתנין לדעת דמל', מצד זה יודעים אימתי חצות לילה, וכמו בבעז יסוד ז"א, והוא הגבורות שביסוד בו עז, עז הוא בחי' גבורות (ונכלל בזה גם גבורות דהוד שמשמאלא, כי העמוד השמאלי הוד שמו בועז וכמ"ש במא"א מע' בועז ע"ש, והיינו ברוח צפונית דבינה נכלל גם מדת הגבורה דז"א הקרובה לבינה כנ"ל, וביסוד נכלל גבורת ההוד, הסמוך ליסוד, כי הגבורות הם בג' מקומות בבינה ובז"א ובמל', כמ"ש במא"א מע' אלקים ע"ש, ובז"א היא נחלקת לחצאין חצים בגבורה, וחצים בהוד כמ"ש בטעמי מצות להרח"ו ז"ל זיע"א במצות שמן המשחה ע"ש. הנה גבורת דז"א נכלל בבינה כי אני בינה לי גבורה, והוד ביסוד) כתיב בו ויהי בחצי הלילה ויחרד האיש וילפת, ועוד יש סימן ע"י הטקלא שמלאה מים, והם נוטפין טיף טיף ובפלגות ליליא נתרקנו המים ואתגלגל האי קיטפא ונהים כר, הטקלא שהוא כמו כלי הוא יסוד דנוקבא דמל' (ועיין לקמן בפ' וירא דק"ט ודק"י בהטקלא דאסתחרת קמ"י) ומלאה מים הוא החסדים, והוא הט"פ מים שביסוד דנוקבא המין שבה כמ"ש בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש ה', ובמ"ח מס' זיווג זרין פ"ד מ"ב ע"ש, וכשנתרקנו המים אז אתגלגל האי קיטפא, יסוד דמל' מצד שנתרקנו המים בחי' חסדים, ונשארה רק גבורות, כי ביסוד דמל' יש הרבה גבורות מאד, ועיין בפע"ח שער ר"ה פ"ה בד"ה יום ט' ע"ש, זהו שאתגלגל האי קיטפא מספר גבורה במכוון, ונהים מצד תוקף הגבורות, ולכן א"צ לתרנגולא דיסוד דדכורא לסימנא דחצות לילה, ודי יהיה בהסימן הזה לחצות לילה, בשגם שזהו סימן לחצות לילה מדת מל', א"כ יותר טוב הסימן הזה דמל' גופא הגבורות שביסודה. האי קיטפא נהיים הוא מספר א"ך ר"ק שהם מיעוטיין גבורות השיך

דינים שהם ברחל (כי א"ת ג"ם כד"ת הוא בלאה). והגבורות שבה הוא ביסודה והסימן הזה ה' בכפר טרשא דוקא. כפר טרשא רומז על מל' בחי' גבורות. כי טרשא הוא אבן קשה, בחינת מלכות. ועיין מה שנרשם לקמן דק"א ע"ב מענין כפר טרשא בס"ד ע"ש. גם כפ"ר טרש"א גי' ט"פ מ"ם במכוון היינו הט"פ מים שביסוד דמל', שהוא מה שמילא את הסקלא מיא כנ"ל. זמי עשה הכלי הזה דיסוד דמל', שהוא שקוע חותם שזקע, הוא חד סבא. היינו חכ' שהוא זקן זה שקנה חכמה, כמ"ש הוי' בחכ' יסד ארץ אבא יסד ברתא. ועיין בלקו"ת בד"ה שימני כחותם ובהביאור ע"ש. ומ"מ סב"א גי' ס"ג דבינה. כי חפירת הבאר דמל' שהוא רחם המל' הוא ע"י שרים או"א, וכרייתו הוא ע"י בינה שהיא נותנת למל' כלי המ"ן וכמ"ש בע"ח שער הארת המוחין פ"ז ע"ש. (והמים שבהכלי, אולי י"ל זהו המ"ן מהמלכים דנגה שבה, ועיין בע"ח שער מ"ן זמ"ד דרוש א' ע"ש). וי"ל שהכלי הזאת, הוא ע"ד כמו השם כוז"ו שפירשו כוזו הוא כלי, כדאיתא בשבת דע"ח ע"ש. והיינו שם הוי' הוא בדכורא דז"א וכוז"ו שהוא אחוריו הוא בנוקבא במל', כמ"ש בוה"ק בפ' פקודי דרס"א ע"ב, ועיין במק"מ שם. זהו כזה, זהו הוא שם הוי' דז"א כמ"ש זה הוי' קיונו לו, זמשה נתנבא בזה, ומל' הוא כזה בכ' הדמיון, כמז בחי' כ"ה שבמל', גם כז"ה הוא האותיות שאחר יו"ד, יו"ד הוא חכ', ובונה באחוריו את המל', כי האחורים דיש"ס ירדו לנגד הפנים דמל', וכנ"ל שהסבא חכ' עבד הכלי הזה (ואגב יש להעיר עוד בענין כוזא כזה, שסבא הוא בלשון העולם לשון תרגום, וכזה הוא בלה"ק, והיריעות תכלת שהי' ארכן כ"ח ורחבן ד' מספר כזה, והיריעות תכלת הם בעצם דס"ט דקדושה, והוא בחי' שם הוי' שיש בו ד' אותיות ובמלוי מלאו כ"ח, והיריעות עוים הי' ארכן ל' ורחבן ד' מספר כז"א, והם ממה שנתברר מס"ט דלעו"ז, כי עוים שייך לעשו, והם בחי' גבורות, כי עז הוא בחי' גבורות כידוע, והוא בשם אד' דמל' שבמלוי מלאו יש בו ד"ל אותיות מספר כח"א), ומילא את הכלי מים הוא ע"ד כמו שהשם כוז"ו הוא מלא כ"ף וא"ז זי"ן וא"ז אז הוא גוטף טיף טיף, כי כשהוא מלא, אז מספרו השם סטט פי"ה והיינו טיף טיף, השמט הללו הם בחי' גבורות ושרשם הוא גבורה עלאה דרדל"א שבח"ס, שזהו טלא דבדולחא כמ"ש במא"א מע' כוז ע"ש. זהו שהיה זה סימן לפלגות ליליא, שהוא בחי' גבורות, כי כוז"ו הוא דין גמור כמ"ש במא"א שם. ומי עבד הכלי הזה החד סבא י"ל הוא בחי' ח"ס, שהוא כמו סבא שדעתו סתים כמ"ש באד"ר דקב"ח ע"ב ע"ש. ושרש המל' הוא מח"ס סמ"ש באגה"ק בד"ה ויעש דוד שם, א"כ הסימן הזה הוא היותר טוב, כי שרשו הוא משרש הגבורות שהוא גבורה דרדל"א שבח"ס, וסימנך שהדבר הזה הוא סימן לפלגות ליליא הוא מ"ש פלג אלקים מלא מים, אלקים הוא מדת לילה, פלג אלקים הוא פלגות ליליא (ליליא עם הה' אותיות הוא גי' אלקים, א"כ פלגות ליליא הוא כמו פלג אלקים), הסימן לזה הוא מלא מים, שממלאין כלי מים, ונוטפין טיף טיף, וכשמתרוקנים אז הוא פלגות ליליא, וכמובן.

דף צד, ב. האי מאן דאקריב ברי' קרבנא קמי קוב"ה רעוא דקב"ה כההוא קרבנא ואתרעי בי' וקריב לי' ושוי מדורי' בתרין אדירין ואחיד לחאי ולתאי דאינן תרין אתקשרו כהרא דכתיב ישכון חצירך,

הצריך ודאי תרי, בניני כך חסידו קדמאי סבאן דהכא כד מקריבין בנייהו לקרבנא דא, פתחי ואמרי אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך אינון דקיימי עלייהו אמרי נשבעה בטוב ביתך קדוש היכלך, לבתר מברך אשר קב"ו להכניסו בכריתו של אברהם אבינו, ואינון דקיימי עלייהו אמרי כשם שהכנסתו לכרית וכו', ותנינן בקדמיתא לבעי ב"נ רחמין עלי' ולבתר על אחרא דכתיב וכפר בעדו בקדמיתא ולבתר ובעד כל קהל ישראל, ואנן אורחא דא נקטינן והכי שפיר וחזי לקמאן. אמר ר' אבא ודאי כך הוא ויאות מלה זמאן דלא אמר הכי אפיק גרמי' מעשרה חופות דזמין קב"ה למעבד לצדיקא בעלמא דאתי:

הכפל לשון. רעוא, ואתרעי ב', הוא כי רצון בכלל הוא בחינת יסוד הנק' רצון כמ"ש במא"א מע' רצון ע"ש. ויש ביסוד ב' בחי' יסוד ועטרתו, הוא יסוד ומל', בכלל, והיינו מילה ופריעה, מילה במל' ופריעה ביסוד כמ"ש במא"א מע' מילה ומע' פריעה, ובמק"מ כאן ע"ש. זהו רעוא ואתרעי לנגד יסוד ומל' מילה ופריעה, וקריב ל', כי יסוד בכלל נק' קרוב כמ"ש שלום לקרוב וכדלעיל ד"ו רע"א. ועיין במק"מ שם. וזהו ושוי מדורי' בתרין אדרין התרין אדרין הוא יסוד ומל' שאין להפרידם זמ"ז (וכמו בהיכלות היכל לבנת הספיר הוא א', שהוא לנגד יסוד ומל' כידוע). גם יל"פ מה שרעוא ואתרעי הוא יסוד ועטרתו דדכורא, ושוי מדורי' בתרין אדרין הוא ביסוד ומל' דנוקבא, כי רחם הנוקבא הוא אדרא, כמ"ש במא"א מע' אדרא ע"ש. והיינו ציון וירושלים יסוד ומל' דמל' כמ"ש בע"ח שער הירח ס"ג, הוא הוא החצרות שהם ציון וירושלים כדאמר לעיל, חצר החיצונה ירושלם מל' דמל' וחצר הפנימית ציון יסוד דמל', ב"פ חציר גי' קצרת היינו קצרת הארץ, הארץ הוא מל' בכלל, וקצות הארץ שהוא הסיום דמל' הוא רחם הנוקבא, וקצות לשון רבים, הוא ב' הבחי' יסודה ומלכותה, והשוכן בחצרות הללו הוא יסוד ועטרתו דדכורא, וכתיב ישכון מלשון שכן, שכן הוא יסוד דדכורא הנק' שכן קרוב אל המל', ועיין במק"מ לעיל ד"ו הנ"ל. (ויל"פ עוד רעוא דקוב"ה בההוא קרבנא, הוא בעשי', ואתרעי ב' ביצירה, וקריב ליה בכריאה ושוי מדורי' בתרין אדרין כו' הוא במל' ויסוד דמל' דאצי', וד"ל). בניני כך חסידו קדמאי סבאן דהכא כד מקרבין בנייהו כו' פתחי ואמרי אשרי כו' ישכון חצריך, נצרך לזה חסידו דוקא, כי ע"י מילה ופריעה מתגלים וגמשכים החסדים כמ"ש בע"ח שער האונאה ובטעמי מצות להרחי' ז"ל זיע"א פ' לך במצות מילה ע"ש, אמנם מה שנקט קדמאי סבאן דוקא, דהיינו ראשונים וזקנים. י"ל כי הנה מה שבכאן הוא הסדר מלמטה למעלה, היינו מתחלה אמרי החסידו ישכון חצריך יסוד ומל', ואח"כ אמרו אינון דקיימי עליהו נשבעה בטוב ביתך ז"א, קדוש היכלך או"א כמ"ש במק"מ, ובכל אלו הוא המשכת בחי' חסדים, כי ע"י מילה נמשכים בחי' חסדים. הנה הסדר הוה מצינו בחסדים פנימים דאימא, שמתחלה בערב יום הכפורים נמשכים החסדים פנימים דיסוד ומל', דאימא, במל', ביסודה ומלכותה (כי בערב יהכ"פ הוא הנסירה דיסוד ומל' דמל'), ואחר יום הכפורים נכנסים החסדים דה' מדות הוד כו' חסד דאימא, וכמ"ש בפע"ח שער ר"ה בדי"ה יום ט' פ"ה ובשער חה"ס פ"א ע"ש. הנה י"ל שעד"ז כאן במילה שמילה הוא ביום הח' והוא בינה ספירה הח' מלמטה למעלה, ומילה ר"ת מי יעלה לנו

השמימה מי הוא בחי' בינה הנק' מי (וקטן נימול לח' ט' י' י"א י"ב כדאיתא במשנה. ח' ט' י' י"א י"ב. גי' מ"י, וגם גי' כל, שקאי על יסוד, כי מילה הוא ביסוד, ברית קדש). החסדים שנמשכו הוא חסדי אימא הפנימים, זהו שמתחלה חסידי, בחי' חסדים, קדמאי הוא החסדים דיסוד ומל' דאימא שהם קדמו לצאת למל' קודם חסדי הה' מדות דאימא חג"ת נו"ה. סבאן, סב"א גי' ס"ג דאימא. כי זקנה הוא בבינה אל תבו כי זקנה אמך. ועיין במאור"א מע' זקנה. הם אמרי מתחלה אשרי כו' ישכון חצריך, שנמשכים חסדי יסוד ומל' בחצרות דרחם הנוקבא, וכמ"ש בחצרות אלקינו יפריחו, אלקינו הוא בינה, הרי שהחצרות שייכים לבחי' אלקינו דבינה, נמצא החסידי כו' שאמרי אשרי כו' ישכון חצריך הוא ביסוד ומל' (הקטן הנימול הוא בחי' יסוד ועטרתו, והחצרות שבו שוכן הוא רחם המל' יסודה ומלכותה). אינן דקיימי עליהו. הם מבחי' הספירות שלמעלה מיסוד ומל', דהיינו מו"א מהודו עד דעתו והה' מדות דו"א נמשלו לבית, שהוא בפנים (משא"כ יסוד ומל' נמשלו לחצרות שהם לבר מגופא, ועיין בסידור בדרושי ל"ג בעמר כי בית הוא חדרים חד"ר ר"ת חסד דין רחמים, דהיינו חג"ת ועמודי הבית הם נו"ה הנקראים עמודים יכין זבעז, והטוב דהבית הוא בחי' דעת המתפשט בחדרי הבית כמ"ש ויבדעת חדרים ימלאון כו'. כי דעת הוא טוב, גי' שם אהר"ה שבדעת, והוא טוב בנקודת מלופו"ם, נקודת מלופו"ם הוא בדעת, ועיין בע"ח שער דרושי נקודות פ"ג ע"ש. והוא בחי' תורה כי תורה הוא בו"א, ותורה הוא בחי' דעת כמא' אתה חוננתנו למדע תורתך, ועיין בתניא ח"ב פ"ה (ומה שידוע שתורה היא מיסוד אבא, הנה יסוד אבא מלובש בדעת, ולכן ניתנה ע"י משה שחור בחי' דעת שמלובש בו יסוד אבא), והיינו מה שתורה היא הון ביתו כמ"ש אם יתן איש את כל הון ביתו, ועיין בתו"א פ' תולדות בד"ה מים רבים ובהביאור ביתו הוא ז"א דעתה הוא ההון שבהבית כמ"ש ויבדעת חדרים ימלאון כל הון כו', (וכן דעתה הוא בית חייהם כמארז"ל ע"פ והודעת להם זה בית חייהם). קדוש היכלך. קאי על אר"א היינו היכל הוא בינה, והקדוש שבהיכל הוא אבא היושב בההיכל דבינה, ואמנם מדאמר לעיל מהו היכל ה"י כ"ל האי והאי וכלא אשתלים כחדא, משמע שהיכל עצמו דומז על אר"א היינו ה"י בינה, כל יסוד אבא המלובש בו, או ה' בינה י' אבא, ובהכפל ה' על י' יעלה מספר כ"ל. ולפי זה יתפרש קדש על כתר, או יתפרש ה' בינה, י' אבא והכפל דה' על י' שעולה מספר כ"ל, ירמוז על כתר המחבר חו"ב, ועיין בלקו"ת בד"ה שובה ישראל בפ' כל תשא עון ע"ש. כי מחיבור י"ה בכפל בג' מלאויו יו"ד פעמים ה"י יו"ד פעמים ה"ה יו"ד פעמים ה"א עולה מספר כתר וכמ"ש במ"א בס"ד. ולפי"ז יתפרש קדש על פנימיות הכתר, ויל"פ עוד היכל, ה' בינה י' חכ', כ' כתר (ר"ת כתר), ל' נה"י דא"ק המלובש בכתר כמא' האי ע"ק אשתרי בג' רישין שקאי על א"ק כמ"ש בע"ח שער א"א פ"ב ע"ש וכמ"ש במ"א בס"ד בפ' מארז"ל בשבת פ' הבונה על כ' ל' וקושר לך כתר לעזה"ב ע"ש. ומה שהיכל הוא בינה הוא כי בינה כוללת כל הג' והאר"ס המלובש בהם וכידוע בהיכל קה"ק בחי' בינה. ולפי"ז יתפרש קדש על שליש התחתון דא"ק המלובש בכתר דעתיק (ול' הוא נה"י דא"ק המלובש בחב"ד דעתיק, ואח"כ מתלבש יותר בגלגלתא ח"ס ואירא, נצח מימין בגלגלתא הוד משמאל בח"ס, יסוד באמצע באירא שבין גלגלתא לח"ס).

איך שהוא טוב ביתך קדש היכלך. הוא כל הבחי' שלמעלה מישכון חצריך שהוא יסוד ומל', וזהו שאומרים זה אינן דקיימי עליהו היינו דקיימי על החסידי כו', הוא כי החסידי כו' אבי הבן, ממשיכים רק ליסוד ומל', זהם דקיימי עליהו, עליהו ממש, דהיינו למעלה מהם, הם ממשיכים מכל הבחי' שלמעלה מיסוד ומל' דהיינו טוב ביתך וקדש היכלך, אמנם אימתי יכולים להמשיך ולקבל מכל הבחי' שלמעלה מיסוד ומל', הוא דוקא כשמתחלה יש בחי' יסוד ומל', שהם החצרות, ועד שא"א ליכנס בהבית וההיכל ולשובו בהטוב שבשם, אם לא יכנסו בהחצרות מקודם (ועד זה השער כו' דא תרעא לאעלאה ב', ובנדוד' הוא יסוד ג"כ, גם החצרות עצמן, שניהם הם בחי' רחם הנוקבא והיינו תרע"א דמל'), לכן כשאמרי החסידי כו' אשרי סו' ישכון חצריך, או יכולים לומר אינן דקיימי עליהו נשבעה כו' היכלך, והנה מה שאמרו נשבעה כו' הוא שהם עצמן ישבעו כו', ולא הקטן העתיד למול, כי הוא הקטן לע"ע ישכון רק בחצריך, בבחינת יסוד ומל', ולא בהבית וההיכל, אך הגורם למה שהם ישבעו בטוב כו' היכלך, הוא הקטן הנימול השוכן בהחצרות וכאמור. הנה לכן אח"כ כשמברכין להכניסו בבריתו של א"א (אברהם דוקא בחי' חסד, והוא היה החסיד הראשון, והי' זקן בעת מילתו צ"ט שנה, זהו שחסידי קדמאי סבאן דוקא, הם שאמרו אשרי סו' ישכון חצריך והם ברכו אח"כ ברכת להכניסו בבריתו כו'), אומרים אינן דקיימי עליהו שברכו בטוב ביתך קדש היכלך, כשם שהכנסתו לברית וגו', שהסיום הוא כן תכניסנו לתורה ולחופה ולמעשים טובים, והיינו כשם שנכנס בהברית שהוא בחי' מה ששוכן בחצריך, כן יכנס לתורה, תורה הוא כמו בחי' טוב ביתך, וכנ"ל. ולחופה, חופה הוא בחי' בינה שהיא החופה על החתן והכלה זרין, הוא כמו בחי' היכלך שקאי על בינה כנ"ל. ולמעשים טובים, י"ל הוא חכ' כי מעשים טובים הם בחי' שמן שהוא עובדאן טבאן, ועיין בתניא פל"ה, ושמן הוא בחינת חכ' כידוע (וחכ' שייך למעשה דוקא, כי בחכ' יסד ארץ, וראיה דחכ' תופס דבר גשמי וממשי דוקא), ולשאר הפירושים שנת"ל בפ' קדש היכלך יתפרש ג"כ חופה לנגד היכלך, ומעשים טובים לנגד קדש (כי מעשים טובים בחי' כתר שם טוב, שרשם למעלה מעלה מאד מאד, ועדמ"ש כל אשר חפץ עשה, וכן א"י שרוב מצות מעשיות תלויים בה כתיב עליה טובה הארץ מאד מאד, וכתוב אם חפץ בנו, ונק' ארץ חפצי בה, ועיין בלקו"ת פ' שלח), ודו"ק, ותניין בקדמיתא לבעי ב"ג רחמין עלי' ולבתר על אחרא, הוא מה שמקודם בקשו על עצמן נשבעה כו' היכלך, ואח"כ על הקטן הנימול שיכנס לתורה ולחופה ולמע"ט כמ"ש במק"מ, והיינו תורה וחופה ומע"ט הוא כמו טוב ביתך קדש היכלך, כנ"ל, זהו שמתחלה בקשו זה נשבעה כו' היכלך על עצמן, והגורם לזה הוא מה שאבי הבן אמר אשרי כו', ישכון חצריך כנ"ל, מזה כנגד מדה, הם מבקשים אח"כ על אבי הקטן הנימול כשם שהכנסתו כו' כן תכניסנו לתורה ולחופה ולמע"ט, שיומשך להקטן הנימול ג"כ הבחי' הללו דטוב ביתך קדש היכלך שהוא בחי' תורה חופה ומע"ט, דכתיב וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל, מתחלה בעדו ואח"כ בעד כל קהל ישראל, כמו"כ כאן מתחלה בקשו על עצמן נשבעה כו' היכלך, ואח"כ על הקטן הנימול שתכניסנו לתורה ולחופה ולמע"ט, והפסוק הזה כתיב ביוה"כ, ויומתק מאד מה ששייך הכא לענין מילה, כי הרי כתיב בזאת יבא אהרן, ובמד"ר שזכות המילה נכנסת

עמו, וגם הרי נת"ל שמה שהחסידי קדמאי סבאן אמרי אשרי כו' ישכון חצריך, הוא כמו המשכת החסידים דיסוד זמל' דאימא בערב יוהכ"פ, הגה מה שאמרים אח"כ נשבעה כו' היכלך, ויכנס לתורה ולחופה ולמע"ט הוא כמו ביום הכפורים עצמו, טובו ביתך הוא ההיכל שמזין בו על הפרכת ומזבח הזהב ביוהכ"פ, וקדש היכלך הוא לפני ולפנים שנכנס הכה"ג בקטרת ובדם הפר והשעיר, ותורה שיך ליוהכ"פ כי לוחת שניות שנתקיימו ניתנו ביוהכ"פ, וכן חופה, כי ענן הקטרת הוא כמו חופה המכסה כמ"ש וכסה ענן הקטרת, גם ביוהכ"פ בנות ישראל יוצאות כו' ואומרות בחור מה אתה בורר לך, א"כ זהו כמו הכניסה לחופה, וכן מעשים טובים הוא כיוהכ"פ, והראיה שבמוצאי יוהכ"פ ב"ק אימרת כבר רצה אלקים את מעשיך, וביהכ"פ זדונות נעשו כוכיות, א"כ כל המעשים שעשה הם טובים, (ויל"פ עוד, תורה הוא ביהכ"פ, לוחת שניות שניתנו בו, חופה הוא בסוכות שסך הסוכה הוא כמו חופה, מעשים טובים בשמע"צ, וי"ל עוד הד' דברים, ברית, תורה, חופה, מע"ט, ברית הוא בר"ה, שאו הוא לעברך בברית ה' אלקיך, ואמרים וזכר הברית, והוא ע"י תקיעת שופר בפה, וברית הלשון מכוון לנגד ברית המעור, ואם יש מילה בר"ה והתקוע הוא המוהל לא ירחץ הפה מדם המציצה ויתקע בפה מלוכלך בדם מילה כדי לערב מצות מילה בשופר, הרי ששיך מילה לשופר, ויוסף שהוא בחינת ברית המעור, יצא מבית האסורים בר"ה, והי' אז בן ל' שנה לנגד ה' קולות דשופר, ג"פ תשר"ת תש"ת תר"ת, מיל"ה שופר גי' תרע"א אד' במלואו וכשם שנכנס לברית כן יכנס כו', כי הכל תלוי בר"ה, שהוא הראש דכל השנה, וד"ל), ואנן אורחא דא נקטינן והכי שפיר וחזי לקמאן, לכאורה מאי בעי בזה, ועל איזה אורחא כוונתו, ומה זה שאמר והכי שפיר וחזי לקמאן, לקמאן דוקא שפיר וחזי האורחא הזאת, ולא לאחרים, ומשמע שיש עוד אורחא אחרת לאחרים, יל"פ אורחא דא הוא מה שאמר מקודם בקדמיתא לבעי ב"נ רחמין עליה ולבתר על אחרא, שיש אורחא אחרת בהיפך מזה והוא שיתפלל ויבקש רחמים על חבירו תחלה, וממילא יענה הוא תחלה, וכמארז"ל (ב"ק צ"ב) כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה, ולמדו זה מאיוב ומאברהם, ע"ש, ולא יוקשה ע"ז מהאמור וכפר בעדו ולבתר ובעד כל קהל ישראל, כי שם הוא לענין כפרת עון שיהיה סליחה ומחילה כו', הגה לענין זה צריך להמשיך מתחלה סליחה וכפרה על עצמו, ואח"כ יכול לבקש ולהמשיך על אחרים, וע"ד התקששו וקשו קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים, משא"כ לענין בקשת רחמים, לא תיקון מעשים ועונות צריך לבקש על חבירו תחלה, אמנם לפי דעת הזוה"ק דהכא, אין חילוק בזה, שגם לענין בקשת רחמים (לא רק לענין תיקון מעשים ועונות), צריך לבקש רחמים על עצמו תחלה ואח"כ על חבירו, ולא יוקשה מהא דב"ק, כי י"ל שההפרש בזה הוא מאיזה מקום הוא הבקשת רחמים, אם מחסדים או מגבורות, והיינו אם הבקשת רחמים הוא מחסדים, שטבע החסד הוא לרחם ולהתחסד על הזולת, שם צריך המבקש רחמים ג"כ להתנהג במדה זו לבקש על הזולת, והוא לבקש רחמים על חבירו מקודם, ואז נענה הוא תחלה ג"כ מדה כנגד מדה, הוא הניח את עצמו, וביקש על זולתו, לכן מרחמין עליו תחלה, ובקשת רחמים דאברהם היה מבחינת חסדים, כי אברהם

מדתו מדת החסד, וכן איוב היה בימי אברהם, היינו שהוא שייך לאברהם בחי' חסדים, ואיוב עבד את הקב"ה מאהבה כמו אברהם שעבד מאהבה, וכמ"ש בילקוט בריש איוב ע"ש. ועיין בסוטה דכ"ז ע"ב במשנה, ובד"א ע"א בגמרא שם, ועיין בל"ת להאר"י ז"ל בריש איוב ובפסוק את איוב בשחין רע מכף כו' תראה שם שאיוב שייך לאברהם, אך איוב באמת ה' גלגול תרח אביו דאברהם, שהוא הפסולת דאברהם, והיו לאיוב יסורים גדולים לקנח ולתקן את הפגם דתרח, ואח"כ בדרך הקב"ה את איוב והי' למשנה, וזהו שהמביא ראי' מאיוב הוא רבה בר מרי, רבה פירשו גדול ורב גי' אור"י שהוא בחי' טוב וחסד, אך הוא בר מרי, מרי הוא מרירות, דהיינו יסורים הוא ע"ד זכמו שלאיוב ה' מתחלה יסורים ומרירות ואח"כ אור וטוב, לכן למד רבה בר מרי מאיוב, ורבא שהוא מבחי' אברהם כי אבר"ם אותיות מרבא, וכמ"ש בל"ת להאר"י ז"ל פ' לך ע"ש. הוא למד מאברהם (באברהם מתחלתו יש אותיות רב"א למפרע, וכן יש בו אותיות רב"ה, א"כ רבה בר מרי שמרי פירשו מרירות, הוא ע"ד אברהם בן תרח שתרח הוא בחי' מרירות, והיינו מה שלמד מאיוב שהוא שייך לאברהם, והוא גלגול תרח. ורבא למד מאברהם). הנה מפני שבקשת רחמים שלהם הוא מבחי' חסדים, לכן בקשו על חביריהם והם נענו תחלה, אך אם הבקשת רחמים הוא מבחי' גבורות (ואין הכוונה ממדת הגבורה עצמה, כי הרי מדת הגבורה פועלת דין ח"ו, אלא) משרש הגבורות, דהיינו מבינה עלאה, שהיא שרש הגבורות, ושם גבורות מתוקין, כי אין הגבורות נמתקין אלא בשרשן, כיצדע. משם הוא הסדר שצריך לבקש רחמים על עצמו תחלה, ואח"כ על אחרא. כי כן טבע הגבורות היפך דחסדים (כי חסדים הם בבחינת המשכה, כטבע המים, וגבורות בבחינת העלאה כטבע האש, הנה חבירו שהוא למטה ממנו, (כי הרי הוא מבקש רחמים עליו, א"כ הוא למטה ממנו), כשמבקש על חבירו רחמים, מבחי' חסדים הנמשכים מלמעלה למטה, ממילא הוא נענה תחלה, כי הרי הוא למעלה מחבירו, א"כ כשמבקש וממשיך לחבירו שלמטה ממנו, ע"כ שנמשך לו שהוא למעלה מחבירו מתחלה, משא"כ מבחי' גבורות שהם בהעלאה מלמטה למעלה, ע"כ המבקש שהוא למעלה מחבירו צריך לעלות ולהתמתק בשרש הגבורות מתחלה, ואח"כ יבקש על חבירו שגם הוא יעלה למעלה, וכמובן). ולכן ביוהכ"פ שאז עולה המל' לה"ג פנימים דבינה שבינה הוא שרש הגבורות, וכידוע שביהכ"פ היא נטלא מבי אימא, ולא מאבא בחי' חסדים, שם הוא הסדר מתחלה וכפר בעדו, ואח"כ ובעד כל קהל ישראל, וזהו שאמר ואנן אורחא דא נקטינן, אורחא דא דוקא. דבחי' גבורות (וסימנך אורח"א גי' גבור"ה), לבקש על עצמו תחלה ואח"כ על חבירו, ולא אורחא דבקשת רחמים מבחי' חסדים, והכי שפיר וחזי לקמאן, היינו מפני מה נקטינן אורחא דבחי' גבורות, ולא דחסדים, הוא כי הכי שפיר וחזי לקמאן כי הרי הם בכפר טרשא, שהשם הזה מורה על בחי' גבורות, כי כפ"ר הוא בחי' גבורות שם אלקים במלוי יודי"ן (כפר הוא ג"כ מלשון כפרה, הוא כמו וכפר דיום הכפורים, מתחלה בעדו ואח"כ ובעד כל קהל ישראל) וכן טרשא הוא אבן קשה, בחי' גבורות, וכמ"ש לקמן דק"א ע"ב בגליון זוה"ק בס"ד ע"ש. ואפילו כשהחליפו שמה וקראוהו מתא מחסיא, הנה מת"א מחסי"א הוא מספר ב"פ מנצפ"ך שרומז ג"כ על גבורות, אך זהו גבורות ממותקות, כי מחסיא פירשו שחם

ומרחם, והוא הגבורות כמו שהן בשרשן בבינה עלאה, אי"כ הם שהם בכפר טרשא הנקראת אח"כ מת"א מחסר"א, לקמאן דהיינו לפנייהם דוקא, הכי שפיר וחזי, וב' הלשונות שפיר וחזי, שפיר הוא מלשון שופר שהוא בבינה והוא בחי' גבורות, והוא גבורות ממותקות (ומה גם שופר דיוהכ"פ), וחזי הוא מלשון חזה, ויסוד אימא הוא בחזה, גם חזה הוא בחי' הוד כמ"ש בקה"י מע' חזון שהוא בהוד (ח"ז גי' הר"ד) בינה עד הוד אתפשטת, חז"י גי' אהי' עם ד' אותיות, וחזי פירושו ראוי כמ"ש בערוך מע' חז' גי' ראוי גי' גבורה ע"ה, גם בינה היא ספירה הוד על הו' תחתונות, וי"ל שפיר וחז"י גי' כתר ע"ה, והוא ת"ת דאימא שממנו הוא הכתר כמ"ש בעטרה שעטרה לו אמו, והוא הוא בחי' החופה שמת"ת דאימא, אמר ר' אבא ודאי כך הוא ויאת מלה, ר' אבא שהוא הוא בחינת בינה כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר, הסכים ע"ז שכן צריך להיות, כי מצד גבורות שכלהון בבינה, צ"ל כך הסדר שיבקש על עצמו ואח"כ על אחרא, והוסיף ר' אבא שכל העשרה תיבות שבפסוק הם לנגד העשר חופות שבצלמא דאתי, חופות דוקא שהם בחינת בינה, ובעלמא דאתי שהוא בחינת בינה, זכבחינתו דר' אבא שהוא בחינת בינה (והי' תיבות נחלקים לכ"פ ה', אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך, שהם ה' תיבות קאי על הקטן הנימול, וה' תיבות נשבעה בטוב ביתך קדש היכלך קאי על העומדים שם, בינה היא ה' ראשונה שבשם, וה' מלאו ג"כ ה', זהו ב"פ ה' תיבות, גם ישכון חצריך, הוא במל' ה' אחרונה, ונשבעה כו' היכלך הוא בבינה ה' ראשונה, זהו ב"פ ה', וביהכ"פ הוא התחברות דהתריין ההי"ן מל' ובינה, שזהו כפורים תריין בפ' אמור ד"ק ע"ב ע"ש).

דף צה, כ. ובג"כ בן חורין כתיב וע"ר אשריך ארץ שמלכך בן חורין ושריך בעת יאכלו בחדוותא בשלימו ברעוא :

עיי' בנצוצי אורות אי"ק א', וזה אינו, כי בפסוק כתיב חורים במ' ולא בנ', והפירוש בן חורים כתיב הוא כי חורים לשון רבים שהם שנים, רומז על ח"ב דהיינו התחברות י"ד בה', ולכן לא כתיב חירות שאז ה' רומז על בינה בלבד, והג' לשונות בחדוותא בשלימו ברעוא, י"ל לנגד הג' קוין שמאל וימין ואמצע, גם י"ל ע"ד הג' סעודות דשבת, בחדוותא סעודתא דלילא, דחקל תפוחין קדישין, בשלימו סעודתא דיומא דע"ק, ברעוא סעודה שלישית דמנחת שבת שאז הוא עת רצון.

שם, בשעתא דחמה זורחת ואתיין וסגדין לי' לשמשא רגזא תלי בעלמא בשעתא דמנחה רגזא תליא בעלמא :

דוק בלישנא, שבשעתא דחמה זורחת ואתיין וסגדין כו' נקט תלי, ובשעתא דמנחה נקט תליא, והיינו בקר מצד עצמו הוא זמן דחסדים, רק מצד שמשותחוים להשמש תלי רגזא חרון אף דגבורות, ונקט תלי, לשון זכר, כי אז הוא הזמן דדכורא, משא"כ בשעתא דמנחה הוא בלא"ה דהיינו בלא השתחווי' לשמש, זמן דגבורות, ונקט תליא לשון נקבה כי אז הוא הזמן דנוקבא.

דף צו, ב. אמר ההוא גברא דביתאי אתת אחי הוות ומית בלא
בנין ונסיבנא לה ורא הוא ברא קדמא דהוה לי מנה וקרינא לי בשמא
דאחי דאתפטר, א"ל מכאן ולהלאה קרי לי אידי והיינו אידי בר יעקב
ברוך לון ר' אבא ואזיל לארחי:

משמע שס"ל שמ"ש והי' הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו הוא כפשוטו
שצריך לקרות לבן הבכור בשם אחיו המת, ובאמת אינו כן, כי הבכור קאי על
היבם שמצוה בגדול ליבם, ויקום על שם אחיו הוא לנחלה, כדאיתא ביבמות דכ"ד
ע"א ע"ש. לכן א"ל ר' אבא מכאן ולהלאה קרי לי אידי, הוא להוציא ולהראות
שהמקרא הזה יוצא מפשטי' לגמרי, ולא יטעו בזה, ומה שא"ל ר' אבא קרי לי
אידי, אידי דוקא, הוא כי הנה אביו היה שמו יעקב כמו שאמר והיינו אידי בר
יעקב, הנה שם האב יעקב מורה שהוא בחי' ת"ת כשם יעקב אבינו שהוא בחינת
ת"ת (ולר' אבא הי' ג"כ בן ששמו יעקב כדאיתא לעיל דצ"ב ע"ב, היינו ר' אבא
הוא בינה, כמ"ש בוח"ג בריש האד"ר בניצוצי אורות שם, ובנו ר' יעקב הוא
ת"ת בן שהוא בן הבינה כמ"ש כונן שמים בתבונה, ובינה הוא בן י"ה, וההפך
בין בנו דר' אבא שהי' שמו יעקב בחי' ת"ת, והגברא בעל הברית שהיה
שמו יעקב בחי' ת"ת, י"ל כי הרי כתיב ב"פ יעקב שיש ב' בחי' יעקב, יעקב
פנימי תוך גופא דז"א, דיעקב חיצון מחוץ לז"א כמ"ש בע"ח שער הארת המוחין
פ"א ע"ש. הנה ר' יעקב בנו של ר' אבא, הוא יעקב הפנימי, ויעקב בעל הברית
הוא יעקב החיצון, או י"ל שליש העליון דת"ת המכוסה באימא הוא ר' יעקב
בר' דר' אבא בינה, ושני שלישי ת"ת המגולים הוא הבעל ברית שהי' שמו
יעקב). והשני בנים שהגברא כדאיתא לעיל דצ"ב ע"ב ותרין בנוי עמי' הם נר"ה
בני הת"ת כי נר"ה הם בני הת"ת כמ"ש וכל בניך למודי הוי', וכן בני ישראל
ישראל הם נר"ה בני הת"ת הנק' ישראל, והבן הנולד לו עכשיו שהי' הברית מילה
שלו, הוא יסוד, ומפני שהוא בחי' יסוד ביחוד, זהו שבהברית מילה שלו שמילה
הוא ביסוד, אמרו כ"כ הרבה דברי תורה בענין מילה, יען כי בחינתו דהולד
הזה שייך למילה ביחוד בחי' יסוד (ותורה תלוי במילה, זכמו בברכת המזון
שצריך להזכיר ברית ותורה, ואומרים בברית מילה כשם שנכנס לברית כן
יכנס לתורה כו', ועיין בלקו"ת בד"ה ואכלת ושבעת ע"ש), וזהו מה שקרא ר'
אבא על הבן הזה כל הנקרא בשמי כו', כל הוא בחי' יסוד (ואמר עוד וכתיב וכל
בניך למודי ה', הוא על ב' בניו הראשונים שהם נר"ה הם למודי הוי' דת"ת,
וי"ל מצד אביהם יעקב הם לימודי הוי' דת"ת, ומה שר' אבא אמר עליהם וכל
בניך למודי הוי' הוא שהם למודים, בינה הנק' למד, ור' אבא הוא בחינת בינה,
ועיין במא"א מע' למודי ה' ע"ש. והנה בפסוק הזה נרמז ג"כ הבן הנולד לו עכשיו
בחי' יסוד והוא מ"ש בסופא דקרא זרב שלום בניך שלום הוא בחינת יסוד,
ומה שאמר ר' אבא על הבן הזה פסוק אחר כל הנק' בשמי הוא כי לעת עתה
היה עדיין הבן קטן, שלא למד תורה עדיין, א"כ לע"ע לא שייך לומר עליו
זרב שלום שקאי על ת"ח המרבים שלום כו', רק קרא עליו כל הנקרא כו', שזה
נעשה ע"י מילה שהיא ביסוד הנק' כל, והוא הה' חסדים הנמשכים ע"י מילה
כי מילה הוא מספר ה"פ טוב, והיינו ה"ה, וזהו כל שז"א הי"ח כ"א מ"י עולה כ"ל,
ועיין בע"ח סוף שער הארת המוחין, (גם כל רומז על הה' זמנים דמילה, שהוא מה

שקטן נימול לח' לט' לי' לי"א לי"ב מספר כ"ל כמ"ש במ"א בס"ד). גם אי מהפסוק ורב שלום, שם יסוד הוא אחר נו"ה שמתחלה כתיב למודי ה' נ"ה ואח"כ שלום יסוד. והנה יש בחי' שיסוד קודם לנ"ה כמ"ש בע"ח שער דרושי נקודות פ"ג. ועיין ג"כ בשער א"א פ"ו ע"ש. לכן אמר ר' אבא על הבן הזה בחי' יסוד פסוק כל הנקרא בשמי כו' להגדיל מעלתו שהוא גדול מבניו הקודמים נו"ה. ומצד ר' אבא בינה שבינה הוא ר"ת בינה יסוד נצח הוד, הרי קדים יסוד לנו"ה, לכן אמר עליו הפסוק כל כו', שקדים לפסוק וכל בניך למודי ה', גם אמר עליו המקרא הזה הוא כי בקרא זה כתיב כל הנק' בשמי שצריך להיות נקרא בשמו של הקב"ה, שלכן אמר לו אח"כ שלא יקראהו עוד ע"ש אחיו המת, אלא קרי לי אידי. לכן קרא עליו המקרא כל הנקרא בשמי דוקא, ולא סיפא דקרא דוכל בניך כו' ורב שלום. וי"ל מה שאחפזה לר' אבא תלת מלין, תלת מלין רומזים על נה"י כידוע בפירוש המאמר מהלך פסיעותיו של אברהם שלשה מלין במא' הפסיעות להרח"ו ז"ל זיע"א. מפני שקרא על הבן הנולד כל הנקרא בשמי יסוד, ועל שני בניו הקודמים וכל בניך למודי ה' נו"ה, לכן אחפזה תלת מלין נה"י. והנה בפסוק זה כתיב כל הנק' בשמי, פירוש שבחי' כל יסוד, צריך להיות נקרא בשמי, דהיינו בשמו של הקב"ה, דהיינו שצריך להיות רמוז בשמו, שמו של הקב"ה, וזה מה שאח"כ כששמע ר' אבא שקראהו ע"ש המת, אמר שלא יקראהו כך, אלא מכאן ולהלאה קרי לי אידי. במלת אידי נרמז בחי' יסוד, והוא כי אידי פירושו אי זה, אי הוא העלם שאינו ידוע איפוא הוא כמו אי הבל אחיד, זה הוא גילוי, והיינו הוי' אד' שהוי' הוא נכתב ולא נקרא שהוא העלם, זה שמי לעלם, ואד' נקרא וזה זכרי. הנה יסוד הוא המחבר הוי' אד' כידוע. וכמ"ש כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא ובארעא, גם אידי ר"ת א' הוא אד' י' הוי' ד"י הוא ביסוד די דשדי, ועיין במא"א מע' די ע"ש. וכ"ז הוא ביסוד שבו הוא שם שדי המחבר הוי' ת"ת ואד' מל', גם אידי ר"ת אברהם יצחק דוד יעקב, שהם ד' רגלי המרכבה חגת"ם לנגד ד' אותיות שם הוי', ויסוד כללם וע"ד שחדש אייר שהוא ביסוד כי נקרא זיו הוא ר"ת אברהם יצחק יעקב רחל, ועיין במא"א מע' אייר ע"ש. גם אידי הוא מספר כ"ה, הוא בחינת כה יהיה זרעך, שזרעך דהיינו הבן הנימול עכשיו הוא בחי' כה, ורומז ג"כ על כל הג' יחודים שבג"ר הוי' אהיה הוי' אלקים הוי' אד', שכל היחודים הם ע"י יסוד, ויש בהם כ"ה אותיות מספר אידי ועיין בפע"ח בכוונת חנוכה חנו כ"ה ע"ש. (והיינו מה שמר' אבין נגרא שהיה רגיל בשרגי טובא, יצא בן שנקרא רב אידי"כ כמ"ש במ"א בס"ד). והיינו אידי בר יעקב, כי אידי יסוד הוא בן הת"ת יעקב.

שם. אז יבקע כשחר אורך וגו', זמין קב"ה לאכרזא על בניו ויימא אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח והלך לפניך צדקך וכבוד ה' יאספך :

שייך זה הכא, הוא כי איתמר מקודם שאתכסיין מלין בגווייהו כו' שעתה סודות ורזין דאורייתא הם בהתכסות והעלם (ועיין לקמן דרכ"ד ע"ב ורכ"ה ע"א. והובא בד"א כאן אוק"ט). הנה לעתיד יתגלו הסודות ורזין דאורייתא, והא ע"י המילה שתהיה לע"ל כמ"ש ומל ה' אלקיך את לבבך (המילה דעתה היא

בחיצוניות הלב, כדי שיתגלה חיצוניות התורה הנגלה דתורה, והמילה שלעתיד תהיה בפנימיות הלב כדי שיתגלה פנימיות התורה, ועיין באגה"ק פ"ד בד"ה אין ישראל נגאלין אלא בצדקה, ע"ש). והיינו אז שהוא מספר ח' הוא מילה שניתנה בח', ולכן שייך זה הבא לדרשות דמילה שאיתמר מקודם. ודקדוק הלשון לאכרזא, ויימא. לאכרזא כרוה, הוא מצד אר"א כמ"ש במא"א מע' כרוז ע"ש. לאכרזא על בנוי הוא מה שיומשך הכרוז דאר"א על הבנים זרין. ואח"כ ויימא מזרין (והוא עדמ"ש מדבר אליו מעל הכפרת אשר על ארן העדות, כפרת בינה הארון חכ', מבין שני הכרובים זרין). לאכרזא הוא מהא' דאז, ויימא הוא מהו' דאז, כי הו' רומז על הבנים זרין, והא' רומז על בינה ועיין במא"א מע' אז ע"ש.

ו י ר א

דף צח, א. (מדרש הנעלם) ת"ר כשחלה רבי אליעזר הגדול ההוא יומא ע"ש הוה ואותיב לימיני' הורקנוס ברי' וזהו מגלי לי' עמיקתא ומסתרתיא וזהו לא הוה מקבל בדעת' מלייא דחשיב כמטורף בדעת' הוה, כיון דחמא דדעתא דאבוי מתישבא עלוי קביל מני' מאה ותמנין ותשעה רזין עלאין, כד מטא לאבני שיש דמתערבי במיא עלאה בכח רבי אליעזר וכו' עד דהוו יתבי עאלו חכימי דרא וכו' עד דאתי רבי עקיבא א"ל עקיבא עקיבא למה לא אתית לשמשא לי וכו' בכי ר' עקיבא ואמר לי' רבי אולף לי אורייתא, אפתח פומי' ר' אליעזר במעשה מרכבה אתא אשא וכו' ואזל אשא ואולף בבהרת עזה תלת מאה הלכות פסוקות ואולף לי' רי"ו טעמים דפסוקי דשיר השירים וכו' והוו שאלין מני' בההוא סנרלא דיבום עד דנפק נשמת' ואמר סהור ולא הוה תמן ר"ע, כד נפק שבתא אשכחי' ר' עקיבא דמית בזע מאני' וכו' :

הטעם להמספר הזה, י"ל כי רבי אליעזר הגדול בחינתו הוא גבורות ודינין כי הי' שמותי מתלמידי שמאי בחי' גבורות (וזהו שתחלת דרשתיו בפדר"א רפ"ג היה בפסוק מי ימלל גבורות ה', כי בחינתו הוא גבורות. וכן בתחלת ו' סדרי משנה ר' אליעזר הוא המחמיר בזמן ק"ש של ערבית שזמנה הוא רק עד סוף האשמורה הראשונה ואיתמר התם הלשון דברי ר' אליעזר, דברי דוקא, שדבור הוא קשה בחי' גבורה דברי גימט' גבורה, משא"כ בחכמים ור"ג איתמר הלשון אמירה שהיא רכה), ומספרו שי"ח שהוא הש"ך דינים בהסר הב' שרשים, ע"ד כמו אליעזר בן משה בל"ת להאר"י ז"ל פ' יתרו ע"ש. ור"א הגדול הוא ע"ש אליעזר הוה כדאיתא במד"ר חקת פי"ט, והיינו ר"א הגדול הוא בחי' הגבורות ודינין דבינה, ונק' הגדול כי גדל הוא בבינה כמ"ש במא"א מע' גדל הבו גדל לאלקינו ע"ש, גם גדול הוא ע"ד אתון רברבן דבינה, אליעזר מספרו אלקינו גבורה היינו בחי' גבורות דבינה עדמ"ש אני בינה לי גבורה, והורקנוס בנו הוא

ע"ד ז"א בן הבינה, הנה הרזין עלאין שקבל ממנו, הוא הרזין דבינה (כי בינה היא בחי' יין סודות התורה), והוא מה שנה"י דבינה בחי' ר"א מתלבשין במוחין דז"א ע"ד הצ' דצלם, שהוא מנה"י דאימא, ובבינה הוא שם ס"ג בכל ספירותיה א"כ בנה"י דאימא הוא ג"פ ס"ג שהם מספר קפ"ט זהו שקבל קפ"ט רזין עילאין, (והוא קט"ף, שהוא אפרסמון כמ"ש בערוך ערך קטף, אפרסמון הוא בבינה כמ"ש בזהר תרומה דקכ"ז, והוא צרי כמא' הצרי אינו אלא שרף הנוטף מעצי הקטף, צרי הוא בבינה נקדחת צרי, זקטף פירושו ג"כ סריתה כמו זקטפת מלילות בידך, הוא מה שנכרתים הנה"י דאימא מן בינה וניתנים לז"א, והיינו זקטפת מלילות הוא המלילות דגבורות ה' דבינה, שזהו ימלל גבורות ה', ועיין בזהר פ' ויחי ע"פ גרן האטד ובבה"ז שם), וי"ל לפי"ז העמיקתא ומסתרתא שהי' מגלי לי' מקודם, הוא בחי' המ"ל דצלם שמכחכ"ד וחג"ת דתבונה, ועד"ו הוא ג"כ מה שאיתא אח"כ שאולוף לר' עקיבא ש' הלכות פסוקות בבהרת עזה, הש' הלכות הם מנה"י דאימא, וכמו הש' דתשר' שהוא לנגד נה"י דאימא, ומה שהם בבהרת עזה, הוא כי נגעים ג"כ שרשם מבינה, ומה גם בהרת עזה שהיא עזה כשלג, שלג דמוז על נה"י דבינה כי של"ג הוא מספר הג' אלפי"ן שבג' שמות אהי' קס"א קמ"ג קנ"א שבנה"י דאימא, וי"ל מה שהם פסוקות הוא מה שנה"י דאימא נפסקו (היינו שנחתכו) מאימא וניתנו לז"א, והם במספר ש' שהוא אלקים במלוי יודי"ן הוא ג"כ בבינה שבאחורי' הוא שם אלקים כמ"ש בע"ח שער הזיווגים פ"ו, ומובן שהש' הלכות הללו בבהרת עזה, הם דינים קשים מאד (וכן עפ"י פשוט הם הלכות חמורות) כי נה"י דתבונה הם דינים קשים, והוא מה שדינין דדסודא דז"א קשין ברישא כי הם מבחי' נה"י דתבונה, כמ"ש בע"ח שער א"א כלל ב', הנה כדי להמתיקן אולוף לי' ג"כ רי"ו טעמים דפסוקי שיר השירים, טעמים דוקא, ורי"ו דוקא, ודשה"ש דוקא, הוא כי שה"ש הוא בחי' חכ' כמ"ש בזהר פ' אחרי דס"ד ע"א, וכן טעמים הם בחכ' (כידוע בענין טנת"א) והמספר דרי"ו הוא ג"פ ע"ב דנה"י דחכ', כי בחכ' הוא שם ע"ב בכל ספירותיו, א"כ בנה"י דאבא הוא ג"פ ע"ב, והוא שר"א המשיך מנה"י דאבא שהם הרי"ו טעמים דשה"ש, לתוך הש' הלכות בבהרת עזה שהם נה"י דאימא בכדי להמתיקן, ואולוף כ"ז לר' עקיבה, ר' עקיבה שמו מורה שהוא מקבל את הבחי' הללו דנה"י דא"א, כי הוא עקב י"ה היינו שהוא מקבל את העקביים דא"א דהיינו נה"י דא"א שנה"י הם בחי' עקביים, ויש כאן ג"פ עקב לנגד נה"י, הנה במלת עקב נרמז מאה הלכות בבהרת עזה הוא הק' דעקב (גם עקב ר"ת ק' בהרת עזה, היינו ק' הלכות בבהרת עזה) ואותיות ע"ב דעקב, הוא ע"ב טעמים דפסוקי שה"ש, וג"פ עקב שהם לנגד נה"י זהו הש' הלכות שהם לנגד ג"פ ק', ורי"ו טעמים שהם לנגד ג"פ ע"ב (וקיים ר' אליעזר בר' עקיבה מ"ש לאסר שרי"ז בנפשו, שקאי זה על יוסף, ור"ע הוא ע"ד בחי' יוסף, כי ר"ע הוא בן יוסף, כי ר"ע הוא בחינת דעת כמ"ש במ"א בס"ד (ועיין ברשימה דפסח שני), ויוסף יסוד שרשו מדעת, דעת הוא הנפש דיסוד שאין קשוי אלא לדעת, שאז היסוד הוא אבר חי, הנה אסר ר"א בנפשו דר"ע בחי' שרי"ז היינו הש' הלכות ורי"ו טעמים, שרי"ז בנפשו הוא מספר ג"פ אליעזר, כי ר"א אולוף לי' ג' בחי' דהיינו נה"י, שרי"ו הוא מספר ג"פ עקב דר"ע, וידוע ששריו קאי על אר"א, הוא מה שר"ע הוא עקב י"ה שמקבל

מנה"י דאו"א) ומה שלא אוליף גם לבנו ר' הורקנוס הרי"ז טעמים דג"פ ע"ב דחכ' להמתיק הקפ"ט רזין דג"פ ס"ג דבינה, הוא כי הקפ"ט הם משמות הוי' דבינה, ששמות הוי' הם בחי' רחמים, הנה גם שהם מבינה טובים המה ואינם צריכים שום מיתוק, וגם הם סודות התורה, משא"כ לר"ע שאוליף ל"י ש' שהוא מבחי' דינין שבבינה שם אלקים שהוא מספר ש' (והוא מוחין דקטנות כמ"ש בפע"ח בכוונת ש' של תפילין ש"ר, משא"כ הקפ"ט רזין הם משמות הוי' דס"ג ששם הוי' הוא מוחין דגדלות, אינן צריכין מתוק), והיו הלכות בנגלה דתורה, ובבהרת עזה, שכ"ז הוא בחי' דינין, הם צריכים מיתוק ממוחין דאבא משמות ע"ב, גם י"ל ההפרש בין מה שלמד לבנו הקפ"ט רזין בלבד, ומה שלמד לר"ע ב' דברים הש' הלכות והרי"ז טעמים, ע"ד המבואר בפע"ח שער מקראי קדש פ"א בההפרש הב' שבין יו"ט לשבת, מבואר שם שביור"ט הוא רק נה"י דאימא, אם שיש גם המוחין דאבא בתוכן, ובשבת יש גם נה"י דאבא בתוך נה"י דאימא ע"ש ומצד זה יש בפרט א' מעלה ביו"ט שיש בו שמחה יתירה מפני כי על מוחין דאבא יש רק לברש א' נה"י דאימא בלבד, אי"כ הארתן יותר מגולה, אך בשבת יש מעלה שעצמות המוחין דאבא נמשכים משא"כ ביו"ט הוא רק הארתן בלבד, ע"ש היטב, הנה עד"ז יובן כאן והוא לבנו שהבן שייך יותר לבינה, כי בינה הוא בן י"ה, וכוונן שמים בתבונה, מה שקבל מר"א הקפ"ט רזין הוא משמות ס"ג דאימא, והוא ע"ד יו"ט שהוא שם ס"ג עם י' אותיותיו גימט' יום טוב כידוע, והיו רזין שבעצם בחי' סוד דתורה קבלה הוא מחכ', הוא מצד הארת מוחין דאבא בהם, גם מה שהם שמות ס"ג, אם הוא ס"ג אך הרי שם הוי' בכלל הוא מחכ', משא"כ לר"ע שהוא תלמידו ולא בנו, שמה שהתלמיד נקרא בן הוא מצד השפעה רוחניות, שזה שייך יותר לחכ', כמובן, הוא ע"ד כמו שבת שיש שם ב' דברים מוחין דאימא בנה"י דאימא, ובהם מלובשים עצמיות המוחין דאבא שבנה"י דאבא, מצד המוחין דאימא בלבד שבנה"י דאימא (שבכאן אין חיבור ממש למוחין דאימא במוחין דאבא, כי מוחין דאבא הרי באים מלובשים בנה"י דאבא, א"כ אינם מחוברין ממש המוחין דאימא במוחין דאבא, וכמובן), מצד זה למדו ש' שהוא שם אלקים שזה מצד בינה עצמה, והלכות שהוא בנגלה דתורה, ובבהרת עזה שכ"ז הוא צד מוחין דבינה עצמה שבנה"י שלה, ומצד מוחין דאבא שבנה"י שלו, שזהו עצמיות המוחין דאבא, מצד זה למדו רי"ז טעמים בשה"ש שכ"ז הוא חכ' ויבחי' שמות ע"ב דחכ', והם המתיקו את הש' הלכות מצד שהמוחין דאבא שמנה"י דאבא מתלבשים בהמוחין דאימא שבנה"י דאימא, היינו שממתיקין אותן, גם ההלכות שבבהרת עזה הוא בנגע, הנה נגע הוא היפך ענג, להמתיק את הנגע הוא ע"י בחי' ענג דשבת, שענג הוא בחי' קדש עצמו דשבת כמ"ש בזהר פ' אמור דצ"ד ע"ב ענג לא אשתכח אלא לעילא באתר דקדש עלאה שארי ע"ש, וכשתצרך השרי"ז דברים שלמדו לר"ע עם מספר עקיב"ה יעלה מספר שבת"א במכוון, והיינו מה שלמדו לר"ע הוא ע"ד המשכת המוחין בשבת, וזהו מה שאיתא בסוף המאמר שר"ע לא הוה תמן כשנסתלק ר"א, ורק כד נפיק שבתא אשכחי ר"ע דמית, א"כ היה סבור ר"ע שר"א יחי' בשבת, ולכן הלך משם, ורק אחר שבתא מצאו שמת, הוא מפני כי מה שאוליף לר"ע הוא כמו ענין שבתא כנ"ל, לכן סבור ר"ע שבודאי יחי' בשבת, וחזר רק כד נפיק שבת"א ואז אשכחי

דמית, ודוק והבן כ"ז היטב. והיינו ג"כ מה שר"ע צעק ב"פ ווי רבי ווי רבי, הב"פ הוא לנגד מה שהוא רבו שלמדו הש' הלכות. ומה שהוא רבו שלמדו הרי"ו טעמים), וזהו ג"כ מה שאמר לבנו שיאמר לאמו שתתלה התפילין שלו באתר עילאה, התפילין הם מוחין דאימא שבנה"י דאימא, שזהו בחינתו דר' אליעזר, ואמר שהאם דוקא תתלה התפילין יען התפילין הם מוחין דאימא, לכן צריכה האם לתלותם, ואמר זה לבנו שהוא יאמר להאם, הוא כי הרי למד הקפ"ט רזין שהם ג"כ מבחי' אימא לכן יכול הוא לומר לאמו (ולר"ע לא אמר שהוא יאמר לאשתו דר"א שתתלה תפיליו, כי לר"ע איננה אַם שתרמוז על מוחין דאימא, גם אין מן הנכון שר"ע יאמר לאשה, ועוד זאת כי לר"ע למד גם ממוחין דאבא הרי"ו טעמים שזה למעלה מבחי' התפילין דמוחין דאימא, לכן ל"ש שיאמר לר"ע ע"ד התפילין), ויאמר לה שלא תבכה, כי בכי' הוא מצד חסרון אורות אימא כמ"ש במא"א מע' בכי', וכאן הרי יש תפיליו שהם מוחין דאימא וגם הוא בעצמו יבוא לראותם, א"כ על מה תבכה, כי ר"א הגדול הוא ע"ד תפילין של ראש, א"כ כשיהיו תפיליו וגם הוא עצמו יבוא לראותן על מה תבכה. וראיה לדבר שבחינתו הוא ע"ד תש"ר כי ר' אליעזר הגדול הוא דרש ע"פ וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך סו' אלו תפילין שבראש כדאיתא במנחות דל"ה ע"ב, שם הוי' הוא מספר אליעזר הגדול במכוון והיינו שעל ר' אליעזר האיר בחי' שם הוי' עד שהוא ר' אליעזר הגדול עצמו נעשה כמספר השם הזה, הרי שבחינתו הוא ע"ד תש"ר, נמצא כל אלו הבחי' הן מה שלמד הקפ"ט רזין לבנו, והן מה שצוה שיתלו תפיליו, והן מה שלמד לר"ע הש' הלכות, (והרי"ו טעמים הם נה"י דאבא), הכל הוא נה"י דאימא עם המוחין שמהם שכולם היו אצלו בסט' דקדושה והיו טובים מאד אצלו, אך הגה יש עוד בחי' דנה"י דאימא, והוא רק חיצוניות דחיצוניות דנה"י דבינה, שמהם נעשה מנעלים, כמ"ש בפע"ח שער התפלה פ"ג ע"ש (וסנדל הוא בחי' יותר חיצונה גם ממנעל, כי נעל הוא מט"ט שביצירה, וסנדל הוא סנדלפ' שבעשיה, והוא מה שחיצוניות דחיצוניות דנה"י דאימא מתפשטין עד תחתית העשיה, שבאצילות הוא מה שמתפשטים להיות בבחינת מנעל למל' שהיא בחי' עש"י שבאצ"י, ומתלבשת בסנדל' שבעשיה), הנה אצל ר"א שבחינתו הוא נה"י דאימא גם הבחי' היותר חיצונה דנה"י דאימא ה' אצלו טהור זהו שקודם הסתלקותו ממש שאלו ממנו בסנדל ואמר טהור שיצאה נשמתו בזה, (רשיק זה לענין מה שבנה ע"ד התפילין שלו, כי מנעלים ותפילין דומין זה לזה, כמארז"ל בשבת כתפילין כך מנעלים, ועיין בפע"ח שם בד"ה מהרנ"ש גלעד"ן דזהו שאמר ר"י ע"ש. רק תפילין היא בחי' פנימיות דנה"י דאימא עם המוחין שבהם, והם על הראש (כי גם תש"י הם על הראש דדחל, כידוע) ויש בהם המוחין, ומנעלים הם הבחי' היותר חיצונה דנה"י דאימא), והדין דסנדל שהוא טהור אמר לשארי החכמים שהם שאלו אותו בזה, הוא כי שארי החכמים הם למטה מבחי' ר"ע כי הרי לא יכלו לקבל מה שאליף לר"ע כמ"ש בדצ"ח ע"ב ואמרו לית אנן חזיין וכדאין לכך, הוא כי הם שייכים לשאול הדין בסנדל שמבחי' היותר חיצונה דנה"י דבינה, ולא להש' הלכות בבזרת שמפנימיות נה"י דבינה

ומכ"ש להרי"ו טעמים דנה"י דאבא, (וע"ז כתיב אח"כ וחקניו יחכם כי לאסר שרי"ו בנפש"ו קאי על מה שאול"ף השרי"ו דברים לר"ע כנ"ל, ואח"כ וחקניו יחכם, הוא מה שלשאר"י הזקנים דהיינו להחכמים (כי זקן הוא שקנה חכמה) יחכם הוא מה שאמר להם בדין הסנדל שהוא טהור).

דף קא, ב. וקבילו עלייהו דלא יתבטלון מאורייתא לעלם ואחליפו שמא דקרתא וקארון לה מאתא מחסיא :

כי שני השם מועיל לבטל הגזירה ע"ד האמור בר"ה דט"ו ע"ב, והחליפו מכפר למתא ומטרשא למחסיא, כי כפר רומז על גבורות ודינין, מספר אלקים במלוי יודי"ן, גם פירוש כפר הוא כפר בכ' הדמיון דהיינו כמו הפ"ר דינין מנצפ"ך (וכן כפר פירושו ג"כ מלשון כפור דהיינו קרח, או כפיר דהיינו ארי', או מלשון שקר כמו כופר בכל, כפרן וכדומה, כל זה רומז על גבורות ודינים, כמובן) וטרשא פירושו אבן וסלע קשה, ג"כ בחי' גבורות ודינים, ומצד זה ה"י שם מגפה ר"ל. והחליפו למתא מחסיא, מתא הוא עיר גדולה בחי' חסדים, מתא אותיות אמת, מאמת נמשך חיים, אות ר' שהוא אות אמת, מחסיא הוא מלשון חס, והוא שחס הקב"ה עליהם, ונמנע המגפה מהם, ובתיבות מאת"א מחסי"א, יש תיבות אח"א אמ"ת מס"י, הוא שע"י ר' אחא שהוא בחי' ת"ת (כי ת"ת נק' אח כידוע) אמת, נעשה מסי מלשון רפואה שנרפאו החולאים, ולא היה עוד מתים, כי אמת הוא שהא' המתיק בחי' מת, ונמשך חיים כי מאמת נמשך חיים כמ"ש באור פני מלך חיים, ומאתא מחסיא מתחילין בממ"ן הוא לרמוז על המ' אנשים שהפריש ר' אחא, ועיין במק"מ כאן בשם הרמ"ז שיש ב' כוונות במספר המ' ע"ש, זהו הב' ממ"ן דמאתא מחסיא, ועיין עוד מענין זה בגליון המד"ר פ' בלק פ"כ סכ"א מה שנרשם שם בעזה"י וית'.

דף קו, א. אמר ר' יוסי ת"ח וכו' כיון דחמא לוט לון רהט בתרייהו מאי טעמא :

האומר מאי טעמא, הוא ר' יוסי בחי' מל' (כמ"ש בח"ג דקכ"ז ע"ב בנצוצי אורות) הוא מקשה מ"ט, כי קושיא הוא מצד הדינין ומל' היא בחי' דינין וכשמו יוסי מספר אלקים, והוא גופא המתרחץ שהי' זה בלילה, כי מל' היא דינא רפיא, לכן יכול לתרחץ ג"כ, והתירוץ הוא לילה היינו מל' מדת לילה מדתו של ר' יוסי, אח"כ הקשה ר' יצחק מדת הגבורה, על מה שרץ, הוא כי מדת לילה מל' אחוזה במדת הגבורה כמ"ש לקמן דקמ"ב רע"א ע"ש, זהו שאחר התירוץ דר' יוסי על מה שהכניסם לביתו שהי' בלילה מדת מל', הנה מדת לילה אחוזה בגבורה דר' יצחק, מקשה הוא למה רץ, והוא ר' יצחק אינו מתרחץ מאומה, כי גבורה דיצחק היא דינא קשיא, והמתרצים הם ר' חזקי' ור' ייסא נז"ה וכמ"ש בסמוך אי"ה.

דף קו, ב. אמר ר' יצחק אמאי רהט לזט אבתרייהו דכתיב וירא
דוט וירץ לקראתם, ר' חזקי' ור' יוסי חד אמר דיוקנא דאברהם חמא
עמהון וחד אמר שכינתא אתיא עלייהו:

המקשה הוא ר' יצחק גבורה (כמ"ש בח"ג דקכ"ז ע"ב בנצוצי אורות)
כי כל קושיא הוא מצד הגבורה דינא קשיא. והמתרצים הם ר' חזקי' ור'
ייסא נר"ה (כמ"ש), כי נר"ה הם שחקים שבהם עומדות רחיים וטוחנות מן,
היינו שהם טוחנות את הגבורות הקשות שמצדם הוא קושיא. ונר"ה שייכים
לגבורה, כי הרי מצינו בתהו שאור הגבורה נפל לנר"ה. א"כ נצח והוד בחי'
ר' חזקי' ור' ייסא יכולים לתרץ קושיית ר' יצחק גבורה, והם דוקא צריכים
לתרץ זה, כי הקושיא הי' על מה שרץ: וריצה הוא ברגליים דהיינו בנר"ה,
לכן הם שבחינתם נר"ה צריכים לתרץ זה. והתירוצים הם שנים. א' דיוקנא
דאברהם חמא, ב' שכינתא אתיא עלייהו. דיוקנא דאברהם שהוא בחי' חסד,
הוא נצח ענף החסד. אברהם חסד, והדיוקנא שלו הוא נצח. שכינתא הוא
מל' שם אד' שאיני בהוד (ושני התירוצים אמת המה, כי היו שני מלאכים,
א' להציל את לוט שהוא מלאך דחסד, בזכותו דאברהם. והוא מצד נצח
שמימין, וא' להפוך את סדום שהוא מלאך דדין והוא מצד הוד סוף קו השמאל
והוא בחי' שכינתא). ולא פירש מי תירץ אברהם ומי תירץ שכינתא. כי נר"ה
ר' חזקי' ור' ייסא הם תרין פלגי גופא שנחשבינן לאחד, כי הם כלולים
זה מזה, א"כ אין הכרעה מי מתרץ אברהם ומי מתרץ שכינתא. בשגם שידוע
בפי' הוא אהרן ומשה הוא משה ואהרן שמתהפך הסדר שאורות השמאלים
דיסוד אבא יוצאים בימין נצח. ואורות הימנים דיסוד אבא יוצאים בהוד
שמאל, כמ"ש בע"ח שער הארת המוחין פ"ו ועיין במק"מ פ' לך דפ"ז ע"א,
א"כ מצד זה יכול להיות שר"ח נצח יתרץ שכינתא (וכמו שלקמן דק"ז ע"א
אמר ר"ח שחמא שכינתא) ור' ייסא הוד יתרץ אברהם, וכמובן. ובנר"ה יש
ב' בחי' נר"ה פנימים ונר"ה חיצונים כידוע, זהו מה שלקמן דק"ז ע"א בהצלת
לוט נקט שני דברים, לאפקא ולשובא, וכן בהפיכת סדום נקט שני דברים
למיהפך ולחבלא, וכמובן.

דף קיב, ב. ר' יהודה פתח ואמר רגלי חסידיו ישמור וגו' חסידיו
כתיב חד ורא אברהם דקב"ה נטיר לי' תדיר ולא אעדי נטירו מני'
לעלמין, ומה דאמר רגלי דא אתת' דקב"ה שדר שכינת' עמה ונטר
לה תדיר כו' ורשעים כחשך ידמו, אלין אינון מלכין דקטל קב"ה ביהווא
ליליא דרדף בתרייהו הה"ד כחשך ידמו דא ליליא דאתקשר בחשוכא
וקטל לון ואברהם רדיף וליליא קטיל לון הה"ד ויחלק עליהם לילה וכו':

הכפל' להשמירה, נטיר לי' תדיר, ולא אעדי נטירו מני' לעלמין,
י"ל כי שמירה הוא בחי' מקיף, ויש ב' בחי' מקיף מקיף הקרוב ומקיף הרחוק,
וכמו לבוש ובית בלקר' בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית, ועיין ג"כ בד"ה
למען תירא כו' לשמור ושמרת בפ' ואתחנן ע"ש, ועיין בע"ח שער א"א
פ"ד בהמקיף דאורא והמקיף דגלגלתא. ומ"ש רגלי כו' ישמור שהרגלים

דוקא צריכים שמירה, הוא כי מהרגלים ביחוד יכול להיות אחיזה ללעו"ז, וכמו נחש כרוך על עקיבו, וכמו הפגם בירכי יעקב, והגי ברכי חשלהי והגי כרעי דמינקפן מינייהו. וכאן דרשו שרגלי קאי על אתתי' הוא כי מל', אשה, מקבלת מחסדי נ"ה המגולים שהם חסדי דוד הנאמנים לעיל ד"ח ע"א, ומהמקום המגולה יכול להיות יניקה ללעו"ז, כמ"ש לא יחפץ כסיל בתבונה כ"א בהתגלות לבו, ועיין בלקו"ת בד"ה לבאר ענין המסעות, וזה שהם צריכים שמירה. וי"ל עוד הכפל דהשמירה, ומה שבא' אמר בחיוב דנטיר כו' ובא' בשלילה ולא אעדי נטירו כו'. הוא הא' הוא השמירה לרגל הימין דנצח, שבחי' ימין הוא חיוב ופעולה, וכמו מנעל הימין השומר לרגל הימין, והב' הוא השמירה לרגל השמאל דהוד, ששמאל הוא בחי' שלילה (וכמו מ"ע ומל"ת, שהם בחי' ימין ושמאל, והם בחי' חיוב ושלילה, ועיין בלקו"ת בד"ה אלה פקודי ובהביאור ע"ש) וכמו מנעל השמאל השומר לרגל השמאל, ומצד הדכורא נ"ה הם ב' בחי', לכן נקט ב' לשונות, נטר כו' ולא אעדי נטירו כו', ומצד הנקבא הם בחי' אחת כמ"ש בע"ח שער השמות פ"ו בד"ה נצח והוד דז"א ע"ש, לכן באתתי' נקטו רק לשון אחד ונטר לה תדיר, וי"ל מה שרגלי חסידו, אברהם, דוקא ישמור, הוא מדה כנגד מדה, והיינו אברהם, בחי' חסד, והוא בחי' התקיעה הא' דתק"ש דתשר"ת הוא גרם ועשה שיעשו ד' רגלי הכסא, שהם בבחי' אור מקיף על ראש ז"א, והוא כי בהתרדמה נסתלקו המוחין חו"ב חו"ג דדעת מז"א והמוחין הימנים חכ' ועטרא דחסד נשארו בבחי' אור מקיף על ז"א, והמוחין השמאלים בינה ועטרא דגבורה נסתלקו לגמרי מז"א שלא נשארו אפילו בבחי' א"מ עליו, וע"י התקיעה הא' מתעוררים המוחין הימנים חכ' ועטרא דחסד ומושכין אליהם המוחין השמאלים בינה ועיטרא דגבורה ונעשים כולם בבחי' אור מקיף על ז"א, והוא בחי' ד' רגלי הכסא שהוכן בחסד דאברהם כמ"ש והוכן בחסד כסא, וכמ"ש בפע"ח שער השופר פ"ד ע"ש. נמצא בחי' אברהם שהוא חסידו חד (ומ"מ הקרי הוא חסידו לשון רבים תרי, כי הם ב' מוחין ימינים, חכ' ועטרא דחסד) גרם ועשה שיהיו בחי' ד' רגלי הכסא (וזהו תקעו בחדש שופר בכסה, בכסה מלשון כסא (וכמארז"ל כסא רחמים) שע"י תקעו בחי' תקיעה הא' נעשה בחי' כסא), והם בבחי' אור מקיף, שכל מקיף הוא בחי' שמירה, לכן מדה כנגד מדה הקב"ה שומר את רגלי אברהם, והמקיף דהמוחין הימנים הוא בבחי' חיוב והם תדיר, כי גם בהתרדמה שנסתלקו המוחין המוחין הימנים נשארו בבחי' מקיף עכ"פ, והמקיף דהמוחין השמאלים הם בבחי' שלילה, ולא שייך לומר עליהם תדיר, כי הרי ה' זמן שלא היו אפילו בבחי' מקיף, דהיינו בעת השינה, אלא שאח"כ כשע"י התקיעה הא' משכו המוחין הימנים אליהם את המוחין השמאלים ונעשו גם המה בבחי' א"מ שמירה, אינם מסתלקים עוד ונשארו בבחי' מקיף לעולם (ועיין בילקוט סו"פ חקת שפעם אחת גער אברהם על עוג הוא אליעזר ונפל שינו ממנו ונטלו אברהם ועשאו מטת שן והי' ישן שם ויש אומרים כסא עשאו וישב בו כל ימי חייו ע"ש, והיינו ישן הוא בעת התרדמה, ועשאו כסא הוא בהתקיעה הא', וכאן נקט כל ימי חייו, הוא כמו לעולם, וד"ל), כמ"כ מדה כנגד מדה הקב"ה נטיר לי' תדיר, את רגליו, לנגד מה שהוא אברהם גרם המקיף

דהמוחין הימנים, ולא אעדי נטירו מני' לעלמין לנגד מה שהוא אברהם גרם המקיף דהמוחין השמאלים. ולפי' יתפרש מ"ש אח"כ ורשעים בחשך ידמו, שחשך הוא בחי' גבורות, הוא הב"פ מנצפ"ך שנמשכו ע"י תקיעה הא' דאברהם כמ"ש בפע"ח שם, ומנצפ"ך הם בחי' גבורות חשך, והוא ג"כ מדה כנגד מדה, הוא המשיך בתקיעה הא' ב"פ מנצפ"ך, לכן נמשך מבחי' חשך ב"פ מנצפ"ך דחי' על הרשעים שידמו (וד' פשוטה הוא ת"ק, א"כ חש"ך הוא מספר חת"ת (והיינו חת"ת אלקים גבורות) גי' אברהם עם ב"פ מנצפ"ך במכוון, ועיין בפע"ח שם הטעם מהשייכות מנצפ"ך גבורות לאברהם ע"ש. וי"ל עוד כי תקיעה שהוא תקע י"ה, הוא בחי' מן המצר כו' ענני במרחב י"ה, והוא תקון הששי ורב חסד ששם הוא י"ה דאלקים כמ"ש בע"ח שער א"א פי"א ובשער השופר פ"א, והנה ור"ב חסד"ך גי' מנצפ"ך (כי בתיקון הו' הוא גבורה מקיף והוד פנימי) כי בבחי' ורב חסד נמתקין כל הגבורות עדמ"ש אלקים ברב חסד, והתיקון הזה הוא בב' צדדי הדיקנא, א"כ יש ב"פ מנצפ"ך (גם כ"י חפ"ץ חסד"ך שבתקוני מיכה ג"כ מספרו מנצפ"ך) זהו שע"י תקיעה דאברהם בחי' ורב חסד נמשך ב"פ מנצפ"ך, ועם מספר אברהם שמדתו הוא ורב חסד, כי עשה רבוי חסדים, הוא מספר חש"ך כשהך' הוא ת"ק, או יתפרש ורשעים בחשך ידמו, על בחי' חשך דיצחק כמו שאמר לקמן ר"ש, והוא בחי' שברים, ששובר את הרשעים, והיינו שמפטרין הפסוק הזה ברה"ה, שאז הוא תק"ש, תקיעה ושברים, וכמובן.

דף קיא, ב. בחכמתא עבד למתדבקא בדרומא :

כמא' הרוצה להחכים ידרים.

שם. דאברהם אזל בתר חמשה מלכין למרדף בתרייהו ולאנחא

קרבא :

לכאורה הול"ל ארבעה מלכין כי אברהם רדף אחר הארבעה ולא אחר החמשה. י"ל הפירוש דאזיל בתר חמשה מלכין הוא שהלך להציל ולעזור את החמשה מלכים (ובכדי להצילם הי' צריך למרדף בתרייהו היינו לרדוף אחר הד' מלכים, ולאנחא קרבא ללחום עם הד' מלכים) ובהם הרי שכיח הויקא, כי הרי הוכו ונעשו מנוצחים הה' מלכים, וא"כ איך אזיל לעזור להם. ובשרשן של דברים הה' מלכים הם לנגד הה"ג ה' אותיות דשם אלקים (וכן אם ה' אותיות המלוי דשם ב"ן כמ"ש בל"ת להאריז"ל פ' לך, הנה מלוי גימט' אלקים עיין בע"ח שער אנ"ך פ"ג) בהם שכיח הויקא מצד הגבורות, וא"כ איך אזיל אברהם להצילם ולעזרם, הרי בהם שכיח הויקא וינוצח גם הוא ח"ו. ועיין בספד"צ פ"ה חמשה מלכין קיימין בבחי' לקמי ארבע לא יכולין למיקם ובביאור הגר"א ז"ל זיע"א על הספד"צ שם. אמנם לעיל דקי"א ע"א לאנחא קרבא בחמשה מלכין תקיפין, משמע בהדיא שהלך ללחום על הה' מלכים.

דף קטז, ב. אמר לי' ר' יהודה לרבי יוסי פתח פומך ולעי באורייתא דהא שכינתא אשתכח גבך וכו' פתח ר' יוסי ואמר אשתך כגפן פורי' בירכתי ביתך בניך כשתילי זתים וכו' :

כי ר' יוסי הוא בחי' מל' כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר, ולכן שכינתא שהיא בחי' מל' אשתכחת גבי ר' יוסי דוקא. אם שר' יהודה שהוא בחי' חסד הוא למעלה ממנו. אך הי' צריך שר' יהודה יאמר לו פתח פומך, כי הרי ר' יהודה הוא בחי' חסד שלמעלה מר' יוסי מל', וא"כ לא הי' אמר לפניו ר' יוסי ד"ת, לכן הי' צריך שיאמר לו ר' יהודה. גם ר' יוסי מל' הוא בחי' כסא, יוסי מספרו הכס"א, וכתוב והוכן בחדס כסא, לכן הי' צריך שר' יהודה חסד יאמר לו. ופתח ר' יוסי בפסוק אשתך כגפן כו', אשה הוא מל', בחי' שכינה (כדלקמן דקט"ז ע"א) והוא בחינתו דר' יוסי, מל'. ואמר ר' יהודה דהא שכינתא אשתכחת גבך, הוא מצד בחינת ר' יוסי עצמו שהוא בחי' מל' אשתכחת שכינתא בחי' מל' גבי', אך זהו רק אשתכחת בהעלם. ואמר עוד דכל זמן דבמלי דאורייתא לעאן שכינתא אתיא ומתחברא, אתיא בגילוי ומתחברא לתורה דת"ת.

דף קטז, ב. ר' יהודה פתח ואמר עת לעשות לה' הפרו תורתך וכו' מאי טעמא עת בגין דאית לה עת חמץ לכלא לקרבא לאתנהרא לאתחברא כדקא יאות כד"א ואני תפילי לך ה' עת רצון :

לקרבא הוא בשמאל גבורה שתהי' בבחי' שמאלו תחת לראשי, לאתנהרא הוא בימין חסד שתהי' בבחי' וימינו תחבקני (כי חסד הוא אור בקר דאברהם) לאתחברא הוא בעמודא דאמצעיתא בת"ת שהוא גוף היחוד (בחי' יעקב). ונלמד זה מסיפא דקרא דעת רצון, שכתוב אלקים, גבורה, ברב חסדך חסד, ענני באמת ישעך ת"ת שהוא בחי' אמת. ומה שאמר מקדם לכלא י"ל הוא ליסוד הנקרא כל, והוא רצון האמור. והיינו לכלא רצון, לקרבא אלקים, לאתנהרא ברב חסדך, לאתחברא ענני באמת ישעך, וברום המעלות, לכלא רצון הוא מצח דא"א ששם יסוד דעתיק, לקרבא אלקים, ח"ס ששם גבורה דעתיק, לאתנהרא ברב חסדך גלגלתא ששם חסד דעתיק, לאתחברא ענני באמת ישעך בקרומא ואוירא ששם ת"ת ודעת דעתיק, וכללות רד"א אחזי נהורא בהאי אוירא. ועיין בכתהאריז"ל במנחת שבת בכוונת פסוק זה ע"ש.

דף קיז, ב. א"ר יוסי אדכרנא השתא דהא באתר דא יתיבנא יומא חד עם אבא ואמר לי ברי זמין אנת כד מטון יומך לשיתין שנין לאשכחא בהאי אתר סימא דחכמתא עלאה והא זכינא לאינון יומין ולא אשכחנא ולא ידענא אי הני מלין דקאמרן או ההיא חכמתא דאיהו אמר ואמר לי כד ימטון קולפין דנורא גו סהירי ירך אתאביר מנך, אמינא לי' אבא כמה ידעת, א"ל בהני תרין צפורין דאעברו על רישך ידענא, אדחבי אתפרש ר' יוסי ועאל גו מערתא חדא ואשכח ספרא חד דהוה נעץ גו נוקבא דסנרא בסייפי מערתא נפק בי', כיון דפתח לי' חמא

שבעין ותריין גליפין דאתוון דאתמסרו לאדם הראשון ובהו הוה ידע כל חכמתא וכו' וכיון דמטו למלעי בסתירו דספרא ומשתעו דא עם דא נפק שכיבא דאשא ועלעולא דרוחא וכטש בידיהון ואתאכיד מצייהו, בכה ר' יוסי וכו' :

לשיתין דוקא, שהוא י' פעמים ו'. וכן ופ"י האמור לעיל בעמוד א'. ועיין במק"מ שם שהוא התחברות אבא וזעיר, שאבא י' וזעיר ו', שיש בזה ב' אופנים אם המשכה מאבא לזעיר הוא יפ"ו, ואם העלאת זעיר לאבא הוא ופ"י ע"ש. זהו שאביו דר' יוסי אמר זה לברי' ר' יוסי, הרי יש כאן אבא י' וכן ו', ונרמז זה בשמו יוסי (שלכן נאמר זה לר' יוסי דוקא) שהוא י' פעמים ו', ס', והיינו אותיות יו"ס דיוסי, וכן כשתכפול הו' על הו' שאחר הס' שהוא ו' פעמים י' נעשה הס' שבאמצע, וכמובן. ואמנם בעצם ענין יפ"ו או ופ"י האמור לעיל בעמוד א' (שלפי פירוש המק"מ לכאורה אינו מדוקדק כ"כ, כי הרי מתחלה הוא העלאת זעיר לאבא ואח"כ המשכת אבא לזעיר, ועיין ברע"מ פ' אמור דצ"ג ע"א בענין קדוש הא' שהוא עליית זעיר שמים ו' לקדש דחכ', וקדוש הב' הוא כד שמים תייבין לדוכתייהו ונהיר ההוא נהירו דחכ' בהו ע"ש. וכמובן שמתחלה הוא העלאה ואח"כ המשכה), י"ל שהוא לנגד האות א' שבאות וא"ו דשם מ"ה דז"א, שהא' הזה הוא בשליש האמצעי דת"ת דז"א כמ"ש בע"ח שער לאה ורחל פ"ו ע"ש. והנה ידוע דשליש האמצעי דת"ת נחלק לשנים, חציו העליון (עם שלישי העליון דת"ת) שייך לז"א, וחציו התחתון (עם שלישי התחתון דת"ת) שייך לכתר מל', כמ"ש בע"ח שער הירח בדרוש דאטב"ח באותיות א"ט ע"ש, ועיין במ"ח מס' קטנות פ"ו מ"א ב' וג' ע"ש. ולפי"ז נחלק הא' שבמלוי הו' דמ"ה לשנים. והוא שהקו האלכסוני דהא' שהוא כתמונת ו' עבה נחלק לשנים, ונעשה י' ו' למעלה ו' י' למטה, זהו י' פעמים ו' הוא בחצי העליון דשליש האמצעי דת"ת, ו' פעמים י' הוא בחצי התחתון דשליש האמצעי דת"ת, ובשליש האמצעי דת"ת שם הוא התגלות יסוד אבא אחר סיום יסוד אימא בשליש העליון דת"ת, זהו מה שאמור במק"מ שהוא מכפילת אבא וזעיר, וד"ל. וענין מה שאמר לו אביו שכשיהי' לו ס' שנה ימצא במקום הזה סימא דחכמתא עלאה, הוא כי בן ס' לשיבה, שהוא בחי' ישראל סבא, בחי' חכ' כמ"ש במא"א מע' זקנה ע"ש, היינו סימא דחכמתא עלאה בחי' יש"ס (סימ"א מספרו אליף, והאלף נחלק לשנים י"ו למעלה ו"י למטה, שכי"א בהכפלו הוא מספר ס' כנ"ל). ואמנם לפי המשנה דאבות שבן ס' לזקנה, הנה זקן הוא זה שקנה חכמה, וזקנה קאי על בינה כי זקנה אמר, הנה בבינה עלאה הוא אות ס', זהו סימא דחכמתא עלאה, סימא שהוא אוצר הוא יסוד דנוקבא (כי אשה נמשלה לאוצר כמארז"ל במס' ברכות) ובנדוד' הוא יסוד אימא שבתוכו גנוז יסוד דאבא היינו דחכמתא עלאה, ולכן אימתי ימצא אותו כשיהי' בן ס' דוקא שהוא מהכאת י' על ו', היינו מהכאת י' דאבא על ו' דמלוי הו' שהוא אימא עלאה, שנעשה מספר ס' (וסימא שהוא אוצר שקאי על יסוד דנוקבא, הנה יש ג' נוקבין שנפקדו ברי"ה, שרה רחל חנה, שרה אימא עלאה, חנה (שמספרה ס"ג) תבונה, רחל מל', ואימא עלאה ותבונה הוא ס"מ דאפרסמון, ומל' הוא י' דאפריון כמ"ש ב"זה"ק פ' תרומה

דקב"ז ע"ב ועיין במק"מ ורמ"ז שם. ובסדרן דהג' נשים הנ"ל, הוא שר"ה רח"ל חנה, א"כ בהאותיות הוא ס' י' מ', היינו סימ"א. ומפני שהבחי' היותר עליונה הוא הס' אימא עלאה, לכן אימתי ימצא הסימא דחכמתא עלאה כשיהי' בן ס' שנה). ואמר לי כד ימטון קולפין דנורא גו טהירי ידך אתאביד מינך, הוא כי הנה הסימא דחכמתא עלאה, שהוא יחוד אר"א, הנה יחוד אר"א הוא האש היוצא מחשבון שהוא זיווג אר"א עלאין הבונים את המל' הנק' מואב כמ"ש בל"ת להאריז"ל פ' וירא בדרוש דבנות לוט ועמון ומואב, זהו קולפין דנורא, הוא מהאש היוצא מחשבון, והיינו נורא, נור' הוא מספר ע"ב קפ"ד יסוד אבא, וענין קולפין שהוא הכאות (כמו קולפא טבא בלעי מאבימי במס' ערכין) הוא כי האש הוא מהכאות י' על ה', יו"ד פעמים הי' יו"ד פעמים הי' יו"ד פעמים הי' א בל"ת שם (והוא בחי' גבורות כמ"ש זהו קול"ף גי' גבורה במכוון) וכשיגיע האש גו טהירי ידך אתאביד מינך, כי הנה ענין מה שיאבד הספר מהם ושכחו מה שראו בו כדלקמן דק"ח ע"א דהא כלא אתנשי מינך, הוא ע"ד כמו בתהו שנתבטלו האחוריים דאר"א, שמוזה נמשך שכחה, ועד"ז הוא כאן מה שנאבד הסימא דחכמתא עלאה (שהוא הספרא חד דהוה נעוץ גו יסוד נוקבא דטנרא בסייפי מערתא, הספרא חד הוא יסוד אבא שהוא נעוץ גו יסוד אימא זהו גו נוקבא דטנרא בסייפי מערתא, שהמערה הוא בינה והנוקבא דטנרא שבשם הוא יסוד אימא) שהוא אר"א עלאין, הנה אימתי נתבטלו אחורי אר"א, הוא במות מלכי חו"ג ולנגד המקום דמלכי חו"ג שהם בחי' ידיים, חסד דרועא ימינא וגבורה דרועא שמאלא, ירדו אחורי אר"א שהוא שנתבטלו, ואין יודעים אותם, ששכחום, עד"ז הוא כאן כשיגיע האש דהספר גו טהירי ידך, ידך דוקא, או אתאביד מינך שישכת, וביטול אחורי אר"א נרמז בהמלך דגבורה קר"ע שט"ן כמ"ש בע"ח שער שבה"כ פ"ב ע"ש, ע"ז רומז ג"כ קולפין דנורא, קול"ף גי' גבורה, וגבורה הוא נורא דהיינו אש, ואש אתאביד מינך (אמנם כשאירע זה בפועל איתמר בזהר הקדוש לא רק אשא אלא גם רוח, וכאמור בדק"ח ע"א שביבא דאשא ועלעילא דרוחא, י"ל כי הנה אם שביטול אחורי אר"א שמוזה נמשך איבוד ושכחה נרמז בהמלך דגבורה קר"ע שט"ן, הנה גמר ביטולם דהיינו ביטול יסודותיהם ומלכותיהם הי' במות שליש הראשון דת"ת הדד, כמ"ש בע"ח שם ובמ"ח מס' מיתת המלכים פ"ד מ"ד ה' ע"ש (ומפני שהוא רק ביטול היסודות והמלכיות, שיסוד ומל' הם לבר מגופא) (כי הסיום הוא בהוד, ועיין בסידור בדרושי ל"ג בעומר) וגם הוא רק במות מיעוט מלך שליש ת"ת, שהמיעוט בכלל אינו נחשב, לכן נרמז ביטול אחורי אר"א בהמלך דגבורה, זהו שביבא דאשא, הוא מבחי' גבורה, ועלעולא דרוחא, רוח הוא בחי' ת"ת, ועוד דברים בגו כי הרי אמר לא ספיקו למלעי תרי או תלתא סטרין דאינון אתון כו', שלכאורה אינו מובן אם תרי אינו תלתא ואם תלתא הוא יותר מתרי, מהו תרי או תלתא, גם למה תרי או תלתא דוקא ולא פחות ויותר מזה, אך תרי סטרין הוא לנגד חו"ג, או תלתא הוא גם לנגד ת"ת, אך לא כל הת"ת כולו רק שליש ת"ת, שזהו נרמז ג"כ במלת תלתא שהוא מלשון תילתא דהיינו שליש, ומפני שהמיעוט אינו נחשב לכן יתכן לומר רק תרי חו"ג, הנה מפני שהמלעי בהספרא הי' תרי או תלתא, חו"ג ושלש ת"ת, שאז מתבטלים אחורי אר"א, שהוא ענין איבוד ושכחה כנ"ל או נאבד הספרא

מהם. כי בהספרא הי' ע"ב גליפין דאתון כו' שהוא שם ע"ב היוצא מהג' פסוקים ויסע ויבא ויט, שיש בו ז' קשרים הקשר הב' שם הגבורה הוא כה"ת, והקשר הג' הוא שם יי"י שם הת"ת ואיננו קשורא חדא כתלת יודי"ן כי יעקב כולל יצחק בגווי' כמ"ש כ"ז בווה"ק פ' בהעלתך דקנ"א ע"א ובהגהות מהרצ"ו ובמק"מ שם ע"ש. זהו שביבא דאשא משם כה"ת שהוא בגבורה, וגבורה הוא בחי' אש (וכה"ת הוא תכ"ה, זהו מה שבטש, דהיינו הכה, בידיהו) ועלעולא דרוחא הוא בחי' ת"ת. גם יש לפרש שביבא דאשא הוא מחכ' ועלעולא דרוחא הוא מבינה (כי בהד' יסודות ארמ"ע, אש רומז על חכ' ורוח רומז על בינה (ואין זה סותר להידוע שאש ורוח הוא גבורה ות"ת, הוא כי שרשי חורב שהם חורב דא"א, הנה בח"ס דא"א מלושב גבורה דעת"י ובבינה דא"א שבגרון מלושב ת"ת דעתיק)) שע"י הרוח אויר בוער האש, ועיין בתו"א בד"ה מוחה מימין ע"ש. והוא לנגד מה שהאש יוצא מחשבון מזיווגא הב' דא"א עלאין הרי יש בזה בינה ג"כ, לכן הי' אש דחכ' ורוח דבינה, וי"ל מה שהי' שביבא דאשא הוא להכות בידיו דר' יוסי, ועלעולא דרוחא הוא להכות בידיו דר' יהודה. כי ר' יוסי הוא מל' ששרשה מחכ', מאש דחכ', כמא' אבא יסד ברתא, ור' יהודה הוא חסד ראשית דהמדות דו"א ששרשו מבינה, ועיין לקמן דקס"ב סוע"א ודקס"ג ריש ע"ב בענין מה שצפרים שהם התרין נוקבין לאה ורחל יקננו בארזי לבנון דחכ' ששרשם מחכ', וחסידיה בינה ברושים ביתה הוא בשית בנין עלאין (ולא נוקבין) ונפיק מינה חסד דאיהו נהורא קדמאה, הרי שר' יהודה בחי' חסד שייך לבינה, ועפי"ז א"ש מה שאביו של ר' יוסי אמר רק קולפין דנורא ולא הזכיר עלעולא דרוחא, יען כי הוא אמר מה שיהי' לבנו ר' יוסי, מל', ולר' יוסי הי' ההכאה רק משביבא דאשא, דהיינו קולפין דנורא, ולא מעלעולא דרוחא שזה שייך לר' יהודה, ואמנם בעצם הענין למה נתגלה זה לר' יוסי שאביו הגיד לו מראש שיארע לו, שימצא סימא דחכמתא עלאה ושקולפין דנורא יגיע לו, ולא לר' יהודה, הוא כי זיווגא הב' דא"א עלאין הוא לצורך בנין המל' בחי' ר' יוסי ולא לר' יהודה שהוא חסד דו"א, ומל' שרשה מחכ' משא"כ ז"א שרשו כתבונה, ומ"מ אירע שגם ר' יהודה ראה את הספר וקרא בו, הוא ע"ד כמו שהתפילין של יד שהוא תפילין דמל', הנכנה מרשפי אש שלהבת י"ה שהוא זיווגא הב' דא"א עלאין כמ"ש בפע"ח שער התפילין פ"ה כמדומה, הנה הוא לבוש בו"א בזרוע שמאלי שלו, ששם הוא אחיזת המל', ולא במל' עצמה, כי נשים פטורות מתפילין וכמ"ש בפע"ח שם, לכן גם ר' יהודה ראה אותו, וי"ל עוד מה שלר' יוסי נתגלה הספרא כשהי' בן ס' שנה, הס' שנה דר' יוסי הוא בנין המל', בחי' ר' יוסי, בששה ספירותי' מדעתה עד הודה, מהגבורות, או מחסדה עד רחמה והוא בכלל (כי בדעתה הוא שרש גבורותי' שהוא דעת ק"ל) הנבנין מהגבורות, ועיין ברשימה על המשנה מביא אדם מנחה של ס' עשרון בכלי א' ע"ש, אז יתגלה לו הספרא, סימא דחכמתא עלאה, שהוא זיווגא הב' דא"א עלאין שמהם הוא בנין המל' מהגבורות, מהאש היוצא מחשבון, אך לפי"ז הרי הי' צריך אדרבא שיתגלה לו הספר מקודם כדי שעל ידו יבנה בגבורות בס' שנה, הנה

י"ל שהסימא דחכמתא עלאה שהוא יסוד אבא, הוא המעלה את הגבורות במל' מלמטה למעלה להגדיל את כתר, והוא כשר' יוסי יגיע לס' שנה שהוא בנין המל' בירידת הגבורות בה, שהוא כמו בחי' הדלקת הנרות, הנה אח"כ יתגלה לו הסימא דחכמתא עלאה, הספרא, שהוא יסוד אבא, להעלות בה את הגבורות מלמטה למעלה דרך קו האמצעי שבה, וכמ"ש בע"ח שער תיקון הנוקבא פ"ה ו' ע"ש, וד"ל. והיינו מה שבהספרא הי' ע"ב גליפין דאתון, הוא שם ע"ב דחכ', שבאחוריו הוא קפ"ד, מספר אהר"ן, שהוא הי' המעלה את הנרות אל מול פני המנורה, והוא מספר נור"א. אמינא לי' אבא במה ידעת א"ל בהני תרין צפורין דאעברו על רישך ידענא, כי התרין צפורין הוא התרין בנות דלבן, הצפרים המקננים בארזי לבנון דחכ' כמ"ש לקמן דקס"ב סוע"ב ודקס"ג רע"א, הנה מאחר שעברו על ריש' דר' יוסי בחי' מלכות מזה ידע שיתגלה לו הסימא דחכמתא עלאה, כי הצפורין שרשן משם.

ח יי ש ר ה

דף קכא, א. ר' יוסי פתח ואמר וישאו את יונה ויפילוהו אל הים ויעמוד הים מזעפו הכא אית לאסתכלא מאי פועמא ארעישת ימא עלי' דיונה ולא ארעישת עלי' ארעא כיון דהוה אזיל כגין דלא תשרי עלי' שכינתא, ימא עלאה אמאי אחיד בי' כד הוה אזיל, אלא ודאי מלה באתרי' הוה, ים, תנן ים דמיא לרקיע ורקיע לכסא הכבוד ובגין כך ימא אחיד בי' ונטל לי' מקמי ימא ערק :

ים הוא גבורות דמל' שם אד', דמיא לרקיע מדת הגבורה דז"א כי רקיע נברא ביום שני מדת הגבורה, ורקיע לכסא הכבוד גבורות דבינה, כי הגבורות הם בג' מקומות בבינה במדת הגבורה דז"א במל' כמ"ש בוח"ג דס"ה ע"א ועיין במאור"א מע' אלקים בג' מקומות כו', וד"ת ים רקיע כסא הוא יר"ך, זהו מה שאיתמר להלן ושבעי ירכי בימא הוה ימא שכיך, שנשתככו הגבורות דים הדומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד.

ומכל אלו הג' גבורות הוא בנין חיות המל' שרה, וכידוע שבנין וחיות המל' הוא מהגבורות שבעת התרדמה והנסירה נמשכו לה הגבורות דבינה דז"א ודחלקה ועיין במאור"א מע' תרדמה ע"ש. וי"ל זהו מאה שנה מגבורות דבינה מ"ס דאפרסמון ועשרים שנה מגבורה דז"א, כי אות כ' הוא בגבורה דז"א, ושבע שנים מחלקה כי מל' היא אות ז' (מא"ה שנ"ה ועשרים שנה"ה ושבע שנים, הוא מספר י"פ גבורה"ה להורות שבנינה וחיותה הוא מבחי' גבורות), וביונה כתיב ויונה ירד אל ירכתי הספינה וירדם, הנה ע"י התרדמה שלו שהוא ע"ד הדורמיטא דז"א (שם הוי' ובמלואו מ"ה שבז"א הוא

מספר יונה) נמשכו כל הגבורות דבינה דו"א ודמלי, בהים דמלי, ונעשה הים מלא מגבורות זהו שהי' הים הולך וסער, שנעשה ע"ז י"ם מספר קכ"ז.

ובעל המימרא הוא ר' יוסי בחי' מל' (כמ"ש בנצוצי אורות בריש האדר) הנבנית מהגבורות, שם אלקים, מספר יוסי. ור' יוסי הוא האומר לעיל דל"א ע"ב שיש ג' בחי' אלקים, אלקים עלאה, אלקים דפחד יצחק, אלקים בתראה, והיינו כמו הג' בחי' דכסא הכבוד, רקיע, ים. זהו שר' יוסי הוא היודע מכל זה, והוא היודע מהו ים כי הים הוא בחינתו דר' יוסי, (יוסי באחוריים בהסר הפשוט, הוא מספר אלקינו, הפשוט הוא אלקים והאחוריים בלי הפשוט הוא אלקינו, עדמ"ש כי זה אלקים אלקינו עולם ועד, ועיין מענין אלקינו מספר ק"ב בע"ח שער אנ"ק פ"ג ע"ש. גם האותיות שקודם יוסי טהני"ט הוא ע"ה מספר אכדט"ם כמו האותיות שקודם שם אלקים (ובאמת א"צ לחשוב הכולל כי שם אכדט"ם עיקרו הוא כדט"ם, כי הא' דאלקים אינו מתחלף כלל משא"כ המ' מתחלף במ' פתוחה הקודמת למ' סתומה, והוא אכדט"ם ימצא מר"ת הפסוק כי טובים דודך מיין, ואין שם א') והאותיות שאחריו כזע"כ ע"ה מספרו כמו שם במוכ"ן שאחר אותיות אלקים, ועיין במאור"א מע' זע"ם ע"ש, הרי שר' יוסי שייך לשם אלקים בכל בחינותיו).

דף קכב, א. ויתרון ארץ בכל היא ודאי דהא מתמן נפקין רוחין ונשמתי' ותועלתא לעלמא, מלך לשדה נעבד מאן מלך דא קב"ה, לשדה נעבד כד איהו אתתקן כדקא יאות ומלך דא מלך עלאה דאתחבר לשדה כד איהו נעבד, מאן שדה דא שדה אשר ברכו ה' וכו' :

ארץ היא מל', ויתרונה הוא בכל כשמאיר בה בחי' יסוד הגק' כל, כי יסוד מאיר תמיד במל', כי הוא השכן הקרוב אלי' תמיד, כמ"ש טוב שכן קרוב. דהא מתמן נפקין רוחין הוא הרוחות שביצירה ונשמתי' שבבריאה (וכמא' נשמת כל חי כו' ורוח כל בשר כו', כל חי הוא יסוד, וכן כל בשר הוא יסוד, כי יסוד הוא אבר חי, ויסוד הוא בשר שאין בו עצם, ועיין במאור"א מע' בשר ג' ע"ש, והנשמה (אם ששרשה מבינה כמ"ש ונשמת שדי תבינם, אך יוצאת ע"י היסוד, כי הרי כתיב שם שדי שהוא ביסוד) ומכ"ש הרוח יוצאים מיסוד. והקדים רוחין שביצירה לנשמתי' שבבריאה, הוא עדמ"ש יוצר אור ובורא חשך, כתיב מתחלה יוצר ואח"כ בורא. גם רוחין שייכים לבחי' יסוד מצ"ע משא"כ נשמתי' הוא מצד שנמשך מבינה על ידו. ונפשי' לא קחשיב, כי נפש שייך למל' מצד עצמה, לא מצד בחי' כל יסוד. ותועלתא לעלמא הוא בעשי', וכמ"ש אחר יוצר אור ובורא חשך, עושה שלום, עושה דוקא שזה בחי' עשי', וכתיב שלום שהוא מדת היסוד. גם רוחין הוא מלאכים כמ"ש עושה מלאכיו רוחות, ונשמתי' הוא נשמות ישראל, ותועלתא הוא שארי הדברים שבעולם (והכל א') כי מלאכים בכלל הם ביצירה ונשמות בבריאה, ועיין בתניא פל"ט). ונרמז כל זה במלת ויתרר"ן, והוא אותיות תר"ן ר"ת תועלת רוח נשמה, שכל זה נברא ע"י הכ"ב אותיות שביסוד המאיר במל', הוא מספר שארי הג' אותיות וי"ו (ועיין בע"ח שער הירח פ"ג), והנה

בחי' זו ישנו תמיד במל' הנק' ארץ, כי היסוד הוא שכן קרוב אלי' (כי אפילו בזמנ'ג שגננא לא עאל בגינתא, הנה יש בה הרוחא דשביק בגוהו, שמוה הוא ענין הספיחים, ועיין לעיל ד"ו ע"א בענין ולקרוב דא יוסף ובמק"מ שם) שאינו זו ממנה, והיינו מה שהכתיב דתיבת היא בפסוק הוא ב' לשון נקבה שקאי על הארץ והקרי הוא לשון זכר שקאי על כל יסוד, יען הם מחוברים זב"ו שאין להפרידם. אח"כ כתיב מלך לשדה נעבד, הוא בחי' יותר גבוה, והוא היחוד דת' הנקרא מלך עלאה, שבלא"ה הוא אח רחוק, שבזמנ'ג הוא מרוחק מן המל' כמ"ש כי אין האיש בביתו הלך בדרך למרחוק, שיתייחד גם הוא במל', ואז המל' צריכה להיות נקראת שדה, שהוא בחי' יותר גבוה מבחי' ארץ, שבשדה נתוסף מספר ח"י על מספר ארץ, והוא אחר שמאיר בה בחי' יסוד הנקרא ח"י (שזהו היתרון ארץ בכל דיסוד) ועוד זאת שהשדה אתתקן כדקא יאות, שזהו נעבד, ודורש לנעבד קאי על השדה, אמנם אין מקרא יוצא מידי פשוטו שתיבת נעבד קאי על מלך, שהמלך הוא נעבד, וכן הזהר כאן אין מוציאו מידי פשוטו, אלא שמפרש שהנעבד קאי על המלך ג"כ, והיינו שמפרש שנעבד קאי על שניהם הן על המלך והן על השדה, והיינו מה שאמר מתחלה כד איהו אתתקן כדקא יאות, זה קאי על המלך שהמלך אתתקן כדקא יאות, וענין תיקון ז"א כדקא יאות, הוא כי ז"א מצד שרשו הוא רק בעל ו"ק ו' נקודות דז"א דתהו, ואתתקן הוא שיהי' לו מוחין, ובמוחין גופא יש ב' בחי', מוחין דיניקה ומוחין דגדלות, זהו שהוסיף תיבות כדקא יאות הוא גם במוחין דגדלות, ואז הוא מלך עלאה כשיש לו מוחין דגדלות, וענין זה נעשה ע"י השינה דז"א, שע"י השינה מתחדשים המוחין שלו כשנתעורר משנתו ומבשרי אחזה כו', והמוחין לז"א נמשכים מבינה כמ"ש כונן שמים בתבונה, זהו נעבד גי' כונן במכוון, דמתחבר לשדה כד איהו נעבד, כאן מפרש שנעבד קאי גם על השדה, והוא בזמן אחד שהמלך נעבד, שאימתי המלך נעבד הוא בהשינה שע"י השינה נמשכים לו מוחין דגדלות, וכמ"ש מתוקה שנת העובד ר"ת משה שקאי על השינה ודורמיטא דז"א, שמתוקה שנתו כי הוא אז מעלה מ"ן ליחוד או"א, שזהו מתוק גי' הוי' פעמים אהי', שהוי' אהי' הוא באו"א, ונמשכים לו מוחין חדשים דגדלות עי"ז בתקיעת שופר שהוא התעוררות מן השינה, והוא מ"ש אח"כ והשבע לעשיר איננו מניח לו לישון, השבע לעשיר הוא השבע הבלים דקול השופר דבינה (שהו' הבלים נמשכים מתיקון השביעי ואמת, שאמת גי' ז"פ ס"ג, הנה נמשכים רק הו' מלואים דס"ג שהם ז"פ הבל, ועיין בל"ת להאריז"ל פ' שמות בפסוק כי סר לראות) שעשרות הוא בבינה, ומתעורר ז"א משנתו זהו איננו מניח לו לישון, קאי זה על העובד, וכמ"ש במ"א מזה בס"ד, הנה אז בזמן הזה גופא דהתדרמה נעבדה השדה, דהיינו בנין המל' מבינה, שנמשכים לה הגבורות מבינה עצמה כמ"ש בע"ח שער הירח פ"ג, ונעשית נערה שלמעלה מקטנה, ונעשית בחי' ציון כמ"ש (והיינו מה שפרש"י בקהלת שם מלך לשדה נעבד נעשה פועל לציון כו', לציון דוקא) ונמשך לה כלי המ"ן מבינה כמ"ש ובשער הארת המוחין פ"ז ע"ש, זהו מאן שדה כו', דכד איהו נעבד ואתתקן קאי זה על השדה דהיינו שהשדה נעבד ואתתקן, בכל מה דאצטריך ל' כדקא

יאות, הוסיף בהשדה תיבות בכל מה דאצטריך ל'י' שלא אמר זה בהמלך, הוא בנין רחמה דמל', והיינו המ'ן שבה, שהוא ב' בחי' מ'ן, א' כלי המ'ן מבינה, האמור בשער הארת המוחין פ"ו הנ"ל בחי' כרוה נדיכי העם, והאמור בשער הירח פ"ג הנ"ל בענין ציון, ב' המ'ן מהמלכים דנגה שהיו לה בקליפות (כי המ'ן שלה לא נבררו עדיין, והמ'ן הזה הוא בחי' עשי', וזה נעבד, דהיינו עשי' ועיין בתניא בקונטרס אחרון בד"ה עיין ע"ח שער הנקודות, ובלי העלאת מ'ן הזה אינו רוצה להתייחד עמה כי רוצה לינק מאמו ולא להשפיע למטה כמ"ש בקרא שם), וזה בכל מה דאצטריך ל'י' ב' בחי' מ'ן (ובנעבד שקאי על המלך לא אמר בכל מה דאצטריך, כי במלך ז"א לא שייך זה, וכמובן) והמ'ן דהרוחא, הרי כבר יש בה מקודם, בבחי' ויתרון ארץ ככל היא, וכנ"ל (כי בס"ה יש ג' בחי' מ'ן, כלי המ'ן דבינה שבמל', ב"ן דמל' מהמלכים דנגה, ומ'ן דהרוחא שהוא המעלה ב' בחי' מ'ן הללו, כמ"ש בע"ח שער מ'ן ומ"ד דרוש א' ובמ"ח מס' זיווג ז"ן פ"ו מ"ב ע"ש), גם יל"פ בכל מה דאצטריך, הוא הג' בחי' קטנה נערה בוגרת שבמל', ועיין בשער הירח פ"ג שם והוא קומתה לנגד נה"י ולנגד חג"ת ולנגד חב"ד כמ"ש שם, גם יל"פ בכל מה דאצטריך ל'י' הוא כל הו' בחי' שבמל' המבואר בשער מיעוט הירח פ"א כמדומה ובמ"ח מס' קטנות רחל ומס' גדלות רחל ע"ש, כדין מלך עלאה, ז"א אתחבר עמי' שיש יחוד ז"ן, ודוק בלישנא שנקט עמי', ולא ליה כלשון הפסוק שכתוב לשדה בל' ולא עם שדה, י"ל זהו עוד בחי' יותר גבוה, ע"ד משמח חתן עם הכלה, שהכלה נעשית גבוה מהחתן, ב"ן למעלה ממ"ה, שעולה בס"ג שלמעלה ממ"ה, ועיין בתו"א בהביאור דויגש ע"ש, והוא בחי' שהמל' היא עטרת בעלה, והוא טפל לה, ואז יתפרש נעבד כפשוטו, שהמלך נעבד להשדה ולא השדה להמלך, כי היא עטרת בעלה, וזהו השייכות דהדרשה הזאת הכא, כי שרה היתה עטרת בעלה אברהם שהוא נתעשר בה כמ"ש במד"ר לך ר"פ ע"ז ע"ש, גם יל"פ בכל מה דאצטריך, הוא במאה שנה דכתר ובעשרים שנה דחריב וכו' שנים דז"ת, כמו שאמר לקמן דקכ"ג ע"א, שמכל אלו יהיו חיי שרה מל', וכדין מלך עלאה אתחבר עמי', עמי' דוקא כמו משמח חתן עם הכלה שהכלה למעלה ממנו, כמו א"ח עט"ב, וכמובן.

שם. ד"א מלך דא אשה יראת ה' כד"א אשה יראת ה' היא תתחלל, לשדה נעבד דא אשה זרה כד"א לשמרך מאשה זרה, בנין דאית שדה ואית שדה, אית שדה דכל ברכאן וקדושינן ב'י' שריין כד"א כריח שדה אשר ברכו ה' ואית שדה דכל חירוב ומסאכי וכו' :

שדה דקדושה הוא מל' דקדושה, ששרשה מחכ' וכתר כמא' מראש מקדם נסוכה, מראש הוא מחכ' מקדם הוא מכתר, וזהו ברכאן הוא חכ' בחי' ממכ"ע ברוך שהוא המשכה בפנימיות, וקדושינן, קדוש הוא כתת בחי' סוכ"ע, וכ"ז שורה בשדה דמל' הוא מה שנמשך מבחי' קדוש וברוך בימלוד דמל' עיין בלקרית בד"ה קמפלגי במתיבתא דרקיע ע"ש, והשדה שבה הוא הזריעה והצמיחה הוא בחי' מעשה המצות בירור הניצוצין דתתה, ושורה בה ברכאן וקדושינן הוא ברכת המצות שיש בהם ב' בחי' ברכה וקדושה כמו שאומרים

בברכת המצות ברוך אתה כו' אשר קדשנו כו', הרי שיש כאן ברכה וקדושה. ועיין בלקו"ת בד"ה אלה מסעי בניי כו' ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם כו' ובהביאור ע"ש. והביא רא"י מפסוק כריח שדה אשר ברכו, אם כי בפסוק כתיב רק ברכה, ברכו, י"ל קדושה נרמז בתיבת כריח. ריח הוא בחי' מקיף כמ"ש בלקו"ת בד"ה לבאר ענין המסעות ע"ש. והיינו קדושה שהוא בחי' מקיף. והקדושה והברכה ממתיקין את הה"ג שבמל'. ושדה דמל' דקליפה כל חירוב ומסאבי ושיצאה וקטולין וקרבין בי' שריין, קחשיב ה' דברים לנגד הה"ג הקשות שבמל', בחי' שדה, דלעריז. כי פירוש שדה זו הוא מלשון שוד ושבר שהוא הריסה וחורבן, ושדה שד ה' הוא ה' מיני שוד דהיינו חירוב כו' עד וקרבין. ושדה דקדושה הוא מלשון שדיים ורחם, שדי אמי, שהם אדרבא מחיים את הולד בהחלב שבהם, וזהו שד ה', ה' הוא החלב שבהשד. וי"ל ברכאן הוא כמו בחי' החלב שבדד השמאלי, קדושין הוא כמו החלב שבדד הימני. וההפרש ביניהם עיין במ"ח מס' החלב ע"ש.

עויל"פ השדה דקדושה הוא מל', והברכאן וקדושין ששורין בה, ברכאן הוא מיסוד שנק' ברוך, וקדושין הוא מת"ת הנמשכים למל', יוסף ויעקב שהם הראשים דחדש דמל' כמ"ש בזהר פ' פנחס דרמ"ח ע"ש. וזהו אשר ברכו הוי', ברכו מיסוד ז"א הנק' ברוך הוי' ת"ת דז"א.

דף קכט, א. זכאין אינזון מאריהון דתשובה דהא בשעתא חדא ביומא חדא ברגע חדא קריבין לגבי קב"ה :

לכאורה הוא שלא על הסדר, כי הול"ל יומא שעתא רגע, שכ"א יותר רבותא מחבירו, בדרך לא זו אף זו. גם אם די ברגע חדא לאיזה צורך אמר שעתא ויומא. י"ל יש ג' בחי' תשובה המגיעים במל' בז"א בבינה כמ"ש בלקו"ת בד"ה מה טבו ע"ש. זהו בשעתא במל' הנק' שעה, ביומא בז"א הנק' יום, ברגע בבינה, כי רגע הוא מספר ס"ג עם י"פ אהי' דבינה. ועיין בקה"י מע' רגע. שעה יום רגע עם אתיותיהן הוא מספר תשובה.

דף קלא, ב. טפשיין דלא ידעין ולא מסתכלין לאשתדלא באורייתא בגין דאורייתא כל חיין וכל חירו וכל טוב בעלמא דין ובעלמא דאתי :

הג' לשונות, חיין חירו טוב, הוא לנגד חב"ד. חיין מחכ' כמ"ש והחכ' תחי', חיים גי' חכ"ם, חירו מבינה (חירו הוא מספר קס"א ס"ג) טוב מדעת, כי טו"ב הוא מספר שם אהו"ה שבדעת. וחיין וחירו מפרש אח"כ בפרטיות וטוב אינו מפרש כי דעת הוא נעלם בין חו"ב עיין בע"ח שער כסה"כ. גם טוב דדעת אין צריך לפרש, כי דעת כל ענינו הוא רק חיבור חו"ב (וכן אהו"ה דדעת, הוא א"ה דאהי' דבינה, ו"ה דהוי' דחכ') מאחר שמפרש חיין וחירו דחוי"ב אין צריך עוד לפרש עוד טוב דדעת (ולנגד אלו הב' בחי' שבתורה, חיין וחירו, חו"ב, אמר לקמן בדקל"ב רע"א כמה רזין עלאין סתימין אית בה כמה גניזין סתמירין אית בה, רזין הוא מחכמה יסוד אבא הנק' רז, גניזין שהוא

אוצרות הוא מבינה. כי אוצר הוא יסוד דנוקבא. ועל רזין הביא הפסוק יקרה היא מפנינים ולא על גניזין (כי לא הביא הפסוק הזה אחר גניזין כו' שיהא קאי על שניהם) כי יקר הוא בחכ', ופנינים שהוא לפני ולפנים קה"ק (כדרז"ל מכה"ג שנכנס לפני ולפנים) הוא בינה. ונקט על חזין ד' לשונות. חזין שלימין, חזין דחידו חיי בלא עציבו (שלכאורה הכל א', חידו ולא עציבו) חזין דאינון חזין, — הוא לנגד המוחין דחכ' חר"ב חור"ג, כמו הד' פרשיות דתפילין דר"ת שהם מחכ', המ' דצל"ם. חזין שלימין ממוח דחכ', חזין דחידו ממוח דבינה, חיי בלא עציבו ממוח דגבורה (כי בתפילין דר"ת שמחכ' מקדים והי' אם שמוע דגבורה לשמע דחסד) חזין דאינון חזין מחסד. ומפני שהמוחין העקריים הם חר"ב שכי"א הוא מוח שלם, משא"כ חור"ג דדעת (ועיין בפע"ח שער הק"ש פיר"ד בכוונת ברוך שם כבוד, מה שהב"פ קס"א שלנגד מוחי חר"ב נרמזו בהר"ת ברוך שם כבוד) לכן על חזין שלימין, חזין דחידו, אמר על כל א' אינון משא"כ בחיי בלא עציבו, וחזין דאינון חזין לא אמר בהם דאינון. ובחירו נקט ג' מיני חירו. חירו מעמין דעלמא, חירו ממלאך המות, חירו בההוא עלמא דלא יתבעון מני' דינא כלל. הוא לנגד הל' דצלם שמבינה.

דף קלב, א. כד אסתכל דוד ברוחא דחכמתא וידע כמה פליאן נפקין מאורייתא פתח ואמר גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, תא חזי ויהי הוא טרם כלה לרבר והנה רבקה יוצאת :

השייכות דהפסוק הזה הכא למה שאמר אח"כ ת"ח ויהי הוא טרם כלה כו', הוא כי הנפלאות שבתורה הוא מה שמטא עבדא לחרן ואשכח לה לרבקה לעת ערב בצלותא דמנחה שהתפלל או יצחק וכן אח"כ מטאת רבקה לגבי דיצחק כשיצא יצחק לשוח בשדה לצלותא דמנחה, שתפלת מנחה שתיקנה יצחק מדת הגבורה הוא לנגד הק"ג עלמין שמשמאלא שהוא מאחוריים דס"ג בהסר הפשוט נשאר מספר מנחה, א"כ מגיע זה בבינה שם ס"ג, זהו נפלאות ג' פלאות דהיינו ג' שע"ב, ובאחוריים דבינה הוא הנקודות דשם אלקים שמספרם ע', ובבינה הוא החילוף דשם אלקים באכדט"ם שהוא אלקים חיים כידוע, הנה החילוף הוא רק באותיות לה"י על כד"ט שמספרם ג"ל, תצרף ג"ל לע' דנקודות שם אלקים יעלה מספר מנחה במכות. ויש כאן ב"פ צלותא דמנחה א' כד מטא עבדא לחרן ואשכח לה לרבקה, ב' כשמטאת רבקה לגבי דיצחק, א"כ יש כאן ב"פ דהיינו ב"פ כד"ט, זהו ג"ל עיני ואביטה, ואביטה"ה הוא ג"כ מספר ג"ל, והיינו הב"פ כד"ט שבחילוף אלקים באכדט"ם בב' המנחות, כשהגיע אליעזר לחרן ואשכח לה לרבקה וכשמטאת רבקה לגבי דיצחק (ומה שצריך רק ב' מנחות ב"פ חילוף אלקים, ולא ה' מנחות לנגד ההמתקה דכל הה' גבורות שהם ה"פ אלקים (כמו שיש בקרבן מנחה ה' מיני מנחות, מנחת סלת, מחבת מרחשת, ובמאפה תנור כ' חלות או ריקיין כמ"ש במ"א בס"ד) וכמו שיצחק רבקה גי' ה"פ מנחה, הוא כי העיקר הוא להמתיק הב' גבורות קשות מ"ן דמנצפ"ך שלא נמתקו בירידת החסדים, הוא אותיות מ"ן דמנחה. או י"ל שארי הג' מנחות נרמזו במ"ש ויצא יצחק

לשוח בשד"ה, שד"ה הוא מספר ג"פ מנחה במכות). לכן פתח בהפסוק ג"ל עיני ואביט"ה הא, וי"ל ג"ל עיני ואביט"ה הוא מספר ב"פ מנחה במכות. ג"ל ואביט"ה הוא ב"פ כד"ט, עיני הוא מספר הנקודות דב"פ אלקים, וכמובן.

דף קלב, ב. בצפרא דאיהו שעתא דחסד פגי לי' בחסד באשיחה ובמנחה דהוא שעתא דינא קשיא בעי חמי' ובגין כך ואהמה :

כי שיחה הוא בחשאי (עיין בפע"ח שער חה"ס פ"ב בפי' שיחה) והוא בחסד, בחי' כהנים שעבודתם בחשאי, כמו שמן שאינו מרים קול (עיין בווה"ק פ' שמיני דט"ל ע"א ובכה"ז שם), משא"כ בתפלת מנחה, גבורה, כמו לויים יין, צריך המי' הרמת קול. אך זהו בדוד בחי' מל' שם הוא המי' בתפלת מנחה שתיקנה יצחק מדת הגבורה, כי הוא דינא קשיא ואין דוד מל' יכול לסובלה (כי מל' אם שנבנית מהגבורות אך היא דינא רפוא) לכן הוא הומה, משא"כ יצחק מדת הגבורה עצמה שהוא הוא שתיקן תפלת המנחה בו כתיב שיחה ויצא יצחק לשוח בשדה שאין שיחה אלא תפלה דהיינו תפלת המנחה, כי הוא יצחק יכול לסבול הדינא קשיא שהוא פחד יצחק, וכמובן.

דף קלג, א. אתו רבי אבא והוא יודאי ונשקו ידוי, אמר רבי אבא עד יומא דין לא קאימנא במלה דא בר השתא :

מה שנשקו ידוי בשביל דרשתו זאת הוא כי ר' שמעון אמר שאנן בעינן לאתערא תרין דרועין שהוא הב' תפלות דשחרית ומנחה, דאברהם ויצחק, לכן נשקו ידיו דוקא שהם התרין דרועין. ובאמת הידים דר"ש הם ע"ד חסד וגבורה כי ר' שמעון הוא בחי' דעת, וידיו הוא חו"ג התרין עטרין דדעת. וי"ל ר' אבא הוא בינה המתפשט בגבורה נשק יד שמאלו והיודאי הוא חכ' (ולא נזכר שמו, כי חכ' היא נקודת י' בהעלם, והיינו יודאי בחי' יו"ד שקאי על חכ') המתפשט בחסד נשיק יד ימינו. ור' אבא אמר עד יומא דין כו' והיודאי לא אמר מידי אם כי היודאי הי' המקשה למה תפלת ערבית רשות.

שם. שמאלו תחת לראשי וחשך ולילה כחד אינון :

חשך הוא יצחק שמאלא, לילה הוא רבקה מל' כמ"ש לקמן דקל"ו ע"א חשך בלילה דכתיב שמאלו תחת לראשי.

דף קלג, ב. הררי קדם אינון דאולפין חרשא לבני נשא ומההיא ארץ קדם נפקו לבן ובעזר ובלעם בנו :

הם בחי' חב"ד דקליפה, לבן חכ' דקליפה, ר"ת ל"ב נתיבות, בעור, הבערה, אש, בינה דקליפה (בעזר מספרו אלקי"ם, חילופיו, אכדט"ם במוכ"ן, ששם אלקים הוא בבינה) בלעם דעת דקליפה, הכולל שניהם יחד, שלקח לשמו

ב"ל מלבן ב"ע מבעור (ומספרם יחד תק"ב (אר"ר המ"ן). הלעומת דהג' אבות ששני חייהם היו קצ"ה ק"פ קמ"ז, ביחד תק"ב (בר"ך מרדכ"י, היפ"ה בנשי"ם) והם כולם מארץ קדם דתהו. לבן ובעור האחוריים דח"ב, בלעם דעת, המלך בל"ע הכולל כל הו' מלכין דתהו. ותהו ה' בסוד הגבורות והדינים. זהו אר"ץ קד"ם גי' תליה ה"פ אלקים עם ה' אותיות דשם אלקים. לב"ן בעור' בלע"ם בנין, הוא מספר ב"פ מצפ"ך. מספר הרר"י קד"ם ע"ה. והוא תוקף הגבורות והדיגין דתהו.

שם. ר' חזקי' פתח ואמר מי נתן למשיסה יעקב וישראל לבוזים וגו' ת"ח מזמנא דאתחרב בי מקדשא ברכאן לא שריין בעלמא ואתמנעו כביכול אתמנעו וכו' האי קרא לא אתיישבן מלי' דכתיב מי נתן למשיסה יעקב כיון דאמר מי נתן למשיסה יעקב וישראל מהו חטאנו לו חטאו לו מבעי לי' ואי אמר חטאנו לו מאי ולא אבו ולא אבינו מבעי לי'. אלא בשעתא דאתחרב מקדשא ואתוקד היכלא ועמא אתגלי בעיא שכינתא לאתקרא מדוכתה וכו' אמר רבי אלעזר בההיא שעתא אסתכלת כנסת ישראל לעילא וחמאת דבעלה אסתלק מנה וכו' כיון דעאלת בגלותא אסתכלת בעמא וחמאת דדחקי לון ורמסי לון בגלותא בין רגלייהו דשאר עמין כדון אמרת מי נתן למשיסה יעקב וגו' ואנון אמרין הלא ה' זו חטאנו לו והיא אמרת ולא אבו בדרכיו הלך ולא שמעו בתורתו, ובשעתא דזמין קב"ה למפקד על עמי' כנסת ישראל תיתוב מן גלותא בקרמיתא וכו' ויתקין היכלא ויבני קרתא דירושלם ולבתר יוקים לה מעפרא הה"ד בונה ירושלם ה' וגו' ולבתר נדחי ישראל יכנס ויימא לה התנערי מעפר וכו' וכדין הרוסא לשכורי לב ומחבש לעצבותם דא תחית המתים וכו' :

חטאנו הוא מה שעברו על מל"ת. שהוא שעשה איזה פעולה רעה, וכן קרבן חטאת, שנק' חטאת, הוא על מל"ת דוקא. לא אבו בדרכיו הלך הוא מה שלא קיימו מ"ע. כי קיום מ"ע נק' הליכה בדרכיו (וכמ"ש אף לא פעלו עולה הוא שלא עברו על מל"ת, ישב ולא [עבד] * עבירה, בדרכיו הלכ הוא מה שעשו מ"ע. עשה מצוה) ולא שמעו בתורתו הוא מה שלא למדו תורה והיינו שלא שמעו קול תורה. והנה מל"ת שמדור הם במל' שמור לצוקבא, מ"ע זכור הם בז"א זכור לדכורא לימאד התורה הוא בבנינה, ומה גם שמיעה בתורה שפירוש שמיעה הוא הבנה, היינו בינה כי שמיעה הוא בבנינה, ועיין בלקרית בדי"ה מה טובו בענין הג' תשובות ע"ש. ובחי' יעקב הוא הז"ת מל' ח"א, וישראל הוא לי ראש מוחין והיינו בינה כמ"ש בלקרית שם. הנה כשחטאו שעברו על מל"ת הוא מה שפגמו במל', זה שהשיבו ישראל על שאלת השכינה בחי' מל' מי נתן למשיסה יעקב, הוא הבחי' דיעקב השייך לקיום מל"ת שבמל', הנה מפני שחטאו במל"ת לכן ניתנו למשיסה דוקא שהוא רימוס ברגלים כי מל' דקדושה מקומה לנגד הרגליים כמ"ש ותפול

לפני רגליו, וכתוב צדק יקראהו לרגלו, צדק הוא מלכותא קדישא ועומדת לרגלו לנגד נהי דז"א, ומל' היא בחי' שמי כמא' שמי עם י"ה שס"ה מל"ת, והוא שם אד' שבמל' שאד' אותיות דינ"א היינו מל"ת שהם בחי' גבורות ודינים שמאל דוחה, הנה כשחטאו במל"ת דמל' שעומדת לנגד רגליים, לכן עונשם שירמסו ברגליים, והיינו משיסה, שהוא אותיות שמ"י ס"ה ס"ה הוא מספר אד', מפני שפגמו בבחי' מל' שהיא שמי אד' לכן ניתנו למשיסה. גם שרש המלה דמשיסה הוא ססה, היינו מפני שעברו על סס"ה מל"ת לכן ניתנו למשיסה (והכתיב למשוסה הוא בו' שו' רומז על ז"א, הוא כי גם בקיום המל"ת שבמל' שהיא בחי' שם אד', יש שם המשכה מז"א ג"כ, כי הרי עומדת לנגד רגלי ז"א א"כ יש שם המשכה מז"א, רק שמל' עיקר ע"ד שילוב הוי' באד' ששם אד' הוא העיקר, ועיין בד"ה מה טובו שם סוס"ב, והראי' כי הרי מי שישב ולא עבר עבירה, לא פעלו עולה, הוא כמו שקיים מ"ע, כאלו עשה מצוה, הרי שיש בזה המשכה מז"א ג"כ, אלא שמל' הוא העיקר, שהיא בגילוי ולכן הכתיב שהוא בהעלם הוא ו' הרומז על ז"א והקרי שהוא בגילוי הוא ב' הרומז על מל') וא"כ העונש בשביל שחטאו במל"ת נמשך ממל' בשביל שבה פגמו (והוא ע"ד וארץ מתקוממה לו, שארץ קאי על מל', עיין בזה"ג דרפ"ה ע"א ובזה"ב דפ"ה ע"ב ועוד בכ"ד איתא זה בזה) זהו שהשיבו ישראל הלא ה' זו חטאנו לו, בחי' זו דוקא שקאי על השכינה שהיא בחי' נוקבא והיא באה אליהם לראות בגלותם, זהו שאמרו זו שהראו עלי' שלנגדה חטאו במל"ת וממנה נמשך עליהם העונש דמשיסה (ומ"מ כתיב כאן גם שם הוי' הלא ה', וכן זו אם שרומז על מל' נוקבא אך מה שרומז על מל' הוא האות ז' והאות ו' רומז על ז"א, א"כ יש כאן בחי' ז"א ג"כ, והיינו כי במל"ת יש המשכה מז"א ג"כ א"כ בהחטא דמל"ת מגיע הפגם בז"א ג"כ, וכן העונש נמשך מז"א ג"כ שלכן הכתיב דלמשושה הוא בו' כנ"ל, אלא שמל' היא העיקר, ולכן כתיב זו דוקא), אמנם היא השכינה אמרה ולא אבו בדרכיו הלך ולא שמעו בתורתו, והיינו ולא אבו בדרכיו הלך הוא מה שלא קיימו מ"ע המגיעים בז"א, לכן סליק קוב"ה ז"א לעילא דהיינו לבינה, ולא שמעו בתורתו הוא גרע עוד יותר שלא הבינו ושמעו בחי' תורה המגיע בבינה, שמבינה נמשכים המוחין לז"א שזהו בחי' תורה שהוא בחי' המוחין דז"א, לכן הוא סליק עוד פעם א' לעילא, היינו שסליק מן בחי' לעילא דבינה לעילא דא"א, מפני שלא שמעו בתורתו, ומפני זה נמשך העונש דמישראל לבוהים, שישראל הוא בחי' לי ראש הלימוד בתורה, הנה מפני שלא שמעו בתורתו לכן וישראל לבוהים, ולעת הגאולה בשעתא דזמין קב"ה למפקד כו' יתקון כל זה והוא מתחלה יבנה ירושלם הוא תיקון ובנין המל' (התיקון למה שפגמו במל' בעברם על מל"ת, זו חטאנו) ובוה גופא יש ג' מדריגות, יבני בי מקדשא, ויתקין היכלא, ויבני קרתא דירושלם, י"ל יבני בי מקדשא הוא בנין כתר מל' לנגד שני שלישי ת"ת דז"א, שזהו שנקרא בי"ת המקדש, בי"ת מספרו כ"פ אור שהוא שני שלישי ת"ת (ועיין בע"פ שער המוחין פ"ב) ומקדשא הוא בחי' קדוש שקאי על ת"ת כמ"ש בלקר"ת בד"ה קמפלגי במתיבתא דרקיץ ע"ש (ומה שאמר בי מקדשא ולא בית מקדשא, מרמז גם על פנימיות

כתר מל' שמחצי שליש אור דת'ת. כמ"ש שער הירח בדרוש דאטב"ח באותיות א"ט ע"ש. הנה שליש ת"ת הוא כ"ד, וחצי שליש הוא ב"י שהוא מספר חצי כ"ד) ויתקין היכלא הוא תיקון חריב דמל' מנ"ה דז"א, כי היכל רומז על חריב ה"י כ"ל, היינו ה' (בינה) פעמים י' (חכ') הוא כ"ל, ובנדוד'ד הוא חריב דמל' מנ"ה דז"א. וכאן נקט יתקין, תיקון שהוא לבוש הוא מנ"ה כמ"ש הוד והדר לבושה, הוד הוא הוד והדר הוא נצח (תקון ר"ת נצח והוד תרין קיימין, ועיין בקה"י מע' קתון ומע' תקנה ע"ש), ואלו הג' כח"ב דמל' נבנים מהחסדים שבת"ת נז"ה דז"א, לכן בהיכלא חריב דמל' שמחסדי נז"ה דז"א א"צ למינקט עוד הפעם יבני, כי הבנין מהחסדים כבר התחיל מת"ת שקודם נז"ה, רק יתקין שהוא בחי' לבושים מנ"ה דז"א. ויבני קרתא דירושלם הוא בנין הז"ת דמל' מדעתה ולמטה מהגבורות שביסוד ז"א, זהו קרתא שהוא עי"ר מספר מנצפ"ך גבורות, וכן ירושלם הוא אלקים ביודיו"ן ואלקים ברבוע ואלקים פשוט, ששמות אלקים הם בחי' גבורות, וכאן נקט יבני כי זהו בנינה מהגבורות לכן אינו מספיק יבני הקודם שבבי מקדשא שהוא בנינה מהחסדים, ובפסוק שהביא בונה ירושלם, כתיב רק מה שיבני ירושלם ולא בי מקדשא והיכלא, יען כי עיקר בנין המל' הוא מהגבורות (כי גם בנינה מהחסדים תלוי בהגבורות, כי הרביע האחרון דהחצי שליש אור בכתרה, וכן הגדלת תפארתה ודעתה וכתרה בהג' חצאי כד"ם תלוי בהעלאת הגבורות בה, סמ"ש בשער תיקון הנזקבא ובשער הירח פ"ב, וכן כניסת חסדי נז"ה דז"א (שני שלישים מכ"א מהם) בחסדה ונצחה ובגבורתה והודה הוא בזמן כניסת הגבורות בהם, ועיין במ"ח מס' קטנות רחל פ"א מ"ג ח"ד), וגם י"ל במלת ירושלם נרמז גם בנינה מהחסדים, והוא יר"ץ מספר גבורה הוא בנינה מהגבורות, שלם הוא בנינה מהחסדים (והיינו ומלכי צדק הוא בנינה מהגבורות, כי צדק איהו דין, מלך שלם הוא בנינה מהחסדים) גם התיקון לזו חטאנו מה שעברו על מל'ת שמל'ת הם בחי' גבורות, הוא בנין ירושלם שהוא בנינה מהגבורות, לכן כתיב בפסוק רק בונה ירושלם, ואח"כ נדחי ישראל יכנס מה שיתכניש גלותהון דישראל, ישראל שרשם מז"א, וע"י שלא אבו בדרכיו הלך שלא קיימו מ"ע הלכו בגלות, התיקון הוא שיתכניש גלותהון דישראל, וכדין הרופא לשבורי לב כו' דא תחיית המתים כו', תחז"מ הוא מבינה (כי תחז"מ נתקנה בברכת אלה גבור שלגד יצחק, בחי' בינה, ונאמר שם מי כמוך בעל גבורות, בעל גבורות הוא בינה) וע"י שלא שמעו בתורתו מתו, כי תורה היא תורת חיים (וכשעוסק בתורה אין מיתה, כמו בדוד בשבת פ' במה מדליקין וברבה בר נחמני בפ' השוכר את הפועלים) ודוקא כשיש בחי' שמיעה בתורה, כי בשמיעה אור האזן לא הי' שבירה כלל, וכמ"ש שמעו ותחי נפשכם, ועיין במד"ר ר"פ האזינו וברשימה ע"פ וישמע יתרו כו' ע"ש, התיקון הוא שיהי' תחיית המתים מבינה בחי' שמיעה, וכמובן, והשייכות דמימרת ר' חזקי' לכאן להפסוק ולבני הפילגשים כו' נתן אברהם מתנות, הוא כי פירשו לעיל מאי מתנות אלין סטרי דרגין תתאין דאינון שמהו דסטרי רוח מסאבא (וזה מה שמתנת חסר ו' כתיב ב' כי אין בהם אות ו' שהוא אות אמת אות חיים, וע"ד שבמזמור אליך ה' נפשי דנפ"א אין אות ו' בוח"ג דקכ"א ע"א,

וכן מתנת שבפסוק ושונא מתנת יחי' כתיב חסר ו', הוא מה ששונא את המתנת שהם שמהן דסטרי רוח מסאבא, שאין בהם אות ו' דאילנא דחיי, ולכן שונא המתנת הללו, יחי' מאילנא דחיי, והוא המתנת שקיבל אברהם מסט' דלעו"ז על אודות שרה ושאר מתנת שנתנו לו לא רצה ליהנות מהם כפרש"י בחומש שם, וקיים מ"ש ושונא מתנת יחי'. והוה המסורה מתנת ב', דכאן ודושונא מתנת יחי'. ונתנם לבני הפילגשים. והוה מ"ש אח"כ ואלה ימי שני חיי אברהם אשר חי כו', אשר חי דוקא, כי קיים ושונא מתנות, לכן יחי', והיו חיי קע"ה שנה מספר שם מ"ה דתיקון ואחוריו ק"ל) ושלחם קדמה אל ארץ קדם בגין דלא יקטרגון כו', אך עכ"פ נתן להם מתנת שמהן דסטרי רוח מסאבא, וישראל גרמו בחובייהו שאינן דרגין תתאין מתתקפי ואולי (מהמקום שנשתלחו לשם, ארץ קדם) ושלטי עליהו דישראל כו', והוא מה שיעקב ניתן למשיסה וישראל לבחזים, לכן פתח ר' חזקי' בהפסוק הזה.

תולדות

דף קלד, ב. מלאה הארץ קנינך באורייתא אינון כל רזין עלאין :

עיינ מה שנרשם לקמן דקל"ה ע"א על כמה משלים כו'.

שם. כיון דאסתכל דוד בעובדא דא פתח ואמר מה רבו מעשיך כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך באורייתא אינון כל רזין עלאין חתימין דלא יכלא לאתרבקא באורייתא כל אינון מלין עלאין דאתגליין ולא אתגליין באורייתא אינון כל מלין דלעילא ולתתא כל מלין דעלמא דין וכל מלין דעלמא דאתי באורייתא אינון ולית (דף קלה, א) מאן דישגח וידע לון ובגין כך כתיב מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהלתו. ת"ח אתא שלמה ובעא למיקם על מלוי דאורייתא ועל דקדוקי אורייתא ולא יכול אמר אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני, דוד אמר גל עיני ואביטא נפלאות מתורתך תא חזי כתיב בשלמה וירכר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף, והא אוקמוה דחמשה ואלף טעמים הוו בכל משל ומשל דהוה אמר, ומה שלמה דאיהו בשר ודם כך הוה במלוי, מלין דאורייתא דקאמר קב"ה על אחת כמה וכמה, דבכל מלה ומלה אית בה כמה משלים כמה שירין כמה תושבחן כמה רזין עלאין כמה חכמאן ועל דא כתיב מי ימלא גבורות ה' :

לעיל בדקל"ד סמוך לסוף ע"ב חשיב ד' ענינים בתורה (ועיינ בנצוצי אורות אות ב') וכאן אמר ה' דברים : בכל מלה ומלה, משלים, שירין, תושבחן, רזין עלאין, חכמאן. ושני אלו הבחי' הם גבורות ה' כי לעיל מסיים ובגין כך כתיב מי ימלא גבורות ה', וכאן ג"כ מסיים ועל דא כתיב מי ימלא גבורות

ה'. והיינו כי גבורות ה' קאי על יצחק כמו שאמר בסמוך מי ימלל גבורות ה' דא יצחק (ותורה היא מבחי' גבורה כמ"ש במ"ת וידבר אלקים שהוא שם הגבורה, וניתנה בשבועות שהוא לנגד יצחק (כי אשר נשבעת לאבותינו קאי על יצחק עיין באד"ר בתקון הי"ב ובביאור קול ברמה שם) ובקול שופר שמאילו של יצחק, ושרש התורה הוא מח"ס ששם גבורה דעתיק). והנה יצחק מספרו ד"פ בן שהוא ג' גבורות הנמתקים בג' חסדים שנעשים ג"פ בן וב' גבורות שלא נמתקו שמתחברים יחד ונעשים בן א', ומהם נעשה הד' ההי"ן שמשם ב"ן דמל' האותיות ד"ה דיהודה כמ"ש בל"ת להאריו"ל פ' ויחי בפסוק גור אר"י יהודה ע"ש. זהו שלעיל אמר ד' בחי' הוא לנגד הד' בנים דבחי' גבורות דיצחק, שהם הד' ההי"ן, וכאן אמר ה' דברים, כי הרי הד' בחי' כ"א מהם היא אות ה', זה שבכל מלה ומלה יש ה' בחי', והיינו מה שהם ד' בחי' הוא כשהג"ח ממתיקין את השלשה גבורות, נעשה ג"פ בן, והב' גבורות שלא נמתקו נעשו בן א', ומה שהם ה' בחי' הוא מצד הגבורות עצמן שהם ה' גבורות ובלי המתקת החסדים בהן אין שייך לחשוב בהם ד' בחי', כי הרי אין צירוף ד"פ בן שזה נעשה עם הג' חסדים דוקא. וזהו שלעיל מסיים בזהר גם סוף הפסוק דמי ימלל, דהיינו ישמיע כל תהלתו, וכאן אינו מסיים סוף הפסוק רק מי ימלל גבורות ה' בלבד. והיינו כל תהלתו קאי על החסדים, כי חסדים הם בחי' תהלה שהר"ע גילוי אור (וכידוע בענין הלל ושמאי, שהלל הוא בחי' חסדים) לכן לעיל שקחשיב ד' בחי' לנגד הד"פ בן שיש בזה גם צירוף השלשה חסדים אמר גם סיפא דקרא ישמיע כל תהלתו שקאי על החסדים, וכאן שחשיב ה' בחי' לנגד הה"ג בלבד אינו מסיים הסיפא רק אמר מי ימלל גבורות ה' בלבד (ובהד' בחי' דלעיל שהם לנגד הד' בנים יש בכ"א מהם ב' בחי' שהוא הב"פ הוי' שבכ"א מהם. דוק בלישנא דזהר דלעיל ותראה שבכל א' מהד' יש ב' בחי' והוא בהבחי' הא' אמר שני תארים, עילאין חתימין, וכן בהבחי' הב' דאתגליין ולא אתגליין, ובהג' עילא ותתא, ובהד' עלמא דין ועלמא דאתי, הרי שיש בכל א' מהד' ב' בחי', והיינו הבחי' הא' שהוא הבן שלא נמתק בהחסדים, והוא הב' גבורות המכוסים דחרי"ג כמ"ש בל"ת להאריו"ל בדרוש העקדה ע"ש, זהו שאמר עליהם רזין, דהיינו סודות שהוא דברים המכוסים והוא הגבורות דחרי"ג המכוסים, עלאין לנגד גבורת החסד, חתימין לנגד גבורת הגבורה, משא"כ על שארי הג' בחי' אמר מלין שהוא דבור בחי' גילוי כי שארי הג' בחי' הם דת"ת נר"ה שלנגדם הוא קומת המל', שהיא בחי' מלה ודבור, והוא חרי"ג המגולים, דהיינו חרי"ג דת"ת נר"ה. ואמר על הב' גבורות דחרי"ג עלאין חתימין דלא יכלין לאתדבקא, היינו שאינם מתדבקין בהחסדים להתמתק בהן, מלין עלאין הוא לנגד ת"ת ואמר עלאין כמו שעל חסד אמר עלאין כי ת"ת נוטה לחסד כידוע במה שיעקב ת"ת שייך לחסד אברהם, דאתגליין הוא החסד דת"ת ולא אתגליין גבורה דת"ת, כי חסד ענינו גילוי בחי' אור, ומה גם חסד דת"ת ששם מתחיל בחי' גילוי כנ"ל, וגבורה ענינה העלם שם אלקים המעלים זהו ולא אתגליין בחי' חשך והעלם (ועכ"ז לא אמר סתימין או חתימין, מפני כי גבורת הת"ת היא גבורה מגולה לכן ל"ש לומר עלי' סתימין או חתימין, רק לא אתגליין מפני

שעצם ענין גבורה דין הוא היפך הגילוי) מלין דלעילא ולתתא לנגד נצח. דלעילא חסד דנצח ולתתא גבורה דנצח. כי חסד הוא על גבורה א"כ חסד הוא עילא וגבורה תתא. מלין דעלמא דין ומלין דעלמא דאתי לנגד הוד. כי עלמא דין הוא מלכות שאיני בהוד, ועלמא דאתי הוא בינה שעד הוד אתפשטת. אם כן שניהם בהוד, דעלמא דין הוא חסד דהוד דעלמא דאתי הוא גבורה דהוד. כי עולם הזה נברא בחסד כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה ועולם הבא הוא בחי' גבורה ודין כמ"ש בלקוטי תורה פרשה פנחס בהביאור על פסוק את קרבני לחמי עיך שם. ובת"ת נצח אמר כל מלין פעם א' על החי'ג שבהם יחד, ובהוד אמר ב"פ כל מלין על עלמא דין חסד בפ"ע ועל עלמא דאתי גבורה בפ"ע. הוא כי ת"ת נוטה למדת החסד כנ"ל, ונצח הוא בקו הימין ענף החסד, הנה מצד חסד קו הימין הוא התכללות וחיבור יחד לכן אמר פ"א מלין על ב' הבחי' דחוי"ג שבהם יחד, משא"כ הוד הוא משמאל ענף הגבורה שמצד גבורה הוא פירוד והתחלקות (כמו שאש מפרר, משא"כ מים מחברין) לכן אמר על כ"א בפ"ע כל מלין.

דוק עוד בלישנא בהג' חלוקות הראשונות אמר בכ"א מתחלה באורייתא ואח"כ כל כו' ובהחלוקה הד' אמר מתחלה כל כו' ואח"כ באורייתא אינון. הוא מפני כי הג' חלוקות הראשונות חריג ת"ת נצח כולם הם בדכורא, כי חסד ת"ת נצח שייכים לימין שהוא בחי' דכורא, ואם כי בחלוקה הראשונה יש גבורה ג"כ אך הרי יש שם חסד ג"כ וחסד קודם לגבורה א"כ חסד הוא העיקר, משא"כ חלוקה האחרונה הוא בהוד בחי' נוקבא. לכן כדי להבדיל הג' חלוקות מהחלוקה האחרונה אמר בהג' חלוקות מתחלה באורייתא ואח"כ כל כו' ובהחלוקה האחרונה בהיפך. והרי לפמשנ"ת יש כאן שני מיני אופני חלוקות, א' מה שהחלוקה הראשונה הוא בחי' בפ"ע שהיא בחי' ריזין והג' חלוקות האחרונות הם בחי' בפ"ע שהם בחי' מלין, ב' שהג' חלוקות הראשונות הם בחי' בפ"ע שבהם אמר מתחלה באורייתא ואח"כ כל כו' ובהחלוקה האחרונה אמר מתחלה כל כו' ואח"כ באורייתא, ושני אופני החלוקות אתו שפיר כמו שנת' בס"ד. וב' אופני החלוקות נרמזים בפסוק דמי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו, והיינו מי רומז על ההי"ג כמ"ש בע"ח שער הארת המוחין סופ"ז ע"ש, הנה בתיבת מ"י נחלקים ההי"ג לב' אותיות מ' אות בפ"ע שהוא חלוקה בפ"ע וי' אות בפ"ע שהוא חלוקה בפ"ע, והיינו מ' הוא הד' גבורות דחג"ת נצח וי' הוא גבורת ההוד, והוא כמו החלוקה שבג' בחי' הראשונות אמר בכלום מתחלה באורייתא ואח"כ כל כו' שהם לנגד חג"ת נצח ובבחי' האחרונה אמר מתחלה כל כו' ואח"כ באורייתא שהיא לנגד הוד, ובתיבת כ"ל שמספרה ג"כ כמו מ"י שרומז ג"כ על ההי"ג המתמקת בהחסדים, נחלקים לב' אותיות כ' אות בפ"ע שהוא חלוקה בפ"ע ול' אות בפ"ע שהוא חלוקה בפ"ע והיינו כ' הוא הב' גבורות דחריג שלא נמתקו בהחסדים ול' הוא הג' גבורות דת"ת נר"ה שנמתקו בהג' חסדים דת"ת נר"ה, והוא כמו החלוקה שבבחי' הראשונה אמר ריזין ובג' בחי' האחרונות אמר בכולן מלין, וכמובן.

עוד יש לפרש הד' חלוקות שבאורייתא הם לנגד הד' אותיות דשם

הרי' הד' בחי' חו"ב ז"ן, רזין הוא י' שבשם חכ' כי חכ' הוא בחי' רזא וסוד וכמו בחד' בחי' פרד"ס שבתורה בחי' סוד הוא לנגד חכ', והב' תארים עלאין חתימין הוא לנגד אור"א עלאין שהם אות יו"ד שבשם, עלאין אבא חתימין אימא, כי חתימה הוא משמות אהי' דאימא ועיין בפע"ח שער יוהכ"פ פ"א בענין מעיין חתום, ואור"א עלאין הוא חכ' בכלל יו"ד שבשם זהו דלא יכלין לאתדבקא כי חכ' בכלל הוא למעלה מהשגה, ובכאן לא אמר מלין, כי בחכ' אין אותיות עדיין, כי חכ' היא חיוהי בחי' אורות שאין שם בחי' כלים ואותיות עדיין, ובשאריו הג' חלוקות שלנגד בינה ז"א מל' אמר מלין כי מבינה ולמטה מתחיל כלים בחי' גרמוהי, אתון רברבן בבינה בינונין בז"א זעירין במל' (ועיין בלקרי' בהביאור דשבת שבתון), מלין עלאין דזא בינה, ואמר על בינה ג"כ עלאין כי בינה בכלל היא ג"כ מבחי' מוחין שהם עלאין והיא ג"כ מהנסתרות לה' אלקינו, דאתגליין הוא בחי' בינה כמו שהיא לגבי חכ' שלגבי חכ' היא בחי' גילוי, ולא אתגליין דזא בחי' בינה לגבי זו"ן שלגבי זו"ן אינה כבחי' גילוי, וכמו שלח תשלח את האם בחי' בינה הנקראת אם, ועיין בזהר שמות ד"ד ע"א בענין בית המלך ע"ש, גם י"ל אתגליין תבונה ולא אתגליין יש"ס שהוא י' המלוי דאות ה' ראשונה שי' המלוי אינה בגילוי רק במלוי בלבד, מלין דעילא ותתא הוא ז"א שיש שם ר"ק ששייך מעלה ומטה, גם עילא הוא בחי' ז"א שלמעלה מהחזה בחי' ישראל ותתא הוא בחי' ז"א למטה מהחזה בחי' יעקב, מלין דעלמא כו' הוא מל' בכלל כי בחי' עולם הוא בנוקבא דמל', דעלמא דין הוא רחל דעלמא דאתי הוא לאה, והקדים דין לדאתי, כי כן רחל קודמת ללאה, כי רחל היא הנוקבא העקריית ונקראת אשה ונפש משא"כ לאה היא רק בחי' עור, ורחל נק' בכירה כי שרשה עקריית באצ"י וצעירה לאה בערכה עיין במאור"א מע' בכירה, וכאן אמר על כ"א בפ"ע מלין כי רחל ולאה הם ב' פרצופים ממש, שתי גופות, משא"כ בעילא ותתא דז"א אמר על שניהם פ"א מלין כי ישראל ויעקב למעלה מהחזה ולמטה מהחזה הם בגוף א' דז"א, ועיין בל"ת להאריז"ל בישע"י בפסוק מכתב לחזקי' בסופו, והג' בחי' דחכ' בינה ז"א יה"ו שבשם הם חלוקה אחת, ומל' היא חלוקה בפ"ע (ע"ד שההדסים ערבות ולולב שהם לנגד יה"ו שבשם נאגדים יחד משא"כ האתרוג מל' ה' אחרונה אינו נאגד עמהם) לכן בג' חלוקות הראשונות אמר מתחלה באורייתא ואח"כ כל כו' ובהחלוקה האחרונה אמר בהיפך, יען הג' חלוקות הראשונות יה"ו הם בחי' דכורא בכלל והחלוקה האחרונה ה' אחרונה היא בחי' נוקבא בכלל, והה' דברים שבכאן משלים כו' עד חכמאן הם לנגד הה"ג ה' אותיות דשם אלקים, ולכן בכאן הביא רק רישא דקרא מי ימלא גבורות ה' משא"כ לעיל בחד' חלוקות שהם לנגד ד' אותיות דשם הוי' הביא גם סיפא דקרא ישמיע כל תהלתו שהוא בחי' חסדים שמשם הוי'.

עוד יש לפרש הד' חלוקות שבאורייתא, הוא החלוקה הא' הוא לנגד מה שיצא מע"ב הכולל דא"ק שהם השערות דא"ק שאין לנו רשות לדבר בהם (עיין במ"ח מס' אורות הטעמים) זהו רזין עלאין חתימין דלא יכלין לאתדבקא, כי הרי אין לנו רשות לדבר בהם, ובחלוקה זאת אמר רזין ולא מלין, כי

מלין שהם אותיות דהיינו בחי' כלים אינם עדיין שם, כי התחלת הכלים הוא רק מעקדים ולמטה. החלוקה הב' מלין דאתגליין ולא אתגליין הוא עקודים ובעקודים יש עכ"פ כלי לכן אמר מלין, דאתגליין ולא אתגליין הוא בחי' מטי ולא מטי שבעקודים, אתגליין הוא מטי ולא אתגליין הוא לא מטי (ולכן הקדים אתגליין ללא אתגליין, כי בתחלה הוא מטי ואח"כ לא מטי, ולא כמו ברצוא ושוב שמתחלה רצוא ואח"כ שוב), ואמר גם על עקודים עלאין כי עקודים עדיין למעלה מהצמצום והפרסא שבא"ק משא"כ נקודים וברודים שהם אחר הצמצום והפרסא. מלין דעילא ותתא הוא נקודים דתהו, כי בנקודים שנתגלו שם י' כלים שייד לומר בהם מעלה ומטה ומה גם שסדרם הוא זה תחת זה כמ"ש בהם וימלך תחתיו כו' הרי יש בהם בחי' מעלה ומטה משא"כ בעקודים ששם הוא רק כלי א' מובן שלא שייד לומר שם מעלה ומטה כי אין שם אלא בחי' א', גם י"ל בנקודים יש ב' בחי' באורות, א' אור היוצא מן העינים ב' האור היוצא מן נקבי העור שלנגד נה"י דא"ק כמ"ש בע"ח שער דרושי נקודות פ"ב ובסוף הפרק שם בד"ה מ"ק, עילא הוא האור היוצא מהעינים שהם למעלה ותתא הוא האור הב' היוצא למטה בהמקום דנה"י דא"ק. גם י"ל עילא הוא חריב דתהו שהי' רק ביטול אחוריים ותתא הוא ז"ת דתהו שהי' בהם שבירה, או עילא הג' מלכים הראשונים ותתא הד' מלכים האחרונים. מלין דעלמא דין ומלין דעלמא דאתי הוא תיקון דברודים כי על נקודים ל"ש לומר עולמות שישנם, כי הרי נשברו ולא נתקיימו, ועולם שיש לו קיום הוא בתיקון דברודים, הן עוה"ז והן עולם הבא. וכאן הוא היפך הסדר מחלוקה הקודמת דעילא ותתא שעילא קדם וכאן עלמא דין קדם, הוא כי בנקודים הוא בחי' עגולים ובתיקון הוא יושר הנה ביושר הוא היפך מבעגולים, כי בעגולים המגולה הוא הבחי' הגדולה דהיינו העגול החיצון שהוא לעילא ואח"כ העגול הקטן שהוא למטה ממנו והוא בתוכו, וביושר הוא בהיפך שהמגולה הוא הבחי' התחתונה דהיינו עלמא דין ובתוכו הוא הבחי' העליונה דהיינו עולם הבא.

דף קלו, א. בקחתו את רבקה :

ר"ת בא"ר.

דף קלו, א. ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו מהו ויעתר דקריב לי' קרבנא וצלי עלה ומה קרבנא קריב עולה קריב :

עת"ר גי' קרבין שי"ח במכוון, קרבן הוא מה שהקריב קרבן שיח הוא מה שצלי, כי תפלה נק' שיחה ובפרט תפלה דיצחק שהוא תפלת מנחה נקראת שיחה כמ"ש ויצא יצחק לשוח בשדה שזהו מה שהתפלל מנחה כדרז"ל, יצחק גי' עלה מנחה, והיינו עת"ר יצחק הוא קרבן עליה, שי"ח מנחה, והוא מה שהקריב קרבן עלה והתפלל. וי"ל התפלה הזאת היתה תפלת מנחה, והוא כשם שבנשואי רבקה ליצחק הי' זה בעת תפלת המנחה שתיקנה יצחק, שאליעזר הגיע לחרן ומצא את רבקה בעידן צלותא דמנחה שהתפלל יצחק, ורבקה אתת ליצחק בעת שיצחק יצא לשוח בשדה שהתפלל מנחה כדאיתא

לעיל דקל"ב ע"א. ותכלית ומכוון הנשואים הוא להוליד בנים כמ"כ מה שהתפלל שתפקד רבקה ותלד ה' זה תפלת מנחה. וקרוב לומר שתפלת מנחה הזאת שתהר ותלד ה' זה תפלת מנחה דשבת שהיא עת רצון. והיינו ויעתר דוקא. עת"ר נוטריקון עת רצון. והוא כי בני במזל תליא דהיינו בהמזלות נצר חסד ונקה. בדעת עליון המייחדם. והיינו ויעתר יצחק. ויעתר לו. הוא הב' מזלות הללו. נכ"ח גי' מזל. ור"ת ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו גי' מזל כמ"ש בל"ת להאריז"ל בפסוק זה ע"ש. ובתפלה במנחת שבת אז עולה ז"א במזל ונקה (בתפלה דלחש) ובמזל נצר חסד (בחזרה) כמ"ש בפע"ח שער השבת פכ"ג ע"ש. נוצר אותיות רצון. הוא מה שמתגלה ונמשך בחי' מצח הרצון דעת דאריך שבו יסוד דעתיק בהתיקון נצר חסד כמ"ש באדר"ז דרפ"ט ע"א ועיין במ"ח מס' שארית יום שבת פ"ב מ"ז ובפע"ח שם פ' כ"ב בד"ה אמנם סוד עת רצון ע"ש. והיינו מה שהמתין יצחק כ' שנה ואז צלי צלותי'. כ' הוא כתר וכן עשרים גי' כתר. והיינו להמשיך מהדיקנא דכתר. וע"ד המבואר בפע"ח שם בפ"י כי מאתך היא מנוחתם מאת ד' דכתר ע"ש. יצחק מצ"ח גי' רצון במכוון. הוא מה שיצחק בתפלתו מנחה אז המשיך ממצח הרצון. עת"ר יצחק גי' ע"ת רצון (אותיות נוצ"ר) חס"ד. במכוון. ואותיות ר"י דיעתר הוא המזל שהוא בבחי' י"ה. יחיד"ן ואו"י"ן כידוע.

דף קל"ה. ב. ויגדלו הנערים סטרא דאברהם גרים לון לאתגדלא וזכותי' סייע לון הוא הוה מחנך לון במצות דכתיב כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו וגו' :

כי כל הגדלה הוא מצד החסדים מים המגדילים כמ"ש במצ"א מע' גדול ע"ש. ומים בכלל הוא בחי' אברהם (ואם כי גבורות מגדילים ג"כ את הנוקבא. וכמו גבורות גשמים. אך הרי גשמים בעצם הם מים המצמיחים ומים בעצם הם בחי' חסדים. ועיין בע"ח שער הירח פ"ד באותיות ד"ט. משא"כ אש אינו מגדיל אלא מכלה ושורף. זהו שסטרא דאברהם דוקא גרים להגדלתם. שאברהם הוא בחי' מים חסדים ולא יצחק שהוא בחי' אש גבורות (ומה שאיתא במארי"א שם גדל גי' ל"ז מילוי ס"ג כי אימא מגדלת לז"א הבו גדל לאלקינא אלקינו בינה. י"ל זהו מצד החסדים דאימא. כמו שהאם מגדלת הולד ע"י שמניקתו חלב. חלב הוא בחי' חסדים. וכן שרה בינה גידלה את יצחק בהנקתה אותו. וכל משך ל"ז שנה הראשונים דיצחק נקרא בן לשרה (כי רק ע"י העקידה נעשה בן לאברהם משא"כ מקדם נקרא רק בן לשרה כמ"ש בל"ת להאריז"ל פ' חיי שרה בפ' מה' יצא הדבר ותהי אשה לבן אדוניך ע"ש) גדל גי' ל"ז מילוי ס"ג דבינה). והיינו כשם שבתחלת לידתן דיעקב ועשו מיצחק תולדות יצחק. כתיב אברהם הוליד את יצחק פירוש הוליד (ולא כתיב ילד) הוא שאברהם בחי' חסדים גרם ופעל הולדה ליצחק דהיינו שיצחק יוליד את יעקב ואת עשו. כי הולדה שהוא המשכה והתגלות הוא מצד החסדים דוקא משא"כ הגבורות אש טבעם לעלות למעלה ולא לירד למטה. כמ"כ. הגדלתן ויגדלו הנערים דוקא סטרא דאברהם גרים לון זה

ויגדלו. מדתו של אברהם שהוא מדת הגדולה חסד. אמנם מה שאמר עוד זכותי סייע לון, מהו ההפרש בין סטרא ובין זכותא. ולמה בסטרא נקט גרים ובזכותא נקט סייע. גם מה זה שאמר אח"כ הוא הוה מחנך לון כו' מה שייך זה הכא. ומשמע מזה שחינוכו אותם פעל הגדלות, א"כ יש כאן ג' דברים להגדלתו, א' סטרא דאברהם, ב' זכותי, ג' חינוכו. י"ל כי נער הוא בחי' מוחין דקטנות שהם דינין שמות אלקים, גי' ה"פ דין ש"ך ניצוצין, א"ך ר"ק שהם מיעוטיין, והיינו קטנות, והוא בחי' קו השמאל בכלל גבורות שהם חד קציר, והגדלה הוא בחי' מוחין דגדלות שהם רחמים וחסדים שמות הוי', והוא בחי' קו הימין בכלל, חסדים, שהם חד אריך. זהו שויגדלו הוא מסטרא דאברהם קו הימין, וראשית מה שנאמר והובטח לאברהם הוא ואעשך לגוי גדול, גדול דוקא, ואברהם נקרא האדם הגדול בענקים בילקוט יהושע רמז כ"ג והוא מהמד"ר בראשית פ' מ"ג (ומ"ש ביצחק ג"כ ויגדל האיש כו' וגדל עד כי גדל מאד, הוא מה שהגבורות עולין במל' מלמטה למעלה להגדיל את כתר, שיש בהם ג' מסעות מיסודה לתפארתה ומתפארתה לדעתה ומדעתה לכתרה, כמ"ש בע"ח שער תיקון הנקבא פ"ו ע"ש, זהו הג' הגדלות האמור ביצחק וכמ"ש במ"א בס"ד מזה, וגם זה הוא ע"י בחי' חכמה חסדים, אהרן שמיסוד אבא שהוא המעלה את הגבורות במל' כמ"ש פ"ה, וגם י"ל מה שיצחק נתגדל בהג' הגדלות הוא מסטרא דאברהם ובזכותי' והוא מש"ש מקודם עקב אשר שמע אברהם בקולי כו', וכמו שהגדלה דיעקב ויגדלו הנערים האמור בילקוט שם מקודם הוא מסט' דאברהם ובזכותי' כאמור כאן, כמ"כ הגדלותו יצחק הוא ג"כ מסט' דאברהם כו') והוא בחי' מוחין דגדלות שמחכ' מקור קו הימין (כי מוחין דיניקה הוא מבינה בכלל, האם המניקה, ומוחין דגדלות הוא מחכ' בכלל, ומוחין דיניקה הם ג' בכלל, חב"ד, הוא מבינה בחי' ל' דצלם, ומוחין דגדלות הם ד' חר"ב וחור"ג דדעת הוא מחכ' בחי' מ' דצלם, וד"ל), ויש ג' מוחין דגדלות חב"ד, ודעת גופא הוא ב' מוחין עטרא דחסד ועטרא דגבורה. הנה ויגדלו הנערים הוא מה שהיו נערים בחי' מוחין דקטנות, נעשה ויגדלו שנמשך להם מוחין דגדלות, והוא מבחי' אברהם בכלל חכ' מקור קו הימין שממנו נמשכו מוחין דגדלות, ויש בזה ג' בחי' א' סטרא דאברהם גרים לון, הוא מצד מוח דחכ' שהוא בחי' סטרא דאברהם עצמו, לא מצד מעשיו וזכותי', ונקט גרים ולא סייע, כי גרים הוא סיבה לחיקא, תרגום אנכי סבתי אנא גרמית ועיין בערך ערך גרים ג' ובסופו כו', והיינו מוח דחכ' שהוא בחי' רחוק כמ"ש מרחוק ה' נראה לי שקאי על חכ' וכתוב אמרתי אחכמה והיא רחוקה, ותתצב אחותו מרחוק, וכתוב אמור לחכ' אחותי את, ועיין במאור'א מע' רחוק ובי"ב שם (ור' מאיר דאין דיני דגרמי, כי ר' מאיר ה"י חכם וסופר בחי' חכ') וסימנך אבר"ם גי' גרים, אברהם גרמ"ה, זכותי' דאברהם, זכות הוא בחי' גבורה, כי היכל הזכות הוא גבורה, כי זכות הוא כפי מעשיו והוא מצד מדת הדין לא על צד החסד (ואמנם ענין זכות הוא לטובה ולא לרעה ח"ו היפך דחובה, הוא כי בינה היא רחמים ורק בסופה מתערין מינה דינין) והוא מצד בינה מקור הגבורות, ובלשכת הגזית שהוא היכל הזכות דגבורה יושבין סנהדרין גדולה שהם בחי' בינה כידוע, הנה

זכותי' דאברהם הוא בחי' מוח בינה וחכ', שבערך מוח חכמה אברהם עצמו הוא בחי' גבורות, והיינו זכותי' דאברהם הוא זכות העקידה (שהוא הגדול בכל הנסיונות שנתנסה וכמ"ש קח נא לשון בקשה שלא יאמרו הראשונות אין בהם ממש, כדו"ל) שבעקידה לבש אברהם מדת הגבורה דיצחק, וכתוב בהעקידה עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה כו' ירא אלקים הוא בחי' גבורה, והיינו מוח בינה מקור הגבורות, ובזכות נקט הלשון סייע לא גרים, כי בינה אינה מרחוק כמו חכ' שהיא סיבה, ומבינה נמשך סיוע, סיוע הוא התרגום דעזר, ועזר הוא בחי' נוקבא, ובינה היא נוקבא, והיינו סטרא דאברהם גרים לאתגדלא במוח דחכ' דגדלות וזכותי' דאברהם סייע שיתגדלו במוח בינה, ומה שסטרא גרים לאתגדלא נלמד מתיבת ויגדלו, שגדולה הוא חסדים והוא מוח חכמה, ומה שזכותי' סייע נלמד מב' התיבות ויגדלו הנעריים גי' זכותא, ומוח חכ' נלמד מויגדלו בלבד, כי הוא רק בחי' חסדים, ואין כאן בחי' נער שהוא דינים, ומוח בינה נלמד מב' התיבות יחד כי בינה בעצמה היא רחמים ומינה דינין מתערין, זהו ויגדלו חסדים ורחמים, הנערים דינים, וכן זכותי' דאברהם, אברהם עצמו הוא רחמים, זכותי' מה שלבש מדת הגבורה הוא בחי' דינים, וגם עצם ענין זכות הוא בחי' חסד ודין כנ"ל, אח"כ נקט הוא הוה מחנך לון במצות, הנה זה יותר פעולה מן סיוע, כמובן, והוא מן בחי' מוח הדעת, שדעת הוא המשפיע והחיות להששה מדות שהם בחי' בניס חג"ת ובני בניס נה"י, ובני נמשך מדעת כמ"ש בל"ת להאריז"ל פ' תולדות, הנה מובן שכמו"כ החינוך להם נמשך מדעת, והחינוך הי' לעשות צדקה ומשפט, צדקה הוא מעטרא דחסד שבדעת ומשפט שהוא דין מעטרא דגבורה שבדעת, וזהו כי ידעתי, ידעתי דוקא דהיינו מוח הדעת, ופירוש כי ידעתי היינו שהמשכתי לאברהם מוח הדעת, מפני מה מפני שיצוה כו' לעשות צדקה ומשפט, שיחנך את בניו בצדקה מעטרא דחסד ובמשפט מעטרא דגבורה, והוא מפני שיצוה את בניו דוקא ואין מספיק מה שבעצמו עושה צדקה ומשפט, כי מדעת הוא ההשפעה לבנים, וכמובן, ונקט כאן ג"פ לון, שלון קאי על הנערים, לרין גי' אלקים, והוא בחי' מוחין דקטנות נערים, וג"פ לרין הוא הג' מוחין דקטנות, הנה אברהם זכותו וחינוכו המשיך להם הג' מוחין דגדלות.

דף קמ, א. דאפיק אברהם מתרח דאיהו גזעא טבא ושרשא וחולקא טבא לעלמא :

הג' לשונות גזעא, שרשא, חולקא טבא י"ל לנגד אברהם יצחק ויעקב והיינו גזעא הוא אברהם, והוא טבא בחי' חסד, ושרשא הוא מה שאח"כ יצא יצחק מאברהם, ובשרשא לא אמר טבא כי יצחק מדתו גבורה, וחולקא הוא יעקב הנק' חלק כמ"ש כי חלק ה' עמו וכתוב ואנכי איש חלק, ובחולקא אמר טבא כי יעקב מדתו רחמים ונוטה לאברהם בחי' חסד וטוב.

שם. מדרש הנעלם. הצדיקים הנקדמים בחייהם קודם זה, וכמה שנים הם נקדמים רבי יהודה אומר מאתים ועשר שנים רבי יצחק אומר

הערות תולדות לזחר צה

רד"י שנה דכתיב ויר"ד מעקב יר"ד שנה נקדמים הצדיקים לשאר כל אדם:

צדיק הוא ביסוד כמ"ש וצדיק יסוד עולם, ויסוד הוא ו' זעירא כמ"ש במארא מע' ו' ע"ש, כי יסוד הוא המדה ששית, וביסוד הוא י' זעירא י' זעירא דפינחס, ועין לקמן בח"ג דרס"ו ע"ב, והיינו יסוד עצמו הוא ו' ועטרת היסוד הוא י' זעירא ועין בהגהות מהרש"ו שם שכתב עטרת יסוד, והוא כמו יוסף ואפרים יוסף הוא יסוד ובו הוא הה"ח דאימא ואפרים אפר מי הוא מהה"ג שבעטרת היסוד הניתנין לדעת דרחל, וכמ"ש בע"ח שער הארת המוחין פ"ט ע"ש (והחסדים שייכים לז"א הנבנה מחסדים והגבורות שייכים למל', זהו שהחסדים הוא ב' דיסוד עצמו והגבורות ב' דעטרת היסוד, כי ז"א הוא בחי' ו' ר"ק ומל' היא בחי' י' נקודה אחת כמ"ש בע"ח שער שבה"כ פ"ב) ויסוד נקרא חי אבר חי, כסף חי, זהו שהצדיקים שהם מבחי' יסוד נקדמים לתחי' ר"י שנים כמספר צדי"ק עם ו' דיסוד, והוא מבחי' חסדים שבו' דיסוד. לכן ר' יהודה דוקא שהוא בחי' חסד כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר ע"ש, ס"ל כך, ור' יצחק שהוא בחי' גבורה כמ"ש בנצוצי אורות שם והגבורות הם בעטרת היסוד, והיינו יצחק קץ חי ח"י הוא יסוד וקץ חי היינו עטרת היסוד שהיא קץ וסוף היסוד, ס"ל רי"ד כמספר צדי"ק עם י' דעטרת היסוד שעולה רי"ד, והיינו וירד מיעקב, יעקב הוא ת"ת, וירד מיעקב הוא יסוד הנמשך ויורד מיעקב כמו ברית יסוד הנמשך מגופא דת"ת (ופירוש וירד הוא ממשלה הוא כמו יוסף יסוד שהי' מושל במצרים), ועצם המלה הוא ר"ד מספר צדיק, יסוד (ויוסף הי' מושל פ' שנה במצרים, כמספר יסוד, ויסוד ברבוע י' י"ס יס"ו יסוד, בהסר הפשוט יסוד הוא מספר יוס"ף במכות) כשתצרך ו' דויר"ד לרי"ד הוא מספר ר"י כדעת ר' יהודה, וכשתצרך י' דויר"ד לר"ד הוא מספר רי"ד כדעת ר' יצחק.

דף קמא, א. יאות עבד יצחק ב' אשתדל וחפר בירא דמיין ב' וכן אברהם אשתדל וחפר בירא דמיא:

דוק בלישנא ביצחק אמר דמיין ובאברהם אמר דמיא, והיינו כי יצחק הוא גבורה העלאה ממטה למעלה, נוקבא, הטפיים שמלמטה, לכן אמר מיין בשני יודיין הוא השני טיפין שמלמטה, והוא בחי' מיין נוקבין, זהו האות נ' הרומז על נוקבא, ואברהם הוא חסד המשכה מלמעלה למטה, דכורא הטיפה שמלמעלה (כי אברהם הוא מעין גנים מלמעלמ"ט ויצחק הוא באר מים חיים מלמטלמ"ע כדלעיל דקל"ה ע"ב, ועין בלקר"ת בד"ה עלי באר ובהביאור) לכן אמר מיא בחד יר"ד ובא' הרומז על דכורא.

שם, והשתא ישראל אתתקפו ב' ברזי דפקודי אורייתא כגון דכל יומא ויומא אתתקף בר נש בציצית דאיהו מצודה זכר נש אתתקף ב', הכי נמי בתפילי דמנח ארישי' ובררע':

עין בנצוצי אורות אות ג', וי"ל ציצית הוא לנגד אברהם, כי עטיפה בציצית הוא קבלת עול מלכות שמים כמ"ש בתניא פמ"א הוא בחי' אברהם

שהוא ה' הראשון שקבל עליו עול מלכות שמים, וישראל זכו למצות ציצית בשביל שאמר אברהם אם מחוט כדאיתא בסוטה ד"ז ובמד"ר פ' לך פמ"ג ס"ט (ועל שרוך נעל דרשו בסוטה שם על תפילין ובמד"ר שם דרשו על נעל דחליצה י"ל תפילין ומנעלים שייכים זה לזה כדאיתא בשבת דס"א א' כתפילין כך מנעלין כו' ועיין בפע"ח שער התפלה פ"ג בסוף הפרק בד"ה מהרנ"ש גלעד"ן דזהו כו') ועטיפה בציצית הוא בחי' מקיף, היינו בחי' וימינו תחבקני דאברהם (וזהו שבשעת העטיפה בטלית אומרים מה יקר חסדך כו' משוך חסדך כו' הוא מדת החסד מדתו של אברהם חסד לאברהם), תפילין של יד בזרוע שמאל בחי' גבורה הוא לנגד יצחק מדת הגבורה, תפילין של ראש הנקראים פאר והמניח אותם הוא ת"ת כידוע בפירוש הקב"ה מניח תפילין, הוא לנגד יעקב מדת הת"ת וכתוב ישראל אשר בך אתפאר, ועיין לקמן בסתרי תורה דקס"ב ע"א יעקב שלימא נטל אינון מקלות תפילין דרישא ברהטים אתר דזכותא לדירי תפילין כו' ע"ש.

דף קמא, ב. כירא דאית בי' מוצא מים וכו' דאינון חר דכר ונוקבא כחרא כדקא יאות :
וסימנך מוצ"א מ"ם גימט' זכר.

שם. בחוץ תרונה ת"ח חכמה עילאה איהי סתימא דכל סתימין כו' כד אתפשטת לאתנהרא אתנהרא ברזא דעלמא דאתי ועלמא דאתי אתברי מני' וכו' אתברי ביו"ד ואתכסיא האי חכמה :

חכ' עילאה הוא יו"ד של שם, איהי סתימא דכל סתימין הוא קוץ העליון דהי', ולא אתיידע הוא הי' עצמו, ולא איהי באתגליא הוא קוץ התחתון דהי', גם יש לפרש סתימא דכל סתימין הי', ולא אתיידע ו' דמלוי הי', ולא איהי באתגליא ד' דמלוי הי'. כד אתפשטת לאתנהרא הוא כשחכ' מתפשטת לזאיר, אתנהרא ברזא דעלמא דאתי, עלמא דאתי הוא בינה ה' ראשונה של שם, ורזא דעלמא דאתי הוא הנקודה העוקף שבאחורי הד' דהה' שהוא כמו י' יש"ס (ואמר לאתנהרא ולא לאנהרא, הוא כי ע"י התפשטות החכ' בבינה מתנהרת עי"ז חכ' עצמה, כי ה' דבינה בשרשו גבוה מחכ' וכמו ועבד הלוי הוא דא עתיקא, שהתגלות עתיק הוא בבינה דוקא, וכידוע במעלת הה' דבינה שנתוסף לאברם חכ', ובינה נק' בעלי' דחכ' בלקו"ת בד"ה ראה אנכי נותן ע"ש), ועלמא דאתי הוא הה' עצמו, אתברי מני' כו' הוא מה שצויר הד' דהה' נמשך ונתהווה מנקודת הי' העוקף שבאחורי הד' כמ"ש בפע"ח שער התפילין פט"ו ע"ש, ואתכסיא האי חכ' תמן, האי חכ' הוא הי' דמלוי הה' דבינה שהוא מכוסה ונעלם בתוך הה' דבינה, ועיין בפע"ח שם (ולפי"ז יתפרש חכמות לשון רבים הוא הי' עצמו, ונקודת י' שאחורי הד' דהה', וי' המלוי דהה', דהיינו אבא ויש"ס). גם יל"פ רזא דעלמא דאתי הוא יסוד דבינה ושם מתפשט יסוד אבא, ועלמא דאתי, בינה, אתברי מני' הוא כמו שהאשה נעשית כלי ע"י יסוד דדכורא כמא' אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי, ועיין בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש י' ע"ש.

שם. כד חפר יצחק ועבד בירא בשלם לההוא שלם קרי לי' רחובות :

ולפי"ז שהבאר רחובות שנעשה בשלם הוא יסוד, י"ל שהבארות הקודמין עשק ושטנה שרבו עליהם הם לנגד נו"ה, שמהם יש יניקה ללע"ז כמא' הני ברכי דשלהי הני כרעי דמינקפן מינייהו, זהו שרבו עליהם.

שם. זכאין אינן צדיקייא וכו' כי ישרים ישכנו ארץ, ישכנו ארץ :

וישר"ים ב"פ מנצפ"ך גבורות, הוא בחי' יצחק וביצחק כתיב שכן בארץ, היינו ישכנו ארץ.

דף קמב, א. אתא ר' אלעזר ברי' ר' נשיק ידוי א"ל שפיר :

מה שנשק ידוי בשביל דרשתו זאת הוא כי ר' שמעון דרש בענין אברהם ויצחק שהם בחי' אור וחושך והם הב' ידים דח"ג, ואמר שאלקים קרא לאור יום ולחשך קרא לילה, שם אלקים זה קאי על בינה שהיא הקורא לאור וחשך חו"ג הב' ידים, יום ולילה, א"כ הב' ידים הללו הוא הידים דאימא, כי אברהם ויצחק האבות הם חו"ג, הידים דאימא עיין בע"ח שער הארת המחין פ"ז בפ"י כרזה נדיבי העם, לכן נשיק ר"א ידוי דר"ש, וי"ל שהוא ע"ד נשיקת הבן ידי אמו בליל שבת המבואר בפע"ח שער השבת פ"ד ובמ"ח מס' ליל השבת פ"א מ"ב ע"ש, והוא כדי שיתעורר * לברכו, הנה כאן נשקו ר"א בכדי שר"ש יגלה לו ג"כ למה יעקב כבדו עיניו כו', ור' אלעזר דוקא עשה ככה, שמו מורה על זה, אל מימינא עזר משמאלא (כמ"ש שויתי עזר על גבור, וגבורה הוא דרועא שמאלא) א"כ הוא שייך להב' ידים. גם מספרו הוא מנצפ"ך עם ב"פ יד, מנצפ"ך הוא שרש הה"ג שבפה שמשם הוא הנשיקה בהידים כמ"ש בפע"ח ובמ"ח שם זהו ב"פ יד היינו שהוא נשק ידי אביו ועיין באדר"ו דרצ"ו ע"ב איתא שם ג"כ שר' אלעזר נשיק ידוי דר"ש, וי"ל עוד מה שנשק לי' הוא ע"ד שנשק יעקב את יצחק כמ"ש ושקה לי בני וכתוב ויגש וישק לו, כי הדרשה הזאת דר"ש היא בפרשת ויהי כי זקן יצחק כו' שאז נשק יעקב את יצחק וישק לו, ע"ד ר' אלעזר נשק את ר"ש אביו ששמו שמעון כמו בחי' יצחק כמ"ש כל השומע יצחק לי, והוא בחי' בינה שמיצה, והוא ע"ד נשיקת ידי האם.

שם. כההוא זמנא ערב פסח הוה וכו' וע"ד עבדת תרי תבשילין ר' יהודה אמר רמז הכא דזמנין בנוי דיעקב לקרבא שני שעירים :

היינו לנגד קרבן פסח וקרבן חגיגה שבע"פ (כי הפסח נאכל על השבוע), ונתנה לחם כמ"ש ואת הלחם אשר עשתה הוא לנגד מצה, ויבא לו יין הוא על כוסות דפסח (ומרור י"ל הוא בחי' יצחק עצמו, מרירות גבורות, או י"ל מרור שהוא בקו האמצעי הוא בחי' יעקב), ר"י אמר רמז הכא כו' שני שעירים כו' ביומא דכפורי, השייכות דיוהכ"פ לפסח, הוא כי ביוהכ"פ כתיב בזאת

יבא אהרן אל הקדש, בואת דוקא מדת מל', דא תרעא לעלאה ביי', והוא מצה דפסח הא לחמא עניא (והיינו מה שלפעמים בשנה מעוברת (כמו השתא, שנת ת"ש) קורין פרשת יוהכ"פ שבפ' אחרי קודם הפסח. ואחר הסדר דפסח אומרים לשנה הבאה. בירושלם וכן בגמר יוהכ"פ אומרים זה, וד"ל).

דף קמ"ה, א. ולך איפה מה אעשה דאנת בדינא ובחרבא ובדמא חזינא לך וכו' אלא בני בני ודאי אנא גרימנא לך בגין דאנת בני, ועל דא על חרבך תחי':

יניקת הסט' דלעו"ז עשו. הוא מסט' דשמאלא מגבורות שם, אלקים. ושם אלקים ישנו בג' מקומות, בבינה בגבורה דז"א ובמל' כמ"ש לעיל דל"א ע"ב אלקים עלאה אלקים דפחד יצחק אלקים בתראה, ועיין ג"כ בפ' אחרי דס"ה ע"א ובמא"א מע' אלקים בג' מקומות ע"ש. זהו בדינא הוא בגבורות דמל', דינא אותיות אד', בחרבא הוא בגבורה דז"א, חרב"ו גי' גבור"ה, בדמא הוא בגבורות דבינה שהגבורות ודינן דבינה הוא רק באחורי' (ועיין בע"ח שער הזיווגים פ"ו) זהו ד"ם שהוא אחורי שם אהי' שבבינה. ומספר דיין חרב"ב ד"ם הוא שיי"ח שהוא הש"ך דינים בהסר הב' שרשים ועיין בל"ת להתאריז"ל פ' יתרו בענין אליעזר ע"ש. ואם יהי' כ"א מהם בא' בסוף, דינ"א חרב"א דמ"א, הוא מספר א"ך ר"ק שהם מיעוטין הרומזין על גבורות, ועיין בע"ח שער לאה ורחל פ"ה. וי"ל הג' אותיות דעש"ו, רומזים על זה שהוא יונק מהג' בחי' גבורות הנ"ל, והיינו ע' הוא מה שיונק מגבורות דבינה, שבבינה הוא רק הנקודות דשם אלקים כמ"ש בפ' אחרי דס"ה הנ"ל שמספרם ע', ש' הוא מה שיונק מאלקים דפחד יצחק, פח"ד יצח"ק מספרו ש', ו' הוא מה שיונק מגבורות דמל', שהגבורות במל' הם בדעתה ששם הוא התקבצות כל הה' גבורות, והאות העיקרי דדעת הוא ו' כמ"ש בע"ח שער הירח בדרוש דאטב"ח בענין אותיות ד"ם ע"ש (והשמות בבינה גבורה דז"א ומל' הוא אה"י אלקי"ם א"ד שכולם הם גבורות (ועיין בפע"ח בכוונת תשליך בענין לאלפים) ומספרם עק"ב, היינו עק"ב עשו, שידו דיעקב הי' אותות בו שלא ישלוט בגבורותיו). אנא גרימנא לך בגין דאנת בני, כי יצחק הוא כללות ענין הגבורות והדינים. ועל דא ועל חרבך תחי', אמר רק חרב ולא דינא ודמא, יען כי חרב שהוא יניקתו מגבורה דז"א הוא הגבורה היותר קשה. גם מה דאנת בני הוא מגבורה דיצחק, שיצחק ביחוד הוא גבורה דז"א פחד יצחק (גם שם אלקים דגבורה כולל ב' השמות דבינה ומל' אהי' אד', כי מספרו כשניהם יחד, וכן עד"ז אות הראשון דחרב ח' מספרו כאות הראשון דד"ם דיין יחד).

שם. בגין דיעקב לא בעא לי' השתא וכו' בגין דאסתכל למרחוק ופליק לי' לסוף יומיא :

כי יעקב הוא בחי' רחוק לעיל ד"ה סוע"ב וד"ו רע"א, זהו שאסתכל למרחוק הוא ע"ד מרחוק ה' נראה לי האמור שם.

ויצא

דף קמו, סוף ע"ב. קמו, א. ויצא יעקב וגו' רבי חייא פתח ואמר זורח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם כו', ות"ח שמשא אף על גב דנהיר לכל עלמא מטלנוי בתרין סטריין אינון כד"א הולך אל דרום וסובב אל צפון, בגין דדא ימינא ודא שמאלא ונגיד ונפיק כל יומא מסטרא דמזרח ואזיל לסטרא דדרום ולבתר לסטרא דצפון כו' וכדין שמשא אתכניש וכו' אמר רבי חייא כד אזיל שמשא למערב האי מערב אקרי מקומו דשמשא כרסייא דילי' אתר דשריא עלי' הה"ד ואל מקומו שואף זורח הוא שם דאזיל לגבי' לאנהרא עלי' ונטיל כל נהורין וכניש לון לגבי' והיינו כמה דתנינן קב"ה אנח תפלי כו' דכתיב נשבע ה' בימינו ובורוע עוזו וכו' ובורוע עוזו אלין תפלין, וכלהו נטיל יעקב ומכניש לגבי מערב וסיהרא כניש לבתר כל אינון נהורין ובוצינין דנטיל יעקב דאיהו יהיב לה ואנהר לה כו' בגין דנטיל כל בתרין עלאין ומאן נינהו רוא דאבא עלאה ורוא דאמא עלאה ואינון תפלין שבראש כמה דתנינן כהן גדול נוטל בראש ולבתר דנטיל אבא ואמא נטיל ימינא ושמאלא ואשתכח דנטיל כלא וכו'. ויפגע במקום, מאן מקום, ר' חייא אמר דא הוא מקומו דקאמרין דכתיב ואל מקומו שואף וכו' וילן שם כי בא השמש, כד"א שואף זורח הוא שם כו' ויקח מאכני המקום, אלין אינון אבני יקר כו' דאינון תריסר אבנין עלאין כו' וישם מראשותיו כו' דההוא מקום, מאי מראשותיו כו' אלא מראשותיו לארבע סטריין דעלמא תלת אבנין לסטר צפון ותלת לסטר מערב ותלת לסטר דרום ותלת לסטר מזרח וכו' ובג"כ כתיב זורח השמש ובא השמש :

כרסייא דילי' הוא כח"ב דמל' שהם כסא לת"ת נו"ה דז"א. אתר דשריא עלי' הוא דעת דמל' שהוא מקום ליסוד. וחלקם לב' חלוקות, כי מת"ת נו"ה נמשכים חסדים למל' ומיסוד נמשכים גבורות לדעת דמל' ולמטה. הה"ד ואל מקומו שואף היינו שהשמש תנה"י דז"א שואף אל מקומו לכחב"ד דמל', ת"ת נו"ה לכח"ב דמל' הנקראים כסא (כי כמו שכסא הוא היכל קה"ק דבריאה שהוא כח"ב דבריאה, כמ"כ מה שהמל' נקראת כסא הוא כח"ב דמל', וכתיב והוכן בחסד כסא הוא החסדים המגולים דת"ת נו"ה הנמשכים לכח"ב דמל') ויסוד ז"א לדעת דמל' ולמטה הנקרא אתר (ומה שבפסוק כתיב מקומו שפירשו הוא אתר ולא כסא, הוא כי עיקר ההמשכה למל' הוא מיסוד ז"א שהוא הסמוך למל' וממנו נמשכים הגבורות למל' ועיקר בנין המל' הוא מהגבורות דוקא

כידוע, וכן בעל המאמר הוא ר' חייא יסוד ז"א הנקרא חי כמ"ש בקול ברמה בריש ביאור האד"ר ועיין בהגהות נצוצי אורות בזהר פ' נשא דקכ"ז ע"ב), נמצא ואל מקומו שואף המקום הוא כחב"ד דמל' שהוא מקום לתנה"י דז"א. אח"כ כתיב זורח הוא שם, ומפרש על זה דאזיל לגבי' כו', היינו שלא תימא שכחב"ד דמל' הם מכסים על תנה"י דז"א ומעלימים אותם, כי הרי זהו ענין המל' לכסות על ז"א ולהעלימו כמו ששם אד' דמל' הוא מכסה על שם הוי' שאינו נקרא בשם הוי' אלא בשם אד', וכמו שהמגן דשם אלקים דמל' הוא בחי' נרתק וכסוי על שמש הוי' דז"א וכמו שדוד בחי' מל' אתקין חופאה לבקר דיוסף בזה"ק פ' בלק דר"ד ע"ש, קמ"ל שהשמש דז"א זורח הוא שם, והוא כי מה שהמל' היא בחי' כסוי וחופאה להעלים הוא לגבי' בי"ע שלא יתגלה בהם שמש הוי' דז"א אבל לגבי' עצמה דמל' מאיר בה השמש דתנה"י דז"א. וזהו זורח הוא שם, היינו במערב בחי' מל' עצמה שזהו שם, זורח ומאיר השמש, והיינו שהחסדים המגולים שבת"ת נו"ה דז"א הם מאירים בכח"ב דמל' ובהכרסיא והגבורות שביסוד ז"א הם מאירים בדעת דמל' בהאתר, זהו לאנהרא עלי' הוא להאיר בהחסדים את כח"ב דמל' הכרסיא. ונטיל כל נהורין הוא מה שיסוד ז"א נוטל כל הה"ג, שלכן נקרא יסוד כל, זהו כל נהורין, כל דוקא דהיינו כל הה"ג (משא"כ לאנהרא דחסדים הוא לא כל החסדים, רק החסדים המגולים דת"ת נו"ה, ולא חסדי חו"ג) וכניש לון, היינו שיסוד ז"א מאספם יחד (כי הרי טבע הגבורות להתפרד זה מזה, כי פירוד הוא מצד הגבורות כמ"ש במאור"א מע' פרד ע"ש, מנצפ"ך שהם הה"ג מספרם פ"ר שפירושו פירור דהיינו התחלקות ופירוד, היפך דכנישו, לכן צריך לאספם יחד, ויסוד הוא המאספם יחד, וי"ל הוא ע"י הג' חסדים שביסוד הממתיקים את הה"ג ג' בירידתן ושנים בעלייתן כידוע, עי"ז מתאספים הגבורות יחד לבל יפרדו זה מזה) לגבי' היינו לתתנם לדעת דמל', והוא שכל הה"ג יחד נמשכים לדעת דמל', והיינו מה שדעת דמל' הוא בחי' קהת כמ"ש בלית להאריו"ל ר"פ בהעלותך ע"ש, קהת הוא מלשון ולו יקהת עמים דהיינו אסיפה וקיבוץ והוא מה שמתקבצים כל הה"ג בדעת דמל' ע"י יסוד ז"א המאסף ומקבץ אותם. עוד יל"פ תיבת לגבי' קאי גם על ונטיל כל נהורין, היינו מתחלה ונטיל כל נהורין לגבי' ואח"כ וכניש לון לגבי', והיינו ונטיל כל נהורין לגבי' הוא מה שנמשכים ויורדים הה"ג מיסוד ז"א לדעת דמל' ולמטה, אח"כ וכניש לון לגבי' הוא מה שיסוד ז"א (שבו מלוכש יסוד אבא) הוא המאסף ומקבץ את הגבורות במל' שיעלו רק דרך קו האמצעי שבה להגדיל את כתרה בכדי שיכנס בו הרביעי האחרון דהאור דכתר מל' כמ"ש בע"ח שער תיקון הנוקבא פ"ה ע"ש. נמצא לאנהרא עלי' הוא בהחסדים שבת"ת נו"ה, ונטיל כל נהורין וכניש לון לגבי' הוא בהה"ג, והוא כי בהשמש יש חסדים מפני שאול מתחלה בצד דרום ויש גבורות מפני שאול אח"כ בצד צפון, שדרום ימין הוא חסדים וצפון שמאל הוא גבורות כמו שאמר מתחלה מטלנוי בתרין סטרין אינון כד"א הולך אל דרום וסובב אל צפון כו' א"כ יש בו חסדים וגבורות, ומתחלה חסדים ואח"כ גבורות כי מתחלה הולך אל דרום ואח"כ סובב אל צפון, כמ"כ מה שממשיך למל' הוא מתחלה חסדים דת"ת נו"ה בכח"ב שלה, ואח"כ הגבורות שמיסוד

שלה. וזהו זורח הוא שם שמאיר וזורח בכחב"ד דמל' הן בחסדים בכחב"ב דמל' והן בגבורות בדעת דמל'. וזהו תיבת שם שקאי על מערב, הנה הנתוסף בתיבת שם על תיבת מערב הוא מספר כ"ה, והוא החסדים שבת"ת נו"ה הנתוספים בכחב"ב דמל' שהם אותיות ט' ח' ז', והגבורות הנתוספים בדעת דמל' הוא את ד' דד"ו (כי ו' דד"ו הוא האות העיקרי בדעת דמל' ולא הנתוסף) כמ"ש בע"ח שער הירח בדרוש דאטב"ח ע"ש, ביחד הם מספר כ"ח, זהו שהנתוסף בתיבת ש"ס על תיבת מערב"ב הוא מספר כ"ח (והיינו כח אד', שם אד' הוא במל', והכח דמל' הוא מאותיות ט' ח' ו' ד' שמתנה"י דו"א) ומקומו הוא המקום דכאן שכתוב ויפגע במקום וכמו שפירש ר' חייא לקמן בע"ב דא הוא מקומו דאמרן כו'. והנה האותיות העקרויות דכחב"ד דמל' הוא אבג"ו מספר י"ב זהו ויקח מאבני המקום שפירש ר' חייא לקמן שהם אבני יקר מרגלאן דאינון תריסר אבנין עלאין תריסר דוקא שהוא מספר אבג"ו, וישם מראשותיו דהוא מקום כדפירש ר"ח לקמן, כי הרי הם בכחב"ד דמל' שהם הראש דמל' וכמובן. (ומובן שכחב"ד הם הד' רוחות דהמקום דמל' כתר מזרח חו"ב דרום וצפון דעת מערב, הנה בסדר הנחתם דהאבנים אמר שם תלת לסטר צפון כו' עד ותלת לסטר מזרח, התחיל מצפון (היפך דיציאת השמש שמתחיל לצאת במזרח כנ"ל) הוא כי עיקרה של מל' הוא גבורות צד שמאל לכן התחיל מצפון, ועוד דברים בגו כי הרי בבינה דמל' שם האות העקרי הוא ג', לכן התחיל מצפון בינה דמל' ששם הוא ג' ואין צריך לגרוע ואין צריך להוסיף, ואח"כ מערב שצריך לגרוע ממנו ג' כי הרי בדעת הוא אות ו', ואת השלשה שגרע ממערב דעת הוסיף א' לב' דחכמה ונעשה ג' בדרום והוסיף שנים לא' דכתר ונעשה ג' במזרח, אמנם יותר קרוב לפרש שמאבני המקום שהם י"ב אבנים הם הי"ב בקר דבריאה שתחת הים מל' דאצי' כמ"ש והים עומד עליהם מלמעלה, והניתן בסדר צפון מערב דרום ומזרח הוא ממש כמ"ש במלכים א' ס"ו בסדר הי"ב בקר שלשה פנים צפונה ושלשה פנים ימה ושלשה פנים נגבה ושלשה פנים מזרחה (היפך דסדר הדגלים שמתחלה דגל מחנה יהודה למזרח ואח"כ ראובן לדרום ואח"כ אפרים למערב ואח"כ דן לצפון כמ"ש בפ' במדבר) והמקום שהוא מל' בחי' ים הוא עליהו דהיינו מלמעלה, ומ"מ גם הפירוש הראשון א"ש, כי הרי הפירוש הפשוט דמראשותיו שקאי על המקום הוא הראש דהמקום דמל' דהיינו כחב"ד דמל', והיינו מה שלקח י"ב אבנים דוקא, שהוא י"ב בקר דבריאה, והניחם תחת מראשותיו דמל' דהיינו תחת כחב"ד דמל', איך יתצמצמו תחת המקום הזה, הוא מפני כי בכחב"ד דמל' יש ג"כ י"ב בחי' שהם האותיות אבג"ו וכמובן).

אח"כ אמר והיינו כמה דתנינן קב"ה אנח תפלי בגין דנטיל כל כתרין עלאין ומטאן נינהו רזא דאבא עלאה ורזא דאמא עלאה ואינון תפילין שבראש כמה דתנינן כה"ג נוטל בראש ולבתר דנטיל אבא ואמא נוטיל ימינא ושמאלא ואשתכח דקב"ה נוטיל כלא. לכאורה מהו השייכות דהמימרא הוואת הכא, ולאיוזה צורך אמרה הכא, גם צריך להבין איך אמר ומאן נינהו רזא דאבא

עלאה ורזא דאמא עלאה ואינון תפילין שבראש כו' ואח"כ נקט ימינא ושמאלא, משמע מלשון זה שרזא דאבא עלאה ואמא עלאה הם בלבד הם התפילין שבראש וימינא ושמאלא הם בחי' שאחר זה. הרי לא כן הוא כי אבא ואמא הם רק הבי' פרשיות קדש והי' כי יביאך, והפרשיות שמע והי' אם שמוע הם ימינא ושמאלא כידוע, וא"כ הול"ל ימינא ושמאלא קודם ואינון תפילין שבראש ואחר כך ואינון תפילין שבראש שיהא קאי על כל הד' אבא ואמא וימינא ושמאלא, ואיך אמר קודם ימינא ושמאלא מיד אחר רזא דאבא עלאה ורזא דאמא עלאה ואינון תפילין שבראש, שמשמע שאבא ואמא בלבד הם כל התפילין שבראש ולא הימינא ושמאלא, אתמהה. (ודוחק לפרש שרזא דאבא עלאה הוא התפילין דר"ת שהם מוחין דאבא ורזא דאמא עלאה הוא תפילין דרש"י שהם מוחין דאמא (או רזא דאבא עלאה הם הפרשיות ורזא דאמא עלאה הם הבתים) וימינא ושמאלא הם הרצועות המקיפות את הראש לימין ושמאל שהם חסד וגבורה כמ"ש בפע"ח שער התפילין פ"ב בד"ה ונבאר ענין הרצועות ע"ש, כ"ז הוא דוחק. גם אם ימינא ושמאלא רומזו על הרצועות, למה לא נקט גם הקשר דתש"ר שהוא ת"ת כמש"ש). גם צ"ל לאיזה צורך הביא כמה דתנינן כה"ג נוטל בראש. והענין הוא כי הנה ההמשכות הללו דתנהי' דז"א למל' הוא הד' פרשיות דתפילין ש"י כמ"ש בזה"ג דרס"ג רע"א ועד"ה הא בתראה נטלא תפילין דהיא שמאלא כו' ומאן אינון תפארת נצח הוד יסוד והיא ה"א דידכה כו' ע"ש, והיינו התפילין של ראש שהוא התפילין דז"א הוא חו"ב וחז"ג דדעת, והוא התפילין דשמש הוי' דז"א, ונרמזים התפילין במלת שמש והוא כי בתפילין של ראש יש ב' שינין מימין ומשמאל וביניהם הוא הד' בתים שבתוכם הוא הד' פרשיות, זהו מלת שמש שהוא ב' שינין מימין ומשמאל וביניהם הוא אות מ' שהוא דפ"י הוא הד' בתים שבתוכם הד' פרשיות (ובפרט יש ג' בחי' תפילין דרש"י מוחין דאימא, ודר"ת מוחין דאבא, ודשמושא רבא הכולל שניהם יחדו כי הם אצבעיים לנגד מוחין דאבא ומוחין דאמא יחד, והם דא"א הכולל או"א כמ"ש בפע"ח שער התפילין פ"י ע"ש זהו שמש מלשון שמושא רבא, שהתפילין הללו כולל מוחין דאבא ודאמא יחד, והיינו מה שאמר הכא רזא דאבא עלאה ורזא דאמא עלאה), והוא בחי' השמש כשיוצא ממזרח לתאיר, הוא תפילין של ראש שהם מגולים זמא שאח"כ נכנס השמש במערב בחי' מל', שהוא כניסת תנהי' דז"א במל', הוא כמו כניסת הד' פרשיות בהבית א' דמל', והיינו שהד' פרשיות דתש"י נמשכים מהד' פרשיות דתש"ר, והוא מה שהשמש בחי' ז"א לוקח המוחין שהם הד' פרשיות דתש"ר הנה אח"כ בא ושקע במערב דמל' דהיינו שמכניס הד' מוחין בתפלה של יד בבחי' מל' (וביאט השמש במערב הוא בלילה שאינו זמן גלוי, הוא כמו תפלה של יד שלך לאות ולא לאחרים לאות, שאינו מגולה), אמנם הרי באמת הפרשיות דתש"י אינם כמו הפרשיות דתש"ר, כי הד' פרשיות דתש"ר הם חו"ב חז"ג דאבא לדעת ר"ת וחז"ב חז"ג דאמא לדעת רש"י משא"כ הד' פרשיות דתפילין של יד הם חז"ב דאבא וחז"ב דאמא לכל הדעות סמ"ש בפע"ח שער התפילין פ"ח ע"ש, א"כ מה שאמרנו שהפרשיות דתש"י נמשכים מהפרשיות דתש"ר אין זה מכל הד' פרשיות דתש"ר רק מהב' פרשיות קדש והי' כי יביאך, וגם

זה רק מהתש"ר דשמושא רבא, כי מתפילין ש"ר דרש"י בלבד יוכל להמשך רק חו"ב דאמא ומתפילין ש"ר דר"ת יוכל להמשך רק חו"ב דאבא, ורק מתפילין ש"ר דשמושא רבא ששם הוא התערבות דב' הבחי' דאבא ואמא יחדו מהם נמשך הד' פרשיות דתש"י שהם חו"ב דאבא וחו"ב דאמא הנמשכים מהפרשיות קדש והי' כי יביאך דתש"ר דשמושא רבא, וכמובן, וזהו מה שמהמשך דו"א, והוא התש"ר דשמושא רבא דוקא כנ"ל, נמשכים הד' פרשיות לתש"י דמל' שזהו כניסת השמש במערב דמל', והוא דוקא מהפרשיות קדש והי' כי יביאך דתש"ר דשמושא רבא שהם חו"ב דאבא וחו"ב דאמא יחדו מהם נמשך הד' פרשיות דתש"י דמל' שהוא כניסת השמש במערב דמל'. והשתא א"ש מה שאמר שהתפילין הם רק רזא דאבא עלאה ורזא דאמא עלאה, ולא קחשיב מקודם גם ימינא ושמאלא שהם חו"ג הפרשיות דשמע והי' אם שמוע, הוא כי בהפרשיות דתש"י הוא רק חו"ב דאבא וחו"ב דאמא יחדו, שהוא בחי' כניסת השמש במערב וזה נמשך מהפרשיות קדש והי' כי יביאך דתש"ר דשמושא רבא, א"כ מה ששייך לחשוב התפילין דשמש דו"א, דהיינו מה שמקבל הוא המוחין, שהוא התש"ר דשמושא רבא שלו, לענין מה שאח"כ נכנס במערב דמל' שהוא כניסת הד' פרשיות בתש"י דמל', שלענין זה מיירי בנדו"ד, מובן ששייך לחשוב בזה רק רזא דאבא עלאה ורזא דאמא עלאה שהם הפרשיות קדש והי' כי יביאך חו"ב דאבא וחו"ב דאמא, ולא גם ימינא ושמאלא שהם הפרשיות שמע והי' אם שמוע דתש"ר דשמושא רבא, ועפ"ז יובן ג"כ דקדוק הלשון רזא דאבא עלאה ורזא דאמא עלאה, מהו התיבות רזא ועלאה בכ"א מהם ולא די כשהי' אומר אבא ואמא, הנה עפ"י המבואר א"ש, והוא כי החו"ב דאור"א שבתש"ר דשמושא רבא אינם חו"ב עצמן, כי תש"ר דשמושא רבא הם מבחי' א"א בחי' כתר, אלא שזהו מצד שא"א כולל אור"א (כי אור"א מחופים תחות המזלות נצר חסד ונקה דהדיקנא דא"א) הנה מובן שבחי' אלו הם רזא ועלאה דבחי' אור"א עצמן, שהם הסוד שבבחי' העליונה דאור"א, ואינן תפילין שבראש כמה דתנינן כהן גדול נוטל בראש, היינו הביא ראי' לזה שהם רזא דאבא עלאה ורזא דאמא עלאה, שזהו בחי' דאור"א כמו שהם כלולים בא"א, כי הרי על תש"ר נאמר תפילין שבראש וכמו"כ בכה"ג איתמר נוטל בראש, הנה ידוע שכה"ג קאי על אבא עלאה כמ"ש במאירא מע' כהן גדול, ע"ש, א"כ על כרחך מה שהוא נוטל בראש, הוא שהוא נוטל בחי' שלמעלה ממנו, והיינו שהוא נוטל מבחי' א"א שהוא למעלה ממנו, א"כ מתפרש הראש על א"א (שאותו יתכן לקרא ראש כי הוא הפרצוף הראשון דאצי', משא"כ חכ' אבא נק' ראשית, ועיין בלקו"ת בד"ה ראה אנכי נותן בפ' מראש מקדם ע"ש) א"כ כמו"כ מה שאמרו בתפילין, תפילין שבראש, הוא הראש דא"א, והיינו רזא דאבא עלאה ורזא דאמא עלאה, שזהו אור"א כמו שהם כלולים בא"א, דהיינו המזלות נצר חסד ונקה, הם הם הרזא דאבא עלאה ואמא עלאה (וזהו מה שאמר רזא בכ"א בפ"ע ולא רזא א' על שניהם, הוא כי הרזא דאבא עלאה הוא המזל נצר חסד ורזא דאמא עלאה הוא המזל ונקה, א"כ הם ב' בחי' רזא, לכ"א רזא בפ"ע, ולא רזא א' על שניהם) ולפי הידוע שתיבת רזא מורה על יסוד בכל מקום כמ"ש במאירא מע' רז' ע"ש, הנה בהמזלות יש ג"כ בחי'

יסוד בכל א' מהם, בהמזל נצר חסד יסוד דכתר מקיף ובהמזל ונקה יסוד דכתר פנימי כמ"ש בקול ברמה בביאור האד"ר בביאור התקוני דיקנא, ועיין ג"כ בע"ח שער א"א פ"י ע"ש, (ולפי"ז י"ל ההפך בין מה שכה"ג נוטל בראש ותפילין שבראש, הוא כי בתפילין הוא מבחי' היסודות שבהמזלות כנ"ל ובה"ג הוא מבחי' החסדים שבהמזלות, שבמזל נצר חסד הוא חסד פנימי דכתר ובמזל ונקה הוא חסד מקיף דכתר כמ"ש במקומות הנ"ל, וכה"ג הוא בחי' חסד א"כ ע"כ מה שנוטל בראש הוא ג"כ מבחי' החסדים שבהמזלות). וכן אם יתפרש שכה"ג הוא בחי' החסד שברישי כתפין דא"א סרס התחלקות לב' זרועות המבואר בע"ח שער הזיווגים פ"ה, וכמ"ש ברמ"ז פ' יתרו דס"ז ע"ב בפ"י המאמר אית מלך לעילא כו' וכהן דאקרי גדול כו' ע"ש, ע"כ לומר מה שהוא נוטל בראש היינו בראש דא"א שלמעלה מבחינתו עצמו, והוא שמקבל מבחי' חו"ב דא"א, כי הרי הוא אחר הבינה דא"א שבגרון, שבהגרון הוא יסוד דבינה דא"א, ושם הוא ג"כ החיך שבו יסוד דח"ס דא"א (כי יחוד חיך וגרון דא"א הוא ע"י יסודותיהם כמבין, ועיין בשער הולדת א"א חו"ן פ"א ובשער מ"ן ומ"ד דרוש י"ד ע"ש) וכמו"כ בתפילין שבראש הוא רוא דאבא עלאה ורוא דאמא עלאה יתפרש זה על חו"ב דאריך והב"פ רוא הוא יסודותיהם שבחיך וגרון, שהם הרוא דא"א דאצ"י, וכמבין, וא"א לחשוב במה שכה"ג נוטל בראש גם את הדעת שבכתפין דא"א המבואר בע"ח שער הנסירה פ"ו, שמוה הוא שרש הב' פרשיות שמע והי' אם שמוע שהם התריין עטרין דדעת דז"א ששרשם הוא מהדעת שבין כתפין דא"א כמ"ש, כי הרי החסד הזה הוא למעלה מזה כמ"ש מזה במ"א בס"ד, ואיך שייך לומר שנוטל במה שלמטה ממנו, וגם על בחי' זו לא יתכן לומר בראש כי הרי זהו בין כתפין ולא בראש. אלא ע"כ פי' בראש קאי על חו"ב דא"א, א"כ כמו"כ מה שתפילין הוא בראש, הכוונה הוא על הרוא דאבא עלאה ורוא דאמא עלאה שהם הם הבחי' הללו שבבחי' בראש האמור בכה"ג, והוא הב' פרשיות קדש והי' כי יביאך שבתש"ר דשמושא רבא. ודע שהאמור כאן כה"ג נוטל בראש קאי זה על מה שהכה"ג הי' מניח תפילין בראש (ולא ביד) כדאינא בזבחים דייט סוע"א שער והי' נראה בין ציץ למצנפת ששם מניח תפילין ע"ש (ומזה ג"כ מוכח שהתפילין הללו הם מחו"ב דא"א, כי הרי הציץ הוא בחי' יסוד אבא כידוע, א"כ התפילין שהם בגובה למעלה מן הציץ ע"כ שהם בחי' גבוה יותר, דהיינו מא"א, והיינו ע"ד התש"ר דשמושא רבא). ויל"פ ג"כ נוטל בראש לא קאי על תפילין רק על חלוקת קדשים האמור במס' יומא דיי"ד ע"א במשנה ונוטל חלק בראש, הנה כשם מה שנוטל בראש הוא החצי מן הכל כדאינא בגמרא שם דיי"ז ע"ב דעת רבי מחצה לאהרן ומחצה לבניו, וכן איפסקא הלכתא ברמב"ם הלכות תמידין ומספין ספ"ד ע"ש, הרי שמה שנוטל בראש הוא נוטל החצי, א"כ בגד"ד בתפילין ג"כ מה שהם תפילין שבראש הוא החצי דהיינו הב' פרשיות קדש והי' כי יביאך שהם חו"ב ובתש"ר דשמושא רבא הוא חו"ב דא"א יחד כמו שהם בכתר, זהו שהביא ראי' מכה"ג שנוטל בראש.

אח"כ אמר ולבתר דנטיל אבא ואמא נטיל ימינא ושמאלא, לכאורה

התיבות דנטיל אבא ואמא. למותר הם והול"ל ולבתר נטיל ימינא ושמאלא. גם בכאן לא אמר רזא דאבא עלאה ורזא דאמא עלאה רק אבא ואמא (ודוחק לומר שסמך על מה שאמר מקודם רזא ועלאה בכ"א מהם לכן לא אמר עוד הפעם), ובכלל לאיזה צורך אמר זה הכא. הענין הוא כי אם לא הוי אומר זה הוי אמינא שבתש"ר דו"א יש ג"כ רק חו"ב דאבא וחו"ב דאמא, וגם זה רק תפילין ש"ר דשמושא רבא ולא דר"ת ולא דרש"י, ובאמת אינו כן כי זה רק בתש"י דרחל שהוא התש"ר שלה, שם הב' פרשיות שמע והי' אם שמע הם מחו"ב דאמא שכחו"ג יחשבו לגבי חו"ב דאבא, אבל בתש"ר דו"א הב' פרשיות שמע והי' אם שמע הם חו"ג דדעת הכולל ב' עטרין דחו"ג, ובתש"ר דו"א יש גם תפילין דר"ת ותפילין דרש"י לא רק דשמושא רבא (ומש"א מקודם ואינון תפילין שבראש רק על רזא דאבא עלאה ורזא דאמא עלאה ולא גם על ימינא ושמאלא, הוא מפני כי בההמשכה דתש"י למל' שייך רק חו"ב ולא חו"ג, שהד' פרשיות שבתש"י הם חו"ב דאבא וחו"ב דאמא אך בתש"ר הפרשיות שמע והי' אם שמע הם חו"ג דדעת וכנ"ל) לכן אומר שאינו כן, אלא ולבתר דנטיל אבא ואמא, אבא קאי על תפילין דר"ת והוא הב' פרשיות קדש והי' כי יביאך דתפילין דר"ת חו"ב דאבא, ואמא קאי על תפילין דרש"י הב' פרשיות קדש והי' כי יביאך חו"ב דאמא, ולכן לא אמר כאן רזא ועלאה שזה שייך רק באו"א כמו שכתר כוללם וכנ"ל מהו ענין זה, רק אבא ואמא והוא המוחין דאבא ואמא עצמן. ואמר דנטיל פ"א (לא ב"פ דנטיל דאבא ודנטיל דאמא) על שניהם יחד, כי מקום יש בראש להניח שני תפילין כא', שזה רומז על תפילין דר"ת ותפילין דרש"י, וכמ"ש בפע"ח שער התפילין רפ"ט ע"ש (והאמור שם שזהו ב' הקומץ כנראה הוא סעות הדפוס כי ליתא שם רק ב' המוצא תפילין בעירובין דצ"ה ע"ב ובע"ז דמ"ד ע"א) לכן אמר דנטיל פ"א על שניהם יחד. נטיל ימינא ושמאלא זה קאי על הב' פרשיות שמע והי' אם שמע שבתש"ר שהם חו"ג דדעת, וחו"ג דדעת הוא בחי' א' בכלל בכל התפילין הן דשמושא רבא והן דר"ת והן דרש"י, כי התרין עטרין דדעת דו"א שרשם הוא מהב' כתפין דא"א כנ"ל, ואשתכח דנטיל כלא, כל הבחי' תפילין הן דש"ר והן דר"ת והן דרש"י, ונרמז זה ג"כ במלת שמ"ש שהוא ר"ת שמושא, או שלום כי כך הי' שמו (כמ"ש בפע"ח שם ברמז כי אחרית לאיש שלום) מ' ס"ת תם, ש' ר"ת שלמה שמו של רש"י, אך יותר מכולם נרמז השמושא רבא כי שמושא הוא ממש כמו שמש, וגם נרמז בשמש האות הראשון והאחרון דשמו שלום והוא ש"מ ודש"מ, והאות ש' השני ר"ת שמושא, משא"כ מר"ת נרמז רק האות האחרון מ' ומרש"י האות הראשון דשלמה, הוא מפני כי התפילין דשמושא רבא כולל דר"ת ורש"י גם יחד, והוא המקור להם, וכנ"ל. אמנם לא רק מפני זה בלבד (דהיינו מפני שאם לא הובא זה הוי אמינא כו') הובא זה אלא אפילו מפני ההמשכה לתש"י דמל', בחי' כניסת השמש במערב, ג"כ שייך הכא, והוא אם כי הד' פרשיות דתש"י הם מחו"ב דאבא וחו"ב דאמינא, שלכן אמר ואינון תפילין שבראש מיד אחר שאמר רזא דאבא עלאה ורזא דאמא עלאה, יען כי בנדוד' בההמשכה לתש"י, שהוא בחי' כניסת השמש במערב, המשכת התפילין הוא רק מרזא דאבא עלאה

ורזא דאמא עלאה וכנ"ל, מ"מ גם מה שאמר ולבתר דנטיל אבא ואמא כו' ג"ז שייך להמשכה לתש"י דמל', כי הרי בזהר ואתחנן הנ"ל מבואר שהד' פרשיות דתש"י הם לנגד תנה"י, ולכאורה מה שייכות דת"ת ויסוד לכאן הרי החור"ב דאבא וחור"ב דאימא הם נמשכים לנו"ה דז"א שלנגדם הוא התרין מוחין דגליפין במל' שהם חור"ב דמל', שבינה נחשבת לחור"ג לגבי חכמה שנחשב לחור"ב וכמ"ש בפע"ח שער התפילין פ"ח, אבל מה שייך ת"ת שממנו נעשה כתר מל' לענין הפרשיות דתש"י שהם המוחין, ומה שייך יסוד לענין הפרשיות דתש"י, יסוד הוא הקשר דתש"י שממנו נעשה דעת דמל' שבכתפין כמש"ש, ואינו שייך לענין הפרשיות דתש"י שהם המוחין שבראשה. אך הענין הוא אם שבעיקר הד' פרשיות דתש"י הם לנגד נז"ה דז"א ששם הוא חור"ב דאבא וחור"ב דאמא, מ"מ גם ת"ת ויסוד שייכים לזה, והוא כי אם נעריך בסדר המשכת תנה"י דז"א למל' יהי' זה על סדר המשכת המוחין חור"ב חור"ג לז"א, שבסדר המשכת המוחין לז"א נמשך מתחלה חכ' ואח"כ בינה ואח"כ עטרא דחסד ואח"כ עטרא דגבורה, שהם הד' פרשיות קדש והי' כי יביאך שמע והי' אם שמע, כמור"כ בהמשכה מתנה"י דז"א למל' נמשך מתחלה מנצח דז"א לחכ' דמל' ואח"כ מהוד לבינה דמל' ואח"כ מת"ת לכתר מל' ואח"כ מיסוד לדעת דמל', וכמ"ש במ"ח מס' קטנות רחל פ"ב מ"ג כיצד בשנה אחת חזר אור השמש דחסד שבנצח דז"א כו' בנקודת חכמתה כו' ובמ"ד ובשנה אחת כן עשה חסד שבהוד כו' בנקודת בינתה כו' ובמ"ה ובארבע חדשים כן עשה רבוע חצי שליש החסד התחתון שבת"ת בנקודת כתרה כו', ובריש פ"ג אח"כ ע"י גבורות גשמים שביסוד אימא שעלו כמאורי אש מיסוד ז"א ונכנסו בה כו' כיצד בשנה אחת נכנסו חמשה נקודות גבורות שהם מנצפ"ך בנקודת דעתה כו' ע"ש, ועיי' בפ' המ"מ וטעם עצו שם, הרי שהסדר הוא מתחלה מנצח לחכמתה ואח"כ מהוד לבינתה ואח"כ מת"ת לכתרה ואח"כ מיסוד לדעתה (וכן הוא הסדר בכל ההמשכות שאח"כ, בשנה ד' מנצח לחסדה, ובשנה ה' מהוד לגבורתה ובד' חדשים השניים הרביע הב' מת"ת לכתרה, ובשנה ו' מגבורות דיסוד לתפארתה, וכן אח"כ בשנת ז' מנצחו לנצחה ובשנת ח' מהודו להודה ובד' חדשים השלישים הרביע השלישי מתפארתו לכתרה, ובחצי יום מגבורות דיסודו לרחמה, כמש"ש בפ"ג ובפ"ד ורפ"ה, הרי שסדר ההמשכות מתנה"י דז"א אלי' בכל חלוקה הוא הסדר מתחלה מנצח ואח"כ מהוד ואח"כ מת"ת ואח"כ מיסוד, אך לענין דידן נוגע רק מה שנמשך בכחב"ד שלה ולא גם מה שנמשך בחג"ת נהי"מ שלה, וכמובן), א"כ אם נעריך ונדמה זה לסדר המשכת המוחין חור"ב חור"ג בז"א, יהי' נצח והוד ע"ד חכמה ובינה ות"ת ע"ד חסד ויסוד ע"ד גבורה, ואל תתמה מה שאנו חושבין ת"ת לחסד ויסוד לגבורה, כי כן הוא שת"ת נוטה לימין ויסוד נוטה לשמאל, בשגם מת"ת נמשך חסדים לכתרה ומיסוד נמשך גבורות לדעתה, ואל תתמה איך אנו חושבין נז"ה לחור"ב ות"ת הגבוה מהם לחסד, הוא כשתעמיק דעת תמצא שגם במוחין דז"א כן שעטרא דחסד בפרט א' גבוה גם מחור"ב, כי הרי מה שנעשה עטרא דחסד שהוא מה שנחלק הדעת לחור"ג הוא ע"י המשכה מח"ס דכתר כמ"ש בזה"ק פ' ואתחנן דרס"ב ע"א ומשירותא דמוחא עלאה סתימאה דע"ק

דאטמשיך בההוא ז"א אשתכחו ד' מוחי וכמ"ש מזה בפע"ח שער התפילין פ"ד ע"ש, ועיין מזה בסידור שער התפילין ע"ש, והוא כי הדעת כשנחשב למוח א' הוא רק בחי' גבורות היינו שגם העטרא דחסד שבו הוא שם אלקים בחי' גבורה, וכשחושבין אותו לב' מוחין אז ניכר העטרא דחסד לחסד, ועיין בע"ח שער מוחין דקטנות סופ"ב ע"ש, הרי שהעטרא דחסד נמשך מצד מוחא דכתר דוקא, וכן עפ"י פשוט פ' שמע שבה הוא היחוד אלקי אחדות פשוטה וקבלת עומ"ש, ובפסוק ראשון שבה בו גופא נרמזו כל הד' מוחין חו"ב חו"ג והוא הוי' אלקינו הוי' אחד ועיין בזה"ק פ' ואתחנן דרס"ג ע"א בד"ה שמע ישראל ודרס"ד ע"ב ותבין, מובן שהיא גדולה מכל שארי הג' פרשיות וכמ"ש מזה ברשימה דרבי נטע נטיעה בפורים ע"ש, א"כ מובן לפי"ו שיתכן לומר שההמשכה מת"ת דו"א לכתר מל' הוא ע"ד העטרא דחסד ומיסוד דו"א לדעתה הוא ע"ד עטרא דגבורה, והיינו מה שאמרו בזהר הנ"ל שהד' פרשיות דתש"י הם לנגד תנה"י, וא"כ מה שאמר ולבתר דנטיל אבא ואמא נטיל ימינא ושמאלא, שייך ג"כ להד' פרשיות דתש"י דמל', שבנדוד"ד הו"ע כניסת השמש במערב דמל', וכמובן.

אמנם לפמשנ"ת עד עתה שהתפילין בראש שאמר הכא הוא תש"ר דז"א, ומה שאמר ואינן תפילין שבראש מיד אחר רזא דאבא עלאה ורזא דאמא עלאה קודם שאמר שנטיל ימינא ושמאל, הוא מצד שההמשכה לתש"י דמל' הוא רק מחו"ב דאבא וחו"ב דאמא, הנה אין זה מדוקדק עדיין, כי הרי עכ"פ פשטא דמלתא ואינן תפילין שבראש, קאי על התפילין ש"ר עצמו ולא רק מה שנמשך ממנו להד' פרשיות דתש"י, והתש"ר עצמו הרי אינו בחי' תפילין קודם שנטיל ימינא ושמאלא חו"ג דדעת, לוא יהא אפילו בתש"ר דשמושא רבא וכמובן, וא"כ איך אומר ואינן תפילין שבראש קודם שאמר שנטיל ימינא ושמאלא, וע"כ לומר שגם בתש"ר עצמו הוא בחי' תפילין מיד אחר שנטיל רזא דאבא עלאה ורזא דאמא עלאה, קודם שנטיל ימינא ושמאלא, אך הענין הוא כי הרי מה שהובא כל זה מן והיינו כמה דתנינן קב"ה אנח תפלי כו', הוא על בחי' יעקב הנק' שמש, הנה מה שאמר קב"ה אנח תפלי כו' ואינן תפילין שבראש, הוא תפילין של ראש דיעקב, ותפילין של ראש דיעקב באמת הם רק מחו"ב דאבא ומחו"ב דאמא כמ"ש בפע"ח שם, א"כ א"ש היטב מה שאמר על התש"ר עצמו (שהוא תפילין ש"ר דיעקב) ואינן תפילין שבראש מיד אחר רזא דאבא עלאה ורזא דאמא עלאה קודם שאמר שנטיל ימינא ושמאלא, וכל מה שנת' לעיל בהד' פרשיות דתש"י דמל' שהם נמשכים מהתש"ר דשמושא רבא ולא מתש"ר דר"ת ודרש"י, מובן שכמו"כ הוא בתש"ר דיעקב, כי מאחר שתש"ר דיעקב הוא מחו"ב דאבא וחו"ב דאמא יחד, ע"כ שהוא מהתש"ר דשמושא רבא שיש שם ב' הבחי' יחד, ומה שאמר אח"כ ולבתר דנטיל אבא ואמא נטיל ימינא ושמאלא, שנת"ל מהו ענין זה בתש"י דמל', שהוא מה שהד' פרשיות דתש"י הם לנגד תנה"י דו"א וכנ"ל באריכות שיתכן זה, כמו"כ ממש הוא ביעקב כי הרי יעקב ג"כ כחב"ד שלו הוא לנגד תנה"י דו"א מצד הפנים דו"א ע"ד כמו שכחב"ד דרחל הוא לנגד תנה"י דו"א מצד האחור דו"א וכידוע, ומהתפילין של ראש דיעקב נמשך אח"כ בבחי'

אור חור ונעשה ממנו תש"י דרחל, שברחל גופא הוא תש"ר שלה כמ"ש בפע"ח שם, והיינו מה שהשמש בחי' יעקב, שיצא מבאר שבע, והוא כמו בחי' תש"ר דיעקב, בא ונכנס למערב, שהוא וילך חרנה, הוא מה שמתש"ר דיעקב נעשה באור"ח תש"ר דרחל (שבערך ז"א היא תש"י שלו) והשתא א"ש ומדוקדק הכל היטב (משא"כ לפי פירוש הקודם שהתש"ר הוא דו"א, הנה מלבד שקשה האמור לעיל למה הקדים לומר תפילין שבראש קודם שאמר שנטיל ימינא ושמאלא, יוקשה עוד הרי התש"י דרחל (שבה גופא הוא תש"ר) אינו נמשך ישר מהתש"ר דו"א, כי הרי מתחלה נמשך מז"א ליעקב ומיעקב נמשך באור"ח לרחל, משא"כ לפי פירוש זה א"ש כי מיעקב נמשך לרחל).

והנה עפ"משנ"ת בס"ד א"ש רק מה שהביא כל זה, מן והיינו כמה דתנינן קב"ה אנח תפלי כו' עד ואשתכח דנטיל כלא, הכא, כי יש לכ"ז שייכות הכא, אבל אכתי אינו מובן לאיזה צורך הביא כל זה הכא וכלום מה חסר בלא זה, הכי משום שתפילין הם ג"כ עד"ו דויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, וע"ד מזרח השמש כו' זורח הוא שם, צריך להביא גם ענין תפילין הכא, הענין הוא כי הנה ר' חייא בא לפרש בכאן את הפסוק ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה על פי הפסוק זורח השמש כו' זורח הוא שם, הנה בהפסוקים האלו נרמז ענין תפילין, כי השמש רומז על תפילין כנ"ל ומה שהוא יוצא ממזרח ומטלנוי לדרום ולצפון שהם ימינא ושמאלא הוא כמו הד' פרשיות דתש"ר שהם אר"א בחי' מזרח והב' עטרין דחר"ג בחי' דרום וצפון, ונכנס כ"ז במערב דמל' הוא הד' פרשיות דתש"י, והד' פרשיות דתש"ר דיעקב וכן דרחל הם חו"ב דאבא וחר"ב דאמא שהם רוא דאבא עלאה ורוא דאמא עלאה שזהו חו"ב כמו שהם תחת המזלות נצר חסד ונקה כנ"ל, הנה נרמז כל זה בהתבות זורח הוא שם, זור"ח ה"א מספר ע"ב קס"א שקאי על אר"א, ועם תיבת ש"ם הוא מספר נצ"ר חס"ד תנ"ק"ה במכוון, וכן בהפסוק ויצא יעקב כו' נרמז כל זה, והוא כי מה שנקרא המקום באר שבע הוא ע"ש שבועה כמ"ש כי שם נשבעו שניהם וע"ש שבועה כמ"ש ויקרא אתה שבועה על כן שם העיר באר שבע, הנה כ"ז שייך לענין תפילין כי הרי על תפילין כתיב שבועה כמ"ש נשבע ה' כו' ובזרוע עזו ודרז"ל ובזרוע עזו אלו תפילין, וכן שבועה שייך לתפילין והוא הו' יודי"ן שבהב' שיני"ן דתש"ר, וכן מלת באר הוא מספר הו"י אלקים הו"י אד' הוא כמו הד' פרשיות שהם אבא ואמא וימינא ושמאלא, הד' מוחין, ומלת שב"ע הוא מספר הו"י אלקים מלא היינו הרוא דאבא עלאה ורוא דאמא עלאה, ומספר בא"ר שב"ע הוא מספר תפילין עם האותיות במכוון, ובמבאר שבע נרמז ג"כ מה שכה"ג נוטל בראש, כי תיבות כה"ן גד"ל (בפ' מסעי כתיב הכהן הגדל חסר ו') ברא"ש הוא מספר מבאר שבע במכוון, גם מ"ב דתיבת מבאר וע"ב דתיבת שבע הוא כמו הב' פרשיות שמע והי' אם שמע * שבהם הוא השמות מ"ב ע"ב, ואותיות רא"ש שבאמצעם הוא כמו הב' פרשיות קדש והי' כי יביאך שהם בראש כנ"ל, ומספר בא"ר שבע הוא מספר טטפ"ת ע"ז, היינו תפילין שהם טטפת ונקראים עז כנ"ל, ואח"כ כתיב וילך

(*) בהכתיב כתוב ב' פעמים והי' אם שמע.

חרנה שדרש שהוא מערב. הנה כשתצרף תיבת מערב לתיבת חרנה הוא מספר בא"ר שב"ע במכוון, והיינו בא"ר שב"ע הוא התש"ר וחרנה מערב הוא התש"י. ופירוש ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה בחי' מערב, הוא שהמשיך מהתש"ר לתש"י, והיינו כשם שיש ד' פרשיות בתש"ר כמו"כ הם בתש"י, והוא שהמשיך מהתש"ר שלו דיעקב להתש"ר דרחל (שהוא בחי' תש"י דז"א) כנ"ל. ומספר כל הפסוק הוא אלף רל"ג דהיינו ב"פ כתף עם ע"ב קס"א, הוא הד"פ דתפילין שהם ט"ט בכתפי שתיים כתפי דוקא דהיינו הב"פ כתף שהוא הב' פרשיות שמע והי' אם שמוע ופת באפריקי שתיים פרקי הידים דא"א שהם הב' פרשיות קדש והי' כי יביאך שהם בחי' ע"ב קס"א מספר רג"ל ועיין במארא מע' טטפת ע"ש. הרי שהפסוק הזה שייך לענין תפילין, ובעל המאמר הוא ר' חייא מלשון חיים, והוא בחי' תפילין שעל ידם נמשך חיים וכמ"ש בפע"ח ריש שער התפילין ע"ש, לכן מכ"ז הביא כל זה הכא.

דף קמז, א. סתרי תורה. ויצא יעקב בקטרא דסתימו מגו סתרא סתימו נפקא :

קטרא דסתימו הוא יסוד אבא, כי יסוד נקרא קשר. מגו סתרא סתימו הוא יסוד אימא כי יסוד נוקבא הוא בסתר חלל שקוע. ומיוחד אורא נפק ז"א.

דף קמז, ב. סתרי תורה. בהאי זה"ר שארי מאן דשארי שמא איהו לההוא דסתיים דלא ידיע כלל :

לההוא דסתיים הוא אריך, דלא ידיע כלל הוא עתיק רדל"א, בהאי אתחזי מהימנותא דכלא, הוא כמ"ש תתן אמת ליעקב והוא התיקון ואמת שבפנים דא"א שמאיר שם עתיק (כי דעת דעתיק אסהיד באנפין) ומתגלה בז"א יעקב, דעיין בלקו"ת בהביאור דמצאניהם למסעיהם. שלימו דכל סטרין איהו עלאה ותתאה, היינו כל הו"ק, הד' רוחות הם כל סטרין, ועלאה ותתאה הוא מעלה ומטה, ות"ת יעקב כולל כל הו"ק והוא ו' שבשם (ושארי מאן דשארי, י"ל קאי על א"ק, כי א"ק נקרא אדם שכולל הכל, וכן ת"ת דז"א נק' אדם כמ"ש כתפארת אדם, וד"ל).

דף קנא, א. אמר ר' אחא אמר יעקב השתא לא אצטריכנא לדינא כד איתוב לבית אבא אתכלילנא דינא ואתקשר בוי'. אמר רבי יוסי לאו הכי אלא אמר השתא כו' דינא אצטריכנא לנטרא לי עד דאיתוב בשלם לבית אבא אבל כיון דאיתוב בשלם אתכלילנא רחמי דינא ואתקשר בקשורא מהימנא לאכללא כלא כחד :

כל אחד מהם ס"ל כפי בחינתו ומדריגתו. והיינו ר' אחא הוא בחי' תפארת מדת הרחמים, כשמו אחא שרומז על ת"ת שנק' אח (כידוע בפ"י טוב שכן קרוב מאח רחוק, שכן יסוד אח ת"ת). ור' יוסי גי' אלקים, בחי' דין, והוא בחי' מל' הנבנית מגבורות (כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר). לכן ר' אחא ס"ל שאמר השתא לא אצטריכנא לדינא רק לרחמי בלבד, ורק כשישוב לבית אביו יצחק מדת הדין או יתכלל יעקב מדה"ר הוי' ביצחק מדה"ד אלקים. ור' יוסי ס"ל כבחינתו הוא מספר אלקים דין, שהשתא אצטריכנא לדינא לנטרא כו', ודקדוק הלשון בר' אחא אתכלילנא דינא ואתקשר בוי'.

מהו אתכלילנא ומהו אתקשר, ובר' יוסי איתמר ג"כ אתכלילנא ואתקשר אך הוסיף באתקשר תיבות בקשורא מהימנא, והוסיף עוד לאכללא כלא כחד. יל"פ כי לדעת ר' אחא יתפרש בית אבי על בינה, כי יצחקוא גבורה ובינה היא הבית שלו, או יתפרש אבי הוא חכ' הנקרא אב ובינה היא בית לחכ', והיינו יש"ס ותבונה שהוא בינה בכלל, אבי הוא יש"ס יצחק (עין בל"ת להאריז"ל ר"פ תולדות) ותבונה היא בית ליש"ס. ואמר השתא לא איצטריכנא לדינא, ויהי' יעקב במדתו מדת הרחמים ת"ת ח"א בכלל, וכד איתוב לבית אבא, לבינה, אתכלילנא רחמי המדה שלי בדינא דבינה, ואתכלילנא הוא מה שהוא רחמי יהא כלול בדינא והדינא תהא עליו, כי מי שהוא כלול באיזה דבר, וזא בבחי' מוקף בהדבר והדבר מקיף עליו, והיינו מה שת"ת דבינה יהי' לו בבחי' כתר ומקיף, ואתקשר בי' הוא מה שהמוחין דז"א הם בנה"י דבינה, כי התקשרות הוא בחי' פנימי לא מקיף, ובפרט יתפרש אתקשר, הוא מה שדעת דז"א אתקשר ביסוד דבינה, כי דעת הוא התקשרות, והיינו ג"כ בחי' פנימי (ודעת דז"א שייך ותלוי בכתר דז"א כמ"ש בע"ח שער לידת המוחין פ"ב ושער מוחין דצלם סופ"ג ע"ש). ודוק בלישנא דר' אחא שלא הזכיר באיתוב תיבת בשלם רק לבית אבא (ובר' יוסי הוא בהיפך שהזכיר רק בשלם ולא לבית אבא, ויתבאר בסמוך אי"ה) והיינו כי שלום קאי על יסוד ז"א, ואין זה שייך לבית אבא בינה, ומה שאמר יעקב ושבתי בשלום כר' הוא מה שכל השבתו בדרך יהי' בשלום, ולא שיבוא השלום עמו לבית אבא לבינה, והיי' הרי' ל"י לאלקים גי' יצחק במכוון, הוא מה שישוב לבינה בחי' יצחק, ולדעת ר' יוסי יתפרש בית אבי על מל' שהיא בחי' בית ליצחק גבורות, כי במל' נמשכים כל הגבורות הנה אמר יעקב שהשתא אצטריך רק דינא לנטרא ל"י, והוא מל' בחי' מלאך ה' החונה סביב ליראיו לשמרם מכל צו"צ עד דאיתוב בשלם לבית אבא הוא עד שימשיך השלום לבית אבא, וכד איתוב בשלם, והיינו שימשיך השלום שהוא יעקב עצמו וזאת רחמי, ושלום הוא יסוד, אז אתכלילנא רחמי מדת הת"ת שלו בדינא היינו במל', והוא מה שמת"ת דז"א יעשה כתר למל'. ואתקשר בקשורא מהימנא הוא מה שמיסוד ז"א הנק' קשר, והוא מהימנא קשר נאמן, כי נאמן הוא בחי' יסוד, והוא הוא המדה דשלום, לדעת דמל' (ולכן הזכיר כאן רק בשלם בלבד, וכמוכן) לאכללא כלא כחד וזאת שיהי' יחד ז"א ומל' (על כן לא נזכר זה בדר' אחא, כי בדר' אחא הוא העלאת ז"א לבינה). ויתפרש בדר' יוסי בית אבי, בית כתר מל', אבי (שקאי על יצחק) הוא דעת דמל' הנבנה מגבורות דיצחק (המגדלתם מיסוד ז"א בחי' יצחק קץ חי) ונמשך להם מת"ת דז"א רחמי ומיסוד ז"א שלום, כי הם הראשין דסיהרא דמל' בפ' פנחס דרמ"ח ע"ש.

שם. ואכן הזאת אשר שמתי מצבה יהי' בית אלקים וכו' יהי' בית אלקים לעלמין וכו', אלא אתר דבי דינא איהו מתרין סטרין עלאין מספרא דיוכלא דאיהו אלקים חיים ומספרא דיצחק אלקים, אמר ר' אלעזר יובלא וכו', רבי שמעון אמר בית אלקים היינו דכתיב קרית מלך רב, אית מלך סתם ואית מלך רב כו' :

פירוש שבית אלקים יכול להתפרש על תרין סטרין, או על יובלא

בינה או על יצחק מדת הגבורה, ולא על שניהם יחד, כי הרי כתיב בית לשון יחיד ולא בתי רבים. הנה ר' אלעזר מפרש שקאי על דינא קשיא. שמאלא, בחי' יצחק מדת הגבורה, והוא שהאבן מל' (שהיא ג"כ בחי' אלקים, אלקים בתראה לעיל דל"א ע"ב) תהי' בית אלקים דגבורה, יצחק (ולא ניתא לי' לפרש על בינה, כי בבינה הוא רק נקוד אלקים והאותיות הם שם הוי', וכאן האותיות הם ג"כ אלקים, ועיין בפ' ויקרא ד"י סוע"ב, ועיין בפ' אחרי דס"ה ע"א שג"כ ר' אלעזר הקשה לר"ש אביו איך נקרא הוי' שם אלקים). ור"ש מפרש שקאי על בינה הנק' קרית מלך רב, שמלך רב על כרחך לפרשו על בינה כי אתון רברבן דהיינו רב הוא בבינה, ושם כתיב אח"כ אלקים בארמנותי' נדע, א"כ שם אלקים יתכן לומר בבינה ג"כ. ולדעת ר' אלעזר מה שהאבן דמל' תהי' בית אלקים דמדת הגבורה דז"א יד שמאל הוא כמו שתפילין של יד בחי' מל' מונחת ונקשרת ביד שמאל דדכורא דז"א מדת הגבורה. ולדעת ר"ש הוא כמו בהנסירה שמל' מקבלת הגבורות והדינין מבינה עצמה, שאז היא מלך רב לא מלך סתם כמו בעת קטנותה, וכמובן.

שם. ר' חייא ורבי חזקי' הוו יתבי תחות אילני דחקל אוננו ארמוך רבי חייא חמא לי' לאלוי' אמר מקסטיטורא דמר חקלא נהיר אמר השתא אתינא לאודעא דירושלם קריב איחו לאתחרבא וכו' ואתינא לאודעא לחכימא דילמא יורבון שני דירושלם דחא כל זמנא דאורייתא אשתכח בה היא קיימא וכו' ועל דא לא אצטריך אורייתא למפסק וכו' אמר ר' יוסא כלא ידעין דא והכי הוא דכתיב וכו' אלין אנון דמשתדלין באורייתא קרתא קדישא קיימא עליהו :

רבי חייא הוא יסוד ורבי חזקי' הוא נצח כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר ע"ש, וחקל אוננו רומז על מל', כי מל' נקראת שדה, וחקל אוננו, און הוא טיפת היסוד הנמשך למל' החקל והוא הוא הרוחא דשביק בגווה בביאה ראשונה, והוא בחי' הרוחא שמצד הגבורות כי און הוא סטר שמאלא, ועיין בזוה"ק פ' יתרו דס"ז ע"ב ובל"ת להאריו"ל פ' וישלח בד"ה סוד בנימין ע"ש, והיינו אוננו גי' ס"ג כי הה"ג דהרוחא הם מבינה כמ"ש, ובבינה הוא שם ס"ג, והיינו מה שאוננו היא בחלקו של בנימין, כי בנימין הוא הוא מבחי' הרוחא דשביק בגווה, בצאת נפשה, ורחל קראתו בן אוני, היינו אוננו. נמצא חקל אוננו הוא יסוד דמל' רחם הנוקבא, מצד הרוחא דשביק בגווה, בחי' בן אוני, והיינו האילני שהיו שם, הוא כמ"ש הניצנים נראו בארץ, הניצנים הוא הרי"ו דג"פ ע"ב הנמשך עד יסוד ז"א ומיסוד ז"א נמשך למל' בביאה ראשונה לעשותה כלי, והוא ששביק בה הרוחא דהיינו הרי"ו, וזה הניצנים הנראו בארץ ביסוד דנוקבא, ואימתי אתחזון בשעתא דמתגלי קשת וכמ"ש בהקדמת זוה"ק ד"א ע"ב ובמק"מ שם, והיינו מ"ש בלדת בנימין ותקש בלדתה, תק"ש איתיות קש"ת, זה האילני דהיינו הניצנים, שהיו בחקל אוננו, כמו נראו בארץ. ובנדר"ד הוא הרוחא דבחי' גבורות, והו' שישבו שם ר' חייא ור' חזקי', ר' חייא שהוא יסוד, בחי' יוסף, הרי ממנו נמשך הרוחא לרחם הנוקבא בחי' בנימין (והיינו מה שקראו יוסף לבנימין בני כמו שאמר אלקים יחנך בני,

ובלידת יוסף כתיב יסף ה' לי בן אחר, כי בנימין נמשך מיוסף) לכן שייך שר' חייא ישב שמה. וגם ר' חזק' בחי' נצח שייך שישב שם, כי הרי הר"י טרם שנמשך ליסוד נמשך לנר"ה שהם נביאי קשוט כמ"ש בהקדמת הוהר הקדוש שם, לכן שייך שר' חזק' נצח ישב שמה. וענין מה שישבו שמה, הוא כי הרוחא, האילני שבחקל אונו, הוא מבחי' גבורות, בחי' אונו, שלכן מתה רחל אז, ואונו הוא מלשון אנינות וצער, הנה הם ישבו שמה להמתיקו, והוא שימשך הרוחא דבחי' חסדים שמאבא ע"ד כמו שאביו קרא לו בנימין בן ימין בל"ת פ' וישלח שם. הנה ר' חזק' נצח שייך לחסדים שמימין, כמ"ש נעימות בימינך נצח, ור' חייא יסוד ג"כ שייך לבחי' חסדים, חסד אתגלי בפומא דאמה, בקר דאברהם בבקר דיוסף בפ' בלק דר"ד ע"א. ואפילו את"ל שביסוד שהוא בין נר"ה דימין ושמאל יש בו גבורות ג"כ (וכמו צדיק נטיל לשמאלא, יצחק ק"ץ ח"י) עכ"פ יש בו חסדים ג"כ, א"כ שייך שישב שם להמתיק הרוחא דגבורות בחי' אונו. משא"כ ר' ייסא שהוא בחי' הוד (כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר שם) שזהו עצמו השמאל בחי' גבורות לא ישב שמה עמהם דר"ח ור' חזק', כי בלא"ה הרוחא שבחקל אונו הוא גבורות ולמה לו לישב שמה להוסיף עוד גבורות על גבורות ח"ו.

אדמוך ר' חייא. מה שר' חייא אדמוך ולא ר' חזק' ג"כ, ולמה אדמוך שמה. הוא כי שינה שייך לבנימין כמ"ש בקה"י מע' שינה ב' בשם הראב"ד בס"י, לכן בחקל אונו שהוא בחלקו של בנימין אדמוך שמה, ור' חייא דוקא אדמוך ולא ר' חזק', הוא כי עצם ענין שינה שהוא הסתלקות מוחין דגדלות, מובן שזהו מצד הגבורות, וזהו שינה ש"ן י"ה הם המוחין חו"ב, שבהם הוא השמות ע"ב ס"ג (י"ה פשוט עם מלא יו"ד ה"א בכפל זה על זה הוא מספר ע"ב ס"ג) ואחוריהם קפ"ד קס"ו הוא מספר ש"ן, ואחוריים דמוחין הוא מוחין דקטנות, והיינו שינה שהוא הסתלקות המוחין דגדלות ונשאר רק מוחין דקטנות שהם בחי' גבורות שמות אלקים, וזהו שזמן השינה הוא בלילה, חשך, הזמן דגבורות, וענין השינה דדכורא הוא לצורך בנין הנוקבא, שיונסרו הגבורות והדינין ממנו וינתנו אל הנוקבא. ע"י שנמשך לו חסד מבינה הם דוחין את הגבורות ממנו אל הנוקבא. כמ"ש בע"ח שער ר"ה פ"ד בד"ה ו"ק ע"ש (והיינו מ"ש במארי"א מע' שינה שהוא גי' ה"פ חסד עם ה"כ ע"ש) ובעת השינה מסתלקים המוחין הימנים חכ' וחסד ונשארים בבחי' מקיף עליו והמוחין השמאליים מסתלקים לגמרי וניתנים אל הנוקבא כמ"ש בפע"ח שער ר"ה ובמ"ח מס' ליל ר"ה ע"ש. זהו שר' חייא בחי' יסוד, יוסף, שממנו בעיקר נמשך הרוחא ברחם הנוקבא והוא הבונה אותה (ועיי' לקמן בפ' וישלח דקס"ח ע"ב יוסף אמאי יתיר מכלהו כו' ודא הוא דאנהיר לסיהרא יתיר מכלהו כו' ע"ש) ויש ביסוד חסדים וגבורות, הוא דוקא אדמוך שמה, והוא שנסתלקו המוחין הימנים שלו חכ' וחסד ונשארו בבחי' מקיף עליו, והיינו אדמוך הוא אד"ם גי' מ"ה כ"ו שם הוי' פשוט, הוא המוחין הימנים (מ"ה חכ' מה שמו, הוי' פשוט עטרא דחסד) והמוחין השמאליים שנסתלקו לגמרי וניתנו אל הנוקבא, החקל אונו, נרמזו ג"כ במל"ת אדמוך שהוא גי' אנ"ך מספר שם ב"ן ומל"י דמ"ה,

והוא בחי' גבורות כמ"ש במא"א מע' אנ"ך ועיין בי"נ שם (בי"ן בינה, כי בבינה יש ג"כ שם ב"ן ועיין בל"ת להאריז"ל פ' חיי שרה בענין מערת המכפלה, י"ט המלוי דשם הוי' פשוט הוא עטרא דגבורה, ושני העטרין הם במוח א' דדעת, זהו שביחד הם שם אחד מ"ה, והוא מ"ה שם בנו כי תדע, כי דעת הוא ברא בוכרא לחכ', מה' שמו חכ' ומה שם בנו דעת, והיינו כי תדע, משא"כ חו"ב שהם ב' מוחין גמורים הם ב' שמות מ"ה ב"ן, וכמובן) שהוא בי"ד עלאה בינה, והוא סנהדרי גדולה, והם יושבין בלשכת הגזית היכל הזכות גבורה, הרי שאנ"ך הוא בינה וגבורה. ועד"ז בנדר"ד אדמו"ך ירמוח ג"כ על המוחין השמאלים בינה וגבורה, משא"כ ר' חזקי' בחי' נצח שמימין, הוא שייך רק לבחי' מוחין ימנים, לא שייך שיהי' אדמו"ך הוא ג"כ שנסתלקו ממנו המוחין השמאלים וינתנו אל הנוקבא כי הרי בו הוא רק מוחים ימנים, ומצד בחי' ימין וחסדים בלבד לא שייך בכלל שינה שעיקר שינה הוא מצד הגבורות כנ"ל. לכן ברבי חייא שייך זה ולא ברבי חזקי'. חסא לי' לאלהיו, אלהיו הוא ג"כ מבחי' הרוחא דשביק בגווה, שהוא בחי' ב"ן, והיינו מה שאל"י גי' ב"ן וכידוע (והיינו מה שאל"י הוא משל בנימין כדאיתא במד"ר פ' ויצא ובילקוט שם רמז קכ"ח, שבנימין הוא בחי' הרוחא דשביק בגווה, ולהדעה שם שהוא משל גד, הוא ג"כ שייך לבחי' הרוחא דשביק בגווה, כי גד הוא טיפת הורע הנופלת מן היסוד ונזרעת המל' בבחי' ספיחים בלבד כמ"ש במא"א מע' גד ע"ש, וידוע שהספיחים הם הם מבחי' הרוחא דשביק בגווה, ועיין בפ' תרומה דקס"ו רע"א ובמק"מ שם, ובמק"מ פ' בראשית ד"ו, ועיין בדרוש על המאמר גנתא לא עאל בי' ההוא גנא) זהו שאל"י נתגלה לר' חייא בהאילני שבחקל אונו דוקא, שהוא בחי' הרוחא דשביק בגווה, ונתגלה לו בשינה ולא בהקיצ, כי הרי אל"י בא להודיע נא שירושלם קריב לאתחראבא כו' וחורבן וגלות נמשך מבחי' שינה, וכמ"ש עורה למה תישן ה' וכידוע, אמר מקסיטורא דמר חקלא נהיר, קראו אל"י מר, כי אל"י שהוא בחי' הרוחא דשביק בגווה נמשך מיסוד ז"א ור' חייא הוא בחי' יסוד, א"כ ר' חייא הוא המר והרב שלו (ואל"י קיבל מאחי' השלוני, לשון נופל על לשון, חייא מלשון אחי', והי' בשילו שהוא בחלקו של יוסף, יוסף הוא בחי' יסוד) וקסיטורא דמר הוא הזהירות והאור שלו (כמ"ש בדרך אמת) הנה מהזהירות שלו נהיר חקלא בחי' מל', שהחקלא הזאת היתה בבחי' גבורות ודינים, כי היא חקל אונו מלשון צער, הנה עתה בהיות ר' חייא בה נהיר חקלא שמאירה מאורו של ר' חייא, וכמו שסיהרא מל' מתנהרת משמש דיסוד ז"א, וקרא את ר' חייא מר, מ"ר יותר על מספר חייא במספר יא"ר, הוא מה שמיסוד מאיר למל', שממתיק אותה בחסדיו, בחי' אור, כי יסוד הוא בחי' אור כמ"ש אור זרוע לצדיק, וצדיק הוא בחי' יסוד, יא"ר גי' אל מלא והוי' פשוט (כמ"ש בפע"ח בכוונת אסרו חג ע"ש) שהשמות הללו הם בחי' חסדים (כידוע שאל דוי' הוא בחסד, וחסד אתגלי בפומא דאמה), והקדים אל"י זה, ולא התחיל מדשנתא אתינא לאדעא כו', הוא כי זה הוא כמו הקדמה למה שיודיע שירושלם וכל אינון קרתין קרובים ליחרב ושהתרופה לזה שיתארכו השנים הוא שיעסקו בתורה, והענין הוא כי הנה מה שהודיע אל"י שירושלם קרוב ליחרב

בחקל אנו דוקא תחות האילני, הוא כי ענין חורבן ירושלם הוא ע"ד ודגמא כמו חקל אנו, כי כמו שחקל אנו, מה שנקרא אנו שהיא בחלקו של בנימין, הוא ע"ש בן אנוי בר צערי שהוא מה שיצאה נפשה דרחל בלידת בנימין, שזהו מצד הגבורות כנ"ל, הנה עד"ז וכמו"כ הוא חורבן ירושלם, שכ"ז שהי' ירמי' בירושלם לא נחרבה ירושלם וכשיצא ירמי' ממנה נחרבה שלכן כתיב דברי ירמי' כו' אשר בענתות בארץ בנימין, וכמ"ש בילקוט בירמי' רמז רנ"ח ע"ש, וחורבן ירושלם הי' בשביל ביטול תורה כמ"ש על מה אבדה הארץ על עזבם את תורתם וכמארז"ל ויתר הקב"ה כו' ולא ויתר על מאסה של תורה, כי בנין ירושלם וקיומה הוא ע"י תורה, כמארז"ל א"ת בניך אלא בוניך שת"ח העוסקים בתורה הם הבונים אותה, ועיין בלקיות ב"ה וכל בניך ובהיארור ע"ש (ומ"מ צ"ל שלום ג"כ, כי הרי בבית שני שהי' לימוד התורה הרבה עכ"ז נחרבה מפני שנאת חנם שהוא היפך דשלום, והיינו מ"ש ורב שלום בניך שא"ת בניך אלא בוניך, הוא שעם בחי' בוניך צ"ל ורב שלום, הרבה שלום, והיינו כי בנין המל' ירושלם הוא ע"י יסוד אבא המלוכש ביסוד וכמ"ש בחכ' יסד ארץ אבא יסד ברתא, והעלאת הגבורות במל' להגדילה הוא ע"י יסוד אבא המלוכש ביסוד ז"א כמ"ש בע"ח שער תיקון הנוקבא פ"ה ע"ש, זהו שצ"ל ב' הדברים תורה יסוד אבא ושלום יסוד דז"א, והוא מדתו של אהרן הכהן (המבואר בע"ח שם) שכתוב ב' כי שפתי כהן כו' ותורה יבקשו מפיה, ואהרן הי' אוהב שלום ורודף שלום כו' ומקרבן לתורה, וכן בברכת הארץ מזכירין ברית הוא יסוד מדת השלום ותורה, וד"ל) וירושלים היא ג"כ בחלקו של בנימין, זהו שהודיע אלי' מחורבנה של ירושלים בחקל אנוי דוקא, אך הודיע ג"כ שיש תרופה ג"כ שיתארכו שנותי' על ידי העסק בתורה, הוא כמו שאם שהחקל אינו מורה על חורבן וצער, בצאת נפשה, עכ"ז כשר' חייא הי' שם נהיר חקלא מקסטיטורא שנתמתקה החקלא, שר' חייא בחינתו יסוד מדת השלום, ברית (וכמ"ש בריתי היתה אתו החיים והשלום, חייא הוא בחי' חיים צדיק גי' ג"פ חיים) כמו"כ כשיתעסקו בתורה יתארכו שני ירושלם, ועל חקל אנוי שיתנהר מספיק בחי' ר' חייא בלבד בחי' יסוד כי חקל אנוי הוא מה שיצא הרוחא מרחל ומתה, הנה כשיש ר' חייא בחי' יסוד יומשך מחדש הרוחא במל', והוא מה שנהיר חקלא, ועל קיום ירושלם שיתארכו שנותי' אין מספיק זה בלבד אלא צ"ל העסק בתורה, קול יעקב, שזהו מיסוד אבא (כי יעקב הוא אחוריים דאבא בחי' נובלות חכ' תורה, ועיין בע"ח שער יעקב ולא פ"א) וכנ"ל מהע"ח שהעלאת הגבורות במל' שמזה הוא קיום המל' הגדלת כתר, שמת"ת דז"א בחי' יעקב, הוא ע"י יסוד אבא המלוכש ביסוד ז"א.

בגין דירושלם דינא איהו ועל דינא קיימא ועל דינא אתחריב, הנה מה שירושלים דינא איהו הוא כי ירושלם הוא השמות אלקים פשוט ובמלוי יודיין וברבוע, ששם אלקים הוא בחי' דינא בכלל, כי ירושלם הוא מל' שבגינה מהגבורות, וי"ל דינא איהו הוא מאלקים פשוט, ועל דינא קיימא הוא מאלקים במלוי יודיין (שהוא ר"ח אלקים) ועל דינא אתחריב הוא מרבוע אלקים והיינו אחוריים דאלקים שהוא דינים קשים, גם יל"פ דינא איהו הוא הגבורות

שבדעתה, בחי' בני קהת, ועל דינא קיימא הוא הגבורות שבגופה בחי' בני גרשון, ועל דינא אתחבר הוא הגבורות שברחמה בחי' בני מררי שהם דינים מרים, ועיין בל"ת להאריז"ל פ' נשא, כי הדינים שברחם המל', שאין להם על מה להסמך בדכורא דז"א, הם דינים קשים (שלכן צריך כפרת התרנגול בערב יוהכ"פ ושעיר המשתלח ביוהכ"פ, ועיין בפע"ח שער ר"ה פ"ה בד"ה יום ט', ובכוונת ערב יוהכ"פ ע"ש) שנמשך מהם חורבן, ולכן רחמה צריך חותמות, חותם פנימי ביסודה וחותם חיצון במלכותה, וכידוע בהחותמות דנעילת יוהכ"פ והו"ר, וכמ"ש בפע"ח בכוונת ליל הר"ר ע"ש). עייל"פ דינא איהו הוא הגבורות העיקריות שבמל', ועל דינא קיימא הוא הגבורות המתוספות במל', ועיין בע"ח שער הירח בדרוש דאטב"ח באותיות ד"ו והלאה ובמ"ח מס' קטנות רחל פ"ג והלאה, ועל דינא אתחבר י"ל הוא מהגבורות ו' י' שבדעת והוד דמל' שהם הגבורות היותר תקיפות וקשות שבמל'. גם יל"פ דינא איהו הוא ירידת הגבורות במל', ועל דינא קיימא הוא העלאת הגבורות במל', ועל דינא אתחבר הוא הגבורות שבהוד, אותיות ק"ץ שנעשה קץ כל בשר, אלף החמישי שהוא חרבן וגלות כמ"ש בע"ח שם באותיות ק"ץ ע"ש. ושיתארכו שני ירושלם שלא תחבר בקרוב הוא ע"י העסק בתורה שהיא אילנא דחיי קול יעקב שנמשך החיים דחכ', ואתער ר' חייא ואזלו ואמרו מלה דא לחכימא, המלה דא הוא מה שקיום ירושלם הוא ע"י תורה דוקא ואינו מספיק לקיומה בחי' ר' חייא, יסוד, מילה, שלום, ובחי' ר' חזקי' נצח שמימין (מעשה הצדקה) להמתיק את דיני', אלא צריך תורה דוקא, אילנא דחיי ת"ת ששם יסוד אמא וגם יסוד אבא המלוכב ביסוד ז"א הוא המעלה את הגבורות במל' להגדיל את כתרה שלנגד ת"ת דז"א שהוא אילנא דחיי.

אמר ר' ייסא כלא ידעין דא כו', ר' ייסא הוא בחי' הוד כנ"ל, והוא סוף קו השמאל בחי' גבורות, הוא גי' א"ף שרומז על גבורות (ואם נחשוב האות א' דיוסי למספר א"ף יהי' מספרו אלף פ' מספר ה"פ גבורה, והיינו הה"ג) ומל' הנבנית מגבורות איהי' בהוד (וייס"א ברבוע הוא מספר קצ"א מספר שם אד' ורבעו קכ"ו, ששם אד' הוא במל') ובאלף החמישי הוד הוא הוא החורבן דירושלם וזמן הגלות, א"כ בכלל המל' ירושלם שמה הגבורות הוא מבחי' הוד, ומה גם הגבורות שבהוד דמל' שהם גבורות קשות, שזהו ועל דינא אתחבר כנ"ל, הם מהוד, א"כ ר' ייסא יודע מהחורבן, והוא יודע ג"כ שהתרופה לזה הוא העסק בתורה אילנא דחיי דת"ת שבו יסוד אבא שלמעלה מהוד, ואין מספיק המתקה דנצח בחי' ר' חזקי' והמתקה דיסוד בחי' ר' חייא, כי הרי הוד הוא לעומתו דנצח ויסוד הוא למטה מהוד, ורק תורה דת"ת שלמעלה מהוד מועיל לזה שיתארכו שני ירושלם (ות"ת הוא פא"ר הוא מה שהוא ממתיק את פר ה"ג מנצפ"ך, וכן תפא"ר"ת היא ממתיק את תפא"ר"ת שהוא ה"פ גבורה מספר ייס"א כשהא' נחשוב לאלף), זהו שאמר כלא ידעין דא כו', והיינו מה שר' ייסא לא הי' במעמד ההוא דר' חזקי' ור' חייא כשנתגלה אלי' לר"ח ואמר לו כל זה, מלבד הטעם האמור לעיל עוד זאת הוא לא הי'

צריך להיות, כי אצלו אין זה חידוש מה שאמר אלי' לר"ח, כי הרי אומר שכלא ידעין דא כו' (וסימנך ייס"א גי' אליהו חיי"א יחד, א"כ הוא ר' ייסא יודע כל זה ולא הו' צריך להיות שמה).

דף קנא, ב. וירא והנה באר בשדה רבי אלעזר אמר:

עיין לקמן בפ' שמות פ"ב סוע"ב בד"ה מתניתין מה שנרשם שם בעהש"ת.

דף קנב, ב. דא פנימי ודא חיצון דא ימינא ודא שמאלא דא קדישא ודא מסאבא כו' רוא דעלמא דדכורא ועלמא דנוקבא:

חשיב ג' דברים, הוא לנגד הגבורות שישנם בג' מקומות בבניה בגבורה דו"א במל' כמ"ש בזח"ג דס"ה ע"א ועיין במא"א מע' אלקים בג' מקומות כו', זהו חיצון מצד גבורות דבינה כמו שעור החיצון דושט הוא אדום, ושם לא שייך לומר הלשון שמאל, שזה שייך לומר במדות דוקא. שמאלא מצד גבורות דמדת הגבורה דו"א, ושם ל"ש לומר מסאבא, כי אין שם טומאה עדיין חו", אלא שמאלא, דשמאל. מסאבא מצד גבורות דמל', וכמו שהאשה נעשית דוה מצד הדמים שהם גבורות שנעשה מהוד דוה שאז היא טמאה, וכתוב את מקדש ה' טמא, שמקדש קאי על מל', ויתפרש ג"כ הג' דברים על ב"ע והכל א', כי בינה ז"א ומל' מתלבשין בבי"ע.

דף קנג, ב. דעתי' דיעקב דלא קאמר עשר ירחין או שתא חדא שבע שנים אמאי, אלא יעקב בחכמתא עבד:

הוא כמו שאמר לבן בנשואת רבקה אחותו תשב הנערה אתנו ימים או עשור, ימים הוא שתא חדא ועשור הוא עשרה חדשים, הרי שלבן מבקש השיעור דשנה אחת ולכל הפחות י' חדשים, הנה יעקב שרצה ליקח את בתו הול"ל רק י' חדשים ולכל היותר שתא חדא שיותר לא ביקש לבן להמתין בנשואי אחותו. ועיין מזה ברשימה ע"פ ויאמר אחי' ואמה תשב הנערה אתנו ימים או עשור ע"ש.

שם. ת"ח דאפילו לבן רמז לוי' באינזן שבע ולא ידע מאי קאמר דפתח ואמר טוב דכתיב טוב תתי וגו':

היינו כי השבע שנים ביעקב היו בעיניו כימים אחדים, ימי"ם אחדים הוא מספר שם אהו"ה שבדעת במלוי יודי"ן הוא מספר ימי"ם אחדים במכוון. כי כל השבע מדות עליונות כלולים בדעת, ששם הם באחדות ממש, וימים לשון רבים הוא התרין עטרין דחו"ג שבדעת ששם הם אחדים. גם הימים הוא חו"ב שהם שני ימים ודעת מאחדם, כי דעת מחבר חו"ב והוא מה שבדעת הוא שם אהו"ה שהוא חיבור הוי' דחכ' ואהי' דבינה, א"ה מאהי' ר"ה מהוי', והנה יעקב הוא ז"א שמספרו ז"פ הוי' דו"א ובעיני יעקב מתגלה

דעת כי ב"פ עין הוא מספר ס"ר דדעת, ועיין במא"א מע' עינים ע"ש. זהו שבעיניו דוקא היו כימים אחדים דדעת, כי בעינים הוא הארת הדעת, עיניו הוא מספר קמ"ו מספר המלוי בלבד דאהו"ה במילוי יודי"ן, וכשמאיר שם הארת הדעת אהו"ה אז נעשה מספר ימ"ם אחד"ם הפשוט והמלוי יחדו, וזהו שבעיניו דוקא נעשו בחי' ימים אחדים. ולכן ג"כ רמז על זה במה שאמר טוב, טו"ב הוא מספר שם אהו"ה פשוט שבדעת המחבר הוי' דחכ' ואהי' דבינה, והיינו לב"ן שהוא ל"ב נתיבות החכ' ונ' שערי בינה (ולבן דלמטה לא ידע מאי קאמר) ולבן רק טו"ב אהו"ה פשוט דדעת, ובעיניו ידעקב נעשה זה ימ"ם אחד"ם כי מספר עיניו עם טו"ב הוא מספר ימ"ם אחד"ם, (ידע שיש לומר עוד כימים אחדים, אחד"ם הוא מספר ס"ג, ימים הוא חשבון מספר האותיות שאחר האותיות דשם ס"ג שהם כז"ה ו"כ זב"ז ו"כ מספר ימים, והיינו בינה כי יסוד אימא הוא בדעת כידוע בענין אתי מפתחא דכליל שית וסתים פתחא, וד"ל. והיינו ג"כ מה ששני חיי יעקב הי' קמ"ו שנה כמספר עי"ן טו"ב עי"ן עד בואו למצרים וטו"ב במצרים (והם ג"כ מספר ז"פ אהי', כי יעקב מספר ז"פ הוי' הוא ז"מ דז"א וחייו הוא מבינה כי בינה הוא חיי המלך דז"א, כידוע בענין נדרים שהם בחיי המלך, זהו שחיוו היו מז"פ אהי' דבינה הנמשכים בז"פ הוי' דז"א. ואם נאמר שבבינה הוא אהי' פעמים אהי' מספר אמ"ת, א"כ חיוו ז"פ אהי' הוא שליש בינה דהיינו נה"י דבינה שהם שליש בינה, ומנה"י דבינה הוא החיים דז"א. וביחד יעקב עם חיו קמ"ו הוא שכ"ט מספר ס"ג עם אחוריו קס"ו ואחוריו ק' דהיינו מספר האותיות שאחר ס"ג, כי יש ב' בחי' אחוריים א' האחוריים דהשם גופא ב' האותיות שאחר השם, ע"ד בשם אהי' יש אחורי עצמו שעולה ד"ם ויש האותיות שאחוריו בוכ"ו שמספרם ד"ל, כידוע).

דף קנד, א. אם הכנים שמחה דא יובלא דכל חידו וכל חדות דכלחו עלמין ב' תליין :

כפל הלשון חידו וחדוה, שלכאורה הכל אחד הוא דהיינו שמחה, י"ל חידו הוא מצד החסדים וחדוה הוא מצד הגבורות, והוא חסדים וגבורות דאימא יובל. וכמו יין לבן ויין אדום, שייך הוא בבינה, ולבן הוא חסדים ואדום הוא גבורות. וחסדים דאימא הם מגבורות דאבא זהו מה שחידו הוא ב' ש' רומז על אבא, וחדוה הוא בה' בינה, כי חדוה הוא גבורות דבינה עצמה. וחידו הוא בלשון תרגום, כי זהו מאחוריים דאבא, שכל אחוריים הוא תרגום (ומה שניתן מחכ' לבינה דהיינו מה שמגבורות דאבא נעשו חסדים דאימא, מובן שזהו רק מאחוריים דאבא וכמו קפ"ד קס"א דמשה) וחדוה הוא בלה"ק כי זהו דבינה עצמה, וי"ל אות ח' דחידו וחדוה רומז על בינה ספירה הח', ואותיות ד"ו שבשניהם קאי על זו"ן שהם ד"ו פרצופין ומתחברים יחד (כמו טב למיתב טן ד"ו) שחיבורם דזו"ן תלוי בבינה, כמו החופה שמבינה לזו"ן, והוא הח' דחידו וחדוה, ואם העיקר הוא הדכורא ז"א חסדים, הוא ב', כמו י' דאיש, והוא בראש קודם לד"ו, והיינו חידו, ואם העיקר הוא הנוקבא

מל' גבורות הוא בה', כמו ה' דאשה, והוא בסוף אחר ד"ו, כמו שבאשה הה' הוא בסוף. והיינו מצד חסדים דאימא היחוד דו"ן בעיקר הוא הדכורא ז"א שהוא שייך לחסדים, ומצד גבורות דאימא היחוד דו"ן בעיקר הוא המל' נוקבא שהיא שייך לגבורות, והיינו חידו וחדוה וכמובן, דכ"ל חידו' וכ"ל חדרו'ה הוא מספר קס"א דאימא יובלא.

דף קנה, כ. רבי אבא פתח ואמר וה' אמר אל אברהם וגו', פתח ר' חייא ואמר הארץ אשר אתה שוכב עליה וגו', פתח ר' יוסי ואמר הפעם אודה את יי וגו':

ר' אבא פתח בפסוק דאברהם, ור' חייא בפסוק דיעקב, ור' יוסי בפסוק דלאה, וכולם דרשו על מעלת ר' שמעון, י"ל כ"א מהם דרש כבחירתו הוא. כי ר' אבא הוא ע"ד אברהם, אברהם הוא אב המון כו' וכן אבא הוא מלשון אב, והוא רב שנק' אבא אריכא הוא ע"ד אברהם שנק' האדם הגדול בענקים, לכן פתח בפסוק דאברהם. ר' חייא הוא ע"ד יעקב כמ"ש בלקו"ת בד"ה ושמתי כדכד דרוה"ב ע"ש לכן פתח בפסוק דיעקב. ר' יוסי שמספרו אלקים הוא ע"ד לאה, כי לאה היא מבחי' שם אלקים מי לאה, ועיין בל"ת להאריו"ל פ' ויצא בד"ה סוד יעקב עם ב' נשיו (ומבואר אצלי במ"א בס"ד מה שר' יוסי נימוקו עמו שהוא לנגד בחי' דעת, וידוע שלאה הד' דקשר דתש"ר (שהד' דקשר דתש"ר הוא ג"כ בחי' יהודה, עיין במאור"א מע' יהודה) עומדת לנגד דעת, וי"ל אותיות י"ו דינסי הוא ע"ד הי"ו אורות שיש בכתר לאה שהוא ג"כ הד' רבתי דאחד ששיעורו כמו ד' דלתין שעולה י"ו, והסי' הוא לנגד הו"ס כחב"ד חו"ג ושלש ת"ת שלאה תופסת, כמ"ש בל"ת שם, וילדה ז' מולדות ששה בנים ובת א', גם ר' יוסי שנימוקו עמו, הוא נימוקו, הנה הנימין הם להאיר לרישא דלאה כמ"ש בפע"ח שער הציצית פ"ג ע"ש. ור' יוסי הי' דר בצפורי ועיין בסה"ד מע' ר' יוסי, צפורי הוא בחי' לאה כמ"ש במ"א בס"ד, ור' יוסי הי' מעבד עורות כדאימא בשבת דמ"ט אבא שלחא הוה, עור הוא בחי' לאה כמ"ש בפע"ח שער לאה ורחל פ"ב, ועיין ברשימה דהעיד ר"י בן סתריאל לפני רבי בענין שלח ע"ש) לכן פתח בפסוק דלאה, וכל הדרשות היו לשבחו דר' שמעון, כי שמעון מספרו אברהם יעקב לא"ה במכוון, לכן בפסוקי אברהם יעקב ולאה יהי' שבחי דר' שמעון.

שם, עד כמה חמי ב"נ תלת פרסי או ארבע או חמש פרסי ואיהו אמר כי את כל הארץ אשר אתה רואה וגו' אלא כיון דארבע סטריין דעלמא חמי כל ארעא חמי :

מה שראי' מתפשטת בשיעורים הללו דוקא ג' או ד' או ה', הוא כי ראי' הוא בחי' חכמה כמא' איזהו חכם הרואה כו' וחכמים נקראו עיני העדה, וראי' תופסת דבר גשמי דוקא, הוא מה שאור החכ' מתפשט ומתגלה למטה מן החזה דוקא (כי עד החזה יש כסוי אימא המתפשטת עד החזה) שלכן חזה הוא התרגום דראי' כי מן החזה ולמטה שם מתפשט אור הראי' דחכ', והוא

בהג"ס המגולים ת"ת נו"ה (ואם כי שליש העליון דת"ת מכוסה באימא, אך רובו המגולה נחשב ככולו והמיעוט אין חושבין, גם לפעמים מתגלה שליש העליון דת"ת כמו במצות פריעה שבמילה עיין בע"ח שער האונאה) ומה גם רא"י דאברהם שהוא בחי' חסדים, שחסד הוא ענף החכ' והוא בחי' רא"י (כי פני ארי' אל הימין, ארי' אותיות רא"י) הוא בחי' הג' החסדים המגולים המתפשטים בת"ת נו"ה, זהו השיעור דג' פרסי לנגד הג"ס ת"ת נו"ה, אך הנה אח"כ מתפשטים הג' חסדים המגולים שבת"ת נו"ה ליסוד, כי יסוד אבא ארוך שמתפשט עד יסוד ז"א, א"כ הוא ד' פרסי גם לנגד ספירת היסוד, ואח"כ מתפשט גם למל', כי מל' קומתה לנגד תנה"י א"כ הוא ה' פרסי גם לנגד ספירת המל', וחכ' רא"י הוא בחי' אב, והיינו אברם אב רם שקאי על חכ', הנה בתיבת אב נרמז כל השלשה שיעורים הללו ג' ד' ה', והוא א"ב מספרו ג', א"ב בכפל כל אות על חבירו, היינו א' פעם ב' פעם א', מספרו ד' (וכן א"ב באחוריים א' א"ב מספרו ד'), אב בכפל כל אות על עצמו אפ"א בפ"ב מספרו ה', הרי שבתיבת א"ב נרמזו כל השלשה שיעורים דג' ד' ה' פרסי, (והוא בשיעור פרסאות דוקא, כי פרסה רומז על ספירה, ועיין בפע"ח בהקדמה לשער השבת בענין הג' פרסאות דתחומין גם עי"ן רא"ה גימט' פרסה ע"ה) (וי"ל מצינו באברהם שהתפשטה ראייתו ה' פרסי והוא במעשה העקדה, שכתוב שם ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק, מסתמא ה' זה ביום השלישי בתחלת הבקר (כשם שתחלת ההליכה שלו ה' בהשכמת הבקר כמ"ש וישכם אברהם בבקר) ומסתמא הגיעו המקום בחצות היום, כי ואורח צדיקים כו' עד נכון היום שהוא בפלגות יומא, ומהלך אדם בינוני ביום הוא עשרה פרסי, א"כ מתחלת בקר יום השלישי עד חצי היום ה' מהלך ה' פרסי, ואברהם ראה את המקום בתחלת הבקר הרי שהתפשטה ראייתו ה' פרסי, וי"ל מש"א אברהם אל נעריו שבו לכם כו' ואני והנער נלכה עד כה, הרי הנערים לא ראו את המקום, וא"כ מה אומר להם עד כה הרי אינם יודעים מי הוא הכה, אך י"ל הפירוש עד כ"ה היינו שילכו עד כ"ה פרסאות ולא יותר, והיינו בשני ימים הראשונים הלכו כ' פרסאות עשרה בכל יום והיום ילכו עוד ה' פרסאות עד חצי היום, ובשרשן של דברים הוא ג"כ ה' פרסאות דהיינו ה"ס, כי יום השלישי הוא ת"ת מדתו של יעקב כדלעיל דק"כ ע"א, והמקום שראה הוא מל' (כי הרי זה ה' מקום המקדש שהוא בחי' מל' כמ"ש מקדש אד') הנה מת"ת עד המל' הוא ה"ס והיינו ה' פרסאות, א"כ ראייתו התפשטה ה' פרסי, והוא האותיות ג' ד' ה' שאחר אותיות אב שבחי' אב חכ' מתפשטת בהם, וביחד הם מספר י"ה שם י"ה קאי על חכ' כמ"ש בזהר פ' זיקרא ד"י סוע"ב ע"ש, ושם י"ה שייך לרא' וזרא' ממ"ש ויאמרו לא יראה י"ה, הרי שי"ה שייך לרא'.

דף קנז, ב. ולכל אינזן שית בנין פליג לזן חולקין ונבזבזין ומתנן :

השית בנין הם ו"ק דו"א ואבא חכמה פליג לזן חולקין ונבזבזין ומתנן
הוא מה שנמשך להם המוחין חב"ד מנה"י דאבא, וי"ל חולקין דעת נבזבזין
בינה מתנן חכמה כמ"ש כי ה' נתן חכמה.

דף קנז, א. ותצא לאה לקראתו וגו' מהבא אוליפנא ענוותנותא דלאה :

לאה היא בחי' ענוה כמ"ש בע"ח שער לאה ורחל פ"ג.

דף קנח, א. ועל דא כתיב לא תקח האם על הבנים בגין דאיהו עלמא דאתכסיא ולא אתגליא ועל דא שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך בגין דאיהו עלמא דאתכסיא ולא אתגליא כלל :

הוסיף כאן תיבת כלל ומקודם בסמוך לא אמר תיבת כלל. הוא כי האם האמור לא תקח האם על הבנים קאי על האם כשהיא רובצת על הבנים, והוא בחי' תבונה מ' סתומה דרביעא על בגין ע"ז אמר לא אתגליא כי הרי הוא מ' סתומה. אך לא שייך לומר כלל, כי עכ"פ היא בבחי' רבוע, והיא רביעא על בגין א"כ יש שם קצת אחיזה. משא"כ האם האמור בשלח תשלח את האם קאי על אימא עלאה, אות ס' הסתום, והיא עגול שאין שם אחיזה כלל שם אמר כלל, שלא אתגליא כלל. ועיין בע"ח שער הזיווגים פ"ב בד"ה מ"ב ודע כו' וסמוך לסופ"ג ובזח"ג דקכ"ז בענין ס"מ דאפרסמון וברמ"ז שם. ותבין.

דף קנח, ב. עלמא עלאה קרינן הו"א וקרינן לעלמא תתאה את"ה :

דוק בלישנא בעלמא עלאה נקט מתחלה עלמא עלאה ואח"כ קרינן הוא, ובעלמא תתאה נקט מתחלה וקרינן ואח"כ לעלמא תתאה ואח"כ אתה. גם בעלמא עלאה לא נקט לעלמא בל' ובעלמא תתאה נקט לעלמא בל'. והיינו כי ענין קריאת שם הוא המשכה כמו וקרא זה אל זה שתרגומו ומקבלין כו', ובנידון דידן הקריאה הוא המשכה מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא, וההמשכה הוא ע"י ז"א שבאמצע שהוא המחברם, והוא ע"י ת"ת ויסוד דו"א. כי ת"ת הוא יעקב בריח התיכון המברית מן הקצה דבינה עלמא דאתכסיא אל הקצה דמל' עלמא דאתגליא, וכן ע"י יסוד יוסף שכתוב בו עד תאות גבעות עולם, הוא יסוד הנקרא עד המחבר התרין עלמין דבינה ומל' כמ"ש לקמן דרמ"ז ע"ב ובפ' וארא דכ"ב ע"א ע"ש. ובת"ת הוא שם הוי' וביסוד שם שד"י ביחד הוא מקר"א שנים מקרא ר"ת שם גי' הוי' שד"י כמ"ש בטעמי מצות פ' ואתחנן בענין קריאת שמות ע"ש. א"כ הקורא והקריאה, הוא ז"א ת"ת ויסוד שהם אחר עלמא עלאה וקודם עלמא תתאה, זהו מן העולם ועד העולם, שתיבת ועד הוא בין שני העולם, ועד קאי על ת"ת ויסוד, ו' ת"ת עד יסוד, וגוף וברית אחד חשבינן לכן הם בתיבה אחת ועד. נמצא הקורא והקריאה הוא ז"א שבאמצע בין עלמא עלאה לעלמא תתאה. זהו שבעלמא עלאה נקט מתחלה עלמא עלאה בינה ואח"כ קרינן שהקורא הוא ז"א, והקרא הזה שקורא עלמא עלאה, הוא ת"ת דו"א. וקרינן לעלמא תתאה נקט מתחלה וקרינן כי הקורא הוא ז"א שהוא קודם לעלמא תתאה מל', ונקט לעלמא בל' פירוש שממשיך זה לעלמא תתאה, היינו למל' (משא"כ בעלמא עלאה ליש למינקט בל', כי אדרבה הוא קורא וממשיך משם ולא לשם) והקורא הזה הוא יסוד שממשיך לעלמא

תתאה למל' (ועפ"ז א"ש מה שנקט ב"פ קרינן, שלכאורה ה' די באחד, היינו עלמא עלאה קרינן הוא ולעלמא תתאה אתה, הנה לפי משנ"ת בס"ד א"ש והוא כי קרינן הא' הוא ת"ת שהוא הקורא וממשיך מבינה, כי הוא סמוך לבינה המסתיימת בחוה דו"א יסודיה בשליש העליון דת"ת דו"א, וקרינן הב' הוא יסוד ז"א שהוא הקורא וממשיך למל', כי הוא הסמוך למל', כמו שאמר בסמוך על ידא דצדיק, וכמו שנים מקרא שיש ב"פ קריאה, ת"ת ויסוד) וכשיסוד קורא וממשיך לעלמא תתאה למל' אז נקראת אתה שפירושו גילוי, היינו מה שהי' בהעלם בעלמא דאתכסיא הנקראת הוא נעשה זה בגילוי בעלמא תתאה במל' שאז נקראת אתה.

דף קס, א. ר' יהודה ורבי חזקי' הוו אזלי מקפוטקיא ללוד והוה רבי יהודה רבי ורבי חזקי' על רגלוי. אדהכי נחת ר' יהודה אמר מכאן ולהלאה נתעסק באורייתא כמה דכתיב וכו' אמר רבי יהודה תנינן אית זכירה לטב ואית זכירה לביש וכו' אית זכירה לטב כמה דאוקמה דכתיב וזכרתי להם ברית ראשונים וגו' כו' ואית זכירה לביש דכתיב ויזכור כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב וכו' א"ר חזקי' הכי הוא ודאי וכו' פתח ר' יהודה ואמר הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה האי קרא קב"ה אמר לי' לאיוב, כד חמא דאיוב דחיק גרמי' על דינוי דקב"ה. תא חזי, איוב אמר הן יקטלני לו איחל כתיב לא באל"ף וקרי לו בוא"ו ובלא איהו וכו' :

הביא ג' פסוקים על זכירה לטב, הוא כי זכירה הוא בדכורא והוא בג' מקומות בו, בקו האמצעי דת"י, כי יסוד נקרא זכרון (כמ"ש בדף הקודם בע"ב ובפ' ויקהל ד"ר ע"א) וכן זכור הוא בת"ת, ועיין במא"א מע' זכור, וכן זכירה הוא בדעת, כי זכר דעתו דעת שלם (משא"כ בנוקבא הוא רק חצי דעת, דעת קל עטרא דגבורה בלבד). ופקידה לטב הוא בנוקבא דמל' המושרשת בדתי' דו"א כמ"ש בע"ח שער הירח פ"א ע"ש, ובפקידה הביא רק פסוק א', כי מל' עומדת באחור ומצד אחוריים הוא בחי' א', משא"כ דכורא ז"א הוא בחי' פנים לשון רבים כמה בחי' (וע"ד שנים מקרא בז"א פנים, וא' תרגום במל' אחור בטעמי מצות להרח"ו ז"ל זיע"א פ' ואתחנן בקריאת שמו"ת ע"ש). ובזכירה לביש הביא רק פסוק א', כי אל אחר אסתרס ולא עביד פירין, א"כ אין שם יסוד המוליד ולא דעת, כמ"ש גם בלא דעת נפש לא טוב (כי יסוד תלוי בדעת כמא' אין קישוי אלא לדעת, ועיין בפע"ח בכוונת לולב), גם סט"א, ביש, הוא בכלל בחי' אחוריים, אלקים אחרים כמו שאמר בסמוך ברזא דאלקים אחרים, ומצד אחוריים הוא רק בחי' אחת, וזכרתי להם ברית ראשונים, ראשונים הם חריב (חור"ן הם אחרונים) וברית ראשונים הוא דעת המחבר חריב, והוא ברית הלשון דעת (ולכן הביא הפסוק הזה, ולא הפסוק וזכרתי את בריתי יעקוב הכתוב מקודם) ויזכור אלקים את בריתו הוא יסוד ברית המעור, ויזכור אלקים את נח שהובא באמצע לנגד ת"ת, ודוק בלישנא, בהזכירות נקט אית זכירה לטב כו' ואית זכירה לביש כו' ובהפקידות לא נקט תיבת אית, הוא כי באתר דדכורא לית שבחא לנוקבא, כי הנוקבא טפילה

אליו ואינה נחשבת למהות בפ"ע. לכן כשהביא הפוסקים על הזכירות דהדכורין נקט בהם תיבת אית שישנם במהות בפ"ע ועל הפקידות לא נקט תיבת אית כי אינם מהות בפ"ע באתר דדכורא. וזכירה ופקידה לטב הוא בפסוקי תורה וזכירה ופקידה לביש הוא בפסוקי תהלים. שתורת משה הוא בחי' חסדים, שאין מהם יניקה ללעו"ז רק סט' דקדושה. ותהלים שחברו דוד הוא במל' בחי' גבורות. ויניקת הלעו"ז בכלל הוא ממל' הנבנית מהגבורות. לכן בתהלים הזכר מהזכירה ופקידה של ביש (ואם כי הזכירה לביש הוא הדכורא דקליפה הלעומת דהדכורא דקדושה, אך יניקתו מז"א הוא באמצעות הנוקבא מל', שהיא היותר קרובה אליהם. ועיין בפע"ח שער התפלה פ"ג בכוונת נעילת מנעלים).

ומה שנקט עד דהו אולי אמר ר' יהודה כו'. משמע שהדרשה הזאת שאמר ר' יהודה שייכית להליכתם. והם ר' יהודה ור' חזקי' אולז' מקפוטקיא ללוד. הנה קפוטקיא הוא כפתר ולוד הוא המושב לדודים, והם מבני מצרים כמ"ש בפ' נח ומצרים ילד את לודים כו' ואת כפתרים ותרגום כפתרים הוא קפוטקאי וכן בפ' דברים כפתרים היוצאים מכפתר תרגומו קפוטקאי דנפקו מקפוטקאי ולמצרים הי' ז' בנים כמ"ש בפ' נח שם. הראשון הוא לוד, והשביעי הוא כפתר דהיינו קפוטקאי. מובן שהו' בנים הם לנגד הו' מדות דסט' דלעו"ז, א"כ לוד הראשון הוא בחי' חסד דלעו"ז, והיינו מה שנקרא לוד שהוא אשר נולד מתחלה למצרים, מצרים הוא בחי' בינה דלעו"ז, מצר מי, מצר הגרזן בחי' בינה, ופרעה מלך מצרים עומד על היאור דבינה כידוע, ובבינה הוא העיבור דהו' מדות, ואח"כ הם יוצאים לגילוי שנולדו, והראשון הנולד הוא חסד, שהוא כולל כל הו' מדות, ולו נמשך המקיף מבינה כמ"ש בע"ח שער המקיפים סופ"ב. ועיין לקמן דקס"ג ע"א ובגין כך דאיהי חסידה נפיק מני' חסד דאיהו נהורא קדמאה, ועיין בחוספתא דיתרו דס"ח ע"ב ובמק"מ שם, שיריעה דחסד איזא חפייא על היכל דבינה, הרי שמבינה נמשך המדה הראשונה חסד הכולל כל הו' מדות, והוא החופה על בינה, ולו נמשך המקיף מבינה, הנה זהו תיבת לוד, ל' קאי על בינה, המולדת ר"ד שהם הו"ת, וכל הו"ת נכללין בחסד, ולו נמשך המקיף מבינה האות ל' (ע"ד כמו האות ג' בתיבת ג"ז), זהו מה שלוד הוא חסד, א"כ הליכתם מקפוטקיא ללוד, הוא ממל' דלעו"ז קפוטקיא עד חסד דלעו"ז לוד, לברר את הניצוצין אשר שם. וההולכים היו ר' יהודה ור' חזקי' ר' יהודה הוא חסד דקדושה, כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר, הכולל כל המדות דקדושה (וסתם ר' יהודה הוא ר"י בן אלעאי, הוא בן הבינה הנקראת עלירן, וחסיד א' המובא בגמרא הוא ר"י, היינו מדת החסד הנמשך מבינה הנקראת חסידה), א"כ שייך שילך מקפוטקיא מל' ללוד חסד דלעו"ז, לברר הניצוצין אשר שם, ור' חזקי' נצח הוא ענף החסד כמ"ש בנצוצי אורות שם. וכמ"ש נעימות בימינך נצח, הנעימות דבינה (הנקראת נועם כידוע), והוא בימין דחסד כנ"ל שמחסידה דבינה נמשך מדת החסד, נמשך לנצח, יהודיה חזקי' גי' נע"ם במכוון, לרמו שנמשך לבחינתם שהם חסד נצח בחי' נע"ם דבינה, זהו שר' חזקי' נצח הלך עם ר' יהודה, גם קומת המל' הוא לנגד נה"י (ואם כי כתר זה הוא לנגד ת"ת, אך כתר אינו נחשב במנין הספירות, כידוע בכתר דז"א בע"ח שער דרושי הצלם דרוש ה', ועד"ז בכתר דמל', והרי

השלשה עדרי צאן הרובצים על הבאר דמל', הם נה"י, כמ"ש לעיל בסתרי תורה דקנ"א ע"ב. ונוקבא מתברכת מנה"י כמ"ש באדר"ז דרצ"ו ע"ש. הרי שחושבין קומת המל' מנצח, כי הכתר שלנגד ת"ת אין חושבין. א"כ התחלתה הוא מנצח, בחי' ר' חזקי', זהו ששייך שילך מקפוטקיא בחי' מל' דלע"ז הלעומת דמל' דקדושה. ושייך שילך ללוד, כי נצח הוא ענף החסד. גם נצח הוא באמצע בין חסד למל', כי יש הפסק ב' ספירות גבורה ות"ת בין חסד לנצח. והפסק ב' ספירות הוד ויסוד בין מל' לנצח. א"כ נצח הוא בין מל' לחסד, א"כ שייך ויתכן שילך ר' חזקי' מקפוטקיא ללוד גם מה שאות ד' דלוד רומז על מל' כנ"ל. מה שמל' היא אות ד' מפני שקומתה הוא מנצח. שנצח הוא הספירה הרביעית הן מלמעלה למטה. בהז"ת והן מלמטה למעלה. וגם היא אות ד' דהיינו ארבעה. כי מהתחלת קומתה שלנגד נצח הוא ד' ספירות נה"מ. א"כ שייך שר' חזקי' ילך מקפוטקיא ללוד (ודע שלפעמים קפוטקיא הוא בט' ולפעמים בד' קפודקיא. ובתרגום יונתן על כפתר הוא קפודקיא בד', בפ' נח. הוא כי במל' שם ב"ן האותיות הפשוטים הם ד', ובמלוי הוא ט' אותיות, וכידוע בענין עמוד בן ט' ורחבו ד' ורבים מכתפים עליו. קפוטקיא גי' אשה היינו מל', ובד' גי' א"ש כי מל' נבנית מהגבורות אש, וכפתר הוא גבורות כמ"ש בהגהות מהרח"ו פ' שלח דקס"ה ע"א ובפ' בהעלתך דקנ"ד ע"א ע"ש). ור' יהודה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים. עיין מזה בע"ח שער אנ"ך סופ"ג. ועד"ו כאן כשאול ר' יהודה בהמקומות דבני מצרים היה רכיב (כי ביהודה יש בו שם הוי', א"כ מה שרכיב הוא ע"ד ה' רוכב כו', גם רכיב ר"ב הוא ע"ב ק"ל. ואותיות כ"י שבאמצע הוא מספר יהד"ה במכוון). ור' חזקי' על רגליו. כי ר"ח שהוא נצח ענף החסד א"כ הוא כמו בחי' תלמיד לר' יהודה חסד אינו מן הנימוס ודרך ארץ שירכב גם הוא כשר' יהודה רכיב. גם ר"ח שהוא נצח. נצח הוא רגל (כי נ"ה הם תרין שוקין). א"כ כחו ברגל זהו שהי' על רגליו. ונצח פירושו תוקף וחזק (וכן שמו הוא חזקי') א"כ רגלו חזקה זהו שהי' על רגלו (וי"ל עוד חזקי' שהוא מלשון חזק הוא ע"ד כמו יחזקאל שהוא מלשון חזק, וכתוב ביה בן אדם עמוד על רגליו. ועיין בל"ת להאר"י ז"ל ביחזקאל בפסוק זה. ושם מקודם בד"ה ענין יחזקאל. גם חזקי"ה מספרו ק"ל, א"כ הוא בחי' ק"ל מן בחי' ע"ב ק"ל. א"כ ל"ש לומר שירכוב גם הוא על הע"ב ק"ל. כי הוא גופא בחי' קל (קל ברגליו). אדהכי נחת ר"י אמר מכאן ולהלאה נתעסק באורייתא כמה דכתיב הבו גודל לאלקיננו. הוא כי מה שמקודם היה רכיב מפני כי ההמשכה להמקומות הללו מקפוטקיא עד לוד הוא ע"י רכיבה על ע"ב ק"ל. שהוא האחוריים דשם הוי' פשוט ומלא באלפ"ן, שאחוריים הוא בחי' מוחין דקטנות. ומצרים יניקתם ממוחין דקטנות כידוע. לכן בהמקומות הללו דבני מצרים ה' רכיב בבחי' ע"ב ק"ל. והנה די שיהיה זה בתחילת הליכתם, להורות שבהמקומות הללו נמשך ע"י רכיבה על ע"ב ק"ל. בחי' מוחין דקטנות. ואח"כ צריך להמשיך מוחין דגדלות. שע"ז יכנעו ויתבטלו המקומות הללו שניקתם ממוחין דקטנות. זהו שנחת ר' יהודה מלרכוב על ע"ב ק"ל בחי' מוחין דקטנות. ואמר מכאן ולהלאה נתעסק באורייתא. אורייתא היא בחי' מוחין דגדלות. כמה דכתיב הבו גודל לאלקיננו. גודל דוקא היינו בחי' מוחין דגדלות. אלקינו

שם אלקים הוא בחי' מוחין דקטנות (והוא גי' ק"ב, שההמשכה לסט' דלעו"ז הוא ע"י בחי' ק"ב, והוא ע"ד ע"ב ק"ל, ועיין בע"ח שער אנ"ך פ"ג), והבו גדל לאלקינו הוא להמשיך בחי' מוחין דגדלות בהמוחין דקטנות ואז נכנעים ומתבטלים המקומות דבני מצרים היונקים ממוחין דקטנות, והיינו ג"כ מכאן כו' כא"ן גי' הוי' פשוט ומלא באלפי"ן שהוא הפנים דשם הוי', לא כמו ע"ב ק"ל שהוא האחוריים דשם הוי' (וי"ל ג"כ מלת הלאה רומז על לאה, כי הלאה הוא ה' לא"ה כי לאה היא בחי' ה' ראשונה שבשם, ועסק בתורה צריך להיות לשמה לשם ה' דלאה כמ"ש בפע"ח ריש שער הנהגת הלימוד ע"ש), וגודל הוא בחי' חסד, הנקראת גדולה כמ"ש לקמן בפ' האזינו דרצ"ו ע"א הבו גודל דא גדולה, היינו תורה הנקראת תורת חסד, והוא תורתו של ר' יהודה שהוא בחי' חסד, ור' חזקי' הוא נצח ענף החסד, כנ"ל במ"ש נעימות בימינך נצח, ואמר ר' יהודה אבל באורייתא אפילו תרי יתבי ויהבי רבו ותוקפא כו' לקב"ה, רבו שפירושו גדולה הוא חסד בחינתו דר' יהודה, ותוקפא הוא נצח שפירושו תוקף בחינתו דר' חזקי', גם רבו חסד הוא בחי' ז"א, חסדים, ותוקפא הוא גבורות בחי' מל' (כי על תורה כתיב מימינו אש דת, ימין חסד, אש גבורה), והוא בחינתם דר' יהודה חסד, בחי' ז"א, ור' חזקי' נצח שמשם מתחיל קומת המל', כנ"ל, א"כ כשהם ר' יהודה ור' חזקי' יתעסקו בתורה יהי' רבו ותוקפא כו' לקב"ה, וכשהם שהם * שנים יתעסקו בתורה, כתיב על זה אז נדברו יראי ה' כו' ויכתב בספר זכרון כו', ספר הוא מל' בחי' פקידה לטב, זכרון הוא בז"א (כמ"ש לקמן בפ' ויקהל ד"ר ע"א ע"ש), בחי' זכירה לטב, בחינתם דר' חזקי' ור' יהודה, וזהו מה שאז בהליכתם מקפוטקיא ללוד אמר ר' יהודה הדברי תורה, בענין זכירה ופקידה שיש לטב ויש לביש, והיינו הזכירה ופקידה לטב הוא בחינתם דר' יהודה זכירה ודר' חזקי' פקידה (שבמל' שהתחלת קומתה הוא לנגד נצח), והזכירה ופקידה של ביש, הוא קפוטקיא מל' דלעו"ז פקידה לביש, ולוד חסד דלעו"ז זכירה לביש, וא"ש מה שבהליכתם מקפוטקיא ללוד אמר ר' יהודה הדברי תורה בענין זכירה ופקידה דוקא, והיינו ג"כ מה שדרש ר' יהודה בפסוק הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה, שהוא נוקבא ודכורא דקליפה, ע"ד קפוטקיא ולוד, וכמו פקידה וזכירה לביש והביא הפסוק הן יקטלני לו איחל שכתוב לא בא' וקרי לו בוא"ה, וע"ז הי' תשובת הקב"ה אליו והנגלו לך כו', והיינו כי איוב הי' סבר שהקב"ה דהיינו ז"א ומל' (שבהם הי' מיתה בתהו), הוא הממית ומקטל, והם יקטלני מל' דקדושה לא איחל בא' בלשון בתמי', כי לא בא' שלילה, מל"ת הוא במל', שמור, ואם יקטלני ז"א דקדושה לו איחל בו' (כי ז"א הוא ר"ק היינו ו', ומל' נקודה אחת היינו א'), ואח"כ דרש בפסוק ויזכור אלקים את רחל וישמע אלקים שחד מעלמא דדכורא וחד מעלמא דנוקבא, הוא כמו זכירה ופקידה לטב, והוא בחי' יוסף דכורא ובנימין נוקבא (ומה שהקדים לדרוש הפסוק הנגלו לך שערי מות כו', הכא, האם לא די לענין זכירה ופקידה לטב הדרשה בפסוק ויזכור אלקים את רחל כו', הוא כי רחל בילדה את יוסף אמרה שתלד את בנימין ג"כ יוסף ה' לי בן אחר, ובלידת בנימין מתה רחל, שהמיתה נמשך משערי מות ושערי צלמות, ובלדתה דוקא כמ"ש ותקש בלדתה, הוא מבחינת לוד הנ"ל, וד"ל).

דף קס, ב. בר אי איהו זבאה שלים :

עין בפ' בשלח דמ"ד ע"ב במה שנרשם בגליון שם בס"ד.

שם. אמר לה אלישע היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא וכו' וקב"ה אקרי מלך המשפט בההוא זמנא, ובגין כך אמר לה היש לדבר לך אל המלך :

ושר הצבא יתפרש על מט"ט שהוא השר דצבא מעלה, שרו של עולם, ושמו כשם רבו. כמ"ש כי שמי בקרבו.

דף קסא, א. ויברכני ה' בגללך, כמה חרשין וזינין עבד לכן ובחין מזלי' בגיני' דיעקב וזהו אשכח בגיני' דיעקב מאה עאנא כל ירחא ומאה אמרין ומאה עזין יתיר על עאני'. ר' אבא אמר אלף עאנין ואלף אמרין ואלף עזין הוה מיייתי לי' יעקב יתיר בכל ירחא וירחא הח"ד כי מעט אשר הי' לך לפני ויפרוץ לרוב ויברך ה' אותך לרגלי וכו' :

כי יעקב יותר על לבן במספר ק', ור' אבא שס"ל אלף מכל מין ומין, שני הדעות אמת הם, כי הנה המספרים הם יחידות במל' עשיריות בז"א מאות בבינה אלפים בחכ' רבבות בכתר, הנה המ"ד הראשון שס"ל מאה מכל מין הוא מצד הברכה דבינה, שבבינה הוא שם ס"ג ועם מלואיו ל"ז הוא מספר ק', וכמו"כ ק' ברכות הם מזה, וכן ס"מ דאפרסמון, וזהו מה שאמר לבן ויברכני ה' בגללך, גל"ל גי' ס"ג ועם מלואיו ל"ז הוא ק', ור"א שס"ל אלף הוא מצד הברכה דחכ' (כי יסוד אבא נקרא ברוך ר"ת ראש ומקור כל ברכה), וזהו מה שאמר יעקב ויברך ה' אותך לרגלי, ולא אמר בגללי כמו שאמר לבן בגללך, רג"ל הוא ע"ב קס"א שהוא הפנים דאז"א עלאין שהם חכ' בכלל (ועיין בפע"ח בכוונת חנוכה בענין רג"ל מן השו"ק, תראה שם שזהו בהברכה הראשונה דהג' ברכות דנר חנוכה שהוא יחוד הוי' אהי' ע"ב קס"א, והוא מצד חכ', והברכה השני' שהוא יחוד הוי' אלקים, שהוי' הזה הוא הוי' דס"ג הוא מצד בינה, והברכה הג' שהוא יחוד הוי' אד' שהוי' הזה הוא הוי' דמ"ה הוא מצד ז"א, והיינו להדליק שע"ה הוא ע"ב ס"ג מ"ה ע"ש, הרי שרג"ל הוא מצד חכ'), והוא מה שיעקב הוא י' עקב, י' הוא חכמה, ועקב הוא רגל, גם מה שביעקב יותר על לבן הוא ק', שבק' יש רגל ארוך, והיינו לרגלי, וא"ש בזה מה שהמ"ד הראשון הביא הפסוק ויברכני ה' בגללך, ור' אבא הפסוק ויברך ה' אותך לרגלי, כי גל"ל הוא ס"ג בינה ורגל הוא ע"ב קס"א חכ', והי' זה בגי' מינין עאנין אמרין עזין, הם לנגד נה"י להמ"ד הראשון שהברכה הי' ק' בכל א' וא' הוא מנה"י דאימא, ולר"א שהברכה הי' אלף בכל א' הוא מנה"י דאבא, והוא ע"ד כמו הג' יו"ט שבעצמן הם נה"י דאימא (וגל"ל שייך להג' יו"ט שאומרים בהם במוסף בגל"ל אבות שעשו רצונך), אך הם מקרא קדש שממשיכים בהם נה"י דאבא הנקרא קדש, שמצד זה נקראו רגלים, כי מה שהם נקראו רגלים הוא מצד שמחוייבים לעלות ברגל ליראות, מצות ראייה, וראייה הוא בחינת חכמה והיינו נה"י דאבא, (והג' מינים שהם נה"י, י"ל עאנא יסוד,

אמרין נצח שמימין, עזין הוד שמשמאל, וד"ל). והי' כל זה בשביל יעקב אם שיעקב עצמו הוא בחי' ז"א, הוא כי יעקב מספרו ז"פ הוי' ושני חייו היו קמ"ז ז"פ אהי', ששם הוי' בכלל הוא בחכ' ושם אהי' בכלל הוא בבינה, הרי שהוא שייך לחכ' ולבינה, והיה זה בכל ירחא וירחא, כי בכל חדש מאיר צירוף שם הוי' וצירוף שם אהי', ועיין במ"ח מס' ניסן פ"א מ"א וכן בכל החדשים ע"ש, גם י"ל בכל ירחא יש ל' יום בכלל, שהם לנגד נה"י דז"א שבז"א הוא עשירות, שכל ספירה כלולה מי', אי"כ מל' חדש שקומתה לנגד נה"י דז"א הוא ל' יום, אך הברכה שהי' ע"י יעקב בזה בצאן לבן, הוא שיומשך מנה"י דאימא, שהם ג' מאות, והוא דעת המ"ד ש' בכל מין ומין מהג' מינים, ומנה"י דאבא שהם ג' אלפים והוא דעת ר' אבא אלף בכל מין ומין מהג' מינים, וי"ל עוד ירחא, חדש, שהוא מצד הלבנה, הנה לבנה הוא ל"ב נ' ה', ה' הוא מל' ה' אחרונה, ובנינה הוא מחו"ב, ל"ב הוא ל"ב נתה"ח, נ' הוא נ' שערי בינה כמ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע, באר חפרוה שרים, שאר"א בונים וחופרים אותה, זהו שבכל ירחא שמצד הלבנה שהיא ה' אחרונה הנבנית מחו"ב, ל"ב נ', הביא ללבן שהוא ל"ב נ', הרומז על חו"ב, להמ"ד הראשון, ק' מכל מין, הוא מן נ' דלבנה לנ' דלבן, בחי' בינה, ולר"א אלף מכל מין הוא מן ל"ב דלבנה ללב דלב"ן, (כי עאנא אמרין ועזין, שהם בהמות בכלל הוא בשם ב"ן דמל' גי' בהמ"ה, ועיין בטעמי מצות להרחיז ז"ל פ' שמיני במצות בדיקת סימני חיות ובהמות, תראה שם שבהמה בכלל הוא במל'), והי' זה בגינ' דיעקב דוקא, שהוא בחינת שמש, כמ"ש כי בא השמש שקאי על יעקב כמ"ש בזה"ק ר"פ זו, וכתוב והנה השמש והירח כו' שהשמש קאי על יעקב, כי מולד הלבנה וחידושה הוא ע"י שמשא דוקא בחי' יעקב שהוא בעלה, וי"ל עוד ששני הדעות מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, והוא כי מה שנתברך לבן בשביל יעקב הי' זה בשנות עבודתו בהב"פ ז' שנה, שעבד בעד לאה ובעד רחל, הנה הנוקבין לאה ורחל הם כ"א בחי' חדש, כי חדש נק' אשה בכלל כמ"ש וחדש אשתו ילדה, ועיין במארא מע' חדש ע"ש, ולאה ורחל היו בנות לבן, הרומז על חו"ב כנ"ל, הנה לאה היא מבחינת בינה מנ' דלבן, ורחל היא מבחי' חכ' ל"ב דלבן, ועיין בל"ת להאר"י ז"ל פ' וירא בדרוש דבנות לוט ועמון ומואב ע"ש, המ"ד הראשון שס"ל ק' מכל מין ומין בכל ירחא, הוא בהחדשים דהו' שנים שעבד בעד לאה, שהיא מבינה, ובבינה הוא מספר ק', ור"א שס"ל אלף מכל מין ומין בכל ירחא וירחא, הוא בהחדשים דהו' שנים שעבד בעד רחל שהיא מחכ', ובחכ' הוא מספר אלף, ובוה א"ש ג"כ דקדוק הלשון והוא בהמ"ד הראשון נקט ובכל ירחא, ור"א אמר בכל ירחא וירחא, גם בדברי ר' אבא הוכפל הענין, כי הרי נקט מתחלה אלף עאנין כו' וברכתא דלעילא לאו איהו פחות מאלף כו', ואח"כ כפל הדבר שנקט עוד הפעם מעאנין אלף אשתכח כו' על כל מה דשריא ברכתא דלעילא לא פחות מאלף, והיינו כי באמת ז' שנים הראשונים יעקב ג"כ עבדם בעד רחל, רק לבן רימה אותו ונתן לאה במקומה, אך כוונת יעקב הי' בשביל רחל, זהו שהמ"ד הראשון נקט כ"א ירחא, כי הוא מיירי רק בהירחין דהו' שנים הראשונים שעבדם בעד לאה, ור"א נקט ב"פ ירחא, כי הוא מיירי בהירחין דהשנים שעבדם בעד רחל, שבאמת יעקב כיוון בהו' שנים הראשונים ג"כ בעד רחל, זהו שנקט ב"פ ירחא, היינו הן בהירחין דז' שנים השניים, והן

בהירחין דו' שנים הראשונים, והיינו ג"כ מה שכפל הענין הוא הן ב' שנים השניים ה' מייתי יתיר אלף מכל מין, והן ב' שנים הראשונים ה' אלף מכל מין, גם י"ל מה שר' אבא כפל לומר ירחא, וכפל הענין, והמ"ד הראשון לא כפל, הוא כי לאה עומדת במקום המכוסה, ורחל עומדת במקום המגולה, ובהמקום המגולה הוא כפול מבהמקום המכוסה, כידוע שהחסדים המגולים אורם כפול מבהיותם סתומים. ולכן המ"ד הראשון שמירי בלאה, לא כפל הירחא ולא כפל הענין, ור' אבא שמירי ברחל, כפל הירחא וכפל הענין, וא"ש בזה ג"כ מה שהמ"ד הראשון הביא הפסוק שאמר לבן ויברכני ה' בגללך, ור' אבא הביא הפסוק שאמר יעקב ויברך כו' לרגלי שאמר שיעקב הוה מייתי כו', הוא כי המ"ד הראשון מיירי בהו' שנים הראשונים שעבד יעקב, ולפי סברת לבן שעבדם בעד לאה, כי לבן היה דעתו מתחלה לרמזתו לתת לו במקום רחל, אי"כ ל"ש להביא הפסוק שאמר יעקב, ולומר שיעקב הוה מייתי לו, כי הרי יעקב לא ידע שיהיה זה בשביל לאה, ואם היה יודע שלבן יתן לו לאה לא היה עובד אותה, ולא ה' מייתי ליה, ורק שייך לומר שלבן אשכח, והפסוק שאמר לבן, ור' אבא שמירי ברחל, הנה בהו' שנים השניים שעבד בעד רחל, וכן היה שניתנה לו רחל קודם עבודתו הו' שנים השניים, הביא הפסוק שאמר יעקב, כי יעקב רצה זה, והוה מייתי ליה, אלף מכל מין, ובהו' שנים הראשונים, מפני שכוונת יעקב ה' בהם בשביל רחל, לכן ה' ג"כ אלף מכל מין ומין, אך בפועל ממש היה זה בעד לאה, כי לבן נתן לו לאה אח"כ, לכן לא שייך לומר בהם שיעקב הוה מייתי ליה רק שייך לומר שאשתכח כך, היינו מעאנין אלף אשתכח כו' וכן הלאה, והיינו כפל הענין שאמר ר' אבא, הוא מתחלה אמר ב' שנים השניים ואח"כ אמר ב' שנים הראשונים, וכמובן.

דף קסב, א. סתרי תורה. מחאי נסיק ו' רזא רשית דאחיד לכל סטריין דאיהו מקל:

והיינו מקל הוא ת"ת את ר', מקל תפארה, והמלוי דמקל מ' ר"פ מ"ד הוא ג"כ מספר מק"ל הוא כמו שמלוי ה' הוא ג"כ ר', והוא יסוד ו' המלוי דת"ת שהוא ר' הפשוט.

דף קסג, ב. וכתוב וימינו תחבקני וע"ד כי תמכה ימינך, וכר אחיד ב' בקב"ה כדין כתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני ואיהו יחודא חד וחבורא חד וכר איהו חבורא חד כדין אתמליא ההוא דרגא דילי' ואתברכא, וכר אתמליין כל אינון רהטין אתמליין לארבע סטריין דעלמא וכו':

שמאלו הוא גבורה, צפון, וימינו הוא חסד, דרום, ואיהו יחודא חד בת"ת, מזרח, וחבורא חד ביסוד, מערב, וכר איהו חבורא חד ביסוד שהוא המשפיע למל' כדין אתמליא ההוא דרגי' דילי' היינו מל', ואתברכא הוא ג"כ מיסוד הנק' ברוך שהוא המסרך למל' כמ"ש ברוך ה' מציון שוכן ירושלם ועיין לעיל דקנ"ח ע"ב ודאי מציון איהו ברוך, וכפל הלשון אתמליא ואתברכא, י"ל אתמליא

באור פנימי ואתברכה באור מקיף, ועדמ"ש בפ' תשא מלאו ידכם כו' ולתת עליכם היום ברכה. או י"ל אתמליא בהיחוד הראשון שמניח ושביק בה הרהוא. שהוא המעלה המ"ן שלה. ואתברכא הוא בהיחוד הב' שהוא המשכת טיפה ורעית להתעבר ולהוליד, וכידוע. וכד אתמלין כו' אתמלין לארבע סטרי עלמא הוא בהד' מחנות שכינה שהם לד' רוחות העולם, הוא מפני שקבלה המל' מד' רוחות דאצי' שמאלו צפון, וימינו דרום, יחודא חד ת"ת מזרח, וחיבורא חד יסוד מערב, לכן מה שממנה נתמלאו הרהטים ד' מחנות שכינה הוא ג"כ לארבע סטרי עלמא דבריאה, וזמובן. (ומה שאמר מקודם כדן ימינא אחיד בי' לסלקא לי' כו', הוא בחי' אהרן שהוא ימינא כהן איש חסד, והוא שושבינא דמטרוניא שהוא הממליך ומעלה אותה אל החתן ז"א, ואח"כ כשמעלה אותה אל החתן, אז הסדר הוא שהחתן ז"א מניח שמאלו תחת לראשה, ואח"כ ימינו מחבק אותה, ואח"כ מתייחד גופו בגופה, הוא יחודא חד דת"ת, ויסודו ביסודה הוא חבורא חד, ודו"ק. ויש לפרש עוד דבקה נפשי אחרין הוא מל' בקטנותה שהיא דבוקה באחורי ז"א אב"א לנגד נה"י שלו, ואח"כ בי תמכה ימינך הוא כשהיא ננסרת מז"א שנעשית נערה ועומדת לנגד חגית שלו, ואח"כ באה בפנים דו"א שנעשית בוגרת ועומדת גם לנגד חב"ד שלו, (כמ"ש בע"ח שער הירח פ"ג, ומתייחדת עמו פנים בפנים, וסדר היתוד הוא מתחלה שמאלו תחת לראשי ואח"כ וימינו תחבקני שהוא בצפון ודרום, וביחודא חד גופו בגופה בת"ת מזרח, ובחבורא חד יסודו ביסודה, מערב, ומי הוא תגורם כל זה ועושה כל זה, דהיינו מה שתנסר עד שתתייחד עמו בחבורא חדא, הוא חסד ימינא, והיינו בי תמכה ימינך, וכמ"ש בזה"ק פ' אחרי דע"ז ע"ב אתינא חסד כו' ופריש לון כו' ואתחברו וא"ו עם ה"א מאן גרים לון חסד הוא חסד ודאי דחבר לון כחדא ועין בבה"ז שם, והיינו מה שאמר כאן כדן ימינא אחיד בי' לסלקא לי' (לסלקא הוא בהבחינות דנערה ובוגרת, שהיא עולה לנגד חגית ולנגד חב"ד) ולחברא ליה בחבורא חד, הוא עד החיבור דיסודו ביסודו, שכל זה גורם הימינא חסד, והיינו בי תמכה ימינך, ואמר כדקא יאות על החבורא חד, הוא אם כשיש חיבור דו"ן גם בהיותה בקטנותה, אך אין זה חיבור כדקא יאות, כי החיבור הוא אב"א ולא פב"פ, משא"כ מה שחסד ימינא גורם החבורא חד הוא כדקא יאות פנים בפנים (והס"ת דבקה נפשי אחרין הוא הי"ך שקדים הה' לי', והס"ת בי תמכה ימינך הוא הי"ך שקדים הי' לה', י' הוא חכ' ה' בינה כ') (ומה גם כ' פשוטה, עין בסידור בפסוק ארוממן אלקי המלך) הוא בכתר, גם הכ' ירמוז אל וד"י דמלוי י"ה, הנה בדבקה נפשי אחרין קדים הה' לי' (ועכ"ז יש י' וכ' חכ' וכתר ג"כ, כי בינה כוללת כל הגדר, כידיע בהיכל קה"ק), שהעיקר בינה, כי זהו בזמנא דנטלא המל' מאימא, ואז אין חבר זר"ן ויהיכ"פ אוכה, כמ"ש בפ' אמור ד"ק ע"ב, ובבי תמכה ימינך קדים הי' לה' (ומ"מ יש ה' וכ' בינה וכתר ג"כ, כי חכ' כולל ג"כ בינה וכתר, והוא ר"ד דמלוי הי' שממנו נעשה ציור ה' דבינה, הוא אימא עלאה, והי' עם מלואו ר"ד הוא מספר כ' עשרי"ם, כתר) שהעיקר חכ' כי זהו בזמנא דנטלא מאבא (כי החסד ימינא הוא חסד דאבא כמ"ש בבה"ז פ' אחרי שם), ואז יש חיבור זר"ן כדקא יאות כמ"ש בפ' אמור שם, גם להעיר מהב"פ דס"ת הי"ך שםספר כ"א ל"ה מל"ה תיבות דזימלו, ודקידוש שבת, ועין לעיל ד"ה ע"ב, וד"ל).

דף קסד, ב. ואמאי אקרי תרפים לגנאי דזה כמה דתנינן במקום התורה ומנלן דע"ז הוו דכתיב למה גבת את אלקי וכתיב עם אשר תמצא את אלקיך וגו' :

צורך הראיה גם מהפסוק הזה תמצא את אלקיך, ולא די בהפסוק הקודם גבת את אלקי, הוא כי התרפים דלכן יניקתם מב' עקבי לאה שהם דינים קשים, ושם הוא ג"כ גילוי יסוד אימא, והו מקום התורף כמ"ש בע"ח שער לאה ורחל פ"ג יד' ע"ש. וזה גבת את אלקי הוא מעקב ימין דלאה, תמצא את אלקיך הוא מעקב שמאל דלאה שהוא דין קשה מאד, שממנו נמשך מיתה, ולכן אמר יעקב תמצא את אלקיך לא יחי'. ועיין בקה"י מע' עזא ועזאל ע"ש. ולכן אמר למה גבת את אלקי שיעקב שהוא דכורא גנב אותו. הנה דכורא שייך לימין נצח, א"כ אלקי שאמר לכן הוא בחי' דהתרפים היונקים מרגל ימין דלאה, ויעקב שידע שהוא לא גנב אלא אמר עם אשר תמצא את אלקיך, שאחר גנב לאה היא שהגונבת היא נקבה (וי"ל מה שאמר את אלקיך שלכאורה תיבת את למותר הוא, הפירוש הוא אם אפילו בחי' את שהוא נוקבא, אצלו יהיה אלקיך לא יחי'), וכמו שבאמת היה כך שרחל שהיא נקבה גבתתם, וכמ"ש אח"כ ולא ידע יעקב כי רחל גבתתם, ונוקבא שייכות לשמאל הוד, א"כ אלקיך שאמר יעקב קאי על בחי' דהתרפים היונקים מרגל שמאל, וי"ל בהתרפים הי' דכר ונוקבא כמו שאיתא לקמן דכר ונוקבא הוו, הדסורא יונק מרגל ימין והנוקבא יונקת מרגל שמאל, וכמובן.

דף קסה, ב. כדון אודווג בר נש בתרווייהו חד מימינא וחד משמאלא יצר טוב לימינא ויצר רע לשמאלא :

מקדם נקט מימינא משמאלא במ', וכאן נקט לימינא לשמאלא בל'. גם לכאורה מה שאמר מקדם חד מימינא וחד משמאלא למותר הוא והל"ל רק יצ"ט לימינא ויצ"ר לשמאלא. אך הפירוש כך הוא, חד מימינא שנמשך מבחי' ימין שלמעלה דהיינו מבחי' חסדים, וחד משמאלא מבחי' שמאל שלמעלה דהיינו מבחי' גבורות ואינו קורא אתם עדיין בשם. יצ"ט ויצר רע, כי היצה"ר כשהוא מצד שרשו משמאל שלמעלה, גבורות דקדושה אינו רע עדיין לכן נקט רק חד וחד, ורק כשנמשכים למטה באדם, שם נעשה יצ"ט ויצר רע, והוא מה שנקט אח"כ יצ"ט לימינא ויצ"ר לשמאלא הוא לימינא ולשמאלא של האדם, ולכן נקט בל' כמ"ש לב חכם לימינו, ולב כסיל לשמאלו, שכתיב לימינו ולשמאלו בל'.

וישלח

דף קסח, א. ואמר ר' ייסא אנא שמענא דכל מאן דאסתכל
בחלמי' וחמא לי' ליעקב מקסטר בקוספוי חיין אתוספן לי' :

לכאורה הוא מפני שיעקב לא מת והוא חי. אחר ר' (יעקב מלא ר' שאיתמר
בסמוך) שהוא אות חיים, לכן חיין אתוספן ליה. אך לפיזי למה מקסטר בקוספוי
דהיינו מקישט במלבושיו דוקא. הנה י"ל שרש החיים הוא מתיקון הו' ואמת
הנהורין שבהפנים דא"א שע"ז כתיב באור פני מלך חיים וכמ"ש באדר דקל"ג
ע"ב ותאנא מהני תפוחין נפקין חיין לעלמא כו' ע"ש. וכתיב תתן אמת ליעקב,
שנמשך מתיקון הו' ואמת ליעקב, וכמ"ש צוה ישועות יעקב שנמשך בחי' ישועות,
הש"ע נהרין, ליעקב, והם הם הלבושים דיעקב, כי שרש הלבושים מלבר"ש גי'
חשמ"ל, הוא מהשע"ח נהרין שבפנים דא"א כמ"ש בע"ח שער א"א פמ"ד ע"ש.
לכן כשחמא ליעקב מקישט במלבושיו דוקא, או חיין אתוספן לי', ובחלם דוקא הוא
עדמ"ש בישע"י ל"ח ותחלימני והחיני. תחלימני הוא חלם, חל"ם הוא מספר
חיין, וחל"ם ח' פעמים לי"ם הוא מספר חשמ"ל יעקב במכות, ואמר זה ר'
ייסא דוקא, כי ר' ייסא הוא בחי' הוד כמ"ש בח"ג ברש האדר בנצוצי אורות
שם, ר' ייסא יודע זה, כי השע"ח נהרין חשמ"ל שבפנים דא"א נמשכין עד
היכל ההוד ששם הוא הרחא הנק' אור פני אל כמ"ש בע"ח שם, ועיין
בפ' פקודי דרמ"ז סוע"ב תראה שם שענין חלם שייך ג"כ להיכל זה.

שם. פתח ואמר חיים שאל ממך נתת לו וגו' כו' דא דוד מלכא
וכו' ומאדם קדמא הוא שבעין שנין דאתקיים דוד מלכא בעלמא. תו
אבהן שבקו לי' מחייהון כל חד וחד, אברהם שבק לי' וכן יעקב ויוסף
כו' יעקב הוה לי' לאתקיימא בעלמא כיומי דאברהם ולא אתקיים אלא
מאה וארבעין ושבע שנין חסרים תמניא ועשרין כו' יוסף דאתקיים
מאה ועשר שנין הוה לי' לאתקיימא מאה וארבעין ושבע שנין כיומי
דיעקב וחסר מנהון תלתין ושבע שנין הא שבעין שנין דשבקו לי' לודי
מלכא לאתקיימא בהון ובהו אתקיים דוד בכל אינון שנין דשבקו לי'
אבהן :

דקדק לומר ביעקב בעלמא, שלא אמר זה באברהם ויוסף, וכן בדוד אמר
לעיל תיבת בעלמא, הוא כי באמת יעקב לא מת, וכן דוד מלך ישראל חי וקיים.
ועיין בלקו"ת בדי"ה והוה הטהור על הטמא בימי השלישי וביום השביעי ע"ש.
אי"כ לא שייך בהם לומר כמה אתקיימו, ומספר שנותיהם, כי הרי הם חיים וקיימים
גם עתה. ומה שיתכן לומר בהם מספר שנותיהם הוא בקיומם בעולם בפועל ממש,
דהיינו בערך העולם ולא בערך עצמם, לכן דקדק בהם לומר תיבת בעלמא, חדק
עוד בלישנא, והוא באברהם יעקב נקט מתחלה כמה הוה להו לאתקיימא, ק"פ,
וקע"ה, ואח"כ כמה אתקיימו קע"ה וקמ"ז, וביוסף נקט מתחלה כמה אתקיים, ק"י,
ואח"כ כמה הוה לי' לאתקיימא קמ"ז, באברהם ויוסף נקט הלשון, והוה לי'

לאַתקיימא, ואתקיים, וביעקב נקט הלשון הזה לי' לאַתקיימא, ולא אתקיים אלא כו', ולא נקט ב' ואתקיים כו' כמו באברהם ויוסף, ביעקב נקט הלשון כיומי דאברהם, ולא נקט מספר השנים קע"ה (כי אינו צריך הרי ידוע שימי אברהם היו קע"ה), וביוסף שנקט ב' ג"כ כיומי דיעקב הוסיף לפרש מקדם מאה וארבעין ושבע שנים, שלכאורה למותר הוא. אך הענין י"ל כי הנה אברהם הוא הראשית דו"א מדת החסד ויעקב האמצע דו"א ת"ת (אך הוא סמוך יותר להראשית חסד, מלהסוף דו"א יסוד כי הרי בינו לבין חסד יש רק הפסק ספירה אחת גבורה, ובינו לבין יסוד שלמטה ממנו יש הפסק ב' ספירות נ"ה, ועכ"ו הוא נחשב לאמצע דו"א, כי נ"ה הם תרין פלגי גופא שנחשבים לא', ובהם הוא שם א' צבאות, ומצינו בתהו שאור הגבורה ירד למקום נ"ה, ואור דנ"ה עלו למקום הגבורה, הרי ששיעור שניהם הוא כמו ספירת הגבורה, א"כ ת"ת הוא באמצע, ואם נאמר שאברהם הוא בחי' החסד הנקרא 'יוםם בתום' מ' שהוא החסד שברישו כתפין טרם התחלקותו לב' זרועות (ועיין בע"ח שער הזיווגים פ"ה, ובשער ז"א פ"ה כמדומה), אז ת"ת הוא האמצע, כי יש בין החסד הזה לת"ת כ"ס זר"ג, ובין ת"ת ליסוד ב"ס נ"ה), ויוסף הסוף דו"א יסוד, והנה החיים נמשכים מהמוחין חב"ד בכלל, ומוחין נקראים חיוהי (וכמא' פסיק ריש' ולא ימות, ועיין בתניא פנ"א), ולכן תפילין שהם המשכות מוחין עליונים, הם בחי' חיים כדאיתא בפ' התכלת אר"ל כל המניח תפילין מאריך ימים שנאמר ה' עליהם יחיו ולכל בהן חיי רוחי ותחלימני והחיני, והם ג' מוחין חב"ד שבהם הוא הג' שמות ע"ב ס"ג מ"ה מספר ק"פ, זהו שחיי אברהם מדת החסד שאחר המוחין חב"ד, ונמשך לו החיים מהמוחין חב"ד היו צריכים להיות ק"פ כמספר ע"ב ס"ג מ"ה (משא"כ החיים ביצחק ק"פ שנה הוא ממספר האותיות דאחורי השמות עסמ"ב קס"א קנ"א קמ"ג, שבהם ק"פ אותיות כמ"ש בל"ת להארי' ז"ל פ' וישלח), ונרמז זה בשמו אברהם שהוא מספר חיי"ם ק"פ דהיינו ע"ב ס"ג מ"ה, גם המספר ק"פ הוא י' פעמים ח"י, היינו שהוא ח"י בכל עשר כוחות נפשו, הנמשכים מי"ס דאצי, עוד י"ל שרש החיות דאברהם שהוא בחי' חסד הוא מהחסדים שיצאו מיסוד דעתיק בחוה דא"א, הנחלקים לחצאין חציים מלובשים ביסוד, וחציים בחוץ כמ"ש בע"ח שער אר"א פ"א וב' ובמ"ח מס' אריך פ"ב מ"ב ע"ש, וחצין דהחסדים שביסוד הם בחי' חסדים מכוסים, וחצין שחוץ ליסוד הם בחי' חסדים מגולים, והחיות מובן שנמשך מהחצי המגולה, והנה חצין דהחסדים המגולים, הוא ב' חסדים וחצי, כי יש ה' חסדים, א"כ חצין הוא ב' חצי, ב"פ חס"ד וחצ"י חס"ה, הוא מספר ק"פ במכוון, גם י"ל אברהם ויצחק שהם המדות דחו"ג הנה הם נמשכים מדעת, כי דעת נחלק לחו"ג (וכידוע בהב' פרשיות שמע והי' אם שמע דתש"ר שהוא דעת הנחלק לחו"ג), והנה דעת נקרא שכ"ם כי הוא בין כתפין, א"כ חסד דאברהם, שחסד הוא חצי דעת, הוא חצי מספר שכ"ם, שהוא מספר ק"פ, ויצחק שהוא גבורה חצי דעת, הוא ג"כ חצי שכ"ם מספר ק"פ שלכן ח"י ק"פ שנה, וחיות להמדות דחו"ג נמשך מדעת כמא' והודעת להם זה בית חיהם, כי דעת הוא הנשמה והחיות דהמדות כמ"ש בתניא פ"ג ע"ש, והיינו הב' עטרין חו"ג שברדעת, הם הקיום והחיות דהמדות חו"ג, זהו שיצחק מדת הגבורה ח"י ק"פ שנה מעטרא דגבורה דדעת, חצי שכ"ם, וכן אברהם הוה לי' לאַתקיימא ק"פ שנה, הוא אברהם מדת החסד, הקיום והחיות

שלו הוא מעטרא דחסד דדעת, חצי שכ"ם (חמ"ש ויעבר אברם בארץ עד מקום שכ"ם, שהוא עד מקום הדעת הנקרא שכ"ם, יען חצי מספר שכ"ם שייך לאברהם, ע"ד מקו"ם הוא מספר ס"ר דדעת, הנקרא שכ"ם, והיינו ע"ד אותיות ד"ע, מקו"ם שכ"ם גי' הוי' פעמים אהי' שהוא חיבור חו"ב (כי שם הוי' בחכ' ושם אהיה בבינה), שיחודם הוא ע"י הדעת, כמ"ש וידע אלקנ"ה חכ' את חנה אשתו בינה) ואתקיים מאה ושבעין וחמש שנים, לנגד המספר דשם מ"ה עם אחריו ק"ל כמ"ש בל"ת להאריז"ל, פ' חי שרה כמדומה. חסרין חמש. שחמש שנים שבק לדוד מל', וחמש דוקא הוא לנגד הה' חסדים בכלל, דהיינו הארת כללות הה"ח שבק לדוד מל', וכמ"ש הוכן בחסד כסא, ואברהם תיקן בחי' כסא כמ"ש בזה"ק פ' תרומה דקל"ג ע"א (חמ"ש באברהם ואלה ימי שני חיי אברהם אשר חי מאת שנה כר' שלכאורה תיבות אשר חי למותר המה, ומאי קמ"ל בזה, אך עפ"י המבואר א"ש, והוא כי באמת ימי שני חיי אברהם הם ק"פ, אך לא חי' כולם, כי נתן ה' לדוד, ואשר חי הוא מאת שנה כר' קע"ה, ולכן דקדק לומר אשר חי שאשר חי הוא קע"ה, אבל בעצם היו ימיו ק"פ שנים). יעקב ת"ת הזה ליה לאתקיימא בעלמא כיומי דאברהם חסד, כי ת"ת נוטה לחסד, ויעקב מתייחס לאברהם ביחוד, שהוא לו לבן ואברהם לו לאב כמ"ש אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק בפי' ויצא, שעל אברהם חסד אמר אביך דיעקב ת"ת, ולא על יצחק גבורה, כי ת"ת נוטה ומתייחס לחסד, כי פעולת הת"ת הוא לרחם כמו פעולת החסד, וכתוב ליעקב אשר פדה את אברהם, א"כ יעקב ת"ת הנוטה ושייך לחסד והיה ליה לאתקיימא בעלמא כיומי דאברהם דוקא, היינו בבחי' חיים שמצד החסדים, שהוא יומי דאברהם בחי' חסדים (ולא נקט כמה מספרם קע"ה, הוא כי מלבד זה שאינו צריך שידוע זה שחיי אברהם היו קע"ה, ובסמוך מקודם אמר שאברהם חי קע"ה, עוד זאת י"ל כי מה שאמר כיומי דאברהם, נכלל בזה גם כמו שאברהם היה ליה לאתקיימא דהיינו ק"פ, כי ביעקב הנה מצד אביו יצחק שחי ק"פ, היה לו ג"כ לחיות ק"פ, אך חיי יצחק הם מצד הגבורות, ויעקב ת"ת הנוטה לחסד היו צריכים להיות חיוי בבחי' חסדים, כיומי דאברהם שהם מצד החסדים, ולכן לא נקט המספר קע"ה, ולא אתקיים אלא כו', לא נקט הלשון ואתקיים מאה כר', כמו באברהם ויוסף, הוא כי אם היה נקט ואתקיים היה משמע שמהשנים הללו שהיה צריך לאתקיימא כיומי דאברהם, דהיינו חיים דבחי' חסדים, אתקיים מהם קמ"ז, וזה אינו כי הרי יעקב אמר על ימי חיוי שמעט ורעים היו ימי חיוי, הרי קרא אותם רעים שהם מצד הגבורות (רע"ם גי' ש"ך דינו), לכן אמר ולא אתקיים, פירוש שמה שהיה ליה לאתקיימא כיומי דאברהם, שיהיו חיוי חיים דחסדים, לא אתקיים כלל, אלא היו ימי חיוי קמ"ז, והיינו יעקב מספרו ז"פ הוי' לנגד הו' מדות שת"ת סוללם, וחיוי היו קמ"ז מספר ז"פ אהי' ששם אהי' הוא בבינה מקור הגבורות, והחיים לז"א הוא מבינה כידוע בענין נדרים שכל הנדר כאלו נדר בחיי המלך, ונדרים הם בבינה (ויעקב הי' הראשון שנדר כמ"ש וידר יעקב נדר לאמר, ויעין בילקוט פ' ויצא בפסוק וידר יעקב נדר לאמר כו' יעקב פתח בנדר תחלה כר' נדר לאביר יעקב תלה את הנדר במי שפתח בו תחלה כו' ע"ש). והיינו מה שבשני חיי יעקב בפי' ויחי כתיב שבע שנים וארבעים ומאת שנה, שהקדים שבע לק"מ, המספר המועט קודם למספר המרובה, לא כמו באברהם ויוסף ויוסף שבהם הקדים

המספר המרובה קודם, הוא כי בחייו קמ"ז שהם מז"פ אהי' הרי מקודם הוא הז' אלפי"ן דהז' שמות אהי' שמהם הוא ז' שנים, ואח"כ הוא הז"פ הי"ה דהז' שמות אהי' שמהם הוא הארבעים ומאת שנה, ועל שבע נקט שנים בפ"ע ועל ארבעים ומאת שנה בפ"ע על שניהם יחד, כי האלפי"ן דשמות אהי' הם בחי' בפ"ע, ואותיות הי"ה הם בחי' בפ"ע, כי הי"ה הוא לשון עבר, והא' מהפכו מעבר לעתיד, גם כידוע שהאלפי"ן מהם מקבלת לאה, ומאותיות הי"ה מהם מקבלת רחל, בע"ח שער לאה ורחל פ"א ובפעי"ח בשער הק"ש פי"ג וי"ד בכוונת ד' רבתי דאחד, וועד דבשכמל"ו ע"ש. (וזהו שיעקב כשהיה בן פ"ד שנה לשני חייו, שהוא מספר ד"פ אהיה, או נשא לאה ורחל, שלאה מקבלת מד' אלפי"ן דד' שמות אהיה, ורחל מקבלת מד"פ היה דד' שמות אהי'). חסרים תמניא ועשרין, שלנגד המספר שהי' ליה לאתקיימא כיומי דאברהם, לוא יהא אפילו מה שאברהם חי קע"ה, חסרים תמניא ועשרין, ונקט תמניא ועשרין שהקדים המספר המרעט, ולא עשרין ותמניא, להקדים המספר המרובה, כמו שנקט בהמספרים שאח"כ תלתין ותלת, תלתין ושבע, כי ביעקב הסדר דשני חייו הוא שבע שנים וארבעים ומאת שנה, שהמספר המועט קודם, ודקדוק הלשון שבאברהם נקט חסרין חמש חסרין בנ' לשון נקבה, וביעקב נקט חסרים תמניא ועשרין, חסרים במ' לשון זכר, יובן עפ"י האמור לקמן דרי"ט ע"א דכר יתבי' ליעקב כו' בת יתבה לאברהם כו' ע"ש, ועיין במה שגרשם בגליון הזה"ק שם בס"ד. גם במספר ה' שהיא בחי' נוקבא, נקט חסרין, לשון נקבה, ובמספר כ"ח שהוא כח או ח"ך שזה שייך לדכורא, כי נוקבא תשה כחה, יד כחה, ועל ימין כתיב נאדרי בכה, וכן חך הוא בחי' חכמה, גיכ"ק בחר, שהוא בחי' דכורא נקט חסרים לשון זכר, אשתכחו דאברהם ויעקב שבקו ל' מחיהו תלתין ותלת שנים, שלכאורה מאי קמ"ל בזה, חשבון קל כזה שידועים בעצמנו, שה' עם כ"ח הוא ל"ג, וגם למה עשה סך הכל משניהם, אברהם ויעקב, ולא המתין בהחשבון עד אחר שיוסף שבק ל' ל"ז שאז עולה ע' וכמו שנקט אח"כ הא שבעין שנים דשבקו ליה כו', אך הענין י"ל כי החיים ששבקו ל' אברהם ויעקב ה' וכ"ח הוא חיים דבחי' חסדים, כי אברהם הוא בחי' חסד וכן יעקב הוא ת"ת הנוטה לחסד (ואם כי נת"ל שהחיים דיעקב קמ"ז הוא דז"פ אהי' שהם בחי' גבורות, אך הכ"ח ששבק לדוד, והוא מה שזה ל' לאתקיימא כיומי דאברהם, הם בחי' חסדים וכמובן). והחיים שנתן יוסף יסוד לדוד, הוא חיים דבחי' גבורות, כי הרי יוסף בחי' יסוד, צדיק, הנה צדיק נטיל לשמאלא, יצחק ק"ץ חיי, (כי יוסף השלים מקומו של יצחק שלא שבק ליה מאמה, וכמ"ש בנוצצי אורות כאן או"ק א' ע"ש), ומספר ל"ז הוא מלוי ס"ג, הב"ל בחי' גבורות, והל"ז שנתן לו יוסף, הוא מה שיוסף היה צריך לחיות קמ"ז כיומי דיעקב, שנתל' שהקמ"ז דיעקב הם בחי' גבורות, אי"כ הל"ז שיוסף שבק ל' הם בחי' חיים דגבורות, אי"כ הל"ג דאברהם ויצחק הם בחי' בפ"ע, חיים דחסדים ורחמים, והל"ז דיוסף הם בחי' בפ"ע חיים דגבורות, וזה שעשה סך הכל מה' דאברהם וכ"ח דיעקב, בחלוקה אחת, שהם תלתין ותלת חיים דחסדים, ואח"כ נקט הל"ז דיוסף שהם חיים דגבורות, ולא רחוק לומר בדא"פ, שהל"ז שנים הראשונים דדוד, שעד ל' שנה לא היה מלך, ואח"כ היה מלך ז' שנים בחברון על יהודה בלבד, ואח"כ היה מלך ל"ג שנה בירושלם על כל ישראל ויהודה כמ"ש בשמואל ב' סימן ה',

הל"ז שנים ראשונים שלו שלא היה עדיין במעלה כ"כ כמו אח"כ שמלך על כל ישראל ויהודה, הוא הל"ז שנים שקיבל מיוסף, שהם שנים דגבורות, והם הקדומים בו, יען מל' בחי' דוד היא סמוכה ליסוד בחי' יוסף, לכן תחלת שנותיו הל"ז הם מיסוד מה ששבק לי' יוסף, והל"ג שאח"כ הוא חיים דחסדים מה ששבקו ליה אברהם ויעקב, והוא כשנצטרפו החיים דאברהם ויעקב לתחיים הקדומים דיוסף, הנה יוסף יעקב אברהם הוא מספר ירושל"ם במכוון, זהו מה שמלך אח"כ בירושל"ם (משא"כ חברון הוא מספר יוסף עם מספר שנותיו ק"י, ביחד הוא מספר חברון, זה שמתחלה היה דוד בחברון, וחברון הוא לשון חיבור, כי יסוד הוא המחובר כמ"ש כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא ובארעא, ומל' דוד היא מחוברת ביסוד, שאין להפרידם ומ"ז כידוע, ויסוד הוא הנקרא שכן קרוב למל', כידוע בפ"י טוב שכן קרוב כ"ו והיינו קרית ארבע מל' ד' אותיות דשם אד', הוא חברון שמחוברת ליסוד).

יוסף דאתקיים מאה ועשר שנים והיה ליה לאתקיימא מאה כו'. הקדים ביוסף מה שאתקיים ק"י שנים, ואח"כ מה שהיה ליה לאתקיימא כו', לא כמו באברהם ויעקב, שבהם הקדים מה שהוא להו לאתקיימא כו', הוא כי יוסף הוא בחי' יסוד, שהוא סיומא דגופא, והנה יש ב' בחי' יסוד, יסוד התחתון, ויסוד שבחזה שהיסוד שבחזה נעשה בעת הגדלות דו"א, שאז יסוד עולה בחזה דו"א דהיינו בת"ת דו"א, והוא בחי' מה שגוף וברית כחד חשבינן, והוא מ"ש ביוסף ב"פ בן פורת בן פורת א' הוא יסוד התחתון, בן פורת ב' הוא יסוד שבחזה כמ"ש בל"ת לארצו"ל פ' יחי בפסוק זה ע"ש, וי"ל זהו ג"כ מ"ש הנה קמה אלומתי וגם נצבה, קמה הוא יסוד התחתון, וגם נצבה הוא יסוד שבחזה, הנה יוסף יסוד התחתון אתקיים מאה ועשר כמספר מ"ה אד' כי יסוד הוא המחובר, כמ"ש כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמיא ובארעא, גם יסוד נקרא ברי"ת, וביסוד נמשכים הג' אבות חג"ת כי המשכתם למל' הוא ע"י יסוד (וכמ"ש במ"א בס"ד בענין מה שיש שלשה רב נחמן, שנחמן הוא בחי' יסוד זה ינחמנו, רב נחמן בר חסדא דחסד, רב נחמן בר יצחק דגבורה, רב נחמן בר יעקב דת"ת, ויסוד הוא בחי' קשת כמ"ש ביוסף ותשב באיתן קשתו, שבקשת יש ג' גוונין דהיינו חג"ת, הנה חיי האבות היו קע"ה ק"פ קמ"ז מספר תק"ב (מספר היפ"ה בנשי"ם, כי מהם נעשה מל' רחל, היפ"ה בנשי"ם), ונשאר ממספר ברי"ת ליסוד עצמו ק"י, זהו שיוסף אתקיים ק"י שנים, גם יסוד נק' צדיק כמ"ש וצדיק יסוד עולם, וביסוד הוא שם שד"י, הנה שד"י הוא מספר צדיק ק"י דהיינו שחיי הצדיק בחינת יסוד, הוא ק"י, גם י"ל את א' הוא בת"ת כי שם מ"ה שהוא בת"ת הוא במלוי אלפ"ין (והוא את א' דאמת, שאמת הוא מדתו של יעקב ת"ת, והוא את חיים, כי בלי א' נשאר מת ח"ו), וכן בתפארת, פא"ר, האות המרכזי הוא א', (ובלי הא' נשאר תפ"ת שהוא מספר ה"פ גבורה, ומפא"ר נשאר פ"ר שהוא הג' מנצפ"ך, והיינו גבורות ודינים שמהם נמשך מיתה ר"ל, כמו פרפ"ר ומת, ומיתה ג' הי"פ אלקים עם כ"ה אותיותיו כמ"ש ברמ"ז כאן), והחיים דו"א שהוא בהם נמשך מא' דס"ג להא' דמל"ה ה' דמ"ה כמ"ש בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרש ד' כמדומה, ועיין בשער הארת המוחין פ"ז ע"ש, הרי שאות א' הוא בת"ת, וציוור א' יר"י הוא מספר שם הוי' ששם הוי' הוא בת"ת בכלל, והנה יסוד הוא מל"ה הת"ת כמ"ש

אלה תולדות יעקב ת"ת. יוסף יסוד, וכמו מלוי ר' דת"ת הוא ג"כ ר' יסוד, הנה המלוי דא' דת"ת הוא ל' פ' שמספרם ק"י, זהו שחיי יוסף יסוד שהוא המלוי דא' דת"ת היו ק"י שנים, וק"י ימי חייו נחלקים ג"כ לל' ופ', שעד ל' שנה לא הי' בגדולה, כי עד י"ז שנה הי' רועה את אחיו בצאן, ונקרא נער את בני בלהה ובני זלפה, והי"ג שנה שעד ל' הי' עבד במצרים וישב בבית האסורים, וכשנעשה בן ל' שנה בעמדו לפני פרעה נתעלה לגדולה ועמד בגדולתו פ' שנה כמספר יסוד, והנה זהו ביסוד התחתון, והחיים הללו ק"י דיוסף הם בחי' חיים דחסדים כי ק"י הוא מספר ימיו, ובאמת חיי יוסף היו טובים שהם חיים דחסדים, לא מיבעי הפ' שנה האחרונים שהי' בגדולה כ"כ פשיטא שהם חיים דחסדים, אלא אפילו ל' שני הראשונים היו ג"כ חיים דחסדים, בי"ז שני הראשונים אביו ישראל אהב מכל בניו, כמ"ש וישראל אהב את יוסף מכל בניו, והם מספר ט"ב, ואפילו הי"ג שנה שאח"כ שהי' עבד וישב בבית האסורים היו חיי חסדים כמ"ש ויהי ה' את יוסף כר' וכתוב דימצא יוסף חן בעיניו כר' וכל יש לו נתן בידו, ויעזב כל אשר לו ביד יוסף, ובהיותו בבית האסורים כתיב מפורש ויהי ה' את יוסף ויט אליו חסד, הרי שגם הי"ג שנה היו חיי חסדים, והוא כי בקר' דיוסף נמשך מבקר דאברהם כמ"ש בזה"ק פ' בלק דר"ד, ועיין במק"מ ובבה"ז שם, ומצינו בתוך שאר החסד נפל ליסוד, ובתיקון חסד אתגלי בפומא דאמה (גם בחי' יסוד נעשה מבחי' אברהם כמ"ש באברהם ברוך אברם כר' קונה שמים וארץ, ואברהם הוא אבר מ"ה, שנעשה בחי' אבר יסוד, ועיין בע"ח שער הנסירה פ"ח ע"ש), מיליה גי' ה"פ טוב, שהם ה"ח שביסוד, וכן גביע הבס"ף דיוסף גבי"ע גי' ה"פ טוב, וזה שהוא דכסף חסדים, וכתוב וילקט יוסף את כל הכסף כר', היינו כל החסדים, וכן בפשוט יוסף היה בעל חסד, שקירב את בני בלהה ובני זלפה שהיו אחיו מבזין אותן, ובי"ג שנה במצרים שאח"כ הי' ג"כ בעל חסד עם אדניו ובבית האסורים עם האסירים, ומכ"ש בהפ' שנה שאח"כ שפרנס לכל כמ"ש הוא המשביר בר' לכל עם הארץ, וגמל טובות עם אחיו כל ימי חייו, הנה ליה לאתקיימא קמ"ז שנה כיומי דיעקב, הוא בחי' דיוסף יסוד העליון שבחזה דהיינו בת"ת לכן הי' צריך להתקיים קמ"ז כיומי דיעקב ת"ת, וזהו וגם נצבה שקאי על יסוד שבחזה כנ"ל, הנה נצב"ה גי' קמ"ז, והנה זהו בעת הגדלות שיסוד עלה לת"ת א"כ היסוד שבחזה הוא מאוחר ליסוד התחתון, וכנ"ל שבן פורת הא' הוא יסוד התחתון ובן פורת הב' הוא יסוד שבחזה, וזה שהקדים ביוסף מה שאתקיים ק"י, ואח"כ מה שהוא ליה לאתקיימא קמ"ז, אם שבעצם בחי' יסוד שבחזה הוא בחי' יותר גבוה מיסוד התחתון, וכן המספר קמ"ז הוא יותר מן ק"י א"כ הוא גבוה ממנו, והוא כי כן הוא הסדר ביוסף, מתחלה יסוד התחתון ואח"כ יסוד העליון, משא"כ באברהם ויעקב הקדים מה שהוא ליה לאתקיימא כי מובן שבעצם מה שהוא להו לאתקיימא הוא יותר ובחי' יותר גבוה מה שאתקיימו בפועל, גם י"ל אברהם ויעקב שהם חסד ות"ת הראשית והאמצע דז"א והאמצע ת"ת הוא סמוך יותר להראשית חסד מלהסוף יסוד כנ"ל, הנה הראשית והאמצע הסמוך לראשית הם בבחי' המשכה מלמעלה למטה, ולכן הקדים מה שהיה צריך להיות, ואח"כ מה שחיו בפועל, שמה שהי' צריך להיות מובן שהוא קודם למה שנעשה בפועל, א"כ כשהקדים מה שהיה צריך להיות ואח"כ מה שהיה בפועל, הוא כחינת המשכה

מלמעלה למטה, ויוסף שהוא יסוד סיומא דגופא, הנה מצד הסוף הוא העלי' מלמטה למעלה ע"ד אור חוזר, וכמ"ש והנה קמה אלומתי וגם נצבה שהוא מלמטה למעלה, הקדים בו מה שהיה בפועל, ואח"כ מה שהיה צריך לחיות, והוא כמו הסדר דמלמטה למעלה (ומה גם לפי האמור לעיל בשם הנצוצי אורות שיוסף משלים מקום יצחק, הנה יצחק הוא בחינת מלמטה למעלה, למפרע, וכמו בהג' פסוקים ויסע ויבא ויט שבשם ע"ב, האותיות דהפסוקים, ויסע ויט שלנגד אברהם ויעקב והלכים בסדר ישר, והאותיות דפסוק ויבא שלנגד יצחק והלכים בסדר למפרע, כידוע). ואמר המספר קמ"ז כיומי דיעקב, ולא די באחד מהן, הוא כי אי היה אמר רק קמ"ז הוי אמינא שהם ג"כ חיים דחסדים ע"ד כמו הק"י שאמר מקודם מה שחי' בפועל, והמספר דקמ"ז יהיה לנגד שליש ת"ת התחתון שלשם עלה היסוד בגדלות, ות"ת הוא בחי' אמ"ת, הנה שליש אמ"ת הוא קמ"ז, לכן צריך לומר כיומי דיעקב שהם חיים דגבורות, ואי היה אמר כיומי דיעקב בלבד, הוי אמינא כיומי דיעקב כמה שהי' צריך לחיות דהיינו קע"ה כאברהם, שהם ג"כ חיים דחסדים, לכן אמר שניהם, קמ"ז כיומי דיעקב, ומהחיים הללו קמ"ז שהם חיים דגבורות כיומי דיעקב, נתן ל"ז לדוד (ולפי האמור יש עוד טעם מה שהקדים ביוסף מה שחי' בפועל ק"י, ואח"כ מה שהיה צריך לאתקיימא קמ"ז שהם חיים דגבורות, כי חסדים קודמים לגבורות, משא"כ ביעקב הקדים מה שהיה צריך לאתקיימא שהם חיים דחסדים, ואח"כ מה שחי' בפועל שהם חיים דגבורות, ובאברהם ששניהם חיים דחסדים הקדים ק"פ לקע"ה שקי"פ הם יותר), ולפי האמור מובן שביוסף יש בחי' ק"י, ביסוד התחתון ק"י דחסדים וביסוד העליון ק"י דגבורות דהיינו ק"י מהקמ"ז כיומי דיעקב של"ז מהם נתן לדוד, וק"י נשאר לו, ועפ"י א"ש מה שביוסף כתיב ב"פ שחי' ק"י שנים, א' יחי יוסף מאה ועשר שנים, ב' וימת יוסף בן מאה ועשר שנים, והיינו יחי יוסף מאה ועשר שנים הוא ביסוד התחתון שהם חיים דחסדים, ומצד שהם חסדים לא נאמר בהם הלשון דמיתה, וימת יוסף בן מאה ועשר שנים הוא ביסוד העליון שהם חיים דגבורות, ולכן כתיב בהם מיתה, והל"ז הנותנים דחיים דגבורות, שבק לדוד, וכמובן.

הא שבעין שנין דשבקו ל"י לדוד מלכא לאתקיימא בהון, ובהו אתקיים דוד בכל אינון שנין דשבקו ל"י אבהון, לכאורה מן ובהו אתקיים דוד כו' למותר הוא, הרי אמר דשבקו ל"י כו' לאתקיימא בהון, א"כ מובן שבהו אתקיים דוד, גם למה נקט עוד הפעם בכל אינון שנין דשבקו ל"י אבהון, הרי כבר אמר מקודם דשבקו ל"י, גם מה זה שנקט אבהון, דרי יוסף אינו מהאבות, אך הפירוש כך הוא, ובהו אתקיים דוד, הוא שבהו דוקא דהיינו בהשנים הללו דוקא אתקיים, ולא בהשנים שניתנו לו מאד"ר, שאמר מקודם, והוא כי הע' שנה שניתן לו מאד"ר הוא לצורך בנינה דמל', בחי' דוד, אד"ר הוא בחי' חכ', ושרש ובנין המל' הוא מחכ' כמ"ש בחכ' יסד ארץ, אבא יסד ברתא, והע' שנה ששבקו ל"י אברהם יעקב ויוסף, הוא לצורך זיווגא דמל' (עיי' במק"מ כאן), ולצורך זיווגא היא מקבלת מז"א, מראשיתו ואמצעיתו וסופו, דהיינו אברהם יעקב ויוסף, חסד ת"ת יסוד, ועיקר קיומה דהמל' נוקבא הוא בזיווגא דקא כשיש לה בעל, ולא במה שיש לה אב, כי התכלית דהנוקבא הוא שיהיה לה בעל, ותתדבק ותזדווג בו ותלד בנים, לכן אמר ובהו, דוקא אתקיים דוד, ובהם גופא, הוא בהשנין ששבקו

אברהם ויעקב, שהם אבהן, שהם חיים דחסדים, ולא מה ששבק יוסף ל"ז שהוא חיים דגבורות כנ"ל והוא מה שדוד בל"ג שנים האחרונים שלו, מלך בירושלם על כל ישראל ויהודה, משא"כ בל"ז שנים הראשונים, וכנ"ל. זהו שדקדק לומר בכל אינזון שנין דשבקו לי' אבהן, אבהן דקא. דהיינו אברהם ויעקב.

דף קסח, ב. ויתן אותם אלקים ברקיע השמים להאיר על הארץ :

ר"ת ברקיע השמים להאיר הוא מספר ל"ז, י"ל רמז על הל"ז שנה ששבק יוסף בחי' יסוד, שהוא בחי' ברקיע השמים להאיר, לדוד שהוא בחי' מל' ארץ.

שם. איחי צלותא דקיימא קמו' דקוב"ה וכו' הה"ד והי' כי יצעק אלי וגו' וכת' שמוע אשמע צעקתו :

הביא ב' פסוקים. בפסוק א' כתיב ושמעתי, ובפסוק א' כתיב שמוע אשמע, הוא כי יש ג' תפלות ערבית שחרית מנחה (בסדר היום שהלילה קודם ליום הוא מתחלה תפלת ערבית ואח"כ תפלות שחרית ומנחה. ומה גם בעני שהוא סיהרא מדת לילה מל' מובן שקדים תפלת ערבית). זהו כי יצעק אלי ושמעתי הוא בתפלת ערבית, שמוע אשמע צעקתו, הוא בתפלות שחרית ומנחה, זהו הכפל דשמיעה א' שמיעה דתפלת שחרית, וא' שמיעה דתפלת מנחה.

דף קעב, א. ההיא חשכא להיט במאה שבילין אורחין דקיקין רברבן ואתעביד ביתא דעלמא, האי ביתא איהו גו אמצעיתא ככלא :

המספר ק' י"ל לנגד ס"ג ומלואו ל"ז, מאה שערים דיצחק, שכ"ז הוא בחי' גבורות היינו בחי' חשך, ומהם נבנה הבית דמל', שם אד' ויש ק' אדנים במל'. עיי' בל"ת להאריז"ל סו"פ פקודי. גם י"ל המספר ק' לנגד ס"מ דבינה דהיינו אחרונים דבינה שהוא בחי' גבורות (וכן יצחק הי' בן מ' בקחתו אשה, וכן ס' בלדתו בנים), וכן האותיות שאחר ס"ג שהם כז"ה וי"כ זב"ז ר"כ מספרים ק', ומה שהמאה הם שבילין אורחין דקיקין רברבן, הוא כי דרכים בכלל הם גבורות כמ"ש במאור"א מע' דרכים ע"ש (וסימנך מ"ש כי דרכי ה' ישרים המה, ישרים גי' ב"פ מנצפ"ך), וכן דר"ך גי' ס"ג קס"א שהוא שמות שבבינה כמ"ש, והנה יש ה' גבורות ג' מהם נמתקים בירידת החסדים, ונעשים ג' בנים, וב' מהם גבורות דגו"ה לא נמתקו בירידת החסדים, ומתחברים יחד ונעשו ב"ן א', וביחד הם ד"פ בן גי' יצחק גבורות, ועיי' בל"ת להאריז"ל בפסוק גור אר"י יחדה ובטעמי מצות שם פ' שמיני במצות בדיקת סימני חיות ובהמות ע"ש. זהו הד' לשונות שבילין אורחין גבורות דח"ג (אורח"א גי' גבורה היינו גבורות הגבורה), דקיקין גבורות הת"ת (כי גבורות הת"ת נמתקה בחסד דביחנה דהיינו בחסד דת"ת, זהו שנעשו דקיקין, מצד המיתוק), רברבן גבורות דגו"ה שלא נמתקו כלל, ומתחברים יחד להיות ב"ן א', זהו שהם רברבן גבורות גדולות שלא נתמעטו יען שלא נמתקו, אמנם עיקרי המדות הם ח"ג, ומדת הת"ת הוא רק מה שהוא כולל ח"ג, (וכן בגווינין, לבן אדום הוא חו"ג, וגוון דת"ת הוא ירוק, גע"ל, שמראה ירוק הוא מה שמעורב לבן ואדום יחדו, ומה שת"ת הוא עמדא דאמצעותא

שאינו לא חסד ולא גבורה, וזה פנימיות הת"ת, משא"כ חיצוניותו הוא מה שהוא כולל ח"ג, ועיין בפרד"ס שער עשר ולא תשע פ"ב כמדומה, ובד"ה ויקרא אלקים לרקיע שמים מכ"ק אדמיר ז"ל נבג"מ זי"עא תרס"ה), ונ"ה הם ענפי ח"ג, א"כ עיקרי הגבורות הם גבורות דח"ג, וזה מה שהדרכים עצמן דהיינו שבילין אורחין הם גבורות דח"ג, ודקיקין רסרבן הם רק תוארים ושיעורים על שבילין אורחין, ואתעביר ביתא דעלמא הוא מה שהמל' נעשות מהגבורות הללו, והוא הק' אדנים שבמל', ונעשות מהד' בנים הנ"ל, האי ביתא איהו גו אמצעיתא דכלא, הוא עדמ"ש כל כבודה בת מלך פנימה, והוא בחינת נקודת ציון, שהוא תחלל שבתוך העגולא ורבוּעא, בחי' ומקדשי תירא, המבואר לעיל בהקדמה ד"ר רע"א, ועיין במק"מ שם, (והיא מבחי' חשכה דגבורות, כי ר"ת באר חפרה שרים סרה הוא בחשך, ועיין בע"ח בשער הארת המוחין פ"ו) כמה פתחין ואדרין לי' סחור סחור, הפתחין הם הב' דלתות שברחם הנוקבא המבואר בע"ח שער הירח פ"ג, ותאדרין הם הם העגולא ורבוּע, בחי' שבתי בהקדמה שם, וזה סחור סחור כי עגולא הוא מקיף וכן רבוּעא הוא מקיף, וכמ"ש סובו ציון הקיפוה, הרי שלנקודת ציון, יש סובב ומקיף, והם בחי' עגולא ורבוּעא, דחכתין עלאין קדישין, וזה מה שאחזריים דיש"ס ותבונה, הנקראים מק"ם (דהיינו דזכתא), מ"ק מלוי דאהי' דידויין הוא תבונה ו"ם מלוי דהוי' דידויין דחכ' הוא יש"ס, הם הסובבים את המל' מלאחרי' ומלפני', כידוע שהאחזריים דישסו"ת ירדו לנגד הפנים האחזריים דמל' בע"ח שער שבה"כ פ"ב, וכתבי' באר חפרה שרים, שרים הם האחזריים דישסו"ת הנקראים שרים ברדתם למטה כמ"ש בשער המלכים פ"ח הם החופרים את הבאר רחם הנוקבא, וזה שהזכרתין הם עלאין דתבונה (כי עלירין הוא אחזריים דס"ג דבינה), קדישין דיש"ס, כי חכ' נקרא קדש כידוע, תמן מקני צפרי שמיא, הצפרים הם אותם התרין צפרין הכתוב לעיל דקס"ג רע"א, ועיין לקמן בפ' ויחי דרי"ז רע"ב ובע"ח שער הקליפות פ"ב ע"ש היטב, כל חד וחד לזני', כי יש צפרים בקדושה, וצפרים דקליפה, הג' מוחין חו"ב דמל' דגנה, וזה כל חד וחד לזני', שאינן מתערבין הצפרין דקדושה דקליפה אלא כאר"א הא למיניה, גם יל"פ כל חד וחד לזני', הוא הצפור דמח דחכ' בפ"ע הצפור דמח דבינה בפ"ע, וזמן הן מקננין כי הרי יונקים בלילה מהב' דדי בהמה שברחם המל', שהוא הביאתא ששלטא בלילה כדלקמן (והב' מרגלים היונקים משם ביום כמ"ש בע"ח שם, הגה כתיב בהו חרש, שהוא בהעלם ובחשאי, כי היא אתכסיא ביממא), ושייך זה להתזכרתין עלאין קדישין, שהוא האחזריים דתבונה ויש"ס שירדו לנגה וחפרו את הבאר רחם הנוקבא דמל', הגה תמן מקני צפרי שמיא מוחין דח"ב דמל' דגנה, מפני כי הם מוחין חו"ב הם מקננין ויונקין מבחי' חו"ב דהיינו מאחזריים דישסו"ת, וכמבין.

שם, והאי ביתא שלטא בליליא ואתכסיא ביממא :

נקט שלטא, ולא אתגלייא כי לילה בכלל הוא חשך והעלם, אי"כ לא שייך לומר אתגליא דק שלטא.

דף קעג, ב. ויעל מעליו אלקים במקום אשר דבר אתו, רבי שמעון אמר מכאן דאתעביר דתיכא קדישא בהרי אבהן, ותא חזי יעקב

איהו רתיכא קדישא עלאה דקיימא לאנהרא לסיהרא ואיהו רתיכא בלחודוי הרא הוא דכתיב ויעל מעליו אלקים :

לכאורה זה סותר למה שאמר מקודם בהדי אבהן ועתה אמר בלחודוי. גם מתחלה נקט רתיכא קדישא ועתה נקט רתיכא קדישא עלאה. הוסיף תיבת עלאה. גם עתה הוסיף לומר דקיימא לאנהרא לסיהרא (לבחי' מל' הנק' סיהרא, ויעקב הוא בחי' שמש המאיר אל הלבנה דמל') ולכאורה מה זה נוגע הכא לענין זה שהוא רתיכא קדישא עלאה. י"ל יעקב שהוא בחי' ת"ת הנה בת"ת יש ב' בחי', והוא א' שלישו העליון הוא מכוסה, כמו שח"ג הם מכוסים, ב' שלישו התחתונים הם מגולים, ולא שייך לחשבו בבחי' זו דשלישיו התחתונים עם אברהם ויצחק שהם המדות חו"ג, שהם מכוסים, ומשני שלישי ת"ת המגולים נעשה כתר מל' כמ"ש ושמתי כדכד שמשותיך, ב"פ כ"ד שהוא ב' שלישי ת"ת המגולים. זהו מה שאמר מקודם דאתעביד רתיכא קדישא בהדי אבהן, הוא שליש העליון דת"ת, המכוסה, והוא בהדי אבהן אברהם ויצחק שהם חו"ג שהם מכוסים, הנה שלשתם יחד הם רתיכא קדישא, זהו מכאן דאתעביד רתיכא כו', היינו שהוא רתיכא מרכבה לבחי' בינה הנקראת אלקים, וביחוד מה ששליש העליון דת"ת הוא מרכבה לבניה, הוא ליסוד אימא המלוכש בשליש העליון דת"ת, זהו במקום כו' מקום הוא יסוד אימא (כי יסוד דנוקבא נקרא מקום כמא' באותו מקום) גם מקום הוא ת"ת כמ"ש במא"א מע' מקום ע"ש, והוא יסוד אימא המלוכש בשליש העליון דת"ת, גם מקום הוא או"א כמ"ש והיינו יסודות דאו"א שבשליש העליון דת"ת, ונקט רתיכא קדישא, קדישא דוקא, כי ת"ת נקרא קדוש כידוע, ועיין בלקו"ת בד"ה קמפלגי במתיבתא דרקי' ע"ש. ולא נקט עלאה כי כאן יעקב אינו עלאה, והוא האחרון בהאבות, ות"ת הוא אחר חו"ג. גם ל"ש למינקט עלאה, כי אי הוי נקט עלאה הי' משמע שיש רתיכא תתאה ג"כ, ואינו כן כי לא יש עוד רתיכא תתאה התם באצ"י לבניה, רק הרתיכא הזאת דחג"ת שהאבות הן הן המרכבה, לכן לא שייך ולא צריך למינקט עלאה. אח"כ אמר ותא חזי יעקב איהו רתיכא קדישא עלאה כו', זה קאי על בחי' יעקב ת"ת, דשני שלישי התחתונים דת"ת, המגולים, וזהו שאמר ותא חזי, חזי דוקא שיכולים לראות זה, כי הוא המקום המגולה דת"ת, משא"כ שליש העליון דת"ת המכוסה, כמו חו"ג, שזהו מה שיעקב איהו רתיכא בהדי אבהן, לא נקט התם תא חזי, כי אין יכולים לראות זה, כי הוא המקום המכוסה, ונקט ותא כו' בו' המחבר אל הקודם, הוא כי ב' הבחי' הם בספירה א' ת"ת, רק זה בשלישו העליון וזה בשלישיו התחתונים, והיינו שנקט בו' המחבר, הוא מקודם אמר מה שיעקב בבחינתו דשליש העליון דת"ת הוא רתיכא כו', אח"כ אמר ובוא ראה כי יש בו עוד בחינה והוא מה שהוא רתיכא כו' בלחודוי, והוא בחינתו דשני שלישי התחתונים דת"ת, ונקט רתיכא קדישא, הוא ת"ת הנקרא קדוש, עלאה, כי כאן הוא עלאה, שהוא עליון, ולא כמו מקודם בשלישו העליון דת"ת שהוא בהדי אבהן, והוא תתאה להם, כי שלישו דת"ת הוא אחר חו"ג, משא"כ כאן בשלישים התחתונים דת"ת, שלא שייך לצרפו עם חו"ג אבהן, רק הוא בחי' בפ"ע שממנו נעשה כתר למל', כאן הוא עלאה שממנו נעשה כתר, וזהו מה שאמר דקיימא לאנהרא

לסיהרא, כי בחי' זו דתפארת שהוא שני שלישי התחתונים, הוא מה שמת"ת נעשה כתר למלכות הנקראת סיהרא. גם נקט עלאה, כי כאן מיירי מה שהוא רתיכא למלכות, ובמלכות יש עוד רתיכא, דהיינו המרכבה דהשבטים, שהם מרכבתא תתאה, הי"ב בקר דבריאה שהם מרכבתא תתאה לה, לכן נקט בו עלאה (ואל תתמה על החפץ איך יתכן ושייך לקרות ליעקב ת"ת, בחי' רתיכא, מרכבה למל', י"ל זהו מצד השרש דת"ת מתהו, שאור הת"ת בשבירת הכלי שלו, נשאר במקומו, והכלי שלו ירדה לכתר דבריאה, למעלה מכל הכלים דשארי המלכים דתהו (וכמ"ש במ"א בס"ד בענין יעקב לא מת, הוא אפילו בת"ת דתהו (שמשם הוא שרש המיתה ר"ל) שאורו נשאר במקומו, ואפילו הכלי שלו שירדה הוא בכתר דבריאה, שהכתר דכל עולם שייך למה שלמעלה ממנו, א"כ הכתר דבריאה שייך לאצ"י) א"כ כתר דבריאה שבו כלי הת"ת דאצ"י, הוא בבחי' מרכבה למל' דאצ"י, והוא בחי' עלאה למעלה מהי"ב בקר דבריאה שהם למטה מכתר דבריאה, וכמובן).

ועל הרתיכא הזאת דיעקב שני שלישי התחתונים דת"ת אמר ואיהו רתיכא בלחודוי, בלחודוי דוקא הוא לבדו, ולא כמו מקודם בשליש העליון דת"ת שהוא רתיכא בהדי אבהן הה"ד ויעל מעליו אלקים. יתפרש לפי"ז אלקים על מל', והפירוש הוא שיש עלי' לאלקים דמל', מעליו היינו ממנו מיעקב, כי מת"ת נעשה כתר למל'.

עויל"פ כי הנה בת"ת יש ב' בחי', א' מה שת"ת הוא כולל חו"ג, והוא בחי' חיצוניות הת"ת, והוא מה שיעקב בחי' ת"ת, אמר אלקי אברהם ופחד יצחק ה' לי, כי הוא כולל ומחבר שניהם חו"ג, ב' מה שת"ת אינו לא חסד ולא גבורה, ונק' עמודא דאמצעיתא, והוא פנימיות הת"ת, וחיצוניות הת"ת נמשך מבינה, ונק' שמים שכולל אש ומים גבורה וחסד יחדו, ופנימיות הת"ת נמשך מחכ' ונקרא רקיע רקע י' וכמ"ש בפרד"ס בשער הראשון שער עשר ולא תשע פ"ב כמדומה ע"ש. ועיין בד"ה יו"ט של ר"ה תרס"ה מכ"ק אדמו"ר ז"ל נבג"מ זיע"א במא' ויקרא אלקים לרקיע שמים ע"ש. זהו מה שאמר מתחלה מכאן דאתעביד רתיכא קדישא בהדי אבהן, הוא חיצוניות הת"ת, שהוא בהדי אבהן אברהם ויצחק שהם חו"ג, כי ת"ת כולל ומחבר אותם, והוא מרכבה לבניה הנק' אלקים, כי הרי הבחי' זו דת"ת הנק' שמים שכולל ומחבר אש ומים חו"ג נמשך מבינה הנקראת אלקים כמ"ש ויקרא אלקים לרקיע שמים, א"כ בחי' זו דת"ת הוא מרכבה לבניה, ואמר מכאן דאתעביד כו' הוא ממ"ש ויעל מעליו אלקים, משמע שמתחלה הי' עליו אלקים שהי' מרכבה לאלקים דבינה, והוא בחי' חיצוניות הת"ת הכולל חו"ג שהוא רתיכא קדישא בהדי אבהן חו"ג, ולכן נקט הלשון דאתעביד, היינו שנעשה כך, אבל בחי' עצמו ומהותו דיעקב הוא נמשך מיסוד אבא, והוא מה שיעקב הוא י' עקב, שנמשך מ' דחכ', והוא בחי' רקיע כי ביעקב יש אותיות קי"ע דרקיע, ואות ר' דרקיע מתחלף בו בב' בא"ב דאי"ק בכ"ר, ועי"ז ותא חזי יעקב איהו רתיכא קדישא עלאה, זה קאי על בחי' דיעקב ת"ת, פנימיות הת"ת עמודא דאמצעיתא, איהו היינו עצמו ומהותו דיעקב, לא מה שאתעביד, הוא רתיכא קדישא עלאה,

הערות וישלח לזחר קמא

הוסיף כאן תיבת עלאה, כי זהו פנימיות הת"ת, והוא רתיכא קדישא עלאה, הוא מרכבה לחכ' כי פנימיות הת"ת נמשך מחכ', דקיימא לאנהרא לסיהרא דמל', כי מל' היא עומדת בסוף קו האמצעי (ולא אפשר לומר מה שמל' עומדת בקו האמצעי, הוא מפני שהיא כוללת נו"ה שהם בהקוין דימין ושמאל, כי היסוד כוללם ומחברם, ולא מל', א"כ מה שהמל' עומדת בקו האמצעי הוא ע"ד בחי' דת"ת שהוא עמודא דאמצעייתא שאינו לא חסד ולא גבורה, וכמובן) ושרשה ג"כ מחכ' כמ"ש ה' בחכמה יסד ארץ, אבא יסד ברתא, והוא ע"י ת"ת שהוא בן החכ' מ"ה שמו ומ"ה שם בנו, שהוא המאיר לסיהרא דמל', והיינו יעקב י' עקב שבו ועל ידו נמשך מ"י חכ' לבחי' עקב מל' העומדת בסוף ועקב, וזהו שבחי' זו דיעקב פנימיות הת"ת, הוא לאנהרא לסיהרא מל' שעומדת בסוף קו האמצעי ועיין בבה"ז פ' תשא בענין מה שהפקודא לקדש החדש הוא בתר הפקודא דמחצית השקל ע"ש, וענין מחצית השקל הוא מה ששליש האור דת"ת נחלק לחצאין חציו עולה בכתר ז"א וחציו יורד בכתר מל' כמ"ש בתו"א בהוספות פ' תשא ע"ש והיינו מה שיעקב פנימיות הת"ת קיימא לאנהרא לסיהרא מל', (וכידוע באותיות א"ט דאטב"ח כו', שהוא מה שנמשך מפנימיות הת"ת האור בכתר מל' כמ"ש בע"ח שער הירח בדרוש דאטב"ח באותיות א"ט ע"ש, זהו לאנהרא לסיהרא לאנהרא דוקא, שהוא האור דכתר מל', מהשמש האור דת"ת דו"א) ואיהו רתיכא בלחודוי, לא כמו מה שאתעביד רתיכא חיצוניות הת"ת, שהוא בהדי אבהן חו"ג, אבל פנימיות הת"ת עמודא דאמצעייתא הוא רתיכא בלחודוי, כי אינו לא חסד ולא גבורה. הה"ד ויעל מעליו אלקים, פירוש כשעלה מעליו אלקים דבינה שמזה הוא חיצוניות הת"ת שזהו מה שהוא רתיכא בהדי אבהן, הנה כשעלה מעליו אלקים בינה, אז הוא רתיכא קדישא עלאה, בלחודוי לבחי' חכמה, שמשם הוא נמשך, כי פנימיות הת"ת נמשך מבחי' חכ', ואז הוא קיימא לאנהרא לסיהרא דמל' זהו מ"ש אח"כ ויצב יעקב מצבה, מצבת אבן, היינו מל', ויסך עלי' נסך ויצק עלי' שמן, נסך הוא ניסוך המים דחכ' (אך גם ניסוך יין הי', כתרגום יונתן בפסוק זה, ועיין בראב"ע שם, כי חו"ב הם ת"ר דל"מ ועיין בלקר"ת בד"ה ושאתם מים בששון) ויצק עלי' שמן, חכ'.

דף קעד, א. וכד אתעטרו בניו בכהני וליואי ואסתלקו בדרגין עלאין, כדון אתעטר בשמא דא תדיר :

כהני הם בחי' חסד שם אל וליואי הם בחי' גבורה, שיר (כי עבודת הלויים הי' בשיר) זהו ואסתלקו בדרגין עלאין היינו בחו"ג, כדון אתעטר בשמא דא תדיר, היינו בשם ישראל שהוא שיר אל גבורה וחסד.

שם. ולכתר אתער ימינא :

לכאורה ימינא הוא בסוכות וימינו תחבקני, ולא ביוהכ"פ ועיין בפ' פנחס דרי"ד ע"ב ובפע"ח שער חה"ס פ"א. אך בהכרח לומר שגם ביוהכ"פ אתער ימינא, כי הרי הוא יום התשובה, ואומרים וימינך פשוטה לקבל שבים,

ועיין בפ' תרומה דקל"ה ע"א זהב וכסף. זהב ברזא דיומא דר"ה כו' יומא דדינא כו' וכסף דא יוהכ"פ ע"ש. וביהכ"פ הי' הכפרה ע"י כה"ג דוקא שהוא בחי' רב חסד, והי' בגדי לבן שמראה הלבן רומז על חסדים (אם שעצם הבגדים היו בגדי בד, פשתן, גבורות), א"כ ע"כ שגם ביהכ"פ אתער ימינא. אך לא לחיובק שזהו כשכופה יד ימין שנעשה כדמות ג' דפנות הסוכה כמ"ש בפע"ח שער הסוכות, ובמ"ח מס' ימי מצוה וסוכה פ"ב מ"ג ע"ש. אלא וימינך פשוטה לקבל שבים, ועיין במא"א מע' יום כפורים גי' ב"פ אור כי קיבלה אז אהרת ב' חסדים דבחי' יסוד ומל' ע"ש. והכוונה הוא על ערב יוהכ"פ שאז קבלה הארת ב' חסדים הללו דיסוד ומל' דבינה, כמ"ש בפע"ח שם ושער ר"ה פ"ה בד"ה יום ט' ובמ"ח מס' ימי תשובה פ"ג מ"ב ע"ש. וערב יוהכ"פ הוא כמו יוהכ"פ כי הרי כתיב ועניתם כו' בתשעה לחדש כו' וכדרז"ל כל האוכל ושותה בתשיעי כו'.

שם. ה' כגבור יצא וגו' ה' בקדמיתא דאיהו רחמי ולבתר כגבור ולא גבור ולבתר כאיש מלחמות ולא איש מלחמות לבתר אתגלי תוקפא עליהו ויתתקף לשיצאה לון, דכתי' יריע אף יצריח על אויביו יתגבר :

כגבור הוא בינה, כי הללוהו בגבורותיו הוא לנגד בינה, וכתוב ורעם גבורותיו מי יתבונן, וכן פועל גבורות הוא בינה. כאיש מלחמות הוא גבורה דז"א, כי בעל מלחמות הוא גבורה (בשבח כי הוא לבדו מרום וקדוש בברכת יוצר אור) ובשניהם הוא כגבור ולא גבור, כאיש מלחמות ולא איש מלחמות, בכ' הדמיון, כי בינה הוא עלמא דאתכסיא, וגבורה דז"א הוא למעלה מהחזה עדיין שמכוסה באימא. לבתר אתגלי תוקפא עליהו הוא הוד שהיא במקום המגולה זהו אתגלי, ויתתקף הוא יסוד שהוא ג"כ בחי' גבורות, צדיק נטיל לשמאלא, יצחק קץ חי, וכידוע שהה"ס שהם לנגד ה' אצבעות דיד שמאל (כי ע"ס במספר עשר אצבעות, כמ"ש בס"י) הם בינה גבורה הוד יסוד מל', כמ"ש בפרד"ס שער עשר ולא תשע כמדומה. לשיצאה לון הוא בחי' מל' שהיא ג"כ בחי' גבורה, והיא המכלה את האומות. דכתיב יריע הוא גבורה דהוד, אף יצריח גבורה דיסוד, על אויביו יתגבר גבורה דמל'. גם יש לפרש כגבור גבורות דבינה, כאיש מלחמות גבורה דז"א, ששניהם הם באתכסיא עדיין זהו כגבור, כאיש, בכ' הדמיון, לבתר אתגלי תוקפא כו' הוא גבורות דמל' (כי גבורות שם אלקים הוא בג' מקומות בכלל, בבינה בגבורה דז"א ובמל', כמ"ש לעיל דל"א ע"ב אלקים עלאה אלקים דפחד יצחק אלקים בתראה, ועיין בפ' אחרי דס"ה ע"א ובפ' נשא דקכ"ו ע"א בענין יין שחר ענבים, ובמא"א מע' אלקים בג' מקומות כו' ע"ש). ובגבורות דמל' גופא יש ג' בחי', בדעתה ובגופה וברחמה, שלנגד זה הוא הג' חלוקות דהלויים, קהת גרשון מררי כמ"ש בל"ת להאריז"ל ויע"א פ' נשא ע"ש. זהו תוקפא גבורות דדעתה, ויתתקף גבורות דגופה (ובגופה גופא הוא גבורת ההוד, המתחברת עם גבורת הדעת ששניהם הם משפטי ה' אמת צדקו יחדו כמ"ש בע"ח שער הירח בדרוש דאטב"ח ע"ש) לשיצאה לון מגבורות דרחמה, שהם גבורות קשות ומרים,

בני מררי. יריע גבורות דדעתה, אף יצריח גבורות דגופה, על אויביו יתגבר גבורות דרחמה.

דף קעז, א. תא חזי בחיי יצחק לא אתמנז בני דעשו וכו' כתיב ויגזע יצחק וימת וגו' בתרי' מח כתיב ואלה תולדות עשו הוא אדום, מאי טעמא בגין דהא בחולקי' ובאחסנתי' ועדביה לאו איהו אלא יעקב ובנוי :

הג' לשונות חלקי אחסנא דהיינו ירושה, ועדבי' דהיינו גורל. י"ל לנגד הג' קוין. חלק קו הימין ירושה קו האמצעי גורל קו השמאל. והראי' ממה שאומרים מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו, טוב הוא קו הימין חזין, נעים הוא בקו השמאל כי נעים הוא בבינה, יפה הוא בקו האמצעי כמו ת"ת פאר הוא קו האמצעי, וכן יסוד שבקו האמצעי הוא הדורא דגופא, יוסף ה' יפה תאר ויפה מראה. ואם כי יצחק הוא בחי' קו השמאל גבורה, אך בקדושה כל בחי' כלולה מהכל, א"כ גם גבורה כלולה מהג' קוין, גביריה מספיה רי"ז הוא הרי"ז אתון דהג' פסוקים ויסע ויבא ויט ויידע שהם לנגד הג' קוין חג"ת הרי שגם גבורה כלולה מכל הג' קוין, וכן לוי' שהם בחי' גבורה, יש בהם ג' חלוקות, בני גרשון יד הגדולה, בני קהת יד רמה, בני מררי יד החזקה, והוא הג' קוין חג"ת כידוע. ובעשו נקט לקמן רק שתי לשונות ואזל ל' לחולקי' ולעדבי', ולא נקט גם אחסנתי' (ועפ"י פשוט הוא מפני שבעשו לא ה' ירושה מאביו, כי לא רצה בזה, וכאמור כאן), הוא כי בעשו ששרשו מתהו, בתהו יש רק שני קוין ימין או שמאל ולא קו האמצעי, וכמ"ש בתר"א בד"ה וישלח יעקב ע"ש. ואשתאר יעקב אחיד באחסנת אביו ובאחסנת אבהותו, נקט רק אחסנא כי יעקב עיקרו הוא קו האמצעי, ואביו הוא יצחק ואבהותו הוא אברהם. מאי מפני יעקב אחיו דלא בעא חולקי' ואחסנתי' ועדבא דמהימנותא דילי', הג' לשונות הוא לנגד הג' תיבות מפני יעקב אחיו, יעקב הוא קו האמצעי ירושה, מפני יעקב דהיינו הפנים ומה שקודם לקו האמצעי הוא קו הימין, חלק, ואחיו דהיינו מה שיעקב הוא אחיו דעשו, שמתחבר אליו הוא קו השמאל דיעקב, גורל שהוא סמוך ומחובר לעשו היונק מקו השמאל. ואם גירסתינו מדויקת היא דק בלישנא בחדל ואחסנא נקט חולקי' ואחסנתיה, שמייחס אותם ליעקב, ובעדבא לא נקט ועדביה אלא ועדבא שלא מייחס העדבא ליעקב, הוא כי ליעקב שבעיקרו נוטה יותר אל אברהם, שייך חלק קו הימין וירושה קו האמצעי, ולא קו השמאל גורל, ולכן אינו מייחס העדבא ליעקב, וכן בפסוק שהביא על זכאה חולקי' דיעקב, כתיב הב' דברים, חלק ה', נחלתו, היינו חלק וירושה, כי נחלה הוא ירושה, ביחוס להקב"ה, חלק ה' נחלתו, וחבל שהוא גורל כתרוממו עדב לא כתיב ביחוס. וכמובן.

דף קעז, ב. כי כל העמים ילכו איש בשם אלקיו וכלהו אושדיו דמין ומגזיחין קרבא גולין קפחין ומנאפין :

נקט ה' דברים לנגד יניקתם מהה"ג הנחלקות לב' חלוקות. ב' מהם

לא נמתקו בהחסדים, לנגד זה אשדין דמין ומגייחין קרבא. וג' שנמתקו לנגד זה הוא שארי הג' דברים.

דף קעח, א. דהא יראה בהדי שמשא אצטריך ולא לאפרשא לון :

יראה הוא מל' הנבנית מגבורה מספר יראה, והוא מדתו של יצחק בחי' גבורה, והוא בחי' תפלה, כי תפל"ה גי' יצח"ק רבק"ה, וצריך לחברה עם שמש, שמש הוי' חסדים דז"א, וכשיהי' התחברות ירא"ה עם שמש הוא מספר א"ל אד' מלא והיינו התחברות אד' אותיות דינ"א גבורות דמל' לאל חסדים דז"א. והנה כשעושים כך אז מתמתקת היראה בהחסדים דשמש, ואינו ירא מהבריות המשונוות שהסתעפותם הוא רק מהגבורות בלבד. לכן ר' יצחק שהתפלל קודם עלות השמש, שלא חיבר יראה לשמש, דחיל מינהון, משא"כ ר' אלעזר שהתפלל בעלות השמש, שחיבר יראה לשמש, לא דחיל מינהון וכמובן, והיינו מה שאמר לקמן בע"כ כל ב"נ דאזיל באורחוי דקב"ה ודחיל ל' לקב"ה לא מסתפי מנייהו, אורחוי דקב"ה הוא בחי' חסדים דז"א שמש הוי', ודחיל ל' לקב"ה הוא בחי' גבורות דמל', וצריך שניהם יחד לחברא לון, ונרמז זה: בשמו אל עזר, אל חסדים עזר נוקבא גבורות, והם בתיבה אחת להורות על התחברותם יחד.

דף קעח, ב. אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל :

מל' נבנית מגבורות ומחסדים, והוא מה שבשושנה מל' יש בה סומק וחיוור כדלעיל בריש הקדמת הזהר ועיין במק"מ שם. זהו אלקים שקאי על מל' הוא מצד בנינה מהגבורות, אל הוא מצד בנינה מהחסדים, לשני הבחינות הוא אומר, שלא ישתכחו מלשבת, אל דמי ואל תחרש ואל תשקוט, ועדמ"ש חסד ומשפט אשירה לך, שהן חסד והן משפט, אשירה לך, וכן באלקים אהלל דבר בה' אהלל דבר, ועיין במד"ר ר"פ קדושים ובלקו"ת בד"ה שה"ש דרוש השני בפ' התהללו בשם קדשו ע"ש. ובאלקים גבורות דמל' כתיב פ"א אל דמי, ובאל חסדים דמל' כתיב ב' לשונות אל תחרש ואל תשקוט. הוא כי הגבורות במל' הם בקו א' דהיינו בקו האמצעי שלה דת"י, והחסדים במל' הם בב' קוין שלה חח"ן בג"ה כמ"ש בע"ח שער תיקון הנוקבא ע"ש. לכן באלקים גבורות שבקו האמצעי שלה כתיב פ"א לשון א' אל דמי, ובאל חסדים שבב' הקוין דמל' כתיב ב' לשונות אל תחרש ואל תשקוט. וכתיב הג' דברים אל דמי אל תחרש ואל תשקוט באמצע בין אלקים לאל, בכדי שיהא קאי כולם הן על אלקים והן על אל (ועי' שדרשו רז"ל בפסוק מפני שיבה תקום כו' מפני שיבה תקום והדרת, תקום והדרת פני זקן), והוא אם כי הגבורות הם בקו האמצעי דמל', הם ג"כ בחסד נצח גבורה הוד שלה, כמ"ש בע"ח שער הירח בדרוש דאטב"ח ובמ"ח מס' קטנות רחל, והחסדים אם שהם בב' הקוין שלה הם ג"כ בקו האמצעי שלה דהיינו בכתרה, כמ"ש (ובד"כ בכח"ב דמל' שהם ג' קוין הוא חסדים, ובז"ת שלה מדעתה ולמטה שהם ג' קוין הוא גבורות), א"כ שייך כל הג' לשונות הן על אלקים בחי' גבורות שבמל', והן

על אל בחי' חסדים שבמל'. והקדים ההילול אל דמי דקו האמצעי דמל' לההילול אל תחרש ואל תשקוט דב' הקוין החיצונים דמל', הוא כי ההילול דמל' שהוא שם אד' גי' הליל' (והוא ה' אחרונה שבשם הוי') הוא להג' אחריות וי"ה שבשם הוי' (והיינו תיבת הללויה שהוא הלל וי"ה בתיבה אחת), הנה מלמטה למעלה קדים אות ו' קו האמצעי דז"א לי"ה הב' קוין, שהם חר"ב מקור הב' קוין. וקוץ העליון דהי' כתר, קדים בכתובת הי' להי' עצמו חכ', והוא מקור קו האמצעי. ההילול אל דמי קו האמצעי דמל', הוא לו' קו האמצעי דז"א, ולקוץ העליון דהי', לכתר. וההילול דאל תחרש ואל תשקוט ב' הקוין דמל' הוא לב' אותיות י"ה וכמובן. וד"ל.

דף קעט, א. וקב"ה בריין נמיר לי' בכל ארחוי דכתיב אז תלך לבטח :

דקדק לומר בכל ארחוי, כי יש ג' דרכים לנגד הג' קוין ימין ושמאל ואמצע (והיינו האשה נקנית בשלשה דרכים, כסף שטר וביאה, שהם לנגד הג' קוין). זהו שהביא ג' פסוקים, אז תלך כו' בלכתך כו' בהב' דרכים דימין ושמאל, וארח צדיקים הוא הדרך האמצעי, כי הארח צדיקים הוא האורחא דאזיל בפלגותא דשערי כמ"ש באד"ר דקב"ט ע"א ע"ש. והיינו הדרך האמצעי. וד"ל.

וישב

דף קפ, א. דכל יומיו הוה דחיל והוה בדחילו :

הכפל, דחיל בדחילו, י"ל יראה תתאה ויראה עלאה. וזהו מגורי לשון רבים, ב' בחי' יר"ת ויר"ע.

שם. קודשא בריך הוא יהב לי' שבע עשרה שנין אחרנין דאתקיים בארעא דמצרים בחרו ביקרא ובשלימו דכלא :

יעקב הוא ז"א, מדות, והוי בחדו שמחה הוא בינה, ביקרא הוא חכ' (כי יקר הוא חכ') ובשלימו דכלא כתר. והיינו שנתוספו לו המוחין כח"ב, כי ז"א מצ"ע הוא רק ו"ק כידוע והוה ויחי יעקב, חיים הוא מהמוחין כח"ב מספר אהי' הוי' אהי'. ועיין לקמן דרט"ז ע"ב הא לך שבע שנין אחרנין בענוגין ותפנוקין ודגאות וזכוספין, יל"פ הד' לשונות הם לנגד הד' מוחין דח"ב וד"ג דדעת. וההפרש בין הכא שנקט ג' לשונות חדו יקרא שלימו דכלא לנגד כח"ב

ובסדר דמלמטה למעלה, חדו בינה, יקרא חכ', שלימו דכלא כתר, להתם שנקט ד' לשונות לנגד חורב תורג דדעת, ובהסדר דמלמעלה למטה, גם הלשונות עצמן הם שנות זמ' מהכא להתם. י"ל כאן בעל המימרא הוא ר' אבא שהוא בחי' בינה כמ"ש בקול ברמה בריש ביאור האד"ר, ועיין בהגהות נצוצי אורות בריש האד"ר דקכ"ז ע"ב, ובינה כוללת הג'ר כח"ב כידוע בענין היכל קה"ק שקאי על בינה הכולל חכ' וכתר ג"כ, לכן התחיל ר' אבא בינה מבחינתו הוא בינה, דהיינו חדו, וא"כ צריך להיות אח"כ יקרא חכ' ואח"כ שלימו דכלא כתר, וכן היכל קה"ק בעצם הוא בינה אלא שכולל חכ' וכתר ג"כ, והנה מה שחושבין כתר ג"כ הוא כשחושבין הספירות מצד חיצוניותן שאז נמנה כתר במנין הספירות, ואז דעת אין חושבין, ולכן ר' אבא חושב רק ג' בחי' בינה חכ' וכתר ולא גם דעת. והתם בעל המימרא הוא ר' שמעון שהוא בחי' דעת כמשיש, שדעת הוא בחי' פנימיות, והוא כשמונין הספירות מצד פנימיותן, ואז אין חושבין כתר רק מתחילין למנות מחכ' וחושבין ד' בחי' חורב וחורג דדעת. אך מובן שחורב הזה הוא בחי' יותר גבוה מבחי' חורב שחושבין בחיצוניות כי בחי' חורב אלו הם בחי' פנימיות, ומכ"ש דעת שבכלל הוא בחי' פנימיות שמונין אותו כשמונין את הספירות מצד פנימיותן, והוא ממלא מקום פנימיות הכתר שאין חושבין אותו במנין הספירות, והיינו בבחי' חורב אלו דעת מאיר שם מבחי' פנימיות הכתר שהוא בחי' תענוג בכלל. זהו שכל הד' לשונות ענוגין תפוקין הנאות כסופין כולם הם ענין תענוג. לכן ר"ש שהוא בחי' דעת קחשיב ד' לשונות לנגד חורב וחורג דדעת, והכל מצד הפנימיות, וא"כ אין שייך לחשוב כתר, וחושבין דעת לשנים, גם יש לפרש הג' לשונות דהכא הוא כמו הל' דצלם, והד' לשונות דהתם הוא כמו המ' דצלם, והיינו יעקב בחי' ז"א הוא כמו הצ' דצלם בחי' פנימי, והג' לשונות חדו כו' דהכא הוא מה שהאיר לו הל' דצלם, והד' לשונות דהתם הוא מה שהאיר לו המ' דצלם, ורשב"י בחינתו גבוה מר' אבא לכן אמר הוא מהארת המ' דצלם. גם הג' לשונות דהכא הוא כמו הג' חללי גלגלתא והד' לשונות דהתם הוא כמו הד' מוחין שבהג' חללי גלגלתא המבואר בזה"ק פ' ואתחנן דרס"ב ע"ש. וכן בהשינין דתשרי יש ש' של ג' ראשין וש' של ד' ראשין. ועיין בפע"ח שער התפילין ובסידור אדמ"ר ז"ל ויע"א שער התפילין ע"ש. והיינו יעקב הוא כמו ז"א, המניח תשרי, והג' לשונות דהכא והד' דהתם, הוא כמו הג' חללי גלגלתא והד' מוחין, וכמו הש' של ג' ראשין והש' של ד' ראשין. ורשב"י שבחינתו גבוה מר' אבא, אמר ד' בחי' לנגד הד' מוחין הש' של ד' ראשין שהם גבוהים מהג' חללי גלגלתא, מהש' של ג' ראשין, וכל הפירושים הנ"ל יעלו כולם בקנה א'. וכמובן.

דף קפ, ב. כד ברא קב"ה עלמא עבד ל' על דינא ועל דינא
אתקיים וכל עובדין דעלמא אינון קיימין בדינא :

קחשיב ג"פ דינא הוא לנגד הג' בחי' גבורות שבמל', בדעתה בגופא
ברחמה, הג' חלוקות דהלויים קהת גרשון מררי, ועיין בלית להאריז"ל ר"פ
נשא.

דף קפד, א. לא חשיד עליהו דהוה ידע דכלהו הוו זכאין ולא חשיד לון אלא גרים קב"ח כל דא בגין לקיימא גזרה דגור בין הבתרים:

לכאורה הוא כפל לשון, הרי אמר מקדם לא חשיד עליהו ומהו עוד הפעם ולא חשיד לון. גם שנוי הלשון מתחלה אמר עליהו, ואח"כ אמר לון. ויל"פ איהו לא חשיד עליהו, הוא כששלח את יוסף אליהם, לא חשדם שיעשו ליוסף איזה דבר אם ששונאים אותו. ונקט כאן עליהו, כי הרי זהו קודם שבא יוסף אליהם, א"כ אם יחשדם עתה יהי' החשד רק בבחי' מקיף עליהם, כי עדיין לא בא אליהם, ולא מכרוהו, רק שיהי' זה אח"כ, א"כ לע"ע החשד הוא רק בבחי' מקיף עליהם זהו עליהו. ואח"כ נקט ולא חשיד לון הוא כשיוסף לא שב אליו, ואחיו באו והביאו את כותנתו מטטבלת בדם, והוא אחר המעשה דמכירת יוסף, לא חשדם שהם הרגוהו או מכרוהו, ולכן כאן נקט לון, כי הרי זה הי' כשיוסף איננו, לא חשד אותם שהם עשו זה בעבר, ולכן לא נקט כאן עליהו בבחי' מקיף, כי הרי זהו אחר המעשה.

שם. יתנך כאח לי דא יוסף לגבה דשכינתא דאתאחד עמה ואתרבך בהרה. יונק שדי אמי דהא כדין אחוה ושליו בהדיהו :

דאתאחד עמה הוא מה שיוסף יסוד מתאחד עם שכינתא שהיא עטרת היסוד (וכמו היכל לבנת הספיר שהוא היכל אחד, לנגד יסוד ועטרתו) אח"כ ואתרבך בהרה הוא מה שבעיבור זרין נגדלת המל', כמדת כל היסוד ומלבשת אליו. ועיין בע"ח שער תיקון הנוקבא פ"ד בבחי' א' ובבחי' ב' ובמ"ח מס' קטנות רחל פ"א מ"ג. אח"כ יונק שדי אמי דהא כדין אחוה ושליו בהדיהו הוא מה שבעת היניקה דז"א נתגדלה המל' כמדת תפארתו, זהו שאו אחוה ושליו בהדיהו, כי עיקר הכנוי דאח קאי על ת"ת (כידוע בפי' טוב שכן קרוב מאח רחוק, שיסוד נק' שכן, ות"ת נקרא אח) הנה המל' שבעת היניקה דז"א נתגדלה כמדת תפארתו ויושבת באחורי תפארתו, הם באחוה ושליו, כי אז היא מדה שלימה גדולה ככל שאר ספירות דז"א (משא"כ תחלה בהיותה כשיעור היסוד או העטרה, שהם מדות קטנות, כי יסוד הוא רק רובע הת"ת, ועטרתו הוא דק כשיעור שליש היסוד) וכמש"ש בע"ח בבחי' ג' ע"ש.

דף קפד, ב. מהאי נפקין כל ברכאן דעלמין לעילא ותתא וכל טיבו וכל נהירו וכל פורקן וכל שזבותא ומהאי נפקין כל לווטין וכו' :

בברוך חשיב ה' דברים, ברכאן טיבו נהירו פורקן שזבותא. ובארור ו' דברים, לווטין חרבא דמא שממא בישין מסאבו. י"ל כי הן ברוך והן ארור שניהן נפקין מסטרא דיצחק כדלעיל, שיצחק הוא בחי' גבורות, אך ברוך הוא גבורות ממותקות, וארור הוא גבורות קשות. ועד"ז הוא הב' שעירי עיזים דיוהכ"פ ששניהם הם בחי' גבורות, עיזים, אך השעיר הפנימי הוא גבורות ממותקות, והשעיר המשתלח הוא גבורות קשות. וכמ"כ הי"א יריעות עיזים שהיו במשכן נחלקות לשתיים ה' יריעות לבד ושש יריעות לבד, והה' יותר חשובות מהו' כי הה' היו על חלק המשכן ששם הי' קה"ק, והו' יריעות היו

על חלק המשכן המזרחי כמ"ש וכפלת את היריעה הששית אל מול פני האהל, הרי שהשש יריעות היו לצד מזרח המשכן. א"כ הה' יריעות עזים מעלתן חשובה על השש יריעות, זהו שבברוך חשיב ה' דברים ובארור ו'. וי"ל ה' דברים שבארור הם ע"ד הששה נפשות דעשו וכתוב נפשות לשון רבים (עיין בפרש"י פ' ויגש בפסוק כל הנפש הבאה ליעקב) ואות ו' מורה על רבים, כמו צדקת צדקות וכדומה, זהו שבארור יש ו' דברים. ובברוך ה' דברים, שבס"ט דקדושה הוא ה' כמו ה' שנתוסף לאברהם וה' דיוסף שנק' יוהוסף.

שם. מאן ראשתדל באורייתא להוי לי' חיים בעלמא דין ובעלמא דאתי וזכי בתרין עלמין :

לכאורה הוא כפל לשון, כי הרי אמר מקודם בעלמא דין ובעלמא דאתי. יל"פ בתרין עלמין. היינו בכל עולם גופא מעלמא דין ועלמא דאתי יש תרין עלמין, עלמא דין הוא ה' אחרונה ומלואו הוא ג"כ ה', עלמא דאתי הוא ה' ראשונה ומלואו הוא ה', ועיין לקמן בפ' בחקתי דקט"ו ע"א ר"ח ור"י כו' מה שנרשם שם בס"ד.

דף קפה, ב. ת"ח כמה חסידותי' דראובן דבגין דידע דשמעון ולוי שותפותא וחכימותא וחבורתא דלהון קשיא אינון דכד אתחברו בשכם קטלו כל דכורא לא די לון אלא דנטלין נשין וטף וכספא ודחבא וכו' ולא די כל דא אלא דאפילו כל מה דבחקלא נטלו וכו' :

ראובן הוא לנגד מדת החסד, כמ"ש בל"ת להאריז'ל פ' ויצא ע"ש, והו' חסידותי' דראובן, חסידותי' דוקא בחי' חסד. ושמעון הוא לנגד מדת הגבורה ולוי הוא לנגד דעת כמ"ש בל"ת שם. אך מה שלוי הוא לנגד דעת ביחוד הוא לנגד עטרא דגבורה שבדעת, כי לויים שייכים לגבורות (ומה שלוי הוא לנגד ספירת הדעת בכלל, הוא כי מלוי יצאו כהנים ג"כ שהם בחי' חסד, והיינו מה שלוי הוא מספר מלוי ע"ב, ששם ע"ב הוא בחכ', והמלוי שלו הוא עטרא דחסד. אמנם שמו לוי שמורה על לויים, הוא ביחוד עטרא דגבורה, והוא ע"ד וכו' פ"ש דק"ש פ"ד דתפילין והי' אם שמע שהיא לנגד עטרא דגבורה, ובה שם ע"ב), וכשמתחברים יחד שמעון ולוי הם קשיא, כי הרי שניהם הם בחי' גבורות קשות, כי אם שבינה היא ג"כ גבורות, אך היא רק מקור הגבורות, שרק דינין מתערין מינה בסופה, ובעצמה היא רחמים. ומל' אם שהיא גבורות אך היא דינא רפיא כי עומדת במקום המגולה. משא"כ מדת הגבורה ועטרא דגבורה שבדעת, הם גבורות ממש, והם במקום המכוסה, ומכ"ש כשמתחברים יחד שהוא ב"פ גבורה בודאי הם קשיא. (וכידוע, מה שבחי' גבורות אין צריך להיות זה אחר זה, כמו שיצחק בחי' גבורה, לא כתיב ב"פ זה אחר זה, יצחק יצחק (משא"כ באברהם ויעקב וכדומה, כתיב) וכן בשמותיו של הקב"ה, ב"פ אלקים לא כתיב זה אחר זה (משא"כ שם אל ושם הוי' כתיב אלי אלי, וביגמדה"ר הוי' הוי') משום שא"א לסבול חיבור

ב' גבורות, א"כ אתחברותא דשמעון ולוי הוא קשיא. ולכן אמר יעקב עליהם אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל, שלא יהיו ביחד, מפני עברתם כי קשתה היינו קשיא). ונקט ג' לשונות על התאחדותם, שותפותא, חכימותא, חברותא, הוא כי הגבורות נחלקות לשלשה בחי' גרשון קהת ומררי שכולם הם לויים גבורות, והם ג' בחי', הרי שכלוי יש ג' חלוקות, וכן בשמעון שהוא מדת הגבורה עצמה יש ג' חלוקות, והרי גבורה מספרה כמו ג"פ חס"ד, א"כ בגבורה יש ג' בחי'. ועיין בע"ח שער דרושי הצלם דרוש א' בענין אוי"ר שיש בו ב"פ רי"ו, א' הוא ג"פ חסד, שהם הג' מוחין חו"ב ועטרא דחסד, ורי"ו א' גבורה שהיא לנגד כולם, ועיין בל"ת להאריז"ל פ' נשא. וכן מצינו בשם אלקים שהוא בג' מקומות כמ"ש לעיל דל"א ע"ב, אלקים עלאה, אלקים דפחד יצחק, אלקים בתראה. גם י"ל לנגד הג' מוחין דקטנות שהם בחי' גבורות ודינים שמות אלקים ועיין בע"ח שער מוחין דקטנות פ"ג ע"ש. וי"ל עוד שותפותא הוא התחברות דהגבורות דלוי ושמעון כבריאה שהיא לחוץ מאצ"י, ובבריאה הוא ברייתות שפירוש ברייתא הוא חוץ כמו נפק תנא לברא (וכן בריאה הוא מלשון ברא חוץ, לא כמו אצ"י שהוא אצלו) והוא בחי' שדה, עיין בתר"א בד"ה ויצא יצחק לשוח בשדה, ובחי' ברייתות הוא השם השתפ"א, כמ"ש בפ' פקודי דרס"א ע"ב ובדרנ"ז ע"ב ובמק"מ שם, זהו שותפותא שהוא כמו בחי' השתפ"א. חכימותא שלהם הוא כמו שהם במל' דאצ"י הנבנית מהגבורות, ובנינה הוא ע"י בחי' חכ' כמ"ש ה' בחכ' יסד ארץ, ומל' היא בחי' עי"ר הנבנית מגבורות מנצפ"ך, כמספר עי"ר, וכמ"ש עיר אלקינו, אלקינו דוקא בחי' גבורות, והוא בחי' משנה שלמעלה מברייתא. ועיין בפ' פקודי שם. חברותא הוא כמו שהם בדכורא דז"א, כי ז"א נקרא חבר (כידוע בפי' המאמר והבאת שלום בין אדם לחבירו שהוא בין אריך הנק' אדם לחבירו ז"א). וכן במוחין דקטנות שהם בחי' גבורות, יש בהם ג' בחי' כמו שהם בז"א ובמל' ובבריאה ועיין בע"ח שער מוחין דקטנות הנ"ל. ומה שחושב מלמטה למעלה, מתחלה שותפותא בבריאה כו', הוא כי גבורות הם בחי' העלאה, אש שעולה מלמטה למעלה, והנה שכם היא מבחי' חסדים (דקליפה) כי שכים גי' ה"פ חסד (ובאברהם כתיב ויעבור אברם בארץ עד מקום שכם ואברהם הוא בחי' חסדים), וכמ"כ הוא שכים בן חמור, וכן אביו ששמו חמור הוא בחי' חסד דקליפה, כי חמרא בתקופת תמוז קריא לי' שהוא היפך דחמימות דאש גבורה. הנה לוי ושמעון כד אתחברו בשכם, אתחברו דוקא, שהוא שהגבורות כמ' שהם בז"א. קטלו כל דכורא, שדכורא הוא בחי' ז"א, והדכורין דשכם שהיו עכ"ם הם דז"א דקליפה מבחי' חסדים, הם לוי ושמעון בגבורותיהם כמו שהם בז"א דקדושה, קטלו כל דכורא בשכם. לא די לון, שאינם מסתפקים בזה, אלא דנטלין נשין וטף מו' קחשיב ז' דברים, נשין, טף, כספא, דהבא, וכל בעירי, וכל מאני דיקר, וכל מאן דאשתכח בקרתא, הוא בחי' מל' דקליפה, הלעזמת דמל' דקדושה הנק' אלישבע, שזהו כשהמל' נבנית מהחסדים כמ"ש בוח"ג דל"ח ע"ב ועיין במק"מ שם, ונק' אלישבע שיש בה ז' בחי', וכמ"כ בלעז"ז הוא הו' דברים שקחשיב שהיו בעיר שכם, מל' דקליפה, והתחיל מנשין, שאשה היא בחי' מל'. וכל הדברים הללו

נטלו בגבורותיהן כמו שהם במל' דקדושה, והוא מבחי' חכימותא דלהן (והי' בהם חכימותא, וכמ"ש ויענו בני יעקב כו' במרמה ותרגומו בחכמתא, וכן פרש"י (והוא ע"ד כמו שיעקב נטל את ברכות עשו במרמה, שהוא בחכמתא כתרגומו וכפרש"י שם, ככתוב בא אחיך במרמה ויקח ברכתך. כמ"כ הם שהם בני יעקב, נטלו כל מה שהי' בעיר שכם, במרמה, בחכימותא דלהן) ולפי דעת הזה"ק שמפרש מ"ש בני יעקב באו על החללים ויבחו כו', קאי ביחוד על שמעון ולוי, כי הרי אמר כאן ששמעון ולוי הם לקחו הכל, כמ"כ יתפרש מ"ש ויענו בני יעקב כו' במרמה, קאי בני יעקב ג"כ על שמעון ולוי). והי' דברים הללו כתיבי כולם בפסוק, והוא מ"ש את צאנם ואת בקרם ואת חמריהם, הוא כל בערי, ואת אשר בעיר הוא כל מאן דאשתכח בקרתא, ואת כל חילם הוא כספא ודהבא, וכפרש"י ממונם, (וע"ש בפרש"י ויכתב וכן עשה לי את החיל הזה (דברים ח') וישראל עושה חיל (במדבר כד) ועזבו לאחרים חילם (תהלים מט). צורך ג' ראיות מג' פסוקים, ולא די בא'. וגם לכאורה הביאם שלא על סדר הפסוקים כי וישראל עושה חיל קדם לעשה לי את החיל הזה, וכן מה שהביא מתהלים מ"ט, הלא כתוב שם מקודם חילם, הבוטחים על חילם, ולמה הביא מהמאוחר ועזבו לאחרים חילם, י"ל הפירוש כך הוא מפני מה בזזו את חילם דבני שכם, דהא מפני שבני שכם אמרו וס"ל שכחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה לכן בזזו חילם ונעשה וישראל עושה חיל, אך מפני שהחיל הזה הי' דבני שכם, שיש בו חשש כו"מ וע"ז, לכן ועזבו לאחרים חילם, שבני ישראל לא רצו להנות מהחיל הזה, ועזבו אותו לאחרים, והוא מה שבני יעקב נתנו ליעקב את כל אלקי הנכר (ג' א"ך ר"ק ש"ך דינין ע"ה) אשר בידם ואת הנזמים אשר באזניהם ויעקב טמן אתם תחת האלה אשר עם שכם, ואכמ"ל בזה, וברצות ה' אבאר מזה עוד אי"ה). ואת כל טפם ואת נשיהם ואת נשין וטף, ואת כל אשר בבית הוא וכל מא"י דיקר, ודוק ותשכח שהי' דברים הללו הם מכוונים לנגד הו' מדות דמל', אמנם מה שקחשיב אותם על הסדר הזה ולא כפי הסדר האמור בתורה, י"ל כי חושב על סדר החביבות שמוכן שנשין וטף הוא דבר יותר יקר מן כספא ודהבא, וכן הלאה, ולא די כל דא אלא דאפילו כל מה דבחקלא נטלו כו', זהו מצד שותפותא דלהן שבבריאיה, והיינו מצד השתתפות גבורותיהן בבריאיה נטלו כל אשר בשדה, ששדה שהוא לחוץ מן העיר דמל' דאצי', הוא בחי' חוץ ברייתא שבבריאיה, והוא שנטלו כל אשר בשדה דקליפה מצד השתתפותן בגבורותיהן בבריאיה, (ודוק בלישנא, שמתחלה אמר לא די לח, וכאן אמר לא די כל דא, הוא כי מתחלה שמיירי באצי' דהיינו בגבורותיהן דאצי', ב"א, במה שקטלו כל דכורא, אמר לח, כי לוי ושמעון הם בחי' גבורות דדעת ומדת הגבורה דז"א, וכאן שמיירי בגבורותיהן כמו שהן במל', במה שנטלו כל אשר בעיר, לא שייך למינקט לח, כי הן עצמן הם בגבורות דז"א, אלא נקט כל דא, וכמובן, וי"ל לרין גי' אלקים בחי' גבורות, והוא הגבורות כמו שהם ברי"א, כ"ל ד"א גי' רק אותיות הי"ם דאלקים, והוא הגבורות כמו שהם במל' שחסר אל דאלקים, ששם אל שייך לז"א, ונשאר רק הי"ם שהוא בחי' מל' הנקרא י"ם, ועל מה שנטלו כל מה דבחקלא נקט אפילו, ועל מה שנטלו כל מה

שבעיר לא נקט אפילו. הוא כי עיר מל' כמו שהיא באצ'י הוא בכלל בחדא דרגא ובסוג אחד עם ז"א. ששניהם באצ'י, ולכן על כל מה שנטלו בעיר לא נקט אפילו לגבי מה שנטלו כל דכורא, משא"כ על שדה שזהו בבריאה נקט אפילו לגבי בחי' דאצ'י ז"א ומל' דכורא ועיר). ואמנם לאיזה צורך נקט לא די לון, לא די כל דא, כי לכאורה הול"ל קטלו כל דכורא ונטלין נשין וטף כו' ואפילו כל מה דבחקלא נטלו כו'. הוא כי כל זה הוא מה שראובן הוכיח מזה שאלמלא רביא דא יפול בידיהו לא יסארוני מני' אומצא בעלמא, ולכאורה אין הוכחה מזה, כי בשלמא מה שקטלו כל דכורא כו' עד דאפילו מה דבחקלא נטלו, שכ"ז הוא בשכס, בחי' חסדים דקליפה, כל זה קטלו ולקחו, כי לוי ושמעון הם בחי' גבורות דקדושה, שגבורות הם ההיפך מחסדים, ומה גם מחסדים דקליפה, אבל רביא, יוסף, שהוא בחי' יסוד דקדושה, הנה יסוד בחי' צדיק נטיל לשמאלא, שהוא ג"כ בחי' גבורות, כידוע בענין יצחק קץ חי, וא"כ מי יאמר שימיתו ויהרגו את יוסף שהוא ג"כ בחי' גבורות, ככחינתם הם, שלכאורה אינם מנגדים זל"ז ואינם בהיפך זה מזה, ומכ"ש שלא שייך להוכיח שאפילו אומצא בעלמא ג"כ לא יסארו ממנו, שלא רק שימיתוהו אלא שגם גופו ישחיתו לגמרי שלא יסארו ממנו כלום. הנה כדי להוכיח שלא יסארוני מני' אומצא בעלמא, אמר לא די לון, לא די כל דא, והיינו אם כי יוסף בחי' יסוד, הוא בחי' גבורות אך הגבורות שביסוד הוא שם שד"י, שפירוש שד"י הוא שאמר לעולמו די, הנה די הוא מצד הגבורות שהם הנותנין מדה וגבול לכל דבר, והנה כמור"כ הוא מצד הגבורות כמו שהם ביסוד אפילו כשלוקחים נקמה ממי שהוא, שזהו מה ששדי הוא מלשון שידור והריסה, שמשדד, הוא ג"כ במדה וגבול, שזהו שדי מלשון די, שיהי' די, דהיינו בגבול ומדה, והנה בבחי' די דשדי יש ב' בחי', א' כשיסוד הוא בבחי' אבר חי, הקמת ברית, והוא בחי' יסוד כמו שהוא באצ'י, ב' שם שדי ישנו בבריאה ג"כ (כידוע בענין אל שד"י אל הוי' אל אד' שהם בג' עולמות ב"ע, ועיין באד"ר דקל"ב ע"א ובביאור קול ברמה שם) והוא כשיסוד הוא בבחי' אבר מת שאינו בהקמה ובקשוי, ושם בבריאה, יסוד הוא מאלם אלומים בשדה ששדה הוא בבריאה כנ"ל (ושדה הוא ג"כ מלשון שדי, אך שדי הוא מצד הדכורא, ושדה הוא מצד הנוקבא, בשדי הוא י' ובשדה ה', כמו י' באיש וה' באשה), ושם בבריאה אינו בסוד הקמה עדין, כי הוא שם בבחי' אבר מת, אלא אח"כ והנה קמה אלומתי וגם נצבה, שנעשה בסוד הקמת ברית, שעולה באצ'י ונעשה אבר חי (קמה הוא בבחי' יסוד התחתון, נצבה הוא בבחי' יסוד העליון שבחזה, ועיין במה שנרשם בס"ד לעיל דקס"ח ע"א על המאמר יעקב הוה לי' לאתקיימא בעלמא כיומי דאברהם, בענין מה שיוסף חי ק"י שנים וזוהו לי' לאתקיימא קמ"י). וזהו הב' בחי' די שבשדי, א' שכשהוא ביסוד דאצ'י בסוד אבר חי, אז מה שאומר די, אם שהוא בחי' גבורות, אך שיהיו בבחי' גבול ומדה שלא יגעו ולא יקחו מאומה מבחי' עיר דמל' כמו שהיא באצ'י, ב' כשהוא בבריאה ששם הוא בבחי' אבר מת, הנה אומר שלא יגעו ויקחו מאומה מבחי' שדה, ששדה הוא מל' כמו שהיא בבריאה, אבל לוי ושמעון שהם מתוקף הגבורות דעטרא דדעת ומדת הגבורה, הנה אינם מסתפקים במה

שקטלו כל דכורא דשכמ, שהוא בחי' ז"א, לא די לון, שאינם מסתפקים ואינם רוצים בבחי' די דיוסף, שם שדי שביסוד כמו שהוא באצי' שאומר די שלא יגעו ולא יקחו מאומה מבחי' עיר דמל' אלא הם נטלו כל מה שבעיר דמל', כל הו' דברים שקחשיב, והיינו שאינם רוצים בבחי' די דיוסוד דאבר חי, ולא די כל דא, הוא שאינם מסתפקים גם בזה, אלא שאינם רוצים גם בבחי' די דיוסוד דאבר מת כמו שהוא בבריאה שאומר די שלא יגעו ולא יקחו מאומה מבחי' שדה שבבריאה, אלא הם נטלו גם כל מה שבחקלא דשדה שבבריאה, והרי יש מכאן הוכחה ברורה, שלא ישאירו מני' אומצא בעלמא, והוא מפני לא די לון הראשון, שאינם רוצים בבחי' די דיוסוד אבר חי, ימיתו את יוסף בחי' יסוד, ומפני לא די כל דא, השני, שאינם רוצים אפילו בבחי' די דיוסוד אבר מת שבבריאה, לא ישאירו מני' אומצא, והוא שלא ישאירו גם מהמת כלום, והיינו אומצא, כי יוסף מספרו חיי אומצא, הנה מצד שלא די לון, ימיתוהו, שיסירו ממנו חיי וישאר ממנו אומצא עכ"פ, בחי' אבר מת, ומצד שלא די כל דא לא ישאירו ממנו אפילו האומצא שבעלמא דבריאה, (יסוד נקרא אומצא שהוא בשר חי בלתי מבושל, הוא כי יסוד הוא הוא בחי' בשר אבר שאין בו עצם, ואומצא מספרו הוי' אהי' הוי' אדני', כמו שיוסוד נקרא מנחם שהוא המספר הזה, ועיין במארא' מע' מנחם ע"ש, אותיות אר"מ דאומצא הוא מספר הוי' אהי' ואותיות צ"א הוא מספר הוי' אד', והוא המנחם למל', כמ"ש מנחם משיב נפשי, הוא לבחי' מל' כמו שנקראת חק"ל שהוא גי'כ מספר השמות הללו, ועיין במארא' מע' חק"ל ע"ש, א"כ בחי' דיוסוד הנקרא אומצא הוא האומצא די שלא יגעו ולא יקחו מאומה מבחי' חק"ל ואומצא הוא גי'כ מלשון אומץ דהיינו תוקף, ומספרו גי'כ הוא אלקים עם גי'כ אותיות ואלקים פשוט ומלא ומלא דמלא, היינו הגבורות שביסוד, ודע שלא רחוק לפרש שאומצא בעלמא הוא הרוחא דרשיב בכוונה דמל' הנמשך מיסוד, שזהו רק בחי' אומצא בלבד, בחי' רוחא בלבד, הנה לא ישאירו מני' אומצא הוא לא רק שימיתוהו את עצם היסוד שלא ימשך ממנו טיפה זרעית אלא שגם את הרוחא שכבר נמשך ממנו בכוונה דמל', שזהו אומצא הרוחא בעלמא דמל', גם כן לא ישאירו, והרוחא הזה הוא כמין גוף וכלי לבחי' טיפה זרעית דיוסוד (כי הרי מהרוחא נעשית האשה כלי, כמא' אין אשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי) והיינו כמו גוף לנשמה, הנה לא ישאירו מני' אומצא בעלמא שלא ישאר גם מגופו מאומה.

דף קפו, א. ת"ח כד ברא קב"ה עלמא אתקין לי' שבעה סמכין על מה דקיימא וכלהו סמכין קיימי בחד סמכא יחידאי וכו' ואלין כללו אינון קיימי בחד דרגא מנייהו דאקרי צדיק יסוד עולם, ועלמא כד אתברי מההוא אתר אתברי דאיהו שכלולא דעלמא ותקונוי דאיהו חד נקודא דעלמא ואמצעיתא דכלא ומאן איהו ציון דכתיב מזמור לאסף אל אלקים ה' דבר וגו' ומאן אתר מציון דכתיב מציון מכלל יופי אלקים הופיע מההוא אתר דאיהו סטרא דשכלולא דמהימנותא שלימתא כדקא יאות וכו' וציון תקיפו ונקודה דכל עלמא ומההוא אתר אשתכלל כל עלמא ואתעביד ומגוי' כל עלמא אתון :

עֵינַי בַּמִּקְדָּשׁ שֶׁפִּירַשׁ שָׁחַד סַמְכָא יְחִידָאֵי קָאֵי עַל יִסּוּד ע"ש. וּלְפִי"ז מֵהוּ שְׁאִמְרֵי בְּסִמּוּךְ עוֹד הַפֶּעַם קִיַּיְמִי בְּחַד דְּרַגָּא מְנִייהוּ שְׁקָאֵי עַל יִסּוּד כַּמְש"א בְּהִדְיָא דְאִיקְרִי צִדִּיק יִסּוּד עוֹלָם. הַדּוּחַק לִפְרֹשׁ שְׁחֹזְרוּ עוֹד הַפֶּעַם לִסְמְכוּ לְהִרְאִי' שֶׁהֵבִיא מִהֶקְרָא וְצִדִּיק יִסּוּד עוֹלָם. כִּי אִי"כ לִמָּה אִמְרוּ מִקּוֹדֶם, וְהוּלִיל מִקּוֹדֶם רַק אֶתְקִין לִי' בִּשְׁבַעַה סַמְכִין עַל מָה דְקִיַּיְמָא דְכַתִּיב חֻכְמוֹת כו' עֲמּוּדִי' שְׁבַעַה וְאֵלֶיךָ כִּלְהוּ אֵינּוֹן קִיַּיְמִי בְּחַד דְּרַגָּא כו' דְאִקְרִי צִדִּיק יִסּוּד עוֹלָם. הִנֵּה יֵשׁ לִפְרֹשׁ בְּחַד סַמְכָא יְחִידָאֵי, הוּא דַּעַת, שְׂכָל הוּא סַמְכִין שֶׁהֵם הוּא מִדּוֹת דו"א קִיַּיְמִי בְּחַד סַמְכָא יְחִידָאֵי דַּעַת, כִּי דַּעַת הוּא קִיּוֹם הַמִּדּוֹת וְחִיּוּתָן, כַּמְש"ש בְּתַנְיָא פ"ג וּבִאגָּה"ק פֶּסֶק ד"ה לְהַבִּין מִשָּׁל וּמִלִּיצָה. וְדַעַת הוּא סַמְכָא יְחִידָאֵי שְׁאִינּוּ נִכְנָס בַּמִּנּוּן הוּא סַמְכִין שֶׁהֵם מַחֲסֵד וּלְמַטָּה. גַּם נִקְרָא יְחִידָאֵי, כִּי דַּעַת אֵינּוּ נִכְנָס בַּמִּנּוּן הַסְפִּירוֹת כְּשֶׁמִּתְחִילִין לִמְנוֹת מִכְתָּר, דְּכַתִּיב חֻכְמוֹת בְּנֵתָה בֵּיתָה חֲצַבָה עֲמּוּדִיהָ שְׁבַעַה, הִרִי כְּתִיב כֹּאן ז' עֲמּוּדִין דִּהֵינּוּ ז' סַמְכִין, וְהַסַּמְכָא יְחִידָאֵי, דַּעַת נִרְמָז גִּי"כ כֹּאן, כִּי תִיבַת חֻכְמוֹת גִּי' דַּעַת בַּמְכוּן. (כִּי יִסּוּד אֲבָא מְלוּבֶשׁ בְּדַעַת, לָכֵן יִתְכַּן לִקְרוֹת דַּעַת בְּשֵׁם חֻכְמוֹת, וּמָה שְׂכַתּוּב חֻכְמוֹת לִשּׁוֹן רַבִּים, רוּמָז גִּי"כ עַל ח"ס, כִּי מִלְבַּד זֶה שִׁיּוּד אֲבָא מְלוּבֶשׁ בְּדַעַת, הִנֵּה בְּקִיעַת מוֹחַ הַדַּעַת לִשְׁנַיִם הוּא עֵי קוֹצֵי דְשַׁעְרֵי הַנִּמְשַׁכִּין מַחֲסֵד כַּמְש"ש בּוֹזֵה"ק ח"ג דְרַס"ב ע"א וּמִשִּׁירוּתָא (וּמִמְשִׁיכוּתָא) דְּמוֹחָא עֲלָאָה סְתִימָאָה כו' אֲשַׁתְּכַחוּ ד' מוֹחֵי וְעֵינַי בַּפַּעַח שַׁעַר הַתְּפִילִין פ"ד וּמָה שֶׁנִּרְשַׁם בְּגִלְיוֹן כֹּאן דְקַצ"ט ע"א עַל הַמֶּאֱמָר ר"י אִמְרֵי כִּד בְּרָא קְבִי"ה לִסְיֵהָרָא כו' ע"ש. וְנִקְטָה זֶה הַכָּא מֵה שְׁקִיַּיְמִי עַל חַד סַמְכָא יְחִידָאֵי, דַּעַת, הוּא לְצוּרֶךְ מָה שֶׁנִּקְטָה אַחֵר כִּד וְאֵלֶיךָ כִּלְהוּ אֵינּוֹן קִיַּיְמִי בְּחַד דְּרַגָּא מְנִייהוּ כו' שְׁקָאֵי עַל יִסּוּד, כִּי מִפְּנֵי מָה כִּלְהוּ קִיַּיְמִי בִּיּוּסוּד, הוּא מִפְּנֵי כִּי מִתְחַלָּה כִּלְהוּ סַמְכִין בְּחַד סַמְכָא יְחִידָאֵי, דַּעַת, הִנֵּה יִסּוּד נִמְשָׁךְ מִבְּחִי' דַּעַת, כַּמָּא' אֵינּוּ קִשּׁוּי אֵלָּא לְדַעַת, וְעֵינַי בַּפַּעַח שַׁעַר שְׁבַעַה"כ פ"ג וּבַפַּעַח שַׁעַר הַלּוּלָב פ"ג וּבִדְרוּשׁ לְהַרְרִי מְעַרְבֵי ז"ל שֵׁם, ע"ש. לָכֵן כִּלְהוּ קִיַּיְמִי בִּיּוּסוּד (וְלִהְיוֹת שְׂדַעַת נֶק' חֻכְמוֹת, שִׁישׁ בּוֹ יִסּוּד אֲבָא, זָגִם מַחֲסֵד, הִנֵּה יִסּוּד נִמְשָׁךְ מִמַּחֲסֵד כַּמְש"ש בּוֹ מִהֲמַחֲסֵד וְנִקְטָה הַנִּמְשָׁךְ מַחֲסֵד כַּמְש"ש בַּעַח שַׁעַר הַנְּסִירָה פ"ה, וְעֵינַי בַּפַּעַח בְּכוּנָתָה קוּנָה הַכֹּל ע"ש). וְדִקְדּוֹק הַלִּשׁוֹן וְאֵלֶיךָ כִּלְהוּ, הוּא גַּם הַחַד סַמְכָא יְחִידָאֵי, דַּעַת בְּכֻלָּל, שֶׁגַּם הוּא נִמְשָׁךְ בִּיּוּסוּד, וְלָכֵן הִיוּוֹג שְׁעֵי יִסּוּד נֶק' בְּשֵׁם דַּעַת כַּמְש"ש וְהָאֵדָם יָדַע כו'. דְאִקְרִי צִדִּיק יִסְרִיד עוֹלָם, גִּי' ה"פ אֱלֹקִים הוּא הַה"ג שְׁבִיּוּסוּד הַנִּמְשָׁכִים לְבִנְיָן הַמֶּלֶךְ הַנִּבְנִית מִהַגְבּוּרֹת, וְהוּא גִי"כ גִּי' אֲבֵרָה"ם יַעֲקֹב, שֶׁהֵם בְּחִי' חֲסֵד וְרַחֲמִים, כִּי הַה"ג נִתְמַתְקוּ בַּהַחֲסָדִים בִּיּוּסוּד. וְהִרְרִיתָ וְהִסִּיתָ צִדִּיק יִסּוּד עוֹלָם הוּא מִסְפָּר שְׁדֵי הוּא הַשֵּׁם שְׁבִיּוּסוּד, וְעֲלֵמָא, הֵינּוּ מֶלֶךְ, כִּד אֲתַבְרִי מֵהָהוּא אֲתַר אֲתַבְרִי, הֵינּוּ מִיּוּסוּד. דִּיאִהוּ שְׂכַלְלָא דְעֲלֵמָא וְתַקּוּנוֹ, שְׂכַלְלָא דְעֲלֵמָא י"ל הוּא כְּתַר מֶלֶךְ, שֶׁהוּא הַתְּחִלָּה וְהִיּוּסוּד דְּבִנְיָן הַמֶּלֶךְ, וְתַקּוּנוֹ הוּא חֲרִיב דְּמֶלֶךְ, וְנִכְלָל בּוֹה גַּם חֲסֵד נִצָּח וּגְבוּרָה הוּר דְּמֶלֶךְ, וְהֵינּוּ הַקּוּיָן הַחִיצוֹנִים חֲחִין בְּגִי"ה שְׁלֵה, שְׁאֵלוּ נִבְנִים מִהַחֲסָדִים הַמְּגוּלִים שְׁבַת"ת נִרְיָה דו"א, וְהוּא הָאוֹתִיּוֹת א"ס ב"ח גִּי' שְׁבַכְחִיב דְּמֶלֶךְ, שֶׁהָאוֹתִיּוֹת הַנְּתוּסִפִים בַּה מִהַחֲסָדִים שְׁבַת"ת נִרְיָה הוּא טַח"ו, מִסְפָּר כ"ד, זֶהוּ עֲלֵמָא כִּד אֲתַבְרִי, כִּי"ד דּוֹקָא, מֵהָהוּא אֲתַר אֲתַבְרִי דִּהֵינּוּ מִיּוּסוּד, כִּי הִרִי הַחֲסָדִים הַמְּגוּלִים נִמְשָׁכוּ מִתְחַלָּה לִיּוּסוּד אִי"כ אֲתַבְרִי

מההוא אתר דיסוד. ודוק בלישנא שנקט אתברי, ולא שההוא אתר ברא, הוא כי הבורא ומהוה כח"ב דמל' (וגם חסד נצח גבורה הוד שלה) הוא חסד ת"ת נ"ה אך אתברי מההוא אתר דיסוד, כי הרי החסדים הללו היו ביסוד מתחלה. אח"כ נקט דאיהו חד נקודא דעלמא, הוא בחי' יסוד עצמו, שלגנדו הוא דעת דמל' (ויסוד וזא בחי' נקודה, כמ"ש בפ' תצוה דקפ"ד ע"ב בתריין נקודין אתפרש מלכו דשמיא, ועיין במק"מ שם ובע"פ שער הארת המחין פ"ה), ואמצעיתא דכלא, הוא מה שהוא מתפשט בכל קו האמצעי דמל', בדעתה בתפארתה וביסודה, שמבחי' זו דיסוד נמשכים הגבורות למל', בכל קו האמצעי שלה, כמ"ש בע"פ שער תיקון הנוקבא ועיין ג"כ במ"ח מס' קטנות רחל ע"ש. נמצא מה שאמר דאיהו שכלולא דעלמא ותקונוי, הוא בנינה דמל' מהחסדים, שהיו מתחלה ביסוד, ומה שאמר דאיהו חד נקודא דעלמא ואמצעיתא דכלא הוא בנינה דמל', מהגבורות שביסוד, ולכן נקט ב"פ דאיהו, ומאן איהו ציון, צירין הוא יסוד מספר יוס"ף, ונק' ציון מלשון סימן ואות כמו הציבי לך ציונים, כי יסוד נק' אות, אות ברית קדש, והביא רא' על כל זה מהאי דכתיב אל אלקים הוי' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו, והיינו אל אלקים הוי' הוא חג"ת, שהם הג' סמכין הראשונים מהז' סמכין, ומהם הוא בנין המל', כמ"ש ידיך עשוני ויכוננוני, והוא הג' ידות, גדולה חזקה רמה שהם חג"ת, הוא דבר ויקרא ארץ בחי' מל', ואח"כ כתיב ממזרח שמש עד מבואו, מזרח שמש הוא ת"ת בשלישיו התחתונים המגולים ששם מתחיל השמש הוי' לזרח (משא"כ שלישו העליון הוא מכוסה, ולי"ש לומר שם זריחה שהוא התגלות האור) עד מבואו, הוא בצד מערב, בחי' יסוד ששם שוקע ובא השמש, והיינו מת"ת עד יסוד ועטרתו, ונ"ה שביניהם, הוא שארי הד' סמכין נה"י ועטרת היסוד, ומה שכתב ממזרח שמש עד מבואו אחר ויקרא ארץ דמל', הוא לרמוז עוד ענין אחד, והיינו ויקרא ארץ מל', היכן הוא קומתה ולגנד איזו ספירות היא עומדת הוא ממזרח שמש עד מבואו, שקומתה היא מהחזה ולמטה לגנד שני שלישי ת"ת המגולים ונה"י, אמנם מה שמכנה כאן את המקום המגולה בשם שמש דוקא, בחי' אור תריחתו, הוא רומז עוד על ענין אחד, והוא על בנין כח"ב דמל' (ונכלל בוזה גם חסדה ונצחה, גבורתה והודה) מהחסדים דת"ת ונ"ה הנקראים בשם שמש, שהוא ענין אור הרומז על חסדים, ועיין במ"ח מס' קטנות רחל פ"ב מ"ג חזר אור השמש דחסד שבנצח כ"י, ומאן אתר מציון, היינו כל אלו הבחי' לבנין המל' מאיזה מקום הם נמשכים למל', הוא מציון בחי' יסוד, וכאמור שכל הסמכין קיימי בחד דרגא מנייהו, בחי' יסוד, וכן החסדים שמת"ת נ"ה היו מתחלה ביסוד, דכתיב מציון כ"י מההוא אתר דאיהו סטרא דשכלולא דמהימנותא שלימתא כדקא יאות, נתן טעם למה מציון דיסוד דוקא, וגם אם מפרש מציון, שכ"ז נמשך מאתר דציון, הנה כמריכ יתפרש ממזרח שמש שקאי על ת"ת, שכ"ז נמשך מבחי' ת"ת שמש הוי', ומאי אולמי' דציון, יסוד, שעליו דוקא אמרינן שנמשך ממנו, כמ"ש מציון, מת"ת הגבוה ממנו שעליו ג"כ כתיב ממזרח שמש, ויתפרש ממזרח שמש שנמשך כ"ז ממזרח שמש דת"ת, הנה נותן טעם על זה, דאיהו סטרא דשכלולא כ"י, והיינו מהימנותא שלימתא קאי על ת"ת בחי' יעקב, כי

מהימנותא הוא אמת, והוא ת"ת הנקרא אמת כמ"ש תתן אמת ליעקב, ות"ת איהו שלימתא, כמ"ש ויבוא יעקב שלם, ויעקב איש תם ותרגומו גבר שלים (משא"כ חרג, אברהם ויצחק, כ"א מהם אינו שלימות, כי יש לנגדו מדה ההפכית ממנו. לנגד חסד, גבורה ולנגד גבורה, חסד) ושכלולא דמהימנותא כ"י הוא דעת המשכלל ומייסד את הת"ת, כי דעת הוא פנימיות הת"ת, וסימנך שמ"ש ר"ת שכלולא מהימנותא שלימתא, ויסוד הנקרא ציון הוא סטרא דשכלולא כ"י כי יסוד שרשו מדעת כנ"ל, והיינו מכלל יופי יופי קאי על ת"ת, כשמו תפארת מלשון פאר ויופי, ומכלל יופי שהוא כולו יופי ושלימות היופי, הוא דעת שהוא פנימיות הת"ת, כי דעת אסחיד באנפין, שהוא יופי הפנים, גם מכלל יופי קאי על יסוד כמ"ש ביוסף בחי' יסוד שהי' יפה תאר ויפח מראה (ציון מכלל יופי (יפי חסר כתיב) גי' שלום הוא מדתו של יוסף, יסוד) והוא כי יסוד שרשו מדעת, ומפני שיסוד שרשו מדעת שלמעלה מת"ת (כמ"ש ויקח משה בחי' דעת, את עצמות יוסף בחי' יסוד, עמו) לכן מציון דוקא כ"י, ולא משמש דת"ת, גם יל"פ שכלולא קאי על יסוד, שהוא המשכלל ומשלים את הת"ת, בחי' מהימנותא שלימתא, כי בזמן הגדלות דו"א, עולה יסוד בת"ת ומשלימו, והוא מה שגוף וברית כחד חשבינן, וכמו אלה תולדות יעקב יוסף, שהתולדות מיעקב ת"ת הוא ע"י יוסף בחי' יסוד המשלימו, לכן מציון דיסוד דוקא שהוא השכלולא דת"ת, וזהו כדקא יאות הוא שיהי' מהימנותא שלימתא, ת"ת, כדקא יאות דהיינו בזמן הגדלות, הוא ע"י יסוד המשלימו, וכן מה שת"ת אפיק תולדות הוא ע"י יוסף בחי' יסוד דוקא, וכמ"ש לעיל דק"פ ע"א, ומצינו כתוב מפורש שהתחזקות ושלימות הת"ת הוא ע"י יסוד דוקא, והוא מ"ש הנה בנך יוסף, יסוד, בא אליך, או ויתחזק ישראל, ת"ת שנמשך לו מוחין שהם בחי' חיזוק, ועיין בל"ת להאריז"ל ובשער הפסוקים בפ' ויחי בפסוק זה ע"ש, והוא מפני שיסוד שרשו בדעת שלמעלה מת"ת, ולכן מציון בחי' יסוד דוקא, ולא משמש דת"ת, כי יסוד שרשו למעלה יותר, והרי השמש ת"ת משתחוה ליוסף בחי' יסוד, והחסדים דת"ת גו"ה שהם בחי' שמש הוי' שנמשכים לכח"ב דמל', הוא ע"י יסוד דוקא שהיו מתחלה ביסוד וכנ"ל, שלכן יסוד איהו שכלולא דעלמא ותקונוי, שהוא בכח"ב דמל', אח"כ אמר עוד, וציון תקיפו ונקודה דכל עלמא כ"י, הוסיף כאן תיבת תקיפו, וזה פירוש על אלקים הופיע האמור על ציון דיסוד, ששם אלקים הוא בחי' גבורות, וזה תקיפו שהוא בחי' גבורות, וזה שכאן כתיב רק שם אלקים, ולא כל הג' שמות אל אלקים הוי' כמקודם, כי זה קאי רק על הגבורות הנמשכים ביסוד לצורך בנין המל' מדעתה ולמטה, וזהו שיסוד, ציון, הוא תקיפו, גבורות, ונקודה כנ"ל שהוא בחי' נקודה (וסימנך הופי"ע גי' ונקודה במכוון, והיינו אלקים הוא תקיפו, הופי"ע הוא ונקודה) דכל עלמא דמל', דוק בלישנא שלעיל בשכלולא דעלמא לא נקט כל עלמא, רק עלמא, וכאן נקט כל עלמא וזה כי לעיל קאי רק על כתר מל' וחו"ב (וכן חסדה נצחה, גבורתה והודתה) שלה כנ"ל, וכאן הוא כל עלמא דהיינו מדעתה ולמטה, ולא רק מדעתה ולמטה אלא גם הגדלת הכתר מל' תלוי בהגבורות שעולים ומגדילים את כתרה כמ"ש בע"ח בשער תיקון הנוקבא ובשער הירח ע"ש, לכן כאן דוקא

יתכן לומר כל עלמא, ולא לעיל. ובכלל עיקר בנין המל' הוא מהגבורות, לכן כאן דוקא נקט כל עלמא, ומההוא אתר, היינו מבחי' יסוד מצד הגבורות שבו, אשתכלל כל עלמא, הוא דעת דמל', ואתעביד הוא גופה דמל' הה"ס שלה מחסד עד הוד (כמו בני קהת ובני גרשון בל"ת להאריז"ל פ' נשא ע"ש) ומגוי' כל עלמא אתון, הכל עלמא הוא קאי על רחם המל', שאין לו על מה להסמך ביסוד המסתיים בת"ת דמל', לכן נקט עוד הפעם כל עלמא. ונקט ומגוי', כי יסוד אינו מגיע לרחם המל', רק מה שהגבורות יורדים ממנו, מסיומו שבת"ת דמל' לרחם המל' (ולפ"ז יש לפרש עוד, שמכלל יפי, רומז ג"כ על ת"ת דמל', כי תפארת הוא יופי, ובכלל יופי הוא בנשים ועיין בריש בה"ז ע"ש (ומה שיוסף הי' יפ"ת ויפ"מ, הוא מפני שזרז חוטרא לאוירא אעיקרא קאי שאמו רחל, מל', היתה יפ"ת ויפת מראה) ומציון מכלל יפי, הוא מבחי' יסוד הנק' ציון המסתיים בת"ת דמל', מכלל יפי, אלקים הופיע שנמשכים משם הגבורות לרחם המל'). ונקט אתון ולא אתעביד, כי רחם המל' גבנה ונעבד מהשמות אהי' דבינה, שהיא החזותמת שברחם המל' כמ"ש בע"ח שער הירח פ"ב ובפע"ח בכוונת ליל הוד' ע"ש, רק המזון לרחם המל' (והריע היחוד והזיווג הנמשל לאכילה, כמא' ואוכלת עמו) נמשך מיסוד ז"א מצד הגבורות שבו, כי מזונות הם משמאל, שולחן בצפון וכידוע. והיינו דעת דמל' וגופה מחסדה עד הודה, הם בחלוקה חדא שיש להם על מה להסמך בז"א, זהו מה שנקטם בחלוקה חדא, אשתכלל כל עלמא ואתעביד. ורחם המל' הוא בחלוקה בפ"ע (וכמו בני מררי שלא נאמר בהם נשיאות ראש, ועיין בל"ת הנ"ל), והוא מה שנקט ומגוי' כל עלמא אתון. והיינו ג"כ מה שאמר לקמן בסמוך, דאמינא דציון איהו שכלולא ושפירו דעלמא, שכלולא הוא בדעת דמל', ושפירו הוא בת"ת דמל' (ולעיל נקט ואתעביד, הוא כי באמת כל הה"ס דמל' גם חסדה ונצחה וגבורתה והודה נבנין מהגבורות ג"כ, לכן אמר ואתעביד. אך הרי יש בהקוין חסד נצח, גבורה הוד, שלה חסדים ג"כ, ורק לת"ת שלה נמשכים גבורות בלבד כמ"ש בע"ח שער תיקון הנוקבא ע"ש, לכן נקט כאן שפירו הרומז על ת"ת דמל', וי"ל ב' הלשונות שכלולא ושפירו, שכלולא הוא מכלל (כי תרגום ויכולו הוא ואשתכללו) שפירו הוא יפי, והיינו מכלל הוא מה שנמשך מיסוד לדעת דמל' יפי הוא מה שנמשך מיסוד לת"ת דמל', אלקים הופיע הוא מה שנמשך לרחם המל', כנ"ל) ועלמא מני' אתון, הוא ברחם המל'.

שם. דאתחבר בי' חויא כד"א ויט עד איש עדולמי ושמו חירה :

עיין בשבת דפ"ה ע"א וחורי כו' חזוי כו' כחויא, הרי שהחרי האמור בבני שעיר החרי הוא החזוי, כחויא, האמור בצבעון (עיין בתוס' שם ד"ה חזוי), כמ"כ הכא חירה הוא כמו חיוה, כי ר' מתחלף בו' בא"ב דאח"ס בט"ע כו' ומ"ר כו'.

דף קפט, א. ומשבחן לי' לקב"ה ביממא תלת זמנין :

הוא מה שאומרים תהלה לדוד ג"פ בכל יום ועיין בברכות ד"ד.

שם. שבטך ומשענתך וגו' רכבל אתר דצדיקיא אזלי שכינתא
אזלא עמהון ולא שביק לון :

מתחלה נקט קב"ה נטיר לון, וכאן נקט שכינתא אזלא עמהון, והיינו
כי מתחלה מיירי באברהם שהי' מרכבה למדת החסד דז"א, שזהו שנקרא חסידו
לכן קב"ה דהיינו ז"א נטיר לון ובז"א ל"ש לומר שאזיל עמהון כי מל' דוקא
נק' אבן האזל שאזלא מאצי' לבי"ע, משא"כ ז"א הוא באצי' רק שומר אותם
בבחי' מקיף מלמעלה, כי שמירה היא בחי' אור מקיף, וכאן מיירי בדוד שהי'
מרכבה למדת המל', נקט שכינתא אזלא, שכינה הוא מל', והיינו אתה עמדי,
אתה הוא בחי' מל' כידוע, ובשכינתא שייך לומר אזלא כנ"ל, ויוסף שהוא
בחי' יסוד המחבר ז"א ומל', דאחיד בשמיא ובארעא בי' שייך לומר שכינתא
מל' הות עמי', ובי' שייך לומר קב"ה שהוא ז"א נטיר לון לצדיקיא ובגינהון
נטר לון לרשיעיא כמ"ש ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף, ומסיים שחסידו
קאי ג"כ על יוסף, כי חסד דאברהם אתגלי בפומא דאמה ביסוד, וכן בקר
דאברהם נמשך בבקר אור דיוסף בוח"ג דר"ד ע"ש, (ועצם פירוש הפסוק
כי ה' אוהב משפט כו' הוא אוהב משפט שאוהב מי שמקיים מל"ת שהם
בחי' משפט גבורות ודינים (ומ"ש אוהב, הוא עדמ"ש ביצחק ויאהבה, ועיין
לעיל דקל"ג ע"א) ולא יעזוב את חסידיו הוא את מי שמקיים מ"ע שהם בחי'
חסדים, ומי שמקיים אותם נק' חסיד, לעולם נשמרו הוא מי שלומד ועוסק
תמיד בתורה, הוא נשמר מהקב"ה כי אורייתא מגינה ומצלא בכל עת, ועיין
בלק"ת בד"ה אחרי הוי' אלקיכם תלכו ובהביאור בפ"י ואת מצותיו תשמרו
ובקולו תשמעו שהשמירה הוא ע"י תורה ע"ש, וזהו מה שמקודם לזה כתיב
סור מרע ועשה טוב ושכן לעולם, סור מרע מל"ת ועשה טוב מ"ע ושכן לעולם
תורה כמו משכנותיך ישראל שקאי על תורה, ועיין בלק"ת בד"ה מה טובו
בענין הג' תשובות ע"ש, והטעם על כל זה הוא כי ה', על סור מרע הוא
כי ה' אוהב משפט, על ועשה טוב הוא כי ולא יעזוב את חסידיו, על ושכן
לעולם הוא כי לעולם נשמרו, גם יתפרש אוהב משפט הוא בעשי"ת מר"ה
עד יוהכ"פ שאז נקרא המלך המשפט, ולא יעזוב את חסידיו הוא בסוכות
שאו הוא המשכת החסדים, לעולם נשמרו הוא בשמע"צ ושמח"ת.

דף קפט, ב. גבורי כח עושי דברו, ברכו ה' מלאכיו, כיוסף דאקרי
צדיק (וגבור) :

כי מלאכ' גי' הוי' אד' והיינו יסוד, בחי' יוסף, גם מלאכ' הוא מספר
אלקים עם ה' אותיותיו, והוא בחי' הגבורות שביסוד, כידוע שצדיק נטיל
לשמאלא, יצחק קץ חי, והיינו יוסף שהוא מספר שם אלקים עם נקודותיו,
ומלאכיו גי' צ' עם י"ו, היינו יוסף דאקרי צדיק חיי' בן י"ז שנה (מלאכיו)
גי' ס"ג ד"ם (ד"ם הוא רבוע שם אהי') או מ"ב אד', שהם שמות דגבורות,
והיינו גבורי כח).

דף קצ, א. ר' חייא בר אבא מהתם לארעא דישראל קרא
באורייתא עד דהוה אנפוי נהירין כשמשא וכד הוה קיימין קמי' כל

אינן דלעאן באורייתא הוה אמר דא אשתדל באורייתא לשמה ודא לא אשתדל לשמה והוה צלי על החוה דאתעסק לשמה כו' וצלי על החוה דלא אתעסק בה לשמה כו' :

בא"י דוקא נעשה אנפוי נהירין כשקרא באורייתא, ולא בבבלי, כי תלמוד בבלי נק' מחשכים כמארז'ל בסנהדרין דכ"ד במחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי ע"ש. ור' חייא הוא בחי' יסוד, כשמו חייא מלשון חי שקאי על יסוד, ועיין בנצוצי אורות בריש האד"ר לקמן בזה"ג (חייא הוא חי הוי' אד', כי יסוד הוא מחברם) וקרא באורייתא ת"ת עד דהוו אנפוי נהירין כשמשא הוא כשמש הוי' דת"ת, כי תורה הוא מאור הפנים דת"ת כמא' והתפארת זה מ"ת, וכמא' כי באור פניך נתת לנו תורת חיים, ודא ע"ד שנעשה כמשה שפני משה כפני חמה, וכד הוו קיימין קמ"י כל אינן דלעאן באורייתא, הוא התלמידי חכמים דגו"ה, כי ר"ח עלה לת"ת שנעשה כשמשא, א"כ גו"ה קיימין קמ"י (קיימין דוקא, שעומדין, כי גו"ה הם רגלים) שהוא למעלה מהם, הכיר בהם מי שלמד לשמה ושלא לשמה, דא אשתדל באורייתא לשמה, הוא התלמיד חכם דנצח שמימין, הוא אשתדל לשמה שהוא ימינא של תורה, ודא הת"ח דהוד לא אשתדל לשמה, כי הוד הוא בשמאל, א"כ השתדלותו בתורה הי' בשמאלה, והוה צלי, תפלה המגעת בבינה כמ"ש בזה"ק פ' בשלח דס"ג ע"ש, שבינה היא השרש דגו"ה, על העוסק לשמה שיהא הכי תדיר, ועל העוסק שלא לשמה שיתעסק לשמה, ובשניהם הוא כדי שיזכו לעלמא דאתי, לבינה שלשם הי' הצלותא שלו, (ודוק בלישנא, בהמתעסק לשמה נקט רק לשמה, ולא אמר תיבת בה, ועל דלא מתעסק לשמה נקט בה לשמה, וכן אח"כ נקט תיבת בה, דייתי לאתעסקא בה לשמה, גם בהמתעסק לשמה נקט לעלמא דאתי, ובדלא מתעסק בה לשמה שייתי לאתעסקא בה לשמה, נקט לחיי עלמא, הוסיף תיבת לחיי ולא נקט תיבת אתי, י"ל עפמ"ש בתניא פל"ט ופ"מ מבואר שם שיש ג' בחי' א' מי שעוסק לשמה ממש, ב' מי שעוסק סתם לא לשמה ולא שלא לשמה, ג' מי שעוסק שלא לשמה ממש כגון להיות ת"ח וכה"ג שאו תורתו היא בבחי' גלות בתוך הקליפה לפי שעה עד אשר יעשה תשובה כו' שאו גם תורתו שבה עמו, ומבואר שם שבהבחי' הב' מי שעוסק סתם או מיד שחוזר ולומד דבר זה לשמה הרי גם מה שלמד בסתם מתחבר ומצטרף ללימוד זה ופרחא לעילא מאחר שלא נתלבש בו עדיין שום קליפה דגוגה ע"ש. הנה הג' בחי' הללו מבוארים גם כאן, והיינו היו בהלעאן באורייתא מי שהשתדל בה לשמה ממש, והיו מי שלא השתדלו בה לשמה, אך לא אשתדלו גם שלא לשמה (וזהו דקדוק הלשון ודא לא אשתדל לשמה, וכן אח"כ דלא אתעסק בה לשמה ולא נקט אשתדל שלא לשמה, אתעסק בה שלא לשמה, והיינו שרק לשמה לא אשתדל ולא אתעסק בה, אך שלא לשמה ג"כ לא) אלא בסתם והי' עוד תלמיד א' שלעי באורייתא ואנפוי מוריקן ואמר ודאי מהרהר בחטאה איהו דנא, התלמיד הזה למד שלא לשמה ממש כגון להיות ת"ח וכה"ג, שתורתו היא בבחי' גלות בתוך הקליפה, זהו שמהרהר בחטאה איהו, הוא שמהרהר להיות ת"ח שהוא פני' שמצד הקליפה, והיו פניו מוריקות מצד הקליפה שהיא הגורמת הורקת פנים (ע"ד הטיפה דמה"מ שממנה פניו מוריקות,

כי שלא לשמה ממש הוא סם המות, כמארז"ל סמא דמותא) היפך דאנפוי דר"ח שהיו נהירין כשמשא. הנה על מי שעסק לשמה ממש צלי ר"ח דליהוי הכי תדיר ויוכי לעלמא דאתי דבינה המתלבשת בבריאה ששם הוא גן עדן העליון (ומה שהי') צריך להתפלל עליהם דליהוי הכי תדיר, מהיכי תיתי שלא יהא כן שצריך להתפלל ע"ז, הוא מאחר שהם בבריאה שיש שם עכ"פ מיעוט רע, יכול להיות שיפרשו מלימוד התורה ח"ו או שלא יתעסקו בה לשמה, כי דוקא מי שהוא בבחי' מרכבה לאלקות שלמעלה גם מדחילו ורחימו שכליים, שזהו באצ"י שם אין חשש כלל ח"ו כי באצ"י לא יגורך רע, ובהם תורתן אומנתן, ושם אין שייך חשש חטא, ועיין באגה"ק בד"ה איהו וחייהו ואף גם לאחר שירדו הנר"נ דאצ"י לעוה"ז לצדיקים הראשונים אפשר שלא גשנתה מהותן להיות דבר נפרד מאלקות ולכן היו מסתלקות כשרצו לחטוא בטרם יחטאו ע"ש. גם י"ל מה שהתפלל על מי שעסק בה לשמה, הוא על מי שעסק לשמה בהתעוררות דר"ר טבעיים בלבד, שאז תורתם עולה רק ב"ס דיצירה, התפלל עליהם שיתעסקו בתורה בדר"ר שכליים הנמשכות מן חב"ד דבריאה, וזה דליהוי הכי תדיר, תדיר"ר הוא מספר חכמ"ה בינ"ה דעת במכוון, ואז יוכי לעלמא דאתי געה"ע דבריאה, ויומתק זה בדקדוק הלשון מתחלה נקט אשתדל ולא אשתדל ואח"כ נקט אתעסק, דלא אתעסק, דייתי לאתעסקא, והיינו השתדלות בתורה הוא ביגיעה ודרישה עצומה וידגה בה יומם וליילה שזה א"א אלא כשיש בו דר"ר שכליים, משא"כ עסק בתורה יכול להיות בדר"ר טבעיים בלבד, ועסק בתורה יכול להיות גם בלי התעוררות דר"ר טבעיים אלא מחמת הרגל שהרגילו אביו ורבו, הנה מתחלה אמר דא אשתדל באורייתא לשמה, אשתדל דוקא לשמה והוא בדר"ר שכליים, ודא לא אשתדל לשמה, לא אשתדל דוקא, אבל עסק בתורה ובזה גופא יש ב' חלוקות א' מי שעסק עכ"פ לשמה, דהיינו בהתעוררות דר"ר טבעיים, ב' מי שלא עסק ג"כ לשמה אלא עסק בתורה בסתם לא לשמה ולא שלא לשמה, הנה על מי שאשתדל בתורה לשמה דהיינו בדור"ר שכליים, לא התפלל ר"ח כלל דליהוי הכי תדיר ויוכי לעלמא דאתי, כי בלא"ה הם משתדלים בתורה תמיד, ויהי' כן לעולם (כי אין רע נוגע בכסא כבודו של הקב"ה שהוא געה"ע דבריאה, לא רק באצ"י) ובלא"ה יוכי לעלמא דאתי געה"ע דבריאה מאחר שלומדים בדור"ר שכליים, ועל מי התפלל הוא על דלא אשתדל לשמה, לא אשתדל דוקא בדור"ר שכליים אבל עסקו עכ"פ בתורה, ויש בהם ב' בחי' א' מי שעסק עכ"פ בדור"ר טבעיים, ב' מי שעסק בסתם, על מי שעסק עכ"פ לשמה בדור"ר טבעיים, עליו התפלל דליהוי הכי תדיר, תדיר"ר הוא ההשתדלות בתורה דהיינו שילמדו בדור"ר שכליים שאז יהי' זה תדיר ויוכי לעלמא דאתי לגעה"ע דבריאה (משא"כ בדור"ר טבעיים הוא רק ביצירה), ועל ההוא דלא אתעסק בה לשמה אלא עסק בסתם, התפלל שיתעסקו עכ"פ לשמה בדור"ר טבעיים, ויוכי לחי עלמא דיצירה עכ"פ (ולא לעלמא דאתי דבריאה) כי בלא"ה תורתו אינה נכללת ב"ס דיצירה כמ"ש בתניא שם. והיינו על כל א' מהב' בחי' התפלל שיעלה דרגא אחת, על מי שעסקו בדור"ר טבעיים שישתדלו בתורה בדור"ר שכליים שיעלו מיצירה לבריאה, ועל מי שעסקו בסתם, שיעסקו עכ"פ לשמה דהיינו בדור"ר טבעיים, ויוכי לחי

עלמא די צירה ע"י שתורתם תהא נכללת ב"ס די צירה, וכמובן, וצלי על ההוא דלא אתעסק בה לשמה אלא שלמד בסתם דייתי לאתעסקא בה לשמה ויוכי לחיי עלמא, דקדק לומר בה דוקא, היינו לא רק שיתעסק מהיום והלאה בענין אחר בתורה לשמה, אלא הדבר שבתורה שלא למדו לשמה, יחזור ויעסוק בהדבר הזה גופא לשמה שאז גם מה שלמד בסתם פרחא לעילא, ויוכי לחיי עלמא היינו גם בתורה שלמדו מתחלה בסתם, וכי לחיי עלמא מאחר שעתה הוא פרחא לעילא, אך מאחר שבתחלה ה' בסתם זוכה בו רק לחיי עלמא סתם, ולא לעלמא דאתי, והיינו החיים הנמשכים מעלמא דאתי ולא עלמא דאתי גופא (משא"כ ע"י הלימוד השני עצמו לשמה, וכן ע"י ענינים אחרים שלומדים לבתחילה לשמה הוא זוכה לעלמא דאתי), וי"ל עוד מה שאמר לחיי הוא למעלייתא הוא מאחר שמתחלה הדבר שלמד בסתם, לא ה' נכלל בקדושה עדין (אם כי גם שום קליפה אין בו) ועתה העלהו וכללו בקדושה, בזה יש יתרון מעלה מן הדבר שמתחלה עלה ונכלל בקדושה, ובדוגמא כמו התהפכות חשך (אם כי על לימוד בסתם לא שייך לומר חשך ח"ו, אך לגבי לימוד לשמה הוא כמו חשך לגבי אור, כי לימוד בסתם הוא בחיצוניות העולמות שהם בחי' פירוד, משא"כ לימוד לשמה נכלל ב"ס הקדושות שהן אלקות) לאור שיש בזה יתרון מן דבר שה' מתחלה אור, לכן ע"ז דוקא היינו ע"י הלימוד דסתם שעלה ונכלל ב"ס כשחזר ולמדו לשמה, הוא זוכה לחיי עלמא, לחיי דוקא שלמעלה מן עלמא עצמו, ונקט כאן עלמא סתם, הוא מה שתורה היא חיי עולם, ועלמא דכאן אין פירושו עולם וועלט, אלא מלשון נצחיות, כמו ועבדו לעולם, (ולהנ"ל שחיי עלמא הוא ביצירה, הנה יצירה הוא עלמא סתם, כי עלמא דאתי עוה"ב, הוא בינה שבבריאה, ועלמא תתאה עוה"ז הוא מל' שבעשי', ועלמא סתם הוא ז"א שביצירה, שבאמצע, ותורה היא המוחין דז"א, זהו שהיא חיי עולם, וד"ל, וי"ל עוד מתחלה כשלמד בסתם, תורתו היא בהעולם עצמו דיצירה בהיכלות ומדורין דיצירה, כמ"ש בתניא שם, ועתה כשחזר ולומדו לשמה הרי הוא עולה ונכלל בהי"ס דיצירה שהם החיים דיצירה, וכמובן), אח"כ חמא חד תלמיד דהוה לעי באורייתא ואנפוי מוריקן, התלמיד הזה עסק שלא לשמה ממש לשום איזה פני' שמצד הקליפה, לכן אמר ר"ח שמהרהר בחטאה דנא, כי הפני' שמצד הקליפה היא חטא, ומצד זה פניו מדיקות, כי סימן לעבירה ירקון, והמריקין הוא מצד הקליפה כנ"ל, אחיד ל' לקמי' כו', לא צלי עלי', כי בכאן תפלה אינו מספיק, מאחר שהוא ותורתו בתוך הקליפה, רק צריך תשובה שבשובו אל ה' גם תורתו שבה עמו, והתלמיד לא עשה תשובה כי הרבה בעת עסקו בתורה בחטאה דהיינו בהפני' שמצד הקליפה, לכן מה עשה ר"ח אחיד ל' לקמי' שר"ח ותורתו הוא אור כי ה' אנפוי נהירין כשמשא, ותורתו של ר"ח ה' מבחי' אצי', בחי' מרכבה שלמעלה גם מדר' שכליים שבבריאה, כי ר' חיא ה' מבני עלי', שהם מהפכים חשך לאור וטעמין מרירין למתקא, כדמוכח לעיל בהקדמת הזהר ד"ד ע"א וע"ב ועיין בתניא פ"י ע"ש, הנה ר"ח שהוא באצי' אחיד ל' לקמי' שהעלה אליו והמשיך עליו אור גדול מתורתו הוא שאנפוי נהירין כשמשא (ועיין בהקדמת הזהר הנ"ל שרשב"י אמר עליו שהוא נהירו דבצינא דאורייתא, בוצינא דהיינו

נר הוא מל', ונהירו דבוצינא הוא יסוד שהוא האור דמל', וכמו ותורה אור) ועי' אתיישב רוחי' בגוי'. ועשה ר"ח שני דברים א' שאחיד לי' לקמי' הוא שהעלהו אליו, והוא העלאה. ב' שאח"כ אמשיך עלי' במילין דאורייתא מתורתו הוא של ר"ח, והיינו המשכה. כי כן צ"ל כידוע שבכל דבר צ"ל העלאה והמשכה רצוא ושוב, ועי' תיקנו שאתיישב רוחי' בגוי'. והוא ע"ד שלתקן עולם העשי' הגשמי דהיינו עוה"ז הגשמי שעליו כתיב אף עשיתיו אף הפסיק הוא דוקא ע"י המשכת אור גדול דהיינו ע"י המשכה מאצי' שלמעלה גם מבריאיה, והוא פירוש דאף אף מרבה שהוא בחי' אצי' ועיקר בלקרת בדה מי מנה עפר יעקב כו' ע"ש, ועיקר בפע"ח שער חהמ"צ בכוונת הד' בנים ובמ"ח מס' סדר ליל פסח פ"ט מ"ג ד' ה' בענין מה שסמך בן רשע שבועשי' ששם הוא הקליפות לבן חכם שבאצי' להאיר עליו ע"ש, עדי' התלמיד שהי' פניו מוריקות כי הרהר בחטאה שעסק בתורה שלא לשמה ממש שאז הוא ותורתו נשאר למטה בעוה"ז הגשמי שהוא מדור הקליפות כמ"ש בתניא שם, לכן לתקנו הי' צריך שר"ח שהוא ותורתו הם מבחי' אצי', אחיד אותו לקמי' שיוסמך אליו לר"ח, שהוא ר"ח אנפוי נהירין כשמשא, הנה מפני תוקף האור דר"ח שהוא כשמשא יתוקן התלמיד שהי' פניו מוריקות ויוחזר לסט' דקדושה שלא ירהר עוד בחטאה והרהורין בישינ ויסתלק ממנו המורקת פנים מפני תוקף הנהירו דפנים דר"ח שהוא כשמשא, וכן הי' שמן היום ההוא ולהלאה שוי על רוחי' דלא ירדוף בתר אינון הרהורין בישינ וישתדל באורייתא לשמה, היינו לא רק שלא ילמוד שלא לשמה ממש, שבועשי', אלא אפילו לא ילמוד ויתעסק בסתם שבהיכלות דיצירה, ואפילו לא יתעסק לשמה בדו"ר טבעיים שביצירה שנכלל בי"ס דיצירה, אלא ישתדל לשמה, ישתדל דוקא שהוא בדו"ר שכליים שמגיע זה בי"ס דבריאיה, וכל הנ"ל הי' יכול לעשות ר"ח דוקא שהוא קרא באורייתא ואנפוי נהירין כשמשא שזה באצי', הוא דוקא הי' יכול לומר על כל דלעאן באורייתא שהם בבי"ע מי הם, והי' בהם מי שאמר עליו דא אשתדל באורייתא לשמה הוא בדו"ר שכליים בבריאיה, ודא לא אשתדל לשמה, לא אשתדל דוקא שאינו בבריאיה אלא ביצירה, ובהם גופא יש ב' בחי' א' מי שעסק עכ"פ בתורה לשמה בדו"ר טבעיים, שתורתו נכללת בי"ס דיצירה, ב' מי שלא עסק לשמה בדו"ר טבעיים אפילו, אלא עסק בסתם, שתורתו היא בהיכלות ומדדין דיצירה, ועליהם התפלל ר"ח והי' די ומספיק בתפלתו בלבד, מאחר שהם ותורתם אינם בקליפות ח"ו, ועל התלמיד שהי' פניו מוריקות אמר שמהרהר בחטאה הוא, הוא תורה שלא לשמה ממש שנשארת בעשי' הגשמי מדור הקליפות אותו תיקן ע"י שאחיד לי' לקמי' ואמשיך עלי' במילין דאורייתא שהאיר עליו מאצי', ועי' שב התלמיד ואשתדל באורייתא לשמה, וכאמור לעיל.

דף קצ, ב. לחיות עמה, למיהב לה רבו וברכאן וסייעתא :

הג' לשונות רבו וברכאן וסייעתא, י"ל לנגד הג' דברים שאר כסות ועונה שהקב"ה נותן למל' דקדושה, כמ"ש שארה כסותה ועונתה לא יגרע, שאר בעשי' כסות ביצירה עונה בבריאיה, והיינו רבו הוא עונה בבריאיה, ברכה

הוא כסות ביצירה, סיעתא שאר בעשי'. והנה בבי"ע יש רע ג"כ כי גם בבריאה מיעוטו רע הנה להרע והסט"א מל' דקליפה, לא שמע אלי' לשכב אצלה להיות עמה למיהב לה הג' דברים הנ"ל ואפילו רק א' מהם דהיינו הפחות שבהם שהוא סיעתא שאר ג"כ אינו נותן לה ח"ו, עויל"ם בכל אור יש ג' בחי' אור מקיף ואור פנימי ואור חיצון כמ"ש בזהר הרקיע בסבא דמשפטים, זהו רבו הוא אר"ם ברכה אר"ם, סיעתא אור חיצון.

שם. צא תאמר לו צואת ממש ובי' אתדן מאן דאסטי ארחוי מן אורייתא ובי' אתדנו אינון חייבין דעלמא דלית לון מהימנותא בקב"ח :

נקט ב' דברים. א' שבי' אתדן מאן דאסטי ארחוי מן אורייתא, ב' ובי' אתדנו אינון חייבין דעלמא דלית להון מהימנותא דהיינו שאין להם אמונה בהקב"ה. ובאורייתא נקט אתדן לשון יחיד, ובאמונה נקט אתדנו, חייבין, לשון רבים. יובן עפ"י האמור בזהר פ' תצוה דקפ"ד ומבואר זה בע"ח שער הארת המוחין פ"ה, בענין נקודת פי יסוד ז"א שבצד הפנים דז"א ששם הוא יסוד אבא, ולנגד שם הוא יסוד רחל הנק' נקודה, ולעומתם יש נקודה באחור שהוא נקב האחור שמשם יוצא צואה שהוא סט"א ע"ש. והנה תורה היא מבחי' יסוד אבא שביסוד ז"א, כמ"ש כי מציון תצא תורה, ציון הוא יסוד ז"א כמ"ש בע"ח שם בפירוש מציון מכלל יופי ע"ש ומציון תצא תורה כי יסוד אבא מלוּבש ביסוד ז"א, ואמונה הוא בחי' מל' רחל הנקראת אמונה, והוא יסוד רחל כמ"ש וצדיק באמונתו יחי' צדיק הוא יסוד ז"א, ויחי' באמונתו היינו בבחי' יסוד רחל הנק' אמונה (שכנכנס יסוד דכורא ז"א ביסוד דרחל נוקבא, אז הוא יחי' בסוד אבר חי'), נמצא תורה ואמונה הוא בנקודת יסוד ז"א שבפנים, ולעומתם באחור הוא נקב האחור שמשם יוצא צואה, והוא יסוד דנוקבא דקליפה, שהוא מה שאשה חמת מלאה צואה. והנה יוסף הוא בחי' יסוד ז"א דקדושה, והוא מספר צירין מכלל יופי כי הי' יפ"ת ויפ"מ, והוא בחי' צדיק יסוד עולם, שצדיק באמונתו דמל' יחי' (כי אמו דיוסף היתה רחל שהיא בחי' אמונה) ומלוּבש בו ג"כ יסוד אבא תורה, בסוד תרין ווי"ן כחא עין בזהר פ' יתרו דס"ח ע"א, ויוסף הוא בן זקנים שתרגומו בר חכים שהי' בו תורה הרבה שיעקב מסר לו כל הלכות דשם ועבר (ש"ם עב"ר גימט' ברייתא, היינו תורה שנק' ברית כמ"ש אם לא בריתי ומלוּבש ביסוד שהוא אות ברית קדש שמלוּבש בו יסוד אבא הנק' קדש). ופוטפרע הוא נוקבא דקליפה שיניקתה מנקב האחור, צואה, זהו פוטי פרע, היינו שמונתה ומאכלה שזהו פוטי מלשון פוטום עגלה וכדומה הוא מן פער דהיינו הצואה שבאחור, כמו הע"ז דפער המבואר בע"ח שם. הנה יוסף לא שמע אלי' לשכב אצלה להיות עמה, שלא סר דרכו מתורה, ולא סר מאמונה, אבל מי שסר דרכיו מתורה שהוא יסוד אבא המלוּבש ביסוד ז"א, הוא נידון בהצואה דנקודת האחור. וכן מי שאין להם אמונה בהקב"ה, שהוא אמונה בחי' מל' יסוד דרחל הם נידונין בהצואה דנקודת האחור יסוד דנוקבא דקליפה. והיינו מה שתיבת צוא"ה מספרה כמו מספר אמונ"ה להורות שאם אין לו אמונ"ה הוא נתדן בצוא"ה (ולכן שרי

למימר הימנותא בבית הכסא, כדאיתא בשבת ד"י ע"ש, הוא בכדי שע"י אמונ"ה ינצל ויצא מבה"כ בחי' צוא"ה וכמ"ש במ"א מזה בס"ד). והשרש דצוא"ה הוא מהק"ב חרובין דתהו, ויש ב' בחי' ק"ב, א' ק"ב דמספר האותיות דהאחוריים דהד' שמות עסמ"ב, ב' ק"ב דמספר המלואים דהג' שמות עס"מ כמ"ש בע"ח שער אנ"ך פ"ג ע"ש. הנה תורה ישיא בחי' דכורא והוא הג' שמות עס"מ, מאן דסטי ארחוי מן אורייתא הוא נידון בהצואה דבחי' המלואים, ואמונה שהיא בחי' מל' נוקבא שיש שם ב"ן ג"כ מי שאין להם אמונה נידונים בהצואה דבחי' האחוריים, וזהו ב' הלשונות שלעיל בסמוך מנוולא לכלוכא, לנגד הב' בחי' צאה, ולהיפך מי שהוא צדיק שלא סטי ארחוי מן אורייתא, ויש לו אמונה כמו וצדיק באמונתו יחי', הוא ניצול מהדין דב' בחי' צואה הנ"ל. והיינו מה שצדיק מספרו כמו ב"פ צוא"ה להורות שניצול מב' בחי' צואה הנ"ל. ומפני שתורה הוא בחי' דכורא, יסוד אבא, שהוא בחי' אחדות, ואמונה היא בחי' נוקבא מל', שבמל' הוא בחי' רבוי, רבוי אותיות הדיבור, וכתוב איש אמונות, איש ממש דהיינו הבעל והאיש דהאמונות הנוקבין, הנה איש הוא לשון יחיד, ואמונות הוא לשון רבים (ובכלל טיפת הנוקבא היא רבוי לנגד טיפת הדכורא, כמא' אין לך טיפה יורדת מלמעלה שאין טפיים עולה כנגדה מלמטה) לכן נקט בתורה לשון יחיד, ובאמונה לשון רבים, גם עדמ"ש כי גמר חסיד כי פסו אמונים, חסיד לשון יחיד, אמונים לשון רבים, חסיד נק' מי שעוסק בתורה כי תורה נק' תורת חסד, הנה גמר חסיד הוא מאן דסטי ארחוי מן אורייתא, ופסו אמונים הוא כמו החייבין דלית להון הימנותא בקב"ה.

דף קצג, א. כי עצום עושה דברו מאן עצום דא הוא זכאה ההוא דאשתדל באורייתא וכו' ד"א כי עצום דא הוא מקטרגא וכו' ואיהו תקיפא כפרולא תקיפא כטינרא, ערשא דכרו דנטיל רשות מלעילא ונטיל נשמתא מתתא :

הב"פ תקיפא י"ל כי שרש המקטרגא הוא מהב' גבורות הקשות מ"ן דמנצפ"ך שלא נמתקו בהחסדים, וזהו ב"פ תקיפא לנגד הב' גבורות. גם י"ל לנגד הגבורות דש"ך דינים ודפ"ר דינים, גם י"ל גבורות הם משם אלקים, והנה יש ב' בחי' תוקף בשם אלקים, א' מה שאלקים דידוי"ן וברבוע ופשוט גי' תוקף, ב' מה שאלקים דאלפי"ן ודההי"ן גי' תוקף, עיין במא"א מע' תוקף ובע"ח שער תיקון הנוקבא פ"ג כמדומה ע"ש. לנגד זה הוא הב"פ תקיפא. גם י"ל לנגד מנצפ"ך שהם גבורות, ואותיות מנצפ"ך הם כפולות, קס"ת הסופר. גם י"ל לנגד גבורות דס"ג וגבורות דב"ן שהשמות הללו הם שמות דגבורות (ומספרם חז"ק דהיינו גבורות ותוקף). גם י"ל לנגד הב' גבורות דדעת ודהוד דמל' שהם ד"ו ק"ץ משפטי הוי' אמת צדקו יחדו, שהם גבורות מרובות וקשות כמ"ש בע"ח שער הירח בדרוש דאטב"ח בהאותיות ד"ו קץ ע"ש (משפטי ה' אמת הוא שקוצי"ת מספר רשות וזה דנטיל רשות מלעילא, רשות דוקא). גם י"ל לנגד הגבורות שביסוד דמל' ובמל' דמל' ששם הוא התקבצות כל הגבורות, והם קשות ועיין בפע"ח שער ר"ה פ"ה בד"ה יר"ט

ובכוונת ערב יוהכ"פ בענין כפרת התרנגול ושעיר המשתלח ע"ש. ובהמקטרג מל' דלערי' הוא ג"כ יסוד ומל', דמל' דקליפה, ארץ עיפחה שאל ואבדון, ועיין בזח"ג דרפ"ה ע"ב ורפ"ו ע"א ע"ש. ולעומתו הוא הפירוש הקודם בכי עצום עושה דברו שקאי על ההוא זכאה דאשתדל באורייתא קדישא יממא ולילה, שערי' הוא בונה את המל' בגבורותי', ובעיקר הוא בההשתדלות בתושבע"פ דמל' (ששרשה מחכ' כמ"ש בלקו"ת בד"ה ושאתם מים בששון ע"ש, זהו אורייתא קדישא קדישא דוקא ששרשה מחכ' הנק' קדש) זהו עושה דברו שהוא בונה ועושה דברו בחי' מל', דברו דוקא היינו תושבע"פ, ונק' עצום, כי הוא גבורי כח עושי דברו. ונקט דאשתדל ולא דאתעסק, השתדלות הוא בדרישה ועיון ויגיעה עצומה עמל תורה יותר מטבעו ורגילותו, שזהו ג"כ בחי' גבורות מה שמתגבר על יצרו ואשתדל באורייתא יממא ולילה, הוא בונה ועושה דברו, בחי' מל'. ועיין בלקו"ת בד"ה וכל בניך ובהביאור בענין בוניך ע"ש.

מקץ

דף קצג, כ. ת"ח מלך במשפט יעמיד ארץ מאן מלך דא קב"ה :

היינו בינה, ולהפי' הב' ד"א מלך דא קב"ה הוא ת"ת. ור' יוסי מלך דא יוסף הוא יסוד ולהפי' דד"א מלך דא דוד מלכא הוא מל'. ואח"כ הוא דרשת ר' אלעזר שפתח בפסוק חי ה' כו' הוא כי בפסוק זה איתניחו כל הבחי' הללו, והוא חי ה' יסוד, וברוך צורי מלכות (הוא כמו הפי' דר"י והפי' דד"א במלך) וירום עלמא עלאה הוא בינה, אלוקי בו' דא שמים הוא ת"ת הנק' שמים (והוא כמו הפירוש דר' חייא והפי' דד"א במלך).

דף קצד, א. ר' חזקי' פתח ואמר לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים ת"ח כל מה דעבד קב"ה לתתא לכלא שוי זמנא וזמן קצוב זמן שוי לנהורא ולחשוכא זמנא שוי לנהורא כו' וזמנא שוי לחשוכא וכו' זמנא שוי קב"ה לכלא בג"כ לכל זמן ועת לכל חפץ :

לכאורה הוא כפל הדברים, הרי כבר אמר מקודם לכלא שוי זמנא כו'. גם יש שינוי מקודם אמר מתחלה לכלא ואח"כ שוי זמנא, וכאן הוא בהיפך מתחלה אמר זמנא שוי ואח"כ לכלא. אך זהו כלשון הפסוק שמתחלה כתיב לכל זמן מתחלה לכל ואח"כ זמן, ואח"כ כתיב ועת לכל חפץ, מתחלה ועת דהיינו זמנא ואח"כ לכל. ובין מה שאמר בתחלה לכלא שוי זמנא ובין מה שאמר לבסוף זמנא שוי לכלא אמר באמצע פרטים, נהורא וחשוכא זמנא שוי לנהורא דשאר עמין כו' וזמנא שוי לחשוכא דאיהו גלותא דישאל כו', א"כ זהו כעין כלל ופרט וכלל. והענין הוא כי הנה זמן הוא למטה מהחזה שלנגד

שם הוא קומת המל', והיינו מה שזמן גי' מ"ה בין כי בהמקום הזה הוא מ"ה דכורא דז"א ובין דנוקבא דמל' שעומדת לנגד המקום הזה (וכידוע בענין מ"ע שהזמן גרמא נשים פטורות). א"כ זמן הוא בהד"ס תנה"י (בת"ת הוא למטה משלישו העליון) שלנגדם הוא קומת המל'. והנה ת"ת הוא כלל, כי הוא בקו האמצעי, ואח"כ נר"ה הם פרטים נצח בחי' ימין אור, תודר בחי' שמאל חשך, ואח"כ יסוד, הוא עוד הפעם כלל. זהו מה שמתחלה נקט לכלא שוי זמנא, כלא הוא כלל והוא בת"ת (למטה מהחזה) ונקט מתחלה לכלא ת"ת ואח"כ שוי זמנא, כי מובן שת"ת קודם כי הרי יש גם שליש העליון דת"ת שהוא למעלה מזמן א"כ גם שלישו התחתונים הם מתחלה ואח"כ שוי זמנא, אח"כ נקט זמן שוי לנהורא ולחשוכא. נהורא הוא בנצח שמימין וחשוכא הוא בהוד שמשמאל. והוא ענין זמן שהוא יום ולילה, יום הוא נהורא כמ"ש ויקרא אלקים לאור יום, ולילה הוא חשוכא כמ"ש ולחשך קרא לילה, והוא ג"כ ז"א יום ומל' לילה, כי איהו בנצח ואיהי בהוד. והנה בנר"ה הי' פגם בירכי יעקב, וכמא' הני כרעי דמינקפן מינייהו, מזה נמשך נהורא לשאר עמין וחשוכא וגלות לישראל (גם ידוע שהפגם הי' בירך ימין דכורא בנצח ולנגדו בירך דנוקבא בהוד שלה (כי היא עומדת אב"א עם ז"א) הנה מצד הפגם בירך ימין דכורא נעשה להם נהורא ומצד הפגם בירך שמאל דנוקבא נעשה לישראל חשך הגלות. והוא מה שמהוד נעשה דוה, שהוא הגלות כמ"ש נתנני שוממה כל היום דוה ועיין בע"ח שער הירח בדרוש דאטב"ח באותיות ק"ץ ע"ש). ואח"כ נקט עוד הפעם זמנא שוי קב"ה לכלא הוא ביסוד, ומן נהורא וחשוכא והלאה נקט מקודם זמנא שוי ואח"כ נהורא וחשוכא, מקודם זמנא שוי ואח"כ לכלא. כי זמן כבר יש מקודם גם בשני שלישי ת"ת התחתונים שקודם לנה"י, לכן נקט בהם מקודם זמנא שוי ואח"כ נהורא וחשוכא, לכלא.

דף קצד, ב. בגין דצדיקיא אינון עבדין שלמא לעילא ועבדי שלמא לתתא ואעלין כלה בבעלה :

לעילא הוא בחו"ג שעושין שלמא ביניהם. לתתא הוא בנר"ה שעושין שלמא ביניהם. והוא צדיק הוא יסוד, יסוד שבחזה עושה שלום בין חר"ג ויסוד התחתון עושה שלום בין נר"ה. ואח"כ אעלין כלה מל' בבעלה ת"ת כי יסוד הוא המחברם. גם שלמא לעילא הוא בהמדות דאצי' שהם המדות של הבעל ז"א. שלמא לתתא הוא בבריאה שלשם יורדת המל', ואח"כ אעלין כלה מל' מבריאה לאצי' להתייחד בבעלה ז"א דאצי'.

שם. כיון דנטר ההוא ברית קיימא אקרי צדיק :

ברית קיימא הוא יסוד ז"א אקרי צדיק כמ"ש וצדיק יסוד עולם. וההוא דרגא דברית קדישא אתערט בהדי', ברית קדישא הוא יסוד אבא כי חכ' נק' קדש, המלוכש ביסוד ז"א. והוא מה שר"ת יסוד עולם הוא ג"כ מספר יסוד, יסוד המפורש הוא יסוד ז"א, והמרומו בר"ת יסוד עולם הוא יסוד אבא.

שם. ויקרא את יוסף כתיב הכא ויקרא את יוסף וכתיב התם
ויקרא אל משה :

למד יוסף ממשה כי הם בחדא דרגא בכלל כמ"ש בזה"ק ח"ב דס"ח
ע"א.

דף קצה, א. דבזכותי אתקיים ברית בהדי' ושלטי' על כל ארעא
מה כתיב שנת מלך ויתירוהו וגו' ר' שמעון אמר וכו' אמאי מושל עמים
ויפתחהו אלא שלח מלך דא קב"ה וכו' :

משמע שגם זה היינו הפסוק שלח מלך כו' ג"כ אמרו ר' אלעזר. והיינו
שזה קאי על מה שאמר ושלטי' על כל ארעא ועל האמור ויגלח ויחלף שמלותיו
כו', שהוא מה שהתירו ופתחו את יוסף מבי האסורים. ולכאורה הוי לי' להביא
הקרא שאח"כ שמו אדון לביתו ויגלח ויחלף שמו מפרש שנעשה
אדון ומושל. הנה י"ל שר"א מפרש מ"ש שלח מלך כו' קאי המלך ומושל
עמים על יוסף כמ"ש שמני אלקים לאדון לכל מצרים וכתיב ומושל בכל ארץ
מצרים. והשלח קאי על הקב"ה שהוא אשר שלח את יוסף למצרים (כמ"ש
לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים) ועשאוהו מלך ומושל עמים. ויתירוהו
ויפתחהו. קאי על יעקב שבזה ששלח את יוסף ונעשה מלך ומושל עמים. התיר
ופתח את יעקב מהשלשלאות ברזל שהי' ראוי לירד בהן למצרים. והשתא
א"ש מה שהביא הפסוק הזה כי הוא שייך לדרשתו. וכמובן. ור"ש מפרש
שהמלך ומושל עמים קאי על הקב"ה. מלך עלאה בינה. הוא שלח את מושל
עמים מל' שהיא מלאך הגואל ויתירוהו ויפתחהו קאי על יוסף שהוא מה שהתיר
ופתח את יוסף מבית האסורים.

דף קצו, ב. סיהרא בשמשא ושמשא בסיהרא דלא לאפרשא לון :
למיעל סיהרא בשמשא הוא שילוב אד' בהוי' יחור'ע ושמשא בסיהרא
הוא שילוב הוי' באד' יחור'ת.

דף קצו, ב. אבהן אקרי נעם. ד"א עלמא דאתי אקרי נעם וכד
אתער עלמא דאתי כל חדו וכל טיבו וכל נהורין וכל חירו דעלמא אתער
ובגניי כך אקרי נעם :

הד' לשונות. פירש במק"מ שהם לנגד הד' מוחין דאימא חידו עטרה
דגבורה טיבו עטרא דחסד דדעת. נהורא מוח חכמה חירו מוח בינה ע"ש.
ומקודם דינקין אבהן נקט רק ב' לשונות טיבו נהורא. שהם המוחין הימנים
חסד דחכמה, בלבד. הוא כי אבהן שהם בז"א חג"ת דז"א. הנה לז"א שייכים
רק המוחין הימנים בלבד (וסימנך דר"ך (דהיינו דרכי נעם) גי' טריב אריר
במכוון. ובהפירוש הב' ד"א כו' שזהו בעת הנסירה שנמשך מבינה עצמה
למל' כמ"ש במק"מ. הנה למל' נמשכים המוחין השמאלים גבורה ובינה
לכן הוסיף לומר חדו גבורה, חירו בינה. ומה שנקט גם טיבו ונהורא כאן
שהם המוחין הימנים, הוא כי בעת הנסירה המל' גבוה מז"א. כי ז"א הוא
כתרדמה ושינה אז, ומל' היא ניעורה אז (ולכן נקראת אז בשם נערה, כיצדע).

והיא אז בבחי' נקבה תסובב גבר, והיינו שהמוחין השמאלים גבורות השייכים לנוקבא מקיפים וסובבים המוחין הימנים. זהו שנקט הסדר חדו בראש וחירו בסוף, ובאמצע טיבו ונהורא. הוא מה שהמוחין השמאלים חדו וחירו גבורה ובינה טובים את טיבו ונהורא המוחין הימנים חסד וחכ' (ועיין בב"ב אברהם גני בכנפי' דשרה ומעיינא ל' ברישי', מובן שזהו בעת התרדמה דז"א אברהם (שהוא כולל כל הג' אבות, כי מסיימין רק מגן אברהם, ובשמו יש אותיות אב) ושרה מל' היא נעורה, ורישי' דאברהם אז הוא המוחין הימנים בלבד שהם בבחי' מקיף עליו אז, וד"ל) ולקמן בפ' וארא דל"א ע"ב הגירסא טיבו חידו כו'. עוי"ל בנוקבא הוא כפליים מבדכורא. כמא' אין לך טפה יורדת מלמעלה שאין טפיים עולה כנגדה, ועיין בע"ח שער הירח פ"ג. הנה אם האבהן הדכורא ינקין ב' בחי' טיבו ונהורא. הנוקבא מל' כשמקבלת מבינה עצמה, מקבלת ב"פ ככה דהיינו ד' בחי', והיינו הד' לשונות. כי בהמשכה מבינה לזו"ן, ניתן להנוקבא יותר מלהדכורא. כמא' בינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאיש.

דף קצח, א. דא שמשא דשליט בסיהרא ונהיר לה זון לח :

נהיר לה באור מקיף, זון לה באור פנימי כי מזון הוא בחי' אור פנימי. גם י"ל נהיר בחסדים זון בגבורות, וע"ד וכמו שמנורה מימין ושלחן משמאל.

דף קצח, ב. ות"ח ארבע מלכין הוו מאן דשאל דא לא שאל דא :

אולי י"ל בדא"פ שהד' מלכים הללו שהי' להם מלחמות גדולות הם מהד"ס כחב"ד דמל', ובכחב"ד דמל' יש הרבה גבורות ודינן בעת הנסירה. כמ"ש בפע"ח שער ר"ה ביום א' ב' ג' ד' דעשיית ועיין במ"ח מס' ליל ר"ה פ"א מ"ו ז' ח' ומס' יום ר"ה פ"י מ"ג ד' ומס' ימי תשובה פ"א מ"ד ה' ו' ט' י' ע"ש, לכן הי' להם אויבים ומלחמות קשות. גם כחב"ד דמל' הם במקום המגולה למטה מהחזה דז"א לנגד תנה"י שלו ששם יש יניקה ללע"ז כי במקום המגולה מתחיל עה"ד טו"ר כמ"ש בע"ח שער לאה ורחל פ"ד ועיין בלקר"ת בד"ה לבאר ענין המסעות ע"ש, לכן הי' להם מלחמות גדולות. דוד הוא בכתר מל' כמ"ש ברמ"ז פ' אמור דצ"ג ע"ב בפסוק לך אמר לבי בקשו פני ועיין בקה"י מע' דוד ב', וכתר מל' הוא קיים לעולם כמ"ש לעולם ה' דברך נצב בשמים שהוא כתר מל' בת"ת דז"א הנק' שמים, וכתוב ראש דברך אמת שהוא כתר מל' ראש דברך בת"ת דז"א הנק' אמת, ולכן דוד מלך ישראל חי וקיים, ובכתר מל' יש הרבה מאד גבורות ודינן דהינא קשיא בעת הנסירה ודוד הי' נזהר מאד מהחטאים שאדם דש בעקביו כמו שאמר גם עבדך נזהר בהם בשמרם עקב דב, שקאי על עקבי לאה שבכתר רחל כמ"ש בקה"י מע' דוד, ובכתר מל' שהוא ביום א' דר"ה הוא יר"ס ויש בו תקיעת שופר שהדינן מתמתקין ע"י התקיעות עכ"פ לכן הי' יכול דוד עצמו גם להרוג ולכלות את כל אויביו כמ"ש ארדוף אויבי כו' ולא אשוב עד כלותם כו'. אסא י"ל הוא בבחי' חכמה דמל' שלנגד נצח דז"א הוא נחות דרגא א'

מדוד, ושמו אסא הוא הדס, שהדס הוא בירד דשם ב"ן דמל' והיינו חכמה דמל', והוא ע"ד יום ב' דר"ה שאז הוא הנסירה דחג' דמל' שגם הוא יר"ט ויש בו ג"כ תקיעת שופר לכן גם הוא ה' יכול לדרוף עכ"פ, אך לא להרוג כי אינו כמו כתר מל' שהוא קיים לעולם, וגם מן התורה בעצם יר"ט ותק"ש הוא רק ביום א' דר"ה וכן ה' בבית ראשון, לכן לא ה' יכול להרוג אלא הקב"ה מחי. יהושפט הוא בבחי' בינה דמל' וכשמו יהושפט שהוא מלשון משפט ודין והיינו בינה דמל' שזהו בקו השמאל דמל', והוא ע"ד יום השלישי דעשי"ת שאינו יר"ט ואין בו תק"ש, והדינין אינם מושרשין שם רק בדרך פקדון ומעביר בלבד, לכן לא ה' יכול גם לדרוף, רק לזמר ולרנן, זמרה ורנה שרשם הוא נבינה (וכידוע בענין הלויים שעבדוהם היתה ברנה חמרה, שרשם הוא מבינה ועיקר בתגיא פ"ג ע"ש). חזקי' הוא מדעת דמל' שלנגד יסוד ז"א וכשמו חזקי' שרומז על גבורות, הנה דעת דמל' אפילו בעת קטנותה דמל' מקבלת הגבורות מיסוד ז"א כמ"ש בע"פ בדרוש דאטב"ח באותיות ד"ו ע"ש (וזהו שאמר והטוב בעיניך עשיתי שסמך גאולה יסוד לתפלה דעת דמל') והוא דעת קל רק עטרא דגבורה בלבד, חצי מוח, חזקי' מספרו ק"ל, וגם הוא אינו עומד בראש אלא בין כתפי' כמ"ש במ"ח מס' קטנות רחל ד"ו מ"ב ועיקר בפי' המ"מ שם, ובתנ"ך הוא ע"ד יום ד' דעשי"ת, הוא לא ה' יכול גם לרנן אלא לישכב בערסי' דהיינו במטתו, והוא דעת דמל' שהוא מטתו שלשלמה כמ"ש בע"פ שער מוחין דקטנות פ"ג ע"ש. הג' מלכים דוד אסא יהושפט, גם האחרון שבהם יהושפט ה' יכול לעשות עכ"פ איזה דבר לוא יזא לרנן ולזמר, ואצ"ל אסא שה' יכול גם לדרוף, ומכ"ש ופשיטא דוד שה' יכול גם להרוג ולכלות ואיביו, כי הם מוחין גמורים שלימים, ובקטנותה דמל' נבנים מהחסדים. משא"כ חזקי' הוא רק דעת ק"ל דמל' שהוא רק חצי מוח, וגם זה אינו עומד בראש כמו שארי המוחין, וגם בקטנותה דמל' נבנה רק מגבורות, הוא לא ה' יכול לעשות שום דבר, רק לישכב בערסי' וכנ"ל מהו ענין זה. ומספר שמותיהם, דר"ד אס"א יהושפט חזקי', יחדו הוא תרי"ו מספר שם אהי' בד' מלואיו קס"א קס"א קנ"א קמ"ג, זהו שה' להם מלחמות גדולות ונצחונם כי שרש הגבורות הם מבינה שם אהי', ואולי י"ל כי הד' מלכים הללו הם מכחב"ד דלאה, כי הם מיהודה מלאה, ובכחב"ד דלאה הוא מספר השמות הצ"ל י"ז בכח"ה, וז"ל בחב"ד שלה כמ"ש בפע"ת בסונו"ת ד' רבתי דאחד וברוך שם כבוד ע"ש.

דף קצט, א. רבי חייא פתח ואמר וכו' וכיון דברא קב"ה לאדם יחב קמי' אורייתא וכו' מנלן דכתיב אז ראה ויפסרה חכמה וגם חקרה וכו' ר' יהודה אמר כד ברא קב"ה לפיהרא הוה אסתכל בה תדיר כדכתיב תמיד עיני ה' אלקיך בה אשגחותא דילי' בה תדיר וכתיב אז ראה והא שמשא באשגחותא דילי' בה אתנהיר ויפסרה מאי ויפסרה כד"א מקום ספיר אבני', הכינה דאיהי יתבא בתקונא בתריסר תחומין מתפלגא בשבעין קסירין אתקין לה בשבעה סמכין עלאין לאתנהרא וליתבא על שלימא, וגם חקרה לאשגחא עלה תדיר זמנא בתר זמנא דלא ספיק לעלמין ולבתר אוחר לי' לב"ג וכו' :

ר' חייא פירש הפסוק אז ראה כו' על תורה. שתורה היא מוחין דז"א. כמ"ש בע"ח שער המוחין פ"ג בפי' אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עלי' ע"ש. ומוחין הם ד' מוחין חו"ב וחו"ג דדעת. (וכידוע בהד' פרשיות התפילין והוקשה כל התורה לתפילין שנא' למען תהי' תורת ה' בפיך). זהו הד' לשונות ראה ויספרה חו"ב הכינה וגם חקרה חו"ג דדעת. ומפני שדעת לפעמים הוא מוח אחד, כשאנו נבקע לשנים, ואימתי נחשב לב' מוחין כשנבקע לשנים שאז יש גם עטרא דגבורה. לכן אמר וגם חקרה. והסיף תיבת גם כאן. והתבקעותו לשנים הוא ע"י המשכה מקוצי דשערי הנמשכים מח"ס. (ששם מלובש גבורה דעתיק. לכן בו ועל ידו נחלק מוח הדעת שמתגלה עטרא דגבורה בפ"ע). וכמ"ש בזה"ק בפ' ואתחנן דרס"ב ע"א ומשירותא (וממשיכותא) דמוחא עלאה סתימאה כו' אשתכחו ד' מוחי ובפע"ח שער התפילין פ"ד ובסידור שער התפילין ע"ש. זהו חקרה שחקירה הוא בעומק ועיון גדול. והיינו בחי' ח"ס. ומפני זה ג"כ הוסיף תיבת גם. כי המוח דח"ס הוא למעלה באין ערוך מהג' מוחין חב"ד. לכן הוסיף תיבת וגם. גם י"ל הד' לשונות הם לנגד חו"ב זרין. או לנגד אבי"ע. כי תורה ישנה בכל עולם מהד' עולמות אבי"ע. או לנגד סוד דרוש רמז פשט שבתורה. והכל עולה בקנה א' כי זרין הם ע"ד התרין עטרין דחו"ג וחו"ב זרין הם מתלבשין באבי"ע. והם ג"כ סדר"פ חכ' סוד באצ"י בינה דרוש בבריאה. ז"א רמז ביצירה. מל' פשט בעשי'. (ובמ"ח מס' חייב הנשמות פ"א מ"ב איתא שרמז בבריאה דרוש ביצירה. ועיקר בקה"י מע' דרוש ומע' רמז). ור' יהודה מפרש שהפסוק הזה קאי על בנין המל'. הנק' סיהרא. בכל פרטי'. וסדר בנין המל' כך הוא. מתחלה נבנין כח"ב דמל' מהחסדים דת"ת נז"ה דז"א. ובהם גופא הסדר הוא מתחלה חזר אור השמש וחסד שבנצח ז"א כו' והוסיף שמנה נקודות בנקודת חכמתה ואח"כ כן עשה הד' והוסיף ז' נקודות בנקודת בינתה. ואח"כ כן עשה החצי שלישי אור דחסד דת"ת והוסיף ט' נקודות בנקודת כתר. ואח"כ נכנסו בה הגבורות ובנו אותה מדעתה ולמטה עד הדד. וכל אלו הספירות דמל' מכתרה עד הזדה. יש להם על מה להסמך בז"א כי הם עומדים לנגד תנה"י דז"א. אח"כ ירדו הגבורות במשך חצי יום מתפארתה ליסודה ומיסודה למלכותה לבנותם. והספירות הללו יסוד ומל' דמל' אין להם על מה להסמך בדכורא דז"א. והם רק בסוד חותמות בלבד. ואח"כ בכח יסוד אבא המלובש ביסוד ז"א עלו הגבורות מרחמה לתפארתה והגדילוהו בחיצוניות חצי שלישי אור שלקחה מכרד שמש ת"ת דז"א. ומתפארתה עלו לדעתה והגדילוהו בחצי כד אחר. ומדעתה עלו לסתרה והגדילוהו בחצי כד אחר. ואח"כ במשך חצי יום נכנס בכתרה הרביע האחרון של חצי שלישי אור שהי' עד עתה מקיף עליו. והחצי יום הזה מצטרף עם החצי יום דירידת הגבורות מתפארתה ליסודה. ליום אחד. וכמ"ש כ"ז בע"ח שער תיקון הנקבא. ובשער הירח. ובפע"ח בכוונת הרשענא רבה ובמ"ח מס' קטנות רחל ע"ש היטב. וזהו כשברא קבי"ה ז"א לסייהרא מל' הוה אסתכל בה תדיר כדכתיב תמיד עיני ה' אלקיך בה. עינים הוא נז"ה. עיני ה' אלקיך הוא נז"ה דז"א. אשגחותא דילי בה תדיר. לכאורה הוא למותר וכפל הרי כבר אמר מקודם אסתכל בה תדיר. והיינו מה שאמר אסתכל בה תדיר. הוא החסד דנצח בחכמה דמל'. אשגחותא

דילי' בה תדיר הוא חסד דהוד בבינתה, כי בפסוק כתיב עיני לשון רבים שהם ב' עינים, נצח הודו, אך למה שינה הלשון מתחלה אמר אסתכל, ואח"כ אמר אשגחותא. הנה יש לפרש מה שאמר אסתכל קאי על גויה יחדו, וע"ז הביא ראי' מהפסוק תמיד עיני הוי' אלקיך בה, שכתוב עיני לשון רבים הוא ב' עינים גויה, ואח"כ אמר אשגחותא דילי' בה תדיר הוא החצי שלישי אור דחסד דת"ת בכתר מל', וע"ז הביא ראי' מהפסוק או ראה שהוא מה שמשמ דת"ת באשגחותא דילי' בה אתנהיר, (ומה שאמר אתנהיר, ולא אנהיר לה, או נהיר לה, ואמר אתנהיר משמע שהשמש עצמו אתנהיר ע"י שמשגיח בה, י"ל כי ע"י ההשפעה שמשפיע השמש לסירהא דמל' נעשה עי"ז תוספות אור בהמשפיע, וע"ד עשר בשביל שתתעשר, וכמו שהעני עושה עם בעה"ב יותר ממה שבעה"ב עושה עם העני, וכמו שאמרה רות אשר עשיתי עמו, וכמ"ש במד"ר פ' בהר ובילקוט רות רמז תר"ד בפסוק זה, ומה גם בנדר"ד בהחצי שלישי אור שניתן לכתר מל', הנה ידוע שהשליש נחלק לחצאין חציו יורד לכתר מל', וחציו עולה לכתר דו"א כמ"ש במ"ח מס' הגדלות דו"א פ"ו מ"ה ומס' אייר וסיון רפ"ד ועין בהוספות לתו"א פ' תשא בדרוש דמחצית השקל ע"ש. זהו באשגחותא דילי' בה שנותן לה החצי שלישי אור לכתרה, אתנהיר הוא שחצי שלישי אור עולה לכתרו להגדילו, ומפרש מ"ש או ראה בב' אופנים א' מה שראה את הסירהא שהמשיך לה החצי שלישי אור לכתרה, ב' שע"ז ראה בעצמו שהוא שנתוסף לו ראי' דהיינו מה שחצי שלישי אור עלה לכתרו להגדילו. ויל"פ עוד הכפל דאסתכל בה, אשגחותא דילי' בה, הוא כי החסדים המגולים שמספרם ע' אורים כפול מבהיותם סתומים כמ"ש בע"ח והובא בקה"י מע' חסדים המגולים ב' ועיין בלקו"ת בשה"ש בדיה להבין ומעין מבית ה' יוצא כו' בענין נהר"י מכיפ"י מבידך ע"ש, א"כ הם ב"פ ע' (וכן איוב חיה אחרי יסודיו בשלחה ק"מ שנה שהם ב"פ ע') זהו הכפל דאסתכל ואשגחותא, ובפסוק כתיב עיני כו' עיני לשון רבים דהיינו ב"פ ע', ועיני' הוא מספר ב"פ ע', ואמר תדיר כמ"ש תמיד, כי החסדים המגולים הם חסדי דוד הנאמנים, שהם נאמנים ואינם מכובים ח"ו אלא הם תדיר בה, גם י"ל הכפל דאסתכל ואשגחותא, הוא כמו שצריך ליתן עיניו בכוס של ברכה, וכמו שצריך להסתכל בציצית כמ"ש וראיתם אותו, גם בציצית גופא צריך להסתכל שני פעמים, ועין במ"ח מס' תפלת הבריאה פ"ד מ"א ומס' ליל שבת פ"ב מ"ה, ובפע"ח בכוונות אלו ע"ש.

וכל זה הוא בנין המל', כח"ב שלה מהחסדים דת"ת גויה, אח"כ ויספרה כד"א מקום ספיר אבני', ספיר הוא יסוד כמ"ש במט"א מע' לבנת הספיר שהוא עמרת היסוד ויסוד, לבנת הנוקבא ספיר דכורא, והוא מצד הגבורות שביסוד, כי ספיר הוא אבן טוב קשה מאד והיינו גבורות, והוא בסוד קישוי היסוד, שנק' איתן שפירושו קשה, ואין קשוי אלא לדעת, כי יסוד שבכל פרצוף שרשו מהדעת שבפרצוף ההוא, ויסוד שבעליון מתלבש בדעת שבתחתון ועיין בפע"ח שער הלולב פ"ג ובדרוש להר"י מערבי ז"ל וע"א שם, (וכן בנדר"ד מיסוד דו"א נמשך לדעת דמל'), וי"ל ספיר, הוא פ"י ס"ד, פי הוא יסוד, פי האמה, ס"ד הוא דעת כידוע, הנה יסוד הוא פי הדעת שמגלה את הדעת, כי אין קישוי אלא לדעת, גם ספיר ס"י פ"ר, פ"ר הוא הה"ג מנצפ"ך שביסוד כמספר

פ"ר, והגבורות הם הנקודות דשם אלקים שמספרם ס"י ע'. גם י"ל השם אל שדי שביסוד עם הה' אותיות הוא מספר ספ"ר, וזה מקום ספיר שקאי על יסוד ומיסוד נמשכים הגבורות לדעת דמל' והלאה זהו שאבני' דהארץ דמל' (כי מתחלה כתיב ארץ ממנה יצא לחם), הן מקום ספיר, וכמ"ש ויסדתיך בספירים, ויסדתיך דוקא שנמשכו הספירים שהם הגבורות, מיסוד למל', זהו ויספרה הוא מה שבונה את המל' מדעתה ולמטה בגבורות שהם חזקים כספיר, והוא בנין המל' מהגבורות מדעתה עד הודה, וכתיב ויספרה בו' החיבור לראה להורות שהוא חלוקה אחת, אם כי ראה הוא בנין כח"ב שלה מהחסדים וויספרה הוא בנינה מהגבורות, הוא כי אלו הבחינות דמל' יש להם על מה להסמך בדכודא דז"א דהיינו בתגה"י דז"א, אח"כ הוא חלוקה אחרת הכינה (כי לא כתיב והכינה בו' המחבר), וגם חקרה, הכינה הוא התכוננות הרחם דמל' דהיינו יסודה ומלכותה מהגבורות, (ועיקר בל"ת להאריז"ל פ' וירא בדרוש דבנות לוט ועמון ומואב בפ' ותכונן עיר סיחון ע"ש), וי"ל הכינה הוא מה שעשה אותה בחי' כנה, כי מל' נקראת כנה כמ"ש וכנה אשר נטעה ימינך, כנה ר"ת כרוה נדיבי העם כמ"ש בקה"י בהשמות מע' כנה ע"ש, והוא חג"ת דבינה, כלי המין דבינה שנתנה למל' כמ"ש בע"ח שער הארת המוחין פ"ז ע"ש, והיינו מה שכנה הוא בכ' רבתי אתון רברבן הם בבינה, והוא היפך מן כ' דולבכתה דאמור במיתת שרה שהוא בכ' זעירא, כי בכי' אדרבא הוא הסתלקות אורות אימא ממל' כמ"ש עד אנה בכי' בציון, שציון הוא רחל, יסוד דרחל, ועיקר בע"ח שער הירח פ"ג ע"ש ובמאורא מע' בכי' ובי"ג שם, וכתיב זה באברהם שהוא בכה על שרה מל', כי הלא אברהם הוא הראשון דהאבות, והוא הנוטע את הכנה כמ"ש וכנה אשר נטעה ימינך בימין הוא בחי' אברהם כידוע, (והוא כמו שהכוס של ברכה מל', צריך ליטלו בימין עין בריש הקדמת זוה"ק), הנה כשמתה שרה מל' שהיא בחי' כנה בכה הימין בחי' אברהם עלי', (ומ"ש מקודם ופקוד גפן זאת, שקאי ג"כ על מל' הנק' גפן כמ"ש אשתך כגפן, ומל' נק' זאת, ונשים בבתוליהן כגפנים כדאיתא במשנה סופ"ט דגדה, (חשיב במשנה שם ד' בחי' יש גפן שיינה אדום ויש גפן שיינה שחור ויש גפן שיינה מרובה ויש גפן שיינה מועט, י"ל לנגד הד' הה"ן דשם ב"ן דמל' שהם בחי' ד' נשים כמ"ש בע"ח שער ע"מ כמדומה סופ"ד ובשער הפסוקים (מהש"ש להרח"ו ז"ל זיע"א) פ' חי שרה בענין מערת המכפלה ע"ש, יין אדום י"ל בהאשה שמבחי' ה' הפשוט, ושחור באשה שמה' המלוי, יין מרובה באשה שמה' ראשונה ויין מועט באשה שמה' אחרונה, (וכמו לאלה ורחל שהם התרין הה"ן, בלאה בני' מרובים מפני שדמי' מרובים, וברחל בני' מועטים מפני שדמי' מועטים), וכמובן, וא"כ לכאורה הוא כפל, גפן זאת הוא מל', וכנה הוא מל', י"ל מה שהיא גפן שיש בה יין שהוא המין שלה, הוא המין שבה מהמלכים דנגה, ומה שהיא כנה הוא כלי המין דבינה שיש בה ועיין בע"ח שער מין ומ"ד דרוש א' ובמ"ח מס' זיווג ז"ן פ"ו מ"ב ובפי' המ"מ שם, ואגב נבאר בס"ד מש"ש הבט משמים וראה ופקד, ג' לשונות הבט ראה פקד, י"ל הבט וראה הוא מנו"ה דז"א כנ"ל בפירוש אסתכל בה תדיר, אשגותא דילי' בה תדיר, או י"ל הבט משמים הוא מת"ת דז"א הנק' שמים, כנ"ל באשגותא דשמשא, או ראה, וראה מנו"ה כמו תמיד עיני' ה' אלקיך בה, ולכן בודאה לא כתיב משמים, כי זהו מנו"ה, ופקד

הוא גוף היחוד שהוא מיסוד ז"א הפוקד ונכנס ביסוד דנוקבא). איך שהוא הכינה הוא ברחם, המל', וברחם המל' שם הוא החותמות, והתחומין, כי חותמים אתיות תחום שמשם אהי' דבינה בג' מלואי קט"א קט"א קמ"ג מספר חותמים תחום ע"ה, וענין התחום הוא שעד פה תבוא ולא יותר, והוא כי כאן הוא סיום האצ"י בכלל וסיום המל' ג"כ, ואמר תריסר תחומין אם שלכאורה הוא תחום אחד, הוא ע"ד ששיעור התחום מדאורייתא הוא י"ב מילין, ומדרבנן הוא מיל א', א"כ התחומין דרבנן הם י"ב בהתחום דאורייתא, (ומדאורייתא הוא י"ב מילין ומדרבנן מיל א', הוא כי עניני דאורייתא הם בז"א, ודרבנן דהיינו מדבריהם הוא במל', עולם הדיבור, ששם הוא תושבע"פ דמל', הוא ע"ד כמו בשמש ולבנה הרומזים על ז"א ומל', הגה היקף השמש הוא במשך שנה אחת, והיקף הירח הוא במשך חדש, א"כ בהיקף א' דשמש דז"א יש י"ב היקפים דלבנה דמל'), וענין הי"ב תחומין שברחם המל', הוא ענין הי"ב שבטים שהם במל', כי הי"ב שבטים הם תיקוני שכינתא דמל', כדלקמן דרמ"ו ע"ב ע"ש, והם משם אד' שבמל' שבמלואו יש בו י"ב אותיות, בסל אות ג' אותיות, היינו הי"ב שבטים הנחלקים לד' דגלים, בכל דגל ג' שבטים, והי"ב שבטים שבהד' דגלים היו סובבים את המשכן מכל צדדיו, והיינו שהם היו כמו תחומין להמשכן דמל', והיו י"ב שבטים הוא תריסר תחומין, ושיעורם היו ג' פרסאות שהם י"ב מילין, כי שיעור מחנה ישראל היו י"ב מילין, היינו תחום א' דאורייתא, וי"ב תחומין דרבנן, מתפלגא בשבעין קסירין, הוא הע' נפש יוצאי ירך יעקב, ונקט מתפלגא הוא מה שהי"ב שבטים הי"ב תחומין נחלקו ונפלגו לע' נפש, ונקראו קסירין שהוא מלשון קיסר כמ"ש בדרך אמת, כי הרי הם מבחי' מל' שהיא קיסר, (מל' נק' קיר שהוא אדון לקמן דרכ"ח ע"ב, ועד"ו הוא קיסר, קסיר"ר מספרו י"פ ל"ז דמלוי ס"ג דאימא, והוא כי המלוי ס"ג דאימא מאיר ביסוד דרחל, ועין בפע"ח בכוונת תיקון חצות בפי' עד אנה בכי' בציון ע"ש, והוא ע"ד שבינה נותנת לה כלי המין כנ"ל בפירוש הבינה), גם קסיריין גי' נפש, א"כ שבעין קסירין הוא כמו ע' נפש, והנה אם כי רחם הנוקבא דמל' יתבא בתקווא בתריסר תחומין המתפלגים בע' קסירין, אך אין זה תיקון גמור עדיין, כי הרי אין לה עדיין על מה להסמך בדכורא, כי רחמה למטה מו"א, שיסודו מסתיים בתפארתה, והיא בחי' חשך עדיין, כמו שהר"ת באר חפרה שרים כרוה הוא בחשך כמ"ש בע"ח שער הארת המוחין פ"ו ע"ש, הגה להאיר אותה שתהי' יושבת בשלימות, (כי באשה קראו מושב, וישיבה הוא בעלמא דנוקבא בכלל), והוא ע"י שאתקין לה ז' סמכין עלאין, שהוא המשכה מז' מדות דז"א מחסד עד המל' (ומל' דז"א הוא עטרת יסודו), והוא בחי' יעקב עצמו שמספרו ז"פ הוי' הרמוז על ז' מדות דז"א, שיעקב הוא למעלה מהי"ב שבטים, והע' נפש, שהם הי"ב תחומין והע' קסירין, ואם כי רחם המל' הוא למטה מו"א, עכ"ז מאירים הו' מדות דז"א שם, וכמו שהמל' נק' בת שבע, או אלישבע, שמאירים בה הו' מדות דז"א, ועין לקמן בחי' דלי"ח ע"ב, ובדל"ד ע"ב ז' נהורין בוצינין אתאחדו ב' באהרן והוא אדליק בוצינין מעילא לתתא כו' ועין במה שנרשם בגליון הזה"ק דלי"ח ע"א שם על מאה"ז ר' אלעזר הוה אויל מקפוטקיא ללח כו' ע"ש, זהו לאתנהרא שתאיר המל' רחם הנוקבא מהם, וליתבא על שלימו שאו היא יושבת בשלימות כשמאירים בה הו' מדות דז"א, ועין בע"ח שער

הירח פ"ג שהג' אבות הניחו רדשםם ברחם הנוקבא ע"ש, הנה הג' אבות הם חג"ת שהם עיקרי המדות וממילא מובן שגם נה"י (וביסוד בכלל גם עטרתו שהוא מל' דו"א), שהם ענפי המדות מאירים ברחם המל', ומקרא מלא כתיב באר חפרוה שרים, שבאר קאי על רחם המל' שהוא חלל שקוע כמו באר, ותחפורים אותו הוא שרים, אר"א, הנה כתיב אח"כ כרה נדיבי העם, מלבד זה שזה קאי על נתינת כלי המ"ן דבינה ברחם המל', שזו שהר"ת הוא כנ"ה כנ"ל, עוד זאת יתפרש גם על האבות חג"ת דו"א, במחקק יסוד (וגם עטרת היסוד בכלל), במשענותם נז"ה, הרי שהז' מדות דו"א מאירים מלמעלה למטה ברחם המל' הנק' באר, אם שרחם המל' הוא למטה מז"א, (והיינו מה שאומרים ביוצר דיום כפור בשחרית, היום יכתב בספר הזכרונות החיים והמות אנא כנה עורי נא התעוררי נא כו' עד חני נא פני דר עליון, והיינו ספר הוא מל', וספר הזכרונות הוא מה שמל' היא דבוקה ביסוד ז"א הנקרא זכרון וכמ"ש בזה"ב דרע"א ע"ש, ואמר זכרונות לשון רבים לכלול גם נז"ה, עם יסוד כי מל' קומתה לנגד נה"י, או י"ל זכרונות לשון רבים הוא לרמוז גם על יסוד אבא, המלוכש ביסוד ז"א, (וה' דתיבת הזכרונות ירמוז על נז"ה דו"א, ועין בע"ח שער לאה ורחל פ"ז בענין ה"א אחרונה דשם מ"ה ע"ש), גם י"ל זכרונות לשון רבים לנגד ב' צדיקים, צדיק עליון וצדיק תחתון, כי שכינתא הנק' ספר בין תרין צדיקים יתבא, יוסף ובימין, כדאיתא לעיל דקנ"ג ע"ב ודקנ"ה ע"א וע"ב ע"ש, וי"ל הדים הוא מצדיק עליון יוסף הנק' חי, ולולב שהוא בחי' יסוד גי' חיים, והמות הוא מצדיק תחתון, כי הרי בלידת בנימין כתיב בצאת נפשה כי מתה, וקראתו בן אוני, בר צערי, מצד זה, וכמובן, ומבקשים אנא כנה, כנה קאי על רחם המל' כנ"ל, והוא מצד שנטעה ימינך חסדים כנ"ל, ואומרים אנ"א שהוא מספר שם ב"ן דמל', (ומספר אנ"א כנ"ה הוא קכ"ז, שני חי שרה, שהיתה אשת אברהם שהוא ימינך כנ"ל), מבקשים ממנה, עורי נא, התעוררי נא, עמדי נא, התיצבי נא, קומי נא, חלי נא, בעד הנפש חני נא, אומרים ז' דברים, לנגד הז' מדות דו"א שמאירים ברחם המל', פני דר עליון, היינו את מי תבקש פני דר עליון, שקאי על הפנים דא"א, ששם הוא התיקון ואמת שהוא התיקון השביעי, הש"ע נהרין, שהוא מספר ד"ר עליון במכות, והוא הפנים דא"א, זהו פנ"י ד"ר עליון, פנ"י דוקא, ולכן צריך להיות ז' דברים, עורי כו' עד חני נא כדי לעורר ולהמשיך מתיקון השביעי ואמת, שאמ"ת מספרו ז"פ ס"ג, ומצד הארת פנים דא"א, הוא רק חיים וטוב כמ"ש באור פני מלך חיים, וכמ"ש באד"ר דק"ל בתיקון השביעי ע"ש), וסימנך דכל אלו הג' דברים הוא ב"י ע"ז, ב"י הוא הי"ב תחומין, י"ב שבטים, ע' קסירין, ז' סמכין, ובחי' בי עז הוא במל' כמ"ש ויתן עז למלכו, וכתיב ועז מלך כו' ה' בעוז ישמח מלך, (וכתיב על כן יעזב איש כו' ודבק באשתו, הוא שאיש ז"א בונה את המל' בבחי' יעזב ב"יב תחומין, בע' קסירין, בו' סמכין, וד"ל), אח"כ כתיב וגם חקרה, הוא אחר שנשלם בנין המל', כחי' שלה מהחסדים דת"ת נז"ה, או ראה, ובנין דעתה וגופה מהגבורות שביסוד ז"א ויספרה, ובנין רחמה שהוא מה שהגבורות יורדים לרחם המל' לבנותו, הכינה, הנה אח"כ וגם חקרה הוא מה שהגבורות עולים אח"כ במל' מלמטה למעלה להגדיל את כתרה שיכנס בו הרביע האחרון דהחצי שליש אור דת"ת במשך

חצי יום, שמצטרף החצי יום הזה עם החצי יום דמשך ירידת הגבורות ברחם המל', ונעשים יום שלם כנ"ל, זהו שגם חקרה כתיב וגם ב' החיבור להכינה, כי הכינה הוא ירידת הגבורות במל' במשך חצי יום, וגם חקרה הוא עליית הגבורות להגדיל כתרה שיכנס הרביע האחרון שמצטרפים הב' חצאי יום יחדו, לכן הוא ב' החיבור, ור"ת הכינה וגם חקרה למפרע, הוא חו"ה, הוא כי בזה נשלם בנין המל' הנקראת חו"ה, חו"ה ביחד רומז על כתר מל' כמ"ש בע"ח שער הירח סוף ב' ע"ש הוא כי ע"י העלאת הגבורות במל' נשלם בנין הכתר מל', והוא שהוא למפרע דהיינו מלמטה למעלה, כי הרי זהו העלאת הגבורות מלמטה למעלה, והיינו למפרע, וכתיב וגם חקרה, ולא חקרה, שהוסיף בכאן תיבת וגם, משא"כ בהקודמים בווספרה ובהכינה לא כתיב בהם וגם, הוא כי בהקודמים כולם הם בחדא מחתא בכלל, בבחי' ירידתם במל', הן בהחסדים בכח"ב שלה, והן בהגבורות מדעתה עד רחמה ורחמה בכלל זה, וחקרה הוא בהעלאתה, בהעלאת הגבורות, שהוא באופן אחד מהקודמים שהם בבחי' ירידה, לכן הוסיף בחקרה תיבת וגם, ועוד דברים בגו, כי הקודמים הם כולם בחי' המשכות מו"א למל', מתנה"י שלו, והעלאת הגבורות במל' דרך קו האמצעי, הוא ע"י יסוד אבא המלוכב ביסוד ז"א כמ"ש בע"ח שער תיקון הנוקבא ובמ"ח מס' קטנות רחל פ"ו מ"א ע"ש, לכן בזה הוסיף תיבת וגם הרומז על יסוד אבא, כי אבא נקרא גם כמ"ש גם צפור מצאה בית, שקאי על חכ' שיש בו ג"ם, (משא"כ באימא נשאר א"ם, ולכן בהכינה אם שנרמז בזה גם מה שאימא כודה את הבאר דמל' כנ"ל שהוא בחי' כניה ר"ת כודה נדיבי העם, לא כתיב גם), כמ"ש בע"ח, שער הזיווגים סוף"ב ע"ש, וזהו וגם ו' גם, ו' יסוד, דבחי' ג"ם אבא, כי י"ל שהכח הזה שיש ביסוד אבא לקבץ את הגבורות במל' ולהעלותם דרך קו האמצעי להגדיל את כתרה, הוא מפני שאבא הוא בחי' ג"ם דוקא, שיתק ממזל נצר חסד הגבוה בראשו ממזל ונקו, שזהו בחי' ג"ם כמ"ש בע"ח שם, והוא כי כתיב גם צפור מצאה ב"ת, הנה ב"ת רומז על המזל נצ"ר חס"ד שמספרו ב"ת (כי נצ"ר חסר כתיב), אמנם ב"ת רומז גם על רחם הנוקבא, שהוא נקרא ב"ת כמא' מכבדת את ביתה, ומשל משלו חכמים באשה חדר פרחדור ועלי, ובית רומז גם על כתר מל', ועולה כל זה בקנה אחד, והוא כי אבא חכמה, היונק ממזל נצ"ר חס"ד שמספרו ב"ת, והוא בחי' ג"ם, הוא המוצא בית דמל' דהיינו רחם המל', הנמשל לבית, ומעלה משם את הגבורות לכתרה הנקרא בית, (והיינו מה שמל' שהיא המדה הח' מ"ג מדות שהתורה גדרשת בהן, המדה כל דבר שהי' בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא, שרשה מהמזל נצר חסד שהוא התיקון הח' ב"ג ת"ד, (כי י"ג מדות שהתורה גדרשת בהן, הם מכוונים לנגד ה"ג ת"ד), וכמ"ש במ"א בס"ד בביאור על מאה"ז פ' בהעלתך ע"פ חננה התייבה, והוא בהרשימה על המסורה ד"פ הלוח מלא ע"ש), ובתיבת וג"ם נרמז גם אופן וסדר העלאת הגבורות במל', הוא אות ו' דוגם רומז על קו האמצעי דמל', שבו עולין הגבורות, אות ג' רומז על מה שבהעלאת הגבורות יש ג' מסעות, מרחמה לתפארתה, מתפארתה לדעתה, מדעתה לכתרה, במשך ג' שנים כמ"ש בע"ח שער תיקון הנוקבא ובמ"ח מס' קטנות רחל פ"ו שם, מ' רומז על מה שנכנס הרביע האחרון דהחצי שלישי אור בכתר מל', והרי עתה יש בכתר

מל' כל הד' רביעים, שהם כדמות ד' כותלי הבית, צורת מ' סתומה, והמלוי דתיבת וגים הוא י' ימ"ל מ' מספר רבוע אד' כפיו שהוא בכתר מל', (ותיבת וגם מרובע הוא מספר דיין, כי הרי זהו ע"י העלאת הגבורות שהם בחי' דיין, גם גי' אדים ח"ה, כי הרי זהו כתר מל', הנקרא חוה כנ"ל, בת"ת ח"א הנקרא אד"ם, ותיבת חקרה מרובע הוא מספר שלדב"ת, של הב"ת הרחמנ' על בנין המל' כמ"ש בל"ת להאריז"ל פ' וירא בדרוש דבנות לוט ועמון ומואב ע"ש, והוא מבחי' מואב, מאב דחכ' כמש"ש, היינו מה שחכ' בונה את המל', ועיין בפ' אחרי דע"ה ע"א בפ"י מולדת בית מסט' דאבא ע"ש).

והיינו מה שאמר ופירש על וגם חקרה, לאשגחא עלה תדיר זמנא בתר זמנא דלא פסיק לעלמין, ולכאורה מהו זה שאמר זמנא בתר זמנא, הרי אמר מקודם תדיר, וזמנא בתר זמנא הרי הוא סותר לתדיר, כי תדיר הוא בתמידיות, וזמנא בתר זמנא הוא לימנים ידועים, זמן אחר זמן, ולא תדיר, ואח"כ הוסיף עוד דלא פסיק לעלמין, גם מהו עוד הפעם לאשגחא עלה תדיר, הרי זה כבר באו ראה, שאשגחאותא דילי' בה תדיר, ומה זה ההוספה בוגם חקרה לאשגחא עלה תדיר, גם מתחלה נקט בה, וכאן נקט עלה, גם שינוי הלשון מקודם נקט אשגחאותא דילי' בה תדיר, וכאן נקט לאשגחא בל', אך הפירוש כך הוא, מפני מה וגם חקרה שהוא העלאת הגבורות במל' ע"י יסוד אבא, והוא בו' החיבור להכינה שקאי על ירידת הגבורות ברחם המל' במשך חצי יום, שוגם חקרה הוא מה שנכנס הרביע האחרון דהחצי שלישי אור דחסד דת"ת שמתחלה הי' בבחי' מקיף על כתר מל', הנה הוא נכנס בבחי' פנימיות בכתר מל' במשך חצי יום ומצטרף החצי יום הזה עם החצי יום דירידת הגבורות ברחם המל' להיות יום שלם, זהו לאשגחא עלה תדיר, זה קאי על הרביע האחרון דהחצי שלישי אור שהי' בבחי' מקיף על כתר מל', זהו עלה שהוא בחי' מקיף, הנה גם חקרה לאשגחא בו' פירוש מה שוגם חקרה, הוא לבחי' לאשגחא עלה תדיר, שהוא הרביע האחרון שהי' בדעתה בבחי' מקיף, הנה עתה וגם חקרה עלית הגבורות במל', להגדיל כתר, שיכנס הרביע האחרון בבחי' פנימי, (ויהי' פירוש לאשגחא בל', הוא צו עם, לא שיהי' הוגם חקרה לאשגחא עלה תדיר, והיינו שיהי' הרביע האחרון בבחי' מקיף, כי הרי זה כבר הי' מקודם, אלא הפירוש הוא צו עם, היינו מה שהי' אשגחא עלה תדיר בבחי' מקיף, יהי' עתה ע"י וגם חקרה בבחי' פנימיות בכתר מל'), ואמר על זה וגם בו' החיבור להכינה, כי הרי זה נעשה במשך חצי יום שמצטרף עם החצי יום דירידת הגבורות ברחמה שהוא בחי' הבינה, ונקט אד"כ זמנא בתר זמנא דלא פסיק לעלמין זה קאי על סדר עלית הגבורות במל' שהוא בקו האמצעי שלה, ת"ת דעת כתר, שבעלייתם דהגבורות הגדילו את תפארתה בחצי כ"ה, והגדילו את דעתה בחצי כ"ה, והגדילו את כתר, בחצי כ"ה כמ"ש בע"ש שער הירח פ"ב ובמ"ח הגיל פ"ז שם, זהו זמנא בתר זמנא הוא בתפארתה ודעתה, דלא פסיק לעלמין הוא בכתרה, ועל כתרה אמר דלא פסיק לעלמין, כי כתר מל' הוא קיים לעולם כמ"ש ראש דברך אמת, שקאי על כתר מל' שהוא ראש דבור דמל', וכתוב לעולם ה' דברך נצב בשמים, ונקט תפארתה ודעתה בחדא חלוקה, זמנא בתר זמנא, וכתרה בחלוקה בפ"ע דלא פסיק לעלמין, כי הגדלת תפארתה ודעתה

משני חצאי כ"ד, מובן שהב' חצאים הוא מכד אחד שבשליש התחתון דת"ת, והגדלת כתרם בחצי כד הוא מבחי' כד אחר, דהיינו מהכ"ד שבשליש האמצעי דת"ת, וכמובן, והקדים לאשנא עלה תדיר שזה קאי על הרביע האחרון דהחצי שלישי אור, שהי' בבחי' עלה דהיינו בבחי' מקיף, שיכנס בפנימיות בכתר מל', וזמנא בתר זמנא דלא פסיק לעלמין שקאי על הגדלת תפארתה דעתה וכתרה בהג' חצאי כדים, ולכאורה הרי מתחלה הוא הגדלת תפארתה דעתה וכתרה במסע הגבורות בהם מלמטה למעלה, במשך השלשה שנים דקטנה, שנת י' י"א י"ב, ואח"כ הוא כניסת הרביע האחרון בכתר מל' בפנימיות, במשך החצי יום, הוא בכדי להסמיק החצי יום הזה דכניסת הרביע האחרון בכתרה, להתחצי יום דירידת הגבורות ברחמה, שהוא בחי' הבינה, כי הרי הב' חצאי יום הללו מצטרפים יחד להיות יום שלם, וכמו שבפסוק כתיב וגם בו' החיבור להכינה, וכמובן.

שם. פתח ר' יוסי ואמר לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות לא יועילו אוצרות רשע אלן אינן דלא משתדלי באורייתא ואולי בתר מלי דעלמא ולמכנש אוצרין דחיובא מה כתיב ואבד העושר וכו', וצדקה תציל ממות אלן דמשתדלי באורייתא וכו' דהא אורייתא עץ חיים אקרי כו'. ד"א וצדקה תציל ממות דא צדקה ממש ובתרין גוונין איזו ובתרין סטרין, קרי בי' אורייתא וקרי בי' צדקה וכלא חד. אמר ההוא יודאי וקרי בי' שלום אמר ר' יוסי הכי הוא ודאי דאקרי שלום וכו' :

דלא משתדלי באורייתא שאינם עוסקים בתורה אלא אזלי בתר מלי דעלמא, שהם ההיפך ממלי דאורייתא, ולמכנש אוצרין דחיובא, שאינם נותנין צדקה, והיינו שאינם עוסקים בתורה, ולא נותנין צדקה ג"כ, וההיפך מהם הוא וצדקה תציל ממות אלן דמשתדלי באורייתא כו', דהא אורייתא עץ חיים אקרי. שחיים הוא היפך ממות, וזה שתורה מציל ממות (כי תורה שרשה מחכמה שהתחכמה תחי'), ד"א דא צדקה ממש, שנותנין צדקה, וצדקה ג"כ מצילה ממות כמ"ש רדף צדקה וחסד ימצא חיים כו', הרי שהם ההיפך מן דלא משתדלי באורייתא, ומן אוצרין דחיובא שלא נותנין צדקה, אמנם צורך ב' הדברים תורה וצדקה להציל ממות, ולא די בא' מהם, וגם כפל הלשון דמשתדלי באורייתא כו' לאשתדלא בה, מהו תב"פ השתדלות, גם מהו תרין גוונין ותרין סטרין שלכאורה הוא כפל הדברים במלות שונות, גם מה חידש הידאי במה שאמר וקרי בי' שלום, ור' יוסי הסכים על זה שאמר הכי הוא ודאי דאקרי שלום, הענין הוא כי הנה מזה הוא בעולמות ב"ע, מ' בבריאה, ו' ביצירה, ת' בעשי', כמ"ש במא"א מע' מות ע"ש. (כי המלכים דתתו שמתו, ומה גם הג' מלכים הראשונים דתתו בלע יובב חשם ששבידתם היתה גדולה, כי באו אדותיהם מגולים, נפלג לבי"ע, בלע בבריאה יובב ביצירה חשם בעשי' כמ"ש באד"ר דקל"ב ע"א בענין התלת עלמין דנפקין מתקנא קדמאא ובזהר הרקיע בפירוש האד"ר שם, ובמ"ח מס' הוית הקליפות פ"א מ"ב ע"ש. והר"ת דהג' מלכים הללו למפרע הוא ח"י"ב, ומספרם עש"ק, וזה אוצרין דחיובא, חיובא דקא דהיינו ח"י"ב, ואצרין דחיובא הוא מה שכנש אוצרין בעש"ק ובגזל שעשק את עמיתו, שהוא היפך ממי שנותן צדקה משל

לאחרים, וההיפך מזה הוא עשק שעושק וגחל משל אחרים), וההצלה ממות שבבי"ע, הוא ע"י השתדלות בתורה, הוא ע"י לימוד המשנה נמשך ליצירה, שביצירה הוא את ו' דמות, הנה ע"י לימוד ו' סדרי משנה (שהר' הזה הוא אות אמת את חיים) מתבטל ה' דמות, וע"י לימוד התלמוד נמשך לבריאה כמ"ש באגה"ק בד"ה ויעש דוד שם, מתבטל המ' דמות (והתלמוד סדרו רב אשי שהיה דור המ' למשה, זהו שע"י מ' דתלמוד מתבטל המ' דמות), זהו דמשתדלי באורייתא הוא במשנה, וידעין אורחא לאשתדלא בה, הוא שיודעין אורחות המשנה מה שגנוח ונעלם בהם להוציא מהם כל דברי התלמוד, כי כל דברי התלמוד בנוים ומיוסדים על המשנה ויוצאים מהם, וא"א ללמוד תלמוד אם לא כשלמד משנה מקודם, לכן מתחלה הוא דמשתדלי באורייתא, במשנה, ואח"כ וידעין אורחא שיודעין דרכי המשנה בכדי לאשתדלא בה להוציא התלמוד מהם (וקדים משנה שביצירה לתלמוד שבבריאה הוא עדמ"ש יוצר אור ובורא חשך, מתחלה יוצר אור, יצירה, ואח"כ ובורא חשך בריאה, וחשך הוא תלמוד כמא' במוחשכים הושיבני כו' זה תלמוד בבלי), ואתקריאת צדקה כו', למה נקראת התורה, משנה ותלמוד שנמשך על ידם ליצירה ולבריאה, בשם צדקה דקא, הוא כי דעוסק בתורה בלבד, בלי צדקה כלל לא נמשך כלום, כי כל האומר אין לו אלא תורה אפילו תורה אין לו וכמ"ש אל יתהלל חכם בחכמתו כו' כ"א בזאת יתהלל כו' כי אני ה' עושה חסד כו', ולכן אפילו מי שעוסקים בתורה תמיד צריכים להתעסק בצדקה ג"כ, אלא שתורה אצלם הוא עיקר ורוב ימיהם בה ומיעוט ימיהם בגמ"ח, וע"י הצדקה וגמ"ח שעושים מעוררים חסד עליון להמשיך ולהוריד אא"ס המלוכש בחכ"ע מקור תורת ה' שבפיהם לבריאה ע"י עסק התלמוד וליצירה ע"י לימוד המשנה וכמ"ש באגה"ק שם, זהו שהתורה נק' בשם צדקה, כי גם לעסק בתורה שנמשך לבריאה ויצירה ע"י משנה ותלמוד צריך צדקה ג"כ, וא"ל אפילו תורה אין לו, דכתיב וצדקה תהיה לנו, האיך מוכח מכאן שקאי על לימוד התורה, י"ל מסיפא דקרא כי נשמר לעשות, נשמר הוא משנה כמא' שמור זו משנה, ולעשות קאי על תלמוד, כי לעשות המצות א"א בלי תלמוד, שבתלמוד מתברר ומתלבן ההלכה איך היא, משא"כ המורין מתוך המשנה הם מבלי עולם, ופירוש נשמר לעשות לעשות בל' הוא שלומד משנה בכדי להוציא התלמוד ממנו, גם לעשות הוא לתקן, כי התלמוד מתקן ומיישב המשנה כמו חסרי מחסורא והכי קתני, מוחלפת השיטה, וכדומה, אך א"כ הרי ליה להביא סיפא דקרא, ומדהביא רק וצדקה תהי' לנו, משמע שמוה בלבד ג"כ מוכח שקאי על תורה, תלמוד ומשנה, י"ל כי הנה בהפסק הזה וצדקה תהיה לנו כי יש הרי' בס"ת כמ"ש במ"ח מס' אלול ע"ש, ומאחר שבהדוכרין ו"י קדים ו' ל"י, א"כ גם בהנוקבין שהם התרין ההי"ן קדם ה' אחרונה לה' ראשונה, א"כ ה' דס"ת תהי' הוא ה' ראשונה בינה המתלבשת בבריאה ששם הוא תלמוד, ואות ו' דס"ת לנו הוא ז"א את ו' המתלבש ביצירה ששם הוא ו' סדרי משנה, הרי שתיבות תהיה לנו מורים ורומזים על תלמוד ומשנה, תהיה רומז על תלמוד שהוא ענין הוויות, הוויות דרב ושמואל, הוויות דאביי ורבא, (וי"ל עוד תהי"ה לגי' הוא מספר אבגית"ן, שידוע שהשם הזה הוא בהמלך דחסד המלל את כל המלכים כמ"ש בע"ח שער שבה"כ פ"ב ע"ש, וזהו אם חושבין ה' מלכים מחסד ולמטה,

ומובן שאם חושבין אותם מדעת, אז יהיה להשם הזה בדעת, בלע, אי"כ הוא בדעת ובחסד, והיינו בהמלכים בלע יובב שנפלו לבריאה וליצירה, וע"י התלמוד ומשנה מתקנים אותם), ותיבת לנו יתכן לומר על משנה זו כמ"ש אל הוי' ויאר לנו השם אל הוי' הוא ביצירה, למצא תהיה לנו קאי על תלמוד ומשנה, ואמר ע"ז וצדקה, הרי שתורה דהיינו תלמודו ומשנה נקראים צדקה (ונת"ל מה שנקראים צדקה, כי כדי להמשיכם צריך צדקה בפועל ממש, שעצם ענין צדקה הוא בעשי' כמ"ש באגה"ק שם, זהו שהה' דס"ת וצדקה הוא מל' שבעשי'), וי"ל עוד מה שתהיה לנו רומז על תלמוד ומשנה שהם תורה שבע"פ הוא ע"ד האמור במד"ר סו"פ תשא ע"פ אכתוב לו דברי תורתיו כו' שתושב"כ מאחר שהיא כתובה גם אה"ע יכולים לקרותה ולעשותה פלסתר ח"ו, משא"כ תושבע"פ היא רק לישראל ע"ש וכתוב מגיד דבריו ליעקב כו' לא עשה כן לכל גוי כו', דבריו הוא תושבע"פ, שעלי' כתיב כי על פי הדברים האלה כו', והרי מובן לפי"ז שתהיה לנו יתכן לומר על תורה שבע"פ דוקא שהוא תלמוד ומשנה, וכמובן.

והנה ע"י השתדלות בתורה במשנה ותלמוד נמשך רק לבריאה ויצירה בלבד, ומתבטל רק איתיות ו"מ דמות, ועדין נשאר אות ת' דמות, ובכדי לבטל גם אות ת' דמות, צריך צדקה ממש ע"ד בעלי עסקים שרוב ימיהם עוסקים בצדקה וגמ"ח שע"ז ממשיכים לעשי', וכמ"ש ויעש דוד שם, מעשה הצדקה, עשיה דוקא וכמ"ש באגה"ק שם, ע"ז מתבטל גם הת' דמות, זהו שאמר על זה ד"א וצדקה תציל ממות דא צדקה ממש, ומה שאמר ד"א, כי זהו בבעלי עסקים, גם על עשיה כתיב אף עשיתיו, אף הפסקי, לכן אמר ד"א, והכפל דתרין גוונין ותרין סטרין, י"ל כי הנה בהפסוק וצדקה תציל ממות יש ב"פ מות, א' מפורש ב' בר"ת וצדקה תציל ממות הוא מר"ת, הוא כי יש מיתה כפולה, ר"ל א' מיתה הגוף בעוה"ז ר"ל, ב' מיתה הנשמה בעוה"ב ר"ל, וכמ"ש כ"פ בתנ"ך מות תמות, מות ימות, הכרת תכרת, שהוא מיתה כפולה ר"ל (וי"ל שרש המיתה הוא מתנה, הנה יש ב"פ תהו א' המפורש בפסוק והארץ היתה תהו, ב' התהו דר"ת והארץ היתה תהו, תהו למפרע, שהוא התהו דו"ת והתהו דחור"ב כמ"ש בע"ח שער דרדשי נקודות פ"א כמדומה ע"ש, עדין הוא בנזיד מות מפורש, ומות בר"ת, אך זהו דחוק קצת, כי בשלמא תהו בר"ת יתכן לומר על חור"ב כי הי' בהם ביטול אחוריים, כמ"ש, אבל מות לא יתכן לומר כלל אפילו ברמז בר"ת, כי לא הי' מיתה כלל בחור"ב, ואולי י"ל המות המפורש הוא המיתה דג' מלכים הראשונים שהיתה שביירתם גדולה, והמות שבר"ת הוא המיתה דד' מלכים האחרונים שלא היתה שביירתם גדולה כ"כ, וגם זה דחוק קצת, כי גם בהד' האחרונים כתוב בהם זימת בפירוש, ולזאת י"ל כדלעיל, אך המות שבר"ת קאי על בחינת חור"ב השייכים לעכבור האב דבעל חנן שהוא האב הזה כתוב גם במיתה הבן בהמלכים דתורה, ואכמ"ל בזה וכבר כתוב מזה בכמה רשימות בס"ד, גם י"ל המות המפורש הוא שביירת הכלים, ושבר"ת הוא המות דהרפ"ח ניצוצין שמיתתם נרמז בתיבת מרחפ"ת רפ"ח מת, ועולה זה עם האמור לעיל, שהמזמז כפול הוא מיתה הגוף ומיתה הנשמה ר"ל, כי הכלים הם גופא והניצוצין הם כמו נשמתא, וד"ל, וההצלה ע"י תורה וצדקה מב' בחי' מות הלל, י"ל הוא ע"י ב' אופנים שיש

בלימוד התורה ובנתינת צדקה, א' אם לימד תורה רק כפי טבעו ורגילותו, ששונה מרוב מאה פעמים, וכן בצדקה נותן כפי טבעו, כי נש"י בטבעם הם רחמנים וגומ"ח כי נק' בת כהן, והוא מעשה הצדקה, ע"י ניצול ממות המפורש מיתת הגוף, ב' כשלימד תורה יותר מטבעו ורגילותו, ק"א פעמים, ומייגע עצמו בתורה עד מיצוי הנפש כו', וכן בצדקה נותן הרבה יותר מטבע רחמנותו ורצונו, והוא עבודת הצדקה, וכמ"ש בתניא פט"ז ובאגה"ק בד"ה והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה כו' ע"ש. ע"י ניצול ממות שבר"ת מיתת הנשמה (ועפ"י האמור יל"פ עוד הכפל להשתדלות באדייתא, הוא לנגד ב' אופני הלימוד הנ"ל, הוא ג"כ הלימוד דגירסא, הלימוד דעיון, כי עיון ופלפול בתורה הוא יגיעה עצומה וכמא' יגעת מצאת, שתהיו עמלים בתורה, זהו וידעין אורחתא לאשתדלא בה, ידעין אורחתא הוא עיון ופלפול, דדייק מילין דחוכמתא, וכן בצדקה, אמר צדקה ממש, מה הוסיף בתיבת ממש, היינו צדקה סתם הוא שנותן כפי טבע רחמנותו ורצונו, מעשה הצדקה, וממש הוא יותר מטבעו רחמנותו ורצונו, וזה הכפל דתרין גוויין ותרין סטריין, גוויין הוא מראות שבגילוי (ועיין במק"מ בריש הקדמת הוזהר הקדוש, ובבה"ז שם), וסטריין הוא בהעלם, התריין גוויין הוא על לימוד התורה, ונתינת הצדקה כפי טבעו ורגילותו ורחמנותו, והתריין סטריין הוא על לימוד התורה ונתינת הצדקה יותר מטבעו ורגילותו ורחמנותו ורצונו, אמר הוצא יודאי וקרי ב' שלום. הנה מלבד הפירוש הפשוט, שהן אם וצדקה תציל קאי על תורה תורה נק' שלום כמ"ש או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי כו' וכמא"ל כל העוסק בתורה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה, וכן אם וצדקה כו' קאי על צדקה ממש, צדקה נק' שלום כמ"ש והי' מעשה הצדקה שלום וכמ"ש באגה"ק בד"ה והי' מעשה הצדקה שלום שם, ועיין לקמן ד"ר ע"ב ומאן דאסגי בצדקה אסגי שלם לעילא ואסגי שלם לתתא, עוד יתפרש (כי הפירוש הזה הוא דוחק קצת מה חידש בזה היודאי, הלא מקראות מלאים הם שתורה היא בחי' שלום, וכן צדקה, ולמה לא הביא היודאי ראיה מהמקראות הללו שהם בחי' שלום), הוא כי תורה בכלל הוא בת"ת דו"א כמא' והתפארת זה מתן תורה, וצדקה הוא במל' (יסוד הוא הצדיק הנותן צדקה, וצדקה עצמה הוא במל', והוא שצדקה הוא לשון נקבה בחי' מל'), ור' יוסי סיים וכלא חד, היינו שתורה וצדקה כלא חד, הנה איך הוא כלא חד, הלא תורה הוא בת"ת דו"א וצדקה במל', תורה הוא ענין רוחני, וצדקה הוא ענין גשמי ואיך הוא כלא חד, לזה אמר היודאי וקרי ב' שלום, שלום הוא התחברות שני דברים הפכים יחד והוא יסוד המחבר ת"ת ומל', ויסוד נק' שלום כידוע, והוא יסוד דכמרא בחי' יוסף, וי"ל היודאי הי' מבחי' יסוד, והוא שאשתתף עם ר' יוסי שר' יוסי הוא בחי' מל' כמ"ש לקמן בחי' בניצוצי אורות דקכ"ז ע"ב בריש האד"ר, וזהו שפתח אח"כ בהחלומות דיוסף, יען הוא היודאי מבחי' יוסף יסוד, וכן אח"כ בדף ר' ע"א כשר' יוסי בחי' מל' אמר מה שלא זכר שמי' דיוסף בהדגלים הוא מפני שנתגאה על אחיו, שהוא לא למעלותא, והוא מפני שר' יוסי הוא בחי' מל' ששם הוא אחי השבטים, כי השבטים הם במל' כידוע, ורק אפרים נזכר, אפרים הוא עטרת היסוד, שרומז על מל', ואפרים הוא אפר מי הוא הגבורות שנמשכים למל' כמ"ש בע"ח שער הארת המחזין סופ"ט ע"ש, הנה היודאי שהוא מבחינת יוסף יסוד, אמר אדרכה שוזה

מפני מעלת יוסף שהוא בעלמא דכזכרא. לכן היודאי שהוא מבחי' יסוד הנקרא שלום אמר וקרי בי' שלום, והוא יסוד דכזכרא. אמר ר' יוסי הכי הוא ודאי דאקרי שלום, מה הוסיף ר' יוסי בזה. י"ל כי מה שאמר היודאי וקרי בי' שלום, הוא יסוד דכזכרא הנק' שלום כי היודאי הוא מבחי' יסוד דכזכרא, ור' יוסי שהוא בחי' מל' אמר דאקרי שלום הוא בחינת יסוד דנוקבא הנק' ג"כ שלום, כי שלום הוא כלי המחזיק ברכה כדאייתא בסוף סדר טהרות, כלי הוא יסוד דנוקבא, והוא בחינת בנימין (ועיין בלקו"ת בד"ה ושמתי כדכד דרוה"ר בסופו, בענין שלום דיוסף ושלום דבנימין, כדן וכדן, ע"ש), והנחא דשביק בגויה דמל'.

עוד יש לפרש, תורה הוא בת"ת כנ"ל, צדקה הוא חסד, ואמר והוא יודאי וקרי בי' שלום הוא יסוד, והוא וראשית (חסד) והאמצע (ת"ת) והסוף (יסוד סימנא דגופא) דז"א, ור' יוסי אמר הכי הוא ודאי דאקרי שלום הוא יסוד דנוקבא הנק' ג"כ שלום, והוא שכל אלו הג' בחי' ראש ואמצע וסוף דז"א נמשכים למל', ע"ד כמו שאמרהם חסד, יעקב ת"ת, יוסף יסוד, שכולם הם מספר שופר, דוד מל' שמספרו י"ד הוא האוחז את השופר כמא' כדי שיאחזנו בידו כר' וכן החיי ע' שנין דודו הם מאברהם יעקב יוסף כמ"ש לעיל בפ' וישלח דקס"ח ע"ש, אמנם בפסוק וצדקה כו' כתיב צדקה, ולא תורה ולא שלום דהיודאי, ולא שלום דר' יוסי רק צדקה, יען כי חסד הוא ענגא דאחרן דאזיל עם כלוה ענגין, שמאיר בכל המדות ובמל' ג"כ, לכן כתיב וצדקה דהיינו חסד, וכמבין. וי"ל עוד צדקה הוא צדקה, ואת ר' דתיבת וצדקה רומז על תורה, כי את ר' הוא את אמת דת"ת תורה, והניקוד דהו' הוא נקודת מלופו"ם שהוא ביסוד הנק' שלום, הרי שבתיבת וצדקה נרמזו כל הג' בחי' דתורה ושלום וצדקה, אך בפירוש בתיבה כתוב צדקה, יען כי חסד הולך עם כל המדות כנ"ל.

דף רא, א. דאשתדל בצדקה בהא עלמא ויתן מממוני' בצדקה כדן ועבר בההוא אתר ולא דחיל :

דאשתדל בצדקה הוא מעשה ויתן מממוני' הוא עושה, כדן ועבר כר' ולא דחיל כמ"ש צדק לפניו יהלך וכתוב והלך לפניך צדקך.

דף רא, ב. ר' אבא הוה יתיב אתרעא דאבבא דלוד חמא חד ב"ג דהוה אתי ויתיב בחד קולטא דתלא דארעא והוה לאי מארחא ויתיב ונאים תמן אדחבי חמא חד חויה דהוה אתי לגבי' נפק קוסטפא דגורדנא וקטיל לי' לחויה. כד אתער ההוא בר נש חמא ההוא חויה לקבלי' דהוה מית אודקף ההוא בר נש ונפל ההוא קולטא לעומקא דתחתוי' ואשתויב. אתא ר' אבא לגבי' א"ל אימא לי מאן עובדך דהא קב"ה רחיש לך אלין תרין נסין לאו אינן למגנא :

אירע הדבר שהב' נסים נעשו להאישה ההוא בפני ר' אבא. שר' אבא ראה אותם, והא כי שרש הנסים הוא מצד בינה כמ"ש במא"א מע' נסים מצד

בינה. ועיין ביאיר נתיב שם בשם המחבר נסים ע"ה גי' קס"א אה"י דיוח"י ע"ש (נס הוא ב' אותיות נ' ס', נ' מורה על נפילה וס' מורה על סמיכה ועוד מהנפילה. כמאד"ל מפני מה לא נאמר נ' בתהלה לדוד כו', ובא דוד וסמכן שנאמר סומך ה' לכל הנופלים והיינו ענין נס שה' בסכנה דהיינו בנפילה. וניצול הימנה הוא אות ס', שס' הוא בבינה. ועיין בע"ח שער הזיווגים פ"ח). זהו שהנסים היו בפני ר' אבא. כי ר' אבא בחינתו הוא בינה כמ"ש בוח"ג בריש האד"ר בהגהות נצוצי אורות שם. לכן בפניו נעשו הנסים. ונסים הם בנ"ה. עיין בפע"ח בכוונת חנוכה ופורים מה שאומרים בהם על הנסים ע"ש. כי נ"ה נמשכים מבינה. כידוע בענין נביאים שהם נ"ה ונביאים הם מבינה נבי"א גי' ס"ג. ונ"ה נקראים למודי הוי' דבינה וזהו שהיו ב' נסים א' מהרד וא' מנצח. והוא מהחסדים המגולים דנ"ה. והוא כי מה שה' הבר נש בסכנה גדולה מצד הנחש ומצד הקולטא הוא מהגבורות הקשות דנ"ה שלא נמתקו בהחסדים. מ"ן דמנצפ"ך. ואירעו לו נסים שניצול משניהם הוא מצד החסדים המגולים דנ"ה. הנמשכים מבינה. הנס מהנחש הי' בעת שהי' י"ן שנהרג הנחש. והנס מהקולטא הי' בעת שקם משנתו. מה שאזדקף. כי אם הי' ירשב אז נפל בהפחת והעומק. והיינו הנחש הוא יונק משמאל מגבורת ההוד. והוא בחי' מה שהרדי נהפך עלי למשחית. קץ כל בשר. קץ הימים. וזהו שנחש מתחיל בנ' הוא מגבורת נ' דמנצפ"ך שבהוד. וזהו שהנחש אתי לגבי' בעת השינה. כי בעת השינה מסתלקים המוחין השמאלים בהוד דבינה. שהוא בחי' גבורות קו השמאל. שסופן הוד. אז הוא יניקת הנחש. והנס מהקולטא הי' בעת שהי' ער שאזדקף. הוא מה שניצול מהיניקה שיש מגבורת הנצח שנצח הוא בקו ימין שזה אינו שייך לשינה כמובן. (וגבורת ההוד קשה הרבה מגבורת הנצח. כי היא בסוף קו השמאל. וזה שהנחש הלך אליו שרצה לנשכו. משא"כ הקולטא לא הלכה אליו. ולא שייך לומר שרצתה להפילו עמדה. כי אין בה שום כונה. רק היא נפלה לדרכה היא. וממילא הי' נופל גם הוא). ומה שאירע שהבר נש ישב בהמקום ההוא ונאים שם הוא מפני שהי' לאי מארחא. מה שהלך ברגליו. רגליים הם נ"ה. ולכן ישב לנוח את רגליו שהיו עייפים. וזהו שנקט ב"פ יתיב. ויתיב בחד קולטא כו'. ויתיב ונאים כו' הבי"פ יתיב הוא לנגד הב' רגלים. א' מה שיתיב רגל דנצח ימין לנוח. ב' מה שיתיב רגל דזוד שמאל לנוח. ומצד הוד הוא שינה וזהו שבהתיב הב' נקט ונאים. ובאיזה זכות אירעו לו הב' נסים. הנס שניצול בעת השינה מהנחש הוא מפני שהי' דרכו דהאיש ההוא שלא שכב במטתו לישן כל זמן שלא מחל למי שעשה לו רעה ולכל מאן שציערז אותו. לכן אירע לו נס זה בעת השינה. והוא מדה כנגד מדה. הוא היה רגיל שלא הלך לישון כל זמן שלא מחל לכל. לכן אירע לו נס בעת השינה עתה. והנס שניצול בעת שהי' ער מה שאזדקף. הוא מפני שהי' רגיל שאח"כ כשקם מערס' לעשות עמהם טובה נוסף על שמחל להם קודם השינה. שמה שמחל להם הוא רק שלא עשה להם רעה כמו שעשו הם לו. וזהו רק כמו שב ואל תעשה. כמו סוד מרע. שזה שייך לשמאל. בהרד. משא"כ מה שעוד זאת עשה להם טובה. הוא קום ועשה. כמו ועשה טוב. שזה שייך לימין נצח. הנה בשביל זה אירע לו נס בעת שקם משנתו. שהנס הי' מה שאזדקף כמו שהוא היה רגיל קום ועשה טובה. וכמובן. ולפי כל האמור מובן שהאיש ההוא הי' מבחינת נ"ה. מהחסדים המגולים דנ"ה. שלכן אירעו לו ב'

נסים, מהוד ומנצח, זהו שאמר ר' אבא עליו שיתיר עובדיו מיוסף, הוא כי יוסף הוא בחי' יסוד, והאיש ההוא שהוא מנויה, נ"ה בסדר הספירות הם למעלה וקודם ליסוד, והם משפיעים ליסוד, ואמר ב"פ יתיר, יתיר עובדי דדין, מה דעביד דא יתיר, הוא לנגד הוד, ולנגד נצח, ד"ל. ופתח ואמר בהפסוק הולך בתוכם ילך בטח על האיש והוא, כי האיש ההוא הלך או בדרך, והליכה הוא ברגלים שהם נ"ה, וכתוב הולך בתוכם דהיינו אורח קשוט כמו שסיים ר"א בדרשתו הוא, כי נ"ה נקראים תרין סמכי קשוט, וכתוב הן אמת חפצת בטוחות, שטוחות הם נ"ה, ומה שבכה ר' אבא, לא ה' זה בכי' של צער אלא אדרבא בכי' מרוב שמחה, דמעות של גיל, ובכיי' גי' ל"ז הוא מלוי ס"ג דאימא בחינתו דר' אבא, והיכן ה' כל זה בתרעא דאבבא דלוד ששם ישב ר' אבא וראה את ה' נסים, י"ל לוד רמזו על בינה המולדת את זרין, כי לוד פירשו מלשון לידה והתגלות, ובמלת ל"ד נרמז בינה חו"ן והיינו את ל' הוא בינה, ר' ז"א ד' מל', והוא הוא ענין הנסים כמ"ש במא"א שם נסים מצד בינה כו' והיא מאירה במ"ה וס"ה גי' נס ע"ש, ואיזה ז"א מ"ה בנצח, ואיזה מל' ס"ה בחד, גם ל' רומז על נ"ה הנקראים למדי הוי' שאימא הנק' למוד עד שם, מתפשטת, וענין נסים הוא מצד לידה והתגלות הצרה והסכנה הוא מצד עיבור, שהוא גי"כ מלשון עברה וכעס, כמארז"ל אפילו בשעה שאתה מתמלא עליהם כאשר עברה, והנס וההצלה הוא בחי' לידה והתגלות, ועיין בתו"א ב"ה וא"א אל אברהם כו' ובד"ה לכן אמר לבניי כו' ובהביאוד ע"ש, וענין הלידה דבינה הוא יציאת והתגלות החסדים המגולים דנ"ה וכמו וימינך מקרב חיקך כלה, וזהו שהי' זה אתרעא דאבבא דלוד, הוא יסוד דאימא שבחזה דז"א המסתים שם, ושם הוא הוצאה והתגלות דחסדים המגולים, ובתיבות תרע"א בב"א לוד רמזו ענין נס, כי הנה נ"ס הוא מ"ה אד', ששם הוי' הוא מלא באלפ"ן, ושם אד' הוא פשוט, הנה זהו רק נס אחד, והיינו שהצרה והסכנה הוא מצד שם אד' אותיות דינא והנס וההצלה הוא מצד שם הוי' כשהוא מלא והוא הממתיק את הדין דאד', אך ב' נסים הוא א' מצד שם הוי' מלא, וא' מצד אד' עצמו, והוא כששם אד' נעשה מלא, שהוא בחי' יגדל נא כח אד' שנעשה הגדלה ומלוי בשם אד', והיינו מה ששם אד' מתמלא, שאז נעשה נס, והוא ענין המתקת הדינים בשרשן, מה שהדינים עצמן נמתקין, לא מצד שהחסדים ממתקין אותן אלא שנמתקין בשרש הדינים, שאז נמתק הדין על מי שהי' בסכנה, ונהפך הדין על מי שרצה להרגו, כי מאד שזהו ממדת הדין צריך להיות עכ"פ דין, הנה נהפך הדין על מי שרצה להרגו ונהרג הוא, והיינו ב' הנסים שנעשו לאיש ההוא, הנס דא' היה שהנחש רצה להמית את האיש, ונהפך הדין על הנחש (ע"ד הנס דפורים שזנהפך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם, וישבו מחשבתו הרעה על ראשו, והנס דפורים הוא מהוד, שלכן נקראו ישראל במג"א בשם יהודים דוקא, והמן נמשל לנחש כידוע), והוא מהוד קו השמאל והוא שנעשה הריגת הנחש ע"י קוסטפא דגורדנא, גורדנא רומז על בחי' דינים וגבורות, כי הוא גור דנא, גור הוא גבורות שלכן ביצחק נאמר גור, ועיין בל"ת לנארז"ל פ' ויחי בפסוק גור אר"י יהודה, ונא הוא מלשון דין, גור דנא הוא ר' דין אחריים דשם אלקים מדת הדין שעולה ר', וקוסטפא דגורדנא הוא חתיכת עץ כפירוש הורך אמת כאן, היינו חתיכת עץ הדעת

שממנו נמשך מיתה, הנה נמשכה המיתה על הנחש, והוא דבר פלא שכל כח ויניקת הנחש הוא מעה"ד, הנה נמשך מעה"ד גופא מיתה והריגה על הנחש, וע"ד מינ' ובי' אבא לישדא ב' נרגא, ופגע כיוצא בו (וכמו בהנס דפחריים, שהגזירה והסכנה הי' כשהמלך והמן ישבו לשנות יין, דעה"ד שהוא אשכול של ענבים, והמן הנמשל לנחש רצה לתלות את מרדכי על העץ, דעץ הדעת, ונהפך הדין על המן, שמפלתו היתה במשתה היין שעשתה אסתר המלכה, ותלו אותו ואת בניו על העץ), ואם לפירוש הנצוצי אורות בשם דרש"ב שקוסטפא דגורדנא הוא שרץ מין אפעה, הנה אפעה הוא ג"כ ויותר מסוכן מנחש, שהוא בחי' גבורות ודינים, נמשך הגבורות ודינים על הנחש, והנס הב' מה שאזדקף האיש וניצל מהנפילה הוא מחסדים שם הוי', והוא שהנס הי' מה שאזדקף הוא ע"ד זוקף בשם, והוא שהי' כל זה כשר' אבא בינה יתיב אתרעא דאבבא דלוד, שרש הנסים הוא מבינה והוא שהי' צריך שר' אבא בחי' * יהיה יושב שם, ותרעא דאבבא דלוד, הוא לידת והתגלות יסוד אימא בחוה דז"א ותרע"א הוא מספר אד' מלא, ובב"א לר"ד הוא מספר הוי' מלא, מ"ה, הנה מצד תרע"א נעשה הנס הראשון שנהרג הנחש, ומצד בב"א לר"ד נעשה הנס השני, שאזדקף וכמובן. אמנם האיש ההוא לא יתיב בתרעא דבבא דלוד רק בחד קלטא כו' רחוק מעט מר' אבא סמוך לו כי הלא איתמר אתא ר' אבא לגבי' משמע שלא הי' זה ממש אצל ר' אבא, אלא סמוך לו רחוק ממנו מעט, והיינו כי ר' אבא שהוא בינה, הנה בינה מסתיימת בחוה דז"א שהוא בת"ת דז"א, לכן הוא יתיב אתרעא דאבבא דלוד, שהוא יסוד אימא שבת"ת, והאיש ההוא נת' שהוא מבחי' נז"ה, והנסים נעשו לו מנז"ה ונז"ה הם מיד אחר ת"ת, והוא שהי' רחוק מעט ממנו סמוך לו, ואתא ר' אבא אליו, וכמובן.

דף רב, א. תא חזי יצר טוב בעי חרוה דאורייתא ויצר רע חרוה דחמרא וניאופין וגסותא דרוחא :

ומקודם בסמוך לא נקט ניאופין רק חמרא וגסותא דרוחא.

שם. תא חזי וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף ומה כלחו הו' גיבירין כלחו תקיפין וחד עולימא :

כי האנשים שהם השבטים הם מבחי' מל' הנבנית מהגבורות, ויש במל' ב' בחי' גבורות א' הגבורות העיקריות שבה, ב' הגבורות המחדשות שבה כמ"ש בע"פ שער הירח בדרוש דאטב"ח באותיות ד"ו והלאה, ובמ"ח מס' קטנות רחל ע"ש, זהו ב' הלשונות גיבירין תקיפין, או י"ל לנגד הגבורות שבמל' כשהיא קטנה והגבורות שבה כשהיא נערה שאז מקבלת הגבורות מבינה עצמה, או י"ל לנגד הגבורות שבגופה והגבורות שברחמה, עיין בל"ת להאריז"ל פ' וירא בדרוש דבנות לז"ט בפ"י תבנה ותכונן. או לנגד הגבורות שביסוד דמל' והגבורות שבמל' דמל', ועיין בפע"פ שער ר"ח פ"ה בדיה יום ט' ע"ש, וחד עולימא כו'. לכאורה מהיכן מוכח שהי' עולימא דהיינו נער הלא בפסוק כתיב ויבא האיש כו'. י"ל כי יוסף

כתב יד חסיה תיבת בינה, ומראה שכן צ"ל.

הוא יסוד, ואשר על ביתו הוא מט"ט שהוא ממונה דיסוף יסוד (ושמו כשם רבו שם שד"י שביסוד כידוע), זהו שהוא נער כי מט"ט הוא בחינת נער כמ"ש נער הייתי כד'.

שם. דכיון דאתגלי אתייהוב דוכתא לאתר אחרא :

עיין בלקו"ת בד"ה לבאר ענין המסעות ס"ב.

דף רד, א. ובג"כ יוסף דאיהו רזא דברית סתים מבועי' בשנת הרעב ולא יחב לי' דוכתא לאסנאה בעלמא ודא בעי לי' לב"ג דכד שלטא שנת הרעב דיסתים מבועא דברית קדישא כו' רבי שמעון אמר רזא דא איהו רזא עלאה בההיא שנת הרעב כיון דאיהי שלטא בעי לאסתמא מבועי' וכו' ובג"כ יוסף צדיקא רזא דברית סליק וסתים מבועי' כו' וע"ד כתיב וליוסף יולד שני בנים בטרם תבא שנת הרעב דהא מההוא זמנא דשלטא שנת הרעב אסתים מבועי' ופליק מקורי' וכו' :

נקט סתים מבועי', וכן לקמן דיסתים מבועא, לאסתמא מבועי', ואח"כ ביוסף צדיקא דאיהו רזא דברית נקט ב' לשונות סליק וסתים, אך בכולם נקט מבועא, ואח"כ נקט אסתים מבועי', וסליק מקורי', הוסיף מקורי', ובמבועא נקט סתימה ובמקור נקט סליק, י"ל כי הגה יש ג' בחי', א' שלא לשמש מטתו בשנת הרעב, כשאשתו אינה מעוברת, שזו טיפה זרעית להולדה שלא יולד מהטיפה שבשנת הרעב, שנקראו בנים זרים, ב' שלא לשמש מטתו בשנת הרעב אפילו כשהיא מעוברת, אם שמהשימוש הזה לא יולד ולד, עכ"ז השימוש מעיל להולד שכבר מעובר שיהיה זריו וזמלובן, וכשזוהי בשנת הרעב ממשיך להולד שכבר מעובר מסטרא דמסאבא, ג' עוד יותר מזה והוא מה שמשמש מטתו קודם שנת הרעב, אם ידע לו שיהיה אח"כ שנת הרעב, מלבד זה שאינו משמש מטתו בשנת הרעב אפילו כשנתעברה קודם שנת הרעב מהשימוש שקודם שנת הרעב, עוד זאת הוא משמש מטתו קודם שנת הרעב זמן הרבה מקודם, בכדי שגם הולדת הולד יהיה קודם שנת הרעב שלא יולד הולד בשנת הרעב, וזהו מה שמתחלה אמר שיוסף שאיהו רזא דברית סתים מבועי' בשנת הרעב, הוא הבחי' הא' שלא שמש מטתו בשנת הרעב טיפה זרעית לולד חדש, דהיינו שתתעבר מהטיפה ההיא, ודבר זה הוא חיוב על כל אדם מישראל, מפני שהברית הוא ברית קדישא, והוא משמש בשנת הרעב שהולד שיהיה מזה הטיפה הוא בן זר, שזר הוא היפך דקדש, ע"ד וכל זר לא יאכל קדש, אח"כ אמר ובג"כ יוסף צדיקא רזא דברית, סליק וסתים מבועי', הוסיף כאן תיבת צדיקא נוסף על שהוא רזא דברית, היינו מפני שיוסף הי' צדיק ג"כ, הגה הוא סליק וסתים מבועי', הוסיף תיבת סליק דהא הבחי' הב' שלא שימש אפילו שלא להתעבר, אם שלא יהיה מהטיפה הזאת ולד, וזהו דלא לאתערבא בהדה כלל, אפילו לא לטיפה זרעית כדי שתתעבר, דהיינו סליק הוא מפני שהוא צדיקא, וסתים (שהוא שלא יהא טיפה זרעית שתתעבר), הוא מפני שהוא רזא דברית כמקודם, ומאן דאפתח מבועי' שמשמש מטתו אז כשאינה מעוברת, לטיפה זרעית שתתעבר עלי' כתיב כד כי בנים

זרים ילדו שהולד הזה שמהטיפה שבשנת רעב הוא בן זר, היפך דברית קדישא, (וסימנך בני"ם זרי"ם הוא מספר שט"ן), אח"כ נקט וע"ד כתיב וליוסף ילד שני בנים בטרם תבא שנת הרעב, הוא הבחי' הג' המעלה היותר גדולה, והוא כי יוסף ידע אימתי יהיה שנת הרעב, הנה מלבד זה שלא שימש מטתו כלל בשנת הרעב, עוד זאת מה ששימש קודם שנת הרעב, שימש זמן רב קודם שנת הרעב, בכדי שגם הולדת בניו תהי' קודם שנת הרעב, וזה אסתים מבועי' הוא שלא שימש בשנת הרעב (ונקט אסתים, ולא סליק, כי הרי באמת לא היתה מעוברת בשנת הרעב, א"כ אם היה משמש בשנת הרעב היה זה לטיפה זרעית שתתעבר), ועוד זאת וסליק מקורי' היינו גם מה ששימש קודם שנת הרעב הנה סליק השימש לזמן רב מקודם שנת הרעב בכדי שגם הולדתם יהי' קודם שנת הרעב, וזה דלא למיהב בנין לסטרא מסאבא, הוא מה שלא שימש בשנת הרעב, ולא לאחלפא דוכתא דקדושא בדוכתא מסאבא, הוא גם שההולדה לא תהי' בשנת הרעב, שאם שהולדים הם מהטיפות שקדם שנת הרעב לגמרי, אך אם הולדתם תהי' בשנת הרעב, הרי נולדו בדוכתא מסאבא עכ"פ, אמנם מה שנקט והאסיף כאן הלשון מקור דוקא, י"ל עוד כי הנה מ"ש בטר"ם תב"א הוא מספר המלוי דאל שדי קנ"ד ת"ק, והיינו כי יוסף שהוא בחי' יסוד הנה ביסוד הוא השם אל שדי (ולכן אמר יעקב ואל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש, שהאיש קאי על יוסף), וזהו מקור' הוא המספר דאל שדי עם הכולל, והמלוי דאל שדי הוא הבנים דיוסף, כי מובן שהמלוי לגבי הפשוט הוא כמו הבן לגבי האב, כי המלוי יוצא ונמשך מהפשוט, וזה שני בנים, שבחינתם הוא בטר"ם תב"א, המלוי דאל שדי, והם שני בנים, כי הרי הם שני מלואים מב' שמות.

עויל"פ הב' לשונות מבועי' מקורי' הוא לנגד מנשה ואפרים, כי מבוע הוא מעין, ומקור הוא מקור המעין שהוא גדול מהמעין (וכידוע בהג' בחי' מקור מעין נהר, שהם כח"ב, ועיקר בסידור בדרדשי ברכת המזון מזה), הנה מה שמנשה נולד מיוסף הוא מבחי' מבוע דיוסף, ואפרים שהוא גדול ממנשה כמ"ש ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו כו', וישם את אפרים לפני מנשה, הוא מבחי' מקור דיוסף וזהו אסתים מבועי' שלא יולד מנשה בשנת הרעב, וסליק מקורי' שלא יולד אפרים בשנת הרעב, עויל"פ אסתים מבועי' הוא שלא שימש בשנת הרעב, וסליק מקורי' מקורי' דיוסף הוא אשתו, כי רחם האשה הוא המקור ששם נוצר הולד ושם הוא טמון כל ימי העיבור, וכמו את מקורה הערה וכדומה, הנה סליק מקורי' הוא שלא יהא הולד בה בעיבור בשנת הרעב, אלא שיוולד מקודם, וכמובן. עויל"פ מבועי' הוא יסוד ז"א, מקורי' הוא יסוד אבא שבתוך יסוד ז"א, כי מקור הוא אבא עלאה כמ"ש במאור"א מע' מקור ע"ש.

דף רד, ב. ר' חייא ורבי יוסי הוו אולי בארחא ארהבי חמו חד ב"נ דהוה אתי מתעטף בעיטופא דמצוה וכלי זינין קטורין תחותי' אמר ר"ח ב"נ דין חד מתרין אית בי' או זכאה שלים איהו או לרמאה בני עלמא איהו. אמר לי' ר' יוסי הא חפירי עליונין אמרו הוי דן לכל ב"נ לזכו זכו' כד קריב לגבייהו יהבו לי' שלם ולא אתיב לון זכו' אמר לון רבותי במה חשדתון לי כד יהביתו לי שלם ולא אתיבנא לכו, אמר לי'

ר' יוסי דילמא צלותא הוית אמר או מרחיש בתלמודך וכו' פתח ואמר
מוזמר לאספך אך טוב לישראל גו' :

ר"ח הוא יסוד ור"י הוא מל', כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר, והם
בחי' צדיק יסוד וצדק מל', הו' אזלי בארחא הוא בהארח צדיקים (בחי' צדיק
וצדק) כאור נגה כו', אדהכי חמו חד בר נש כו', הבר נש הוה י"ל ה' מבחי'
נצח והוד, ונר"ה נחשבים לא', בבחי' אחוריהם שלנגדם הוא גופא דמל', כמ"ש
בע"ח שער השמות פ"ו בד"ה נצח והוד ע"ש. וזו שהי' חד בר נש, והיינו שראו
ר"ח ור"י יסוד ומל' את הבר נש שמבחי' נר"ה, והי' מתעטף בעטופא דמצוה,
דהיינו בציצית כי ציצית שייכים לנר"ה כמו שאומרים קודם לבישת הטלית החד
והדר לבשת, הדר היינו נצח, וכלי זינין קטריין תחתיו, כי כלי זינין שייכים
ג"כ לנר"ה כמ"ש חגור חרבך על ירך גבור הדרך והדרך, אך הטלית הציצית
שהם בחי' נר"ה הוא מהחסדים המגולים שבנר"ה (ולכן אומרים אחר העיטוף
בטלית מה יקר חסדך כו') והכלי זיין הוא מהגבורות דנר"ה, הב"פ מנצפ"ך
שבנר"ה, קס"ת הסופר שבמתני גבריאל המלאך דגבורה, והחסדים היו חופים
ומכסים על הגבורות, כי כן צ"ל שהחסדים יחופפו ויכסו עליהם, והיינו ג"כ מה
שהבר נש הזה דרש אח"כ בפסוק אך טוב לישראל אלקים לברי לבב, זה מרמו
על בחינתו הוא, טוב הוא חסדים, היינו החסדים שבנר"ה הנקראים חסדים טובים,
אלקים הוא גבורות, הוא הגבורות שבנר"ה, והנה ר"ח ור"י לא ידעו מקודם את
האיש הזה, ור"ח הי' מסופק בו או זכאה שלים הוא או לרמאה בני עלמא, כי מזה
שהי' מעוטף בציצית שהם בחי' הוד והדר משמע שהוא זכאה, ואפילו מה שתחתם
הי' כלי זיין הוא ג"כ למעלותא, שהם בחי' הודך והדרך, ונושא אותם בכדי ללחום
עם הסט' דלעז"ה, כי הנה יניקת הסט' דלעז"ה הוא מנר"ה, כמא' הגי ברכי דשלהי,
הגי מרעי דמינקפן מינייהו, וכן יניקתם הוא מהלבושים כמא' הגי מאני דרבנן
דבלו מינייהו וכתוב ותתפששו בבגדו, כי לבושים הם ג"כ בחי' נר"ה הוד
והדר לבשת, וכמו הפגם בירכי יעקב, וזה כשהאיש הי' לבוש בטלית דמצוה
בחי' לבושים היו חגור בכלי זיין תחתם בכדי ללחום עם הסט' דלעז"ה שלא
יניקו מלבושיו ומרגליו, מבחי' נר"ה, וזהו שהוא זכאה שלים, שלים דקא
היינו שאין פגם ברגליו, וכמו ויבא יעקב שלם או לרמאה בני עלמא איהו,
היינו מה שהוא חגור בכלי זיין הוא שהוא גזלן ורוצח, ומעוטף עליהם בעטופא
דמצוה, בכדי לרמות את בני אדם שיסברו שהוא צדיק וכשר, ויהרגם ח"ו.
והספק שהי' לר"ה, ולא דן אותו לכף זכות, הוא מפני שר"ח הוא בחי' יסוד השייך
לחסדים, כמו בקר אור דיוסף הנמשך מבקר אור דאברהם, ויסוד בחי' צדיק
יסוד עולם כתיב ב' אמרו צדיק כי טוב, טוב הוא בחי' חסדים (ומה שידוע
שהגבורות נמשכים ליסוד, יצחק קץ חי, צדיק נטיל לשמאלא, הנה הגבורות
אינם לצרכו, אלא לצורך המל', שיסוד נותנם אל המל', אבל הוא עצמו שייך
לחסדים), ולכן כשראה שהוא חגור בכלי זיין גבורות, הי' לו ספק שמא הוא
רמאי, ולא הכירו שהוא מבחי' נר"ה דקדושה, כי הרי מצד הפנים בחי' ז"א, נר"ה
הם ב' בחי', ורק מצד האחוריים דנר"ה, השייך למל' הם בחי' א' כנ"ל,
הנה ר' חייא שהוא מבחי' ז"א, יסוד ז"א, כמו לוליב גי' חייים שקאי על יסוד,
וכן שמו הוא חייא מלשון חי, מצד ז"א נר"ה הם ב' בחי' וכמו שני בדי ערבות

שהם נר"ה, והבר נש ה' חד, לכן לא הכיר ולא דן אותו לכף זכות שהוא מבחי' נר"ה דקדושה, והי' מסופק בו (וכמו"כ מצינו ביוסף בחי' יסוד שהביא את דבת אחיו דעה כו' ולא דן אותם לכף זכות ועיין לעיל דקפ"ב ע"ב), חר"י שהוא בחי' מל' הנבנית מהגבורות, וכשמו יוסי' מספר אלקים אצלו לא נחשב לחסרון וגריעותא מה שהי' חגור בכלי זיץ וגבורות, וחר"י המל' כל כלי זיינין הם אצלה ונקראת ספר מלחמות ה', ועיין בפ' בשלח דנ"א ודנ"ו ע"א, ומצד המל' העומדת באחורי ז"א נר"ה הם בחי' א' כנ"ל, לכן יתכן שהבר נש שהוא מנו"ה הוא חד (ובמלת חד נרמז נצח והד בבחי' אחוריהן כי ח' הוא האות והאחרון דנצח, וד' האות האחרון דהוד, האחרון הוא בחינת אחוריים, והם חד דהיינו אחד כי באחוריהם הם בחינה אחת), אך הטעמים הללו מספיקין לד' יוסי מל' הנבנית מגבורות, ועומדת באחורי נר"ה, ולא לר"ח שהוא יסוד בחי' חסדים, והוא בפנים דז"א, הנה בכדי שגם ר' חייא יסבור שהוא זכאה אמר לו ר' יוסי הא חסידי עליונין אמרו הוי דן לכל ב"נ לזכו, הרי שחסידי שהם מבחי' חסדים הם אמרו שצריך לדון לזכו, וא"כ ר"ח שהוא מבחי' חסדים צריך לדונו לזכות (משא"כ ר' יוסי אין צריך לדונו לזכו, כי אצל ר' יוסי אין חסרון וגריעותא כלל מה שהוא חגור בכלי זיץ, ולא שייך לומר שידענו כו'), ודקדוק הלשון חסידי עליונין עליונין דוקא, הוא כי הרי ר' חייא שהוא בחינת חסדים שביסוד לא דן אותו לזכות אך חסידי עליונין שהם ממדת החסד עצמו, בחי' בקר דאברהם חסד שלמעלה מבקר דיוסף יסוד, הם אמרו שצריך לדון לזכו, כי חסד דאברהם הנקרא יומם אזיל עם כלוה יומין, ודן גם את המדות דקו השמאל גבורות ג"כ לזכו, וי"ל לפי"ז עליונין הוא החסד שבריש כתפין שלמעלה מחסד דרועא ימינא, והוא הנקרא יומם דאזיל עם כלוה יומין, ועיין בע"ח שער היוווגים פ"ה, וברמ"ז פ' יתרו דס"ז בפ"י המאמר אית מלך לעילא כו' וסוהן כו' ע"ש, וי"ל עוד חסידי עליונין הוא שהם מבחי' חסד עליון, חסד עליון הוא אבא, כמ"ש בקה"י מע' חסד עליון, ע"ש, ויסוד אבא הוא ארך שמתפשט ביסוד ז"א (ויסוד ז"א נק' ג"כ חסיד כמ"ש בקה"י שם מע' חסיד ע"ש), א"כ צריך ר"ח יסוד ז"א שמלוכש בו יסוד אבא לדונו לזכו, גם י"ל חסידי עליונין הם מהחסדים טובים דנר"ה הנמשכים מבחי' אל עליון דכתר, כידוע בפירוש אל עליון גומל חסדים טובים, וא"כ האיש הזה שהי' עטוף בעטופא דמצוה שהוא בחי' חסדים טובים דנר"ה אותו בדאי צריך לדון לזכו, וענין הג' דברים שצ"ל כד נפיק לארצא, י"ל לנגד חג"ת, צלזתא תפלה, הוא חסד שמבקש חסד ה' שישמרנו בדרכו, קרבא מלחמה הוא גבורה (כי בעל מלחמות הוא לנגד גבורה) דורון מתנה לנגד ת"ת כי מתנה הוא תן מ"ה ושם מ"ה הוא בת"ת, גם דורון הוא סר ר', ו' הוא ת"ת אית אמת, והוא כולל ה"ח וה"ג שהם י"פ הוי' גי' ס"ד, והאי ב"נ כו' כיון דתרין אלין דהיינו צלותא וקרבא שהם חסדים וגבורות בו, תליתאי לא למרדף אבתרה, כי בדאי יש בו השלישי ת"ת שענין ת"ת הוא מה שהוא כולל חו"ג, ופירוש לא למרדף אבתרה, הוא כי מאחר שיש צלותא וקרבא שהם חו"ג, ע"ד כמו התפלות שותית ומנחה שתיקנום אברהם ויצחק חו"ג שהם חובה, הנה תליתאי דורון ת"ת ע"ד כמו תפלת ערבית שתיקנה יעקב בת"ת, הנה היא רשות ולא חובה וכמ"ש לעיל דקל"ג ע"א הטעם ע"ז, הנה כמז"כ תליתאי דורון אי"צ למרדף אבתרה כי זהו

ע"ד כמו רשות, ולא חובה, כד קריב לגבייהו יהבו ל' שלם ולא אתיב לון, השלום שנתן לו ר' חייא הוא בחינת שלום דיסוד, שלום דיוסף, צדיק עליון, והשלום שנתן לו ר' יוסי מל' הוא בחינת שלום דבנימין צדיק תחתון שהוא בטקבא דמל', ועיין בלקו"ת סוד"ה ושמתי כדכד, וכשלא השיב להם, אמר ר' חייא האחד מאינן תרין דאתחזיין למהוי ב' לית ב', התרין שצריך להיות בו הוא צלותא ודורון שהם חסד ות"ת, שבעיקר אלו השנים צריכים להיות, משא"כ קרבא גבורות אין צריכים להיות כ"כ, (אם לא בהכרח שמא יפגעוהו לסתים), כי הרי מצינו בהמשכת החיים מו"א למל' בחי' דוד, נמשך לה מאברהם חסד, ומיעקב ת"ת, ומיוסף יסוד, ולא מיצחק גבורה, כמ"ש לעיל דקס"ח ע"ב ע"ש, והחד מאלין תרין, הדיינו דורון לית ב', כי בדורון ת"ת יסוד כליל ב', כי גוף וברית כחד חשבינן, ות"ת ו' הפשוט כולל בו ו' המלוי יסוד, והוא לא השיב להם שלום, ור' חייא דוקא הקפיד על שלא השיב להם שלום, לא ר' יוסי, כי עיקר מדת השלום הוא יסוד, יוסף, בחינתו דר' חייא, והוכיח מזה שלא השיב להם שלום, שאינו אדם הגון, ואינו מבחי' נו"ה דקדושה, כי הרי נו"ה דקדושה הם בחי' תלמידי חכמים שקאי על נו"ה המרבים שלום דיסוד בעולם דמל' כמ"ש בפע"ח שער ר"ה פ"ה בד"ה יום ט' ע"ש, א"כ אם ה' הב"נ מבחי' נו"ה דקדושה, ה' צריך להשיב להם, לר"ח ולד"י יסוד ומל', שלום כי הרי הת"ח דנו"ה הם מרבים שלום דיסוד בעולם דמל', מרבים דוקא, הוא כי בלא"ה ג"כ יש שלום בעולם ביסוד ומל', וכמו שר"ח ור"י נתנו לו שלום, וזרי שיש בהם שלום, אלא שנו"ה הם מרבים את השלום בעולם והוא כמו שה' צריך הב"נ להשיב להם שלום, שאז ה' מרבה שלום בהם, וא"כ אינו מבחי' נו"ה דקדושה, אמר ר' יוסי דילמא איהו או מרחיש בתלמודי' כו', כי הרי נו"ה כתיב עליהם וכל בניך למודי הוי' דת"ת (גם דבינה), כמ"ש במאור"א מע' למודי הוי', שלכן נקראים תלמידי חכמים, שהם לומדים תורה תמיד, וכל בניך למודי הוי', שלכן לורב בניך בחי' מה שת"ח מרבים שלום בעולם, לכן מפני שמרחיש בתלמודי' בחי' וכל בניך למודי הוי', א"א לו להפסיק ולהשיב להם שלום בחי' ורוב שלום בניך הכתוב אח"ו, ובאמת ה' כן וכמו שאמר הב"נ אח"כ והוינא כמו כן מהדר תלמודאי, ודקדוק הלשון שר' יוסי אמר מרחיש, והב"נ אמר מהדר, י"ל כי מה שנו"ה הם תלמידי חכמים, למודי הוי' יש בוה ב' בחי' א' מה שהם למודי הוי' דבינה, כי בינה מתפשטת בנו"ה, ב' מה שהם למודי הוי' דת"ת, וכמ"ש במאור"א מע' למודי הוי', ומובן שמה שהם למודי הוי' דבינה הוא בחי' יותר גבוה מן בחי' למודי הוי' דת"ת, כי בינה היא יותר גבוה מת"ת, (וי"ל תורה דת"ת היא נגלה דתורה, כי ת"ת היא מוהנגלות לנו ולבנינו שקאי על זו"ן, ותורה דבינה היא נסתר דתורה, סודות התורה, יינה של תורה, סוד גי' יי"ן, ובנגלה דתורה צריך לאומרה בקול, קלא דאשתמע דת"ת, משא"כ נסתר דתורה, הוא בדחישא בלב כי אין דורשין במעשה מרכבה כו', וד"ל), ומובן שמתחלה הם למודי הוי' דת"ת, ואח"כ בבחי' יותר גבוה בבחי' למודי הוי' דבינה, הנה ר' יוסי שדן אותו לזכו, אמר שמרחיש בתלמודי', רחישא הוא בהעלם בלב כמ"ש רחש לבי דבר טוב (ואין טוב אלא תורה) ולב הוא בינה כמא' בינה לבא, ר"י שדן אותו לזכו, אמר שמרחיש בתלמודי', הוא שהוא בבחי' למודי הוי' דבינה,

שאו א"צ להפסיק להשיב להם שלום, כי אם הוא רק בבחי' למודי הוי' דת"ת, הרי מצינו שגדול השלום שמותר אפילו לשנות האמת מפני שלום, כמאדו"ל, ואמת הוא ת"ת, אין אמת אלא תורה ואמר הקב"ה ימחה שמו כו' בשביל להטיל שלום כו', א"כ היה צריך להפסיק מבחי' תורה דת"ת ולהשיב להם שלום, ולכן דוקא אם הוא מרחיש בתלמודי' בחי' למודי הוי' דבינה, א"צ להפסיק (ועפ"י פשוט מה שאמר מרחיש, בלב, כי הרי ראו שהוא שותק ואינו מדבר בפה מאומה, א"כ ע"כ מה שאפשר להיות הוא שמרחש בלב), ואמר הב"ב הוינא מהדר בתלמודאי, הוא כמו שאמר ר' יוסי שמרחיש, והוא כי מהדר הוא שחזר אותו פעם שני, והיינו הפעם הראשון שלמד תלמודו, הוא שלמדו בנגלה דתורה בחי' למודי ה' דת"ת, ועתה מהדר אותו פעם שני, הוא שלמד את תלמודו שלמדו פעם ראשון בנגלה, לומדו עתה פעם שני התלמוד הזה גופא בנסתר ורזין בבחי' למודי הוי' דבינה, ובנסתר הוא רק ברחישה בלב הוא כמו שאמר ר' יוסי שמרחיש (וכנ"ל שלא ראו אותו שמדבר), וי"ל עוד מה שאם עוסק בתלמודי' א"צ לתת שלום, אם כי גדול השלום מאד, הוא כי עסק בתורה זה גופא בחי' שלום כמ"ש אי יחזיק במעוץ יעשה שלום לי שלום יעשה לי, לכן כשעוסק בתורה א"צ להפסיק לתת שלום, והנה כתיב כאן ב"פ שלום, הוא כי העסק בתורה צ"ל פעמים, שיחזור תלמודו שנית, פעם ראשון בנגלה ופעם שני בנסתר, לכן כתיב ב"פ שלום, ונגלה דתורה הוא העסק בבירור הניצוצין, בחי' עה"ד טו"ר, שצריך מתחלה להסיר את הקליפות המעלימים ומכסים והר"ע הקדושות, ואח"כ מתגלה השלום, והוא כמו בחי' ורב שלום, שמבחי' ורב ריבוי ופירוד עושה שלום (והיינו מתחלה הוא בחי' מלחמה, מלחמתה של תורה, ואח"כ נעשה אהבה, וכמ"ש בספר מלחמות ה', את והב (אותיות ואהבתה) בסופה, וכן לא יבושו כי ידברו את אויביו בשער, וכדאיתא בקדושין ד"ל ע"ב), והו' יעשה שלום לי מתחלה יעשה דהיינו שמתקן ומעביר את החוץ שהם הקליפות המעלימים, ואח"כ הוא שלום, ואח"כ הוא העסק בנסתר דתורה יינה של תורה ששם אין מלחמה ועסק הבריורים, והוא המשכה מבינה לו"א שמתבררין אבהו, שם קדים שלום, שלום יעשה לי, ועיקר לקמן בפ' ויקרא די"ד ע"ב ע"ש, והב"פ שלום הכתובים הכא, הוא ג"כ ע"ד להקדים שלום ולהשיב שלום, והיינו כשעוסק בפעם ראשון בנגלה דתורה, א"צ להקדים שלום, מאחר שעוסק בתורה הנקראת שלום, אבל עכ"פ צריך להשיב שלום, וכשעוסק פעם שנית בנסתר דתורה הגבוה מנגלה דתורה, א"צ אפילו להשיב שלום (והיינו כי בשלום דתורה גופא, הלימוד בנגלה מקודם, שיעשה שלום, הוא כמו שמקדים לתת שלום ואח"כ כשעוסק בזה גופא בנסתר דתורה הוא כמו שמשיב שלום, ולכן כשעוסק בנגלה א"צ להפסיק להקדים שלום לחבירו, משא"כ להשיב שלום צריך, כי אינו עוסק בהשבת שלום דתורה, וכשעוסק בנסתר דתורה א"צ להפסיק אפילו להשיב שלום מפני כי עוסק בהשבת שלום דתורה, וכמובן) והיינו מה שאמר ר' יוסי מרחיש בתלמודי' מרחיש דוקא שזהו בנסתר דתורה והוא העסק בתורה פעם שני, ולכן א"צ להשיב שלום, ואח"כ אמר הב"ב ב' טעמים על שלא נתן להם שלום א' מפני שחשידנא לכו כו' והוינא כמו"כ מהדר תלמודאי, צורך הב' טעמים, הוא כי הב"ב כשאירע לו המאורע עם הלסטים נדר שלא להקדים שלום, והיה נדרו רק על שלא להקדים שלום, ולא

על שלא להשיב, הוא מפני כי המאורע דהלסטים היה שהקדים לו שלום, לכן נדר רק שלא להקדים שלום בר לבר נש וכאה כו', ונדר על זה, נדר הוא בבינה, והב"נ הוא בחינת נר"ה הנמשכים מבינה כנ"ל בס' למודי הוי', לכן נדר דוקא, ועל שלא להשיב שלום לא נדר, הנה עתה כשפגש בר"ח ור"י, ולא ידע מי הם, הוכאים אם לא, הנה לא הקדים להם שלום, וגם אפילו לא השיב להם שלום, לכן אמר ע"ז ב' טעמים, א' חשידנא לכו, זהו טעם על מה שלא הקדים להם שלום כי נדר על זה שלא להקדים שלום, אך עדיין יוקשה למה לא השיב להם שלום, כשהקדימו הם לו שלום, הרי על זה לא נדר, ואין איסור להשיב שלום אפי' לחייבא, כי רק להקדים לו שלום אסור כמו שאמר דאסיר לאקדמא שלם לב"נ חייבא כו', לאקדמא דוקא, ולא להשיב שזה מותר, וא"כ למה לא השיב להם שלום, לכן אמר טעם ב' שמהדר תלמודאי, מהדר דוקא שלומדו פעם שני בנסתר דתורה, ואז א"צ להפסיק אפילו להשיב שלום (ובאמת בהכרח לומר שמה שמהדר תלמודיה בדרך היה זה בנסתר דתורה ולא בנגלה בדבר הלכה, כי הרי כתיב אל תרגזו בדרך ואמרז"ל אל תתעסקו בדבר הלכה והובא בפרש"י בחומש ע"פ זה, ואמר זה יוסף יסוד לאחיו שהם בעלמא דנוקבא מל', ודבר הלכה הוא במל' אותיות הכלה, א"כ יתעסקו גם בדרך בדבר הלכה דמל' לתרגזו דוקא, שרגזו גי' גבורה", היינו גבורתה של תושבע"פ וכחה עז, שהוא העיון בתורה בדבר הלכה, והוא בחי' מלחמתה של תורה, וטעמא דהא מילתא שבעיון בדבר הלכה אל יתעסקו בדרך, הוא כי דרך גי' ס"ג קס"א בחי' בינה גבורות, ורגזו בדבר הלכה, רוג"ז גי' גבורה"ה הנה יתגברו הגבורות והדינים ביותר, וכשתצרף דר"ך לרוג"ז גי' מ"ת ח"ו, והלכה הוא מלשון הליכה, דהיינו הליכה בדרך, הנה הוי אמינא שאדרבה בדרך יתעסקו בדבר הלכה, לכן אמר להם יוסף שאל יתעסקו בדבר הלכה בדרך, משא"כ בנסתר דתורה, הרי אדרבה מצינו בזה"ק כמה וכמה פעמים שבהיותם בדרך התעסקו בה, ובנדר"ד גופא אשתמיטו ר"ח ור"י ואשתדלו באורייתא, ואדרבא בדרך צריך לעסוק בתורה, ובאבות פ"ג מ"ד והמהלך בדרך יחידי ומפנה לכו לבטלה הר"ז מתחייב בנפשו, וכמה פעמים איתא בזה"ק שבדרך צריך לעסוק בתורה, אך י"ל ג"כ שזהו בנגלה דתורה, כי למיגרס צ"ל בדרך וכמו שאמרז"ל בתענית דט"ז, אך בכמה מקומות בזה"ק מה שעסקו בתורה בדרך ה"י זה בנסתר דתורה, ואלי יל"פ מה שאמרז' בתענית שם הא למיגרס הוא לעיוני, למיגרס הוא בפשטן של דברים היינו בנגלה, זה אסור בדרך, ולעיוני היינו בנסתר דתורה שהוא גנוז בהנגלה וצריך לעיין ולמצוא אותה, זה צ"ל בדרך, וד"ל).

פתח ואמר מזמור לאסף אך טוב לישראל כו', מה שפתח ודרש בזה הפסוק דוקא, מלבד הפירוש דלעיל שזה רומז על בחינתו הוא, י"ל עוד, שפתח ודרש בו לכבודם של ר"ח ור"י, שבפסוק זה נרמז בחינתם הם, והיינו טוב הוא יסוד כמ"ש אמרו צדיק כי טוב, והוא בחינתו דר' חייא יסוד, אלקים קאי על מל' הנבנית מהגבורות, והוא בחינתו דר' יוסי מל', יוסי גי' אלקים, וסיים בטוב אך טוב לישראל כו', לנגד מעלתו דר' חייא יסוד בחי' טוב (ומספר חיי"א הוא ב"י טו"ב, היינו שבו הוא טוב בחי' יסוד), שהוא גדול מר' יוסי מל', בגין לאדבקא ב"י היינו, שצריך לידבק ביסוד הנק' טוב, ועיין במא"א מע' דבק נק' הזיווג דבק טוב געשה ע"י היסוד הנק' טוב, ובהאי אתדבקו ישראל ברזא עלאה כרזא דמהימנותא

למהוי כלא חד, היינו שע"י יסוד בחי' טוב, מתדבקים ברזא עלאה הוא ביסוד הבינה הנקראת עליין, וברזא דמהימנותא הוא ביסוד המל' הנקראת אמנה, כי יסוד הוא המחבר התרין עלמין דבינה ומל' כמ"ש ביוסף בחי' יסוד עד תאוות גבעות עולם, וכמ"ש לקמן דרמ"ז ע"ב ובפ' וארא דכ"ב ע"א ע"ש, ונרמזו כל זה בפסוק, א"ך גי' אה"י, היינו בינה, טו"ב הוא יסוד, אלקים הוא מל' ומלת טוב הוא בין שניהם כי יסוד הוא המחברם, למהוי כלא חד שמתתברים כל הבחי' בינה יסוד ומל' יחד אמר ר"י כו' והא קב"ה שדרך לגבן, קב"ה הוא ת"ת הוא שלח את הב"נ שהוא בחי' גו"ה לגבן היינו לר"ח ולר"י שהם בחי' יסוד ומל' אמר ר' יוסי בחי' מל', בגין דטוב בחי' יסוד הוא לישראל, ישראל אית לון וזולקא בעלמא דין דמל', ובעלמא דאתי בינה, למחמי כו' בשב' ה' ציון ציון הוא בחי' יסוד כמ"ש יברכך ה' מציון וכידוע, ולפי זה ר' יוסי דיבר ג"כ במעלת ר' חייא, (ור' חייא לא אמר כלום, בזה הפסוק, כי לא שייך שישבח את עצמו וכמ"ש יהללך כו' ולא פ"ך), וההפך בין מה שאמר הב"נ על טוב לישראל שבהאי אתדבקו ברזא עלאה ברזא דמהימנותא, שקאי על בינה ומל', ובין מה שאמר ר' יוסי בעלמא דין יבעלמא דאתי שקאי על מל' ובינה, הוא כי הב"נ הקדים רזא עלאה בינה, ואח"כ רזא דמהימנותא מל', והוא בסדר המשכה מלמעלה למטה, ור' יוסי הקדים עלמא דין מל' ואח"כ עלמא דאתי בינה, והוא מלמטה למעלה, כי הב"נ הוא מבחי' גו"ה הקודמין ליסוד, וגו"ה הם נמשכים מבינה כנ"ל, לכן הקדים רזא עלאה בינה, ור' יוסי הוא מל' שאחר יסוד, ובחינתו הוא עלמא דין דמל', לכן הקדים עלמא דין דמל' (ואם יתפרש שהתריין רזין הם לאה ורחל (כי לאה היא בחי' מל', דתבונה) התריין ההי"ן שבשם, והם הם התריין עלמין, ועיין לעיל בפ' ויצא דקנ"ג ע"ב ודקנ"ד ע"ב ודקנ"ה רע"ב, הנה ב' הדעות דהב"נ ור"י אמת הם, כי הרי לאה היא הבכורה והעליונה, ורחל הצעירה והתחתונה, לכן הקדים הב"נ רזא עלאה ואח"כ רזא דמהימנותא, אך לפעמים רחל היא הבכירה והעיקרית ולאה הצעירה, ועיין בל"ת להאריז"ל פ' וירא בדרוש דעמון ומזבא, ובמא"א מע' בכירה וצעירה, לכן הקדים ר' יוסי עלמא דין ואח"כ עלמא דאתי, וכמו שבכמה מקומות קדים רחל ללאה, וכמוכן.

י י ג ש *

דף רה, ב. ר' יצחק ור' יהודה הוו יתבי ליליא חד ולעאן באורייתא, אמר רבי יצחק לרבי יהודה הא תנינן דכד ברא קוב"ה עלמא עבד עלמא תתאה כגוונא דעלמא עילאה וכלא דא לקבל דא וכו' מ"ט עשיתי ארץ בגין דאדם עלי' בראתי דאיהו קיומא דעלמא למהוי כלא בשלימו חד:

הקדים ר' יצחק לומר קודם ר' יהודה, כי ר' יצחק הוא גבורה ור' יהודה הוא חסד כמ"ש בקול ברמה בריש ביאור האד"ר, ועיין בנצוצי אורות שם, הנה

לילה חשך הוא בחי' גבורה בחינתו דר' יצחק, ועיקר לעיל דקמ"ב רע"א ולחשך קרא לילה דא יצחק כו'. הנה לעו בתורה בלילה לכן הקדים ר' יצחק לדרוש, כי אליו שייך ביחוד מדת לילה, ודרשתו הוא שעבד הקב"ה עלמא תתאה כגוונא דעלמא עלאה כו', עלמא תתאה הוא מל' ה' אחרונה שבשם, ועלמא עלאה הוא בינה ה' ראשונה שבשם, ושניהם הם בחי' גבורות, ועלמא תתאה מל' הוא כגוונא דעלמא עלאה בינה, הוא כי מדת הגבורה דז"א נמשך מבינה כמ"ש אני בינה לי גבורה, ומשפיע למל', א"כ ע"י מדת הגבורה בחינתו דר' יצחק נעשה עלמא תתאה דמל' כגוונא דעלמא עלאה דבינה, ועיקר בוהר ח"ג דס"ה ע"א ובמא"א מע' אלקים ישנו בג' מקומות כו' ע"ש. לכן אמר זה ר' יצחק דוקא, כי ע"י בחינתו דר' יצחק גבורה דז"א נעשה זה שעלמא תתאה מל' הוא כגוונא דעלמא עלאה בינה, ויתפרש קב"ה על מדת הגבורה דז"א שהוא ברא עלמא תתאה מל' כמ"ש אף ידי יסדה ארץ נטשה שמאלו וברא ארץ שהוא מה שגבורה דרועא שמאלא מייסד ארץ דמל', ואיהו יקר' לעילא ותתא, היינו יקר' דקב"ה מדת הגבורה דז"א, הוא לעילא בעלמא עלאה דבינה ולתתא בעלמא תתאה דמל', כי בבינה הוא שם אהי' ובמל' הוא שם אד' ובגבורה הוא שם אלקים, שהוא מספר אהי' אד' יחדו, והו' יקר' לעילא הוא שם אהי' דבינה שישנו באלקים דגבורה, ויקר' לתתא הוא שם אד' דמל' שישנו באלקים דגבורה, והגבורות הם יקר' של הקב"ה כי ע"י הגבורות מתגדל שמו של הקב"ה כדאיתא במד"ר ר"פ קדושים, ע"ש. ור' יהודה שהוא בחינת חסדים אמר לר' יצחק הכי הוא דא, דהיינו הן אמת וודאי שעלמא תתאה מל' נבנית מהגבורות, כגוונא דעלמא עלאה בינה, באמצעות מדת הגבורה דז"א, אבל זברא אדם על כלא, הוא שהאדם ע"י עבודתו ימשיך חסדים בארץ דמל' להמתיק את גבורותיו, ואמר מ"ש עשיתי ארץ בגין דאדם עלי' בראתי, היינו מ"ש אנכי עשיתי ארץ דמל' מגבורות הוא מפני שאדם עלי' בראתי שהזכרא ימתיק אותה בחסדיו, ואם לא יש אדם להמתיק אותה בחסדיו, אז לא היה עושה ארץ דמל' מגבורות, ופירוש למהוי כלא בשלימו חו, הוא כי האדם בעבודתו ממשיך חסדים אל הגבורות דמל', ונעשה התחברות חו"ג יחדו, ודבר זה הוא שלימות וכמו שיעקב ת"ת שהוא התחברות חו"ג הוא גבר שלים.

דף רן, א. רוח איהו קיומא דשלטא על נפש ואיהו דרגא עלאה
עלה לקיומא עלה בכלא בדקא חו', נשמה איהו קיומא עלאה על כלא
ושלטא על כלא דרגא קדישא עילאה כו' :

רוח הוא מבחי' ז"א בכלל, איהו קיומא דשלטא על נפש, הוא הסוף דז"א דהיינו יסוד סיומא דגופא, והוא שלטא על נפש דמל' כמ"ש ויוסף יסוד הוא השליט על הארץ דמל', ואיהו דרגא עלאה עלה ת"ת האמצעי דז"א, לקיומא עלה בכלא, הוא דעת דז"א וראשית דז"א, כי מל' נפש היא משרשת בדת' דז"א כמ"ש בע"ח שער הירח פ"א ובסוף הפרק כמדומה ע"ש. נשמה היא מבחי' בינה, והג' לשונות י"ל לנגד נה"י דבינה, קיומא עלאה יסוד דבינה (והוא קיומא עלאה, משא"כ ברוח נקט קיומא בלא תיבת עלאה, כי זהו יסוד ז"א כנ"ל). ושלטא על כלא הוד (כי שליטה שהוא ממשלה הוא בחי' גבורות, והיינו הוד קו השמאל). דרגא קדישא עלאה על כלהו נצח, גם י"ל לנגד הג' בחי' שבבינה, תבונה מקום החתך,

אימא עלאה. גם י"ל לנגד הג' שמות אהי' במלואן, קס"א קנ"א קמ"ג (כי נשמ"ה מספרה המלואין דג' שמות הללו, ק"מ ק"ל קכ"ב עם הג' מלילים). גם י"ל ע"ד כמו סוכה שהיא בחי' בינה, מקיפים דאימא, יש ג"פ בסכת, שנים חסרים וא' מלא, השנים החסרים הוא סוכה למל' לבדה וסוכה לז"א לבדו, והמלאה הוא לזו"ן יחד כמ"ש בפע"ח שער חה"ס פ"ד ע"ש. והנה נפש ורוח הוא מל' וז"א, ונשמה הוא בינה, זהו הג' לשונות, קיומא עלאה על כלא הוא על מל' נפש (כמו בסכת תשבו), ושלטא על כלא הוא על ז"א רוח (כמו ישבו בסכת), דרגא קדישא עלאה על כלהו, הוא על נפש ורוח מל' וז"א גם יחד (כמו בסכות הושבתי), ולכן כאן נקט כלהו, ולא כלא, כי זהו על זו"ן יחד. גם י"ל לנגד הצ' ל' מ' דצלם, קיומא הצ' שמנה"י דתבונה, ושלטא ה' שמחג"ת דתבונה, דרגא קדישא עלאה המ' דצלם שמכחב"ד דתבונה, עיין בע"ח שער דרושי הצלם דרוש ה' ו' כמדומה (כי אין הספר תח"י כעת), גם י"ל קיומא עלאה הוא הצ' דצלם, שבחב"ד דז"א, מנה"י דבינה ושלטא על כלא, הכתר דז"א שמת"ת דתבונה (ונקט ושלטא בו' החיבור אל הקודם, כי הכתר שמת"ת דבוק בנה"י כמש"ש), דרגא קדישא עלאה המקיפים דמ"ל דצלם.

שם. ודא איהו רוח דשריא בין אשא ומיא ומהכא אתזן האי נפש. רוח קיימא בקיומא דדרגא אוחרא עלאה דאקרי נשמה דהא מתמן נפקי נפש ורוח. מתמן אתזן רוח וכד נטיל רוח כדון נטלא נפש וכלא חד ואתקריבו דא בדא נפש אתקריב ברוח ורוח אתקריב בנשמה וכלא חד. ת"ח ויגש וכו' :

הקדים נפש מל' לרוח ז"א ת"ת, כי בת תחלה סימן יפה לבנים, ובנשמה בינה שהוא ה' ראשונה שבשם קדים ד' דציוור הה' הרמוז על מל' לז' דציוור הה' הרמוז על ז"א, גם מל' היא ה' אחרונה המתדמית לה' ראשונה בינה, וכמ"ש כאמא כבתה, משא"כ ו' ז"א, אינו דומה לה', גם בינה ומל' שניהם משתווין שהן נוקבין, משא"כ ז"א הוא דכורא. לכן מכל הלין טעמי נקט מתחלה נפש ואח"כ רוח* אך כשנולדו זו"ן מבינה הנה ההמשכות אח"כ מבינה להם, מתחלה נמשך מבינה נשמה המזון לרוח ז"א ואח"כ לנפש מל', והוא ממה שנקט אח"כ מתמן אתזן רוח וכד נטל רוח כדון נטלא נפשא, וכ"ז הוא בסדר דמלמעלה למטה מתחלה נשמה ואח"כ רוח ואח"כ נפש, בינה ז"א מל', וכלא חד שהכל אחד, אותיות הו"ה שבשם, אח"כ נקט ואתקריבו דא בדא נפש אתקריב ברוח ורוח אתקריב בנשמה הוא מלמטה למעלה, וכלא חד, שהכל אחד, אותיות הו"ה שבשם, שנקרא הה' מלמטה למעלה למפרע, כמו מלמעלה למטה בסדר ישר, וע"ז, היינו על מה שנפש אתקריב ברוח ורוח אתקריב בנשמה. אמר ת"ח ויגש אליו יהודה כו' כי כמוך כפרעה, היינו יהודה הוא מל' נפש, יוסף ר"פ הוי' הוא ז"א רוח, (ואם כי רוח ביחוד הוא ת"ת דשריא בין אשא ומיא גבורה וחסד כמו שאמר מקודם, אך גוף וברית כחד חשבינן), אתקריב יהודה ליוסף הוא נפש אתקריב נפש ברוח, ואח"כ כמוך כפרעה, הוא מה שאתקריב רוח יוסף שעליו קאי כמוך, בנשמה בינה

* בכת"י חסרה תיבת רוח, וכנראה כן צ"ל.

הנקראת פרעה, עיין בע"ח שער הארת המחזין פ"ז בענין והחמישית לפרעה, ובמאורא מע' פרעה גם הבינה נק' פרעה כו' ע"ש.

דף רח, א. צדקתו עומדת לעד דא כנ"י דבנין כך איהי קיימא ברזא דשלם בקיומא שלים :

היינו כשיסוד הנק' שלום משפיע לה איהי קיימא ברזא דשלם. וכמ"ש ונתתי שלום בארץ. שלום יסוד ארץ מל'. ויסוד נקרא רזא כידוע. והיינו כשאין יסוד משפיע ומזין לה. אז נקראת ריב ה'. ריב הוא היפך דשלום, כי אימתי יש מריבה ותגרא הוא כשאין מזון ושפע, משא"כ כשיש מזון ושפע אז יש שלום היפך דריב, וכמ"ש השם גבולך שלום חלב חטים ישיביעך, ועיין במס' ב"מ דנ"ט, וי"ל רזא דשלם. הוא מה שאז נעשה שלום גם בהד' ראשים שעליהם כתיב ומשם יפרד, הנה גם בהם נעשה שלום, ועיין בלקריה בהביאר דוספרתם בענין מוצא הה' גיכ"ק העושה שלום בהד' מוצאות ע"ש, וע"ד ורב שלום שמבחי' ורב רבוי ופירוד נעשה שלום, ועיין בלקו"ת בד"ה וכל בניך ובהביאר ע"ש, והיינו מן ור"ב נעשה דז"א, ששניהם מספרם שוה, אח"כ נקט בקיומא שלים הוא מה שהיא עולה ועומדת לנגד ת"ת (בחי' צלע הרמזו בר"ת צדקתו עומדת לעד, ככתוב בנצוצי אורות כאן). ועיין בע"ח שער תיקון הנוקבא פ"ד בבחי' ג', אז יל"פ ברזא דשלם, הוא כמו ה' בצורת ד', כשמקבלת מיסוד, בקיומא שלים כמו ה' בצורת ד"ו, ועיין בפע"ח בכוונת ההגדה בדיה השתא הכא. וי"ל עוד מה שהיא קיימא ברזא דשלם הוא כמ"ש והי' מעשה הצדקה שלום, בקיומא שלים הוא כמו ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם, ועיין באגה"ק פ"ב ע"פ זה.

דף רח, ב. היושבי בשמים דכל תוקפהא וחילאה וקיומהא איהו בשמים :

הג' לשונות י"ל לנגד הג' בחי' שבמל' קטנה נערה בוגרת. גם יל"פ לנגד מה שהמל' מורשת בקו האמצעי דז"א יסוד ת"ת ודעת. עיין בשער הירח פ"א ובסוף הפרק שם, והוא הג' אלפי"ן שבשם מ"ה דז"א כמ"ש בשער לאה ורחל פ"ז שהם בדעת ת"ת יסוד, והם מספר של"ג, הוא מה שהתהוות הארץ מל' הוא משלג שתחת כסה"כ, ועיין ברמ"ז פרשה זו דר"ה ע"ב, ע"ש.

שם. ר' יוסי פתח קרא באל"י דכתיב :

מקודם לזה איתמר שדרש ר' חייא בהפסוק ולא יסל יוסף להתאפק כו'. ובתוך דבריו על הפסוק פזר כו' דרש ר' אלעזר ולא איתמר ב"י פתח רק אמר, ואח"כ פתח ר' ייסא, ואח"כ פתח ר' חזקי', ואח"כ פתח ר' יוסי, והיינו יוסף הוא בחי' יסוד, ור' חייא הוא ג"כ בחי' יסוד כמ"ש בנצצי אורות בריש האד"ר, לכן יתכן שהוא פתח תחלה, ובתוך דבריו אמר ר' אלעזר בחי' חכמה כי יסוד אבא מלוכב ביסוד ז"א, גם יסוד ז"א שייך לחכמה, עיין בע"ח שער הגסירה פ"ח, ואח"כ פתח ר' ייסא בחי' הוד (והוא דרש לענין הנקמה מעכ"רם, כי הוד הוא בקו השמאל, שמוכן שנקמה הוא מקו השמאל), ואח"כ פתח ר' חזקי' בחי' נצח (והוא דרש על

היושב בשמים, תוקפהא חילאה וקימהא. הו"ע נצח שפירדשו תוקף וקיום, כי כ"מ שנאמר נצח אין לו הפסק, ושמים שהוא מעלה יתכן לומר ג"כ על נצח, כי נצח הוא מעלה בסדר הו"ק ואיהו בנצח). ונראה הם משפיעים ליסוד, זהו שדרשו ר' חזקי' ור' ייסא בחי' נוריה, ועיין לעיל ד"א ע"ב בפי' הנצנים כו' שמתחלה אטמרו גו נביאי קשוט, היינו בנוריה, ואח"כ ביוסף יסוד, ואח"כ פתח ר' יוסי בחי' מל', כי מיסוד נמשך הרוחא למל', ועיין לעיל ד"ו ע"ב בפי' שלום לקרוב שקאי על הרוחא שנמשך מיסוד למל', כמ"ש במק"מ שם. וזהו שדרש באל' כי אל' הוא מבחי' הרוחא כמ"ש במאירא מע' אלי' ע"ש, ובתוך דבריו דרש ר' חייא כי אלי' שהוא בחי' הרוחא נמשך מיסוד, והיינו כמו נראו בארץ דמל' בדף א' ע"ב שם, והרי הכל על הסדר הנכון.

דף רט, ב. ויבך עליהם עליהם ודאי, על כלם בכח על בי מקדשא
דאתחריב תרין זמנין ועל אחוי עשרת השבטים דאתגלו בגלותא
ואתבדרין ביני עממיא :

לכאורה גם בנימין גלה, וא"כ הם י"א שבטים, י"ל כי הבכ' על גלות בנימין נכלל בהבכיה שבכה על צוארי בנימין, א"כ הבכ' דייבך עליהם הוא רק על י' שבטים (והיינו מה שעלהם כתוב חסר י' לרמוז על גלות י' שבטים). או י"ל לוי אינו נחשב בבנין השבטים, ובמנין הי"ב שבטים נכנסו אפרים ומנשה, ואפרים ומנשה הם בני יוסף ולא אחיו, א"כ מה שבכה על אחיו שבטים הוא רק על י', ואמר דאיהו בכח דנצנצה ב' רוחא קדישא ואינן לא בכו דלא שרא עליהו רוח קודשא, א"כ בנימין שבכה נצנצה בו ג"כ רוח"ק (ובפרש"י בחומש שבכית בנימין ה' על משכן שילה שבחלקו של יוסף שעתידי ליפול, והוא מגמרא דמגילה פ"ק). אך ביוסף ה' ב' בכיות, א' על חורבן ב' בהמ"ק, ב' על גלות ישראל, ובבנימין ה' רק בכ' א' על חורבן משכן שילה, ולא על גלות ישראל, כי בחורבן משכן שילה לא גלו ישראל. אולי יל"פ רוחא קדישא הוא הרוחא דשביק אבא הנק' קדש, בגוה דאימא בביאה ראשונה, ונק' רוחא דהיינו אויר, כי שרש הרוחא הזה הוא מאוירא כמ"ש בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרש י', ובפע"ח בשער ק"ש שעמה"ט ע"ש. והרוחא הזה נמשך בדעת דו"א הסוגר יסוד אימא, והוא הב' עטרין דדעת, ומדעת נמשך ליסוד ז"א (כי יסוד נמשך מדעת כמא' אין קישוי אלא לדעת, ועיין בפע"ח שער הלולב פ"ג ובדרוש להר"י מערבי ז"ל ויע"א שם, ויסוד נותן החצי מהרוח הזה בביאה ראשונה שלו בגוה דמל', היינו הרוח דעטרא דגבורה, ומ"מ נשאר גם הוא העטרא דגבורה ביסוד, כי זכר דעתו שלם שיש בו עטרא דגבורה ג"כ כידוע), והרוחא שנמשך בגוה דמל' הוא הוא בחינת בנימין, נפשה דרחל, כידוע, זהו שביוסף יסוד דכורא דו"א נצנצה ב' רוחא קדישא, ובכח ב' בכיות, א' על חורבן בהמ"ק, הוא מעטרא דגבורה שברוה"ק, ב' על גלות ישראל הוא מעטרא דחסד שברוה"ק, כי מובן שהבתים בערך ישראל הם כמו גבורה לגבי חסד (וכמו מל' שבה הוא העטרא דגבורה היא בחי' בית לגבי ז"א שהוא בחי' אדם כמ"ש כתפארת אדם לשבת בית), ובנימין שהוא הוא גופא בחי' הרוחא בחי' עטרא דגבורה בלבד, בכח רק בכ' א' על חורבן משכן שילה, ולא שייך לומר שיבכה על גלות ישראל שהבכ' הזאת הוא מעטרא דחסד

הרוחא כי בחי' זו אין בו, ול"ש לומר שנצנצה בו רוח"ק במה שבכה על חורבן משכן שילה, כי הרי כל מהותו דבנימין הוא הוא בחי' עטרא דגבורה דרוה"ק, א"כ מה שייך לומר נצנצה כו' הרי הוא גופא הוא בחי' רוח"ק, וכמובן, והיינו דקדוק הלשון נצנצה שהוא מלשון הנצו הרמונים, דהיינו פריחה וניצה אך נצנץ הוא ב"פ נץ, היינו ב' עטריין חו"ג והיינו כמו הנצנים, שהוא בחי' הרוחא בדף א' ע"ב הנ"ל במק"מ שם. ועיין בפ' ויחי דרל"ח מפרש נצה על יסוד, ובפ' בלק דקפ"ט ע"ב מפרש נצה על מל', והובא בקה"י מע' נצה, והיינו נצה יסוד הוא עטרא דחסד, השייך רק לדכורא, ונצה דמל' הוא הרוחא דעטרא דגבורה, א"כ ב"פ נץ, נצנצה, הוא הרוחא דהב' עטריין, ואמר נצנצה ב', כי דוקא היינו שהי' זה בבחי' פנימיות ב', ואינון (היינו הי' אחים) לא בכו דלא שרא עליהו רוח קודשא, היינו אפילו הרוח קודשא דעטרא דגבורה, שזה הי' בבנימין שלכן בכה הוא, הגה הי' אחים הם למטה מבחי' זו, לכן גם בחי' זו דרוח קודשא לא שרא עליהו, ונקט שרא עליהו, ולא נצנצה בהם, היינו שאפילו בבחי' מקיף לא הי' עליהם, וביוסף הי' אפילו בבחי' פנימי ג"כ, וי"ל עוד מה שנקט שרא עליהו, הוא כי הם היו עשרה, ועל עשרה הרי שורה אור השכינה שבבחי' בלי גבול ותכלית בבחי' מקיף וכמ"ש באגה"ק פכ"ג בד"ה בגזירת עירין כו' ע"ש הגה לא שרא עליהו, והוא מפני שחטאו במכירת יוסף, וגרמו שנסתלקה שכינה מיעקב אביהם כמ"ש ותחי רוח יעקב אביהם שנסתלקה ממנו כשמכרו את יוסף. ועיין בתרגום יונתן ובפרש"י שם, לכן מדה כנגד מדה לא שרא עליהו רוח קודשא אפילו כשנתועדו מיוסף, ואם גירסתינו מדוייקת הוא, הגה שנוי הלשון מה שביוסף נקט רוחא קדישא, ובהם נקט רוח קודשא.

שם. בצפרא לאחדא בימינא דקב"ה, במנחה לאחדא בשמאלא :

כי תפלת הבקר אברהם תיקנה, שהוא בחי' ימין חסד, ותפלת המנחה יצחק תיקנה שהוא בחי' שמאל גבורה, והו' מה שפתח בפסוק נכספה כו', נכספה כו' הוא תפלת הבקר בחי' ימין חסדים, והו' נכספה, בחי' כסף אהבה ימין, לבי ובשרי ירננו הוא תפלת המנחה שהיא בחי' שמאל גבורות, והו' ירננו שרנה הוא בחי' גבורות, עבודת הלזים שהיו מרננים, ובנכספה חסדים כתיב נפשי, שהוא הנשמה האור, ובירננו גבורות כתיב לבי ובשרי שהוא הגוף הכלי, כי הנשמה האור הוא מבחי' חסדים, והגוף הכלי הוא מבחי' גבורות, וכמ"ש אהללה ה' בחיי אומרה לאלקי בעודי. עיין בתניא ח"ב פ"ו ובפ"ד סמוך לסופה, ותפלה הוא במל' שהיא המתפללת וכדלקמן שהוא קלא דלא אשתמע. הגה תפלת הבקר שהוא בימין חסדים החסדים נמשכו לה מת"ת נר"ה זהו לחצרות ה', חצרות נר"ה הוי' ת"ת (והקדים חצרות נר"ה להוי' ת"ת כי מתחלה נמשכו החסדים דנר"ה ואח"כ חסד דת"ת, עיין במ"ח מס' קטנות רחל פ"ב משנה ג' ד' ה' ע"ש), וי"ל נכספה לחסדי נר"ה וגם כלתה לחסד דת"ת, ותפלת המנחה שהוא בשמאל גבורות, הגבורות נמשכו לה מיסוד ז"א והו' ירננו אל אל חי, אל חי הוא בחי' יסוד אבר חי כסף חי, א"ל א"ל חי הוא מספר יסוד (ומ"ש אל הוא אל דאלקים בחי' גבורות, ועיין באד"ר דקל"ב ע"א אל דאיהו גבור).

דף רי, א. וקולה לא ישמע דא היא צלותא דקב"ה קביל כד
אתעביד גו רעותא וכוונה ותקונא כדקא יאות וליחדא יחודי' דמרי' :

הג' לשונות רעותא, כוונה, תקונא, הוא כי תפלה הוא במל', הנה רעותא,
רצון, הוא כתר מל', וכוונה שהוא בשכל ומוחין הוא המוחין דמל' חו"ב, ותקונא
הוא בהמדות דמל' שמדעתה עד הודה, וליחדא יחודא דמרי', הוא ברחם המל'
ששם הוא היחוד וכמובן.

שם. אבל קל בלא ו' דא היא צלותא דלתתא דאיהי אזלא
לאסתלקא בוא"ו ולאסתחברא בי' :

לאסתלקא הוא בבחינת גבורות, בבחי' שמאלו תחת לראשי, ולאסתחברא
הוא בחסדים (שהם המחברים כמו שטבע המים לחבר משא"כ אש עולה למעלה
היינו לאסתלקא).

שם. קול ברמה נשמע. ברמה מאי ברמה דא הוא עלמא עלאה
עלמא דאתי :

עלמא עלאה בינה. עלמא דאתי תבונה. והוא כמו לעתיד לבוא ועולם הבא
בע"ח שער הזיווגים סוף פ"ה והיינו מה שאמר לקמן והקל נשמע לעילא לעילא
הב"פ לעילא הוא לנגד תבונה ובינה.

שם. ת"ח וכו' ביתא דאתפרעו ואתגליין מני' כל נהורין וכל
בוצינין כל מה דהוה סתים :

כל נהורין חסדים, כל בוצינין גבורות. והיינו הב' עטרין דחו"ג, כל מה
דהוה סתים הוא המוחין חו"ב שהם נסתרות וסתימין.

דף ריא, א. ד"א שיתין הוו וכלא רזא חדא :
עיי' בפ' שמות ד"ט סוע"ב בענין ששים ושש.

ויחי

דף רטז, ב. בענונין ותפנוקין והנאות וכסופין הה"ד ויחי יעקב :

עיין לעיל דק"פ ע"א ומה שנרשם בס"ד שם.

דף ריח, א. עאלו ר' יצחק ור' יהודה קטיר מלאך המות לבר
אשנח ר"ש וחמא דעד כען לא מטא עדנא דהא עד תמניא שעתא דיומא
הזה ומנא אותבי' קמי ר"ש והזה לעי לי' באורייתא :

בכל שעה מאיר צירוף א' משם הוי' כמ"ש בתניא פמ"א ע"ש. א"כ בח'
שעות הוא ח"פ הוי', והוא מספר יצח"ק במכוון. זה שעד תמניא שעתא דיומא
הזה זמנא. והוא בשעות ולא בימים (דהיינו ח' ימים). כי שעה הוא במלכות
הנבנית מהגבורות, כי בשעה יש תתר"ף חלקים מספר ה"פ גבור"ה, והוא בחינתו
דר' יצחק שהוא בחי' גבורות. כשמו יצחק, וכמ"ש לקמן בח"ג בריש האד"ר בנצוצי
אורות שם (משא"כ יום הוא בז"א חסדים, כי יום ע"ה הוא מספר אל הוי' בחי'
חסדים), ומה שיצחק הוא ח"פ הוי' הוא ג' מוחין דקטנות, שהם בחי' גבורות, וה"ג
דגדלות, כמ"ש בע"ח שער מוחין דקטנות פ"ג ע"ש. זהו שמלאך המות ר"ל,
שאחיותו ויניקתו הוא מבחי' גבורות ודינים (כי השרש דמה"מ הוא מתהו שנשבר
ומת, זהו שהוא מלא עינים, תהו נמשך מבחי' עינים כמ"ש בע"ח שער דרושי
נקודות פ"א ע"ש, מלאך המו"ת גי' ק"ב מ"ת, היינו שאחזו ק"ב מיתה ר"ל,
והוא תהו ק"ב חרובין, מספר בל"ע, ועיין בע"ח שער אנ"ך פ"ג, ומה שתיבת
מלאך גי' הוי' אד', מה זה שייך לענין מיתה ר"ל, הוא עדמ"ש ולהוי' אד' למות
תוצאות, תוצאות הוא תתק"ג מיני מיתות ר"ל כדרז"ל, והם יוצאים מהוי' אד'
מלאים, הוי' בד' מלאוי הוא רל"ב, ואד' במלואו הוא תרע"א, ביחד הוא מספר
תוצאות, האותיות צ"א שבאמצע התיבה הוא מספר הוי' אד' פשוט, ונתוסף מן
הצדדין ת"ו בכל צד הוא ההשלמה להוי' אד' מלאים, ואותיות ת"ו רומזים על
מיתה ר"ל, וכמ"ש והתוית תו על מצחות האנשים, ועיין בשבת דג"ה (גם במות
יש אותיות ת"ו, ועיקר ענין המיתה ר"ל הוא מצד אותיות ו"ת דמות, כי הנה
הג' אותיות דמו"ת הם בבי"ע, מ' בכריאה ו' ביצירה ת' בעשי' כמ"ש במא"א
מע' מות ע"ש, והנה בבי"ע מתלבשין בינה ז"א ומל', והמיתה ושכירה בתהו,
הי' בז"א ומל', ולא בבינה (כי רק ביטול אחריים הי' בחז"ב, שהאחריים ע"ש
בינה נחשבין, ואל תקשי מה ששכירה הי' בנקודת ציר"י, שנקודת ציר"י הוא
בבינה, הוא מצד התלבשות יסוד אימא בדעת והתרין יודי"ן דנקודת ציר"י
ירמוז על הב' עטרין דחור"ג שבדעת, שבדעת המלך בל"ע הי' שכירה, והוא נפל
לבריאה, ועכ"ז בהשם דאנא בכח כו' מה שרומז על שכירה ומיתה ר"ל הוא
אבגית"ץ שמתחיל מהמלך דחסד, כמ"ש בע"ח שער שבה"כ פ"ב, והוא שייך
ליצירה ולא לבריאה, וכמובן, ואגב נעיר על אבגית"ץ, שבהשם הוא צ' פשוטה
(אם שהצ' הוא מתיבת צרורה שהוא צ' כפופה, אך בהשם הוא צ' פשוטה),
שמספרה ט' מאות, א"כ אבגית"ץ מספרו אלף ש' י"ו, והיינו הו"פ אדם דתהו

שמספרם שט"ו, ותהו ה' בסוד הגבורות והדינן שהוא אחוריים דאלקים דההי"ן שעולה מספר אלף וא', ביחד הוא מספר אלף ש' י"ו במכוון, א"כ עיקר המיתה הוא ביצירה ועשי', ששם הוא אותיות ו"ת (וכן בתיבת תהי' יש אותיות ת"ו מלפניו ומלאחריה, והוא מה שתהו נשבר ומת, ויש ב"פ תהו כפסוק והארץ היתה תהו, א' מפורש, ב' בר"ת והארץ היתה תהו למפרע, א"כ הוא ב"פ ת"ו, וב' ההי"ן, הב' ההי"ן הוא הב' ההי"ן שבשם, ס"ג וב"ן, שזהו ענין תהו, ועיין בע"ח שער דרושי נקודות פ"א, וי"ל עוד מה שאותיות ת"ו רומזים בעיקר על מיתה, הוא כי חיים נמשך מחכ' כמ"ש והחכ' תחי', וכתוב ימותו ולא בחכ', הנה בחכ' הוא שם ע"ב שהד' יחידין כ"א כלול מ' עולה ת', ויש בו עוד ר' אותיות זהו ת"ו, הנה מה שאותיות ת"ו רומזים על מיתה, הוא ע"ד כמו שמצורע שאין בו אור החכמה, הוא גי' ת"ו, ומצורע נחשב כמת ר"ל, ועיין בע"ח שער לאה ורחל פ"ו ע"ש, וכן ע"ם האר"ץ שאין בו תורה שאורייתא מחכמה נפקת, שרשו הוא מן והארץ היתה תהו, ומספרו ת"ו לרמו על העוד אור החכמה, זהו ולא עם הארץ חסיד שאין בו החסד דהדר מקור התיקון וד"ל), והב"פ ת"ו שמימין ומשמאל, בתיבת תוצאות, י"ל הוא ע"ד שמלאך המות מהלך בצדי הרחובות, בצדדין דוקא מימין ומשמאל, כי תהו ה' רק בסוד ב' קרין כמ"ש בתו"א בדי' וישלח יעקב ע"ש, רהיט קמ' ורקיד קמיה, שרצה לאחוז בו להמיתו ולהוציא ממנו חיותו ר"ל, וי"ל רהיט הוא מצד הג' מוחין דקטנות, היינו שרהיט לאחוז ולהוציא הג' מוחין דקטנות, שהם ביסוד ז"א כמ"ש בשער מוחין דקטנות שם, זהו רהיט ריצה הוא ביסוד כמ"ש במא"א מע' רץ ע"ש, ורקיד הוא ברגליים דנו"ה הוא שרקיד לאחוז ולהוציא הה"ג דגדלות, שהה"ג מנצפ"ך בכלל הוא בנ"ה קס"ת (ב"פ מנצפ"ך) הסופר שבמתנים, זהו שרקיד ברגליו, כי יניקת ואחיות מה"מ הוא בנה"י שהם בחי' רגלים, למטה מהחזה, שם הוא אחיותו, וענין מה שהי' לר' יצחק בן ששמו יוסף שעדיין לא זכי באורייתא, הוא כי ר' יצחק הוא מדת הגבורה כנ"ל, ומספרו ד"פ ב"ן (כידוע בענין וארבה את זרעו, יצחק גי' ארבי"ה, והוא הד' בנים, ועיין בפע"ח בכוונת ההגדה), והיה לו בן יוסף, הוא בחינת יסוד, גי' עז"ף מספר שם אלקים עם נקודותיו, והוא מספר ג"פ ב"ן, ועיין בטעמי מצות להרחי' ז"ל זיע"א פ' שמיני במצות בדיקת סימני בהמות וחיות כו' ע"ש, והגבורות יצחק נמשכים ליסוד, כידוע, בענין יצחק קץ חי, צדיק נטיל לשמאלא, זהו שהי' לו בן ששמו יוסף הרמוז על יסוד, וענין מה שביקש מר' יהודה דוקא הג' דברים, הוא כי ר' יהודה הוא בחינת חסד, כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר שם, הנה ר' יצחק גבורה רוצה להתחבר לר' יהודה חסד, כדי שר' יהודה בחסדיו ימתיקנו, וכן ר' יהודה ביקש ממנו שיברר לו דוכתי' בההוא עלמא, שרוצה להתחבר עם ר' יצחק, כי בסט' דקדושה חסד וגבורה מתחברים זה עם זה, וע"ד האמור באברהם ויצחק וילכו שניהם יחדו.

דף ריט, א. תניא אמר ר' יצחק כתיב אם הבנים וגו' אמא ידיעה הבנים מאן אינון, אמר ר"ש הא תנינן תרין בנין אית לקב"ה חד דכר וחד נוקבא, דכר יהבי' ליעקב וכו' בת יהבה לאברהם וכו':

לכאורה הוא פלא, הכי ר' יצחק שידע מי היא האם כמו שאמר אמא ידיעה, דהיינו בינה, לא ידע מי המה הבנים שקאי על זרין, והוצרך לשאול הבנים מאן אינון, גם לאיזה צורך השיב ר"ש בתשובתו שדכר יהבי' ליעקב ובת יהבה לאברהם הלא די הי' בתשובתו תרין בנין כו' חד דכר חד נוקבא, וידוע שהם ת"ת ומל', גם אינו דומה היהבי' ליעקב להיהבה לאברהם, כי בהבן יעקב עצמו הנק' ישראל הוא גופא הבן כמ"ש בני בכורי ישראל, משא"כ בהבת, אין הבת גופא אברהם אלא שהיתה לו בת, הענין הוא כי ר' יצחק הוא מדת הגבורה כשמו יצחק, וכמ"ש בח"ג בריש האד"ר בהגהות נצוצי אורות ע"ש. הנה גבורה הוא ענף הבינה כמ"ש אני בינה לי גבורה, זהו שר' יצחק גבורה יודע מי היא האם דהיינו בינה, שאמר אמא ידיעה, ולדעתו הוא יתכן לומר רק על מדתו מדת הגבורה שהוא בן האם בינה, אבל בפסוק כתיב הבנים לשון רבים, ולכל הפחות הם שנים שמיעוט רבים שנים, ולכן שאל מאן אינון (זה א"א לפרש שהבנים יהא קאי על יצחק בחינתו גופא, ומה שהם לשון רבים, הוא כי על יצחק גופא כתיב וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק, שיצחק"ק הוא מספר ארבי"ה, מספר ד"פ ב"ן, ועיין בפע"ח בכוונת ההגדה בענין הד' בנים. כי הרי זהו בהצטרף הג' חסדים להה"ג, שכ"א מהם הוא שם הוי', והם ח' הויר"ת נעשה ד"פ ב"ן, והיינו בהצטרף בחי' חסדים דאברהם, כמ"ש את זרעו שקאי על זרעו דאברהם, ליצחק גבורות הוא מ"ש אחי"כ ואתן לו את יצחק, אבל בלי חסדים דאברהם, רק הגבורות עצמן בלבד אינו ד"פ ב"ן, והיינו מצד אמו שרה, בינה, מקור הגבורות, הוא רק בן א' בלבד, כמ"ש ולשרה בן, וכאן הרי כתיב אם הבנים, כתיב אם ולא אב, והוא בחי' שרה, ואי"כ הבנים לשון רבים מאן אינון, והשיב לו ר"ש שאינו כן כמו שסבד הוא ר' יצחק, שהבן לבינה הוא רק גבורה בחינתו דר' יצחק, ולכן הוקשה לו הבנים לשון רבים מאן אינון, אלא הא תנינן תרין בנין אית לקב"ה חד דכר וחד נוקבא, התרין בנין הם התרין עטרין חו"ג דדעת, שהו בחינתו דר' שמעון שהוא בחי' דעת, כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר שם, חד דכר הוא עטרא דחסד וחד נוקבא עטרא דגבורה. או יל"פ התרין בנין אית לקב"ה, קב"ה הוא חכ' י' שבשם, והתרין בנין הוא ו"ד דמלוי הי', חד דכר ו' וחד נוקבא ד' (עיין באדר"ו דר"צ ע"ב באגדתא דרב ייבא סבא תנינן כו' ע"ש, דכר יהבי' ליעקב ת"ת, שהוא הוא גופא הבן, והביא ראיה מ"ש בני בכורי ישראל, ישראל הוא יעקב הנקרא ישראל ונקרא בני דהיינו בן, אך מפסוק זה בלבד אינו מספיק, כי בני בכורי ישראל קאי על דעת, שהוא ברא בוכרא, הנוטל פי שנים שיש בו הב' עטרין חו"ג כמ"ש באדר"ו דר"צ א"א ע"ש. ויעקב הוא בחינת ת"ת, לכן הביא עוד פסוק ישראל אשר בך אתפאר, כאן כתיב בני בכורי ישראל, והתם כתיב על ישראל ישראל אשר בך אתפאר הרי כתיב שם אתפאר בחי' ת"ת, והוא כי דעת הוא פנימיות הת"ת, כידוע, והפסוק ישראל אשר כו' אינו מספיק כי שם לא כתיב בן, לכן צריך ב' הפסוקים, הפסוק בני כו' לראיה שנק' בן, והפסוק ישראל אשר כו' לראיה שהוא בחי' ת"ת, בת יהבה לאברהם כו' ובכל שמה, אין הפירוש שלאברהם הי' בת ואברהם הוא האב שלה, ושמה בכל, כי א"כ הול"ל בבכל, אך הפירוש הוא שאברהם גופא נעשה בחי' בת (ע"ד כמו שיעקב גופא הוא בחי' בן), ונקרא בכל, ואל תקשי איך דא זה הרי אברהם הוא דכורא בחי' ז"א, ואיך

הוא נוקבא בחי' בת, הוא ע"ד המבואר בע"ח שער הזיווגים פ"ג בכל העץ, שעץ הוא בחי' ז"א (מספרה כס"ף חסדים דאברהם), והוא נעשה בחי' בכ"ל גי' ב"ן, בחי' בת העלאת מין ע"ש. או י"ל מה שנעשה אברהם בחינת בת הוא ע"י העקדה שכתוב בו עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, ויראה הוא בחינת בת כמ"ש אשה יראת ה', ומחזורתא כפירוש הראשון ע"ד בכל עץ הכתוב בפרשת שילוח הקן. והרי כ"ז הוא לא כמו שסבר ר' יצחק שהבן לאימא הוא מדת הגבורה (ולכן הוקשה לו הבנים לשון רבים מאן אינון) אלא אדרבא הבנים הם יעקב ואברהם ת"ת וחסד, לא יצחק מדת הגבורה, ומהם היא שמחה*, ולכן הוסיף לומר שכן ייחי ליעקב ובת לאברהם, להורות שהבנים הם ת"ת וחסד, לא גבורה כמו שסבר ר' יצחק (ובת תחלה סימן יפה לבן, הוא כמו שבת יהבה לאברהם ה' קודם שכן ייחי ליעקב, והוא מצד תבונה אתיות ב"ת ב"ן ו"ה, שקדם בת לבן, כמו בציור ה' ראשונה שקדם ד' ל', וד"ל, ועיין בפע"ח שער התפילין פט"ו וט"ז).

דף רכ, ב. ואית מינייהו דאחידן בשמא קדישא כגון לולב ואתרוג
הרם וערבה דכלהו אחידן בשמא קדישא לעילא :

לכאורה מהו עוד הפעם דכלהו אחידן בשמא קדישא, הרי כבר אמר מקודם דאחידן בשמא קדישא, גם כאן הוסיף תיבת לעילא, ומקודם לא אמר לעילא, י"ל כי הנה הד' מינים רומזים לד' אותיות שם הוי' ב"ה, הדסים י', ערבות ה' ראשונה, לולב ו', אתרוג ה' אחרונה (ומה שהקדים בכאן לולב ואתרוג להדס וערבה, י"ל מפני שהלולב הוא הגבוה מכלן ואותו מזכירים בהברכה, לכן הקדימו, ומפני שהקדים הלולב צריך למר מיד אחרי האתרוג, כי הלולב והאתרוג הם יסוד ועטרתו שהם מחוברין ואין להפרידן זמ"ז כמ"ש במ"ח ימי מצוה וסוכה פ"ה מ"ב, ובאמת מצינו לפעמים שיסוד ומל' עולים יותר מחג"ת גויה (יסוד ומל' הוא לולב ואתרוג, וחג"ת גויה הם הג' הדסים וב' ערבות), והוא בתהו, שהאורות דיסוד ומל' עלו למקום הדעת, והאורות דחג"ת גויה עלו למקומם בחג"ת, ואורות דגויה עלו לגבורה ואח"כ נצח עלה לחסד והוד נשאר בגבורה, כמ"ש בע"ח שער שבה"כ פ"ג ובמ"ח מס' מיתת המלכים פ"ג ע"ש. ומה גם בנדר"ד לענין הד' מינים הנה ידוע שע"י נענועם ממשיכים אור הדעת כמ"ש במ"ח מס' ימי מצוה וסוכה רפ"ז ע"ש. א"כ צריך להקדים הלולב ואתרוג יסוד ומל' שהם העולים בעיקר לדעת. ודוק בלישנא שבאתרוג נקט ואתרוג בו' המחבר ללולב וכן בערבה נקט וערבה בו' המחבר להדס, משא"כ בהדס לא נקט והדס בו' המחבר לאתרוג, והוא כי הם תרין חלוקות, לולב ואתרוג חלוקה אחת אותיות ו"ה שבשם לולב הדכורא ז"א, אתרוג נוקבתו מל', והדס וערבה חלוקה אחת אותיות ו"ה שבשם, הדס הדכורא חכמה, ערבה הנוקבא בינה (כי ערבה הוא ערבי נחל דבינה), וא"כ הקדמת לולב ואתרוג להדס וערבה היא כמו והיה ו"ה קודמין ל"ה והי' הוא לשון שמחה כדרז"ל כי נטילת הלולב ומיניו הוא שמחה כמ"ש ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כו' ושמחתם כו', וביום א' דסוכות מפטירין בזכרי' ס"ד שכתוב שם הוי' למלך כו' ו"ה קודמין ל"ה, וכמובן). והוי' הזה הוא הוי' *

(*) בכתיי מתוח קו למטה תחת התיבות ומהם היא שמחה.

דב"ן כמ"ש במ"ח שם רפ"ד ע"ש. הנה הוי' דב"ן הוא הוי' כפולה, זהו מה שכפל בכאן בשמא קדישא. פעם הא' הוא בהוי' הפשוט, ופעם הב' הוא בהוי' דהמלוי, ומפני שהמלוי גבוה מהפשוט כמ"ש בע"ח שער אנ"ך פ"ג (כי הפשוט הוא בגילוי, והמלוי הוא בהעלם, וכל העלם גבוה מגילוי, כמו מעלת עלמא דאתכסיא על עלמא דאתגליא), לכן בפעם הב' אמר לעילא. וי"ל עוד כי הנה בהלולב ומיניו שממשיכים על ידם שם הוי' הנה יש בזה ב' בחי' א' נענוע הלולב ומיניו שעייז ממשיכים אור פנימי, ב' מה שמקיפין בהם את התיבה שעייז ממשיכין אור מקיף כמ"ש בפע"ח שער הלולב ובמ"ח שם פ"ז מ"ג ע"ש, זהו הכפל בשמא קדישא. הפעם הא' הוא המשכת אור פנימי, והפעם הב' הוא המשכת אור מקיף, ובפעם הב' אמר לעילא, כי המקיף הוא גדול מהפנימי, גם עצם ענין מקיף הוא לעילא (ועולה בקנה א') עם הנ"ל שהוא גילוי והעלם, כי העלם הוא בחינת מקיף כמ"ש באגה"ק פ"ג בדיה מה רב טובך כו' ע"ש).

וי"ל עוד שהלולב ומיניו שאחידין בשם הוי' הוא הן בשם הוי' דלתתא והן בשם הוי' דלעילא, זהו שכפל לומר ב"פ בשמא קדישא, הא' בשם הוי' דלתתא והב' בשם הוי' דלעילא, זהו שנקט בו תיבת לעילא, ועיין באד"ר דקל"ח ע"א ובלקו"ת בהביאור דזאת חקת התורה דדוה"ר ע"ש. והענין הוא כי הנה על הד' מינים שבלולב כתיב ארבעה המה קטני ארץ והמה חכמים מחוכמים, כדאיתא במד"ר פ' אמור בפסוק ולקחתם לכם ביום הראשון כו' ע"ש, כתיב ב"פ לשון חכמה, חכמים מחוכמים, הנה מלבד זה שקאי על חכמה תתאה דמל', וח"ע דאור אבא, יתפרש עוד למעלה יותר בכתר גופא היינו ח"ס, וחכמתא עלאה סתימאה שהוא אוירא, וכמ"ש במ"א מזה בס"ד. ועיין ברשימה ע"פ ש"ה ממעמקים ע"ש. הנה הב"פ שם הוי' שקודם יגמדה"ר מלבד זה שרומזים על ב' פאות דהראש דא"א הקודמים להי"ג ת"ד שהתחלתם משם אל, עוד זאת רומזים על ח"ס ואוירא שקודם הי"ג ת"ד, והקדים הב"פ הוי' להי"ג ת"ד הוא כי בהדיקנא יש ב' בחי' א' השערות עצמן הנמשכים מח"ס ששם הוא בירור המלכים דתתא, והשערות נמשכים מבירורי המלכים כמ"ש בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש א' ע"ש. ב' הפנימיות שבתוך השערות שזה נמשך מאוירא כמ"ש ברמ"ז פ' אמור דצ"ד כמדומה, והפסיק טעמא שבינייהו הוא הפרסא דקרומא שבין אוירא לח"ס, וא"כ הד' מינים שבלולב שהמה חכמים מחוכמים המגיעים בח"ס ואוירא הם מגיעים בהב' שמות הוי', בשם הוי' דלתתא דח"ס ובשם הוי' דלעילא דאוירא, זהו הכפל דשמא קדישא, הא' דח"ס הב' דאוירא, ובהב' אמר לעילא, כי זהו שם הוי' דלעילא, ואוירא נקראת חכמתא עלאה סתימאה, עלאה דקא, ואין זה סותר להנ"ל שהוא שם הוי' כפול דשם ב"ן דמל', כי מל' שם ב"ן שרשה בח"ס ואוירא כמ"ש באגה"ק פ"ה בדיה ויעש דוד שם, שאותיות הדיבור דמל' שרשם מקדמות השכל ושכל הנעלם, קדמות השכל ושכל הנעלם הוא ח"ס ואוירא, ועיין ברשימה ע"פ לדוד ה' אורי וישעי מזה ע"ש, גם אין זה סותר להאמור לעיל שהב"פ שמא קדישא, הוא לנגד האו"פ והאו"מ הממשיכים ע"י הלולב ומיניו, הוא כי ח"ס הוא בחי' או"פ, ואוירא הוא בחי' אור מקיף, ועיין בע"ח שער א"א פ"ד,

דף רכא, א. לתרי בני נשא דעאלו קדם מלכא לדינא ולא ידעי עלמא מאן מנייהו נצח נפק חד לגיון מבי מלכא שאילו לו אמר לון מאן דיפוק ובידיו סימנין דמלכא הוא נצח. כך כלי עלמא עאלין לדינא קדם מלכא עילאה ודאין לון מיומא דר"ה ויום הכפורים עד חמש פרי יומין לירחא ובין כך אשתכחו ישראל זכאין כלהו בתיובתא טרחין בסכה ולולב ואתרוג ולא ידעי מאן נצח דינא מלאכי עלאי שאלו מאן נצח דינא. קב"ה א"ל אינון דמסקי בידיהו סימנין דיליה אינון נצחין דינא בהאי יומא נפקי ישראל ברשימו דמלכא בתושבחתא דהלילא עאלין בסכה אתרוג בשמאלא לולב בימינא חמאן כלהו דישאל רשימין ברשימין דמלכא קדישא. פתחי ואמרי אשרי העם שככה לו אשרי העם ש' אלקיו :

הפירוש הפשוט שאילו לו הוא ששאלו את הלגיון שיצא מבי מלכא, והלגיון השיב מאן דיפוק כו'. ובהנמשל שמפרש אחר זה לכאורה אינו כן, כי בהנמשל אמר שמלאכי עלאי שאלו, וקב"ה א"ל כו' שהקב"ה משיב להם, ומובן לכאורה שהמלאכי עלאי הם כמו החד לגיון, וקב"ה הוא כמו המלכא, א"כ לפייו הלגיון הוא השואל והמשיב הוא המלך. עוד צריך להבין מה שנקט בסמוך טרחין בסכה ולולב ואתרוג, ואח"כ בסוכות גופא נקט הסדר עאלין בסכה אתרוג בשמאלא לולב בימינא, נקט אתרוג קודם לולב, היפך מן הקודם שנקט לולב קודם לאתרוג (הן אמת שבהנטילה דלולב ומיניו בסוכות גופא כתיב בפסוק מקודם אתרוג, פרי עץ הדר, ואח"כ לולב כפת תמרים, ומיניו האגודים בו הדסים וערבות, אך א"כ למה בהטרחין שקודם החג נקט מקודם לולב ואח"כ אתרוג, ובאמת בסדר נטילת הלולב בסוכות, צריך מתחלה ליקח הלולב בימינו ואח"כ האתרוג בשמאלו כמ"ש בסידור אדמו"ר ז"ל זיע"א בסדר נטילת לולב הכתוב בסידורו קודם הלל, וא"כ יוקשה למה נקט אתרוג בשמאלא קודם לולב בימינא). עוד צריך להבין מה שבסמוך נקט מתחלה ברשימו דמלכא, ברשימו לשון יחיד, היינו רשימה אחת, ואח"כ נקט ברשימין דמלכא קדישא, ברשימין לשון רבים, ובאמת הם רבים, סוכה אתרוג לולב, וכן לעיל נקט בסימנין רשימין לשון רבים (ואפילו אם נאמר שהרשימין וכן הסימנין רשימין קאי רק על לולב ואתרוג ולא על סכה, כי הרי אמר, הן בהמשל ובידיו סימנין, וכן בהנמשל דמפקי בידיהו סימנין כו', והוא הלולב ואתרוג שביד ימין וביד שמאל, ולא הסכה שאינה ניטלת בידים, עכ"פ הם רבים, לולב ואתרוג, וגם בלולב גופא יש ג' מינין דהיינו גם הדסין וערבות, א"כ הם הרבה ד' מינין). עוד צריך להבין מה שפתח ואמרי אשרי העם שככה לו אשרי העם שהיו' אלקיו, מהו השייכות דהפסוק הזה לנדר' מה שגצחו בדינא ולענין סכה ולולב ואתרוג, והענין י"ל כי הנה הדין המתעורר מר"ה עד יוה"כ כו', הנה הדין שהוא שם אלקים בכלל המורה על דין, ישנו בג' מקומות בבינה בגבורה דו"א ובמ"ל כמ"ש לעיל דל"א ע"ב אלקים עלאה אלקים דפחד יצחק אלקים בתראה, ועין ג"כ לקמן בח"ג דס"ה ע"א, ובפ' פנחס דרי"ד ע"ב ומה שגרשם בס"ד בגליון שם, ובטעמי מצות להרחיז ז"ל זיע"א פ' תשא במצות שמן המשחה, ובמא"א מע' אלקים בג' מקומות ע"ש. והנה ההמתקה דשם אלקים הוא ע"י התחלפותו באותיות הקודמין לו אכדט"ם כמ"ש

בפע"ח שער חהמ"צ. והחילוף הוא בג' אותיות לה"י על כד"ט שמספרם ל"ג (ועיין בפע"ח בכוונת ל"ג בעמר). שנחסר מספר י"ב מן לה"י, ואותיות א"ם נשארו דין כמו שהיו כמ"ש. ועיין מזה ברשימה על מארז"ל אמרי דבי ר' ינאי מ"ד כי מיץ חלב יוציא חמאה וגו' וברשימה על המשנה מביא אדם ס' עשרון בכלי א', בענין מה שקמיצת המנחה היתה בג' אצבעות. אצבע, אמה, קמיצה, ע"ש. אמנם זהו ההמתקה בשם אלקים גופא דהיינו בגבורות גופא מה שהם מתמתקין ע"י חילופים באותיות הקודמין להם, דהיינו מה שמתמתקין בשרשן שמוכן שהשרש הוא קודם להענפים המסתעפים ממנו, ואח"כ יש עוד מיתוק ע"י החסדים דהיינו שממשיכים חסדים דג' מקומות הללו בינה ז"א מל', והם המתמתקין את הגבורות דג' מקומות הללו (ועיין בלקו"ת בד"ה זאת תהי' תורת המצורע, בפ"י והובא אל הכהן ויצא הכהן, ע"ש. ומובן שוהבא אל הכהן הוא כמו מיתוק מיתוק הגבורות בשרשן, ויצא הכהן הוא המשכת החסדים הממתקין את הגבורות). וענין מה שמתעורר הדין מר"ה עד ויהכ"פ כו', כמ"ש ויהי היום (שקאי על ר"ה ויהכ"פ כמ"ש בתרגום שם. ועיין ברשימה על מארז"ל בברכות ע"פ לדוד שמרה נפשי כי חסיד אני, ר' לוי ור' יצחק כו' ע"ש) ויבואו בני האלקים להתייצב על ה' ויבא גם השטן בתוכם כו' לקטרג, הוא מפני שלא קיימו תורה ומצות, שבמצות גופא יש ב' חלקים מ"ע ומל"ת, והוא מל"ת שמור הוא במל', ומ"ע זכור הוא בז"א, ולימוד ועסק בתורה הא בבינה (כי תורה ניתנה ביום ה' לספירה, הוא שער ה' דבינה, ובמ"ת כתיב וידבר אלקים את כל הדברים הוא שם אלקים דבינה, ועשרת הדברות הם בבינה, וכמ"ש בלקו"ת בהביאור דזאת חקת התורה ע"ש, ועל לימוד התורה איתמר אלף בית אלף בינה בשבת פ' הכונה, הרי שתורה הוא בבינה), הנה כשלא עסקו בתורה, ולא קיימו מ"ע ועברו על מל"ת, ר"ל, מתעוררים הדינים וגבורות דבינה ז"א ומל', השם אלקים שבג' מקומות הללו, וכדי להמתיקן דהיינו להמתיק את הגבורות, שם אלקים, בשרשן, ע"י חלופם באותיות הקודמין אכדט"ם הוא ע"י תשובה, שענין תשובה הוא מה ששב מדרכו הרעה וחוזר למקורו והוא הוא ענין העלאת הגבורות לשרשן (תשובה תתאה במל', בעל תשובה תתאה בז"א, תשובה עלאה בבינה, ועיין בלקו"ת בד"ה מה טובו כו' ע"ש), וזהו שובה ישראל עד הוי' אלקיך, עד דוקא, עד הוא מספר אכדט"ם, היינו שישוב לבחי' עד, וזהו הצרי אין בגלעד, שצרי הוא רפואה, והיינו תשובה שהיא רפואה כדרז"ל, והוא בגלעד, הוא השם אכדט"ם שמספר כל השם הוא ע"ד, והאותיות שנתחלפו בו כד"ט מספרם ג"ל, היינו גלע"ד, ועיין במאור"א מע' גלעד, וזהו מה שאמר כלהו בתיובתא, תיובתא הוא תשובה עי"ז נעשה העלאת הדינים לשרשן ומתמתקין הגבורות בשרשן (ועיין במד"ר פ' אמור בפסוק ולקחתם לכם ביום הראשון, ובילקוט רמז תרנ"א, שמחילת עונות ע"י התשובה נחלקה לג' שלישים ע"ש, היינו הג' תשובות הנ"ל), אך המיתוק הב' שאחר זה, דהיינו המיתוק בהמשכת החסדים להמתיק את הגבורות, הוא ע"י וטרחין בסכה ולולב ואתרוג, שעל ידם נמשך חסדים, סוכה חסדים דאימא, לולב ומינוי חסדים דז"א, אתרוג חסדים דמל', ועל ידם מתמתקין השמות אלקים דינין וגבורות שבבינה ז"א ומל', אך אין זה עדיין קיום המצות דסכה ולולב ואתרוג, כי זהו רק מה שטרחין בהם, שמכינים אותם אל החג, וקיומם

הוא בחג, והוא שמכינים סכה לולב ואתרוג, שהם בחי' כלים, לקיים בהם המצוה אחר כך בחג, שמובן שמה שמקיימים בהם המצוה אח"כ הוא כמו המשכת האור בהכלי, והוא הסכה לולב ואתרוג הם כלי החסדים דבינה ז"א ומל', כי בינה ז"א ומל' הם גרמוהי כמ"ש בלקרית בהביאור דשבת שבתון שמבינה מתחיל גרמוהי, בינה פנימיות הכלים ז"א תיכונות הכלים מל' חיצונית הכלים, ואותיות שהם כלים הם בבינה ז"א ומל', אתון רברבן בבינה, בינונים בז"א, זעירין במל', ואח"כ בחג הסוכות כשמקיימין המצות בהם, הוא שממשיכים האור דחסדים בהם, שהאור הוא מחכ' הנק' חיוהי, ובעצם חסדים הוא מחכ' שהוא מקור קו הימין, והוא בחי' אור (משא"כ כלים לוא יהא אפילו כלי החסדים בעצם הם ג"כ גבורות, ועיין בתניא ח"ב סופ"ד), וע"י מה הוא המשכת אור החכמה הוא ע"י קריאת ההלל כי הלל מלשון יהל אור, הוא בחינת המשכת אור שהוא חכמה, ועיין בלקרית פ' תבא בד"ה היום הזה בפ' תהלה שקאי על חכמה ע"ש. והלל מתחיל בהללויה, וכמה פעמים יש בהלל הללויה הללויה הוא המשכה מחכמה כי שם י"ה הוא בחכמה כמ"ש בזוה"ק פ' ויקרא ד"י סוע"ב ע"ש. (וקריאת ההלל הוא מצוה מדרבנן, כי ערבים עלי ד"ס יותר מינה של תורה, יינה של תורה הוא בבינה, ודברי סופרים מגיע בחכמה כמ"ש בלקרית בד"ה ושבתם מל"ם בששון ע"ש, ומה גם הלל שהוא דברי ממש, כי אומרים אותו בדיבור שבפה), ועי"ז נמתקין לגמרי הדינין דשם אלקים, שהוא כמספר הללויה, ע"י הללויה נמתק לגמרי שם אלקים, וכמובן, והיינו ע"י קריאת ההלל נמשך אור החכמה, וע"י הישיבה בסכה ונטילת לולב ואתרוג, ממשיכים האור דחכמה שהוא אור דחסדים כי חכמה הוא מקור החסדים בבינה ז"א ומל', וי"ל כי הנה נתבאר שע"י התשובה (בכל הג' בחי' תשובה, תתאה, ובעל תשורת, ותשובה עלאה), מתמתקין הגבורות בשרשן שהוא החילוף דג"פ אלקים בג"פ אכדט"ם, וע"י הטרחין בסוכה ולולב ואתרוג מתמתקין הגבורות בהחסדים, הנה כ"ז הוא רק המיתוק דאותיות לה"י דאלקים, מתחלה בכד"ט שהוא המתקת הגבורות בשרשן, ואח"כ בהחסדים דסכה ולולב ואתרוג, אבל אותיות א"ם דאלקים בהג"פ שם אלקים, נשארו כמו שהיו ולא נמתקו עדיין, הנה ע"י קריאת ההלל מתמתקין גם הם, כי הרי הללויה מספרו כל שם אלקים גם האותיות א"ם א"כ ע"י קריאת ההלל מתמתקין גם אותיות א"ם דאלקים, אך מיתוקן, לא היה בהם מקודם חילוף על אותיות הקודמין להם, כי א"א להיות בהם חילוף באותיות הקודמין (כי גם מ' סתומה דאלקים שמתחלף על מ' פתוחה, הנה באכדט"ם הוא ג"כ בסוף התיבה, שהוא מ' סתומה וכמ"ש בפע"ח שער חהמ"צ שם), אך מיתוקן בהלל, הוא שהג"פ א"ם דג"פ אלקים מתמתקין בהקכ"ג פעמים שעונין בקריאת ההלל הללויה כדאיתא בירושלמי סוכה פ"ג כמדומה (זכורני שכך איתא בירושלמי שם), שהם לנגד שנותיו של אהרן שהיו קכ"ג שנה כדאיתא שם, הנה קכ"ג הוא מספר ג"פ א"ם במכוון, להורות שע"י הקכ"ג הללויה מתמתקין הג"פ אם דג' שמות אלקים, והוא ע"י המשכת אור החכמה, שהוא בחי' חיי אהרן, כי אהרן שהיה כהן גדול, שרש החסדים, ומספרו ע"ב קפ"ד הוא בחינת חכמה. (וי"ל מה שטהרת הנגע הוא ע"י אהרן, הנה נג"ע הוא מספר קכ"ג, ג"פ א"ם כי שרש הנגעים הוא ממוחין דאימא כמ"ש בע"ח שער לאה ורחל פ"ז ובלקרית בד"ה זאת תהיה תורת

המצורע, ויש ג' מיני נגעים שאת ספחת בהרת, היינו ג"פ א"ם, וטהרתן ומיתוקן הוא ע"י אהרן בחי' חסדים, חכמה, ששני חייו היו קכ"ג שנה מספר ג"פ א"ם), וזהו מ"ש מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו, מי ימלל גבורות ה' הוא המתקת הגבורות בשרש הגבורות, שרש הגבורות נק' מי (היינו פנימיות בינה, שזהו למעלה מבחי' דבינה הנק' אם שמשם דינין מתערין בסופה, משא"כ מפנימיות בינה, ואדרבה היא ממתקתן והראיה ממ"ש מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי, שבחי' מי שלמעלה מבחי' אם הוא יכול לעשות שז"א יהי' כאח למל' היינו שיתחבר אלי', ויעזוב מה שהוא יונק מבחי' בינה הנק' אם שמצד זה אינו רוצה להשפיע למטה, וד"ל), היא הממללת ומרככת את הגבורות, (ועיין בבה"ז פ' ויחי בדרוש דגרון האטד ע"ש), והוא כמו החילוף דאלקים באכדט"ם, וכתוב כאן גבורות ולא כל גבורות (כמו שבתהלתו חסדים כתיב כל תהלתו) כי המילול והריכוך הוא רק בהג' אותיות לה"י המתחלפין בכד"ט, ולא באותיות א"ם שנשארו כמו שהיו בלי מיתוק, והוא מיתוק הדינין והגבורות שע"י תשובה המביאה רפואה, כמ"ש ולבבו יבין ושב ורפא לו, והיינו בחינת מי המרפא כמ"ש מי ירפא לך (ודקדוק הלשון ורפא לו, ולא כתיב ונרפא, הוא שמרפה ומחליש (כמו הרף ממני וכדומה), בחי' ל"ו שמספרו ג"פ י"ב, היינו שמסיר ומחסר מספר י"ב מאותיות לה"י דאלקים בחילופם בכד"ט, והחילוף הוא בג"פ לה"י דג"פ אלקים כאמור, הוא מספר ג"פ י"ב שעולה מספר ל"ו), אח"כ כתיב ישמיע כל תהלתו, שתהלה הוא חסדים, הוא המיתוק שע"י החסדים דסכה לולב אתרוג, ובפרטיות ישמיע הוא ע"י הסוכה, כי סכה הוא חסדים דבינה, וסכה פירושו שמיעה כמו הסכת ושמע ישראל, והיינו ישמיע, שמיעה הוא בבינה (וזהו שלפעמים קורין פ' האוינו כו') ותשמע כו' קודם סכות, כי האונה ושמיעה שהוא בחינת בינה, שייך לסכה שהיא מקיפים דחסדים דאימא, ולפעמים קורין פ' זו קודם יוהכ"פ, כי יום הכפורים הוא יום דתשובה עלאה המגיע בבינה, וכידוע שיום הכפורים הוא בבינה, והוא גבורות דפנימיות בינה), כל רומז על הלולב שהוא בחי' יסוד הנק' כל, כי כל בשמים ובארץ (כ"ל ח"י הוא מספר לול"ב, כי יסוד הנק' כל הוא אבר חי, גם ח"י רומז על הח"י נענועים שבנטילת לולב, כי הנענוע במשנה איתמר בלולב כל לולב שיש בו ג"ט כדי לנענע בו), ושני האותיות שבתית כ"ל הכ' רומז על הב' ערבות והל' רומז על הג' הדסים האגודים בלולב, תהלתו רומז על האתרוג, כי תהלה הוא במל' כמ"ש במארי"א מע' תהלה, ועיין בלקו"ת בד"ה שה"ש דרוש השני ע"ש, ואתרוג יתכן לקרותו תהלה שהכל מהללים אותו כי הוא פרי עץ הדר, שיש בו טעם וריח גם יחד, משא"כ בשארי הג' מינים, וכמו שמהללים את הכלה, בחי' מלכות, כלה נאה וחסודה, הרי שבישמיע כל תהלתו נרמזו סכה לולב ואתרוג, אמנם בתיבת תהלתו נרמז גם קריאת ההלל, שתהלה הוא הלל, והיינו ישמיע הוא סכה, כל הוא לולב הכולל את ההדסים והערבות והאתרוג ג"כ, כי בהברכה אומרים רק נטילת לולב, וכן במשנה וגמרא איתמר כמה פעמים לולב וקאי על כל הד' מינים, וכן בפסוק אעל"ה בתמר שבתית אעל"ה נרמזו כל הד' מינים ר"ת אתרוג ערבה לולב הדס, כמ"ש ברע"מ סוף פ' תצא ע"ש. הנה כתיב אח"כ בתמר שקאי על הלולב שהוא כפת תמרים, שכלם

נקראו ע"ש הלולב כי הוא הגבוה מכלם, כי לולב יסוד הנק' כל הוא המחבר שמים ז"א הה' מדות מחסד עד הוד שהם הג' הדסים וב' ערבות, וארץ מל' אתרוג, הרי שהלולב כולל כלם ולכן נקרא כל, תהלתו הוא קריאת ההלל, שעיי' נעשה המיתוק לגמרי גם באותיות א"ם דאלקים וכנ"ל, והקדים ישמיע כל, סוכה ולולב ומיניו, לתהלתו הלל, אם כי קריאת ההלל הוא חכמה, וסכה ולולב ומיניו הם בינה ז"א מל', והרי בכאן בזהר הקדים תושבחתא דהלילה לסכה אתרוג לולב, הוא כי הטרחין בסכה ולולב ואתרוג הוא קודם החג שאין קריאת הלל עדיין, ואפילו בקיום מצותן דסכה אתרוג ולולב שהוא בחג גופא, קודמין הם לקריאת ההלל, כי הישיבה בסכה הוא גם בלילה הראשונה, שאין אז קריאת ההלל עדיין, ונטילת לולב הוא בבקר בסכה קודם קריאת ההלל, כמ"ש בסידור הנ"ל, ואם כי יש נענוע הלולב גם בתוך ההלל וכאמור במשנה, והיכן מנענעים בהודו לה' כו', אך הרי נטילין הלולב קודם ההלל ג"כ, ומה שכאן בזהר הקדים תושבחתא דהלילה לסכה אתרוג לולב הוא כסדר מעלתן קריאת ההלל חכ' סכה בינה אתרוג לולב מל' וז"א, וגם הכוונה הוא להמשיך בחי' חכמה, אור דחסדים, בסכה אתרוג לולב בינה מל' וז"א וכאמור לעיל, ועתה יתפרש היטב מאמר הוזה"ק בס"ד, והוא מתחלה אמר זכאין אינון ישראל ידיעין ארחוי דמלכא קדישא וידעין ארחוי דאורייתא למהך באורח קשוט, לכאורה ארחוי דאורייתא הם הם ארחוי דמלכא קדישא, ומהו הכפל, ארחוי דמלכא קדישא, וארחוי דאורייתא, ועל כל א' בפ"ע אמר וידעין, והיינו ארחוי דמלכא קדישא הוא החד אורחא דשבפלגותא דשערי דז"א שמתאחדא בהחד אורחא שאזיל בפלגותא דשערי דא"א כמ"ש באד"ר דקל"ו ע"א ובאד"ו דרצ"ג ע"א, זהו ארחוי לשון רבים הוא האורחא שבפלגותא דשערי דז"א והאורחא שבפלגותא דשערי דא"א, וחיברם יחד, כי האורחא דז"א מתאחדא בהאורחא דא"א, ולנגד אלו הב' בחי' דז"א וא"א נקט מלכא קדישא, מלכא ז"א, קדישא א"א כי שרש הקדושה הוא בכתר, ועיין בלקרית בד"ה קמפלגי במתבתא דרקי' בפ' תזריע ע"ש, וארחוי דאורייתא הם התרי"ג ארחין דפקודי אורייתא, ואמר על כ"א בפ"ע וידעין, הוידעין ארחוי דמלכא קדישא, הוא בדעת עליון דז"א הנמשך מא"א כמ"ש בל"ת להאר"י ז"ל פ' שמות בפסוק כי סר לראות ע"ש, לכן בו יודעין הארחוי שבפלגותא דשערי דא"א ושבפלגותא דשערי דז"א המתאחדין יחד, כמו שדעת עליון נמשך מא"א לז"א, א"כ הוא התאחדות שניהם יחד, והוידעין ארחוי דאורייתא שהם התרי"ג ארחין דרמ"ח מ"ע חסדים ושס"ה מל"ת גבורות, הוא דעת תחתון הכולל ב' עטרין דחריג, חסד מ"ע וגבורה מל"ת, וכמובן, למהך באורח קשוט, היינו שהולכים בהם בדרך אמת שאינם סרים לא לימין ולא לשמאל, כי אם שהארחות הללו כולם הם בחי' חסדים כמ"ש כל ארחות ה' חסד, שקאי על התרי"ג ארחין דפקודי אורייתא, ונכלל בזה גם הב' ארחין שבפלגותא דשערי דז"א ושבפלגותא דשערי דא"א שזהו מה שתיבת ארחות הוא במספר ב' יותר על תרי"ג לרמוז על הב' ארחין הללו וכמו שנרשם בס"ד בגליון האד"ר דקכ"ח ע"א ע"ש, שכולם הם בחינת המשכת חסדים דהיינו גילוי אוא"ס, אך צריך להיות אורח קשוט בחי' אמת, וכמ"ש אח"כ ואמת, כי מחסדים בלבד יכול להיות יניקה ללעו"ז ח"ו כמו אברהם שיצא ממנו ישמעאל, ולכן צ"ל

בחי' אמת ג"כ. קו האמצעי וכמ"ש ליעקב אשר פדה את אברהם, שיעקב הוא בחינת אמת, ובאברהם גופא כתיב כי ידעתיו למען אשר יצוה כו' ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, צדקה הוא קו הימין השפעת חסדים, ומשפט איהו רחמי קו האמצעי בחינת אמת, שצריך להיות בחינת אמת כדי שלא יפול ברשת הנחש הקדמוני ששיקר ואמר לא מות תמותון, שלא ימותו בעלמא דין ולא ימותו בעלמא דאתי, שלכן נקצצו רגליו כי שקר אין לו רגלים, אלא למהך באורח קשוט למזכי בהו בעלמא דין ובעלמא דאתי, היפך דמיתה בעלמא דין ר"ל ובעלמא דאתי ר"ל, והיינו מה שאמצע התורה באותיות הוא ו' רבתיא דגחון, ה' רבתיא הוא בחינת אמת, כי אות ו' הוא אות אמת, והוא ו' רבתיא הוא בחינת אמת דבינה כי שרש האמת הוא בבינה וכמשי"ת בסמוך אי"ה, ובבינה הוא אתון רברבן, גחון גי' בינה, וכללות ענין התורה והתרי"ג מצות הם לתקן חטא הנחש, שיהיה בחינת אמת, הרי שהארחין דאורייתא מ"ע ומל"ת אם שזה חסדים וזה גבורות, שהם בחי' ימין ושמאל, תכליתם ומטרתם הוא בחינת אמת קו האמצעי, ו' רבתיא דגחון הרומז על אמת (והנחש רוצה לכסות עליו זהו שהוא הולך על גחון שרוצה לכסות הגחון), ובכלל מה שאמרו במס' קידושין חציין של אותיות ו' דגחון, חציין של תיבות דרש דרש, חציין של פסוקים והתגלה, ענין מה שמחלקים התורה לחצאין, הוא בחינת קו האמצעי המחלק לחצאין ומפשר ביניהם (כי מים פושרין הוא חיבור מים קרים חסד, ומים חמין גבורה, וכן ענין פשרה בין איש לרעהו, הוא שמפשר חלק לזה וחלק לזה דהיינו לימין ולשמאל), וכמו מקול מחצצים שהוא קול יעקב קו האמצעי כמו איש הבינים וכמ"ש לעיל דל"ב ע"א, ובקו האמצעי יש ג' בחי' דעת תפארת יסוד, זהו חציין של אותיות חציין של תיבות חציין של פסוקים, אותיות ותיבות ופסוקים מובן שכולם הם במל', ומל' מושרשת בדתי' דז"א כמ"ש בע"ח שער תיקון הנוקבא ובשער הירח פ"א, ועיין ברמ"ז ר"פ תשא בענין מנורה שקלים החדש, וכסדרן דהג"פ חציין בתורה, הוא מתחלה דרש דרש על שעיר החטאת דר"ה, חידוש החדש חדתותי דסיהרא הוא מיסוד ז"א, והוא ראש חדש דמל' כי יסוד הוא הראש דמל', וכמו ראש המטה לקמן דרכ"ה ע"ב, ראש חדש ע"ה גי' שדי מלא, שהשם הזה הוא ביסוד, ושעיר החטאת דר"ה הוא כפרה על מיעוט הירח, שלא יינק ממנה הסט' דלעז"ז, עיין בזח"ג דרמ"ח ע"א והאי איהו רוא צדיק מושל יראת אלקים דמהפך דינא לרחמי, ובע"ב שם וכי במיעוטא דסיהרא מאי קא עביד אלא בגין דקריב ויניק ונטיל חילא לעמי' מגו סטר שמאלא דסיהרא כו' ובשעיר דא אתפרש מכלא כו' ע"ש, הנה כשנשרף השעיר דרש דרש משה על מה נשרף, והכפל דדרש, י"ל לנגד חסדים והגבורות שביסוד, שיש ה' חסדים וה' גבורות כ"א כלול מ' וי' מ', הוא ב"פ ר"ש, ויסוד הוא בחי' ד' (האות האחרון דתיבת יסוד, המתחבר לדעת דמל' שבדעת דמל' הוא אות ו', ועיין בע"ח שער הירח בדרוש דאטב"ח באותיות דו'), רביעאה לנהורין עלאין כמ"ש בזח"ג פ' שלח לך דקס"ב ע"ב, ועיין בהגהות מהרח"ו שם, גם ביסוד הוא חיבור ד' אותיות הוי' וד' אותיות אד', שהוי' הוא חסדים שהם במספר ת"ק, ואד' הוא גבורות, אותיות דינא, שהם במספר ת"ק כנ"ל, זהו דרש ד' ר"ש, וב"פ דרש הוא ד' ר"ש דחסדים דהוי', וד' ר"ש דגבורות דאד', גם ביסוד הוא אל שדי מלא מספר אלף חסר א', ועם הטי' אותיות דאל שדי מלא הוא

אלף י"ד, זהו מספר ב"פ דרש עם הששה אותיות דב"פ דרש (וזהו שמשוה דרש דרש, משה מספרו אל שדי), אח"כ הוא ו' רבתא דגחון, דהנחש, הוא בת"ת אות ו' כנ"ל, שלא יינק הנחש, אח"כ הוא פסוק דוהתגלח שהוא בראש או בזקן, הוא בדעת שהוא מוח דראש, והוא- תיקון אל הנגע דנתק שלא יהיה יניקה ללעו"ז שיסתלק טומאת הנתק, (נת"ק מספרו ב"פ רע"ה, והוא יניקת הלעו"ז מגבורות דדעת, בל"ע ב"ן בעו"ר שמספרו ב"פ גבור"ה, הנ' רומז על הה"ג שכ"א כלול מ', וי' כלול מ' עולה ת"ק), וג' דוהתגלח הוא רבתא וכן ו' דגחון הוא רבתא שאתון רברבן הוא בבינה, כי יסוד אימא הוא בדעת, ועטרת יסודה הוא בת"ת, כידוע, משא"כ יסוד ז"א הוא ו' זעירא, ולכן בדרש דרש שביסוד לא יש אות רבתא וכמובן, ואות ו' דגחון הוא ת"ת והוא רבתא מצד עטרת יסוד בינה שבו, ואות ג' דוהתגלח הוא דעת, כי דעת הוא ספירה השלישית א"ב חו"ב ג' דעת (גימ"ל מספרו מ"ו ל"ו מלויי ע"ב ס"ג דחו"ב, כי דעת הוא המחבר חו"ב), והוא רבתא מצד יסוד אימא שבו, הרי שכל הג' בחי' חציין שבתורה, הוא קו האמצעי, בחי' אורח קשוט למנוע יניקת הסט' דלעו"ז, ועי"ז דוקא יוכה בעלמא דין ובעלמא דאתי, כי האורח קשוט אות ו' הוא בריח התיכון המברית מן הקצה אל הקצה בינה ומל', שהם התרין עלמין, דאתי ודין, והוא אות ו' מחצית השקל הממוצע בין שני ההי"ן ברע"מ תשא דקפ"ז ע"ב, ועיין בבה"ז שם, והשייכות דידעין ארחוי דמלכא קדישא וידעין ארחוי דאורייתא כו' הכא לענין הלולב ומיניו, הוא כי ע"י נטילת לולב הוא המשכת הדעת כמ"ש במ"ח מס' ימי מצוה וסוכה פ"ה (ואולי יש לפרש ארחוי דמלכא קדישא, הוא דחכ', כי חכ' נק' קדש, ארחוי דאורייתא הוא דבינה, כי תורה ניתנה מבינה ביום הנ' לספירה ג' שערי בינה, ואנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו הוא מפי הגבורה דבינה, כמ"ש אני בינה לי גבורה, וכתוב אש דת למו, והיינו ארחוי דמלכא קדישא הוא לנגד הג' הדסים שהם משלשה אותיות יו"ד דחכ', וארחוי דאורייתא הוא לנגד הב' ערבות שהם ה"ה דבינה, זהו ארחוי לשון רבים בכ"א, כי יש ג' הדסים, וב' ערבות, למהך באורח קשוט הוא לנגד הלולב אות ו' שבשם, תיומת הלולב שצריך להיות שלם, זהו קשוט, ואמר אורח לשון יחיד, כי הלולב הוא אחד, ואמר מה שידעין ארחוי דמלכא קדישא וידעין ארחוי דאורייתא הוא כדי למהך באורח קשוט, הוא כמו שאוגדין ההדסים והערבות עם הלולב, למזכי בהו בעלמא דין ובעלמא דאתי, הוא לנגד האתרוג, ה' אחרונה שבשם, והה' הוא ג"כ במלוי ה' היינו עלמא דין ועלמא דאתי), עוד יש לפרש, מלכא קדישא הוא חכ' ואורייתא הוא בינה כנ"ל, וארחוי דמלכא קדישא הוא חסד ונצח הנמשכים מחכ', וארחוי דאורייתא הוא גבורה והוד הנמשכים מבינה, ואמר בכל א' ידיעין, וידעין ארחוי דמלכא הוא עטרא דחסד שבדעת, שממנה נמשך לחסד ונצח, והידעין ארחוי דאורייתא הוא עטרא דגבורה דדעת שממנה נמשך לגבורה והוד, למהך באורח קשוט הוא ת"ת שהוא דרך אמת, למזכי בהו ע"י יסוד, הכולל כל הה"ס שמחסד עד הוד, שהם ארחוי דמלכא קדישא חסד נצח, ארחוי דאורייתא גבורה הוד, אורח קשוט ת"ת, בעלמא דין מל' ובעלמא דאתי בינה, כי על יסוד כתיב עד תאות גבעות עולם, שהתרין עלמין מל' ובינה מתאווים לו כמ"ש בוח"ב דכ"ב ע"א, ועיין לקמן בחלק זה דרמ"ז ע"ב, וכל זה יש ונרמז בה' מינין שבלולב שהם הד' אותיות

שבשם חר"ב זרין ובפרטיותן הם ז' חג"ת נר"ה יסוד ומל', ועל ידם הוא המשכת הדעת זהו ידידעין). וגם שייך זה לסכה שע"י סכה הוא המשכת חסדים, וימינו תחבקני, והיינו ארחוי דמלכא קדישא וארחוי דאורייתא שעליהם כתיב כל ארחות ה' חסד, ואח"כ כתיב ואמת הוא ע"י נטילת לולב שזהו למהך באורח קשוט (ובדיוקי הן חסד והן אמת שייכים לסכה ולולב גם יחד, כי ע"י נטילת לולב נמשך חסדים דז"א (וע"י סכה חסדים מקיפים דאימא). ואמת שייך לסכה ג"כ כמשי"ת בסמוך אי"ה בהג' אותיות אמת, חותמא דמלכא). וכמו שאומרים בהלל בסכות, כי גבר עלינו חסדו ואמת ה' לעולם, עלינו חסדו הוא החסדים מקיפים דאימא, צ"ל דסכך הסכה, שהוא עלינו בבחינת מקיף, ואמת ה' לעולם דמל' ע"י הלולב ומיניו, שהם בחי' אמת הוי', כי הם מורשרים בד' אותיות דשם הוי' כנ"ל (אמת הוא אות ו' שבשם, בחי' יעקב, כמ"ש תתן אמת ליעקב, והמלוי דאמת הוא ל"פ מ' ו' מספר יוס"ף יסוד שהוא המלוי דת"ת ו' המלוי דאות ו', והיינו הלולב שהוא לנגד ר"ו מלא דשם כמ"ש במ"ח שם), וכמו בצל אל היית, צל דסכה חסדים זהו אל שהוא שם דחסד, ואל במלואו הוא הק"ף היינו סכך דסכה שהוא בחי' מקיף, וידעת שהוא המשכה בפנימיות הוא ע"י הלולב ומיניו, שזהו ידידעין ארחוי כו' וידעין ארחוי כו' ידעין דוקא דהיינו דעת.

ביומא דא נפקי ישראל בסימנין רשימין מגו מלכא כו' ומאי סימנין אינון סימני מהימנותא חותמא דמלכא עלאה, מתחלה נקט מלכא סתם בלא תיבת עלאה, ובחותמא נקט דמלכא עלאה, והיינו הסימנין שהם הלולב ומיניו הם בהו' מדות דז"א הג' הדסים חג"ת הב' ערבות נר"ה הלולב ואתרוג יסוד ועטרתו, זהו שהסימנין רשימין הם מגו מלכא סתם היינו מו"א שהוא מלכא סתם, ודקדוק הלשון מגו מלכא, ולא אמר ממלכא, או מבי מלכא, מגו מלכא הוא מהפנימיות דז"א והיינו מהחסדים המתפשטים בתוך ז"א, כי הלולב ומיניו מצד עצמן הם הה"ח שנתפשטו בגופו, כמ"ש במ"ח שם פ"ה מ"ג (ולפי האמור במ"ח מס' ימי מצוה וסוכה רפ"ד שהלולב בארבע מיניו הוא כלו בסוד שם ב"ן שבמלכות כי לצרכה הוא, יש לפרש מגו מלכא הוא ממלכות שהיא מלכא סתם), והיינו הלולב ומיניו מצד עצמן, אמנם ע"י נענוע הלולב ומיניו מעוררים החסדים שבדעת וממשיכים אותם לחסדים שבז"א ומשם למל' כמשי"ש בפ"ה מ"ג ע"ש, הנה דעת הוא חותמא דמלכא עלאה, מלכא עלאה הוא בינה הנקראת מלך עליון, ועיין בזה"ב ד"ד ע"א מלך דא אע"ג דאיהו מלך עלאה כו' ובהנהות מהרח"ו שם שקאי על בינה, כי עליון מספרו קס"ו אחוריים דס"ג דבינה, ועיין בזה"ב דס"ז ע"ב אית מלך לעילא דאיהו רזא דקה"ק ואיהו מלך עלאה כו', וקאי על בינה (ובמא"א מע' מלכא עלאה שחכ' נק' מלכא עלאה, ובי"ג הביא שם מהזהר פ' אחרי דס"א ע"ב בשעתא דמלכא עלאה יתיב בתפנוקי מלכין כו' ומפרש מהרח"ו ז"ל שם שקאי על חכמה, י"ל שהוא כמו בחי' אל עליון שקאי על בינה כמ"ש במא"א בערכו, ועיין לעיל דפ"ז ע"א לאל עליון עלמא עלאה, שקאי על בינה, וכמ"ש בדרך אמת שם, ולפעמים קאי אל עליון על חכמה כמ"ש בכוונת תהלות לאל עליון כו', עד"ו הוא במלך עליון, מלכא עלאה שקאי על בינה ולפעמים יתפרש על חכמה, ובאמת בית המלך שבזה"ב ד"ד שם, שמהזהר מוכח בהדיא

שהמלך קאי על בינה. הנה במאורא מע' בית המלך, מפרש שהמלך קאי על חכ' הנק' מלך עליון ובינה בית לחכ' ע"ש, וצ"ע, ולפי פשטא דקרא. לכאורה הוא כדעת המאורא, כי הרי בקרא כתיב את בית הוי' ואת בית המלך, הנה כשם שבית הוי' מתפרש על מל' שהוא בית להוי' דו"א, כמ"כ בית המלך יתפרש בית לבחינת המלך, והיינו הבית הוא בינה שהיא בית לחכ', א"כ המלך קאי על חכמה, ולכאורה אינו מובן לאיזה צורך פירש בזהר שם שהמלך קאי על בינה ולא כפשוטו שהמלך קאי על חכמה, ובינה היא בית אליו. הנה י"ל כי בזהר שם פירש שבית המלך קאי על קה"ק (ולא כפשוטו של מקרא שקאי על ביתו דשלמה הכתוב בריש קפיטל ז' שם, כי א"כ הוי לי' למיכתב ואת ביתו), ומאחר שקאי על קה"ק, הנה קה"ק שקאי על בינה הוא גופא בחי' מלך כמ"ש בזהר"ק פ' יתרו דס"ז ע"ב אית מלך לעילא דאיהו רזא דקה"ק ואיהו מלך עלאה כו' הרי קאמר דאיהו שהוא גופא בחי' קה"ק בינה, א"כ בית המלך שקאי על קה"ק הוא גופא בחי' בינה הנקראת מלך, וקאי המלך על בינה, אמנם במאורא בית המלך שאינו מיירי בקה"ק (כי כמה פעמים יש בנ"כ בית המלך כמו במג"א נכח בית המלך, וכדומה), מפרש כפשוטו שהבית הוא בינה שהיא בית להמלך עליון דחכמה, ודע שלפי האמור בזהר שם שבית ה' הוא מל' ובית המלך הוא בינה, מה שהקדים בית ה' בחי' זו"ן לבית המלך בחי' חו"ב, הוא ע"ד נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלם של מעלה יחוד אורא עד שיכנס בירושלם של מטה יחוד זו"ן, וכמו והי' ו"ה קודמין ליה. ויל"פ מ"ש אח"כ ואת כל חשק שלמה אשר חפץ לעשות, ולא פירש הכתוב מהו החשק והחפץ, קאי על כתר שהוא בחי' חשק והעלם כמ"ש ישת חשך סתרו, סתימו דכל סתימין, ולכן לא פירש הכתוב מהו החשק והחפץ, וי"ל חשק חיצוניות הכתר, חפץ פנימיות הכתר, כי חשק ר"ת חל"ם שבי"א קמ"ץ שהוא ת"ת גבורה חסד, והם בחי' האבות חגית כמ"ש רק באבותיך חשק ה' כמ"ש במאורא מע' חשק, ועיין ב"נ שם, והוא שרש האבות בעבר הנהר, טורי חשוכא, שהוא המדות דכתר והיינו בחי' א"א (וי"ל הוא חג"ת דעת"י המלוכשים בכח"ב דא"א, חלם ת"ת דעת"י בבינה דאריך שבגרון, שבא גבורה דעת"י שבח"ס, קמץ חסד (וקמץ הכהן), דעת"י שבגלגלתא, והיינו מה שקמץ הוא בכתר, הוא בגלגלתא דא"א שהוא בחי' כתר דא"א), חפץ י"ל ר"ת חל"ם פת"ח צירי, חלם דעת (שהוא פנימיות הת"ת, ואין לדעת נקודה בפ"ע, רק נקודת הת"ת כי דעת הוא פנימיותו), דעתיק שבאורא (וקרומא דאורא שהוא חיצוניותו דאורא, בה מלוכש ת"ת דעת"י), פת"ח צירי הוא חו"ב דעתיק, והיינו חב"ד דעתיק שהוא פנימיות הכתר בכלל, ועיין במאורא מע' חפץ שלפעמים נק' כן יסוד דעתיק העומד במצח דאריך ע"ש. הנה ידוע שהיסוד שבכל פרצוף נמשך מהדעת שבהפרצוף ההוא (וכמא' אין קישוי אלא לדעת), ועיין בפע"ח שער הלולב ובדרוש להר"י מערבי ז"ל זיע"א שם, א"כ יסוד דעתיק נמשך מדעתו שבאורא, והנה לנגד יסוד דעתיק שבמצח דאריך שם מבחוץ מאיר חו"ב דעתיק כמ"ש בע"ח שער א"א פ"ו כמדומה, והיינו חפץ חל"ם פת"ח צירי שהוא חב"ד דעתיק, ועיין במד"ר פ' וישלח בפרשה דשכם בן חמור, ובילקוט שם, בשלשה לשונות של חיבה חיבב הקב"ה את ישראל בדביקה חשיקה וחפיצה כו' ואנו למידין מפרשתו של אותו רשע כו' ר' אבא בן אלישע מוסיף

עוד תרין באהבה ובדיבור כו' ע"ש. והיינו אהבה וחיבה הוא מצד חסד, ויש ה' חסדים, דחג"ת נז"ה, זה שבס"ה יש ה' לשונות של חיבה אך החסדים דחג"ת הם עקרים, כי חג"ת הם עקרי המדות ונז"ה באים רק בסוד תוס', זהו הדעה הראשונה שס"ל ג' לשונות של חבה הוא לנגד חסדי חג"ת ור"א בן אלישע מוסיף עוד תרין, מוסיף דוקא הוא חסדי נז"ה שנו"ה הם בסוד תוספות, ואנו למידין זה משכם בן חמור, שהוא בחי' חסדים דקליפה, כי הרי אביו הוא חמור חסד דקליפה (כידוע בענין שור וחמור), והוא נק' שכס גי' ה"פ חסד (ולכן באברהם שהוא בחי' חסדים כתיב ב' ויעבור אברהם בארץ עד מקום שכס כו' שכס דוקא שהוא ה"פ חסד), ולכן כתיב ב' ה' לשונות של חיבה. (וי"ל עוד בהיפך, המ"ד ג' לשונות של חיבה הוא מהג' חסדים המגולים שהם חסדי ת"ת נז"ה, שהם יותר חסדים מהחסדים הסתומים דחז"ג, כי החסדים המגולים אורם כפול מבהיותם סתומים, ולכן מבקשים וימינך מקרב חיקך כלה, והמ"ד שמוסיף עוד תרין הוא גם חסדי חז"ג, ועיין בע"ח שער האונאה בענין מה שע"י מילה ופריעה מתגלים חסדי ת"ת נז"ה ובתוספות שבת כמדומה מתגלים גם חסדי חז"ג ע"ש. גם י"ל הג' לשונות של חיבה הוא לנגד מה שיש ג' בחי' חסד, דהיינו החסד שברישו כתפין טרם התחלקות הב' זרועות, כמ"ש בע"ח שער הזיווגים פ"ה ע"ש, ועטרא דחסד שבדעת ומדת החסד שביד ימין, חסד דרועא ימינא, והמ"ד מוסיף תרין הוא כי בכלל יש ה' חסדים). ויל"פ עוד הג' לשונות הוא דביקה הוא בנו"ה כמ"ש כאשר ידבק איש אזור אל מתניו, ומתנים הם נז"ה, חשק בחג"ת כנ"ל, חפץ ר"ת חלם פתח צירי הוא בחב"ד ומ"ד מוסיף עוד תרין, הוא לנגד יסוד ומל' שהם בחי' תוספות כי המדות מסתיימים בהוד כידוע, והם אהבה ביסוד, חסד אתגלי בפומא דאמה, דבור במל' (עטרת היסוד). עוד יש לפרש הג' לשונות דביקה הוא בחז"ב שהם ת"ר דלא מתפרשין, (ובחז"ב הוא האותיות דב"ק חי"ה), חשיקה באריך, חפיצה בעתיק, כנ"ל. והמ"ד מוסיף עוד תרין, הוא זו"ן, אהבה ז"א דבור מל', ומה שצריכין ללמוד הלשונות של חיבה דהקב"ה לישראל מאותו רשע שכס בן חמור, הוא כי החיבה דשכס שהוא מסט' דלעז"ז הנה שרשו הוא מתהו, קליפה שקדמה לפרי דתיקון, שבתהו היו האורות מרובים, והוא שמטה הראשונה דחסד (עיין בל"ת להאר"י ז"ל פ' קדושים ובתו"א בד"ה מי שם פה לאדם ע"ש), א"כ שם ה' האהבה בתוקף מאד, ואהבת הקב"ה לישראל הוא דתיקון שהאורות חלושים, והוא שמטת הגבורה, הנה למידין שגם החיבה דהקב"ה לישראל הוא בתוקף גדול, כי הרי המ"ה דתיקון בירר גם הבין דתהו, שיש גם הבין דתהו בתיקון, א"כ גם החיבה דהקב"ה לישראל היא בתוקף גדול, וד"ל), נמצא מלכא עלאה הוא בינה וחזותמא דמלכא הוא יסוד דבינה (ששם שם אהי' בג' מלואיו קס"א קנ"א קמ"ג גי' חותמ"א), המלוכש בדעת כמ"ש זה' סגר רחמה, ועיין בפע"ח בכוונת חנוכה ע"ש (סגר רחמה ר"ת ס"ר, והיינו דעת הנק' ס"ר כידוע, ועיין בל"ת להאר"י ז"ל פ' שמות בפסוק כי סר לראות), ודעת הוא ג"כ בחי' חותם, כי בדעת הוא שם אהר"ה שהוא גושפנקא דמלכא, דעת מספרו כחותם, היינו שהוא כחות"ם דיסוד אימא, כי הרי יסוד אימא מלוכש בו, והוא החסדים דדעת, כי אהר"ה שבדעת הוא מספר טו"ב דהיינו חסדים, הנה בחי' חותמא דמלכא עלאה עשה ע"י נענוע הלולב ומיניו שע"י הנענועים ממשיכים מהחסדים

שבדעת אל החסדים שבגופו דו"א כמ"ש"ש. (אמנם מה שמתחלה נקט בסימנין רשימין מגו מלכא, שקאי על הלולב ומיניו שנכלל בזה גם הנענועים, ועכ"ו נקט מגו מלכא סתם שקאי על החסדים המתפשטים בתוך גופו דו"א כנ"ל, ואיך נרמז בזה גם הנענועים שע"י נמשך מהחותמא דמלכא עלאה, י"ל זה נרמז ג"כ במלת מגו והוא כי הנענועים הם ג"פ בכל צד וצד מהו"ק, וענינם הוא שמוליך הלולב ומיניו שהם הה"ח שנתפשטו בגופו כו' אל שרשם שבדעת ומאירים משם ועי"ז מביאם כנגד החזה שלו כו' כמ"ש במ"ח שם, זהו מגו, אות ג' רומז על השלשה הולכות, בכל הר"ק זהו אות ו', זהו מגו מלכא, היינו שאת החסדים המתפשטים במלכא דו"א, הוא מוליך אותם ג"פ בכל קצה וקצה מהו"ק, היינו ג"ו), אמנם מלבד זה שקאי על נענוע הלולב ומיניו, הנה החותמא דמלכא עלאה, רומז ג"כ על התשובה שביהו"כ"פ שאז נעשה החותם במל' מפנימיות בינה, שלכן אומרים בנעילה חתמנו, והוא ע"י בתיובתא שאמר לקמן, גם החותמא הוא חותמו של הקב"ה, הנק' אמת, הנה הג' אותיות אמת, הם בבינה ז"א ומל', נרמז בזה הג' דברים שאמר אח"כ טרחין בסכה ולולב ואתרוג, סכה חסדים דבינה, לולב (עם ההדסים הערבות האגודים עמו) חסדים דז"א, אתרוג חסדים דמל'.

לתרי בני נשא כו' נפק חד לגיון כו' שאילו לו אמר לון מאן דיפוק כו' הוא נצח, דקדק לומר לגיון, לגיון דוקא, הוא כי לגיון הוא מחיל המלך, ומובן שהם מבחי' גבורות ודינים, ולכן לו דוקא שאלו מאן נצח, את הדין, יען הוא מבחי' גבורות ודינים הוא יודע מאן נצח, אך נקרא לגיון דוקא, הוא כי הגבורות והדינים הם בחי' שמות אלקים שבבינה ז"א ומל' כנ"ל, והמתקת הדינים בשרשם הוא החילוף דשמות אלקים באכדט"ם, שנחסר מספר ח"ד מאלה"י דאלקים, ונעשה ל"ג מספר כד"ט, ובג' שמות אלקים הוא ג"פ ל"ג מספר לגיון במכוון, (ל"ג הוא חילוף אלקים דבינה, שהוא רק מקור הדין שמינה דינין מתערין, על אכדט"ם, לכן הוא באותיות ל"ג, יו"ן הוא חילוף ב"פ שם אלקים דז"א ודמל' שבהם הוא דין ממש, על ב' אכדט"ם, לכן אלו הב' חיברם יחד באותיות יו"ן, והם כולם בתיבה אחת לגיו"ן, כי כל הג' בחי' מתקשרין חד בחד בלא פרודא כמ"ש בוח"ג בפ' אחרי דס"ה ע"א ע"ש, ולהעיר מהל"ג ימים ימי טהר דלידת זכר, ויו"ן ימים ימי טהר דלידת נקבה, שענין ימי טהר מה שהדם טהור, דם הוא דינין, והוא טהור היינו המתקת הדינין בשרשן שהוא חילוף לה"י דאלקים ג"פ בכד"ט ג"פ, היינו ל"ג ויו"ן, וזכורני שכבר רשום אצלי מזה באיזה רשימה בס"ד), זהו ח"ד לגיון, לכן הלגיון יודע מאן נצח, ודקדוק הלשון שאילו לו, ל"ו דוקא, הוא כי חוקף הדין מה שיכול להיות שלא ינצחו ח"ו הוא מצד הג"פ לה"י שכ"א יותר על כד"ט במספר י"ב, וג"פ הוא מספר ל"ו, זהו ששאלו ל"ו דוקא, היינו מאן נצח בחי' ל"ו, שנחסר בחי' ל"ו ונעשה ג"פ כד"ט מספר לגיו"ן, והלגיון הזה שהוא חילוף ג"פ אלקים בג"פ אכדט"ם, שהוא המתקת הדינין בשרשן, מובן שזהו הקב"ה שהוא הנק' אלקים ומתחלף השם באכדט"ם, וי"ל קודשא מל' בריך ז"א הוא בינה, והוא ג' שמות אלקים שבג' מקומות הללו בינה ז"א ומל', והנה מלבד זה שהלגיון יודע שישראל ע"י התשובה שעשו ביהו"כ"פ המתיקו את הדינין בשרשן, הנה זה בלבד אינו מספיק, אלא צריך גם המשכת החסדים דסכה ולולב

ואתרוג שבכינה ח"א ומל' להמתיקו, והוא ענין נקודת סגול' שבחסד, סגול' הוא ג"כ ל"ג ס"ו, כמו מספר לגיון, והיינו שע"י החסדים נמתקו עוד הפעם הגבורות שנתחלפו בג"פ כד"ט שהם מספר לגיון נמתקין עוד ע"י סגול' דחסדים, והוא הסימנין דמלכא, והלגיון יודע מהסימנין, כי מאחר שנמתקו הגבורות בשרשן, בחילוף אכדט"ם, א"כ יהי' אח"כ גם ההמתקה דחסדים, נקודת סגול' שהוא ג"כ מספר לגיון, (וזהו צח"ק עשה לי אלקים, שנעשה צחק ותענוג מההמתקה דשם אלקים ג"פ מתחלה בחילוף ג"פ אכדט"ם, שהחילוף הוא ג"פ כד"ט מספר לגיון, ואח"כ בנקודת סגול' דחסדים לגיון סגול' הוא מספר צח"ק במכות), והוא שאחר תשובה דיוהכ"פ, שעיי' נמתקו הגבורות בשרשן, שתשובה הוא העלאה, יהי' אח"כ סכה ולולב ואתרוג שהוא המשכה בחי' חסדים, וכמא' רוח איתי רוח ואמשיך רוח, וכן רצוא ושוב, ועפ"י כל האמור מובן שהנמשל דומה למשל, בהמשל הוא חד לגיון ובהנמשל הוא קב"ה, אמנם עוד יש לרקדק בהלשון והוא בהמשל נקט רק פעם א' דינא, קדם מלכא לדינא ואח"כ במאן נצח, הוא נצח, לא נקט בהם דינא, ובהנמשל מלבד זה שנקט מתחלה דינא, עאלין לדינא קדם מלכא עלאה, כמו בהמשל, נקט עוד ג"פ דינא, ולא ידעי מאן נצח דינא, שאלו מאן נצח דינא, אינון נצחין דינא, הנה המשל הוא ממלכותא דארעא, והנמשל הוא מלכותא דרקי, ומצינו בהילולי הארץ שעל כל צבא הארץ כתיב הלל א', הללו את ה' מן הארץ תנינים כו' אש וברד כו' ההרים כו' עץ פרי כו' עד זקנים עם נערים על כלם כתיב הללו א', ובהילולי השמים כתיב עם כל א' בפ"ע הללו, הללו את ה' מן השמים הללוהו במרומים הללוהו כל מלאכיו כו' וכן הלאה עד הללוהו שמי השמים כו', וכן מצינו עד"ז בתפילין, תש"י כל ד' פרשיות הם בבית א', ובתש"ר כל פרשה יש בית בפ"ע, וכן בנר חנוכה בסתם נר איש וביתו דהיינו נר א' לכל בני הבית ובמהדרין נר לכל אור"א, וכן בחשן ואפוד, באפוד שבאחוריו היו כל שמות השבטים חקוקים על מין אבן א' שהם, ובחשן שבפניו על לבו היו השבטים חקוקים כל שבט ושבט על מין אבן בפ"ע שהיו י"ב מיני אבנים, והשרש לכל זה הוא ענין פנים ואחור, פנים לשון רבים שהבחינות שבפנים כל בחי' ובחי' הוא בחי' בפ"ע, והבחינות שבאחור' הם כולם יחד, ועד' שנים מקרא וא' תרגום בטעמי מצות להרחי' ז"ל זיע"א בפ' ואתחנן, ועיין בקה"י מע' שנים מקרא וא' תרגום ולהעיר מענין את שדרכו למנות, כל שדרכו למנות, את הוא הראשית והפנים דהא"ב דאתב"ש כ"ל הוא האחרית דהיינו האחוריים דהא"ב הוה, וד"ל, ועיין בדרוש כי תשא כו' בטנך ערמת חטים כו', וחשן ואפוד הם ג"כ בחי' פנים ואחור, כי החשן הי' בצד הפנים, והאפוד באחור, וכמור"כ שמים וארץ, וכן תש"ר ותש"י, תש"ר בז"א שהוא בחי' פנים שמים, ותש"י במל' שהיא בחי' אחור ארץ, וכן סתם נר חנוכה הוא במל' ולכן די בנר א' לכל בני הבית, ומהדרין הוא בז"א לכן צריך נר לכל א' בפ"ע (ומהדרין מן המהדרין בחור"ב, ושם יש פלוגתא ב"ש ובי"ה, ב"ש ס"ל פוחת והולך הוא מצד בינה מקור הגבורות, ובי"ה ס"ל מוסיף והולך הוא מצד חכ' מקור החסדים, ובכלל הג' בחי' שבנר חנוכה, מהדרין מן המהדרין, ומהדרין, וסתם, הוא לנגד הג' יחודים שבנר, הוי' אהי', הוי' אלקים, ה' אד', וכמ"ש מזה במ"א בס"ד), ועד"ו הוא כאן בהמשל דמלכותא דארעא, בחי' ארץ, נקט פעם א' דינא, ובהנמשל מלכותא דרקי, ע"י בחי' שמים נקט ד' פעמים

דינא, ואם שכאן הוא לענין דינא, הוא ע"ד כמו שבהמה שבמל' גי' פ"א ב"ן וארבה שהוא ביסוד ז"א גי' ד"פ ב"ן, ועיקר בטעמי מצות להרח"ו ז"ל זיע"א פ' שמיני במצות בדיקת סימני חיות ובהמות ע"ש. שהב"ן דבהמ"ה, והד"פ ב"ן דארבה, כולם הם בחי' גבורות, דינא, כידוע, ויש עוד הפרש בהלשון, והוא בהמשל נקט עאלו קדם מלכא לדינא, ובהנמשל נקט בהיפך עאלין לדינא קדם מלכא עלאה, מתחלה לדינא ואח"כ קדם מלכא עלאה, והיינו כי דינין דנוקבא שהיא בחי' ארץ, מלכותא דארעא, נייחין ברישא וקשין בסיפא לכן במלכותא דארעא, מתחלה קדם מלכא שבאור פני מלך חיים נייחין, ואח"כ לדינא שקשין בסיפא (ולכן בדבורה שהיא נוקבא כתיב ויעלו אלי' בני ישראל למשפט, מתחלה אלי' שהוא כמו קדם מלכא בחי' מל', ואח"כ למשפט בחי' דינא), ודינין דדכורא שהוא בחי' שמים מלכותא דרקיע קשין ברישא ונייחין בסיפא (כמ"ש בספד"צ דקע"ח ע"א ובאד"ר דקמ"ב ע"ב), לכן במלכותא דרקיע נקט מתחלה לדינא קשין ברישא ואח"כ קדם מלכא עלאה נייחין בסיפא, באור פני מלך חיים, גם הדין ומשפט שמר"ה ואילך הוא מבר"ך מתחלה מ"ב ואח"כ ר"ך בוח"ב דקפ"ו ע"א, ועיין במק"מ ורמ"ז שם, ומה שנרשם בגליון הזהר שם בס"ד, זהו מתחלה לדינא ואח"כ קדם מלכא עלאה, ועפ"י פשוט י"ל במלכותא דארעא, יש בעצם בהמלך דין לכן נקט קדם מלכא לדינא, שסמך הדין למלכא, משא"כ במה"מ הקב"ה אינו חפץ בדין, ואדרבה חפץ חסד הוא להטיב לכל, לכן נקט מתחלה לדינא ואח"כ קדם מלכא עלאה, שלא סמך דינא למלכא עלאה, וכמובן.

בהאי יומא נפקי ישראל ברשימו דמלכא בתושבחתא דהלילא, בהאי יומא היינו ביום א' דסוכות, נפקי ישראל ברשימו דמלכא, ברשימו לשון יחיד הוא ברשימו דמלכא דחכ' והוא בתושבחתא דהלילא, שע"י קריאת ההלל הוא המשכה מחכ', עאלין בסכה אתרוג בשמאלא לולב בימינא, פי' עאלין הוא שמכניסין החסדי' דחכ' שע"י קריאת ההלל בסכה דבינה, ובאתרוג שבשמאלא ולולב שבימינא דהיינו בזו"ן, לולב ומיניו ז"א, אתרוג מל', והקדים בכאן אתרוג ללולב, הוא כי מצד חכ' הבת מל' קודם להבן ז"א, כי הבת בעיקר נמשך מהאב דחכ', אבא יסד ברתא, כי איש מזריע תחלה יולדת נקבה, ובת תחלה סימן יפה לבנים, גם ע"ד כמו בתפילין דר"ת שהם מוחין דאבא, קדים והיה אם שמע, בחי' שמאל לשמע בחי' ימין, לכן כאן שמכניסין חכ' תושבחתא דהלילא בסוכה כו' קדים אתרוג בשמאלא ללולב שבימינא, משא"כ מקודם שלא נקט תושבחתא דהלילא דקטרחין כו' שזהו קודם סוכות, שאין קריאת ההלל עדיין, נקט מתחלה לולב ואח"כ אתרוג כסדר המדריגות, עוי"ל שזהו ע"ד כמו בתפילין בכלל (הן דרש"י והן דר"ת והן דש"ר), בסדר כתיבתן שזהו מה שמכניסים אותם, כותבין מתחלה תש"ר ואח"כ תש"י, שתש"ר הוא דו"א ותש"י דמל', ובסדר הנחתן שהוא מה שמקיימין את מצותן מניחים מתחלה תש"י בשמאל, ואח"כ תש"ר, עד"ו כאן בטרחין שהוא מה שמכניסים אותם, נקט מתחלה לולב (עם מיניו האגודים בו) ז"א ואח"כ אתרוג מל', ובקיום מצותן בחג, שהוא ע"ד הנחת תפילין, נקט מתחלה אתרוג בשמאלא, כמו מתחלה הנחת תש"י, בדוועא שמאלא, ואח"כ לולב בימינא כמו הנחת תש"ר, כי מובן שסכה אתרוג לולב, הוא סכה ע"ד כמו הטלית בציצית שהוא בחי' מקיף

פריסו דמלכא, ואתרוג ולולב כמו תש"י ותש"ר, חמאן כלהו דישראל רשימין ברשימין דמלכא קדישא, כאן נקט ברשימין לשון רבים, הוא בכל הד' רשימין, דהלל, דסכה, דאתרוג, ולולב, שהם הד' אותיות דשם הוי' חו"ב מל' זו"א, ודוק בלישנא כאן (וכן מקודם) נקט מלכא קדישא, וכשעאלין לדין בריה נקט מלכא עלאה, וכן בהחותמא נקט דמלכא עלאה, והיינו כי עלאה שייך לענין גבורות, כמו שטבע האש לעלות למעלה, בחי' לויים, לכן בעאלין לדינא נקט עלאה, וכמ"ש ויגבה ה' צבאות במשפט, וכן בחותמא שנרמז בזה החתימה דיוהכ"פ שהוא בחי' גבורות, לוא יהא ממותקות, אבל עכ"פ גבורות, נקט עלאה, אך בענין סכה ולולב ואתרוג שהוא המשכת החסדים, נקט קדישא, שקדושה הוא מצד החסדים, כמו שבכהנים כתיב קדושה, פתחי ואמרי אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלקיו, והיינו שככה הוא מלשון וחתת המלך שככה כמ"ש באד"ר דקל"ג ע"א בתקונא חמשה ע"ש, והוא מה שנשתככו הדינין והגבורות, דהדין ומשפט שמרה עד יוהכ"פ, ע"י התשובה, ויתפרש שככה לו הוא מה שנשתכך בחי' ל"ו דהיינו הג"פ י"ב היתרים בג"פ לה"י על ג"פ כד"ט, גם שככה הוא כמו שהש' יהי' בש' שמאלית, שהוא מלשון סככה והוא סכך הסוכה, גם שככה הוא מספר קפ"ד קס"א, והיינו קריאת ההלל חכ' קפ"ד, ועאלין בסכה דבינה קס"א, אשרי העם שהוי' אלקיו, הוי' ז"א אלקיו מל' הוא הלולב ומיניו ז"א, והאתרוג מל', או יתפרש אשרי העם שככה לו ע"י התשובה ביוהכ"פ שנעשה וחתת המלך שככה, אשרי העם שהוי' אלקיו ע"י הד' דברים, הלל סכה אתרוג ולולב שהם לנגד הד' אותיות דשם הוי' חו"ב זו"ן (או הלולב ומיניו והאתרוג שהם לנגד הד' אותיות דשם הוי'), והוי' גופא הוא אלקיו כי הם רשימין ברשימין דמלכא קדישא, זה אלקיו שמתייחד עליהם וניכר בהם, (ומתחלה כתיב אין פרץ ואין יוצאת ואין צוחה ברחובתינו, קחשיב ג' דברים הוא שנמתקו הדינין דג"פ אלקים, וכאמור לעיל בס"ד, והשרש דגבורות ודינין הוא מתהו שהי' בסוד הגבורות, מלכי אדום, מתחלה עלה במח' לברוא את העולם במדה", הנה מצד הגבורות והדינין הי' בתהו שבירה בז"א וכן במל', וזה גרם לביטול אחוריים דחריב, שע"ש בינה יחשבו, וכידוע בענין ויהי' לשון צער, וזה פרץ שהוא שבירה הוא השבירה דז"א (מפני שלא הי' השגחת אנפין באנפין, המשכת הש"ע נהורין דא"א לז"א, מספר פר"ץ), יוצאת הוא השבירה דמל' זהו יוצאת לשון נקבה, שנעשית נפקת ברא, בחי' זונה, צוחה שהוא צעקת קול גדול מפני הצער הוא ביטול האחוריים דחריב מפני החורבן והשממון שנעשה בבניהם ובתם הז"ת, הז"מ, כר"ז שהוא העברת קול גדול הוא מא"א מספר ע"ב קס"א, אך זהו מהפנים דאז"א והוא למעליותא, וצוחה שהוא מפני הצער הוא מאחוריים דאז"א, שע"ש בינה יחשבו, וזה ברחבתינו הוא בינה רחובות הנהר, הנה אין פרץ ואין יוצאת ואין צוחה מפני כי אלופינו מסובלים, אלופינו בתורה ובמצות, שע"ז נעשה תיקון זו"ן ע"י תורה ז"א וע"י מצות מל', כמ"ש כי נר מצוה ותורה אור (היפך דתהו שהוא חשך), מסובלים ביסורים כדאייתא בברכות דמ"ז, שע"ז נעשה תיקון לביטול אחוריים דא"א כמ"ש יסר יסרני י"ה שקאי על חו"ב, והוא בחי' דרך חיים תוכחת מוסר הכתוב אחר נר מצוה ותורה אור), ואמר ע"ז, אשרי, וב"פ אשרי על שככה לו בפ"ע, ועל שהוי' אלקיו בפ"ע, אשרי הוא בחי' כתר כמ"ש במא"א מע' אשרי, אשרי שככה לו הוא

כתר דא"א שהם בחי' שככה, אשרי שהוי' אלקיו הוא כתר דו"ן שהם בחי' הוי' אלקיו, כתר דא"א הוא מבינה דאריך שבגרון דא"א, וכתר דו"ן הוא מבינה הנק' הוא, הוא הוא בחי' כתר.

דף רכא, ב. ווי לרשיעיא דלא כתיב בהו קריבה כו' ובגיני כך לא יקרבון קמי מלכא ולא יתמנון קמי' ולא ידכרו לעילא :

נקט ג' לשונות, לא יקרבון, ולא יתמנון, ולא ידכרו, עיין בזה הרקיע דרכ"ב ע"א (והוא מה שהובא בשביבי נגה לקמן דרכ"ב ע"א בד"ה תניא אמר ר' יוסי בשעתא כו'), שמימי האדם נעשו ג' לבושין, ממעשה המצות לנפש שבקבר, ומעסק התורה לרוח שבג"ע הארץ, ומכוונת התורה והמצות לנשמה שבג"ע העליון ע"ש. ובחייבא אין כל זה, זהו לא יקרבון קמי מלכא מפני שלא הי' בהם כוונת התורה והמצות, ולא יתמנון קמי' מפני שלא הי' בהם עסק התורה, ועוד יותר שלא ידכרו לעילא מפני שלא הי' בהם מעשה המצות, והיינו יקרבון קמי מלכא הוא בבינה נשמה ויתמנון קמי' הוא בו"א רוח, וידכרו לעילא הוא במל' נפש, כי בינה ו"א מל' הם ע"ד גר"ג מח' דבור ומעשה, ובחייבא שאין בהם כל זה, לכן לא יקרבון קמי מלכא (ויתפרש מלכא על בינה, הנק' מלך כמ"ש בזה שמות ד"ד ע"א בפ' בית המלך, ובזה יתרו דס"ו אית מלך לעילא ברזא דקה"ק כו') ולא יתמנון קמי' ולא ידכרו לעילא (ולקמן דרכ"ב ע"א אית זכאה דאתפקדון יומיו ורחיקין מקמי מלכא, ואית זכאה דכד מתפקדן יומיו קריבין וסמיכין למלכא כו' הה"ד ויקרבו ימי ישראל למות, והיינו הזכאה דאתפקדון יומיו, ורחיקין מקמי מלכא, הוא מי שהוא זכאי במעשה המצות, ובעסק התורה, בלי כוונה ורעותא דלבא, שזהו זכאי רק בנפש ורוח, ומגיע זה בזו"ן, והוא בחי' יעקב שהוא בחי' ז"ת כמספרו ז"פ הוי', והזכאה שיומיו קריבין וסמיכין למלכא הוא מי שהוא זכאי גם בכוונה ורעותא דלבא, שהוא זכאי גם בנשמה ומגיע זה במוחין, והוא בחינת ישראל לי ראש מוחין, והכפל קריבין וסמיכין למלכא, ואח"כ עוד הפעם עאלין וקריבין למלכא, י"ל לנגד בינה וחי', ומה שבכ"א גופא יש כפל לשון, קריבין וסמיכין, עאלין וקריבין, י"ל כי בבינה גופא יש ב' מדריגות בינה ותבונה, וכן בחכ' יש ב' מדריגות אבא ויש"ס, ויתפרש קריבין וסמיכין ביש"ס ותבונה, ב' דמלוי ה' ובה' עצמה, שהוא יש"ס ותבונה, עאלין וקריבין הוא בבינה עלאה ואבא, בוד' דמלוי ה' ובי' הפשוט, ובישראל י"ל הוא בחי' ישראל שקראו המלאך, וישראל שקראו הקב"ה עצמו, וד"ל).

דף רכד, ב. אר"ש כד אנא בין אינון חברייא דבבל כו' ואינון עיילי לון בגושפנקא דסרזלא תקיפא סתימא מכל סטרין כמה זימנין גוליסנא לון אורחוי דגנתא דמלכא אורחוי דמלכא (נ"א כמה זמנין אמינא לון אורחוי דאורייתא דמלכא קדישא ואורחין עילאין) כמה זמנין אוליסנא לון כל אינון דרגין דצדיקיא דבההוא עלמא :

סתם חותם הוא משמות אהי' (קס"א קנ"א קמ"ג גי' חות"ם ע"ה). החותמין את רחם הנוקבא שלא ינקו משם החיצונים, ועיין בע"ח שער הירח פ"ג, ובפעי"ח

בכוונת ליל הו"ר בענין החותמות דנעילת יוה"כ וליל הו"ר, ובע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש י'. אך בבבל אין מספיק החותם הזה, כי בבל גי' בוכ"ו אחרים דאהי', כמ"ש במא"א מע' בבל ע"ש. א"כ בבבל היונק מאחורים דאהי' יכול להיות יניקה ח"ו מהחותם הזה, ולכן חותמין אותם בחותם ברזל (ע"ד מ"ש ברזל ונחשת מנעליך). שברזל הוא דבר קשה ורומז על ב"פ ק"כ צרופי אלקים כמ"ש במא"א מע' ברזל ע"ש. הנה החותם הזה הוא משמות אלקים שהם הה"ג ה"פ שמות אלקים עם כ"ה אותיותיהן גי' חותם ע"ה, והוא תקיפא כי תוקף גי' אלקים במלוי יודי"ן וברבוע ופשוט (ועם ה' אותיות דשם אלקים גי' תקיפא במכוון). סתימא מכל סטרי"ן, כי החותם הוא כמו מ' סתומה שהוא סתום מכל הד' סטרי"ן, וי"ל מה שצריך ג' דברים, ברזל, תקיפא, סתימא, הוא להעלים את הג' דברים שלמדו מרשב"י, אורחוי דגנתא דמלכא, אורחוי דמלכא, כל אינון דרגין דצדיקיא דבההוא עלמא (ולפי הנ"א הוא ג"כ ג' דברים). וכמשנ"ת בסמוך אי"ה מהו ג' בחי' אלו שהם לנגד הג' בחי' נר מצוה ותורה אור, ודרך חיים תוכחת מוסר, הנה יש שם חותם הנרמז בר"ת ודרך חיים תוכחת מוסר, אך זה חותם דשמות אהי' דבינה, והם חותמין בחותם ברזל כו'.

שם. כמה זמנין אוליפנא לון אורחוי דגנתא דמלכא אורחוי דמלכא (נ"א כמה זמנין אמינא לון אורחוי דאורייתא דמלכא קדישא ואורחין עילאין) כמה זמנין אוליפנא לון כל אינון דרגין דצדיקיא דבההוא עלמא וכלהו מסתפי למימר מלין אלין כו' אבל לזכותא דאיננא להו הואיל ומסתפי דהא אוירא קדישא ורוחא קדישא אתעדי מנייהו וינקי מאוירא ורוחא דרשותא אחרא ולא עוד אלא דקשת אתחזי עלייהו כו' :

אורחוי דגנתא דמלכא. הוא אורחוי דמל', כי מל' היא הגן. אורחוי דמלכא הוא אורחוי דז"א (שבאלו הב' בחי' מל' וז"א, בהם הוא עיקר ענין התיקון (כי בתהו נשברו) ובהם הוא ענין התורה ומצות, תורה בז"א ומצות במל', כמ"ש כי נר מצוה ותורה אור, והר"ע לשם יחוד קב"ה ושכינת' קוב"ה ז"א, ושכינת' מל', והוא הב' שמות הוי' אד', גם מ"ה וב"ן, שע"ז הוסד כללות ענין התורה ומצות). ולהנ"א, אורחוי דאורייתא הוא התרי"ג ארחין דפקודי אורייתא, שמתפלגין בז"א, ואורחין עלאין הוא אחד אורחא שבפלגותא דשערי דז"א שמתאחדא בהחד אורחא דאזיל בפלגותא דשערי, והיינו אורחין לשון רבים הוא אחד אורחא דז"א והחד אורחא דא"א שמתאחדן יחד, שעל כל זה כתיב כל ארחות ה' חסד ואמת, ארחות הוא מספר תרט"ו, הוא התרי"ג אורחין, והב' אורחין עלאין, ועיקר מה שנרשם לעיל בגליון הזהר דרכ"א ע"א, והשייך לזה הוא בהגליון דרט"ו ע"א שם, ולקמן בח"ג באד"ר דקכ"ח ע"א מה שנרשם שם בס"ד ע"ש. כמה זמנין אוליפנא לון כל אינון דרגין דצדיקיא דבההוא עלמא, הוא שהצדיקים שקיימו תורה ומצות, כי נר מצוה ותורה אור, ולהנ"א הוא שהצדיקים שהלכו בעוה"ז בכל האורחין הנ"ל בכל ארחות הוי' חסד ואמת, זוכים בההוא עלמא היינו בכינה, והוא בחינת ודרך חיים תוכחת מוסר, בחינת בינה שלמעלה מנר מצוה ותורה אור בחי' מל' וז"א, וכלהו מסתפי למימר כו' אבל לזכותא דאיננא

להו האיל ומסתפי דהא אירא קדישא ורוחא קדישא אתעדי מנייהו וינקי מאוירא ורוחא דרשותא אחרא. כפל לומר אירא ורוחא, שלכאורה רוחא הוא גופא אוירא, וגם חלקם בב' חלוקות, שאמר על כל א' בפ"ע קדישא, ולא אמרם בחלוקה אחת, אוירא ורוחא קדישא, וברשותא אחרא נקטם בחלוקה אחת, שאמר מאוירא ורוחא דרשותא אחרא, ולא אמר מאוירא דרשותא אחרא ומרוחא דרשותא אחרא, הוא ע"ד פנים ואחור, שפנים הוא לשון רבים, ואחור הוא לשון יחיד, שנים מקרא ואחד תרגום, מקרא שהוא בלה"ק בחי' פנים אומרים שני פעמים לנגד ת"ת ויסוד, ותרגום שהוא חיצוניות ואחוריים בחי' אחור אומרים פ"א. ועיין בטעמי מצות להרחי' ו"ל זיע"א פ' ואתחנן בענין קריאת שמו"ת, ובקה"י מע' שנים מקרא ב' שפירש דעת הרב שנים מקרא ת"ת ויסוד, וא' תרגום קליפת נוגה ע"ש. עד"ו הוא כאן, אוירא קדישא הוא ת"ת רוחא קדישא הוא יסוד (כמו הרוחא דשביק בגווה שהוא מבחי' יסוד, והם בחי' יעקב ויוסף, רחוק וקרוב, ועיין לעיל בהקדמת הזהר הקדוש ד"ה סוע"ב וד"ו רע"א ובמק"מ שם). הנה בארץ ישראל שהיא בחי' מל' דקדושה, שם יש אוירא קדישא ת"ת ורוחא קדישא יסוד, ונקטם בב' חלוקות ע"ד שנים מקרא, ובבבל שהיא ברשותא אחרא קליפת נגה, אחרא דוקא בחי' אחוריים נקט בחלוקה א' ע"ד כמו א' תרגום. וי"ל מפני שאין בהם אוירא קדישא, לכן מסתפי למימר מה שאוליף לון אורחוי דגנתא אורחוי דמלכא (ולהנ"א אורחוי דאורייתא כו' ואורחין עלאין) ומפני שאין בהם רוחא קדישא, לכן מסתפי למימר מה שאוליף לון דרגין דצדיקא כו', כי צדיקים הם בחי' יסוד. או י"ל מפני שאין בהם אוירא קדישא ורוחא קדישא, לכן מסתפי למימר מה שאוליף לון אורחוי דגנתא (מפני שאין בהם רוחא קדישא). אורחוי דמלכא (מפני שאין בהם אוירא קדישא (ולהנ"א מסתפי למימר מה שאוליף לון אורחוי דאורייתא) מפני שאין בהם רוחא קדישא, ומסתפי למימר מה שאוליף לון אורחין עלאין מפני שאין בהם אוירא קדישא), ולא עוד אלא דקשת אתחוי עליהו כו' מפני זה מסתפי למימר מה שאוליף לון כל אינון דרגין דצדיקא כו', כי קשת הוא לנגד בחי' יסוד, מדת צדיק, הנה מצד שזכותם אינו מספיק שלא יהיה מכול, וצריך הברית דקשת, לכן מסתפי למימר דרגין דצדיקא כו' שצדיק גמור זכותו מועיל ואינו צריך קשת, והבן.

דף רכו, ב. כל יומא ויומא רוחין דצדיקיא יתבין בלבדשיהון
שורין שורין כגנתא דעדן ומשבחן לקב"ה ביקרא עילאה הה"ד אך
צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך :

לכאורה מהפסוק הזה הוא רק ראייה שמשבחן כמ"ש יודו לשמך אבל מהראיה שיושבין בלבדשיהון, ושורות שורות, וי"ל שדריש ישרים מלשון שורות, דהיינו ישבו ישרים שיושבין ישר, דהיינו שורין שורין ולא בערבוביא, והנה צדיקים הם צדיק וצדק בחי' יסוד ומל', וישרים ב"פ מנצפ"ך הוא בהוד, ועיין בקה"י מע' ישרים בשם סידור האריו"ל שישירים הוא בהוד ע"ש. הנה בהיכל ההוד שם הוא אור גניא"ל גי' מלכו"ש, הנמשכים מהשע"ח נהורין שבפנים דא"א כמ"ש בעי"ח שער א"א פי"ג כמדומה, ועיין בזה"ק ח"ב דרמ"ז ע"א

שמהיכל זה דהוד ששם הוא אור פניא"ל נהיר להיכלא קדמאה כו', והממונה דאתפקד על הלבושין צדיקאל שמי' כו' ע"ש. הנה היכלא קדמאה הוא היכל לבנת הספיר בחי' יסוד ומל', והיינו בחי' צדיקים צדיק וצדק, ומהיכל דהוד נהיר להיכל לבנת הספיר דיסוד ומל', בחי' צדיקים, זהו שמלבישים הלבושים דהוד (כמ"ש הוד והדר לבשת), לצדיקים דיסוד ומל', ולכן הממונה על הלבושים צדיקאל שמי', מפני שמלבישים לצדיקים, וזהו ישבו ישרים את פניך, קאי זה על צדיקים שאמר מקודם, והוא מפני שצדיקים צדיק וצדק יודו לשמך. יודו דוקא בחי' הוד, והוא מה שמשבחך, לכן ישבו ישרים היינו שיושבין בלבושים דהיכל ההוד, מבחי' אור פניא"ל, והלבושים הללו הם את פניך דהיינו שנמשכים מהפנים דא"א מהח' חיוורתי שבשם, וגם ישבו ישרים הוא שיושבין ביושר, לא בערבוביא, אלא שורין שורין. וי"ל ב"פ שורין הוא לנגד ב' הפנים דא"א, והפנים דא"א יתכן לקרותו ישר, כמ"ש ישר יחזו פנימו, ועיקר בוח"ג דט"ו ע"א, וישרים לשון רבים הוא לנגד ב' הפנים דא"א, א"ת פני"ך הוא מספר ישרים ע"ה, וזהו מה שאמר ביקרא עלאה, היקרא עלאה הוא הפנים דא"א (כי יקר הוא דעת כמ"ש וכלי יקר שפתי דעת, ודעת אסהיד בפנים דא"א, דהיינו הדעת שבאורא מאיר בהפנים דא"א, ועיקר בלקו"ת בדי"ה הנה גבי המסעות בפ' מסעי ע"ש). וענין מה שיושבין שורין שורין לא בערבוביא, הוא כי ערבוביא הי' בתהו, שזהו ענין תהו שהא' תהו לא סדדים, ותהו הי' בבחי' עיגולים לא ביושר, כידוע, והוא מפני שבתהו לא הוי משגיחין אפין באפין, שלא נמשך הנהורין שבפנים דא"א (היפך דיישר יחזו פנימו), ובתהו לא הי' לבושים, כי האלוף האחרון די"א אלופי עשו נק' עירם מלשון ערום בלי לבוש (ומספרו הש"ך דינין דתהו) ולבושים הם בתיקון דוקא כמא' עד דרישא דכסופא דכל כיסופין לבושין דיקר אתקין ואחסין כמ"ש בריש ספד"צ, ולכן הצדיקים שהם מתיקון (צדיק וצדק, הדר ומהיטבאל) יושבין בלבושין דוקא ושורין שורין דוקא, שהשרש לזה הוא ב' הפנים דא"א, שבתיקון הוא ישר יחזו פנימו, והוא את פניך כנ"ל, וי"ל מה שאמר כל יומא ויומא, דקדק לומר ב"פ יומא, הוא לנגד ב' הפנים דא"א, שהם בחי' ב' ימים, כמ"ש ואהי' שעשועים יום יום, שעשועים הוא הב"פ ש"ע נהורין שבב' הפנים דא"א, יומ"א הוא מספר א"ל הרי", ואמר ב"פ יומ"א ב"פ אל הוי', כי בב' הפנים דא"א מאירים בכל פן שם אל, ובכל פן יש ד' חיוורתי שהם לנגד ד' אותיות שם הוי', אי"ב בכל פן יש אל הוי', ואי"ב ב' הפנים הוא ב"פ יומ"א, וכמובן.

דף רכת, ב. חזקי' בההוא זמנא לא הוה נסיב ולא הוה ליה
אנתו :

לא הוה נסיב עתה, ולא הוה ליי אנתו מקודם. היפך מן בבקר זרע זרעך ולערב אל תנח ידיך, שנשא אשה בילדותו והוליד בנים ונשא אשה בזקנותו והוליד בנים שנלמד זה מאברהם, כדאיתא במד"ר פ' חיי שרה ובילקוט רמז ק"ט שם. ויל"פ עוד, כי יש ב' נוקבין לאה ורחל, עצם ובשר, רחל נקראת אשה כמ"ש לזאת יקרא אשה וכמ"ש בע"ח שער לאה ורחל פ"ב ע"ש, זהו לא הוה נסיב לבחי' נוקבא דלאה (וכאן ליש לומר לא הוה ליי אנתו, כי לאה לא נקראת אשה), ולא הוה ליי אנתו בחינת רחל, והוה ג"כ דקדוק הלשון שאמר לקמן דשוי

רעיוני וכוון אנפיה. שוי רעיוני הוא לבחינת לאה, שלאה היא בחינת מח', והיינו רעיון, ולאה היא הד' דקשר דתש"ר שהוא באחור, ולכן לא שייך לומר עלי' שכוון אנפיה לה. וכוון אנפיה הוא לבחינת רחל, שפני' מגולים ועלי' כתיב שהיתה יפ"ת ויפ"מ שהוא בפנים, ושוי רעיוני נלמד ממ"ש ויסב, כי רעיון מחשבה הוא בחי' העלם סובב, ואנפיה כתיב בפירוש, פניו, ועל פניו כתיב אל הקיר שהוא שכינתא בחי' רחל, כמו שאמר לקמן שמקרקר קיר הוא מה שרחל מבכה, וזה וכוון אנפיה למיסב אתנא בחינת רחל שהיא הנוקבא העיקרית, וזהו שלקמן אמר רק אנפוי שוי אנפוי, כי אל הקיר בחי' רחל שייך רק אנפוי, ונוקבא דבחי' רחל הנק' אשה רצה לקחת, ובמכאן אוליפנא דמאן דאית ליה חובה נקט בהיפך מתחלה אנפוי ואח"כ ורעיוני, הוא כי בהסדר דמלמטה למעלה מתחלה הוא תשובה תתאה, תשובה ה' תתאה בחינת רחל, ואח"כ תשובה עלאה תשוב ה' עלאה בחינת לאה.

שם. לא מתקיים בעלמא דאתי ולא יהא לי' חולקא בההוא עלמא :

עיין לעיל רט"ז ע"א בעלמא דאתי לאתענגא בההוא עלמא, וברמ"ז שם שקאי על תבונה ובינה (הובא בנצוצי אורות שם או"ק א'). ועד"ז יתפרש כאן בעלמא דאתי בתבונה בההוא עלמא בבינה, והוא מפני שלא נשא אשה להוליד בנים, כי חוקי' הוא בחי' גבורות כשמו (ומספר חזקיה' הוא ק"ל הה"ג), ע"ד כמו יצחק, ויצחק נשא אשה כשהי' בן מ' והוליד בנים כשהי' בן ס', מ' הוא תבונה וס' הוא בינה כידוע בענין ס"מ דאפרסמון בזהר תרומה דקכ"ז, הרי מי שמשתרל לישא אשה ומוליד בנים, מתקיים בעלמא דאתי תבונה (כתבונה הוא מתקיים כי נה"י דתבונה מלובשים בז"א, עולם שכבר בא ונה"י דתבונה הם הקיום דהמוחין דז"א שזהו ענין אין התורה שהוא המוחין דז"א, מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה כמ"ש בע"ח שער המוחין פ"ג ובשער דרושי הצלם דרוש ג' ע"ש. והר"ע לידת תבונה את ז"א, ויש לו חלק בבינה (רק חלק בלבד, כי בינה הוא לעתיד לבוא שעדיין לא בא), ולהיפך מי שאינו עושה כך לא מתקיים בעלמא דאתי ולא יהא ליה חולקא בההוא עלמא.

שם. דנטר ברית קדישא ולא סאיב לי' ונטר לי' כדקא יאות :

הכפל דנטר, כי הרי אמר מקדם דנטר ברית, ומהו עוד הפעם ונטר ליה, ובפעם הב' הוסיף לומר כדקא יאות. י"ל כי ידוע שבברית יסוד יש ב' בחי'. א' מה שיש בו החסדים המגולים שזה נעשה ע"י מילה וכוס יין, ב' מה שיש שליש חסד המכוסה שבשליש העליון דת"ת שזה נעשה ע"י פריעה כמ"ש בע"ח שער האונאה ע"ש ולנגד מקום המגולה יש לעומת זה בחי' עה"ד טור"ר, ולנגד המקום המכוסה אין לעו"ז, כי שם הוא עה"ח שכולו טוב, וזה דנטר ברית קדישא הוא ששמר את החסדים המגולים שביסוד, ולא סאיב לי' בסט' דלעו"ז שלנגד המגולים, ונטר לי' כדקא יאות הוא ששמר את החסד המכוסה שיהי' בשלימות ביסוד ובחי' זו הוא כדקא יאות, כי הוא המכוסה, וכאן לא אמר ולא סאיב לי', כי לנגד המכוסה אין לעומת זה.

דף רכט, א. ר' יהודה פתח ואמר אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים כו' דמתמן נגדי כל ברכאן וכל חירו ומתמן נפקי לקיימא כלא ועל דא יתיר יו"ד וכו' ובגין דא כתיב היושבי בשמים אחיד לעילא כרזא דחכמתא עלאה ואחיד לתתא דיתבי על כרסא דאבהן יתיב על כרסא דאקרי שמים וכו' ת"ח בשבעין ותריין נהורין אסתלק עטרא דכל משריין עגולא דעלמא בשבעין דוכתי חד עגולא לכלהו בגו ההוא עגולא נקודה חדא דקיימא באמצעיתא מהאי נקודה אתזנת כל ההוא עגולא כו' האי סמירו איהו בגו חילהא סמירא איהו בגו לגו כד סלקא דא כלא סלקין אבתרא הה"ר משכני אחרין נרוצה :

נקט שתי כורסאי. כורסאי דאבהן, כורסאי דאקרי שמים. י"ל כורסאי דאבהן הוא דעת. והיינו התריין עטרין שבדעת. והדעת המחברן. והוא האבות. עין בפע"ח שער השופר פ"ד. וכורסאי דאקרי שמים הוא ת"ת (ודקדק הלשון דאקרי שמים דאקרי דוקא. הוא כמ"ש ויקרא אלקים לרקיע שמים. רקיע הוא דעת. ושמים הוא ת"ת. כמ"ש בפרדס שער עשר ולא תשע פ"ב ע"ש. ועפי"ז איש מה שנקט מרסאי דאבהן. שלכאורה אבהן מאן דכר שמה הכא. הלא בפסוק נזכר שמים, הנה עפי" המבואר א"ש. כי שמים ת"ת הוא הקריאה דרקיע דעת. הנה מאחר שכתוב בשמים ת"ת. ע"כ שיש בזה גם דעת. שהוא הכורסאי דאבהן. וזהו בשמים בב' היינו הפנימית המלובש בשמים והיינו בחי' דעת. ועין בפרד"ס שם שרקיע דעת הוא מצד בחי' חכ' רקע י' ושמים ת"ת הוא מצד בחי' בינה ע"ש. י"ל לפי"ז מה שהוא יתיב על כורסאי דאבהן דעת הוא מצד י' דהיושבי שקאי על חכ'. ומה שהוא יתיב על כורסאי דאקרי שמים ת"ת הוא מצד בינה. ה' דהיושבי. וד"ל). וזהו ג"כ מה שאמר לעיל דמתמן נגדי כו' ומתמן נפקי. והיינו מתמן נגדי כל ברכאן וכל חירו הוא מה שהחור"ג שביסוד אימא שיסוד אימא הוא העומקא דכולא. והברכאן וחירו הוא החור"ג שביסוד אימא. (כי ברכה הוא מימין חסדים. וחירו הוא משמאל גבורה כי חירות הוא ע"י תק"ש כמא' תקע בשופר גדול לחירותינו ותק"ש הוא בחי' גבורות כמו הללוהו בתקע שופר שהוא לנגד גבורה. ולנגד הוא הב' ברכות האמצעיות דשמונה עשרה ברכות שהם בדרך עלינו היינו ברכאן. ותקע בשופר גדול לחירותינו היינו חירו). הנה החור"ג שביסוד אימא נגדי בדעת דו"א. שהוא המלביש ליסוד אימא. ולא נקט כאן נפקי שהוא יציאה לחוץ. כי כשהם בדעת דו"א אינם יוצאין לחוץ עדיין. כי הם במקום הסיתום עדיין. אח"כ ומתמן נפקי שיוצאין לחוץ הוא כשנמשך יסוד אימא בת"ת בחי' שמים הנה משם הם יוצאין לחוץ להמקום המגולה כי שם מסתיים יסוד אימא בחוזה דו"א ואז יוצאין לחוץ. והיינו מתמן נגדי הוא במקום המכוסה שלמעלה מהחזה. ומתמן נפקי הוא במקום המגולה שלמטה מהחזה. גם מתמן נגדי הוא מיסוד אימא שבדעת דו"א. ומתמן נפקי הוא מעטרת יסוד אימא שבת"ת דו"א. נגדי הוא מיסוד אימא ונפקי הוא ממל' דאימא. ומשמים דת"ת נמשכים לצדיקאי קיימא דעלמא היינו ליסוד ז"א. והוא שנמשכים החור"ג מיסוד אימא בכל קו האמצעי דו"א בדעת כורסאי דאבהן. ובת"ת כורסאי דאקרי שמים. וביסוד ז"א שהוא הצדיקאי. (ויתפרש לפי"ז היושבי בשמים גם על יסוד ז"א שהוא יושב בשמים דת"ת כי יסוד הוא ו' המלוי דאזו ו' דת"ת. ולכן כתיב

בשמים ולא על השמים, כי ל"ש לומר על יסוד שהוא על ת"ת. רק שהוא בתוך הת"ת, ו' המלוי שהמלוי הוא בתוך האות, וכמובן).

ועד כאן מפרש את היושבי בשמים האמור בפסוק, אח"כ אמר ת"ח בשבעין ותריין נהורין כו' (שלכאורה מה זה שייך הכא), הוא הפירוש על אליך נשאתי את עיני, והיינו אליך נשאתי את עיני שהוא בחי' מל', הנה המל' עצמה היא בחי' עזלמתא שפירתא דלית לה עינין שהעינין שלה ירדו להיכל הזכות דבריאה ונעשו שם ע' סנהדרין (שלכן נק' הסנהדרין עיני העדה), כמ"ש עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים, ועיך בספר ערוגות הבושם על שה"ש ע"פ זה. ומל' עצמה כמו שהיא באצילות היא רק האישון בת עין שהוא הנקודה האמצעית שבעין, וידוע שעין הוא בחי' עיגול (ולכן תהו שיצא מעינים הוא בסוד עיגולים), וכן הע' סנהדרין יושבין בעיגול, זהו בע"ב נהורין אסתלק עטרא דכל משריין, העטרא הוא מל', ויש בזה ע"ב בחי', והם עגולא דעלמא בשבעין דוכתי, הוא העינין שלה שבבריאה שהם ע' סנהדרין, והוא עיני האמור בפסוק, שהוא עינין, וגם עין הוא שבעים, בגו ההוא עגולא נקודה חדא דקיימא באמצעיתא, הוא האישון בת עין, נקודת המל' עצמה, שמהנקודה הזאת ניוון כל ההוא עגולא, העינין שלה הע' סנהדרין, והנקודה הזאת היא תיבת א"ת האמור בפסוק שקאי על המל' הנק' את כידוע, והנקודה הזאת רומז על רחם המל' יסוד דנוקבא בחי' נקודת ציון שבה, וכידוע שנקודה הוא בחי' יסוד דנוקבא, עין זוהר פ' תצוה דקפ"ד ובע"ח שער הארת המחין פ"ה ע"ש. זהו שהנקודה היא קה"ק הוא רחם המל' בחי' ציון שהוא בית קה"ק כמ"ש באדר"ו דרצ"ו ע"ש. והנקודה היא אתר לההוא רוחא דכל רוחין הוא בחי' הארת הבינה המאיר במל' כמ"ש במק"מ, והוא תיבת אליך האמור בפסוק, והרי יש כאן ע"ב בחי', והם הע' שבעגולא הע' סנהדרין, והנקודה האמצעית, והרוחא דכל רוחין, ביחד הם ע"ב ונרמזין בתיבות אליך את עיני שהר"ת הוא ע"ב, וקאמר על הנקודה שהיא טמירא בגו חילהא הוא שהיא נעלמה ומכוסה בתוך העגולא *) הע' סנהדרין, ועוד זאת היא טמירא בגו לגו, הוא מה שהיא נעלמה ומכוסה מבפנים ברחם המל' כי יסוד דמל' בחי' נקודת ציון היא מבפנים ברחם המל' לגו מן בחי' מל' דמל' בחי' ירושלים, אך לפי"ז מהו בגו לגו ב"פ גו, שלכאורה הול"ל רק בגו, י"ל כי הנקודה הזאת שהוא בחי' קדה"ק הוא הנקודה הפנימית שבתוך יסוד דמל' בחי' ומקדשי הנעלם וטמון בגו לגו היינו בתוך יסוד מל' שיסוד דמל' הוא בתוך מל' דמל' והיינו הב"פ גו הוא כמו בחי' שבתותי, עיך לעיל בהקדמת זוהר ד"ה ע"ב וד"ו ע"א ובמק"מ ורמ"ז שם ותבין, כד סלקא דא היינו הנקודה בחי' את כלא היינו הע' סנהדרין בחי' עיני סלקין אבתרא, ולמד זה מפסוק משכני אחריך נרוצה, שכתוב משכני לשון יחיד, ונרוצה לשון רבים והיינו המשכה הוא רק להנקודה שהיא עולה, ואז אחריך נרוצה לשון רבים שגם הע' סלקין אבתרא.

דף רכט, ב. ר' חזקי' ור' יוסי ור' יהודה הוו אזלי בארחה, אמר

(*) כאן חסדה אחת בלתי ברורה, ואולי צ"ל: במחנה

ר' יוסי כל חד וחד מינן לימא מלי דאורייתא, פתח ר' יהודה ואמר וכו' / ר' יוסי פתח ואמר כו', פתח ר' חזקי' ואמר וכו' :

ר' חזקי' הוא נצח. ור' יוסי הוא מל' מספר אלקיים (כי בנינה מהגבורות) ור' יהודה הוא חסד כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר, והוא התחלה והאמצע והסוף דהו"ת. התחלה הוא חסד, והסוף הוא מל', והאמצע הוא נצח. שיש בינו לחסד ב' ספירות, ת"ת גבורה, ובינו למל' ב' ספירות הוד יסוד, הרי שהם הראש תוך סוף דהו"ת, והוא אזלי בארחא מאצילות לבי"ע לברר הניצוצין בשם, ע"ד ויעקב הלך לדרכו, שיעקב מספרו ז"פ הוי' שהוא הו"ת דאצי' (ועיין בלקו"ת בד"ה מה טובו), והקדים את ר' חזקי' נצח, כי הליכה הוא ברגליים, ור' חזקי' נצח הוא בחי' רגל, כי נז"ה הם תרין שוקין, והחזיוק הוא ברמל ימין שהיא חזקה יותר מרגל שמאל, וכמו שנצח פירשו תוקף וחזוק, כשמו חזקי' (והשמאל נכלל בימין, כי נז"ה הם תרין פלגי גופא), לכן הקדים את ר' חזקי' בחי' נצח רגל, שברגל הוא והליכה (הולך על הדרך ברגל מבורכת, רגל מבורכת הוא נצח שהיא ימנית), חזקי' יותר על יתודה במספר ק' ועל יוסי במספר ד"ם, ביחד הוא קד"ם לכן קד"ם הוא ר' חזקי', ונקט אח"כ ר' יוסי מל' ואח"כ ר' יהודה חסד, כדי שיהא ר' יוסי מל' הנבנית מהגבורות כמספרו אלקיים מסובב מב' צדדיו מבחי' חסדים, ור' חזקי' נצח שהוא בקו הימין כמ"ש בימינך נצח, וזמר' יתודה חסד שהוא ראשית קו הימין, כי הגבורות ומה גם מל' הנבנית מהגבורות, צריכים להיות מסובבים מחסדים מלפניהם ומלאחריהם (וכן יצחק מדת הגבורה מסובב מלפניו ומלאחריו מאברהם ומיעקב שהוא חסד, ות"ת רחמים הנוטה לחסד), ומהגם בהליכה בדרך שכל הדרכים בחזקת סכנה, ר' יוסי שהוא מל' הנבנית מהגבורות, לו הוא יותר סכנה, כי אחיות הסט' דלעו"ז הוא בגבורות, מצפון תפתח דרעוה, ומה גם מל' שהיא קרובה אל הקליפות, והיא בחי' נוקבא, הנחש הסית ואחז בזוה, והיינו ג"כ מה שאיתמר אח"כ שכשעאלו בחד טורא, ר' יוסי דוקא אמר שהוא טורא דחלא, בגין דטורא דחילא הוא, וכן בדר"ל ע"ב א"ר יוסי מאי נעביד כו' טורא רב איהו ודחילו דחיון חקלא דחילנא, וכן היה מהמערה דילמא ההיא מערתא אתר דלחיון איהו כו', והוא מפני כי אחיות החיצונים הוא בגבורות דוקא ומכ"ש במל' נוקבא הנבנית מהגבורות טור"א גי' גבורה, ומפני שהגבורות הם כפולים, ב"פ מנצפ"ך (וכמו טפיים מלמטה, ולידת נקבה ימי טומאתה וטהרתה כפליים כלידת זכר), לכן אמר ב"פ טורא דחלא, טורא דחילא (דחל"א, דחיל"א, הוא מספר אל אד', שהוא בגבורה ומה גם במל'), (ושרש ההרים הוא מתהו, כמ"ש ויתפוצצו הררי עד, והם הררי קד"ם (ע"ה ב"פ מנצפ"ך), המלך הראשון דתהו הוא בל"ע בין בעו"ר שמספרו ב"פ גבורה, והאחרון הוא בע"ל חנ"ן בין עכב"ר (בע"ל אותיות בל"ע, עכב"ר כבעו"ר), שמספרו ב"פ מנצפ"ך, והם מספר ב"פ מלכות, כי כולם היו בסוד מלכים, מלכי אדום), לכן היה צריך שר' יוסי יהיה מסובב מב' צדדיו בר' חזקי' ור' יהודה שהם בקו הימין בחי' חסדים, והיינו ג"כ מה שר' יוסי דוקא הציע כל חד וחד מינן לימא מלי דאורייתא, מפני שהוא ביותר ה' ירא בדרך, לכן הציע שיאמרו מלי דאורייתא, שהתורה תגין עליהם, והסדר באמירתם מלי דאורייתא, היה ג"כ שר' יוסי אמר בכל פעם באמצע

בין ר' יהודה ובין ר' חזקיה, והוא ג"כ מהטעם האמור לעיל, שאפילו בדברי תורה שלו, יהיה מסובב מהד"ת של ר' יהודה ושל ר' חזקיה, והסדר באמירתם ד"ת ה' ר' יהודה מתחלה ור' חזקיה לבסוף היפך מבהליכה הוא, כי בהליכה שהיא ברגל, צריך להיות ר' חזקיה נצח בראש, כי הוא הוא בחי' רגל, אבל באמירת ד"ת צריך להיות ר' יהודה בראש, שהוא בחינת חסד הגבוה מנצח שנצח הוא רק ענף החסד, וכמובן, והיה כך ד' פעמים אמירתם דברי תורה, בהסדר ר' יהודה ואח"כ ר' יוסי ואח"כ ר' חזקיה, פעם א' כשהוא אולי בארצא טרם שעאלו לטורא, ב"פ במערה, היינו פעם א' בחצי הראשון דהלילה ופעם ב' בהצצי האחרון דהלילה, והפעם הרביעי היה כלילה השנית בחצי האחרון דהלילה בהיותם בכפר, ואח"כ סיים ר' יהודה בד"ת אך לא מה שחידש הוא אלא מה ששמע מר' שמעון, והביא ר' יהודה בדרשתו גם מה שאמר ר' יצחק ומה שאמר ר' חייא, והוא האמור בד"ל"ג ע"ב וד"ל"ד ע"א, א"כ יש כאן בסך הכל י"ג דרשות בדברי תורה, דהיינו ד"פ הדרשות דר' יהודה ור' יוסי ור' חזקיה, והפעם הי"ג הוא דרשתו דר' יהודה משמי' דר"ש, והביא בדרשתו גם את ר' יצחק ואת ר' חייא, הוא ע"ד וכמו הד' דגלים שבכל דגל ג' שבטים, ושבת לוי לא נכנס בהם, והוא הי"ג הכולל את כולם, ולנגד הי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן שהם לנגד י"ג מדה"ר, י"ג ת"ד, הנחלקים ג"כ לד' חלוקות שהם שם אד' מלא (עיין בזה"ק ח"ג דקפ"ה ע"ב, ובפע"ח סוף שער העמידה וברמ"ז פ' בלק דקפ"ה ע"ב ויקרא דט"ו), שהם ד' אותיות פשוטים ובכל א' ג' אותיות במלוי, אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, וכללות השם הוא מדה הי"ג ונקא הכולל כל המדות, כמ"ש באד"ר דקל"ד ע"ב תקונא דתליסר כו', דבי' אחידן כלא כו' דא הוא תקונא שלימתא דאשלים לכל תקונין דא אשלים לכלא כו' והאי דתליסר כליל להון כו' ע"ש ואמר זה שם ר"ש והמעלה בתיקון הי"ג על כל שארי התיקונין שבו הוא חסד מקיף דכתר, מה שאין זה בכולם, ועיין בקול ברמה בביאור האד"ר שם ע"ש, ובו אשתלם הדיקנא ע"ד שהחתימה הוא באברהם מגן אברהם, שאברהם הוא בחי' חסד, זהו שהדרשה הי"ג בכאן שהוא הסיום אמרה ר' יהודה שהוא בחי' חסד, ומשמיה דר' שמעון דוקא, שר"ש הוא שדרש באד"ר שם במעלת תיקונא תליסר, והביא ר' יהודה בדבריו, גם את ר' יצחק גבורה, ואת ר' חייא יסוד (כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר שם), והרי נשלם עתה כל שבעת ימי הבנין דהיינו הז"ת, ר' יהודה חסד ור' יצחק גבורה, ור' חייא יסוד הכולל גם ת"ת כי גוף וברית כחד חשבינן ועיין בלקו"ת בד"ה ושמתי כדכד שר' חייא רומז על ת"ת ע"ד יעקב לאמת, כן הוא שמו חייא, ע"ש. ור' חזקיה נצח (הכולל גם הוד כנ"ל שהן תריין פלגי גופא), ואפילו אם נאמר שר' חזקיה הוא רק נצח, ור' חייא הוא רק יסוד, וא"כ חסר כאן לכאורה ת"ת תהד, לא יוקשה כי איהו ת"ת בנצח בחי' ר' חזקיה, ואיהי מל' ר' יוסי ביהוד, והרי יש כאן ת"ת והוד ג"כ, ור' יוסי מל', ועל כולם ר"ש דעת שהוא הפנימיות תחתית דכולמו, וכמבין (ור"ש * דעת דרש באד"ר שם במעלת תיקון הי"ג, כי תיקון הי"ג הוא מזל הדעת עליון שבדיקנא, כידוע.

שם. פתח ר' יהודה ואמר אל תזכר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו וגו' ת"ח קב"ה וכו' ועל דא מהר יקדמונו רחמיך כי דלונו מאד דלותא דעובדין טבין דלותא דעובדין דכשרן ת"ח אלמלי יסגלוז וכו' ר' יוסי פתח ואמר עבדו את ה' ביראה וגו' כו' וכתוב עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה, ת"ח כל ב"נ וכו', פתח ר' חזקי' ואמר וכו' ת"ח כד אתחרב בי מקדשא בשעתא דאתוקד זמן מנחה הוה וכו' עד דהו אזלי עאלו בחד טורא וכו' :

עובדין טבין הוא מצד החסדים, כי טוב הוא חסד, והוא שאין מעצור לרוח נדבתו בין בצדקה ובין בת"ת ושאר מצות ולא די לו לצאת ידי חובתו בלבד כו', ועובדין דכשרן הוא מצד הגבורות שהוא רק כשר בלבד שדי לו מה שחיבתו התורה בפירוש, והיינו המדות דחור"ג, בחי' אברהם ויצחק, כמ"ש באגה"ק פ"ג מה רב טובך כו' ע"ש. זהו כי דלונו מאד, דקדק לומר מאד, היינו שלא רק שדלונו מעובדין טבין דחסד שאין בנו מי שאין מעצור לרוח נדבתו כו' אלא שדלונו גם מעובדין דכשרין לכל הפחות שממדת הגבורה, שגם זה אין בנו, והיינו דלות שאין לו לא כס', חסדים, ולא זהב גבורות, ולכן מהר יקדמונו רחמיך, רחמים דת"ת מדתו של יעקב, וכתוב מהר, כי במדתו של יעקב, רחמים ת"ת הנה הוא בריח התיכון המבריה מן הקצה אל הקצה, שאין שם מניעה ועיכוב כלל, והוא במהירות, וכמ"ש ביעקב מה זה מהרת הרי שביעקב הוא מהירות, וכן בוכן תן כבוד שאומרים בר"ה ויוהכ"פ שהוא לנגד יעקב (כי ביעקב כתיב כבוד, ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה), נאמר שם במהרה בימינו, משא"כ בוכן יתקדש וכו' תן פחדך שלנגד אברהם ויצחק חור"ג לא נאמר בהם מהרה, נמצא דרשת ר' יהודה הוא שאימתי צריך מהר יקדמונו רחמיך הוא כשדלונו גסד שאין עובדין טבין עובדין דכשרן מדות דחור"ג, אברהם ויצחק, הנה אחריו פתח ר' יוסי בדרשתו, שדרשתו הוא שכיש מדות דחור"ג, שהם שמחה בצפרא ורננה ברמשא, הב' תפלות דשחרית ומנחה שתקנום אברהם ויצחק, כבשי התמיד שבבקר ובין הערבים, אז תפלת ערבית דיעקב היא רשות ולא חובה, שאין צריך כ"כ מהר יקדמונו רחמיך דיעקב ת"ת שתיקן תפלת ערבית, מאחר שלא דלונו כלל וכלל, שיש ב' כבשי התמיד, ב' תפלות דאברהם ויצחק, שמחה בצפרא ורננה ברמשא, ואחריו דרש ר' חזקי' בפסוק תכון תפלתי קטרת כו' מנחת ערב, ואמר שביתור צריך לכוון בתפלת המנחה, היינו אימתי תפלת ערבית רשות, כשיש ב' התפלות דשחרית ומנחה מקודם, שמחה ורננה, הוא כשכוון ביותר בתפלת המנחה להמתיק את הדין, אבל כשלא מכוון כדבעי אז בזמן המנחה נחרב בהמ"ק וגלו ישראל מעל אדמתם, שנעשה דלונו מאד, ואז צריך מהר יקדמונו רחמיך כדעת ר' יהודה, ור' חזקי' סיים דרשתו שזמן מנחה אז דינא שריא בעלמא (כי מנח"ה הוא הק"ג עלמין שמשמאלא, ובשרש הוא הג' מלכים ושליש דהרביעי הראשונים דתהו שהי' בהם שבירה גדולה, כי באו אורותיהם מגולים, ובכ"א מהם הוא שם אל (שפירשו קשה כמו אילי הארץ, הארצות האל), הנה ג"פ אל ושליש אל הוא מספר ק"ג), אז אירע שלומן המנחה עאלו בחד טורא שהוא הר קשה, טור"א מספר גבורה כנ"ל, והיה זה בזמן המנחה שינטו צללי ערב, כמו שאיתמר בדר"ל ע"ב מאיך שמשא

לערבא, יומא מאיך למעיל, וי"ל הטורא הזאת שהי' טור"א רב כמו שאמר ר' יוסי, הוא מדעת דתהו, שהוא הטורא היותר רב דתהו (והיו בה ב' טור"א כנ"ל, הוא התריץ עטרין חריג דדעת, בל"ע ב"ן בעז"ר מספרו ב"פ טור"א כנ"ל), ולעילא בטורא הי' חד טנרא ומערתא בגוה, הטנרא שהוא אבן קשה, י"ל הוא מל' דתבונה, והמערה שבתוך הטנרא הוא יסוד דתבונה המלוכשים בדעת, טנרא גי' סר הוא בחי' דעת, ובנדרון דידן הוא דעת דתהו שע"ז נאמר הכל סר יחדו, והוא בחי' סר מר המות, ור' יוסי שהוא בחי' מל' הי' ירא למיעל בהטורא והטנרא להמערה שבתוכו, שזהו בבחינת דעת דתהו, יען כי בתהו אירע שבירת המל' שאורה עלה למקום הדעת דתהו, ולכן הוא ר' יוסי הי' ירא ביותר ליכנס בהמערה שבתוך הטנרא שבטורא, משא"כ ר' יהודה ור' חזקי' שהם בקו הימין חסד ונצח, לא היו יראים (ואפילו בתהו אורם לא עלה לדעת, כי אור החסד עלה למקומו לחסד, ואור הנצח עלה אח"כ למקום החסד), ומלשון הוזה"ק משמע שכשראו את הטנרא ר' חזקי' ור' יוסי לא ראו מתחלה את המערה שבתוכו, רק ר' יהודה ראה מתחלה את המערה כמו שאמר דאנא חמי חדא מערתא תמן, ורק כשעלו להתם תמו כולם את המערה כמו שאתמר חזמו ההיא מערתא, והיינו כי ר' יהודה שהוא בחינת חסד הוא היותר קרוב וסמוך ליסוד אימא שבדעת דו"א, בשגם שהחסד הראשון הנקרא יומם בתוס' מ' שהוא ברישי כתפין טרם התחלקות הב' וזרועות, הוא המלביש ליסוד אימא שבגרון כמ"ש בע"ח שער הזיווגים פ"ה ע"ש, ועיין בתוספתא דיתרו דס"ח ע"ב קיימא חד יריעה מרקמא בההוא יריעה אתחפיא ההוא היכלא ובמק"מ שם, גם מצינו באברהם בחי' חסד שראה את המקום מרחוק, כמ"ש וישא אברהם כו' וירא את המקום מרחוק עד"ז ר' יהודה שבחינתו הוא חסד, ראה את המערה מרחוק, אם שהם ר' חזקי' ור' יוסי נצח ומל' לא ראו עדיין (ומה שהטנרא מל' דתבונה ראו גם הם כדמוכח מלשון הוזהר הקדוש חמו לעילא בטורא טנרא חד כו' חמו לשון רבים, הוא כי הטנרא מל' דתבונה מתפשטת ומתלבשת בשליש העליון דת"ת ג"כ, כידוע, ועיין בע"ח שער דרושי הצלם, לכן יכלו לראותה ר' חזקי' נצח הסמוך לת"ת, ור' יוסי מל' שקומתה מתחיל תיכף אחר שליש העליון דת"ת).

דף רלב, ב. ת"ח הללוי' הכא אית שבחא עלאה דמארי' דכלא אתר דלא שלטא ב' עינא כו' דאיהו טמירא דכל טמירין ומאן איהו וכו' :

שבחא עלאה דמארי דכלא, בינה, אתר דלא שלטא ב' עינא כו' הנאמר על עדן עיין לא ראתה, חכמה טמירא דכל טמירין כתר, והיינו י"ה קוצו של י' כתר, י' חכ' ה' בינה, ובינה כוללת כל הגי' כידוע בהיכל קה"ק לכן נקראת בינה מארי דכלא.

שם, יהי שם ה' מבורך מאי שנא דקאמר יהי אלא וכו' ובמלה דא אתקיים כל עובדא דבראשית כו"א יה"י רקיע :

הקדים יהי רקיע ליהי אור, אם שיהי אור כתיב מקודם, והוא כי ביהי דסאן יהי כו' מבורך, מבורך הוא מ"ב ר"ך, מ"ב גבורות רך חסידים, כתיב מתחלה

מ"ב ואח"כ ר"ך, ועיין לקמן בפ' תצוה דקפ"ז ע"א. ובמאמ"א מע' רך, לכן הביא מתחלה יהי רקיע הנברא ביום שני, והוא מבדיל (ג' אלקים) בחי' גבורות כמו מ"ב. ואח"כ יהי אור הנברא ביום ראשון בחי' חסדים כמו ר"ך, ויהי מאורות הביא אחרי יהי רקיע, כי הוא אחריו סמוך לו. כסדרן בתורה (משא"כ אם היה מביא יהי אור קודם ליהי מאורות, הוי שלא על הסדר כלל). גם מאורות שייכים לרקיע כמ"ש יהי מאורות ברקיע השמים, וכתוב ויתן כו' להאיר כו', גם מאורות הם ג"כ בחי' אור חסדים, כי כל אור הוא בחי' חסדים, אלא שאור דיהי אור שהוא האור שנברא ביום ראשון הוא חסד יותר גדול כי מביטים בו מסוף העולם ועד סופו, הנה מאחר שרך הוא לבסוף מוכן שמתחלה נמשך חסד שאינו גדול כ"כ ואח"כ נמשך חסד היותר גדול (וכן בחסדים הנמשכים בערב יוה"כ"פ ואחר יוה"כ"פ נמשך מתחלה חסד שאינו גדול ולבסוף נמשך החסד היותר גדול, ועיין בפע"ח שער חג הסוכות פ"א), ורקיע הוא ע"ד כמו יצחק, מאורות כמו יעקב (הנקרא שמש, כמ"ש כי בא השמש), אור כמו אברהם, וכמו אשא רוחא מיא.

דף רלד, א. ד"א פנה אל תפלת הערער דא יחידאי כו' ומאן הוא כו' הוי אימא דא יעקב דאיהו כליל בתרין סטרין וקרא לבנוי וצלי צלותי' וכו' :

יעקב הוא ת"ת דאיהו כליל בתרין סטרין היינו בחו"ג, והנה יעקב ברבוע הוא מספר תב"ן, הסר הפשוט נשאר מספר ע"ר, ואיהו כליל בתרין סטרין דהיינו בחו"ג, א"כ צריך לחשוב ב"פ, היינו ב"פ ע"ר, זהו ערע"ר, ופנה אל תפלת הערער, הוא מה שהשכינה פנה אל תפלת יעקב שהוא בחי' ערע"ר, כי הרי נזדמנו תמן אברהם ויצחק שהם חו"ג כמו שאמר בסמוך ושכינתא על גבייהו, הנה השכינה פנה אל תפלתו, וסיפא דקרא ולא בזה את תפלתם יתפרש כך, והוא כשיעקב פתח ואמר האספו כו' אשר יקרא אתכם באחרית הימים, באחרית דא שכינתא נסתלקה הימנו השכינה ובתר אהדרו לה בנוי ביחודי דמילייהו כו' כמו שאמר בסמוך בע"ב, זהו ולא בזה את תפלתם לשון רבים הוא תפלת בנוי, ומצד זה אתיישבת שכינתא בדוכתה, ופנה אל תפלת הערער דיעקב, וכמובן.

דף רלד, ב. והאי איהו רזא דחכמתא מלה דאתיא בשלימו ברזא דאתוון הכי הוא כד אינון בחכמתא אבל דל"ת בלא גימ"ל לאו הוא שלימו וכן גימ"ל בלא דל"ת וכו' :

היינו בסדר האלף בית כו' הם סמוכים זה לזה ג' ד', וקודם להם הוא אותיות א"ב הרומו על חכ' הנק' אב, זהו שהם ברזא דחכמתא, אבל ד' בלא ג' לאו הוא שלימו, כי זהו נוקבא בלא דסורא, וכן ג' בלא ד' הוא דסורא בלא נוקבא, וד' בלא ג', עם אותיות א"ב הקודמים הוא אב"ד (וזהו הצדיק אבד, כשנסתלק הצדיק, שהוא יסוד אות ג', נשאר אב"ד), וג' בלא ד' עם אותיות א"ב הקודמים, הוא אב"ג שפירושו שטן כמ"ש בע"ח שער שבה"כ פ"ב וזהו חובא דאדם שגרם מיתה ר"ל, היינו שנשאר אב"ד או אב"ג.

שם. רבי יהוד' ור' יוסי הוו יתבי יומא חד אפתחא דלוד אמר ר' יוסי לרבי יהודה הא דחמינן דיעקב בריך לבנוי חמינן כו' אבל אן ברכתא דלהון כו' :

ר' יהודה הוא חסד, ור' יוסי הוא מל' (כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר). ופתחא דלוד, לוד הוא בינה המולדת את הבנים זון, זהו לוד. ל' הוא בינה המולדת ו' ז"א ד' מל', ופתחא דלוד הוא יסוד אימא שבחזה דז"א דהיינו בת"ת דז"א בחי' יעקב, הנה נתחברו ר' יהודה חסד ור' יוסי מל' יחד וישבו אפתחא דלוד, כי ר' יוסי מל' התחלת קומתה הוא בשליש האמצעי דת"ת דז"א, הוא ממש אצל פתחא דלוד יסוד אימא המסתיים בשליש העליון דת"ת, ור' יהודה חסד הוא המתגלה שם, כי מתחילה החסד הוא סתום, והתגלותו הוא מיסוד אימא הנפתח בת"ת דז"א עדמ"ש וימינך מקרב חיקך כלה (ועיין בל"ת להאר"י ז"ל פ' לך בפי' ואברם בן חמש ושבעים שנה בצאתו מחרון). שיתגלה החסד שהוא בחי' ימין, והנה במקום הזה הוא הברכות שבירך יעקב את בניו, כי יעקב הוא ת"ת, ובניו השבטים הם במל' מרכבתא תתאה, ויעקב בירך אותם הוא שהמשיך הברכות בחי' חסדים מיסוד אימא המתגלה בחזה דז"א בת"ת, ששם נפתח יסוד אימא, וממשיכם לבניו שהם בבחינת מל' שקומתה מתחיל משם כנ"ל, זהו שבמקום הזה דוקא שאל ר' יוסי בחי' מל' שהוא ע"ד כמו השבטים בני יעקב, את ר' יהודה בחי' חסדים, שמהם הוא הברכות, אן ברכתא דלהון כו'.

שם. א"ל כלא ברכאן אינון דברייך להו כגון יהוד' אתה יודוך אחיך דן ידין עמו מאשר שמנה לחמו וכן כלהו :

קתפס לדוגמא אלו הג' יהודה, דן, אשר הוא, כי עד יהודה שהם ראובן שמעון לוי, לא ברכן אלא הוכיחן (ומפני זה ייחסו אותן בפ' וארא, אלה ראשי בית אבותם ראובן כו'). ועיין לקמן דרל"ה ע"א בענין ברכת ראובן, ודרל"ו ע"א ושם בענין שמעון ולוי, והברכות התחילו מיהודה, ויהודה הוא ראש הדגלים, נקט אחריו דן (אם כי יש באמצע בברכותיו של יעקב זבולון ויששכר), כי דן הוא סוף הדגלים, והוא כדי לקשר התחלה בסוף, ועיין לקמן דרמ"ד רע"ב, ומוזה יהיה ראייה שברך את כולם, מאחר שברך התחלה והסוף, ובדן שהוא הסוף כתיב ידין עמו כאחד שבטי ישראל, הוא כהמיוחד שבשבטים דהיינו כיהודה (וזהו שמאלו השנים נבחרו למלאכת המשכן, בצלאל מיהודה, ואהליאב מדן, וכן בבנין המקדש, נבנה ע"י שלמה מיהודה, וע"י חירם שאמו הי' מדן כדאינתא בילקוט פ' פקודי רמז תט"ו), והם בחי' ימינא ושמאלא, כמ"ש בוח"ב דר"כ ע"ב ודרכ"ב ע"א ע"ש. ונקט אח"כ אשר שברכתו הוא מאשר שמנה לחמו, הוא כי ברכת אשר הוא המשכה מבינה, שהיא למעלה מבחי' ימינא ושמאלא שהם חר"ג, שממנה נמשך לחמו לחם ו' שהוא לחם פנג, שנמשך לאות ו' שבשם כמ"ש בעטרה שעטרה לו אמו וכמ"ש לקמן דרמ"ו ע"א ע"ש. והוא בקו האמצעי כי אות ו' הוא קו האמצעי, ועי"ז נעשו שמנים גם ימינא ושמאלא שהם יהודה ודן, ונרמז זה בתיבת לחמ"ו שמספרה יהודה דין במכות, האות ל' מספר יהודה והאותיות חמ"ו מספר דין, וא"כ באלו הג' שהם בחי' ימינא ושמאלא ואמצע, שברכם יעקב,

נכללו כל השבטים כי הג' קוין כוללים הכל, כמובן, ולכן על השאר נקט וכן כלהו, ואינו צריך לפרשם, וד"ל. עוד יש לפרש יהודה שלו ניתנה המלוכה, ומספרו ל' הוא בנין המל' מהל' גבורות דזיווגא הב' דא"א עלאין, ועיין בל"ת להאר"י ז"ל בפ' וירא בדרוש דבנות לוט ע"ש, והנה זהו בנינה עד הוד שלה, שאלו הבחינות דמל' יש להם על מה להסמך בדכורא דז"א, אח"כ דן ידין עמו הוא בנין הרחם, יסוד ומל', דמל' מהגבורות, וזהו שבשניהם כתיב גור' אר"י שהם בחי' גבורות, ומאחר שהם בחי' גבורות, הוא בחי' לחם עני עדיין, אח"כ ברכת אשר, מאשר שמנה לחמו, הוא מה שעושה לחם עני לחם פנג שיהיה שמן, מהחסדים, וכמ"ש לקמן דרמ"ו ע"א הנ"ל, זהו לחמ"ו מספר יהודה ד"ן, הוא מה שנמתק הלחם עני מל' הנבנית מהגבורות ונעשה לחם פנג, וכמובן.

דף רלה, א. ר' אלעזר פתח ואמר ויאמר אלי הנבא אל הרוח וגו' וכו' כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא אמאי איננו מלא בגין דנקיט ויהיב אעיל ואפיק:

התחיל ברוח וסיים במים שבנחלים מים. הוא כי הם שייכים זה לזה כמ"ש רוח אלקים מרחפת על פני המים, ובריש קהלת סובב סבב הולך הרוח כו' שב הרוח ואח"כ כתיב כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא, הרי שהם שייכים זה לזה, והוא מה שהנחלים מתנענעים והולכים אל הים, הוא מפני תנועת הרוח עליהם כמו שברוח מתנענעים הג' רוחות דדרום מזרח צפון, לרוח דמערב (בחי' מל'), הנה תנועת הג' רוחות חג"ת פועלת תנועת המים בהנחלים (הרמוזים ג"כ על המדות עליונות), שילכו אל הים דמל', ומפני שבפסוק דרוח לא כתיב בהדיא שהולכים הג' רוחות לרוח דמערב דמל', ושרוח דמל' אינו מלא מהם מפני שנקיט ויהיב, לכן הביא על זה הפסוק דכל הנחלים ששם כתוב זה בהדיא, א"כ בהכרח לומר שכן הוא ברוחות, כי הרי תנועת המים תלוי בתנועת הרוח, כי הרוח הוא על פני המים, והב' לשונות נקיט ויהיב, אעיל ואפיק. י"ל נקיט ויהיב הוא ברוח, אעיל ואפיק הוא בים, או י"ל נקיט ויהיב הוא מלמעלה למטה, היינו שהים בחי' מל' נקיט מהנחלים מהמדות דאצי', ויהיב לבי"ע, ואח"כ אעיל ואפיק הוא מלמטה למעלה, היינו אעיל הוא מה שהמל' מכנסת לתוכה הניצוצין והמין מבי"ע ואח"כ אפיק הוא מה שמוצאת אותם לאצילות.

דף רלה, ב. ר' יוסי ור' ייסא הוו אזלי בארחתא אמר ר' ייסא הא ודאי תנינן כל בניו דיעקב בסדורא שלים:

ר' יוסי מל', ור' ייסא הוו (כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר), וזהו שכתב שמוותיהן שווין ודומין זה לזה, כי מל' איהי בהוד, והוו אזלי בארחתא הארחתא, הוא יסוד שהוא בין הוד למל', והוא אורח צדיקים, הנה בהדרך, דיסוד, שביניהם נתחברו יחדו, והוא מה שהוו אזלי, ר' יוסי מל' הולך בהארחתא יסוד מלמטה למעלה, ור' ייסא הוד הולך בהדרך הזה דיסוד מלמעלה למטה, וכמובן, והקדים ר' יוסי מל' לר' ייסא הוד הוא כי כשיש העלאה להארחתא, יסוד, מלמטה למעלה, דהיינו מה שמל' ר' יוסי עולה ביסוד, או יש המשכה מלמעלה למטה

בהארחא דיסוד והוא מה שר' ייסא הוד הולך ונמשך ביסוד, וכוון ר' ייסא ברוח קדשו, לשאול בהפסוק מאשר שמנה לחמו וגו', אם שלא ידע פירושו, (וכן ר' יוסי לא ידע פירושו). יען כי הפסוק הזה, לפי מה שפרשו ר' שמעון אח"כ שייך ביחוד לו לר' ייסא, ולר' יוסי, וכשהם הולכים בארחא דוקא, וזהו שנתפעלו ר' ייסא ור' יוסי כ"כ, כששמעו פירוש הפסוק מר' שמעון, עד שאמרו אי לא אתינא לעלמא אלא למנדע דא טב לן, הוא מפני שהפסוק הזה הוא בארחא בחינתם דר' ייסא ור' יוסי כשהולכים בארחא, והוא ענינם בעולם, והיינו כי פירוש הפסוק לפי מה שפרשו ר"ש כאן וביותר ביאור הוא לקמן דרמ"ו ע"א ולעיל דמ"ז ע"ב, הוא אשר קאי על יסוד (י"ל ביסוד הוא שם שד"י, וגם השם פז"ק) ועיין בקה"י מע' יגל פזק ומע' פזק, ביחד הוא גי' אש"ר במכוון), אך אין זה יסוד מצד עצמו, רק ממה שמקבל מבינה, והוא אשר עצמו קאי על בינה דכלא מאשרין לר' ומאי איהו עלמא דאתי, וכשנמשך שפע הבינה ביסוד, עש"ז נקרא יסוד אשר, וכמ"ש מפרש לקמן דרמ"ו, ואופן ההמשכה הוא, הוא כי בינה עד הוד אתפשטת ויסוד הוא הסמוך להוד, הנה נמשך שפע הבינה שבהוד ליסוד, והיינו מאשר במ' היינו מאשר בחי' בינה המתפשטת בהוד, (והוד הוא מלשון הודאה ושבח, וזהו מה שכלא מאשרין לר'), נעשה שמנה לחמו דיסוד, והוא יסוד, יתן מעדני מלך, שמיסוד נמשך למל', ונעשה לחם עוני דמל', לחם פנג, והיינו הבחי' דר' ייסא ור' יוסי כשהם הולכים בארחא, ר' ייסא הוא הוד שמתפשטת בו בינה, והוא בחי' מאשר, הארחא יסוד, הוא כמו בחי' שמנה לחמו, והוא יתן מעדני מלך, דהיינו למל' הוא בחי' ר' יוסי שהוא בחי' מל', ואימתי הוא כשר' יוסי מל' הולך בארחא דיסוד ור' ייסא הוד הולך, או מקבל ר' יוסי מל' מיסוד את שפע ההוד שביסוד, שבהוד הוא התפשטות הבינה (והיינו מה שבצ"ה מקומות הלכה כר' יוסי, כמספר מלכ"ה, ור' יוסי אמר הגם לכבוש את המלכה במס' פסחים, ועיין בסנה"ד מע' ד' יוסי, מלכה הוא מל', אך זהו כשמקבלת מיסוד משפע ההוד שבו, הו"ד ויסוד הוא מספר מלכ"ה במכוון), הרי שבחינתם דר' ייסא ור' יוסי ושהיו הולכים בדרך, כ"ז הוא רמוז בפסוק מאשר שמנה לחמו כו', לכן אמרו אי לא אתינא לעלמא אלא למנדע דא טב לן, וענין מה שמל' מצ"ע, היא בחי' לחם עני, וכשמקבלת מיסוד משפע ההוד שבו, שבהוד הוא התפשטות הבינה או נעשית לחם פנג, פנג דוקא, הוא כי לח"ם ענ"י הוא מספר יצח"ק גבורות, והוא מה שמל' נבנית מגבורות, שזהו מדעתה ולמטה, שבדעת דמל' האות העיקרי שבו הוא אות ד' כמ"ש בע"ח שער הירח בדרוש דאטב"ח ע"ש, והגבורות מקבלתם מיסוד, והוא דעת ק"ל מספר ענ"י (כי לחם ענ"י חסר כתיב), והיינו בחי' ר' יוסי שמספרו אלקים רומז על גבורות, ומספרו יסוד ר', ר' הוא דעת דמל' שבו אות ר' גבורות, ומקבלת הגבורות מיסוד, לח"ם ענ"י הוא מספר ר"ח דודא מל', לחם פנג הגה בפנג נתוסף מספר ג' על ענ"י (כי פ"ן הוא מל"ת גבורות, ע"ד כמו ענ"י דעת ק"ל), והוא הג' דברים שקחשיב בזהר כאן ברכאן חידו טיבו, וי"ל זהו לנגד נה"י דבינה, שזהו עלמא דאתי שקאי על נה"י דבינה, ברכאן נצח, חידו שמחה הוד, טיבו יסוד, וזרמז לחם פנג בפסוק מאשר שמנה לחמו, ס"ת דה"ה הוא מספר לח"ם פנ"ג במכוון, והוא בחי' ר' ייסא, אותיות יי"ס שבו כמו בר' יוסי הוא מספר יסוד, ואות א' רומז על שפע הבינה המתפשטת עד הוד, כי אות א' הוא בבינה

כמ"ש בוח"ג דקפ"ג ע"ב בפירוש א' דתיבת הוא ובהגהות מהרח"ו שם *) ע"ש, והיינו בחי' ר' ייסא הוד כשהולך בדרך דיסוד וכשנעשה לחם עני דמל' (שהוא ר"ח דרחל) לחם פנג הוא ל' דרחל, שאות ל' הוא מצד בינה וכידוע, והיינו שפע הבינה המתפשטת עד הוד, ומהוד נמשך ליסוד, ומיסוד למל', ודקדוק הלשון למנדע דא, ולא אמרו למשמע דא, הוא כי כל ענין ירידת הנשמות לעולם הזה, הוא בגין דישתמודעון ל', דהיינו מ"ש וידעת היום כו' כי הוי' הוא האלקים, אלקים הוא גבורות והוי' הוא חסדים, והוא בחינת מל' וז"א, והוי' הוא האלקים הוא יחוד זו"ן, והוא מה שמבחי' לחם עני בחי' מל', יעשה בחי' לחם פנג (לחם עני) הוא ר"ח גבורות יצחק, ולחם פנג הוא מספר יא"ר, א"ל במלואו עם שם הוי', והיינו בחי' חסדים ורחמים, וי"ל אל במלואו הק"ף הוא בחי' בינה הג' ידין וא' דס"ג דבינה, והוי' הוא ז"א והוא מה שמבינה נמשך לז"א כמ"ש לקמן דרמ"ו ע"א, לחמו לחם ו' דהאי מני' אתון ההוא אילנא והוא מעטרא ל' כדכתיב בעטרה שעטרה לו אמו, גם לחם פנג שהוא אל במלואו הק"ף, והוי' הוא בחי' אברהם חסד (שהוא בחי' מקיף, זהו שהוא במלואו הק"ף, כמ"ש וימינו תחבקני, ויעקב ת"ת, הסובבים את גבורות דיצחק, מלפניו ומלאחריו, וממתיקים אותם), הרי שכל ענין הירידה לעולם הוא למנדע, שיעשה מלחם עני לחם פנג, והנה לפי המבואר מובן, שמה שאמרו אי לא אתינא כו' טב לן, אינו רק מצד בחינתם עצמן דר' ייסא ור' יוסי בלבד, אלא גם מפני שהלכו בדרך, וכנ"ל שדוקא כשאזלו בארחא אמר ר' ייסא מאי קא נימא בהאי קרא דכתיב מאשר שמנה לחמו, וכן בתשובת ר"ש להם העיקר מה שאמר להם הוא שאשר הוא בחי' יסוד, ואמר להם שהוא רזא דחכמתא, רזא דוקא שהוא בחי' יסוד, וא"כ העיקר חסד מן הספר, כי הוה להו להם להגיד לר"ש שהלכו יחד בדרך, י"ל כי מלבד זה מה שהלכו ובאו יחדו לר"ש, גם זה הוא הליכתם יחד בדרך, עוד זאת כי הרי איתמר אמרו מלה ושאלו שאילתא, שלכאורה איזה מלה אמרו, כי א"א לפרש שהמלה שאמרו הוא שאלת פירוש הפסוק, כי הרי זה נקט אח"כ ושאלו שאילתא, אך המלה שאמרו הוא מה שספרו לו שהלכו יחד בדרך, וד"ל.

שם. ואמרי לה תחות ידא דגבריאל ומיכאל הוא רישא בכל אתר מסטרא דחסד וגבריאל מסטרא דשמאלא :

לא נקט דימינא כמו שנקט בגבריאל דשמאלא, יען כי מיכאל שהוא חסד, רומז גם על החסד שברישו כתפין הנק' יומם, טרם התחלקות הב' זרועות דימין ושמאל, לכן לא נקט בו ימינא כי הוא גם למעלה מבחי' ימין, אלא הוא בחי' רישא, ועיין בתניא פליט מה שנרשם בגליון שם בס"ד.

שם. ויהודה עוד רד עם אל פטר גבורה :

א"כ מפרש אל על גבורה, וכמו אל גבור באד"ר דקל"ב ע"א (והוא אל דאלקים), ער"ד ר"ד ע"ם א"ל גי' גר"ר ארי"ה במכוון, הכתוב על יהודה, גור

ארי' יהודה, גור' ארי' הוא בחי' גבורות כמ"ש בל"ת להארי' ז"ל פ' ויחי בפסוק זה ע"ש.

דף רלז, ב. יהוד' אתה יודוך אחיך וגו' ר' יוסי פתח עשה ירח למועדים וגו' עשה ירח בנין לקדשא בי' ריש ירחין וריש שתין וכו' :

השייכות דהפתיחה והדרשה הזאת הכא לפסוק יאזדה אתה ס', הוא כי יהודה הוא בחי' ירח סיהרא דמל', המתנהרת משמשא עלאה בחי' ז"א, ושמשא דאומות העולם הוא למטה מסיהרא דמל', הנה כמור"כ יהודה הוא בחי' סיהרא דמל', ומתנהרת משמשא עלאה היינו יודוך אחיך ראובן שמעון לוי, חג"ת (ועין בתו"א בד"ה יהודה אתה) דז"א, ואויבך הם אוה"ע שמשא שלהם הוא למטה מסיהרא דמל', א"כ ערפם הוא לנגד יהודה סיהרא דמל' בחי' יהודה, לכן ידך בערף אויבך להכותם ולאבדם, ור' יוסי דוקא פתח בראש לדרוש על יהודה הדרשה הזאת, כי ר' יוסי עצמו בחינתו הוא מל', כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר, והד' דברים דקחשיב שבתות, יו"ט, רישי ירחין, רישי שנין, הוא לנגד הד' אותיות דשם הוי' חריב זו"ן, שבת חכ', יו"ט בינה, חדש מל', שנה ז"א, ונאמר בפסוק מתחלה ימים ואח"כ שנים, שמל' קודם לז"א, וכמו בצירוף שם הוי' שההי"ן הם באמצע, ובתפילין דר"ת קדים פ' והי' אם שמע לשמע, וכמו ועטרותיהם בראשיהם, וכן כתר דנעשה קודם לכתר דנשמע, וי"ל שעל הד' דברים הללו רומז האות ד' דיהודה.

דף רלז, א. יה"ו דא רשימא דשמא עלאה ובמה אשתלים בח"א והיינו ה"א בתראה דשמא קדישא, שמא קדישא שלים באתווי :

דוק בלישנא ביה"ו נקט עלאה ובסמוך בה' בתראה נקט קדישא, והיינו יה"ו הוא בזעיר הנמשך מבינה, כמ"ש כונן שמים בתבונה, ובינה היא עלאה (עליון אחוריים דס"ג) וכן יה"ו גי' שם אהי' דבינה, וה' בתראה הוא במל' ששרשה מחכ' הנק' קדש, לכן נקט בה' קדישא, ונשתלם השם שלם שם הוי', ששם הוי' הוא בחכ' זהו שנקט שמא קדישא שלים באתווי.

שם. שמא קדישא שלים באתווי וקשר דאחיד לון :

הוא הד' דיהודה שהוא הד' דקשר דתש"ר כמ"ש לעיל דפ"ט ע"ב, ועין במא"א מע' יהודה ע"ש.

דף רלז, ב. כרע בגלותא דבבל רבין בגלותא דאדום, כארי' דאיהו תקיפא וכלביא דאיהו תקיפא יתיר כך ישראל תקיפין אינון :

ארי' הוא ע"ב דחסד (שבע"ב שמות יש בכל שם ג' אותיות, בס"ה רי"ו אותיות מספר ארי"ה), כמ"ש פני ארי' אל הימין, ומה שהוא תקיפא שהוא מספר גבור"ה, וכמא' גבור כארי, הוא כמו אור הגבורה בכלי החסד, עכ"פ הוא חסד ג"כ, ולביא שהוא תקיפא יתיר, כי לביא הוא מ"ב ע"ה, שהשם הזה

הוא רק גבורות, לכן הוא תקיפא יתיר, ועיין בפ' תרומה דקל"ב ע"ב תראה שם ששם מ"ב שסליק ולא נחית ואיהו מתעטרא לרתיכא עלאה גבוה משם ע"ב שסליק ונחית ומתעטרא לרתיכא תתאה ועוד שם ששם ע"ב דוד דקא מתעטר באבהו, ושם מ"ב אבהו דקא מתעטרן בעלמא עלאה ועלמא עלאה במה דלעילאה, ועד"ז י"ל באריה ולביא, אריה א' מל' דוד שמתעטר בר' ברא בוכרא ת"ת יעקב כמ"ש בני בכורי ישראל, י"ה חסד וגבורה, ולביא, ל' חג"ת שהם אבהו דקא מתעטרן בעלמא עלאה בינה זהו ב' ואח"כ ב' חכ' ובא' כתר, וד"ל, זהו שלביא תקיפא יתיר (גם לבי"א ירמוז להויות הדמים דיוהכ"פ מהפך והשעיר, שהם ל"ב הויות ד"פ ח' על הכפרת, ועל הפרוכת, וי"א הויות על מזבח הזהב הפנימי, ויוהכ"פ הוא בחינת בינה עלמא עלאה, בחי' עליות סליק ולא נחית וביהכ"פ הי' הכניסה לקה"ק שקה"ק הוא בינה הכוללת חכ' וכתר, וארי"ה שהוא ג"פ בכ"ן שייך לתקיעות דר"ה, ועיין בפ' בשלח דנ"ב ע"א א"ר ייסא אשכנא ברוא דא בתקיעותא כו' תלת ובכן ובכן לקבל הני תלת, ועיין במק"מ שם, ור"ה הוא בחי' מל' שאז הוא בנין המל' מהג' אבות דחדש השביעי מל' בחי' דוד, באחד אברהם אחד הי' אברהם, זכרון תרועה יצחק והנה איל אחר, מקרא קדש יעקב, ישראל מקוראי, ועיין במד"ר פ' אמור ובילקוט פנחס רמז תשפ"ב בפסוק ובחדש השביעי ע"ש, הרי שארי' הוא בר"ה רתיכא תתאה, ולביא הוא ביהכ"פ רתיכא עלאה, כך ישראל תקיפין אינון, כי בישראל יש אותיות אר"י מארי"ה ואותיות לא"י מלביא, וישראל הוא שיר אל, אל מימינא בחי' ארי' חסד, שיר משמאלא בחי' לביא גבורה, וקדים שיר לאל כי לביא תקיפא יתיר, גם ישראל נוטריקון ישר ארי' לביא, ובמה הוא תוקפם דבני עלמא עעכו"ם מפתין ודחקין לון, פתוי שהוא שמפתין אותן שירצו כך הוא בבחי' דישאל שמחסד, אותם הם מפתין, ודחקין שהוא היפך דפתוי שהוא שעושין להם יסורים ובהכרח וכפ"י הוא בחי' גבורה, והוא שדחקין בחי' דישאל שמבחי' גבורה, הנה ישראל הם כארי' דחסד שאינם מתפתין, וכלביא דגבורה שאינם מתפעלים מהדחקות וסובלים היסורים, מפני שהם גבורי כח, ואינון קיימי בדחיהון שהוא דיני התורה וההלכות מצד שהם בחי' ארי', ובנימוסיהון שהוא רק מנהגים ונימוסין בלבד ג"כ קיימין בהם מפני שהם כלביא שהוא תקיפא יתיר, לכן קיימי בנימוסיהון אפילו*).

שם, והכא שיל"ה ביו"ד ה"א רוא דשמא קדישא עלאה :

קדישא הוא חכמה הנק' קדש עלאה הוא בינה (עלירין גי' קס"ו אחוריים דס"ג), והיינו י"ה, י' חכמה ה' בינה, ושאר האותיות ש"ל, י"ל הוא הל' גבורות שכ"א כלול מ' הוא ש', שמזיווג דאר"א עלאין הבונים את המל', כמ"ש בל"ת להאריי ז"ל פ' וירא בדרוש דעמון ומואב ע"ש, שיל"ה גי' קפ"ד קס"א היינו או"א.

שם, ר' חייא פתח ה' ישמרך מכל רע וגו' וכו' ולאמפרא לי' בידא דדומה דאתמפרא לממנא על גיהנם ותליסר אלף רבוא ממנן עמי' :

השרש דגיהנם הוא מתהו. כמ"ש כי ערוך מאתמול תפתה. שהוא יום אתמול. היום דעתה הוא תיקון. ויום אתמול הוא תהו (ושלשם עקודים) וזהו שהממזנה שמו דומה. מלשון דום העדר הדיבור. הוא מתהו שהם בחי' ריחיים אלמים. ועיין בתר"א בד"ה מי שם פה לאדם. גם י"ל דומה מלשון אדום. והוא תהו מלכי אדום. גם דומה מלשון דמיון. והיינו תהו שהוא בחי' דמיון. חלומות. ועיין בתר"א בד"ה ש"ה כו' היינו כזאלמים. ותהו שנשבר הוא ז' נקודות. ציר"י סגול' שב"א חל"ם חיר"ק שור"ק מלופר"ם. זהו שז' מדורין יש בגיהנם. (ועד"ז) שבעה דברים בגלם. ז' שמות דיצה"ר. ז' פרות הרעות. וכדומה). ובפרטיות יש בהם י"ג נקודות מספר עי"ן כמ"ש בע"ח שער דרושי נקודות פ"א ע"ש. ובתהו היו האורות מרובים בסוד אלפים ורבבות כמ"ש יפול מצדך אלף ורבעה מימינך זהו שהם תליסר אלף רבוא.

דף רלח. א. הכט משמים וראה ופקוד גפן זאת :

גפן זאת גי' ישראל במכוון.

דף רלח. ב. רבי יהודה ורבי יצחק הוו אזלי בארחה א"ר יהודה
לר' יצחק נזיל בהאי חקל דהוא ארץ מישר יתיר :

ר' יהודה חסד. ור' יצחק גבורה (כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר)
הוו אזלי בארחה. בדרך הוי' לעשות צדקה מחסד. ומשפט מגבורה (כמו חסד ומשפט אשירה לך. שקאי על חו"ג). כמ"ש ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט. ר' יהודה צדקה. ור' יצחק משפט. א"ר יהודה חסד לר' יצחק גבורה. נזיל בהאי חקל. בחי' מל' שהיא שדה אשר ברכו הוי'. דהוא ארץ מישר יתיר. ארץ מישר הוא מה ששמאלא אתכלל בימינא. כמ"ש בפ' שמיני דל"ט ע"ב בפ"י מישרים ע"ש. והוא בקו האמצעי ת"ת בחי' יעקב שעל ידו נכלל שמאלא בימינא (וזהו מ"ש אחר אתה כוננת מישרים משפט וצדקה ביעקב שנעשה התחברות והתכללות דמשפט גבורה. בצדקה חסד) וביעקב כתיב ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו הוי'. כי השדה מל'. החקל. היא ג"כ בקו האמצעי במכוון לנגד ת"ת דו"א. ואמר זה ר' יהודה לר' יצחק. ולא בהיפך. ר' יצחק לר' יהודה. הוא כי השמאל צריך להיות נכלל בימין ע"י קו האמצעי. ולא בהיפך ח"ו שהימין יוכלל בשמאל (והיינו מה דתנינן המחליף פרה בחמור. ולא בהיפך חמור שהוא טמא בפרה. שהיא טהורה. כי צריך להחליף פרה דקבילת משמאלא. בחמור שהוא מימין. חמורו דאברהם. חמורו דר"פ בן יאיר. ולא בהיפך ח"ו. ועיין בזה"ק ר"פ קרח בעי למעבד חלופא דימינא לשמאלא כו' ר' יהודה אמר כו' ע"ש). וכיוון ר' יהודה ברוח קדשו לילך בשדה ההיא ששם פגעו את הינוקא שהוא ע"ד בחי' ת"ת כדלקמן אי"ה. עד דהוו אזלי בחקל ההוא. הרמוז על בחי' מל'. אמר ר' יהודה כתיב לא תירא לביתה משלג כו'. הוא שר' יהודה התחיל לדרוש במעלת המל'. הנק' בית (מתחלה היא בחי' שדה כשעומדת באחור. ובבואה בפנים היא כחינת בית. ועיין בפע"ח בהקדמה לשער השבת. וי"ל מל' נק' שדה הוא כשנבנית מהגבורות בעיקר. כי יצחק קרא אותה שדה כמ"ש ויצא יצחק לשוח

בשדה, והוא בזמן המנחה גבורות, כי יצחק תיקן תפלת מנחה גבורות, ושדה גי' ג"פ מנחה, כי ג' בחי' גבורות יש במל', בדעתה בגופה ברחמה, וכידוע בגי' חלוקות הלויים בני קהת בני גרשון בני מררי, וכן בזמן נערותה יש בה ג' בחי' גבורות דבינה דז"א דחלקה, ע"ה ג"פ גבורה הוא תרדמה, ועיין במא"א מע' תרדמה ע"ש, ומה שכתוב על יעקב ריח בני כריח שדה גי'כ יצחק אמר זה, ויצחק הי' סבור שהוא עשו, היונק מהגבורות, והוא כשעומדת באחור ז"א, הן בקטנותה והן בנערותה בנסירתה, שאז בעיקר נבנית מהגבורות, כי אחור הוא בחי' גבורות ודינים, אלקים ברבוע עם אותיותיו הוא מספר אחור, ובית נק' המל' כשבאה בפנים (בוגרת ע"ה מספר ביי"ת), שאז מקבלת חסדים, והוא ע"י יעקב שקראה ביי"ת, מספר נצ"ר חס"ד (אך בית אלקים, כי יש בה גבורות גי'כ, והוא ע"י יעקב ת"ת המחבר חו"ג), שאז היא ראויה ליחוד בזמנא דנטלא מבי אבא, והוא יסוד דנוקבא הנק' בית, כמארז"ל מכבדת את ביתה, ומשל משלו חכמים באשה, חדר, פרוודור, עלי', חכמים דוקא, כי זהו בזמנא דנטלא מאבא, ועיין בפ' אחרי דע"ה מולדת בית מסט' דאבא, או מולדת חוץ מסטרא דאימא, וחוץ הוא ע"ד שדה כמובן, ובאדר"ז דרצ"ב ע"א בת מטיר בת מההרא אתר כו' ואקרי אב כו' ד"א בת מאימא כו' ע"ש, והיינו בחי' בית ושדה, ונתוסף בבי"ת עוד מספר מנחה, על ג"פ מנחה דשדה, י"ל הוא בחי' מנחה דשבת שאז הוא עת רצון שנייחין כל הדינים ומשתכנין, כי אז הוא התגלות מצח הרצון דא"א שבו יסוד דעתיק, ע"י המל' נצ"ר חס"ד, נוצר אותיות רצון, ואז הוא בחי' גם צפור' מצאה ביי"ת, ביי"ת דוקא, ועיין באדר"ז דרפ"ח ע"ב, ודרפ"ט ע"א, וד"ל שכתוב עלי' לא תירא לביתה משלג כו', האי קרא ר' חזקי' חברנא אוקים ביי', ר' חזקי' הוא בחינת נצח (כמ"ש בנצוצי אורות שם), וקרא אותו חברנא, כי נצח הוא ענף החסד בחינתו דר' יהודה, א"כ הוא חבירו של ר' יהודה, אך חזקי' פירושו גי'כ חזק וגבורה, וכן נצח פירושו חזק, א"כ הוא חבירו דר' יצחק מדת הגבורה גי'כ, ונצח גונו אודם נוטה ללובן ונוטה ללובן יותר כמ"ש בפרד"ס שער הגוונין פ"ג וזבא בקה"י מע' נצח ע"ש, הרי שיש בו בחי' אודם, והיינו דין, גי'כ (ומצינו בתהו שאורי הגבורה ירד למקום נו"ה, ואור דנו"ה עלה למקום הגבורה, הרי שנצח שייך לגבורה גי'כ, אלא שאח"כ עלה אורו מגבורה לחסד, כמ"ש בע"ש שער שבה"כ פ"ג כמדומה ובמ"ח מס' מיתת המלכים פ"ג מ"ג ופ"ג מ"ד ומ"ז ע"ש, כי בעיקרו הוא ענף החסד, ועיין במק"מ פ' בראשית דכ"ו ע"ב בענין גוראל שמנצח ע"ש), אמנם לאיזה צורך אמר ר' יהודא חברנא, הלא ידוע שר' חזקי' היה חברם, ולמה אמר זה, הוא כי זה נוגע ושייך למה שאמר ר' חזקי' ואוקים בהאי קרא, והוא כי ר' חזקי' אמר שדינא דחייבי דגיהנם הוא י"ב חדשים חצי מהם בחמה וחצי מהם בשלג, חמה הוא בחי' גבורות דקליפה, ושלג הוא בחינת חסדים דקליפה, והוא כי קיום המצות הוא בשני דברים, א' סור מרע, שלא לעבור על מלית, ב' ועשה טוב קיום מ"ע, הנה כשעובר על מלית שפגם בגבורות דקדושה, והוא מפני שנתגבר בו חמימות התאוה, (כי מה שאינו עובר על מלית, צריך לזה בחי' עצלות, שיהיה עצל שלא יעשה, והוא קרירות, ומה שעובר ח"ו על מלית הוא מצד חמימות אש), עונשו הוא מדה כנגד מדה, בגיהנם דחמה אש, וכשלא קיים מ"ע שלא המשיך חסדים דקדושה, והוא מפני עצלות וקרירות שמצד זה אינו

עושה, עונשו הוא מדה כנגד מדה בגיהנם של שלג, וכמ"ש במ"ח מס' היכלות הקליפות פ"ו מ"ה ע"ש. ועיין בתניא פ"ח עונש הכללי לכל ביטול מ"ע מחמת עצלות בגיהנם של שלג ע"ש. הרי שר' חזקי' בחי' נצח אמר בב' בחינות. הן בגבורות והן בחסדים, והוא מפני שהוא חברנא, שהוא חבר דר' יצחק, בחי' גבורה, וחבר דר' יהודה בחי' חסד (חברנ"א הוא מספר ב"פ חזקי' ע"ה, והיינו פ"א חזקי' שייכותו לר' יצחק לגבורה, ופ"א חזקי' שייכותו לר' יהודה לחסד). א"כ יש בו ב' הבחי' דגבורה וחסד, לכן הוא יודע ג"כ שדינא דחייבי בגיהנם הוא פלגא בחמה בגבורות דקליפה ופלגא בתלגא בחסדים דקליפה, כי שרש הגיהנם הוא מתהו כמ"ש כי ערוך מאתמול תפתה, היום דאתמול הוא תהו (ושלשם הוא עקודים, והיום דעתה תיקון דברודים), ונצח דתהו שנשבר, עלה אורו מתחלה לגבורה, ואח"כ לחסד, זהו מתחלה פלגא בחמה (ר"ת חשם מארץ התימני, שהוא המלך דגבורה), ואח"כ פלגא בתלגא, בשעתא דעאלין לנורא אינון אמרי דא הוא ודאי גיהנם, כי גיהנם נברא ביום שני כמארז"ל ע"פ כי ערוך מאתמול תפתה איזה יום שיש לו אתמול הוא יום שני, ויום שני הוא לנגד מדת הגבורה, א"כ גיהנם בכלל הוא ממדת הגבורה, ותיבת גיהנם מורה על גבורות, כי גיהנם הוא גי הנם, הנם הה' הוא הה"ג והגבורות הקשות יותר הוא מ"ג דמנצפ"ך זהו אותיות נ"ם (וקדים נ' למ', לא כמו בהמ"ן שקדים מ' לנ', כי מתחלה הוא פלגא בחמה, ואח"כ פלגא בתלגא, והגבורות מ"ן שהם בנו"ה, מ' הוא בנצח שמימין, ונ' הוא בהוד שמשמאל, וד"ל), כי עיקר היניקה לסט' דלעו"ז הוא מגבורות מצפון תפתח הרעה, גיהנם מספרו חצי מספר גבורה, היינו פלגא בחמה, גיהנם עם האותיות הוא מספר פל"ג, ומה שהוא חצי גבורה, הוא כי נצח והוד שניהם עלו לגבורה, א"כ נצח תופס רק חצי גבורה, עאלין לתלגא אמרי דא חריפא דסיתא, כי לתלגא הוא לחסדים דקליפה, השייכות דגיהנם לזה, הוא כי גיהנם במלוי גימ"ל יו"ד ה"ה גו"נ מ"ם הוא מספר חריפ"א, ועל גיהנם שנברא ביום שני כתיב כי ערוך מאתמול, שאתמול קאי על יום ראשון, הנה הגיהנם ערוך גם מיום ראשון שלנגד חסד, הנקרא אתמו"ל, גי' סיתו"א במכוון, א"כ הפלגא בתלגא, הוא חריפ"א דסיתו"א, שראן ואמרי זה ולבתר אמרין ווי, היינו מתחלה כשעאלין לתלגא אחר שהיו בגיהנם דנורא, הם שמחים מהשלג שיקרר אותם אחר החמימות שהי' להם בגיהנם דנורא, לכן אמרי ו"ה שהוא לשון שמחה כדאיתא במד"ר איכה בפסוק היו צרי' לראש ובילקוט בקהלת רמז תקע"ה, ע"ש. אך לבתר אמרי ווי מפני רוב הצער והיסורים דהקדירות (וענין מה שוה הוא שמחה, ווי הוא צער, כי אותיות ו"ה מורים על יחוד זו"נ ו' ז"א ה' מל' והוא כשהמל' הוא בבחי' פרצוף שלם שנעשית אות ה', ועיין בינוקא דבלק דקצ"א ע"א ובבה"ז שם, והוא בעולם התיקון שיש יחוד זו"נ הדר ומהיטבאל, משא"כ ו"י מורה כשהמל' היא נקודה אחת כמו אות י', וז"א ו' עלה להיכלו לבינה, וכמ"ש בפ' בלק שם, ואז אין יחוד זו"נ, ואז הוא צער, גם ור"י הוא זו"ן כמו שהם בתהו, שז"א רק ו' נקודות ומל' נקודה אחת, שיעור רה"ר שרחבו ו"י אמות, וכמ"ש בע"ח שער שבה"כ פ"ב ע"ש. והנה יחוד זו"ן הוא מצד החסד כמ"ש ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא, ועיין בזה"ק פ' אחרי דעו"ב ע"ב (והיינו מה שראשית קדושי אשה הוא בכסף, ונלמד זה בגו"ש דקיסה קיסה מן נתתי כסף השדה קח ממני שאמר אברהם בחי' חסד, כסף).

זהו מה כשעאלין לתלגא. שהם סבורים שהוא חסד דקדושה שמצדו הוא יחוד זרין אמרין ו"ה המורה על יחוד, ואמרין דא חריפא דסיתוא. השייכות דיתחוד זרין לחריפא דסיתוא, הוא ע"ד שנשואי אסתר בחי' מל' אל המלך ו"א, ה'י' בחריפא דסיתוא בתקופת טבת, כמ"ש ותלקח אסתר כו' בחדש העשירי הוא חדש טבת, בשעה שהגוף נהנה מן הגוף כדרז"ל, ולבחר אמרין ווי' היינו לבחר כשמרגישין הצער והיסורים מהתלגא שרואין שהוא חסד דקליפה ששרשו מחסד דתהו, שנשבר, שם הוא בחי' ו"י כי בהמלך דחסד שהוא אבגית"ץ גרמו שבירת ו"א ו' אותיות אב"ג, ושבירת המל' י', ששניהם אב"ג י' נתצו כמ"ש בע"ה שם. ושם המלך דחסד הוא יוב"ב אותיות י"ו רומזים על מל' ו"א כמו ו"י שנשברה, ובסיבת שבירתו נתבטלו האחריים דא"א והאחריים דישס"ת, האחריים דישס"ת בשבירת המל', והאחריים דא"א בשבירת ו"א כמ"ש בע"ה שם, זהו השני בתי"ן, ב' א' האחריים דישס"ת, ב' ב' האחריים דא"א, ודוד אמר ויעלני מבור שאון מטיט היון ויקם וגו' מאתר דאמרי זה ולבחר ווי', היכן גרמו כאן גיהנם ושוא אתר דאמרי ו"ה ולבחר ווי', הוא בטיט היון, כי הנה יש טיט בס"ד דקדושה, והם הנוקבין לאה ורחל שכ"א מהם הוא המלוי דמ"ה י"ט, היינו טיט ט"י י"ט כמ"ש במא"א מע' טיט ע"ש. (כי ה' דטיט משמש לכאן ולכאן כמ"ש במ"ח מס' סדר לילי פסח פ"ג מ"ח, ועד"ו בכוונת המליכו לאל דתפלת ר"ה הא' משמש לכאן ולכאן שהם ג"כ לנגד רחל ולאה, כמ"ש במ"ח מס' ליל ר"ה פ"ו מ"ח ע"ש וטעמא דהא מילתא מה שמשמש לכאן ולכאן, כי עקבי לאה נכנסין בכתר רחל), והיינו הטיט היוצא משם מ"ה דקדושה, וזה לעומת זה הוא טיט היון הוא הנוקבין דקליפה, השתי בנות לעלוקה הב' הב', שקאי על גיהנם כדאיתא במס' ע"ז ד"ז, והוא טיט היון, היר"ן מספרו הוי' פשוט ומ"ה, והוא הלעומת דהוי' ומ"ה וקדושה שממילאיו יוצאים לאה ורחל, שהם טי"ט ט"י י"ט, הנה ממנו, היר"ן יוצאים ג"כ שתי בנות הב' הב' (בעד לאה ורחל עבד יעקב בעד כל א' ז' שנים, ובלעז"ל הוא ה"ב ה"ב, ה"ב הוא בחי' נוקבא כמו שיעקב אמר הבי"ה את אשתי, והב' משמש לכאן ולכאן, ע"ד י' דטיט וא' דלאל, גם ה"ב הוא ה' ב' דהיינו ה' ב' פעמים, כי מלוי ה' הוא ג"כ ה', ויש תרין ההי"ן שכ"א מהם כפול בשם ב"ן הרומז על נוקבא, וכידוע בהד' נשים שהם לנגד הד' ההי"ן, עיין בשער הפסוקים מהש"ש להרח"ו ז"ל וזע"א פ' ח"ש בענין מערת המכפלה, ובע"ה שער עי"מ סופ"ד כמדומה ע"ש, וכן בלעז"ל הוא ה"ב ה"ב, וב"פ הב' יחד דהיינו הב' הב', הוא הבער באש, כי בנין הנוקבין הוא מהגבורות, אש), שהם טי"ט ט"י י"ט (והיינו ג"כ טיטוס ורשע, טיט ר"ס גי' יר"ן, אי"ב טיטוס הוא טי"ט יר"ן, וזהו שנטל ב' זוגות חביבא ס"ת ובא עליהן, הב' זוגות הם הלעומת דלאה ורחל, וכמ"ש במ"א מזה בס"ד), טיט (דהיינו ט"י י"ט), היר"ן גי' גיהנם ע"ה, ואם כי טיט היון הוא רק היכלא רביעא דגיהנם היכל חובה הלעומת דהיכל זכות דקדושה כמ"ש בפ' פקחי דרס"ה ע"א ע"ש, אך הרי זהו ההיכל דבחי' גבורה דקליפה, וגיהנם בכלל יניקתו ממדת הגבורה כנ"ל, אי"ב גיהנם בכלל יתכן לקרות טי"ט היר"ן (כי גיהנם בכלל שרשו מתהו כנ"ל, ויר"ן רומז על תהו, י' מל' ו' ז"א שנשברה, ג' האחריים דח"ב שעי"ש בינה יקרא, שנתבטלו, וכמ"ש במ"א מזה בס"ד), ובתיבת היר"ן יש אותיות ו"י ו"ה, וקדם בו ה' ל"י, הרי זה מתחלה ו"ה ואח"כ ו"י, ועיין בילקוט בתהלים

בפסוק זה הוא ג"כ ע"ד האמור בזה"ק כאן, אם כי יש איזה שנויים מהכא להתם, והיכן משתלמי נפשיהו בשלג, כד"א בפרש שדי מלכים סה תשלג בצלמון, פירוש משתלמי הוא שנשלם נפשותיהם, ואינם נדונים עוד, שעולים מהגיהנם, הוא בשלג, תלמד זה מן תשלג בצלמון, צלמון הוא גיהנם, כי נת"ל שגיהנם שצברא ביום שני שרשו ממדת הגבורה, צלמרין גי' גבורה במכוון, והוא צלמרין, מרין מספרו אל אד' שהשם הזה הוא בהמלך דגבורה כידוע (גם א"ת בצלמון אלא בצלמות כדאיתא בברכות דט"ז ע"ש שקאי על גיהנם), הנה ע"ה גי' מרין אל אד', וגי' הנם הוא כמו צל מון, כי בגי' הוא צל, ומה שגיהנם נק' צלמרין גי' גבורה הוא גיהנם של אש, ותשלג בצלמון, שלג הוא גיהנם של שלג, שמחסד, ושם נשלמו נפשותיהם (ואולי י"ל ע"י החסאים נטמא כמ"ש ונטמאתם בם, ונעשה גם כתמים בו כמ"ש לעיל בפ' נח דע"ג ע"ב ע"ש, הנה להעביר הכתמים הוא ע"י גיהנם של אש שהאש מבער ומנקה הכתמים שבו, ואחר נקוי הכתמים שאין עוד חציצה, אז הוא טובל מטומאתו בגיהנם של שלג, שהשלג הוא כעין מקוה טהרה לו, וכמו שהעידו אנשי מידבא שעושין מקוה משלג, מידב"א הוא אל הוי' שביצירה שהוא מהמלך יובב דתהו חסד, הנה אתר הגיהנם של אש דגבורה שבעשי' ששם הוא אל אד' מהמלך חשם גבורה דתהו, שזהו צלמון צ"ל מרין שמספרו אל אד', הוא הטבילה בגיהנם של שלג שמהמלך דחסד אל הוי' שביצירה, בחי' מידב"א, זהו משתלמי נפשיהו שנעשו טהורים), ופירוש בפרש שדי מלכים, יל"פ המלכים האלה הוא מלכי תהו, ושייכותם לשם שדי שביסוד, הוא כי מלכי תהו, שהי' פגם בכתר וביטול בחו"ב ומיתה בז"ת הוא בחי' הי' טיפין שיצאו מי' צפורני רגלי יוסף כמ"ש בע"ח שער דרושי נקודות, ועיין במ"ח סוף מס' אורות הנקודים ע"ש, ויוסף הוא בחי' יסוד, גם י"ל השם שדי הזה הוא יסוד דבינה, שממנה יצאו המלכים דתהו, וגם שדי רצו על המלך הראשון בלע דעת דתהו, הכולל כל המלכים כי דעת הוא הנשמה והחיות דהמדות, והוא קיבל את האורות של כל המלכים, ובהמלך דדעת הוא השם שדי, אל שדי, כידוע, ובדעת תוא יסוד אימא (וכן נקודת ציר"י דבינה הוא בדעת, שזהו שבנקודת ציר"י הי' שבירה), בה תשלג בצלמון, תשלג הוא המלך דחסד שלג צלמון המלך דגבורה מספר צלמרין, יכול אף ישראל כן ת"ל לא תירא לביתה משלג מי"ט בגין דכל ביתה לבוש שנים א"ת שנים אלא שנים כגון מילה ופריעה, ציצית ותפילין, מזוזה ונר חנוכה, קתפס אלו הג' בחי' של שנים שנים, הוא מילה ופריעה הוא בגין, ציצית ותפילין הוא בלבדשים, כי תפילין הם ג"כ סמו לבושים על האדם, מזוזה ונר חנוכה הוא בבית וגוף לבוש בית כולל הכל (ועיין בלקרית בד"ה מזמור שיר חנוכת הבית בענין מזון לבוש בית), ונרמזים הנה בפסוק כל ביתה לבוש, כל הוא מדת היסוד כידוע ששם הוא מילה ופריעה, (וקטן גימול לח' לט' לי' לייא ל"ב, ביחד הוא מספר כ"ל, הזמן הראשון והאחרון, ח' י"ב הוא כ', והג' זמנים ט' י' י"א שביניהם הוא ל', ביחד הוא כ"ל, והמלוי דכ' הוא פ' ר"ת פריעה, והמלוי דל' הוא מ' ד', מ' ר"ת מילה, ד' ר"ת דם, היינו אטיפו דדמא דם מילה מציצה), ביתה היינו בית ששם הוא מזוזה ונר חנוכה, לבוש הוא לבושים דהיינו ציצית ותפילין, ושנים הוא שנים, היינו שבכל א' מאלו הג' כל, בית, לבוש, הוא שנים בכל מילה ופריעה, בבית מזוזה ונר חנוכה, בלבוש ציצית

ותפילין, ומפני שבכל א' וא' יש שנים שנים, לכן לא תירא לביתה משלג, כי אם ה' רק א' א' בכל אלו הג' כגון מילה ציצית מזוזה, שענינם הוא בחי' גבורה דחיות הרע, כי מילה הוא חיתוך עור הערלה, שהוא רע שזורקין אותו, והיינו שמאל דוחה ובציצית הוא תכלת דאכיל ושצי שהוא בחי' דינים וגבורות, ומזוזה גי' אד' איתיות דינא, והוא דוחה את המזיקין, השם שדי שבמזוזה, שע"ז כתיב והי' שדי בצריך (והי' בפנים שדי מבחוץ), הנה עי"ז לא יש יראה מגיהנם של אש, אבל גיהנם של שלג עדיין יכול להיות ויראה מזה הנה מה שלא תירא לביתה משלג, היינו גם משלג, הוא מפני כי כל ביתה לבוש שנים שנים, שיש גם פריעה תפילין נר חנוכה, שענינם הוא המשכת הטוב, כי ע"י פריעה הוא התגלות העטרה, וע"י תפילין הוא המשכת המוחין עליונים (וכידוע שתפילין הוא בחי' המשכת אלקות למטה, עיין בלקו"ת בדרושי הנסכים בפ' שלח), וע"י נר חנוכה, שמן בחותמי של כה"ג, הוא המשכת והארת אור התורה, שמן כה"ג בחי' חסדים המשכה (ומה שמוזה בימין ונר חנוכה בשמאל, הוא דרך ביאה אל הבית, אבל דרך יציאה הוא בהיפך, ויציאה מורה על המשכה לחוץ, או י"ל ע"ד אחליפו דוכתייהו כו' וכמו בהב' פרשיות דק"ש), הנה עי"ז לא תירא לביתה משלג ג"כ (והיינו מה שנר חנוכה, הוא הנס מגזירת מלכות יון הרשעה, והוא ההצלה מטיט היון שהוא הגיהנם של שלג), גם יש לפרש שע"י אלו ה' דברים, מילה, ופריעה, ציצית ותפילין, מזוזה ונר חנוכה, לא תירא לביתה משלג דגיהנם שנדונים בו ו' חדשים, (ושרש אלו ה' דברים, שהם ג' חלוקות כ"א שנים שנים, הוא כללות ענין עולם התיקון אחר השבירה דתהו, זהו שעל ידם ניצולים מגיהנם ששרשו מהשבירה דתהו, מילה ופריעה הוא מהיטבאל דהדר, זהו שמילה הוא לשמונה הדר המלך הח', כי מילה הוא במל' ופריעה ביסוד, והיינו מהיטבאל מיל"ה טב"א (טב"א מספר י"ב הוא הזמן האחרון דמילה שנימו"ל לי"ב, ומילה לי"ב הוא כשיש יו"ט דר"ה, הנה בתפלה דר"ה אומרים והופע בהדר גאון עוזך כו', והופע הוא ושם עירו פעו, בהדר הוא המלך הדר, עוזך גי' מהיטבאל, וכמ"ש במ"א בס"ד), ומהיטבאל היא הנוקבא מל', הדר שהוא בחי' יסוד, הוא בחי' פריעה שע"ז נתגלה אבר היסוד שהוא הדורא דגופא, וענין התיקון הוא מה שלבושין דיקר אתקין ואחסין כמ"ש בריש ספד"צ שע"י הלבושין נתמעט האור שיכולים לסובלו, וכמ"ש בפירוש האריז"ל בספד"צ שם, והלבושין הוא גלגלתא דא"א, דהיינו שערות הראש דא"א, הנימין, ושערות הדיקנא שהם הי"ג ת"ד, שע"י השערות נתמעט האור שיכולים לסובלו, והיינו בחי' ציצית ותפילין, והוא הטלית לבנה רומז על גלגלתא דא"א שהוא רישא חיוורא, והציצית הוא השערות והנימין דהראש, כמ"ש ויקחני בציצית ראשי, והציצית הם מצמר כמ"ש פתיל תכלת, ותכלת הוא עמרא, היינו שערות הראש דא"א שע"ז כתיב ושער רישי כעמר נקא, ויש בציצית ה' קשרים וח' חוטין שביחד הם י"ג הוא הי"ג בחי' נימין דשערות הראש דא"א, ויש ד' אוירים בין הה' קשרים, הוא כי הנימין נמשכים מאוירא כמ"ש בע"ח שער א"א פ"ה ע"ש, ותפילין שיש בהם ה' בתים ד' בתים בתש"ר ובית א' בתש"י, וח' פרשיות, ד' בתש"ר וד' בתש"י שביחד הם י"ג (מספר הדר"ד, המלך, דת"ת, כי תפילין נקראים פאר, כמ"ש פארך חבוש עליך), הוא הי"ג ת"ד, הנחלקים לב' בחי' ה' תיקונים הראשונים, וח' תיקונים האחרונים

שהם זקן בתוך זקן, כמ"ש הזקן זקן אהרן, ועיין ברמ"ז פ' אמור דפ"ח ע"ב ובקול ברמה בביאור האד"ר בהתיקונים שבפרט בתיקון הששי ע"ש, והיינו ה' בתים וח' פרשיות, ובתפילין יש כ"א אזכרות, הוא כי בפרט הם כ"א בחי' בדיקנא, ה' תיקונים הראשונים וח' תיקונים האחרונים הם ח' בתוך ח', הרי בס"ה הוא כ"א, ובתפילין יש שם שדי הש' בהבתים דתש"ר ד"י בהצעות דהתפילין, שם שדי שייך להדיקנא, כי מספרו ב"פ זק"ן (וכנ"ל שיש דיקנא בתוך דיקנא), גם טטפ"ת גי' אל שדי אל הוי' אל אד' שהשמות הללו הם בדיקנא שנמשכים מתיקון הראשון אל, כידוע, והיינו לבושין דיקר כי תפילין נק' יקר כמארז"ל במגילה ע"פ ליהודים היתה אורה כו' ויקר אלו תפילין, ותפילין נמשלו למנחה ונסך, כמארז"ל כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאלו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים, מנח"ה נסך גי' ע"ב קס"א והוא המזלות נצר חס"ד ונק"ה גי' קס"א, שהם כללות הדיקנא, כי מזל הח' כולל כל הי"ג ת"ד וכן מזל הי"ג כולל כל הי"ג ת"ד כמ"ש בע"ח שער הולדת או"א וזו"ן פ"ו ע"ש, נצ"ר גי' ש"ס, הוא מ"ש וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך שקאי על תפילין, וי"ל הב' תפילין ש"ר וש"י הם ע"ד וכמו הב' מזלות, תש"ר מזל הח' שהוא מגולה, ותש"י מזל הי"ג שהוא מכוסה, זהו שתש"י הוא לך לאות ולא לאחרים לאות, והרי מובן מכ"ז שכלל ענין התפילין שייכים להדיקנא, ותפילין הם בחי' מוחין חריב חו"ג דדעת, כי המוחין מחופים ומכוסים תחות הדיקנא (וע"י התפילין, אינו ירא מגיהנם של שלג, כי תפילין הם בחי' שלג דקדושה בחי' לבושי' כתלג חיזור שקאי על הדיקנא דא"א כמ"ש בכתבי האר"י ז"ל זיע"א, לבו"ש גי' יג"פ הוי', והיינו הי"ג ת"ד, ומה שציצית הוא לבו"ש הוא הי"ג נימין דשערות הראש), מוזה ונר חנוכה הוא התיקון דזו"ן שעיקר השבירה ה' בזו"ן שהם הז"מ דתהו, ז"פ אד"ם, הנה תיקונם הוא ע"י מוזה ונר, מוזה"ה נ"ר מספרם ז"פ אדם, והוא שיהיה יחוד ז"ר"ג לא כמו בתהו שלא ה' יחוד ז"ר"ג שה' לתהו בראה היפך דלשבת יצרה, ומפני זה לא נתקיימו מלכי תהו מפני שלא ה' יחוד ז"ר"ג, ועיין באד"ר דקלי"ה ע"ב ולעיל דרכ"ג ע"ב דכלהו לא אתקיימו בר מהאי דכלילא דכר ונוקבא דאקרי הדר כו' ובאדר"ו דרצ"ב ע"א דהא כלהו לא אתקיימו והיא אתקיימת דהשתא בסטרא דדכורא דשריא עמה כו' ע"ש, והיינו מוזה יחוד זו עם זה, זו נוקבא זה דכר (דהאז"מ רמז על החופה דבינה שלשניהם יחד, גם המ' רומז על המ' יום קודם יצירת הולד שב"ק יוצאת ואומרת בת פלוני (היינו זו) לפלוני (היינו זה), וכן נ"ר רומז על היחוד דהוי' אהי' הוי' אלקים הוי' אד', שבהנוקבין יש י"ג אותיות אהי' אלקים אד', במוזה הוא אותיות ז"ו, ובהדכורין י"ב ג"פ הוי' ובמוזה הוא אותיות ז"ה, וכן בחנוכה חנה כ"ה הוא כ"ה אנתון דיחודי השמות הנ"ל הרי שאלו ה' דברים שהם ג"פ שנים, הוא כללות עולם התיקון), נמצא שנים שהוא שנים, הוא בחי' גבורות וחסדים דקדושה (שלכן אינם יראים מגיהנם שיש בו אש ושלג שהוא גבורות וחסדים דקליפה), והוא הוא בחינתם דר' יצחק ור' יהודה, ר' יצחק גבורה, ור' יהודה חסדים, שהבית מל' מקבלת מהם (יצחק יהודה"ה גימטריא רח"ל במכוון, לכן ר' יהודה ור' יצחק שהלכו יחד, ובהאי חקל דמל', דרש ר' יהודה ענין זה, ור' יהודה אמר זה ולא ר' יצחק, הוא כי מלבד זה שר' יהודה חסד קודם לר' יצחק גבורה, לכן הוא ר' יהודה חסד צריך לומר,

וגם גוף הדרשה הוא דר' חזקי' שאם שהוא חבירו דר' יצחק ג"כ כנ"ל, עכ"ז נוטה יותר לחסד מלגבורה, כנ"ל שנוטה ללובן יותר מלאודם, הנה עוד זאת בפסוק כתיב לא תירא לביתה משלג, ששלג הוא חסד דלעו"ז, מפני שיש חסד דקדושה כנ"ל, והוא בחינתו דר' יהודה, לכן ר' יהודה הי' האומר.

ת"ח לא תירא לביתה משלג דא כנסת ישראל כו'. זהו עוד דרשה אחרת על הפסוק הזה, והוא כי הדרשה הקודמת היא שקאי על ישראל, ולא תירא לביתה משלג הוא מגיהנם, והדרשה הזאת הוא שקאי על כנסי' בחי' מל' (ובה ל"ש למידרש שאינה יראה מגיהנם), שהיא שרש ומקור דנשמות ישראל, ויתפרש לא תירא לביתה משלג, הוא מן בהרת עזה כשלג, שהוא הנוקבא דקליפה הלעומת דרחל, ועיין בע"ח שער לאה ורחל פ"ז, ובלקו"ת בדי"ה זאת תהי' תורת המצורע ע"ש דאיהי כל ביתה לבוש שנים, אין זה נתינת טעם על לא תירא משלג, אלא הוא עוד ענין אחד, שכל ביתה לבוש שנים, כמה דאמרן, היינו שפירוש שנים הוא שנים, ועוד זאת דכתיב חמוץ בגדים וגו', והיינו שני פירושם כאחד, א' ששנים הוא שנים, ב' שהוא כמו חמוץ בגדים, דהיינו כפשוטו דשנים שהוא מראה אדום, והוא שני לבושים דמראה אדום, והוא לבושא סומקא וחרבא סומקא, כי חרב הוא ג"כ בחי' לבוש כמ"ש חגור חרבך על ירך גבור, גם שנים שייך לחרב כמ"ש אם שנותי ברכ חרבי, שנו חרבי, שהחב חד מאד, וענין הלבוש והחרב ששניהם הם אדומים, הלבוש הוא גבורות מקיפים, והחרב הוא גבורות פנימים, הנה בכדי לאתפרעא מן סומקא, עשו, שבו יש ג"כ חרב כמ"ש ועל חרבך תחי', ועשו הוא אדמוני, וכולו כאדרת שער, אדרת הוא לבוש, והוא לבוש אדום דגבורות, כי אדר"ת הוא פ"ר ושכ"ה דינים, לכן בכדי להתפרע מן עשו שהוא סומקא, הן בחרבו והן בלבשו, צריך להיות שקב"ה ילבש לבושא סומקא וחרבא סומקא, אמנם שנוי הלשון מתחלה נקט חרבא סומקא, ואח"כ נקט סייפא סומקא, שסייפא הוא התרגום דחרב (כמ"ש בת"י בפסוק איש חרבו בפי' וישלח), י"ל כי הנה הגבורות ישנם בג' מקומות, בבינה בגבורה דז"א ובמל', כמ"ש לעיל דל"א ע"ב אלקים עלאה אלקים דפחד יצחק אלקים בתראה, ועיין ג"כ בפי' אחרי דס"ה ע"א ובמאור"א מע' אלקים בג' מקומות ע"ש, הנה לבושא סומקא הוא מבינה כי לבושים הם מחיצוניות נה"י דאימא כמ"ש בפע"ח בכוונת ברכת מלביש ערומים ע"ש, ולבושא סומקא הוא מהגבורות והדינין דאימא, ע"ד כמו שושט שהוא בחי' בינה אדום מבוהק, וחרבא סומקא הוא מגבורה דז"א כמ"ש איש חרבו על ירכו מפחד בלילות שהחרב הוא מפחד יצחק כמ"ש בזה"ק פ' אחרי ד"ס ע"א ע"ש, ופחד יצחק הוא גבורה דז"א כנ"ל, סייפא סומקא שסייפא הוא התרגום דחרב הוא גבורות דמל', שמל' היא בחי' תרגום דז"א אחוריים דז"א, ועיין בקה"י מע' שנים מקרא וא' תרגום, וסייפא הוא ג"כ מלשון סוף, כי מל' היא בחי' סוף, ים סוף, סיפא דכל דרגין, את והב בסופה, ועיין בזה"ק פ' בשלח דנ"ז ע"א, ועל סייפא הביא ראייה מהפסוק חרב לה' מלאה ים שקאי על גבורות דמל' כמ"ש בפי' בשלח דנ"ד ע"א, מאן זיין דא חרב לה' מלאה דם, והנה כשם שבהמשכת החסדים מבינה לזרין, מצינו שלפעמים נמשכו מבינה לז"א לבדו, ולפעמים למל' לבדה, כמ"ש והאם רבצת על האפרוחים או על הביצים, האם היא בינה, ורבצת על

האפרוחים הוא על ז"ק דז"א או על הביצים ר"ק דמל' כמ"ש בע"ח שער הזיווגים פ"ג ע"ש, וכן בסוכה שהוא חסדים מקיפים דבינה, הגה יש סכה מבינה לז"א לבדו, ויש סכה מבינה למל' לבדה, כמ"ש בפע"ח שער חה"ס פ"ד ובמ"ח מס' ימי מצוה וסכה רפ"ב ע"ש. עד"ז הוא בהמשכת הלבושים מבינה לזר"ן, יש לבושים מבינה לז"א לבדו ויש לבושים מבינה למל' לבדה (והוא לבושי זכר, ולבושי נקבה, שהם שונים זה מזה, ולא ילבש גבר שמלת אשה, וכלי גבר לא יהיו על אשה), והו מה שמתחלה נקט לבושא סומקא וחרבא סומקא, הוא הלבושא סומקא מבינה לז"א, וחרבא סומקא הוא גבורה דז"א, ואח"כ נקט לבושא סומקא, וסייפא סומקא הוא הלבושא סומקא מבינה למל', וסייפא סומקא הוא גבורות דמל', והו שעל לבושא סומקא הביא ב' פסוקים חמוץ בגדים, וכתוב מדוע אדום ללבושיך, ולא די בפסוק א' חמוץ בגדים וכמו שמקודם על לבוש שנים הביא רק הפסוק חמוץ בגדים, והיינו בגד הוא הלבוש מבינה למל', ולכן על לבוש שנים שה"א הלבושים דמל' הביא רק הפסוק חמוץ בגדים, ואח"כ הביא ב' פסוקים חמוץ בגדים מדוע אדום ללבושיך הוא להורות על ב' בחי' הלבושים, חמוץ בגדים הלבושים דמל', כמקודם על ביתה לבוש שנים, מדוע אדום ללבושיך הלבושים דז"א, אמנם הרי הכא הביא כל זה על כי כל ביתה לבוש שנים שקאי על מל', א"כ יתפרש כל זה על מל', והוא בעת נסירתה שאז מקבלת ג' מיני גבורות דבינה דז"א ודחלקה כמ"ש במא"א מע' תרדמיה ע"ש, והו לבישא סומקא גבורות דבינה, חרבא סומקא גבורות דז"א, סייפא סומקא גבורות דחלקה, עוד יש לפרש לבושא סומקא הוא גבורות דדעתה, חרבא סומקא גבורות דגופה, סייפא סומקא גבורות דרחמה, ע"ד ג' חלוקות דהלויים, קהת גרשון מררי בליק להאריז"ל פ' נשא ע"ש, וגבורות דרחמה, נק' סייפא מלשון סוף, כי הוא הסוף דנוקבא דהיינו דיסודה ומלכותה, ולבש חרב הוא בלה"ק וסייף הוא בלשון תרגום, כי הגבורות דדעתה ודגופא יש להם על מה להסמך בדכורא דז"א שבז"א הוא לה"ק, משא"כ רחמה אין לו על מה להסמך בדכורא דז"א, והוא רק בסוד חותם בלבד, וי"ל לבושא סומקא הא גבורות דדעתה כנ"ל, חרבא דסומקא שהוא גבורות דגופה, ביחוד הוא גבורות דהודה, כי החרב הוא על ירך כמ"ש חגור חרבך על ירך, והיינו הוד וכמ"ש אח"כ הודך שאלו הב' גבורות דדעת והוד מתחברים יחדו, והם משפטי ה' אמת צדקו יחדו כמ"ש בע"ח שער הירח בדרוש דאטב"ח בענין אותיות ד"ו ק"ץ ע"ש, סייפא גבורות דרחמה, והוא חרב לה' מלאה דם, כי ברחם הנוקבא הוא הה' דמים, ה"פ דם גי' חרב כמ"ש במא"א מע' חרב ע"ש (וע"כ לומר שהוא וחר"ב שנקט מקודם ע"ב קד"ם, עם הד' אותיות וחר"ב, וע"ב קד"ם הוא רי"ו הרוחא דשביק בגווה, והדמים שברחם האשה נמשכים מהרוחא כמ"ש בע"ח שער מין ומ"ד דרוש ח' ע"ש, ואגב נעיר שחרב ברבוע, בהסר הפשוט הוא מספר רי"ו גבורה), ונקט לבושא עם חרבא כי הגבורות דדעת והוד, דמל' מתחברים זה לזה שהם צדקו יחדו כנ"ל, ואח"כ נקט לבושא וסייפא הגבורות דדעתה ורחמה, שהם גי' שייכים זה לזה, כי בדעת הוא התקבצות כל הה"ג, וכן ברחם המל' הוא התקבצות כל הגבורות, ועיין בפע"ח שער ר"ה פ"ה בד"ה, יום ט', ועיין במ"ח מס' ימי תשובה פ"ג מ"ג ומפני שביסוד זה מתקבצים כל גבורות הדעת כו' ע"ש, וסייפא הוא התרגום דחרב, ועל סייפא הביא הפסוק חרב לה' מלאה דם, כי רחמה שייך

להודה, והראיה כי בו ביום שננסר הודה ננסר ג"כ רחמה דהיינו יסודה ומלכותה כמ"ש בפע"ח הנ"ל ובמ"ח הנ"ל רפ"ג, והדמים שברחמה שייכים להוד, הוד אותיות דו"ה, ועיין בשער באותיות קץ ע"ש.

ואמנם עוד יש דברים בגו, והוא כי שרש הגבורות שבמל', הוא מזיווגא הב' דא"א עלאין שהוא האש היוצא מחשבון שעי"ז תבנה ותכונן עיר סיחון דמל', תבנה בדעתה ובגופה ותכונן ברחמה, ואז נקראת אשת"י, שהוא מכפל י"ה זה על זה בג' מלואיהן, יו"ד פעמים ה"י, יו"ד פעמים ה"ה יו"ד פעמים ה"א, ועם יו"ד ה"י יו"ד ה"ה יו"ד ה"א, הוא מספר אשת"י, והוא שלהב"ת י"ה שלהבת היוצא מ"ה, כמ"ש כ"ז בלק"ת להאריו"ל פ' וירא בדרוש דעמון ומואב ע"ש, ועיין ברמ"ז ר"פ שופטים בפ"י כי אלקים שופט, שהגבורות הללו, דזיווגא הב' דא"א עלאין הם בחי' כ"י ע"ש, זהו הג' דברים, לברש"א, חרב"א, סיפ"א, הוא לגנד הג' בחי' גבורות, דהג' כפלין ד"ה בג' מלואיהם, ומספר לברש"א חרב"א סיפ"א הוא מספר אשת"י במכוון, וכתב בפסוק כי כל ביתה לבוש שנים, כ"י דוקא שהוא הלי' גבורות, דא"א עלאין, נעשה מזה שכל ביתה, לבוש שנים הוא מספר שלהב"ת ע"ה, כמ"ש בל"ת שם בענין תשל"ח, וכל הגבורות נמשכים למל' ע"י יסוד ז"א, זהו כ"י כ"ל ביתה, כ"י כ"ל הוא יסוד כמ"ש כי כל בשמים ובארץ שקאי על יסוד ז"א וע"י כ"י כ"ל מספר יסוד, נעשה ביתה לבוש שנים, וזהו שאמר כל זה ר' יהודה, שאם שבחינתו הוא חסדים, אך שמו יהודה מספר ל' מורה על הלי' גבורות הנ"ל, וכמ"ש במ"א בס"ד בענין מה שלר' יהודה היו מביאין עריבה (ערב י"ה), מלאה מים חמין בע"ש שהי' רוחץ בה פניו ורגליו, וד"ל.

תו כי כל ביתה לבוש שנים דהא מסטרא דדינא קשיא קא אתיאי. דהיינו כי הפירוש הקודם ששנים הוא לבושא סומקא וחרבא סומקא, הוא רק הלבוש והחרב הם אדומים בכדי להתפרע מן עשו שהוא סומקא, והפירוש הזה תו כו', הוא שבעצמה היא אדומה, בתוקף הגבורות (לא רק להפרע מן עשו), דהא מסטרא דדינא קשיא קא אתיאי, שהיא מושרשת בורוע שמאל דז"א (ע"ד וכמו תפילין של יד דמל' מניחין אותו בורוע שמאל דדכורא (כי נשים פטורות מתפילין), דז"א), מדתו של יצחק פחד יצחק שהוא דינא קשיא (ובמק"מ פירש שהוא גבורות דאימא, ואיני מבין הכי גבורות דאימא יקראו דינא קשיא, מבינה רק דינן מתערין מינה בסופה, ודינא קשיא הוא גבורה דז"א, ועיין בפ' פנחס דרל"א ע"ב ובהגהות מהרח"ו שם תראה שקורא לבינה דינא קשיא והוא פחד יצחק ע"ש, וי"ל דינ"א קשי"א הוא מספר אהי' פשוט, ובג' מלואיו קס"א קנ"א קמ"ג, במכוון), זה שנים שהוא תוקף אדמומיות, הוא דינא קשיא דפחד יצחק, מדת הגבורה דז"א, וגם בזה יעלה הפירוש ששנים הוא מלשון שנים, כי גבורה היא המדה השנית, גם גבורות דז"א נחלקים לשנים חציים בגבורה וחציים בהוד כמ"ש בטעמי מצות להרח"ו ו"ל זיע"א במצות שמן המשחה, במה שקנמן בשם הי' נשקל ב"פ ר"ג בכל פעם ע"ש, זהו שנים שנים הוא לגנד גבורה והוד, שנים מספרו ת', הוא ת' שנה דגזירת השעבוד והגלות כמ"ש ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה, שמתחילים מלידת יצחק מדת הגבורה (ובלע"ז הוא ת' איש דעשו הרשע),

והמלוי דתיבת שנים, י"ן ו"ן ו"ד מ', הוא קס"ו מספר אחורי ס"ג דאימא, והפירוש הזה דתו כו' הוא אחר הפירוש הקודם לבושא סומקא כו' ולא תפרעא מן סומקא, ולא קודם לו, הוא כי כל זמן שיש עשו סומקא בעולם שניקתו הוא מדינא קשיא, מאביו פחד יצחק, סוספיתא דדהבא, אז אין מעלה ולא טוב במה שמל' מסט' דדינא קשיא קא אתיאי, כי הרי עשו שאחיותו בדינא קשיא יכול לינק ממנה ח"ו, ואז אדרבה מל' צריכה להבנות מחסד, והוכן בחדסד כסא, והיא בתו של אברהם, בכל, שאברהם הוא חסד, והיא בת כהן דחסדים, ורק אחר שילבש לבושא סומקא כו' ויתפרעא מן סומקא שיתבער עשו מן העולם, כמ"ש ואת רזה"ט אעביר מן הארץ, אז יש מעלה במה שהמל' מסט' דדינא קשיא קאטיאי, וכמעלת הזהב על הכסף, ולעתיד יהי' הלכה כב"ש (ועיין בלקר"ת בד"ה ויקח קרח), ויאמרו ליצחק דוקא, זרוע שמאלי דז"א, כי אתה אבינו (וההפרש בין לברשא סומקא וחרבא סומקא וסייפא סומקא שהם בחי' גבורות, למה שהיא עצמה מסט' דדינא קשיא קא אתיאי, הנה לפמשנ"ת לעיל דלבושא חרבא וסייפא, אדומים, הוא הגבורות דבינה ז"א ומל', י"ל מה שהיא עצמה מסט' דדינא קשיא קא אתיאי הוא מגבורות שבח"ס, כי גבורה דעת"י מלובש בח"ס, ושרש המל' הוא מח"ס, ועיין באגה"ק בד"ה ויעש דוד שם ע"ש, שנים גי' ת' הוא בחי' ת' רשים רישומא לעת"י שקאי על ח"ס כמ"ש באד"ר דקכ"ח ע"ב, ועיין בלקר"ת בהביאור דאחרי כו' בפ"י ואותו תיראו ע"ש, אלא שקצת קשה לקרוא לגבורה דעת"ק שבח"ס דינא קשיא, ולזאת יותר נראה לפרש, שלבושא חרבא וסייפא, אדומים, הוא הגבורות שבדעתה והודה ורחמה כנ"ל, והיא עצמה מסטרא דדינא קשיא כו' הוא מזרוע שמאלי דז"א בחי' יצחק).

והנה בזה שיבח ר' יהודה את מעלת ר' יצחק, שר' יצחק הוא בחי' גבורה, שהמל' מסט' דדינא קשיא קא אתיאי, דהיינו מבחי' ר' יצחק, אמר ר' יצחק ודאי הכי הוא, שהמל' מסט' דדינא קשיא קא אתיאי, שבנינה מהגבורות ומושרשת בזרוע שמאל דז"א, אלא כל ביתה לבוש שנים, מאי שנים, הקושיא היא מאי שנים לשון רבים (כי בשלמא לפי הפירוש הראשון ששנים הוא שנים מילה ופריעה כו' א"ש, וכן לפי הפירוש השני א"ש, כי יש שנים לבושא וחרבא, לברשא וסייפא, אבל לפי הפירוש הג' שמסט' דדינא קשיא קא אתיאי, קשה שהול"ל שני לשון יחיד ולא שנים לשון רבים (ודחק לומר מפני שיש ה"ג, כי הרי יש ה"ח ג"כ, וגם דחק לומר מפני שרבויו הוא מצד הגבורות, כמו יצחק גי' ארבי"ה וכידוע, כי הרי אדרבה מצינו בהיפך, אברהם אברהם וכן יעקב יעקב, משה משה, שמואל שמואל, סתיבי, משא"כ יצחק יצחק לא כתיב)). לכן פירש שנים אליו שנים קדמוניות, והוא אם כי המל' עיקר בנינה ושרשה מהגבורות שזוהו שנים שפירשו אדום, עכ"ז אתכלילת מכלהו וינקא מכל סטרינ כו', הכפל דאתכלילת וינקא, ובאתכלילת אמר מכלהו ובינקא אמר מכל סטרינ, הנה יל"פ שהשנים הללו שבמל' הוא בחי' שני חי' שרה, שהם מאה שנה דכתר ועשרים שנה דחורב ח' שנים דהו"ת, שבמאה ועשרים כח"ב כתיב שנה לשון יחיד וכו' כתיב שנים לשון רבים מפני כי מתפרשין בדינא ורחמי בכמה סטרינ כו' כדלעיל דקכ"ג ע"א ע"ש, זהו דאתכלילת מכלהו הוא

משנים דכח"ב ששם אין סטרינ ומהם היא רק אתכלילת בהעלם, וינקא מכל סטרינ הוא מהו' מדות (היינו גם עטרת היסוד) דו"א, ומהו' מדות דו"א היא ינקא בגילוי, ולכן נקראת בת שבע, תעד דברים בנו, כי הרי אמר אלן שנים קדמוניות, הנה שנים קדמוניות הוא בכתר, משא"כ בו"א הוא שנות עולם כמ"ש באר"ר דקל"ח ע"ב ע"ש, הנה מפרש שנים דהכא הוא שנים קדמוניות דכתר, כי מל' שרשה מכתר כמא' כתר עליון איהו כתר מל', ובשרשנה דמל' אית תליסר עלין דסחרין לה שהם בחי' יגמדה"ר דכתר שהם השנים קדמוניות, ועיין בריש הקדמת הוזה"ק ובבה"ז שם, זהו דאתכלילת מכלהו הוא מהשנים קדמוניות דכתר, אך זה רק אתכלילת בהעלם, וינקא מכל סטרינ הוא מהו"ק דו"א, שבו"א יש סטרינ ו"ק ומהם היא ינקא בגילוי (תעולה בקנה א' עם הפירוש הקדום, שכלהו קאי על כח"ב, כי חו"ב הם נסתרות שמכוסים תחות הדיקנא דא"א, א"כ בכלל שנים קדמוניות דכתר יחשבו), והוא עדמ"ש וערבה לה' מנחת יהודה וירושלם כימי עולם וכשנים קדמוניות, מנחת יהודה וירושלם הוא מל' שהיא בחי' יהודה וירושלם, היא מנחת מנחה הוא בחי' גבורה (כי יצחק תיקן תפלת המנחה) והוא מלכות הנבנית בעיקר מהגבורות, שיש ה"ג זהו שיש ה' מיני מנחות (מרחשת, מחבת, סלת, ובמאפה תנור ב', חלות וריקין) ה"פ מנחה גי' יצחק רבקה, ובשרשנה הוא הנה' עלין תקיפין שיושבת עליהם, והיינו מה שמס' דדינא קשיא קא אתיאי, תעכ"ז וערבה המנחה הזאת כימי עולם דו"א וכשנים קדמוניות דכתר, מפני שאתכלילת מכלהו שנים קדמוניות דכתר והוא ה"ג עלין ה"ג מדה"ר דסחרין לשושנה, וינקא מכל סטרינ דימי עולם דו"א (ועד"ז הוא מ"ש או תשמח בתולה, מל', במחול ובחורים דו"א חקנים דחו"ב וכתר יחדו, וכמובן). עויל"פ אתכלילת מכלהו הוא מה שהמל' מושרשת בקו האמצעי דת"י, כמ"ש בע"ח שער הירח פ"א וע"ש בסוף הפרק ובמ"ח מס' קטנות רחל פ"א מ"ג ומס' הגדלות דו"א פ"ו מ"א ובפי' המ"מ שם וברמ"ז ר"פ תשא, וקו האמצעי דת"י לא יתכן לקרות סטרינ, כי אינו בצדדין אלא באמצע, ואמר אתכלילת כי המל' מושרשת בהם, וינקא מכל סטרינ הוא בהקוין החיצונים ימין ושמאל שהם נקראים סטרינ, ואמר כל סטרינ כי בקו הימין יש חסד ונצח ובקו השמאל יש גבורה והוד, וכאן נקט וינקא שהיא יונקת מהם ולא אתכלילת, כי מקומה לנגד קו האמצעי דוקא (ולפי"ז השנים קדמוניות הם מדות דו"א והם ז' שנים דעת חג"ת נה"י, ואין זה סותר להאמור לעיל ששנים קדמוניות הוא מדות דכתר, הוא כשמאיר ממדות דכתר במדות דו"א אז המל' מקבלת ממדות דו"א שהמדות דכתר מאירים בהם, וע"ד שכשיש הבאת שלום בין אדם לחבירו מא"א הנק' אדם לו"א, אז יש הבאת שלום בין איש ו"א לאשתו מל', ועיין בלקרית בהביאור דוהניף בפ' אמור, ועיין לעיל ד"ז ע"ב בענין מה שחבוקק אמר ה' פעלך בקרב שנים חייהו כו' שהוא שנים קדמוניות כו' ובפי' הרמ"ז ומק"מ שם), וענין מה ששנים קדמוניות דכתר נקראים לבושים, לבש שנים, יובן מהאמור באנה"ק פכ"ט ד"ה אשת חיל עט"ב ע"ש, וכידוע בענין ימים יצרו, אברהם זקן בא בימים, שהימים הם לבושים, ועיין בתנ"א פ' חיי שרה ובלשון אדמו"ר ז"ל וזע"א שם, ור' יצחק שובחינתו נבורה, שהמל' קא אתיאי משם כמו שאמר ר' יהודה (שהוא שיבא את מעלת

ר' יצחק כנ"ל) שיבח בזה את מעלת ר' יהודה חסד, שהמל' ינקא מכל סטרינ דהיינו גם מקו הימין חסדים, וכמו כוס של ברכה אם שהוא כוס ישועות דהה' עלין תקיפין ה"ג, עכ"ז צריך שיהי' ביד ימין חסדים (ואז נק' המל' רחל, שנבנית מגבורות ר"ח יצחק, ומקבלת מחסדים ל' מספר יהודה), וגם אמר דאתכלילת מכלו דהיינו גם מקו האמצעי המחבר שני הקוין דימין חסדים ודשמאל גבורות, והוא שנכללו ר' יהודה ור' יצחק חסד וגבורה יחד. הנה אז פגעו בההוא ינוקא הרומו על ת"ת קו האמצעי ונק' ינוקא כי הוא יונק משדי אמו בינה, ואם כי ז"א בכלל יונק משדי אמו בינה, אך ביחוד הוא ת"ת דז"א בחי' יעקב שנמשל לינוקא במד"ר פ' ויצא בפסוק והנה ה' נצב עליו וכן הוא בילקוט רמז קי"ט משל לבן מלכים שהי' ישן כו' ובאת מניקה שלו ושזה עליו ומניקתו כו' ע"ש, ועיקר בע"ח שער שבה"כ סופ"ב כמדומה בענין המלך החד בן בדר (שהוא המלך דת"ת) שבמותו צמקו דידי הבינה ע"ש, הרי שביחוד ינוקא שייך לת"ת היונק מאחוריים דבינה שהוא אחוריים דס"ג קס"ו מספר יונ"ק, גם ינוקא הוא מספר בינה ס"ג עם מלואיו ל"ז ביחד הוא מספר ינוקא, גם מהש"י עלמין דבינה הנמשכים לתג"ת ק"ד מהם הם בקו האמצעי ת"ת כדמוכח בפ' תרומה דקס"ו ע"ב ועיקר בפירוש הרב בספד"צ הוצא בקה"י מע' ש"י עולמות, הנה ס"ג עם ק"ד הוא מספר ינוקא במכוון (והיינו ג"כ מה שבמנחה דיעקב לעשו שהיו ה' מינים לנגד הה' מדות חג"ת נו"ה (אך קדים עזים גבורה לרחלים חסד, יען זהו מנחה לעשו, וכמא' מ"ט עזי מסנן ברישא כו' ברישא חשוכא כו') הנה הגמלים הם באמצע, בחי' ת"ת, ובהם כתיב מניקות), והינוקא הזה הי' ברי' דרב המנונא סבא, רב המנונא סבא בחינתו הוא ע"ד בחי' משה קודם חטא העגל כמ"ש ברמ"ז פ' בראשית ד"ו ועיקר בנצוצי אורות באדר"ז דרכ"ח ע"א או"ק א', א"כ רב המנונא סבא הוא בחי' דעת ע"ד כמו משה, או בחי' חכ' ע"ד משה שהוא בח' חכ' ונחנו מ"ה, וירא ראשית לו, ות"ת הוא בן הדעת והוא בן החכ', מה שמו ומה שם בנו, ועיין בפ' בלק דקצ"א ע"ב שאמר זה הינוקא ברי' דרב המנונא סבא על עצמו ע"ש, והנה הינוקא הזה שהוא בחי' ת"ת הוא אזיל לקפוטקיא, קפוטקיא הוא התרגום דכפתור בפ' דברים בפסוק כפתורים היוצאים מכפתור, וכפתור הוא בחי' יסוד כמ"ש במא"א מע' כפתור ע"ש, א"כ קפוטקיא הוא בחי' יסוד, קפוטקיא גי' הדר מהיטבאל, שזהו ביסוד המחבר דכורא ונוקבא יחד, וביסוד גופא הוא יסוד ועטרתו, ועיקר באדר"ז דרצ"ב ע"א בספרא דאגדתא דרב המנונא סבא וימלך תחתיו הדר, הדר דאי כד"א פרי עץ הדר, ושם אשתו מהיטבאל כד"א כפות תמרים וכתיב צדיק כחמר יפרח דאיהי דכר ונוקבא ע"ש, וידוע שהלולב והאתרוג הוא יסוד ועטרתו (ומה שיוקשה שא"כ הוא בהיפך, האתרוג מהיטבאל והלולב הדר, אכמ"ל בזה, וברצות ה' אבאר מזה עוד אי"ה) גם יסוד נק' כ"ל ובו הוא ע"ב קפ"ד דיסוד אבא (כי יסוד אבא מלוכש ביסוד ז"א) ועיקר במא"א מע' רכ"ל, ביחוד הוא מספר קפוטקיא, והינוקא ת"ת אול לקפוטקיא יסוד כי מת"ת נמשך ליסוד, וכמו שמעקב ת"ת נמשך יוסף יסוד (ועיין בחולין בסו"פ אלו טריפות, העוים היושבים בחצרים עד עזה מאי נפקא לן מיני' כו' אמר הקב"ה ליתו כפתורים ליפקו מעוים כו' וליתו ישראל ליפקו מכפתורים ע"ש, יל"פ העוים שהוא מלשון

שבפנים. שלנגדו עומדת לאה (ועין בח"ב ד"ג בפירוש חרמון ובקה"י מע' חרמון ובמאור"א מע' חרמון) ושרין ושניר הוא נו"ה דתבונה (ובנו"ה הוא דינים ומה גם בנו"ה דתבונה (וכידוע בפי' עקב אשר שמע אברהם בקולי בל"ת לתארוז"ל פ' תולדות ע"ש) וקס"ת הסופר הוא במתנים דנו"ה. זהו שרי"ן שני"ר שבי"א מספרו מנצפ"ך כפול, קס"ת. וי"ל שרי"ן (המתייחס לצדקה ג"כ כמ"ש וילבש צדקה כשרי"ן) הוא מימין נצח, ושניר הוא משמאל הוד, והיינו הד' שמות שיאן חרמון שרי"ן שניר הוא כמו הא' ול' דלאה הא' וג' דגאה בע"ח שער יעקב ולאה שם, שהוא מל' דתבונה תה"י דתבונה. או י"ל לנגד הד' בחי' לאה, דהיינו בחי' לאה שמבחוץ לז"א וג' בחי' לאה שמבפנים דז"א שבי"א מהם הוא בחי' מלכות, זהו ארבעה מלכיות דוקא. אמנם הד' מלכיות הם של אה"ע, היינו הד' בחי' לאה דקטנות גמור, ועיין בטעמי מצות להרחי"ו ז"ל זיע"א בענין ח"י נשים שהמלך מותר ליקח בפ' שופטים ובמ"ח מס' לאה פ"ב מ"ב, ותבין. כיצא בו ואת העם העביר אותו לערים מקצה גבול מצרים ועד קצהו, כי מצרים מיצר הגרון, ופרעה אותיות הערף הוא הלעומת דלאה שעומדת בערף אחורי הגרון, וזהו שהר"ת העביר אותו לערים הוא לא"ה (וס"ת העם העביר אותו לערים הוא מרום שקאי על לאה, כידוע בפירוש יעקב משמש במרום) הנה השמות דשרי"ן שניר וכן חרמון שיאן הוא למעליותא ולשבח דא"י, והעביר אותו לערים הוא כדי שלא יבזו את אחיו שהם גלוותא). זהו שאול הינוקא ת"ת דתיקון, כמו בחי' ישראל כמ"ש כי נער ישראל, לקפוטקיא, כפתור, כמו ליתו ישראל וליפקו מכפתורים.

בקסטירא דחרמא חד סבא רכיב, הסבא הזה הי' זקן וכסיל ששרשו מתהו, כמו שהיצה"ר נק' מלך זקן וכסיל, ותהו קדם לתיקון זהו שהי' סבא. וביחוד י"ל שהי' מדעת דתהו שנשבר, שבתהו גופא הוא היותר זקן המלך הראשון בלע בן בעור, והוא הלעומת דרב המנונא סבא בחי' דעת דתיקון, ורב המנונא סבא הי' נתראה בזה העולם רוכב על התמור כדאיתא לעיל ד"ז ד"ח ע"ש ובמק"מ וברמ"ז שם, הנה לעומתו הי' הסבא הזה שמדעת דתהו רוכב על התמור, והינוקא הזה הוא בחי' שם מ"ה דתיקון שהוא ילד מסכן וחכם, ועיין ברמ"ז ר"פ וישב, ואמר הסבא להינוקא ברי אימא לי קראיך, קרא אותו ברי, כי הסבא הוא מדעת ולא יתא מדעת דתהו אבל עכ"פ הוא מדעת, לכן קרא להינוקא שהוא בחי' ת"ת לא יתא ת"ת דתיקון, ברי. אימא לי קראיך, לא היתה כוונתו להסבא כדי שע"י הקראי של הינוקא דהיינו הד"ת שלו יברר אותו דהיינו את הסבא, כי בחכ' דתורה אתברירו ויתתקן הסבא, אלא כמו שביאר דבריו לקמן בגין דניול באורחא, היינו משום שעל תורה כתיב בהתהלך תנחה אותך וכתוב ואור לנתיבתך, כי הכסיל שהוא הזקן בחשך הולך, כי שרשו מתהו שהוא חשך, לכן מפני שהם הולכים בדרך שאל ממנו שיאמר קרא כדי שתנחה אותם ותהי' אור לנתיבתם, אבל לא שיתברר עי"ו, אלא רק ע"ד נר לרגלי דבריד ואור לנתיבתו, והוא להינוקא שהולך ברגליו תהי' נר ולו להסבא שרוכב על התמור ותהי' אור לנתיבתו, זהו בגין דניול באורחא, שלא יתעו מן הדרך, אבל לא שיתברר ע"י התורה אלא ישאר בגסותו דתהו. א"ל קראי לאו חד הוא כ"י, לכאורה אינו מוכן האם הי' חד קראי הי' אמר לו כך, כשהסבא

רכב והוא הולך רגלי, ומאי אולמי' דלאו חד יותר מחד, שכשלאו חד הוא או צריך שיהי' חות לתתא או ארכב לקמן ואם הי' חד לא הי' צריך זה אך הענין י"ל כי הינוקא הי' סבר שהסבא הזה שמתהו כבר נתברר בתיקון ע"י תורה, וענין הברור דתהו בתיקון בבחי' תורה הוא ע"ד תרגום לגבי מקרא, מקרא שבלה"ק הוא בחי' תיקון עצמו שהוא קדוש בעצם ותרגום שהוא לשון ארמי, ואנלקלס הגר אמרו, הוא מה שנתברר תהו בתיקון תהו שהוא לשון ארמי, ארם מלשון רוממות הוא בחי' תהו (וזהו שאמר בלעם מן ארם ינחני כו' בלעם שרשו מדעת דתהו) וזהו שגר אמרו, הגר שהי' מתחלה בסט' דלעריז הוא מתהו שנשבר, ונתברר ועלה לתיקון, והוא מה שנגה ששרשה משבירה דתהו נתבררה ועלתה לסט' דקדושה. והנה בקריאת הפרשיות דתורה צ"ל שנים מקרא ואחד תרגום, שנים מקרא הוא לנגד ת"ת ויסוד שהם בחי' פנים, ואחד תרגום הוא לנגד בחי' אחרים כמ"ש בפע"ח שער השבת, ועיין בקה"י מע' שנים מקרא ואחד תרגום ובשם הכנפי יונה שם. ויש עוד פירוש בשנים מקרא ואחד תרגום, ששנים מקרא ת"ת ויסוד כנ"ל וא' תרגום מל' ועיין בקה"י שם. והכל עולה בקנה א', כי מל' היא שם ב"ן, שב"ן הוא בחי' תהו (ותהו לאחר שמתברר בתיקון נעשה בחי' ב"ן למ"ה דתיקון) ונוקבין בכלל שרשן מתהו, אודם מן האם, זמל' הוא מאחוריים דז"א, וגרים מרכבה למל', גר צדק הוא במל' הנק' צדק, עיין לעיל דייג' ובמא"א מע' גר ובי"ג שם. והנה הינוקא שהוא מתיקון בעצם והוא בחי' ת"ת תורה כמא' והתפארת זה מ"ת, וכולל גם יסוד כי גוף וברית כחד חשבינן, ומה גם שהי' הולך לקפוטקיא בחי' יסוד, הי' סבור שהסבא שאמר לו אימא לי קראיך, הוא שהוא הינוקא יאמר הקראי, בחי' מקרא, והסבא יתרגם כי הסבא שנתברר הוא ע"ד בחי' תרגום, וא"ל קראי לאו חד הוא, כי בשלמא אם הי' אחד מקרא כמו אחד תרגום שאו הי' המקרא ג"כ בבחי' אחריים (ובאמת שרש המקרא הוא ג"כ מבחי' אחריים מאחוריים דחכ' גובלות חכמה שלמעלה תורה, שהוא אחוריים דאבא, קפ"ד, אך מקרא בז"א הוא בבחי' פנים בת"ת ויסוד) כמו תרגום, ואין מעלה בו, או לא צריך חות לתתא או ארכב לקמן, אך קראי לאו חד הוא כמו תרגום אלא שנים, והוא שמקרא שנים הוא ת"ת ויסוד ותרגום אחד הוא במל' ובחי' אחריים, שמל' היא למטה מת"ת ויסוד זמל' היא באזור ז"א וננסרת מאחור, לכן אלא חות למטה כמו שמל' למטה מז"א, או שאני ארכב לקמן, לקמן דוקא שהסבא המתרגם יהי' באחוריו דהינוקא, כמו שהמל' היא באחוריו ז"א, או יאמר הוא הינוקא הקראי השנים ת"ת ויסוד והסבא יתרגם שיאמר האחד תרגום, א"ל לא בעינא אנא סבא ואנת רביא דאתקל גרמי בודך, פירוש אתקל שהוא מלשון משקולת, הוא כי המ"ה דתיקון והב"ן דתהו שוקלים אותם זה כנגד זה, המ"ה דתיקון הוא האבן שבה שוקלים כמו אבנא למישקל בה דא יו"ד ברע"מ פ' תשא דקפ"ו, והסחורה הנשקלת הוא הב"ן דתהו, והיינו ענין התיקון להשבירה דתהו, שכתהו לא הי' מתקלא ובתיקון יש מתקלא, וביחד מתקלא, משקל הוא בבחי' דעת, ועיין במא"א מע' משקל, הנה אמר הסבא ששרשו מתהו להינוקא ילד מסכן וחכם שממ"ה דתיקון שאינו רוצה להשקל ולהתברר ע"י הינוקא, כי הרי הוא סבא שמתהו שקדם למ"ה דתיקון, והסבא הי' בגסותו וישותו שלא

הי' רוצה להתברר, זהו שלא הי' רוצה להשקל ע"י הינוקא. וכשאמר לו זה, הגה ראה והבין הינוקא שלא נתברר הסבא עדין ואינו רוצה להתברר, אמר לו אי הכי אמאי שאלת קראי, מאחר שאינך רוצה להתברר בתורה דתיקון על ידי, א"ל בגין דניזיל באורחא, נת"ל מזה ענין זה. אמר תיפח רוחי' דהוא סבא דהוא רכיב ולא ידע מלה ואמר דלא יתקל בהדי. קלל אותו שאמר תיפח רוחי', כי מאחר שאינו רוצה להתברר בתיקון לכן תיפח רוחי' דהיינו הניצוצין דתתו שהוא תהבלא דגרמי שנשארו בעצמות המתים דתתו, והוא הגרמי דהוקן, תיפח רוחי' היינו שיצא ממנו הניצוצין. ודקדוק הלשון תיפ"ח רוחי' דוקא, הוא כי השבירה בתתו הי' השבירה הגדולה בהג' מלכים הראשונים, והם השמות אל שדי אל הוי' ואל אד' מספר תיפ"ח במכוון, ובתתו הוא שם ס"ג כמ"ש כולו ס"ג יחדו, שאחוריו הוא קס"ו, הגה ס"ג וקס"ו הוא מספר רוחי' במכוון, והמלך דדעת שהוא המלך הראשון הכולל כל המלכים והוא החיות והנשמה להם, כולל כל זה, כי בל"ע בין בער"ר עם שם עירו דנהב"ה הוא מספר תיפ"ח במכוון, ושם הוא ג"כ ס"ג ואחוריו קס"ו, כי יסוד אימא מלוכש בדעת, והיינו מה שנקרא סב"א מספר ס"ג, והרוח הזה הוא ע"ד כמו תרוח אלקים מרחפת רפ"ח מ"ת, מרחפת גי' תשכ"ח שהוא קר"ע שט"ן הרומו גם על ביטול האחוריים דחור"ב כידו"ע, והיינו תיפ"ח רוחי"ה עם הכולל הוא מספר מרחפת, או עם הב' תיבין תיפ"ח רוחי"ה הוא מספר קר"ע שט"ן דהוא רכיב כו' דקדק לומר דהוא רכיב, היינו שהוא בגסותו וישותו, שרוכב על החמור, אם שאינו יודע כלום ואומר שלא יתקל בהדי, אי"כ תיפח רוחי' מאחר שאינו רוצה להתברר (והוא כמו הזמרא שרוכב עליו שאינו יודע כלום, כי סב"א עם אחוריו, ס' ס"ב סב"א הוא מספר חמ"ר במכוון). וי"ל עוד מה שדקדק לומר דהוא רכיב דוקא, הוא אפילו לפי שיטתו דהסבא שמתפאר את עצמו בזה, הי' צריך להיות שיתקל גרמי' בהדי הינוקא שמת"ת, אם שהוא רביא לגבי', והוא כי מה שהסבא ששרשו מתתו רוכב על החמור, שחמור שרשו מחסד דתתו, והוא הסבא למעלה מהחמור שרוכב עליו, ענין זה בתתו לאחר השבירה הוא מה שאור הדעת שנפל למל' עלה אח"כ למקומו לדעת, כשנתפשטו כלי הכתר לכסות את אור הת"ת שנשארו במקומו, ועליית אור הדעת למקומו לדעת גרם שנתפשטו כלי הכתר עד סיום הת"ת לכסותו כולו (כי מתחלה נתפשטו רק עד חצי הת"ת שנכפל אור הת"ת חציו על חציו) כמ"ש בע"ח שער שבה"כ פ"ג ובמ"ח מס' מיתת המלכים פ"ג מ"א ע"ש, אי"כ הגורם והסיבה לעליית אור הדעת למקומו (שזהו מה שהסבא הוא רכיב, רכיב גי' בל"ע ק"ל, והוא המלך דדעת הנק' בל"ע, והוא ק"ל כי תתו בכלל הי' בסוד הגבורות והדינים, קל הוא על פני המים) הוא אור הת"ת שבשבילו נתפשטו כלי הכתר לכסותו, ולא בשביל אור הדעת (כי הרי כשנשבר הדעת לא נתפשטו כלי הכתר לכסות אורו שישאר במקומו תפל אורו למקום המל') ואז עלה אור הדעת למקומו לדעת שנעשה רוכב, ועליית אור הדעת גרם שהגדילו כלי הכתר ונתפשטו עד סיום הת"ת לכסותו כולו. והרי מזה גופא מוכח ומוכרח שדעת נשקל עם ת"ת, כי אור הת"ת גרם שיעלה דעת למקומו ואור הדעת גרם שיתפשטו כלי הכתר לכסות את אור הת"ת כולו בלי הכפל חציו על חציו, ואיך אמר הסבא הזה

שאינו רוצה לתקל גרמי' עם הרביא והיינו מה שקאמר ולא ידע מלה. לא ידע דוקא, שאין בו אור הדעת ותהו אפילו, כי אם הי' יודע הסיבה מה שהוא רכיב, שהגורם לזה הוא ת"ת, א"כ הוא נשקל ושייך לת"ת, ולכן תיפח רוחי' היינו אור הדעת (כנ"ל שתיפ"ח הוא מספר בל"ע ב"ן בעריר דנהב"ה, ורוחי' הוא ס"ג קס"ו שבו) מאחר שלא ידע, שאין בו דעת כלל, וזהו דלא ידע מלה, היינו שאינו יודע מפני מה הוא רכיב שהסיבה והגורם לזה הוא ת"ת וכמובן, אתפרש מההוא סבא כו' כד מ"ו ר' יהודה זר' יצחק שהם בחי' חסד וגבורה דקדושה דתיקון קריב לגביה, והוא מה שנתחברו חג"ת (רבי יהודה ורבי יצחק חו"ג, והינוקא ת"ת) יחדו, אתרחיש לון ניסא ואשכחו חד גביעא דמיא דקיק כו', מה שהנביעה הי' דקיק הוא כי הינוקא הי' ג"כ דקיק, כי הוא ינוקא, לכן הי' הנביעה ג"כ דקיק (ושרש הנביעה הוא בחי' שם מ"ה דתיקון שהוא כנשמתא לגופא להכלים שהם מבחי' תהו והוא המיא דאשקי לאילנא, ועיין במאמר פתח אלי', זהו שהוא דקיק כי שם מ"ה דתיקון הוא בחי' וארה שבמצח, וכן הינוקא הוא מבחי' מ"ה דתיקון, והנביעה הי' תחת אילנא, כי הנביעה היא אשקי לאילנא כמ"ש במאמר פתח אלי').

דף רל"ט, א. פתח ההוא ינוקא ואמר וכו' ואל תקנא בעושי עולה
דלא תשגח בעובדיהון ולא תיתי לקנאה עלייהו דכל מאן דחמי עובדיהון
ולא קני לקב"ה אעבר על תלת לאוין דכתיב לא :

אם כי כתיב ד' לאוין : לא יהי', לא תעשה, לא תשתחוה ולא תעבדם,
הוא כי ולא תעבדם כתיב בו' החיבור ללא תשתחוה, לכן קמחשבם ללאו אחד.
ומ"מ כתיב ב"פ לא עליהם, הוא כי יש ג' בחי' קנ"א, אהי' דההי"ן, אהי' בכפל
כל אות על עצמו, אלקים אד' זהו הג' לאוין אי לא קני, הב' לאוין דלא
יהי', לא תעשה הוא לנגד אהי' דההי"ן ואהי' בהכפל, והלאו הג' דלא תשתחוה
ולא תעבדם הוא לנגד קנ"א דאלקים אד' ומפני שהקנ"א הזה הוא מב' שמות
אלקים ואד' לכן כתיב ב"פ לא, לא ולא, ועיין בל"ת להאריו"ל ר"פ פנחס ע"ש.
עול"ה גי' ג"פ לאו במכוון, וההפרש בין מרעים לעושי עולה, י"ל מרעים הם
מבחי' ז"א דקליפה, שבנין ז"א דכורא הוא מבחי' חסדים, שחסדים מים הם
מחברים, זהו שמרעים הוא שהם באחדות ורעות מרעיים גי' ה"פ חסד, גם
מרעים הוא ד"ע באמצע ומי"ם מקיפים אותו מצדדים שמחברים אותו, והוא
כשהרשעים הם באחדות וחבור, כמו חבור עצבים אפרים, שעובדים ע"ז ר"ל אך
יש ביניהם אחדות וחבור, זהו שלא אתעקר לעלמין כי גדול השלום שאפילו
חבור עצבים אפרים הגז לו, וכמו דור הפלגה שכפרו בעיקר אך הי' אחזת
ביניהם לכן לא נימחו מן העולם כמו דור המבול, ועושי עולה הם מבחי'
מל', דקליפה, כי מל' דקדושה נקראת ישר כמ"ש בח"ג דרצ"ו ע"א וישר דא
צדק, וההיפך מזה הוא עולה (שהוא היפך דישר) מל' דקליפה, ועושי עולה הם
הלעומת דגבורי כח עושי דברו הבונים ועושים מל' דקדושה ע"י הגבורות,
שיש ג' בחי' גבורות במל', בדעתה בגופה וברחמה, והוא ע"י ג' חלוקות דהלויים
בני קהת בני גרשון בני מררי כמ"ש בל"ת להאריו"ל פ' נשא ע"ש, גם
השלשה בחי' גבורות, דבינה דז"א דמל', שמל' נבנית מהם בעת התרדמ"ה

(ג' ג"פ גבורה ע"ה) והנסירה ועיין במא"א מע' תרדמ"ה ע"ש. וההיפך מזה הוא עושי עולה שעושים ובונים המל' דקליפה בג' בחי' גבורות, והיינו מה שעול"ה ג' ג"פ לא"ו, שהוא ג' בחי' גבורות דקליפה. כמו שכתוב בנמרוד ג"פ גבור, גבר בארץ, גבר ציד, גבור ציד. ועיין ברשימה על המסורה ג"פ יאמר וחד פעם ויאמר ע"ש.

שם. ויביאו את המשכן אל משה וגו'. אמאי אל משה הכי אמרו בגין דמשה חמא לי' בטורא וקב"ה אחמי לי' בחיזו דעינא :

לכאורה הוא כפל לשון שאמר דמשה חמא לי' ואח"כ וקב"ה אחזי לי'. גם מהו בחיזו דעינא, מה קמ"ל בזה. אך הענין הוא, כי מקודם פירש מ"ש וידבר ה' אל משה לאמר, וידבר ה' לעילא, היינו א"א (ובמק"מ פירש בינה, והכל א', כי התגלות עתיקא בבינה, גם מבינה נעשה כתר לז"א, ובינה נקראת הוא, שהוא הוא בחי' כתר, ועיין במא"א מע' הוא) אל משה באמצעיתא, הוא ז"א, לאמר בתרייתא מל'. נמצא משה הוא בחי' ז"א, והקב"ה הוא בחי' א"א (והוא כמו מפני שיבה תקום, א"א והדרת פני זקן ז"א, ויראת מאלקיד מל'. ועיין בלקו"ת בהביאור דשחורה אני ונאווה), הנה משה ז"א חמא לי' למשכן מל', בטורא, טור"א הוא מספר גבורה, כי בנין המל' מהגבורות (גם י"ל שהטורא הוא בינה שלשם עלה משה, ולשם ירד הקב"ה א"א, להראותו), ומשה חמא לי' בעיניו דז"א כי משה הוא בחי' ז"א, שעיניו דז"א הם בחי' דינין בכלל, (ועיין בל"ת להארז"ל פ' תולדות בפסוק עקב אשר שמע אברהם ע"ש), ויש בענין דז"א ג' גוונים אוכם סומק ירוק, זהו שהביא ג' פסוקים על ראייתו דמשה ז"א, ונצרך ג' ראיות על המשכן מל' הנבנית מג' בחי' גבורות, ראי"ה ג' גבורה, אך כל תאמר ותחשוב שמשה ז"א חמא לי' רק בעיניו דילי' דז"א שהם בחי' דינין, אלא קב"ה אחמי לי' בחיזו דעינא, היינו שקב"ה א"א אחמי לי' בחיזו דעינא, הוא מה שגוון חוורא דעיני א"א אסתכל בעינים דז"א משה, שאז מתבסמין עינים דז"א כמ"ש רחצת בחלב כמ"ש באד"ר ובאדר"ו ע"ש, וכמו שאמר משה אשר עין בעין נראה, ועיין באד"ר שם דק"ל ע"א ובאדר"ו דרפ"ט ע"א בחוורא וחדא מסתחין עיניו דזעיר אנפין דכתיב רוחצות בחלב כו' ובדרצ"ג ע"ב שם. אמנם מה שהביא אלו הג' פסוקים דראי, ולא הביא הפסוק הקודם להם ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו, שמהפסוק הזה הוא ראי' יותר שחמא את כל המשכן ואת כל כליו, כמ"ש את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו, משא"כ הפסוקים שהביא הוא רק על מזבח העולה והמנורה, הפסוק כאשר הראה אותך בהר הוא על המזבח, והב' פסוקים כמראה וראה הם על המנורה, וגם אותם הביא שלא על הסדר, כי סדרם בתורה הוא וראה ועשה, כאשר הראה אותך בהר, כמראה אשר הראה.

דף רמ, א. ולכן שנים מחלב דהא אורייתא יין וחלב תורה שבכתב ותורה שבעל פה :

מסידור הלשון משמע שיק הוא תושב"כ וחלב תושבע"פ, ועיין בנצוצי אורות א"ק א' שפירש בהיפך. ולפי הסדר שבפסוק מתחלה חכלילי עינים מין

ואח"כ ולבן שנים מחלב משמע ג"כ שיין הוא תושב"כ שקדמה לתורה שבע"פ
שהיא חלב. והטעם מה שתושב"כ יין ותושבע"פ חלב, הוא כי תושב"כ שבז"א
שרשה מבינה, ספר תורה שספר הוא בינה ויין הוא בינה, והיינו יינה של תורה,
ותושבע"פ שבמל' שרשה מחכ' שלמעלה מבינה, בחי' סופר שלמעלה מספר,
עריבים עלי ד"ס דתורה שבע"פ יותר מיינה של תורה שבכתב וכמ"ש בלקו"ת
בד"ה ושאתם מים בששון ע"ש. חל"ב הוא מספר הד' יודי"ן דשם ע"ב דחכ'
(והוא בחי' מה טובו דודיך, שבהדים הוא חלב, מין. והוא דדי הנוקבא, בחי'
תושבע"פ דמל') ותושבע"פ נמסרה למשה במ' יום שהי' בחר, מספר חל"ב,
וביין תושב"כ כתיב עינים ובחלב תושבע"פ כתיב שנים, כי תושב"כ הנה
דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בע"פ וצריך לראות את הכתב בעיניו,
זהו עינים. ותושבע"פ צריך לומר בע"פ דוקא, ולא בכתב, ובפה הוא שנים.
ואמר שנים שהם רק מוצא א' אותיות זסשר"ץ, הוא כי ע"י תושבע"פ יכולים
לטהר את השרץ, והוא התלמיד ותיק שהי' ביבנה שהי' יכול לטהר את השרץ
בק"ן טעמים, ז"ס מספר יבנה, ושם הי' יכול לטהר שר"ץ, וכמ"ש במ"א מזה
בס"ד. גם שני"ם הוא הד' יודי"ן דשם ע"ב דחכ' כשכ"א כלול מ"י, ויש ל"ב
שנים כמספר ל"ב נתיבות החכ', והיינו לבן שנים, לב"ן ר"ת ל"ב נתיבות,
והוא ל"ב נתיבות חכ', זהו חלב ר"ת חכמה ל"ב (ושרש הענין מה שצריך
להיות חכלילי עינים מין תושב"כ ולבן שנים מחלב תושבע"פ, הוא כי ע"י
תורה נתקן השבייה דתהו, וכתהו הי' ב' בחי' הז"ת דתהו שנשברו, שהם
הז' נקודות מספר עי"ן כמ"ש בע"ח שער דרושי נקודות פ"א ע"ש, וחז"ב
דתהו שנתבטלו, שזהו בחי' ש"ן מספר קפ"ד קס"ו (ולכן עבד כנעני ששרשו
מתהו יוצא לחירות בש"ן ועי"ן וכמ"ש במ"א בס"ד), הנה ע"י תושב"כ שכתוב
בה רק תגין ואתיות שהם לנגד הז"ת, תגין בז"א ואתיות במל', מתקנים
הז"ת דתהו, ז"ן דתהו שנשברו, גם התגין ואתיות הם לנגד האורות וכלים
דתהו, זהו חכלילי עינים מין תושב"כ שמתקנים העינים ע"י יי"ן תושב"כ
(ומתקן היין דתהו שהוא הז"ת שכ"א כלול מ"י מספר יי"ן) וע"י תושבע"פ
מתקנים האחוריים דחז"ב שנתבטלו, שמתקן בחי' ש"ן קפ"ד קס"ו, והוא
ע"י החלב תושבע"פ (ומתקנים האחוריים דאז"א וישו"ת שכ"א כלול מ"י
מספר חל"ב).

דף רמא, ב. סימנא דסיהרא אית לן למיהב לך ומאי איהו תקות
חוט השני הזה כד"א כחוט השני שפתותיך כו'. קמו ר' אבא ור' יוסי
ונשקוהו :

תקרת גי' שקוצי"ת שהוא השם שבמל', חוט השני הוא היכל הרצון
ת"ת דנוקבא, כמ"ש במא"א מע' חוט השני ע"ש. אך חוט הוא ג"כ כתמונת
ו', הוא כמו בחי' ו' ועירא, ו' המלוי דו', שהוא יסוד ז"א שסימו לנגד ת"ת
דמל', וממנו נמשכים הגבורות למל' כמ"ש בע"ח שער הירח בדרוש דאטב"ח
ע"ש. זהו שהוא שני דהיינו מראה אדם הרומז על גבורות (גם שני הוא מלשון
שני, דהיינו ו' המלוי שהוא ו' שני, גם שני הוא מדת הגבורה שהיא המדה השני'
בו' ימי הבנין, יום שני, הוא הגבורות שביסוד, גם שני הוא יסוד מלמטה למעלה,

ועיין בזה"ק ח"ג דק"יז ע"ב לחדש השני בשנה השנית וכלא חד כו' ע"ש ובלקו"ת פ' במדבר מזה, תראה שם שקאי על יסוד. שני גי' פ"ר דהיינו מנצפ"ך גבורות, יסוד) הוא סימנא דיהושע שהוא מאפרים מיוסף בחי' יסוד ז"א המאיר לסיורא דמל', זהו שהוא כפני לבנה, והיינו היא רחב שאלה אות אמת ו' רבתא ת"ת דז"א (וגם דעת פנימיות הת"ת, כי משה בחינתו דעת) והם אמרו תקות חוט השני, יסוד ז"א שממנו נמשך (לדעת) ות"ת דמל', והוא ו' זעירא חדש זה ברי' דאשפיוז לפני ר' אבא ור' יוסי שיתבו ולעז באורייתא, והיינו ר' אבא הוא בינה ור' יוסי הוא מל' (כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר) א"כ הם התרין ההי"ן שבשם, כאמה כבתה, ותלכנה שתיהן שתי ההי"ן, והברין דאשפיוז הוא כמו בחי' אות ו' שבין התרין ההי"ן כמו מחצית השקל שהוא אות ו' הממוצע בין שני ההי"ן ברע"מ תשא דקפ"ז ע"ב ועיין במק"מ ובבה"ז שם, והו' שהוא ברי' בחי' בן, כי אות ו' הוא בחי' בן, ויש בזהבן הזה ב' בחי' ת"ת ויסוד, שהם הם התרין וואווי"ן ו' רבתא הפשוט וו' זעירא ו' המלוי, ע"ד בחי' יעקב ויוסף, או משה שמלוי ויהושע שמאפרים מיוסף, זהו שהוא הי' יודע ויכול לדרוש במה ששאלה אות אמת ו' רבתא הפשוט, והם אמרו לה תקות חוט השני ו' זעירא ו' המלוי (והו' הוא מחצית השקל כנ"ל, יש מחצית השקל דהעשיר ת"ת דדל יסוד, והוא התרין וואווי"ן). וקמו ר' אבא ור' יוסי ונשקוהו, כי ר' אבא בינה משפיע לו, ור' יוסי מל' מקבל ממנו. כי ו' רבתא ת"ת יעקב הוא בריח התיכון המבריה מן הקצה דבינה אל הקצה דמל', וכן ביוסף ו' זעירא כתיב עד תאוות גבעות עולם שהתרין עלמין בינה ומל' מתאווים אליו כמ"ש בפ' וארא דר"ב ע"א ע"ש. אמרו זמין אנת למהוי ריש מתיבתא או גברא רבא בישראל, ריש מתיבתא הוא יסוד. כי ישיבה הוא בעלמא דנוקבא דמל' באשה קראו מושב, ששם לומדים תושבע"פ הלכות, שהם דבר ה' דמל', והריש מתיבתא הוא יסוד וע"ד ראש המטה שקאי על יסוד שהוא ראש המטה דמל', כדלעיל דרכ"ה ע"ב דרכ"ז ע"ב ע"ש. וגברא רבא הוא ת"ת כמו ו' רבתא. זהו בישראל שישראל הוא בחי' ת"ת (והוא על ראש המטה כמש"ש), והיינו לנגד ב' הבחי' שבהבן, הב' וואווי"ן. ומנו רבי בון, אותיות ב"ן רומז על ת"ת בני בכורי ישראל, והאות ו' שבבון המורה על נקודת מלפנים הוא בחי' יסוד ו' זעירא, וביסוד הוא נקודת מלפנים. גם ברין מלשון הבנה, שהוא הי' מבין ויודע לדרוש בתורה.

דף רמב, א. יששכר חמוד גרם וגו' אמר ר' אלעזר וכי יששכר חמוד אקרי אי בגין דאשתדל באורייתא נקרייא לי' סוס או ארי' או נמר אמאי חמוד אלא וכו' :

קתפס אלו הג', סוס ארי' נמר כי ישראל נמשלו להם כמ"ש לסוסיא בדרכי פרעה דמיתך רעיתי, וכמא' יאה עניותא לישראל כברזא סומקא לסוסיא חיורא, הרי שנמשלו לסוס (ודוד שהוא בחי' מל' כנסי' הי' מנמנם כסוס) ועיין בפסחים בסוף אלז עוברין בהדרשות ע"פ ביום והוא יהי' על מצילות הסוס קדש לה' ע"ש, וכתוב אתי מלבנן כלה כו' ממענות אריות מהררי

נמרים, הרי שהכלה שהיא מל' כנסי' היא מבחי' ארי' ונמר. ועיין בזה"ק פ' שמות ד"ג ע"א ובמק"מ ובה"ז שם' ושייכים השמות הללו סוס ארי' נמר להשתדלות באריותא, הוא כי בתורה יש ג' חלקות מקרא משנה תלמוד (וכמאמר) לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא שליש במשנה שליש בתלמוד, כי תורה היא אורח תליתא) מקרא בעשי', משנה ביצירה, תלמוד גבורות, (מקרא משנה תלמוד מספרם אלף עם מספר גבורה, והיינו אלף גבורות, בחי' אלף המגן (בחי' בעלי תריסין בתורה) תלוי עליו כל שלטי הגבורים, כי תורה מפי הגבורה שמענו, ומספרם אחרים דאלקים פשוט עם ט"ו אצותיהן, ואחרים דאלקים דההי"ן, או אלקים פשוט וברבוע, ובג' מלואיו ביודי"ן בההי"ן ובאלפין שהוא פ"ו ר' ז' רצ"ה רצ"א עם מספר ה' אותיות דאלקים פשוט ולי"ט אותיות דג' אלקים במלואן, ביחד הוא מספר מקרא משנה תלמוד), הנה ללימוד המקרא שבעשי' צריך להיות סוס, כי מרכבה דסוסים דזכרי' הוא בעשי', סוס גי' רבוע אד' דמל' שמל' הוא בעשי', ובמית כתיב כי תרכב על סוסך כר ועיין בתו"א בד"ה יביאו לבוש מלכות ובהביאור, ובלקו"ת בד"ה לרית שמניך שסוס הוא אותיות, והיינו לימוד המקרא שצריך לומר רק האותיות כתיקונם (כי הבנה אין במקרא, ועיין בלקו"ת בהביאור דולא תשבית מלח), ללימוד המשנה שביצירה צריך להיות ארי', כי ארי' שהוא שם ע"ב היוצא מהג' פסוקים ויסע ויבא ויט שיש בהם ג"פ ע"ב אותיות, הוא לנגד חג"ת מדות שביצירה, ומרכבת יחזקאל שהיא ביצירה ראשית וד' חיות הוא ארי' אל הימין, ללימוד התלמוד שבבריאה צריך להיות עז כנמר, תוקף הגבורות, והוא בינה המתלבשת בבריאה שהיא מקור הגבורות. נמר הוא נ' מר, היינו נ' שערי בינה ומר הוא גבורות (גם כמו מר דרור דבשמים דשמן המשחה שקאי על בינה כמ"ש בטעמי מצות להרחיז ז"ל זע"א פ' תשא במצות שמן המשחה ע"ש) נמר ברבוע נ' נ"מ נמ"ר הוא ה"פ אלקים ה"ג דבינה, ובבריאה הוא מרכבה דשרפים, שרף גי' ב"פ נמ"ר, ולא רחוק לומר שאלו הג' סוס ארי' נמר שכולם הם גבורים, כמ"ש לא בגבורת הסוס, וסוס מוכן למלחמה, וארי' ונמר מוכן שהם גבורים, הוא ע"ד הג' בחי' גבורות דמל' סוס, דז"א ארי', דבינה נמר, שזהו מה ששם אלקים ישנו בג' מקומות בבינה בז"א ובמל', כמ"ש לעיל דל"א ע"ב אלקים עלאה אלקים דפחד יצחק אלקים בתראה ועיין ג"כ בפ' אחרי דס"ה ע"א ובמאמר מע' אלקים ע"ש. והיינו הגבורה בתורה בג' חלקים מקרא משנה תלמוד. אמאי חמור שבחמור אין גבורה כ"כ כמו בסוס ארי' נמר, אלא אמרו בגין דחמור כו', קחשיב גי' דברים; דלא בעיט במארי', ולא אית בי' גסות הרוח, ולא חייש למשכב, וכמו"כ ביששכר לא בעיט בי' בקב"ה ולא אית בי' גסות הרוח ורובץ בין המשפתים על הארץ תישן. כל אלו הג' דברים הם בחי' שפלות וביטול. והיינו אם כי ללימוד ג' חלקי התורה מקרא משנה תלמוד צריך להיות כסוס וארי' ונמר, בחי' גבורות כנ"ל, אך הרי הם בבי"ע שבבי"ע יש בחי' ישות, כי בבי"ע יש רע, בעשי' שרובו רע יכול להיות שיבעוט בהקב"ה ח"ו (וכמו אל אד' שבעשי' גי' צ"ו שאין צו אלא ע"ז, והוא מה שהוא כעט בהקב"ה ח"ו, וביצירה שחציו רע אם שאינו כעט אך יכול להיות גסות הרוח (רחק דוקא שהוא מדות שביצירה)

ובבריאה שמיצוטו רע עכ"פ וחי' למשכבו, כי מטה הוא בבריאה, עין בזה"ק פ' תרומה דקל"ג ובמק"מ שם, ושכיבה הוא בלילה, היינו בבריאה הנק' חשך כמ"ש ובורא חשך. זהו שצריך להיות כחמור דוקא בכל אלו הג' ענינים בשפלות ובביטול, וחמור הוא בחי' חסדים, חמורו דאברהם, שמצד חסדים הוא ביטול, כמו שאמר אברהם בחי' חסדים, מים, ואנכי עפר ואפר, וכמא' ונפשי כעפר לכל תהי' או פתח לבי בתורתך, שנעשה גדול מאד מאד בתורה, והוא בחי' חמור ר"ת חכם מופלא ורב רבנן, וד"ל. וי"ל חמור שהוא בחי' שפלות וביטול לגמרי הוא בסוד שבתורה, שבאצי' ששם הוא ביטול לגמרי.

דף רמב, ב. הה"ד להנחיל אוהבי יש, מאי יש דא עלמא דאתי דלא פסק מימיו לעלמין ונטל אגר טב עלאה דלא זכי ב' ב"נ אחרא ומאי איהו, י"ש, ובגיני כך רמין לן שמא דיששכר דאשתדל באורייתא, יש שכר וכו' :

התחיל בירושה כמו שאמר ואחסין כו' ירותא כו', כמ"ש להנחיל שהוא ירושה, ומסיים באגר שהוא שכר, וכן ביששכר הוא שכר, יש שכר. גם מהו טב עלאה, גם למה כפל עוד הפעם, ומאי איהו יש. גם צ"ל מה שיד ענין ירושה שהוא כשאיוז מי מת שאז שייך לומר שירש אותו, בכאן. והענין י"ל עפמ"ש לעיל דדט"ז ע"א בענין צדיקים לעולם יירשו ארץ לאחסין לון ירותת עלמין בעלמא דאתי לאתענגא בההוא עלמא כמה דכתיב אז תתענג על ה' ובנצוצי אורות שם או"ק א' בשם הרמ"ז שבעלמא דאתי הוא בעוה"ב שכבר בא, ובההנא עלמא הוא בבחי' לעתיד לבוא ע"ש. והיינו עולם הבא הוא נה"י דתבונה שכבר בא שנתלבשו בז"א, כי נה"י דתבונה נתרקנו מאורותיהם עצמם, שנעשו מתים, ומתלבשים בז"א, שנעשים עצם מעצמיו ובשר מבשרו. ולעתיד לבוא הוא נה"י דבינה עלאה, שנק' לעת"ל שעדיין לא באו, וכמ"ש בע"ח שער הזיווגים סמוך לסוף ה' ע"ש. ועד"ז יתפרש גם כאן, והוא כי בפסוק להנחיל כו' כתיב ב"פ יש, א' מפורש ב' בס"ת אוהבי יש שהוא ג"כ יש. הנה י"ש המפורש הוא עלמא דאתי, נה"י דתבונה, ונקרא יש, האות ש' רומז על נה"י דתבונה (כידוע בענין השיגין דתש"ר) ואות י' רומז על חכ', יש"ס המתלבש בנה"י דתבונה, כי ב' דחכ' יש"ס נברא עוה"ב דתבונה, ובחי' זו דעוה"ב, נה"י דתבונה, הם בבחי' ירושה בז"א, והוא מה שז"א הבן יורש את אמו נה"י דתבונה שמתו, שנתרוקנו מאורותיהם עצמם ונעשו כמתים, וכמ"ש בע"ח שער המוחין פ"ג ובשער דרושי הצלם דרוש ג', ע"ש. ויש הנרמז בס"ת אוהבי יש, הוא בחי' נה"י דבינה עלאה, אות ש' נה"י דאימא עלאה, ואות י' הוא אבא עלאה המתלבש בהם, ובחינה זו תהי' רק לעיל, זהו שהוא בס"ת דהיינו שלבסוף יהי' זה ולא עתה. ועל בחי' זו לא שייך לומר ירושה, שהוא כשיש מיתה, כי הרי נה"י דאימא עלאה לא מתו (רק נה"י דתבונה) רק הם בבחי' קבלת שכר בז"א. והוא אגר טב עלאה, טב דוקא, כי נה"י דתבונה שמתבונה מינה דינו מתערין בסופה, לא יתכן לקרותם טב, גם הרי הם מתו ואיך שייך לקרותם טב אחר שנתרוקנו מאורותיהם עצמם. אך נה"י דבינה עלאה, שהיא כולה רחמים כמ"ש בע"ח שער הזיווגים פ"ז ע"ש, יתכן לקרותם טב, והוא טב עלאה, כי בינה

היא עליונה דהיינו ו"ס דבינה בכלל (משא"כ תבונה היא הד"ת דבינה בכלל). ועל בחי' זו לא אמר להנחיל, ירושה, כי מה שכתוב להנחיל הוא על בחי' י"ש המפורש, שהוא נה"י דתבונה, ויש שבס"ת אוהבי יש, שהוא נה"י דאימא עלאה, הוא רק בבחי' קבלת שכר עתה, והשתא א"ש הכפל דיש בזה"ק, והוא מה שאמר מתחלה מאי יש דא עלמא דאתי הוא יש המפורש, נה"י דתבונה, ומה שאמר אח"כ על אג"ר טב עלאה, ומאי איהו יש, הוא י"ש שבס"ת אחדי יש, נה"י דאימא עלאה, ונרמז ביששכר, יש שכר, היש דשכר ולא היש דירושה, כי היש דשכר נה"י דאימא עלאה הוא גבוה יותר מהיש דירושה נה"י דתבונה, ולזה זכה יששכר דוקא, ולא ב"ג אחרא אפילו מי שעוסק בתורה, יען יששכר עסק הרבה מאד בתורה, יומם ולילה, והי' למס עובד, זכה הן למ' בחי' תבונה והן לס' בחי' בינה עלאה (וכידוע בענין ס"מ דאפרסמון בזה"ק פ' תרומה דקכ"ז ע"ב, ועיין במק"מ וברמ"ז שם). ועיין בע"ח שער הזיווגים פ"ד תראה שם שבחי' תבונה המתלבשת בז"א הוא אות ד', ותבונה ראשונה הוא אות מ', ובינה עלאה הוא אות ס' ע"ש (וסימנך סד"ם, כי יש בחי' סד"ם בקדושה, וסד"ם דקליפה הוא הלעומת זהמגד לבחי' אלו, וכמ"ש במ"א בס"ד), א"כ עוה"ב שכבר בא, הוא בחינת נה"י דתבונה שני' ולעתידי לבדא הוא תבונה ראשונה ובינה עלאה, (ויש לפרש לפי זה טב, תבונה ראשונה, עלאה בינה עלאה). והנה ביששכר כתיב ויט שכמו לסבול, מפני זה זכה לבחי' עוה"ב, ויהי למס עובד, הוא שזכה גם לבחי' מ"ס תבונה ראשונה ובינה עלאה, והיינו יששכר, ואימתי דרש ר"ש הדרשה הזאת והוא כשקא אזיל מגלילא עלאה לטבריה, גלילא עלאה רומז על בינה עלאה (כי גליל הוא ס"ג עם י' איתיותיו, גם גלילא גי' אכדטד"ם שהשם הזה הוא בבינה) וטבריה רומז ג"כ על בינה, נקודת הטבור שהוא בחי' בינה כמ"ש בזה"ב דקפ"ד ע"ב ועיין במק"מ שם ובע"ח שער הארת המוחין פ"ה ע"ש. אך גלילא עלאה הוא בינה עלאה וטבריה הוא תבונה כמשיש שנקודת הטבור הוא דעלמא דאתי, ועלמא דאתי הוא תבונה כנ"ל, לכן שייך הדרשה הזאת שלו כשקאזל מגלילא עלאה לטבריה דוקא, וכמובן. ור"ש דוקא דרש זה, כי ר"ש הוא בחי' דעת, הנה בדעת עליון הוא יסוד דבינה עלאה ובדעת תחתון הוא יסוד דתבונה, והיו עמו ר' יוסי מל' ור' זדיא יסוד (כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר) כי מל' יסוד שניהם שייכים לדעת, כי הרי מצינו בתוה שאור הדעת נפל למל' ואור המל' עלה לדעת וכן אור היסוד עלה לדעת וכמ"ש בע"ח שער שבה"כ פ"ג ע"ש, ור' יוסי מל' היא העומדת באחור מכוון לנגד נקודת היסוד שבפנים כמ"ש בשער הארת המוחין שם, ואזלו לטבריה לנקודת הטבור, בינה, וכמובן.

דף רמד, ב. ר' אלעזר ורבי אבא אשתמיטו במערתא דלוד דעאלו קמי תוקפא דשמשא דהוה אזלי בארחא, אמר ר' אבא נפחר האוי מערתא במלי דאורייתא פתח ר' אלעזר ואמר שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו' רשפי' רשפי' אש שלהבת יה וכו' :

ר' אלעזר חכ' ור' אבא בינה (כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר) אשתמיטו במערתא דלוד, לוד הוא בינה כגרשם לעיל דרליד ע"ב בגליון למטה

ע"ש. ומערתא דלוד הוא יסוד אימא שהוא כמו חלל שקוע דהיינו כמו מערה, שבדעת (ושם בדרל"ד הנ"ל איתא פתחא דלוד, והיינו פתחא דלוד הוא עטרת יסוד אימא שבת"ת, וכאן מערתא דלוד הוא יסוד אימא שבדעת). דעאלו קמי תוקפא דשמשא דהוּ אולי בארחא, יל"פ מה שהוּ אולי בארחא, הוא לברר את הניצוצין דתהו, והנה היה תוקף חום השמש בדרך הזה, שמ"ש הוא הש"ך דינין כפולין דז"א שנפלו בתהו כמ"ש בע"ח שער רפ"ח ניצוצין פ"ה ע"ש, והי' תוקף חום השמש, הוא תוקף הדינין דהשמש דהש"ך דינין כפולין, גם השמש עצמו הוא ז"א ותוקף השמש הוא המוחין שלו, כי המוחין הם תוקף הגוף. אך זהו בחי' מוחין דקטנות שהם בחי' דינין, שמות אלקים, כמספר תוקף שהוא אלקים במלוי ידין ואלקים ברבוע ואלקים פשוט. ומוחין דקטנות הם בחי' דינין וגבורות, ושרשם מאחוריים דחז"ב שנתבטלו בתהו כסיבת השבירה דז"א שהוא בחי' שמש (ועיין בע"ח שער מוחין דקטנות פ"ג שממוחין דקטנות נמשך שכה ע"ש וידוע ששכה הוא מאחוריים דחז"ב שנתבטלו, קפ"ד קדמית גי' תשכ"ח). והוּ שר' אלעזר ור' אבא שהם בחי' חז"ב עאלו במערה מפני תוקף חום השמש, כי יראו פן יקרה להם ג"כ שיתבטלו אחוריהם, גם מה שהוּ אולי בארחא, הוא בארחא היסוד דמל' כי חז"ב הם החופרים את הבאר, יסוד דמל', כמ"ש באר חפרוה שרים וכמ"ש בע"ח שער הארת המוחין פ"ו ע"ש. והנה השמש דז"א הולך ג"כ בארחא הזאת כמ"ש על השמש והוא כחתן יוצא כו' כגבור לרוץ ארח, שהוא ביסודו פותח את היסוד דנוקבא שהוא סתום ועושה בו אורח בהביאה ראשונה, ועיין בפ' תרומה דקל"ז ע"א ולמפתח בה ארח כו' ע"ש. והי' תוקף חום השמש כי הרי כתיב כגבור לרוץ ארח, כגבור דוקא בחי' גבורה, כי בהביאה ראשונה ממשיך בה הרי"ו שהוא בחי' גבורה, כי הנוקבא נבנית מגבורות, והרי"ו הזה הוא בחי' אחוריים, כי הרי הוא אחוריים דהוּ ע"ב ואחוריים דב"ן קד"ם כידוע, ובהמלך דגבורה בו גרמו ביטול אחוריים דהוּ דחז"ב והוא קר"ע שט"ן שבהמלך דגבורה כמ"ש בע"ח שער שבה"כ פ"ב ע"ש. והוּ תוקפא דשמשא, הוא בחי' גבורה שבשמש, מה שהוא כגבור לרוץ ארח, ששם הוא ביטול האחוריים דחז"ב היינו מה שתוקף הוא האחוריים דהמוחין שמות אלקים כנ"ל (והיינו קשה ערף, שערף הוא האחוריים דהמוחין כי הוא אחורי הראש, ומספרו קפ"ד קס"ו שהוא האחוריים דע"ב ס"ג דחז"ב). והוּ יראים פן יקרה גם להם שהם בחי' חז"ב, שיתבטלו אחוריהם, לכן אשתמיטו במערתא דלוד היינו ביסוד דבינה, שהיא תגן עליהם ותהי' לצל עליהם מתוקף חום השמש, וכמ"ש צורי אחסה בו, ור' אבא בינה פשיטא שהוא שיך למערתא דלוד יסוד דבינה, ור' אלעזר חכ' ג"כ שיך להמערה ההיא, כי הרי יסוד אבא נמשך ומאיר ביסוד דבינה, וחז"ב הם ת"ר דל"מ, ומה שבינה נקראת לוד שمولדת את זו"ן, הוא בחי' לידת המוחין דז"א שהוא בחי' מוחין דגדולות, קיום התורה דז"א הנעשה ע"י מי דבינה שממיתה א"ע עלי' כמ"ש בע"ח שער המוחין פ"ג ע"ש, והיינו לז"ד הל' נה"י דבינה המתרוקנים בעת לידת זו"ן שהם אותיות ו"ד, כדי שיומשך לשם המוחין דאבא שהם בחי' מוחין דגדולות. והוּ שהציע ר' אבא שהוא בחי' בינה נסתר האי מערתא במלי דאורייתא, כי המערתא דלוד הוא יסוד דבינה שנתרוקן מאורו בכדי שיומשך לשם מוחין

דאבא שהם בחי' קיום התורה: ואמר מלי דאורייתא. מל"י דוקא גי' יסוד הוא יסוד אבא הנכנס ביסוד דבינה דהיינו במערתא דלוד. והציע זה ר' אבא ולא ר' אלעזר, כי ר' אבא בינה הוא יותר שייך למערתא דלוד בחי' בינה, והוא ר' אבא בינה דואג לתקנת מערתא דלוד שהוא יסוד דבינה שנתרוקן מאור עצמו שימשך בו מלי דאורייתא יסוד אבא. והאומר מלי דאורייתא הי' ר' אלעזר בחי' חכ' שהוא הוא בחי' מלי דאורייתא. ועכ"ז אמר ר' אבא נסחר לשון רבים שגם הוא ר' אבא בינה יאמר מלי דאורייתא, כי הרי בחי' תורה יש בבינה גי' כמ"ש תורת אמך (ומוסר אביך, הוא בחי' תורה דחכ) ויכמא' אלפיים שנה קדמה תורה לעולם, שהוא בחי' אאלפך חכ' אאלפך בינה, ועיין בלקו"ת בד"ה ושאבתם מים בששון בענין ד"ס ויינה של תורה ע"ש. וי"ל מלי הוא מ' ל', הוא בחי' מ' ל' דצלם, מ' מוחין דאבא בחינתו דר' אלעזר, ל' מוחין דאימא בחי' ר' אבא, לכן הכניס ר' אבא א"ע גי' שאמר נסחר לשון רבים. ואמר נסחר שהוא בחי' מקיף, הוא כי המערתא דלוד הוא יסוד אימא שבדעת, שדעת הוא הצ' דצלם (כמ"ש בע"ח שער דרושי הצלם דרוש א' ע"ש) שהוא בחי' פנימי. גם לוד הוא נהי' דאימא המתלבשין בז"א כנ"ל, והוא בחי' הצ' דצלם. הנה הציע שנסחר במלי דאורייתא, מלי דוקא, שהוא מ' ל' דצלם שהם בחי' מקיפים, זהו נסחר בחי' מקיף (וי"ל מ"ל דמלי הוא המקיפים ל' מ' דצלם, ואות י' דמלי הוא כתר דז"א הנעשה מת"ת דתבונה, שכתר ז"א הוא גי' בחי' מקיף. ועיין בע"ח שער דרושי הצלם דרוש ה' שהמ' הוא כחב"ד דתבונה ששם מלובשים הד' מוחין דאבא ול' חג"ת דתבונה וכתר ז"א הוא רק מת"ת דתבונה ע"ש, א"כ כתר ז"א הוא רק ע"ד חלק שלישי מהמקיף דל' דצלם, זהו שי' הוא חלק שלישי מל', וד"ל). גם מה שאמר נסחר הוא כי המערתא היתה למחסה ולצל עליהם מתוקפא דשמשא וכמ"ש צורי אחסה בו, אחסה דוקא בחי' מקיף, הנה מדה כנגד מדה כשם שהמערתא חוסה ומקיף עליהם כמו"כ צריכים הם לעשות להמערה מדה כנגד מדה, לסחור אותה במלי דאורייתא, גי' בבחי' מקיף, לכן אמר נסחר דוקא:

ופתח ר' אלעזר ואמר בפסוק שימני כחותם על לבך כו'. הפסוק הזה שייך להמערתא דלוד שהיא יסוד אימא שבדעת דז"א. הנה יסוד אימא הוא בחי' חותם שעה הוא מספר שם אהי' בג' מלואיו קס"א קנ"א קמ"ג כידוע, ומלת כחותם גי' דע"ת, היינו יסוד אימא המלובש בדעת. וכן כי עזה כמות אהבה שייך להמערתא דלוד שהוא מה שבינה ממיתה א"ע בשביל קיום התורה דז"א הרי יש כאן בחי' מות. וכן קשה כשאל קנאה שייך לה, כי ביסוד דבינה הוא אהי' דהיינו מספר קנ"א. וכן רשפי' כו' שלהבת י"ה שייך לה, כי הרי פירש ששלהבת י"ה הוא שלהובא דאתוקדא ונפקא מגו שופר כו' (כי על שופר כתיב מן המצר קראתי י"ה ענני במרחב י"ה, הרי כתיב י"ה, והאדמת פני התוקע הוא ע"ד השלהבת, והל' קולות דשופר הוא הל' גבורות דזווגא הב' דאז"א עלאין שהוא הוא השלהבת י"ה, ועיין בל"ת להארח"ל פ' וירא בדרוש דבנות לוט ועמון ומואב ע"ש) ושופר הוא בחי' יסוד אימא ע"ד מערתא (גי' קראתי דשופר, מן המצר קראתי) דלוד (הל' דלוד הוא

כמו הלי' קולות שתוקעין בשופר, שעייז נעשה הולדת ז'וין שהם אותיות ו"ד דלדח). ואם כי ר' אלעזר דרש הפסוק הזה על תוקף האהבה דכנס' מל' להקב"ה ז"א, אך מה שיש זה במל' הוא מצד בינה השופר (כמא' אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, הוא בנין המל', ובמה בשופר, הרי שבנינה הוא ע"י השופר, והשופר הוא ע"ד וכמו בחי' מערתא דלדח, כנ"ל) כי מל' הנקראת אשת"י, מספר קראת"י, והיא שלהב"ת ש"ל הב"ת, נבנית מזיווגא הב' דאור"א עלאין וכמ"ש בל"ת פ' וירא הנ"ל. ומפני שר' אלעזר בתחלת דרשתו הזכיר את אביו ר' שמעון שאמר ליליא חד כד הוינא קאים קמי אבא ושמענא מני' מלה כו', זה גרס שעד דהוו יתבי שמעו קלי' דר"ש דהוי אתי באורחא הוא ור' יהודה ור' יצחק וקריב למערתא כו', כי ר' שמעון בחי' דעת שייך להמערתא דלדח יסוד אימא, כי יסוד אימא מלוכש בדעת דעת הוא כולל חו"ג זהו שהיו עם ר"ש ר' יהודה חסד ור' יצחק גבורה, א"כ שייך שיהיו כולם בהמערתא דלדח (ואז ידמח ל' דלדח על ר"א ור' אבא ור' שמעון שהם חב"ד, והם כללא דכולא כמ"ש באד"ר דקכ"ח רע"א. ו"ד ר' יהודה ו', ור' יצחק ד' (כי ו"ד הם ז'וין הנה ז"א הוא בחי' חסד וזכר חסדו ומל' היא בחי' גבורה) וכמובן). ודע דר"א שדרש בפסוק שימני כחותם על לבך כו' שלהבת י"ה שהוא רחמיותא דכנס"י להקב"ה בחי' שמאל, הוא ע"ד וכמו בחי' תפילין של יד שבשמאל, ועיין בפע"ח שער התפילין פ"ג כמדומה, והד' פרשיות דתש"י הם רק מחו"ב דהיינו מחו"ג דאבא ומחו"ב דאימא (שלגבי אבא כח"ג נחשבים) כמ"ש בפע"ח שער התפילין, זהו י"ה שקאי על חו"ב. וזהו שדרש זה ר' אלעזר כשהי' עם ר' אבא, ר' אלעזר הוא בחי' אבא ור' אבא הוא בחי' אימא, שמהם נמשכו הד' פרשיות דתש"י דמל', כנס"י. וזהו עד דהוו יתבי, כי תש"י הוא בשיבה, שמעו קלי' חר"ש כו' הוא דעת ור' יהודה ור' יצחק, כי דעת נבקע ונחלק לחו"ג בחי' ר' יהודה ור' יצחק, הנה אז בצירוף כולם יחד הוא כמו בחי' תש"ר שהוא תיכף אחר תש"י, שהד' פרשיות דתש"ר הם חו"ב דעת הנחלק לחו"ג, והיינו ר' אלעזר ור' אבא חו"ב ור"ש דעת הנחלק (בכח ח"ס דא"א כמ"ש בפע"ח שער התפילין שם פ"ד כמדומה, זהו שר"ש גדול מכולם כי מגיע בח"ס) לחו"ג בחי' ר' יהודה ור' יצחק.

דף רסא, א. ת"ח מאשר שמנה לחמו דא הוא אתר דכלא מאשרין לי' ומאי איהו עלמא דאתי דעלאי ותתאי מאשרין לי' ומכספין לי' :

ותיכף בסמוך בעלמא דאתי נקט דעלאי ותתאי והוסיף שם תיבת ומכספין, יל"פ דכלא קאי על חכ' כמ"ש כולם בחכ' עשית, ועיין בפ' בשלח דס"ג ע"ב תראה שם שיסוד אבא נק' מבוע דכלא, עמקא דכלא, וחכ' הנק' כלא מאשר ומשבח לבניה, וכמ"ש וחכם באחור ישבחנה, שחכ' משבח בחי' אחור דבינה, כי יש מעלה באחוריים דבינה לגבי חכ', שבבינה האיר באחורי' הש"ע נהורין משא"כ באחורי' החכ' וכמ"ש בע"ח שער המלכים פ"ח ובשער יעקב ולאה פ"ב כמדומה ע"ש. ואשר הוא אחוריים דבינה, כי מספרו קדמ"ת בהסרת הפשוט (היינו עם אחורי' הפשוט ג"כ) כמ"ש במא"א מע' אשר ע"ש. גם מה שחכ' כלא מאשר ומשבח את בינה, הוא את בחי' בינה עלאה, אימא

עלמה שהיא גבוה מאבא והיא עטרת בעלה אבא. כמ"ש בשער אנ"ך פ"ח. אותה חכ' מאשר ומשבח, כי היא גבוה ממנו, ובינה עלמה הוא ו' ראשונות דאימא בכלל. אח"כ אמר ומאי איהו עלמא דאתי, עלמא דאתי הוא תבונה (ועיין בע"ח שער הזיווגים סופ"ה. ולעיל דרס"ז ע"א בנצוצי אורות או"ק א') והוא נהי' דבינה בכלל. ועל בחי' זו לא שייך לומר שכלא בחי' חכ' מאשר אותה, כי חכ' היינו אפילו יש"ס למעלה ממנה כמ"ש בשער אנ"ך שם, אלא דעלאי ותתאי מאשרין ל', עלאי הוא ז"א שמים ותתאי הוא מל' ארץ. ואמר עלאי לשון רבים ותתאי לשון רבים כי בז"א יש ב' בחי' ישראל ויעקב ובמל' ב' בחי' לאה ורחל. או י"ל עלאי ישראל ולאה ששניהם למעלה מהחזה, ותתאי יעקב ורחל ששניהם למטה מהחזה. ומכספין ל' הוא שחומדין אליו כדי לקבל ממנו (משא"כ בחכ' שמאשר את בינה שייך לומר רק אישור, כמ"ש ישבחנה, ולא כוסף לקבל כי חכ' הוא בעל המשפיע) וכמ"ש ביעקב שמספרו ז"פ הוי' הו"ת ז"ו"ן בכלל, כי נכסוף נכספתה לבית אביך היינו לבינה שהיא בית לחכ', גם בית אביך קאי על יצחק שהוא בינה, וי"ל מאשרין ל' הוא לאחריים דבינה שהוא מספר אשר בהסרת הפשוט, אח"כ ומכספין ל' הוא להפנים דבינה קס"א מספר כס"ף (והא' החסר בכסף למספר קס"א. ממלא אותו יתרון הא' באשר על מספר קדמ"ת בהסרת הפשוט וכתוב ב'פ' מקץ הן כס"ף אשר מצאנו כו', וד"ל) (משא"כ בחכ' שמאשר את בינה שייך לומר רק מאשר, דהיינו את אחורי' כמ"ש וחכם באור ישבחנה, שיש מעלה באחוריים לגבי אחוריה, משא"כ מצד הפנים אדרבה הפנים דחכ' גבוהים יותר כמ"ש בשער המלכים ובשער יעקב ולאה שם).

שם. מאשר שמנה לחמו לחם ו' דהא מיני' אתון האי אלנא והוא מעטרא ל' כדכתיב בעטרה שעטרה לו אמו :

אתון הוא בפנימיות, כי מזון הוא בחי' פנימי. והוא מה שנהי' דבינה מתלבשין בפנימיות בז"א, והוא הצ' דצלם דז"א שמנהי' דאימא. והוא מעטרא ל' הוא ת"ת דאימא שמת"ת נעשה הכתר לז"א. אמנם לאיזה צורך אמר כאן והוא מעטרא ל', הרי בפסוק מאשר שמנה לחמו נאמר רק לחם, שהוא מזון בחי' פנימי. י"ל שזהו פירוש על תיבת והוא הכתוב אחר שמנה לחמו, שהפירוש הפשוט ותיבת והוא קאי על אשר, והיינו בינה הנקראת הוא. והנה מה שבינה נקראת הוא, אין זה מצד הבחינה דבינה המשפעת צ' דצלם לז"א בחי' פנימי, כי הרי כל הוא, הוא בכתר ומה שבינה נקראת הוא הוא מפני שמת"ת דבינה נעשה כתר לז"א כמ"ש במא"א מע' הוא ע"ש זהו מה שפירש על תיבת והוא מעטרא ל' כדכתיב בעטרה שעטרה לו אמו. ויהי' פירוש הפסוק כך, מאשר שמנה הוא מבחי' אשר בינה נעשה שמנה לחם ו' דז"א, והוא הצ' דצלם שמנהי' דבינה בז"א. אח"כ והוא, הוא כתר דז"א שמת"ת דבינה (ובאמת כך הוא הסדר, מתחלה נמשך הצ' דצלם בפנימיות ז"א עד סיום שנת הי"ב ואח"כ נמשך הכתר לז"א בשנת הי"ג, ועיין בע"ח שער דרושי הצלם דרוש ג' או ד' כמדומה ובמ"ח מס' הגדלת ז"א פ"ו מ"ג). ואח"כ מפרש עוד פירוש על תיבת והוא, שתיבת והוא קאי על ו' דלחמו תאמור מקודם, לפי מה שפירש לחמו

לחם ו' שהו' קאי על ז"א אילנא דחיי. הגה והוא דהיינו הו' אילנא דחיי יתן מעדני מלך. זהו וכד איהו (דהיינו אילנא דחיי) נקיס (היינו מה שנעשה שמנה לחמו. וגם נעשה לו הכתר מבינה) ודאי יתן מעדני מלך שמשפיע למל' (והשייכות והוא הכתר לז"א הכא שמירי בענין לחם. בחי' פנימי לז"א, וכן במעדני מלך המשכה בבחי' פנימי מו"א למל' כמו שאמר אתונת, הוא כי אימתי נמשך המזון מו"א למל' שזהו יתן מעדני מלך (אחר שקיבל ז"א מבינה שזהו שמנה לחמו) הוא כשיש בחי' כתר בז"א מבינה, שזהו והוא, כי כתר הוא בחי' סוכ"ע בחי' מקיף, הוא גורם שיומשך מהפנימי דז"א למל', כי הכתר גורם תוספות אור בהפנימי. ועיין באגה"ק בד"ה וילבש צדקה כשריון. ובדוגמא שאימתי הוא יום חתונתו שנמשך מו"א למל' שזהו מה שחתן הוא חות דרגא, הוא כשיש לו העטרה מאמו, דהיינו הכתר שלו מת"ת דאימא. ומה גם בנדוד' שהכתר דז"א שמת"ת דאימא הוא דבוק ממש על הנהי' דאימא שנכנסו בו בבחי' פנימי כמ"ש בע"ח שער דרושי הצלם דרוש ה' כמדומה ע"ש. פשיטא שהמשכת הפנימי שלו למל' תלוי במה שיש לו כתר, וכמובן) ע"י דצדיק יסוד. ונרמז גם יסוד בפסוק, בתיבת יתן, אות י' הוא יסוד י' זעירא ועיין במא"א מע' י', ת"ן הוא מספר מיל"ה פריע"ה שביסוד. גם ית"ן הוא מספר יסוד' רקיע, כי יסוד נק' רקיע השמים לעיל דקס"ח ע"ב (והיינו השמים ת"ת, רקיע השמים יסוד הנמשך מת"ת כמו יוסף מיעקב, ברית מגוף. וי"ל רקיע הוא הכפל דד' אותיות הוי' על ד' אותיות אד' דהיינו י"פ א' הפיד ופ"נ, הפ"י הוא מספר רקיע. וכן בנדוד' הלחם מן השמים שהוא לחמו לחם ו' נמשך ע"י רקיע השמים יסוד, למלך דהיינו למל'). ונקט ג' תארים על יסוד: צדיק, דרגא קדישא, את קיימא. אולי י"ל לנגד הג' חסדים שביסוד (הממתיקים הה"ג זהו שיש כאן ה' תיבין). או י"ל צדיק יסוד ז"א, דרגא קדישא את קיימא הוא היסודות דאריא שביסוד ז"א (כמ"ש בפע"ח שער חה"ס רפ"ב בפ' מכל כו' כי עדותיך כו') דרגא קדישא יסוד אבא הנקרא קדש, את קיימא יסוד אימא, קיימא גי' קס"א. ונצרך הכא הג' תארים לנגד מה שפנ"ג יותר על ענ"י במספר ג'. ועיין במה שנרשם לעיל דרל"ה ע"ב על ר' יוסי ור' ייסא כו' ע"ש.

שם. לחם דלעילא ככל אתר דכר לחם תתאה ככל אתר נוקבא
ואנן אשכחינא דומנן כתיב דכר ולזמנן נוקבא :
עיין בתוספות במנחות ר"פ שתי הלחם ובתיר"ט שם.

דף רמז, כ. מאי טעמא אסתלק יוסף מנייהו אי תימא בגין חובוי
לאו הכי דהא זכאה איהו כו' :

הוא מפני שהנהיג עצמו בדבנות. או מה שיצאו ממנו י' טיפין מבין
צפרני רגליו.

שם. אקרי יוסף הצדיק דהא איהו צדיק ודאי :

משא"כ בנימין הוא צדיק תחתון, ולכן בנימין נמנה בדגלים בשכינתא.
גם יש לפרש אקרי יוסף הצדיק הוא יסוד התחתון, דהא איהו צדיק ודאי הוא

יסוד שבחזה. והוא לנגד הב"פ בן פורת. הא' יסוד התחתון. הב' שהוא עלי עין הוא יסוד שבחזה. ועיין בל"ת להאריז"ל בפסוק בן פורת ע"ש. והיינו ג"כ כפל הענין ושנוי הלשונות שבסמוך. והוא אחר שאמר ובגין דכל תקוני שכינתא אינון נוקבן אסתלק יוסף מתמן ואתמני תחותי' אפרים כו'. כפל לומר עוד הפעם והוא רשימו דאיהו דכורא אסתלק מתקונהא כו' עד ואתמני אפרים תחותי'. שלכאורה הוא כפל הענין ובמלות שונות. מתחלה אמר רשימו דכורא ואח"כ אמר רשימו דאיהו דכורא. מתחלה אמר אינון נוקבן ואח"כ אמר בעיין נוקבי. מתחלה אמר אסתלק יוסף מתמן ואח"כ אמר יוסף דאיהו צדיק אסתלק מתקונהא. הוסיף תיבות דאיהו צדיק. והפך הלשון שמתחלה אמר אסתלק יוסף וכאן אמר יוסף כו' אסתלק. מתחלה אמר ואתמני תחותי' אפרים ואח"כ היפך אפרים תחותי'. אך עפ"י האמור א"ש והוא כפל הענין הוא לנגד הב"פ בן פורת האמור ביסוף. שהוא הב' יסודות. התחתון ושבחזה. התחתון הוא רשימו (כי יסוד נקרא אות. והיינו רישם) דכורא. ולא דכורא עצמו. כי דכורא עצמו הוא ת"ת. ועיין לעיל דרי"ט ע"א דכר יב"י לעקב בני בכורי כו' ישראל אשר בכ אתפאר. ושבחזה אם שהוא רשימו. אך הוא גופא דכורא כי הרי הוא במקום הת"ת. לכן אמר עליו דאיהו דכורא. שהוא גופא דכורא. ואמר עליו והוא. כי הוא במקום הנעלם בחזה ולא בגלוי כהתחתון. ועליו אמר דאיהו צדיק. כאמור בראש שאיהו צדיק ודאי. משא"כ התחתון רק איקרי צדיק.

שם. האי רוחא אתפשט ואפיק קלא כליל מאשא ומיא ורוחא :

הקדים אשא גבורה למיא חסד. כי הרי הקלא נפיק מבינה. ובינה יותר נוטה לגבורה כמ"ש אני בינה לי גבורה. כי גבורה היא ענף הבינה. לכן הקדים אשא. גם כמו מתחלה שמאלו תחת לראשי ואח"כ וימינו תחבקני. ועיין בפ' בהעלותך דקמ"ח ע"ב חד לצפון וחד לדרום ע"ש ובמה שנרשם בגליון שם בס"ד.

דף רנ. ב. אורחא דמלכין אינון בגין לקיימא גופייהו חנני לון במשח רבות עלאה על כל משחין מעורב בכוסמין ושאיב לי' בגופא :

הוא ע"ד שמן המשחה שהי' מעורב בבשמים. השמן הוא חכ'. והבשמים הם בינה. ומעורבים יחד ע"י דעת המחברם. והיינו הג' אותיות חנ"ט ה' בינה ספירה ה' מלמטה למעלה ה' חכ' ספירה ה' מלמטה למעלה. הג' שביניהם דעת עליון המחברם. כי ג' הוא שער הג' ששם הוא התחברות חכמה ובינה. והוא בחינת דעת עליון המחבר חכמה ובינה. ומשה נקבר בעיר נבו ג' ב'. כי משה זכה לדעת עליון. והוא בחינת יובל שנת הג'. שיובל היא קדש דחכ'. כי שער הג' מחבר חו"ב. וכלל המלה חנ"ט מספרה בינה. כי בינה סללת כל הג'ר. ודבר זה דמשח רבות מעורב בכוסמין מקיים הגוף. כי התהוות הגוף הוא מטיפות אב ואם ע"י חיבורם יחד. אב ואם הוא חו"ב וחיבורם יחד הוא דעת. והתהוות הגוף הוא בבטן האם. הנה כשם שהתהוותו דהגוף הוא מחו"ב ע"י דעת המחברם. כמ"כ כשמת האדם ר"ל. כדי שיהי' להגוף קיום. הוא ע"י חו"ב שמן ובשמים כשמעורבים יחד ע"י דעת. והוא

חניט שהוא בינה דעת חכמה, וכללות המלה הוא מספר בינה, כמו מתחלה התהוות הגוף הוא בבטן האם בינה, והחניטה עושים על הטבור, טבור הוא בחי' בינה, כמ"ש בפ' תצוה דקפ"ד בענין נקודת הטבור וכמ"ש בע"ח שער הארת המוחין פ"ה ע"ש. וימי החניטה הוא מ' יום שאז יש קיום להגוף, הוא ע"ד שהתהוות הגוף מתחלה הוא למ' יום, כדאיתא במשנה ספ"ג דנדה, כמו"כ קיומו כשמת הוא כשנתמלאו מ' יום דחניטה. ואיפוא עושים החניטה בארץ כנען ובארץ מצרים שהארצות הללו מכלים הגוף ומרקיבים אותו לזמן זעיר, כי הארצות הללו הם ההיפך דארצות החיים מל' ובינה שהם מחיים את הגוף, וכנען ומצרים מכלים ומרקיבים אותו. ומ"מ בפסוק אנו מוצאים שבמצרים עשו חניטה איך לקיים את הגוף ובארץ כנען לא מצינו זה, יען כי מצרים היא לנגד ולקבל בינה, לכן שם ידעו איך לעשות חניטה שמבינה, וזהו שחניטה עשו הרופאים, רפואה הוא מבינה כמ"ש מ"י ירפא לך. ולמי עשו חניטה ליעקב וליוסף, ולא לאברהם ויצחק, כי יסודות דא"א מאירים בת"ת כמ"ש שמן וקטרת ישמח לב, שלב הוא ת"ת, וכן ביסוד כמ"ש בפע"ח שער חה"ט פ"ב בפ' מכל מלמדי כו' כי עדותיך שיחה לי, כי הם יעקב ויוסף ת"ת ויסוד הם בקו האמצעי משא"כ אברהם ויצחק הם בקוין החיצונים חו"ג (ומשה בלא"ה א"צ חניטה כי הוא בחי' דעת, שבו מלוכשים יסודות דא"א קפ"ד קס"א כמספרו דמשה, ונקטר בזה גבו נ' בו כנ"ל. וזהו מ"ש על משה במותו לא כהתה עינו ולא נס לחה, פירוש גם כשמת לא כהתה עינו ולא נס לחה, שגם כשמת גופו קיים. ואמר כי ירעתי אחרי מותי, פירוש שגם אחרי מותו הוא יודע, שדעתו קיים גם אחרי מותו. ובמשה כתיב הנך שוכב עם אבותיך וקם, פירוש שתיכף אחרי שכבתו הוא קם, גם החניטה יודעים לעשות בארץ מצרים כנ"ל הטעם, ואברהם ויצחק נסתלקו בארץ כנען, משא"כ יעקב ויוסף נסתלקו במצרים שם עשו להם חניטה. ועפ"י משנ"ת בס"ד שחניטה הוא מבינה, לכן ר' אבא שהוא בחי' בינה (כמ"ש בנצוצי אורות בריש האד"ר) שאל חניטה דיעקב מאי איתו. וא"ל זיל שאיל לאסיא. אסיא, רופא הוא מבחי' בינה, אך אסיא הוא בחי' העליזנה דבינה הנק' מי, מי ירפא לך, ור"א י"ל הוא בחי' התחתונה דבינה.

השמטות

דף רנג, ב. סתרי תורה. ויולד בדמותו כצלמו וגו' וכו' אתעביד בתקונא דגופא בתקונא דנפשא בארץ מישר כדקא יאות :

בתקונא דגופא הוא מ"ש בדמותו, בתקונא דנפשא הוא מ"ש כצלמו, בארץ מישר הוא בקו האמצעי. כי שת הבן השלישי היינו ת"ת קו האמצעי (וקין הוא קו השמאל גבורות, והבל קו הימין חסדים, כי ה' רועה צאן, צמר שהם בחי' חסדים, משא"כ קין הביא זרע ששתן גבורות, וקדם קין לזבל

שהגבורות קדמו, ושת הוא זרע תחת הבל, ע"ד ליעקב אשר פדה את אברהם) והיינו ש' דשת שיש בו ג' ענפין הוא ת"ת ענף האמצעי המזכר הב' ענפין וזו"ג סקא יאות במל', הוא ת' דשת, האות האחרון דא"ב, שהוא בנוקבא ועין במא"א מע' ת' ע"ש.

דף רנ"א, א. בגין כך זכה בנימין הצדיק לתתא ונעשה אושפיזא לגבורה"ת הח"ד ובין כתפיו שכן:

עין בדרך אמת שפירש אורח. והוא דחק, כי אם בנימין הוא האורח מהו בחי' גבורה, ומי הוא המלון דהאורות. ולכן נראה לפרש אושפיזא הוא המלון דהאורות, ועין בערוך מע' אושפיו בד"ה א"ב, ובסוטה דל"ז ונעשה אושפיזא לגבורה. וי"ל אושפיזא"ן גי' דע"ת במכוון, כי בנימין שהוא הרוחא דשביק בגוה הוא מבחי' דעת כמ"ש בע"ח שער הנסירה פ"ו שע"ז כתיב ובין כתפיו שכן ע"ש, ועוד למעלה יותר שרשו מדעת דעתיק שבאורא כמ"ש בשער מ"ן ומ"ד דרוש י' ובפ"ח בשער ק"ש שעל המטה ע"ש. וקדוק הלשון ולגבורה דוקא, כי הרוחא דשביק בגוה דמל' הוא בחי' עטרא דגבורה כמ"ש במקומות הנ"ל. ונק' אושפיזא וכן אושפיזאן שהוא בלשון תרגום ולא בלח"ק, כי הרוחא שבגוה דמל' הוא בחי' רי"צ דאחוריים דהשמות הוי' פשוטה וזו"י דב"ן כמ"ש בשער ק"ש שעהמ"ס הנ"ל, וכל אחוריים הוא בחי' תרגום כידוע, והוא עטרא דגבורה, היינו אושפיזאן שהוא א"ש פ"ו, אש הוא בחי' גבורות וכן פ"ו הוא בחי' גבורות (ואולי יל"פ שנים מקרא וא' תרגום, מקרא תושב"כ הוא ב"א, שנים מקרא הוא הב' עטרין שבדעת זו"א שדעתו שלימה, וא' תרגום הוא במל', וא' כי במל' דעתה הוא דעת קל עטרא דגבורה בלבד). והוא הוא המצמ"ק והמזבח שהי' בחלקו של בנימין, והאורח השוכן בו, שע"ז כתיב ובין כתפיו שכן, הוא הוא הגבורה, והדמים היו צריכים להיות בחלקו של בנימין דוקא וכדאיתא בדנ"ב בזבחים פ"ה מ"ד ובמדות פ"ג מ"א ע"ש, י"ל כי דמים שייכים לבחי' הרוחא דוקא כמ"ש בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש ח' שאורח נשים (שהוא דמים) נמשך מהרוחא ע"ש. ומה שאמר שיוסף הוא בעלה דמטרוניתא, ולכאורה תבעל הוא ת"ת יעקב, שהוא בעלה דרחל, ונק' בעל הבית כמ"ש בפ' פנחס דרמ"ד ע"ב ובפ' עקב דרב"ע ע"א, ויוסף יסוד נק' אורח כמ"ש, ועין במא"א מע' אורח ובי"נ שם. י"ל לגבי יעקב ת"ת נק' יוסף יסוד אורח, ולגבי בנימין שהוא הרוחא שבגוה דמל' נק' יוסף יסוד בעל. גם י"ל בהגדלת ז"א עולה יסוד לת"ת וגוף וברית אחד חשבינן אז יתכן לקרות יסוד ג"כ בשם בעלה דמטרוניתא (וסימנך בע"ל אר"ח (גי' הד"ר שקאי על יסוד יוסף שהי' יפ"ת ויפ"מ, הדורא דגופא, כי סריס אין לו הדרת פנים, ועין בפ' תצוה דקפ"ו ע"ב) גי' אי"ש, ויסוד נק' איש כמ"ש במא"א מע' איש ע"ש. אי"ש עם גי' איתיותי גי' שד"י שביסוד, ואם אור"ח מלא ד' דגה בע"ל אור"ח גי' שד"י עם גי' איתיותי.

שם. בגין כך תנינן היסוד הוי' מחלך על פני כל המערב ועל פני כל הצמח אוכל במזרח חצי אמה וכדרום חצי אמה:

במס' מדות פ"ג מ"א איתא ה' מהלך על פני כל הצפון ועל פני כל המערב ואוכל בדרום אמה אחת ובמזרח אמה אחת, וכאן נקט חצי אמה במזרח ובדרום, אינם סותרים זה לזה. כי האמה שנקט במס' מדות הוא שהיסוד שתחת הסובב הבולט ממנו ה' נמשך אחר כלות הסובב בצד המערבי לחוץ לצד דרום משך אמה אחת, וכן אחר כלות הסובב בצד צפון לצד דרום משך אמה אחת, לכן נקט שם אמה לדרום ואמה למזרח, אך בעצם לא שייך לחשוב כל משך האמה בדרום ובמזרח, כי הרי האמות הללו עומדות בקרן זווית, האמה שבדרום בקרן מערבית דרומית והאמה שבמזרח בקרן צפונית מזרחית, והגע עצמך אם היסוד ה' מהלך על פני כל הרצחות, מאי אולמי' לחשוב האמה שבקרן מערבית דרומית לדרום יותר מלמערב, והאמה שבקרן צפונית מזרחית למזרח יותר מלצפון, ועל כרחך צריך לחלוק אותם לחצאין היינו לחלוק האמה שבקרן מערבית דרומית לחצאין בקו האלכסוני שלה מהקרן שלה שאצל קרן מערבית דרומית עד הקרן שכנגדו באלכסון, וכן האמה שבקרן צפונית מזרחית צריך לחלקה לחצאין באלכסון מהקרן שלה שאצל קרן צפונית מזרחית עד הקרן שכנגדו באלכסון, אי"כ גם כשהיסוד מהלך רק על פני הצפון ועל פני המערב ונמשך אמה לצד דרום ואמה לצד מזרח יותר להלן מהסובב, לא יתכן ולא שייך לחשוב כל האמה שבקרן מערבית דרומית רק לדרום אלא חצי' למערב וחצי' לדרום בחלוקת קו האלכסון, וכן האמה שבקרן צפונית מזרחית ג"כ רק חצי' לצפון וחצי' למזרח בחלוקת קו האלכסון, וכמובן, והיינו האמור כאן חצי אמה במזרח וחצי אמה בדרום, (ודקדוק הלשון, מהלך, אוכל, מה שייך הילוך ואכילה ביסוד, הוא כי יסוד המזבח הוא בחי' ספירת היסוד כמ"ש כאן, הנה הליכה הוא כנוי אל הזיווג כמ"ש במארי' מע' הליכה ע"ש, וכן אכילה הוא כנוי אל הזיווג כמ"ש כ"א הלחם אשר הוא אוכל וכתוב צדיק אוכל לשובע נפשו, ועיין לעיל דר"מ ע"א, וכידוע, וההפרש ביניהם י"ל הליכה הוא בבחי' גבורות, כי הליכה הוא בדרך, ודרכים הם בחי' גבורות כמ"ש במארי' מע' דרך ע"ש (וכתיב כי ישרים דרכי הוי', ישרים הוא ב"פ מנצפ"ך בחי' גבורות, והליכה הוא ברגליים, בנר"ה, ובנר"ה הוא קס"ת הסופר ב"פ מנצפ"ך, והיינו מ"ש ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט, שהדרך צריך שמירה, כי מהגבורות יכול להיות יניקה ללעו"ז (והיינו מה שכל הדרכים הם בחזקת סכנה) כמו שמיצחק יצא עשו, סוספיתא דדבא, וכמו פרה דקבילת משמאלא, וחטא העגל מפני שור מהשמאל, והשמירה הוא ע"י צדק בחי' חסד דאברהם, ומשפט עמודא דאמצעיתא בחי' רחמים דיעקב וכמא' משפט איהו רחמי, הסובבים את הגבורות דיצחק והליכה בדרך הוא בחי' גבורות כמ"ש צדק לפניו יהלך וצדק איתו דין), והיינו מהלך גי' ע"ה אל אד' שהשם הזה הוא בגבורה, והוא גם במל' כידוע כי מל' בנינה מהגבורות, ואכילה הוא מצד החסדים, כי אוכל גי' אל הוי' שהשם הזה הוא בחסד (כידוע במלכי יובב וחשם) והוא גם בת"ת הנוטה לחסד, וזיווג הוא ביסוד, לכן נקטו מהלך ואוכל ובצפון שהוא מצד שמאל בחי' גבורות, וכן במערב שהוא בחי' מל' הגבנית מהגבורות (ומערב הוא בחי' בנימין כמ"ש כאן, בערב ר"ת מתה עלי רחל בדרך כידוע, והוא מצד לידת בנימין כמ"ש בצאת נפשה כי מתה, והוא בדרך דוקא בחי' גבורות כנ"ל,

גם בדרך גי' צפרן שהוא צד שמאל בחי' גבורות) נקטו מהלך שהוא בחי' גבורות, ובדרום מזרח שהם בחי' חסד ות"ת נקטו אוכל' שהוא בחי' חסדים). ובמשנה במדות נקטו הסדר על פני כל הצפון ועל כל פני המערב, הוא כפי סדר ומעלת הצדדים, שצפון הוא גבורה ומערב מל', הנה גבורה קודמת למל'. וכן בדרום ומזרח נקטו מתחלה דרום ואח"כ מזרח כי חסד קדם לת"ת, גם מאחר שמיסים במהלך כו' בעל פני כל המערב, נקט אח"כ מה שאוכל אמה בדרום, שהאמה הזאת היא סמוכה למערב. ומה שנקטו מתחלה צפון ומערב ואח"כ דרום ומזרח, הוא שנקט מתחלה מה שמהלך על פני כל הצד, ואח"כ מה שאוכל רק אמה אחת. וכאן בזה"ק נקטו מתחלה מערב ואח"כ צפון, וטא כי מפרש מפני מה ה' מהלך בהרמות הללו, מפני שבמערב הוא אחיז בנימין ובניו אפרים ומנשה ובצפון הוא בני השפחות שלא היו שונאים אותו, הנה מובן שאחיו ובניו יותר קרובים ליסוד יוסף מבני השפחות, והם היו אוהבים אותו משא"כ בבני השפחות איתמר רק שלא היו שונאים אותו, לכן הקדים מערב לצפון. ומאחר שלפי זה הוא בסדר מלמטה למעלה מתחלה מערב מל' ואח"כ צפון גבורה, לכן גם במזרח ודרום נקט מתחלה מזרח ת"ת ואח"כ דרום חסד שהוא מלמטה למעלה. וגם מאחר שסיים במהלך כו' על פני כל הצפון, נקט אח"כ החצי אמה שאוכל במזרח שהיא סמוכה למערב. וגם י"ל שיותר שגאה ה' ליוסף בצד דרום מבצד מזרח, אם כי בצד מזרח ה' רק יהודה שעבד פלגו הצלה ויששכר וחבלון שונאים אותו, ובדרום ה' ראובן שאמר למען הציל אותו מידם וגם גד שלא ה' שונא לו, אך בדרום ה' שמעון שה' שונא ביותר כי הוא שאמר הנה בעל תחלומות הלזה בא, והוא השליכו אל הבור (ולכן אסר יוסף את שמעון דוקא, וכפרש"י בפסוק ויקח מאתם את שמעון) ושמעון הוא דינא קשיא ביותר, ועיין לעיל בפי' וישב דקפ"ה ע"ב ומה שגרשם בגליון שם על המאמר ת"ח כמה חסידותי' דראובן כו' ע"ש. גם י"ל הצלת ראובן היא פחותה מהצלת יהודה, כי הצלת ראובן היתה רק למען הציל אותו מידם שהם לא יקטלוהו, אבל הנחשים והעקרבים שבבור היו יכולים להמיתו וכמ"ש בדקפ"ה ע"ב, משא"כ יהודה הצילו ממיתה לגמרי, לכן הקדים מזרח ששם יהודה לדרום ששם ראובן.

דף רסח, א. באתר דיראה שריא תמן ו' באתר דאהבה שריא תמן
ה' באתר דתורה שריא ו' ובאתר דמצוה שרי' ה' :

דוק בלישנא באותיות י"ה ששריא ביראה דאהבה נקט בכל א' תמן, ובאותיות ו"ה ששריא בתורה ומצוה לא נקט תמן. הוא כי תמן פירושו שם, דהיינו בעומק ובהעלם, הנה י"ה שהם חו"ב שהם נסתרות בהעלם נקט בהם תמן, ור"ה שהם זו"ן נגלות לא נקט בהם תמן. ולעיל באב ואם בן ובת נקט בכ"א מהם תמן, כי בהם שהם גשמיים גם ו"ה הם בהעלם, משא"כ ביראה דאהבה ותורה ומצות שבהם מדבק האדם בהוי'. ומפני זה ג"כ לא נקט לעיל שריא וכאן נקט שריא, כי השראה הוא הארה עצומה בלי גבול ותכלית כמ"ש באגוה"ק פכ"ג בדי"ה במירת עירין פתגמא ע"ש, זה דוקא ביראה דאהבה ותורה

ומצות ולא באב ואם בן ובת (ומה שנקט התם חאב ואם דלית לון בן ובת גם י"י לא שריא עלייהו, משמע שאם יש להם בן ובת שריא עלייהו, הוא כי באב ואם שהם איש ואשה הרי יש עכ"פ בשמם י"ה, י' באיש וה' באשה). ובמחשבה נקט הלשון שריא ב"י ולא שריא סתם, ולא שריא תמן, יען כי שם הוא כל שם הוי' הן י"ה והן ז"ה, וגם הוא במלואו באלפייך, כמספר אד"ם האמור בקרא שהביא וזאת תורת האדם וכמספר אותיות מ"ה דמחשבה שבראשו וסופו, לכן לא שייך למינקט סתם מצד י"ה ולא שייך למינקט תמן מצד ז"ה, ולכן נקט ביה שקאי על האדם, אמנם מה שהביא כל זה דיראה ואהבה ותומ"צ ומחשבה כאן שמיירי במצות פרי' ורבי', הוא להורות שמי שחשקה נפשו בתורה ומצות ומתעסק בהם ביראה ואהבה, ע"ד בן עזאי שנפשו חשקה בתורה, הוא פטור מפרי' ורבי' ושם הוי' שורה עליו ע"י קיום התומ"צ ביראה ואהבה ומחשבה, ולא רחוק לומר ששם הוי' ששורה באב ואם כשמולידים בן ובת הוא שם הוי' דלתתא שבח"ב זו"ן דאצי', שח"ב הם אב ואם ח"א ומל' הם בן ובת, ושם הוי' ששורה ביראה ואהבה ותומ"צ ומחשבה הוא שם הוי' דלעילא שבכתר שאין שם בחי' אב ואם וכן ובת כמ"ש באדר"ו ועיין בע"ח כמדומה בשער עתיק (או א"א) פ"ב ע"ש.

השמטות הזהר הקדוש ח"א דרס"ז ע"א. סי' נ"ב המתחיל לי הכסף כו'. משל למח הדבר דומה לאחד שהי' לו בת טובה ונעימה ושלימה ונאה והשיאה לבן מלך וחלבישה ועטרה וקטמה ונתנה לו עם ממון רב אמר אפשר למלך זה לשבת חוץ מכיתו אמרת לא אפשר לו לשבת כל היום תמיד עמה אמרת לא הוא כיצד שם חלון בינו לביתה וכל שעה שצריכה הכת לאכילה או האכ לבתו מתחברין יחד בחלון הה"ד כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה :

המלך האחד הוא חכ'. הנקרא מלכא עלאה במא"א מע' מלך ע"ש. ועיין שם ג"כ במע' בית המלך, חכ' הוא בחי' אחד כי אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו הוא בחי' חכמה כמ"ש בתניא פל"ה בהג"ה ע"ש. והבת שלו היא בחי' מל', כמ"ש ה' בחכ' יסד ארץ, אבא יסד ברתא והיא טובה מצד חכ' הנקרא טוב, ונעימה מצד בינה כי נועם הוא בבינה, (וכמ"ש הללויה כי טוב זמרה אלקינו כי נעים, שם י"ה הוא בחכ' כמ"ש בזה"ק ח"ג ד"י סוע"ב ע"ש, ואמר עליו טוב, אלקינו הוא בבינה ואמר עליו נעים), שלימה מצד דעת, כי כשיש דעת יש שלימות וכשאינן דעת אין שלימות, כמא' דעת קניית מה חסרת, דעת חסרת מה קניית, שלימים מספרו ב"פ א"ל במלואן, והוא

התרין עטרין דדעת חו"ג. (והיינו מ"ש ויבא יעקב שלם עיר שכם. יעקב הוא ת"ת ובא שלם בבחי' דעת. שהוא פנימיות הת"ת. ויבא מלשון ביאה ויחוד. שהוא ביסוד. הרי כל קו האמצעי. ויבא יסוד יעקב ת"ת. שלם דעת. ולהיכן בא כל זה לעיר שכם למל'. כי מל' מושרשת בדת' דז"א כמ"ש בע"ח שער הירח וע"ש בסופ"א ע"ש. שכ"ם ר"ת שם כבוד מלכותו שקאי על מל'. ויש לכוון שהג' תארים הללו על מל' הוא לנגד מה שהיא מושרשת בדת'.) ועיין באדר"ו דרצ"ב סוע"א בת מטרד בת מההוא אתר כו' ואקרי אב. ד"א בת מאימא כו' בת מי זהב דינקא חכמה בתרין אנפין דנהירו בתרין גוונים בחד ובדינא ע"ש. והיינו בת מטרד כו' ואקרי אב. מחכ' הוא כמו טובה, בת מטרד מאימא כו' הוא כמו נעימה. בת מי זהב מחו"ג הוא כמו שלימה מדעת הכולל חו"ג. ונאה הוא מצד כתר. הפנים דא"א. כי מה שיש יופי בנשים יותר מבאנשים. הוא מצד הפנים דא"א שמאיר במל' כמ"ש בריש בה"ז ע"ש. גם י"ל נאה הוא מצד ת"ת כפירוש ת"ת שהוא פאר ויופי. והיינו שלימה הוא מצד דעת. פנימיות הת"ת. ושלימה ונאה הוא כמ"ש כלך יפה רעיתי. זהו נאה. ומום אין בך זהו שלימה. וי"ל עוד מה שמל' היא שלימה הוא שהיא משלמת לע"ס כמ"ש אנכי שלומי אמוני ישראל. וי"ל עוד שהד' תארים הללו על מל' הוא לנגד הד' אמהות. שרה רבקה לאה רחל. שרה היא טובה. כי היא נוקבי' דאברהם שאברהם הוא טוב וחסד. ושרה היא אימא עלאה הכוללה באבא ר"ד דמלוי ה' כמ"ש בל"ת להאריז"ל ר"פ תולדות ע"ש. גם אימא עלאה הוא חכ' דבין. הרי שהיא בחי' חכמה. נעימה רבקה. שהיא בחי' תבונה כמ"ש בל"ת שם. זהו נעימה שהוא מצד תבונה. שלימה לאה שעומדת לנגד דעת. גם לאה נקראת ירושלם יר"ו של"ם שמאירין בה הש"ע נהורין מספר של"ם כמ"ש בל"ת להאריז"ל פ' ויצא ע"ש. זהו שלימה שהיא בחי' של"ם. גם לאה נקראת תם כידוע בפ' ויעקב איש תם בעלה דתם ועיין במצוי"א מע' תם ע"ש. זהו שלימה שהיא בחי' תם. (ויתפרש ג"כ מ"ש ויבא יעקב שלם עיר שכם. היינו שיעקב בבחינתו דשלם שהוא בחי' דעת. בא עיר שכם הוא לבחי' לאה. שמקומה בשכם דהיינו בכתפין, ולכן בשכם יצאה דינה בת לאה. בת לאה דוקא.) (משא"כ ברחל יכול להיות פגם חסרון כמו מיעוט הלבנה וכדומה.) גם שלימ"ה גי' שכינ"ה. והיינו לאה הנקראת שכינה כידוע בפ' נובלות בינה שכינה שקאי על לאה. ועיין בע"ח שער יעקב ולאה פ"א. נאה רחל כמ"ש ורחל היתה יפת תאר ויפת מראה. העיקר סימנים של רחל הוא מה שהיא נאה כמ"ש במדר' פ' ויצא בפסוק זה ע"ש. ורחל עומדת לנגד ת"ת. והיא אשית יעקב ת"ת שיעקב ה' נאה כמא' שופרי' דיעקב כו'. גם רחל שהיא הנוקבא האחרונה שרשה מכתר כנ"ל בשם הבה"ז שלימ"ה נא"ה גי' אמ"ת זהו שלאה ורחל שהם בחי' שלימה נאה: היו נשי יעקב שיעקב הוא בחי' אמת תתן אמת ליעקב. טובי"ה נעימ"ה שלימ"ה נא"ה הוא מספר אברהם יצחק יעקב במכוון. זהו מה שהד' נשים הללו היו נשי אברהם יצחק ויעקב.

עוד יש לפרש שהד' תארים הללו הם לנגד הד' בחי' שבמל' שהיא נקבה המסומנים באותיות נקב"ה שהוא ר"ת נעדר"ה קטנ"ה בוגר"ת ה'. והוא

מתחלה כשנולדה וישבה מאחורי ת"ת היא בחי' ה' אחרונה שבשם ונקראת צל"ע. ואח"כ במשך הזמן עד י"ב שנה ויום א' נעשית קטנה. ואח"כ נגסרת ונעשית נערה והוא במשך ו' חדשים. ואח"כ באה בפנים דו"א ונעשית בוגרת. וכמ"ש בע"ח שער תיקון הנוקבא ושער הירח. ובמ"ח מס' קטנות רחל ומס' גדלות רחל ע"ש. והו' טובה הוא הבחי' דצלע. (כי הרי כתיב מצא אשה מצא טוב. הנה מה שנאבד מאדם הוא בחי' דצלע כמ"ש ויקח אחת מצלעותיו. אי"כ מה שמצא האבדה הוא שמצא הבחי' דצלע. וכתיב ע"ז מצא טוב. הרי שהבחי' דצלע נק' טובה.) נעימה הוא הבחי' דקטנה שנעשית פרצוף עכ"פ ובנינה אז ע"י אימא. שנבנית אז מהחסדים (בכח"ב שלה) ומהגבורות (מדעתה ולמטה). דאימא היוצאים ומתגלים מת"ת נר"ה ויסוד דו"א. והו' נעימה שנעימות הוא מבינה. אך אינה שלימה עדיין כי היא קטנה. ודבוקה עדיין באחורי ד"א שאין לה קיום בעצמה. כמ"ש דבקה נפשי אחריך. ושלימה הוא כשהיא נגסרת מז"א ונעשית פרצוף שלם בפ"ע שהיא נערה. אך אינה נאה עדיין כי עומדת באחור עדיין. וכל יופי וגוי מזבן שהוא מצד הבחי' דפנים. ואימתי היא נאה כשנעשית בוגרת שבאה בפנים דו"א. גם יש לפרש טובה הוא הבחי' ראשונה דמל' כשהיתה נקודה כלולה מעשר תחת יסודו האמור במ"ח מס' קטנות רחל פ"ז סומ"ה ע"ש. הנה יסוד ד"א נקרא טוב כמ"ש אמרו צדיק כי טוב. והיא מל' שהיא תחת יסודו נקראת טובה. נעימה הוא הבחי' השני' בהיותה פרצוף שלם מאחוריו ומהחזה שלו ולמטה נעדרת מהארת חציו העליון האמור במ"ח שם. החיצונים דמל' חח"ן בג"ה שלה וע"ד קטנה האמור לעיל. שלימה הוא הבחי' השלישית ג"כ כשעומדת באחורי ד"א אלא שמקבלת גם הארת חמש ראשונות דו"א האמור במ"ח שם. והו' שהיא שלימה שיש בה גם הארת החמש ראשונות. ולא רק הה"ת שמהחזה ולמטה. נאה הוא הבחי' הרביעית כשבאה בפנים דו"א ונתגדלה עד החזה שלו האמור במ"ח מס' גדלות רחל פ"ב מ"ב ע"ש.

והשיאה לבן מלך. הבן מלך הוא ד"א שהוא בן הבינה. כי בינה הוא בן י"ה. ובינה נקראת מלך שהוא המלך דלעילא כרזא דקה"ק האמור בזוה"ק פ' יתרו דס"ז ע"ב. ועיקר ג"כ כפ' שמות ד"ד ע"א בפירוש בית המלך שבינה הנקרא בית היא בחי' מלך ע"ש. והלבישה ועטרה וקשטתה. הג' דברים הללו. י"ל הלבישה בנויה כי נר"ה הם בחי' לבושים כמ"ש הוד והדר לבשת. הוד הוא הוד. והדר הוא נצח. (והם לבושים לבחי' מל' כי מתחלה כתיב ה' אלקי גדלת מאד שוה אמר דוד שהי' מרכבה לבחי' מל'. אי"כ מה שאמר ה' אלקי קאי על מל'. וע"ז אמר הוד והדר לבשת הרי שג"ה הם לבושים לבחי' מל'. גם ממארז"ל הני ברכי דשלהי מנייתו. הני מאגי דרבנן דבלו מחופיא דידהו. משמע מזה שג"ה הם לבושים) והיינו הלבישה הוא מנ"ה דו"א להקוין החיצונים ועטרה הוא שעשה לה כתר דהיינו כתר מל' מת"ת דו"א. וקשטה שזהו בתכשיטין הוא בהגבורות היוצאים מיסוד דו"א לקו האמצעי דת"י דמל'. וכך הוא הסדר בתיקון הנוקבא דמל' שמתחלה נמשך מנ"ה דו"א להקוין החיצונים שלה חח"ן בג"ה. ואח"כ מת"ת לכתרה. ואח"כ מיסוד לדעתה עד סיומה. עיקר במ"ח מס' קטנות רחל וזרואה שכן הוא. וכ"ז עשה

לה אבי' המלך. אור אבא המתגלה למטה מהחזה שלנגד שם עומדת המל'. ועיין בפ' אמור דציץ ע"ב נזכרו ג"כ הג' דברים הללו בתיקון המל'. דקא מתקני עטרהא ולבושהא ותכשיטהא לתקנא לה כו' לבתר תקינו לה בתכשיטהא אלבושו לה לבושהא אעטרו לה בעטרהא כו' אינון דמתקני למטרוניתא בתכשיטהא בלבושהא בעטרהא ע"ש. וכמ"ש במ"א בס"ד בביאור מאמר הזהר הקדוש שם. גם יל"פ והלבישה הוא בהלבושים שמנה"י דאימא כידוע בענין החשמ"ל שמספרו מלבוש' שהוא מחיצוניות נה"י דאימא ועיין בפע"ח בכות' ברכת מלביש ערומים. ועטרה הוא מת"ת דאימא וקשטה הוא בהמקפים ל"מ דצלם שמחג"ת כחב"ד דאימא (כי כשם שנמשך הצלם לז"א מאימא. וכן הלבושים והכתר שלו. כמ"כ נמשכים למל'. וגם לא רחוק לומר שהצלם לז"א נמשך מאימא. כי ז"א הוא בן הבינה. וכת"ב כונן שמים בתבונה. והצלם דמל' נמשך מאבא. כי מל' היא בת החכמה. כחכ' יסד ארץ כנ"ל. אי"כ הלב"שה ועטרה וקשטה. מחיצוניות נה"י דאבא. ומת"ת שלו. ומחג"ת כחב"ד שלו. וכ"ז הוא בדא"פ.) ועיין בע"ח שער דרושי הצלם דרוש ה' כמדומה ע"ש.

והנה במל' עצמה דהיינו בגופה. יש ד' מעלות. טובה נעימה ושליומה ונאה. כנ"ל. והלבישה ועטרה וקשטה שזהו בענינים שמחוץ לגופה. שאינם קנין עצמה בה. רק הם על גופה. וביחד הם ז' היינו מה שהמל' נקראת בת שבע. אלישבע. והוא הו' בחי' הללו. והיינו ג"כ מה שבנשואי הכלה מברכין ז' ברכות. וכלה בלא ברכה אסורה לבעלה. וי"ל הדי' מעלות שבה בעצמה. טובה ונעימה שליומה ונאה. הם לנגד הדי' שמות ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן. והג' דברים הלבישה עטרה קשטה שהם מחוץ לגופה. רק הם עלי' הם לנגד הג' שמות קס"א קנ"א קמ"ג ששמות אה"י הם בחי' לבושים בכלל. וביחד הם תרפ"ו. היינו מזמרת הארץ דמל'. ועיין בל"ת להאריז"ל בפסוק קחו מזמרת הארץ בכליכם ע"ש. וי"ל עוד הדי' מעלות שבה הם לנגד הדי' אותיות דשם אד' דמל'. והג' דברים לבוש עטרה קישוט הם לנגד הג' אותיות דשם שדי. שהשם הזה הוא במל' ג"כ כמ"ש בקה"י מע' אל שדי בשם השליה ע"ש.

ונתנה לו עם ממון רב. הממון רב י"ל הוא החר"ג שבמל' שהם דיגרי כסף ודיגרי זהב כמ"ש במא"א מע' דיגרי ע"ש. ועיין ברשימה דקב רשו בענין עכברא דשכיב אדיגרי ע"ש. אך זהו דחוק קצת. כי לפי"ז הממון רב הם של הכת דמל', ופשטות הדברים שהם של אבי' שנתן לה נדוניא. גם מל' נקראת עני. לזאת יש לפרש שהממון רב הוא בחי' דעת. כי הנה עשירות הוא בדעת. כמוכח מהפסוק אל יתהלל חכם בחכמתו. גבור בגבורתו. עשיר בעשרו. חכם הוא חכמה. גבור בינה (שהיא נקראת פועל גבורות. ורעם גבורותיו מי יתבונן. ואם בגבורות שמונים שנה). אי"כ עשיר הוא דעת. וכמא' דעה קנית מה חסרת. ואין עשיר אלא בדעת וקטרת שהיתה מעשרת והיתה נקטרת על מזבח הזהב שהי' עומד באמצע הוא לנגד דעת. כי קטרת פירושו קשר. והיינו דעת שפירושו חיבור וקשר. וכר"מ פ' תשא דקפ"ז ע"ב העשיר דא עמודא דאמצעיתא. עמודא דאמצעיתא הוא דעת שהוא פנימיות הת"ת ועיין בפרד"ס שער עשר ולא תשע פ"ב כמדומה ע"ש. ועשירות הוא בכסף וזהב הוא התרין דחריג שבדעת. זהו ממון רב. ר"ב דוקא שמספרו ע"ב ק"ל היינו התרין עטרין דחריג שבדעת. ממון גי' חס"ד די"ן. שהם תרי"ג.

וממון רב הוא החריג כמו שהם בדעת. דהיינו התרין עטרין דחריג, שהם ע"ב ק"ל מספר ר"ב. ואימתי נותן בחי' דעת לז"א מלך הוא כשנישאת הבת דמל' אליו. שצריך להתייחד עמה. הנה לצורך היחוד צריך להיות דעת כמ"ש האדם ידע את חוה. ואין קישוי אלא לדעת. והפירוש הזה שממון רב קאי על דעת יעלה בקנה א' עם הפירוש הקודם שממון רב הם החריג שבמל'. כי הרי מצינו שדעת ומל' שייכים זה לזה. והוא בתהו שאור הדעת בלע נפל למל' ואור המל' עלה לדעת. ושמותיהם משתווים בעל חנן. בעל אותיות בלע. עכברר הוא כבעור האב דבלע. לכן כעת נשואי הבת מל' להבן מלך ז"א בכלל. וחית בפרט. הנקרא בן. נתן לו אז ממון רב ודעת כי מל' הבת שייכות לדעת. וי"ל הממון רב הוא האורות ודעת דתהו. ששם היו האורות מרובים ביותר. כי הרי קיבל את כל האורות של כל המלכים. והו' שהאורות ודעת דתהו הוא ממון רב. ולפייו הממון רב הוא הניצוצים דתהו.

וי"ל עוד שרש הבת מל' הוא מגלגלתא. (וכמו מצות שהם במל' ה' אחרונה של שם שרשם מגלגלתא כמ"ש באגה"ק בדיה איהו וחייה חד כר). והנה יש ד' תקוני גלגלתא. זהו טובה מגלגלתא שבו מלוכש חסד דעת"י שחסד הוא טוב. ונעימה מטלא דבדולחא ששם מלוכש גבורה דעתיק. שלימה מקרומא דאורא ששם מלוכש ת"ת דעתיק שת"ת הוא שלם שכולל חריג. גאה י"ל מחוטמא דא"א ששם מלוכש מל' דעת"י. והיינו עיקרי המדות שהם חגת"מ. ד' רגלי המרכבה. ובגד"ד הוא חגת"מ דעת"י המלוכשין בגלגלתא וטלא דבדולחא וקרומא דאורא. וחוטמא. והלבישה הוא מהתיקן עמר נקא שערות הראש דא"א. כי שערות הם בחי' לבושים. ועטרה מהתיקן רעוא דרעווין. וקשטה מהתיקן עינא פקיא (ובנוקבא הוא שעני' יפות ומקשטת את עיני' עדימ"ש ותשם בפוך עיני'). שהם מנהי דעת"י. (עמר נקא מפרקין העליותם דגוה. עינא פקיא מפרקין האמצעים. רעוא דרעווין מיסוד דעת"י) ונתנה לו עם ממון רב. ממון רב הוא הי"ג ת"ד שהם השערות דדיקנא הנעשים מבירורי המלכים דתהו. כמ"ש בע"ח שער מ"ן ומ"ד דרוש א' ע"ש. ממון ר"ב גי' יג"פ הוי' היינו הי"ג ת"ד. והם ממון רב שהם בחי' אלפי זהב וכסף. הוא התרין מולין נצר חסד ונקא. שכ"א מהם הוא בחי' אליף. וכ"א מהם כולל כל הי"ג ת"ד כמ"ש בע"ח שער הולדת אריא וזו"ן פ"ו. ועין במ"ח מס' אריך פ"ו מ"ד ה' ו' ע"ש. ושייך שיותן הממון רב הי"ג ת"ד עם הבת דמל'. כי הרי בשושנה דמל' יש י"ג עלין דסחרין לה שהם לנגד יגמדה"ד ועין בריש הקדמת הוה"ק ובבה"ז שם. ואית בה חיור וסומק רחמי ודין. היינו כסף וזהב.

אמר אפשר לו למלך זה חכ'. לשבת חוץ מביתו. להפרד מן הבת בחי' מל'. אמרת לא. כי הוא אוהב אותה ביותר. כי הוא חכ' עלאה. והיא חכמה תתאה. י' דהוי' וי' דאד'. אפשר לו לשבת כל היום תמיד עמה. אמרת לא. כי הרי אחר שנישאת המל' לז"א היא מתייחדת עמו. ומקבלת שפעה מו"א. הא כיצד שם חלוק בינו לבינה. החלוק הוא בחי' יסוד. ובייחד הוא יסוד אימא שהוא חלוק רחב. הנה יסוד אימא הוא בחוה דז"א בת"ת שלו. שמשם מתחיל קומת המל'. ודרך החלוק הזה מתגלה ונמשך יסוד אבא (כמ"ש וישקף אבימלך

מלך שלשתים בעד החלון כו'. אבימלך הוא חכ' שהוא אבי המל'. ועיין בסידור בפסוק בשנותו את טעמו לפני אבימלך כו' ע"ש. הנה הוא רואה בעד החלון דיסוד דאימא שיצחק בחי' גבורות מצחק את רבקה אשתו בחי' מל'. וכל שעה שצריכה הבת לאבי' או האב לבתו מתחברין יחד בחלון. כי יש זמנים שמתחברין חכ' ומל' יחד. שלא ע"י ז"א. וכמו בשבת ור"ח שאז המל' מקבלת מחכ' כמ"ש שער החצר הפנימית כו' סגור יהי' ששת ימי המעשה. וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח וכמ"ש בלקו"ת ב"ה היה' מדי חדש בחדשו כו' ע"ש. שער החצר הפנימית הוא יסוד אימא. ע"ד החלון. וסגור יהי' ששת ימי המעשה שהם לנגד ו"ק דז"א שאז המל' מקבלת רק מז"א. והשער הוא סגור כי אתא מפתחא דכליל שית וסותים פתחא. שהמפתחא דכליל שית הוא ז"א. הדעת שבו שסותם יסוד אימא עדמ"ש וה' סגר רחמה ועיין בפע"ח בכוונת חנוכה ע"ש. וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח. שאז מקבלת המל' הבת, מחכ' אבי', וי"ל השעה שצריכה הבת לאבי' הוא בשבת שאז המל' עולה לבחי' חכ' שבשבת מאיר מחין דאבא. והשעה שצריך האב לבתו הוא בר"ח שאז נמשך מחכ' למל'. שנעשה עי"ז מולד הלבנה מהשמש דיסוד אבא. והרי אומרים בר"ח אחר הלל הפסוק ואברהם זקן שהוא בחי' חכ' זקן זה שקנה חכ'. וה' ברך את אברהם בכל. שהיתה לו בת וכלל. בין שמה. ופירוש ברך את אברהם. ברך הוא המשכה והוא שנמשך בחי' אברהם זקן דחכ' לבחי' בכל הבת מל'. א"ב חלוין ב"ת. גי' צבאות. ובהשם הנה יש אותיות א"ב ואותיות ב"ת. להורות שמתחברין יחדו ע"י החלון. והשם הזה הוא בחכ' כדמוכח בזה"ק פ' בלק דקצ"א ע"ב ועיין במק"מ שם. והיינו האב. גם השם הזה מספרו שם אהי' בג' מלאויו קס"א קנ"א קמ"ג ואחוריו מ"ד. שהוא בבינה. היינו החלון. וגם הוא שייך לבחי' בת המל'. כי הרי צבאות הוא בבי"ע כמ"ש בתר"א פ' בא ע"ש. שבי"ע הם ממל'. ועיין בקה"י מע' צב' שהשם הזה עם גי' נקודותיו הוא גי' מלכות עם ה"א הכולל ע"ש. (גם י"ל הוא גי' היפ"ה בנשיים שקאי על מל' וכן גי' ב"ת היפ"ה.)

הה"ד כל כבודה בת מלך פנימה כו'. כבודה הוא מל' הנקראת כבוד. כמ"ש למען יומרך כבוד שקאי על מל'. כבודה גי' ל"ז הוא מה שקומתה לנגד ב' שלישי ת"ת ונה"י שכ"א כלול מי' עולה ל"ז. גם נבנית ממלוי ס"ג דאימא (ועיין בפע"ח בכוונת תיקון חצות בפ"י בכ"י בציון). שהוא מספר כבוד"ה. (וכן בשרה. ויהיו חיי שרה. שעיקר חיי' היו מספר ויהיו ל"ג.) והנקודות דכבודה. שבי"א מלופ"ם קמ"ץ. מספרם מ"ז מלוי ע"ב דחכ' כי מל' נבנית מחו"ב כמ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע. וכתוב באר חפרה שרים שקאי על אר"א ועיין בע"ח שער הארת המחין פ"ז ע"ש. כ"ל כבוד"ה גי' לבניה שקאי על מל'. והיא בת מלך דחכ'. וי"ל הנקודות דכבוד שהם מ"ז מלוי ע"ב. הוא בחי' דטובה. המספר דכבודה ל"ז מלוי ס"ג הוא בחי' דנעימה. וכבוד עצמו רומז על בחי' דשלימה ונאה. דעת ות"ת שהם בחי' כבוד עיין בקה"י מע' כבוד גי' בשם זה"ק תרומה קס"ב ע"א. ואם שלימה ונאה הוא דעת וכתר. הנה כבוד הוא בחי' דעת הכולל חרי"ג וכבוד הוא מקיף היינו כתר. גם י"ל הד' אותיות דכבוד רומזים על הד' בחי' דטובה נעימה שלימה

נאה ודיל. גם כבוד קאי על כתר. וקאי על חכ'. וקאי על בינה. וקאי על דעת. וקאי על תת' כמ"ש בקה"י מע' כבוד ע"ש אי"כ יתכן לומר שמה שנקראת כבודה הוא לנגד הד' בחי' טובה ונעימה ושלמה ונאה. אח"כ כתיב ממשבצות זהב לבושה הוא מה שהלבישה ועטרה וקשטה. כי עטרה ותכשיטין הם ג"כ כמו בחי' לבושים, וחלון ג"כ נרמז כאן והוא כ"ל כבד"ה עם ד' אותיותיהן הוא מספר' חלון' במכוון. גם חלון הוא בחי' חסד כמ"ש בקה"י מע' חלון ע"ש. הנה נרמז זה בתיבת פנימ"ה שמספרו שם אל במלואו. (ודע שבעצם הפסוק יל"פ עוד. כל כבודה שקאי על מל' הוא בחי' פרצוף רח"ל. בת מלך פנימה. קאי על הפרצוף דכנסת ישראל שהוא בפנימיות דז"א. ולא מבחוץ לז"א כמו פרצוף רחל. וגם יתפרש פנימה היינו שבפנימיות דכל כבודה פרצוף רחל מלוכש בה בת מלך הפרצוף דכנס"י ועיין במ"ח מס' אורות ז"א סופ"ג ומס' קטנות רחל פ"א מ"ב, ובפי' המ"מ שם.)

ויל"פ עוד שהבת היא תורה, כי תורה היא בתו של הקב"ה חכ' כמא' אורייתא מחכ' נפקת, והיא בחי' בת נוקבא. כי הרי כתיב תורה צוה לנו מורשה ודרז"ל מאורשה. הרי שהיא בחי' בת. ותורה נמשלה לאשה צנועה במשלי כמה פעמים. הרי שהיא בחי' נקבה. ועיין במד"ר פ' תרומה ע"ש. והד' תארים טובה נעימה שלימה נאה י"ל לנגד פרד"ס שבתורה. גם לנגד טנת"א. והלבישה ועטרה וקשטה הוא לנגד משנה ברייתא גמרא. שהם כמו בחי' לבושים ועטרה וקישוטין. להפרד"ס. להטנת"א שבתורה. או י"ל הד' תארים כולם הם בסוד דתורה שבאצי' ששם מאיר הד' אותיות דשם הוי' דאור אבא המקנן באצי'. זהו שהיא בת מלך והלבישה ועטרה וקשטה הוא בפשט רמז דרוש שבבי"ע. או במקרא משנה תלמוד שבעשי' יצירה בריאה. וביחד הוא ז' בחי' הוא מ"ש על תורה חצבה עמדי' שבעה, השיאה לבן מלך הוא לישראל. שכל ישראל בני מלכים הם. ונתנה לו עם ממון רב י"ל הוא הניצוצין דתהו שמבררים ע"י התורה. (גם י"ל ונתנה לו הוא מה שאורך ימים בימינה. עם ממון רב הוא בחי' דעושר וכבוד בשמאלה.) גם ממון ר"ב שהוא מספר יג"פ הוי' רומז על הי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן ששרשם מייג ת"ד. וכל שעה שצריכה הבת לאבי' הוא כי לימוד התורה שהיא הבת צ"ל שהי' ברכו בתורה תחלה להמשיך בחי' אוא"ס בתורה. (ובכל שעה דוקא. כי בכל שעה צריך להיות ההכנה דמסירת נפשו לה' כמ"ש כתניא פמ"א ע"ש.) או האב לבתו מה שצריך האב לבתו. הוא ע"ד שאמרו ע"פ כי אותי עזבו ואת תורתי לא שמרו הלואי אותי עזבו ואת תורתי שמרו המאור שבה מחזירן למוטב. הרי שהקב"ה אם עזבו אותו ח"ו נצרך לבחי' בת דתורה שעל ידה חוזרים למוטב. והמאור שבה דוקא. מאור הוא חלון כדאיתא במס' שבת פוקקין את המאור ובמס' אהלות רפי"ג העושה מאור כו' ע"ש.

השמיטה לפ' ויגש

דף רה, א. ויגש אליו יהודה ר' אלעזר פתח כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו כו' גואלנו מעולם שמך האי קרא אוקמה אבל ת"ח כד ברא קוב"ח עלמא כו' עד תנינן אין מפסיקין בין גאולה לתפלה כו' דבקי למחוי דכלא חד והא אוקמה :

לכאורה מהו השייכות דכל המימרא הזאת הכא. ודוחק לומר שהוא משום סיפא דהמימרא שאין מפסיקין בין גאולה לתפלה כו'. שגאולה הוא מל' כמו שאמר מקודם שגואלנו מעולם שמך קאי על מל' הנקראת המלאך הגואל. ותפלה הוא יסוד (ועין לקמן דרכ"ח ע"ב והטוב בעיניך עשיתי דסמך גאולה לתפלה. כי תפלה פירושו התחברות. והוא יסוד המחבר זו"ן. והיינו והטוב. טוב הוא יסוד. המחבר אותיות ו"ה שבריש תיבת והטוב. ח"י ברכות יש בתפלה. הוא לנגד יסוד הנקרא ח"י. ותפלה מתחיל בברוך אתה ומסיים בברכת שים שלום שמסתיימת בתיבת בשלום. הוא יסוד הנקרא ברוך. ונקרא שלום. והח"י ברכות הם לנגד ח"י חוליות השדרה שדרך שם נמשך חוט השדרה ממוח הדעת לאבר היסוד. כי יסוד נמשך מדעת כמא' אין קשוי אלא לדעת. ועין בפע"ח שער הלולב פ"ג ובדרוש להר"י מערבי ז"ל זי"ע"א. שם.) והיינו ויגש אליו יהודה. יהודה הוא מל' בחי' גאולה. והוא בחי' גואלנו מעולם שמך. שמך דוקא. כי ביהודה יש בשמו כל שם הוי". והוא אשר גאל את בנימין כאן, מיוסף שאמר הוא יהי' לי עבד. ויוסף הוא יסוד תפלה. א"כ ויגש אליו יהודה הוא ממש כמו סמיכת גאולה לתפלה. וסמיכת גאולה לתפלה הוא בתפלות שחרית וערבית. שהתפלות שחרית וערבית אברהם ויעקב כמה שהם חסד ות"ת תקנום. היינו בתפלת שחרית מחבר יסוד את המלכות לחסד דאברהם, ובתפלת ערבית מחבר יסוד את המל' לת"ת לאמת דיעקב (ובתפלת מנחה שיצחק גבורות תקנה, אין גאולה להסמיכה להתפלה דמנחה, כי אינו צריך, כי בלא"ה כל בנין המל' הוא מהגבורות. גם אין שם גאולה בחי' מל'. ע"ד כמו שיצחק גבורה. לא נתן חיים לדוד מל' כמ"ש בזה"ק פ' וישלח דקס"ח ע"ב ע"ש. גם מצד מדת הגבורה לא שייך גאולה. ואדרבה מצדה נמשך חורבן וגלות. וכמו שחורבן הבית שהי' בט"ב הי' בזמן המנחה. וכן חטא העגל הי' בזמן המנחה. וכמ"ש אי גא לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. וכידוע שבמנחה הוא זמן הדינין ביותר. ובמנחת שבת שהוא עת רצון רחמים. הנה אומרים קודם שמרע ואני תפילתי כו' עת רצון. הוא כמו סמיכת גאולה לתפלה. ואני הוא מל' כמו בחי' גאולה. ותפלת מוסף הוא לנגד יוסף עצמו בחי' יסוד. ואין במוסף סמיכת גאולה. כי אינו צריך. כי בלא"ה יוסף. מוסף. (הנתוסף במוסף על יוסף הוא ל'. והיינו יוסף שהי' בן ל' שנה כשעלה לגדולה. ואז נשא אשה מל'). משפיע חיים יותר מכולן לדוד בחי' מל' גאולה. כמ"ש בזה"ק פ' וישלח שם. גם

י"ל תפלת מוסף שהיא רק בשבתות ור"ח ויר"ט. א"צ לומר גאולה להסמיכה לתפלה. כי בשבת ור"ח ויר"ט אין דינים וגבורות במל' כמא' וכל דינים מתעברין מינה. והיא ממותקת אז. גם י"ל במוסף עצמו נרמז סמיכת גאולה מל' ליסוד. ויותר מסמיכות אלא שהיא אחד ממש עם היסוד. והוא מה שנקרא מוסף. ולא יוסף. שנתוסף מספר ל'. מספר יהוד"ה מל' הוא שנעשה יהודה מל'. אחד ממש, עם יוסף יסוד, וכמובן. (וי"ל ע"י סמיכת גאולה לתפלה נעשה מיתוק הגבורות שהם ב"פ מנצפ"ך מספר גאול"ה תפלה, והוא ג"כ מספר ה"פ הוי' אלקים. שרומז על התמתקות הה"ג ה"פ אלקים בהה"ח ה"פ הוי'). כי אי משום זה בלבד הוי לי' להתחיל רק תנינן אין מפסיקין בין גאולה לתפלה כו' ולומר שגאולה הוא המלאך הגואל. ולאיוזה צורך אמר הכא כל הדרשה על הפסוק כי אתה אבינו כו' וכל פרטי הדברים שדרש בדרשתו. וע"כ לומר שכל האמור בדרשתו שייך הכא. גם צ"ל כל פרטי הדברים שבהדרשה הזאת. ונבאר כ"ז בס"ד.

כל יומא ויומא עביד עבידתא כדקא חזי בכל יומא ויומא כמה דאצטריך. הב' לשונות כדקא חזי כמה דאצטריך. הוא הששה ימים דמע"ב הם לנגד הששה מדות מחסד עד יסוד. ובכל מדה ומדה יש אור וכלי. זהו כדקא חזי. מצד האור. והיינו כדקא חזי דהיינו כראוי הוא שמדת החסד פעלה פעולת החסד. אור. ביום ראשון שהאירה מדת החסד. וביום שני מדת הגבורה. וכן הלאה. כמה דאצטריך מצד הכלי. כי ענין כלי הוא להגביל את הדבר כמה שצריך ולא יותר. (צריך גי' ה"פ די"ן. ה"ג. והיינו כלים שהם מבחי' גבורות. כמ"ש בתניא ח"ב סופ"ד ע"ש). ומפני זה יש בכל נברא ונמצא. חומר וצורה. החומר שהוא הגוף הוא מצד הכלי והצורה שהוא הנפש שבו הוא מצד האור. (ועיין בתניא שם פ"ו בפ"י אהללה ה' בחי' אומרה לאלקי בעודי.) גם י"ל כדקא חזי במקיף. כמה דאצטריך בפנימי. כי בכל דבר יש מקיף ופנימי. עיגול ויושר סובב וממלא (יומ"א גי' אל הוי'. אל הוא בחי' מקיף (כי אל במלואו עולה הק"ף). הוי' הוא פנימי). ועולה בקנה א' עם הנ"ל. כי האור פנימי מוגבל בתוך הכלי. כיון דאתא יומא שתיתא יסוד. ואצטריך למברי אדם. כי אדם נמשך מיסוד כמא' נשמת כל חי נשמה דפרחה מחי העולמים. מיסוד וכאן נקט רק ואצטריך שהוא מצד הכלי. שבאדם הוא החומר שלו. הפנימי שלו. הוא כי מה שנקט אח"כ שאמרה אורייתא שאדם זמין הוא לארגזא קמך. הנה מה שאדם חוטא. זהו מצד החומר שלו. מצד הפנימי שלו. ועיין בלקרית בדי"ה ש"ה ממעמקים בפ"י כי כשלת בעוניך ע"ש. (כי המקיף אינו חוטא. והרי אפילו ברשע גמור ר"ל שנסתלק הטוב ממנו. הוא עומד עליו בבחי' מקיף כמ"ש בתניא סופ"ד י"א ע"ש). אתא אורייתא קמי' אמרה כו'. מה שנקט אתא משמע שעד עתה לא באה. והל"ל רק אמרה אורייתא קמי'. הוא כי תורה שניתנה בששי בסיון. ניתנה לאדם דוקא שנברא ביום הששי. וכדרז"ל ע"פ יום הששי הששי בה'. שהוא תלוי בששי בסיון שבו ניתנה התורה. לכן לבריאת האדם דוקא שנברא ביום ו' אתא אורייתא. שהיא נתנת לו. בששי בסיון. (גם לאדם הראשון גופא שנברא ביום ו' למע"ב ניתנה התורה כמ"ש בפ' מקץ דקצ"ש ע"א וכיון דברא קביה

לאדם יהב קמי' אורייתא כו' ע"ש. לכן אתת אורייתא כשהי' צריך להבראות. מפני שהיא נתתן לו) והמליצה טוב בעדו שיאריך השי"ת רוגיו' עליו כשיחטא, מפני שיקבל התורה, שאורייתא מגינה ומצלא. והלואי אותי עזבו ואת תורתי שמרו שהמאור שבה מחזירו למוטב. גם אורייתא מחכ' נפקת מיסוד אבא. ויסוד אבא מתפשט ביסוד ד"א. אחר אימא המסתיימת בהוד. זהו שעתה ביום הששי דוקא יסוד. אתת אורייתא שמיסוד אבא. אמרה האי אדם כו' זמין הוא לארגזא קמך כו' א"ל קב"ה וכי למגנא אתקרינא ארך אפים. לכאורה הרי התורה ידעה שהקב"ה הוא ארך אפים. והרי מה שהקב"ה הוא ארך אפים זה גופא כתוב בתורה. וא"כ התורה יודעת מזה. וא"כ מאי סברתה שאמרה אלמלא לא תאריך רוגזא כו'. גם מהו הלשון דתשובת הקב"ה וכי למגנא אתקרינא א"א. והול"ל אנא ארך אפים. י"ל התורה ידעה שהקב"ה הוא ארך אפים. אך סברה שהוא ארך אפים רק לצדיקים. ולא לחוטאים. כמו שהי' סבור משה שאמר ארך אפים לצדיקים בסנהדרין דקי"א ע"ש. והשיב לה הקב"ה וכי למגנא אתקרינא כו' היינו אם כסברתה שהוא רק לצדיקים. ולצדיקים גמורים שלא חטאו כלל. שהם בבחי' מרכבה לאלקות. אז למגנא מה שאתקרי ארך אפים. כי צדיקים גמורים אינם צריכים לבחי' הארכת אף. (ועיי' ברשימה על המארו"ל בסנהדרין דקי"א הנ"ל). אמנם עוד י"ל והוא העיקר. כי התורה שידעה שהוא ארך אפים. הנה מדת ארך אפים הוא באריך אנפין דוקא. ומאריך מתפשט בחר"ב ג"כ כי חר"ב מכוסים תחת הדיקנא דאי"א. והיינו בהג"ר כח"ב שבד"כ לא הי' בהם שבירה. (ומה שצריך התם הארכת אף. הוא כי פגם בכתר עכ"פ וביטול בחר"ב. הי' לכן צריך להארכת אף). אבל האדם הרי נברא ביום הששי בחי' יסוד ד"א. ובז"א הי' שבירה. ויסוד בחי' צדיק הוא נטיל לשמאלא. שהוא בבחי' גבורות. סברה התורה שביסוד אינו מתפשט מדת א"א דאריך אנפין. ויסוד הנקרא צדיק דורש שהאדם יהי' צדיק גמור ולא יחטא כלל. והשיב לה הקב"ה וכי למגנא כו' לחנם. מגנא וחנם קאי על הג"ר כמ"ש בקה"י מע' מגן בשם הל"ת להאריז"ל פ' לך ע"ש. זהו שאמר וכי למגנא כו' היינו כי רק למגנא בג"ר הנקרא חנם. הנני ארך אפים ולא יותר ח"ו. לא כן אלא שבחי' ארך אפים. אריך אנפין מתפשט גם ביסוד ד"א שממנו נברא האדם. וראי' ברורה לזה שמדת ארך אפים מתפשט גם ביסוד ד"א. הוא מיוסף הצדיק שהוא בחי' יסוד. שהאריך אפו לאחיו שחטאו לנגדו ורעה גמלוהו. והוא לא עשה להם רעה. ואדברה כלכלם וגמלם טובות. שהי' גומל לחיבים טובות. וענין זה מה שמאריך אנפין מתפשט ביסוד ד"א. הוא ע"ד האמור בפע"ח בכוונת קונה הכל ובע"ח שער הנסירה פ"ח. שיסוד הנקרא כל נמשך ממול ונקח ע"ש. שונקה הוא המדה הי"ג דהיי"ג מדות הרחמים דאי"א. והיא כוללות כל הי"ג מדות כמ"ש שער הולדת אריא חורין פ"ו ע"ש. אי"כ גם מדת ארך אפים בכלל מדת וקה. זהו מה שמדת ארך אפים מתפשט גם ביסוד ד"א יום הששי שממנו נמשך בריאת האדם. אלא כלא באורייתא אתברי כו'. לכאורה מה שייך זה הכא. ומה שייך זה למה שאמר מקודם שאמרה אורייתא אלמלא לא תאריך רוגזא כו'. אך הפירוש כך הוא. הוא כי התורה השתדלה והמליצה **סבב בבריאת תוהו שאמרה אלמלא לא תאריך כו'. השיב לה הקב"ה וכי**

למגנא כ' שרק בבחי' חנם דהיינו בגיד תתפשט מדת ארך אפים, לא כך אלא כמו שאת, תורה חפצה שתתפשט מדת ארך אפים גם במדת היסוד דז"א שהוא יום השישי. ומפני מה זה כך שממלא הקב"ה רצון התורה הוא מפני שכלא באורייתא אתברי כו'. זהו הלשון אלא כו' היינו לא למגנא כו' אלא כמו שאת, התורה, אומרת, שיתפשט גם ביסוד ז"א, ומפני מה זה כך הוא מפני שכלא באורייתא אתברי כו'. והוא כי שרש התורה הוא בח"ס דא"א כמ"ש באגה"ק בדר"ה איהו וחיהו. זהו כלא באורייתא אתברי הוא כמ"ש בראשית ברא. ותרגומו בחוכמתא היינו בח"ס דא"א. והוא בחי' תורה הנקראת ראשית כמ"ש ה' קנני ראשית דרכו. והוא כי העולם נהנה מהנשברים דתהו. שנתבררו. הנה הברור דהנשברים דתהו הוא בח"ס כמא' בחכ' אתברירו. ויש בח"ס ב' בחי' א' הבין דתהו. שהם הנשברים דתהו. שנתבררו בח"ס. ב' המ"ה דתיקון כי בח"ס הוא שם מ"ה כמ"ש בע"ח שער א"א פ"ד ע"ש. זהו כלא באורייתא אתברי. אתברי הוא מהבין דתהו שמוזה הוא עצם התוהות הנמצאים. וכלא באורייתא אשתכלל. אשתכלל שהוא יסוד וקיום הדבר כדכעי למהוי הוא מהמ"ה דח"ס. ונקט ב"פ באורייתא על כל א' בפ"ע. (כי הול"ל כלא באורייתא אתברי ואשתכלל) י"ל לנגד הב' בחי' שבתורה נגלה תורה המתעסקת בענינים גשמיים. והוא הבין דתורה. עיי' כלא אתברי, ונסתר דתורה פנימיות התורה עיי' כלא אשתכלל. והוא המ"ה דתורה. ומפרש איך נברא העולם בתורה. דוקא בבחי' זו דתורה שמח"ס ושהיא ממלצת טוב שאמרה אלמלא לא תאריך כו'. הוא בגין דעד לא ברא קב"ה עלמא אתיין כל אותיות התורה קמי' ועאלו כל חד וחד למפרע. ענין אתיין ועאלו, שלכאורה הוא כפל לשון. גם באתיין נקט כל אתון משמע כלם יחד, ובעאלו נקט כל חד וחד, כיא בפ"ע. ולמה למפרע דוקא. הענין הוא כי הסדר דלמפרע שהוא בסדר תשר"ק הוא בח"ס ששם הוא הא"ב בסדר תשר"ק. שמתחלה אות ת'. ת' רשים רשימו לעת"י שהו בח"ס כמ"ש באד"ר דקכ"ח ע"ב. והיינו מה שהא"ב שבתפלת מוסף שבת תקנת שבת כו' הוא למפרע בסדר תשר"ק שזה מגיע בח"ס כמ"ש במ"ח מס' שחרית דשבת פ"י מ"ד ע"ש. והוא מפני שבח"ס מלוכש גבורה דעת"י. שגבורה הוא העלאה למפרע. לכן הא"ב הוא בסדר למפרע. (תקנ"ת שב"ת גי' גי"פ שבר"ם. בחי' יצחק. גבורות) ואומרים ג"כ מסיני כו' כראוי שראשם מנצפ"ך. הוא גבורות. והיינו גבורה דעת"י שבח"ס. ומהיכן נמשכו האותיות בח"ס הוא מיסוד דעת"י הבוטש בח"ס כדי שיומשך הדיקנא מח"ס. ששערות הדיקנא הם בחי' אותיות. ועיין בע"ח שער א"א פ"ה בהכללים, ובבה"ז פ' האינו ע"ש. (וכידוע שהזקן העליון שבכל פרצוף נמשך מהזקן התחתון שבפרצוף שלמעלה ממנו. א"כ מדיקנא תתאה שביסוד דעת"ק נמשך הדיקנא דא"א שמח"ס). וזהו שתפלת מוסף דשבת הוא ביסוד. (כי מוסף הוא ביסוד כמ"ש במאריא מע' מוסף ע"ש) הוא ביסוד דעת"י הבוטש בח"ס, ונמשך הא"ב כי ביסוד יש כ"ב אתון; והוא בסדר למפרע בסדר כניסתם בח"ס. חזא מצד שח"ס הוא גבורה. עלאה. בחי' למפרע. ועוד מאחר שביסוד דעת"י הם עומדים כולם יחד בסדר ישר. א"כ הת' הוא באחרונה בסיום היסוד. א"כ כשיצאים מהיסוד לח"ס. יוצא מתחלה הת' והא' באחרונה. וכמובן. וזהו

אתיך כל אתוון קמי', הוא כל הכ"ב אותיות כמו שהם ביסוד דעתיק ששם הם כל הכ"ב אותיות יחד. ועאלו כל חר וחד למפרע הוא ביציאתם מהיסוד לח"ס. שם יצאו כל אחד ואחד בפ"ע. ובסדר למפרע מתחלה הת'. ועל כניסתם בח"ס נקט הלשון ועאלו. העלאה. הוא כי בח"ס הוא גבורה דעתי שגבורה הוא העלאה בחי' אש שעולה למעלה. עאלת תייו כו' והשיב לה הקב"ה לאו דבך זמינן כמה צדיקים למימת כו'. שזהו ההיפך לגמרי ממדת ארך אפים שמאריך אף גם לרשעים. וכאן הוא ההיפך שגם לצדיקים לא האריך אף שהמיתם. (מפני שלא מיחו בהם כדאיתא בשבת בפ' במה בהמה) עאלו תלת אתוון שקר'. מה שקדים ק' לר' והלא בלמפרע קדים ר' לק'. הוא מפני שבשקר קדים ק' לר' ומה שהשיב להם הקב"ה לאו אתון כדאי כו' הוא מפני שהם שקר. לכן נקט שיין קו"ף רייש. אם שבאמת בסדר עלייתם הי' מתחלה ר' ואח"כ ק'. ועאלו פ' צ' וכן כלהו. הקדים פ"א לצדי' הוא כדי שיהי' צירוף פ"צ. שפירוש פ"צ הוא הריסה ושבירה כמו ויתפוצצו הררי עד. כפטיש יפוצץ סלע ויפרפרני ויפצפצני. לכן לא ברא בהן הקב"ה את העולם. כי הם היפך דאריך אפים. ולא יהי' קיום להעולם שיפוצצו אותו (משא"כ אם יאמר צ' פ' יהי' צירופים צ"פ. שזה אדרבה מעלה כמו ואצפיה דחד. ויצפחו זהב טהור בזה"ק ח"ג דר"ד ע"ב. גם שמן צ"פ. ע"ג יק.) וכן כלהו כו' עד דאתקיים כלא באת בי"ת דאיהו סימן ברכה. (וזהו בחכמה יבנה בית היינו בח"ס שהוא בראשית בחוכמתא. יבנה העולם הנקרא בית. וראשית בריאתו הוא באות בי"ת) ובי' אשתכלל עלמא ואתברי נקט כאן מתחלה אשתכלל ואח"כ אתברי. וכן לקמן בסמך ואשתכלל בבית עלמא ובי' אתברי. בהאי דרגא אשתכלל ואתברי. ולא כדלעיל שנקט מקודם אתברי ואח"כ אשתכלל. הוא כי מאחר שהאותיות באו על סדר למפרע. אי"כ מה שאתקיים כלא באות בי"ת. הוא ג"כ בסדר למפרע. לכן נקט מתחלה אשתכלל ואח"כ אתברי. ואות בי"ת רזמו על נוקבא מל'. כי אשה נמשלה לבית ומשל משלו חכמים באשה חדר כו'. ובי"ת הוא שנים. כי ברחם הנוקבא גופא שנמשל לבית יש שני בחי' חדר ופרוזדור ומפני זה ג"כ נקט מתחלה אשתכלל ואח"כ אתברי. אשתכלל הוא ביסוד דמל' בהחדר. ציון ואתברי הוא במל' דמל' בהפרוזדור. ירושלים. גם האות ב' ירמח על יסוד ומל' שאין להפרידם זה מזה. כמו שאמר לקמן דבעי למחזי דכלא חד. והוא מה שנתחברו יסוף יסוד, ויהודה מל', יחדו. ומפני זה ג"כ נקט מתחלה אשתכלל מיסוד. ואח"כ אתברי ממל', ת"ח כי אתה אבינו בגין דהאי עלמא בהאי דרגא אשתכלל כו' בהאי דרגא היינו במל' הנקראת אתה. ובר נש ב' אתברי ונפק לעלמא. כי אם שהנשמה של האדם נמשכה מיסוד, נשמה דפרחה מחי העולמים. שלכן נברא האדם ביום הששי מדת היסוד כנ"ל, מ"מ בריאתו הוא ע"י המל'. כמו שטיפת הדוכרא נמשכה לרחם הנוקבא. וברחם הנוקבא נברא ונוצר האדם. בהחדר. ונפק לעלמא דרך הפרוזדור. (ולכן בבר נש לא נקט אשתכלל, כי שכלולו הוא מצד היסוד דז"א, וכמובן) כי אברהם לא ידענו דהא אציג דבי' קיומא דעלמא. כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה. שהעולם נבנה כמדת החסד לאברהם. לא אשתדל עלן כמה דאשתדל על ישמעאל דאמר לו ישמעאל יחי' לפניך. והוא על ישמעאל שהוא בחי' חסד לוא יהא דקליפתא. ויש בו

שם אל הרומז על חסד. אשתדל עליו אברהם שהוא מדת החסד ע"ד שכל זיני' אויל לזיני' (כמו שיצחק גבורות דקדושה אהב את עשו גבורות דקליפה. מפני שכל זיני' אויל לזיני'. כמ"ש בוה"ק פ' תולדות דקל"ג ע"ב.) משא"כ עלן הבאים מיצחק גבורה לא אשתדל כ"כ. ולא מצינו שאברהם השתדל על יצחק, ושיברך אותו. וכת"ב ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלקים את יצחק בנו, שהקב"ה ברכו. ולא אברהם. וישראל בחי' ת"ת לא יכירנו בגין דכל ברכאן כו' שבק להאי דרגא. היינו למל'. לברכא כלהו. וכמ"ש וזאת אשר דבר להם ויברך אותם. זאת הוא בחי' מל' לה שבק. יעקב כל ברכאן והיא ברכה אותם. וכת"ב וזאת בו' בראש. היינו ששבק כל ברכאן מת"ת אות ו' לזאת למל' והיא ברכה אותם. (וי"ל מ"ש כאן ב"פ ברכה א' ויברך אותם. ב' איש אשר כבדו ברכך אותם. שלכאורה אשר ברך אותם למותר הוא והול"ל רק איש אשר כבדו. ואתם הראשון מלא ו' ואתם השני חסר ו'. והיינו ויברך אותם שקאי על חזת שהמל' ברכתם. הוא שברכתם בהברכות שקבלה מת"ת דז"א מה ששבק לה כל ברכאן. והוא להבחי' דהשבתים ששרשם בז"א בייב ג"א דת"ת דז"א. ולכן כת"ב אותם מלא ו' הוא להבחי' דהשבתים ששרשם בת"ת דז"א. אות ו' וברכתם בהברכות שקבלתם מת"ת. ו' אח"כ כת"ב ברך אותם הוא מה שהמל' מצד עצמה ברכתם ג"כ. והוא להבחי' דהשבתים מצד שרשם במל', ולכן כת"ב כאן אתם חסר ו' (דכורא) וזהו מה שאמר הלשון לברכא כלהו. שלכאורה הול"ל לברכא לך. או יתהו, אך רומז על האמור בפסוק דחזת אשר כו' ויברך כו' שכתוב שם כל אלה שבטי ישראל כו'. כל אלה היינו כלהו. (ובמס' שבת בפאריע דרשו רז"ל שאתה אבינו קאי על יצחק ע"ש. אין זה סותר להאמור בכאן שקאי על מל'. הוא כי בנין המל' בעיקר הוא מגבורות דיצחק. כי יצחק ביחוד אוהב את המל' וכמ"ש ביצחק ויאהבה ועיקר בפ' חיי שרה דקל"ג ע"א.) אתה הוי' אבינו דהא את קיימת עלן תדיר לברכא ולאשגחא עלן כו'. והיינו כי לכאורה אתה הוי' אבינו האמור בפסוק הוא כפל לשון והרי אמר מקודם כי אתה אבינו. ומהו עוד הפעם אתה הוי' אבינו. גם מקודם לא אמר הוי' וכאן אמר אתה הוי'. אך הענין הוא כי מה שאמר מקודם כי אתה אבינו קאי על מה שהאי עלמא אשתכלל ונברא מהמל'. וכן האדם נברא ויצא מהמל'. והוא מה שפירש על כי אתה אבינו דהאי עלמא כהאי דרגא אשתכלל ואתברי וכו"ב ב' אתברי ונפק לעלמא וכו"ל. ואמר על בחי' זו דמל'. כי אתה כו'. כי דוקא. כ"י רומז על הל' גבורות דזיווגא הב' דאריא עלאין היוצאים מחשבון דחכ' לבנות את המל' שלכן נקראת מואב שהיא מבחי' אב דחכ'. וכמ"ש בל"ת להאריז"ל פ' וירא בדרוש דבנות לוט ועמון ומואב. ועיקר ברמ"ז ר"פ שופטים בפ"י כ"י אלקים שופט. וי"ל וזהו הל' מעלות שהמל' נקנית בהן מספר כ"י. ולכן קורא את המל' בשם אבינו. ולכאורה היא בחי' אב ולא אב. אך זהו מצד בחינתה הנקראת מואב שהיא מבחי' אב דחכ'. (וזהו מה שדרשו רז"ל הנ"ל על כי אתה אבינו שקאי על יצחק שיצחק הוא בחי' גבורות שמאלו תחת לראשי.) כ"י את"ה אבינו הוא מספר קה"ת הוא התקבצות כל הגבורות בדעת דמל'

ועין בלית להארזיל ר"ס נשא. והיינו בחי' יהודה עצמו שמספרו ל' ולו ניתנה המלוכה הניקנית בל' מעלות. ומהיכן מתחיל המלכות ליתדה הוא מדד הבא מרות המואבי' בחי' מואב מאב דחכ'. ואח"כ כתיב כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירונו. כתיב באברהם ג"כ כי הוא כי באברהם כתיב כי ידעתי שהקב"ה מחבב ויודע אותו, הנה מצד זה הי' צריך להיות שאברהם ג"כ ידע אותנו, ואין העולם חסר ל' צדיקים כאברהם כמ"ש ואברהם היו יהיה כדאיתא בילקוט פ' וירא ע"פ זה. (והוא ג"כ מיחד אר"א ב"פ שזהו יהי' ב"פ י"ה. אך זהו זיווג דחסדים ולא דגבורות.) מספר כ"י. ומאברהם עד צדקיהו הוא ל' דורות מספר כ"י. וזהו כ"י ידעתינו כו' לעשות צדקיהו. צדקה דומז על צדקיהו. (ואח"כ כתיב משפט שהוא דין. הנה זה מצינו ג"כ באברהם והוא תאמר בילקוט פ' וירא בפסוק זה. בתחלה צדקה ולבסוף משפט הא כיצד אברהם הי' מקבל עוברים ושבים משתיו אוכלין ושותין הה א"ל ברך כו' אם קבל עליו וברך כו' ואם לאו הה א"ל הב כו' א"ל מאי אית לך עלי א"ל חד קשיטה דחמר בעשרה פולרין וחדא ליטרא דקופר בעשרה פולרין וחד עיגול דפיתא בעשרה פולרין מאן יהב לך חמרא במדברא מאן יהב לך קופר במדברא מאן יהב לך פיתא במדברא מאן יהב לך עיגולא במדברא ע"ש. שכי' הוא בחי' משפט דהיינו דין. הנה יש כאן שלשה פעמים עשרה פולרין היינו ל' גבורות. והם במטבע פולרין הרומזים על גבורות. מספר פ"ר מנצפ"ך עם אל אד'. ועין ברשימה על מאמר המד"ר בפסוק הכי אחי אתה ועבדתי חנם זה הוה פעלא בעשרה פולרין כו' בענין פולרין ע"ש. והתחיל בחמרא וקופר בשר ואח"כ פת. כי חמרא ובשר הם גבורות. ונקט מתחלה ג' דברים. חמרא קופר עיגול פיתא ואח"כ במאן יהב במדברא נקט ד' שחלק עיגול פיתא לשנים. ונקט מתחלה פיתא ואח"כ עיגולא. י"ל לנגד חג"ת שהם ג' ונהי"מ שהם ד' ספירות. וכמו בשחר מברך שתים לפני' ואחת לאחר'י. ובערב מברך שתים לפני' ושתים לאחר'י. שהברכה אחת דגאולה דשחרית נחלקת בערב לשתים. בברכת אמת ואמונה וברכת השכיבנו. שהם כגאולה אריכתא. וכן ג' אבות וד' אמהות שיעקב הי' לו ב' נשים לאה ורחל. גם י"ל לנגד הג' מוחין חב"ד. (ויתפרש חמרא על חכ'. כי ין עם האותיות גי' חכמה. ועין במאורא מע' ין בשר על בינה עיגול דפתא. על דעת. כי לחם פת הוא דעת. ועין בלקרי' בדרוש הנסכים. וסימנך פ"ת גי' דעוה. ודעות לשון רבים כי יש ד"ע וד"ת.) ולפעמים דעת נחלק לשנים. זהו שעיגול דפיתא נחלק לשנים. פת. ועיגולא. גם כמו ל"מ דצלם. וכמו ש' של ג' ראשיין וש' של ד' ראשיין. ול' דצלם הוא בחג"ת דתבונה כמ"ש בע"ח שעד דרושי הצלם דרוש ה' כמדומה. ובחג"ת דתבונה הוא שמות אהי' דאלפיין כיזוע. זהו משפ"ט גי' ג"פ אהי' דאלפיין והי' תובע י' פולרין בעד כל א' מהג' דברים. י"ל לנגד העשרה אותיות שיש בכל א' מאהי' דאלפיין.) הנה הי' צריך להיות שאברהם בחי' חסד ישתדל עלן שלא יחרב הבית בימי צדקיהו. וענין ההשתדלות דאברהם עלן הוא שיומשך ממנו בחי' מקיף עלן. ע"ד וימינו תחבקני. הנה לא אשתדל עלן כמה דאשתדל על ישמעאל. ואדרבה הסכים שיהיו בשעבוד גליות וכמ"ש אם לא כי צורם מכרם. שקאי על אברהם כדו"ל וישראל ת"ת לא יכירונו לברכא לן. שברכה הוא המשכה בפנימיות. אלא שכן הברכות להאי דרגא דמל' לברכא כלתו. ובאברהם חסד.

כתיב לא ידענו. וביעקב ת"ת כתיב לא יכירנו. הוא כי ישראל הם מושרשים בקו האמצעי דת"י (וישמעאל ועשו בקוין החיצונים חח"ן בג"ה. כי מה"מ מהלך בצד הרחובות. ולא באמצע. והוא ישמעאל ועשו. סט"א. רשעים הנקראים מתים). הנה אברהם לא ידענו בבחי' דעת התחלת קו האמצעי. כי הוא מקו הימני חסד (ועפ"י פשוט לא ידענו. כי אברהם ידע רק את יעקב ולא את בניו שנולדו אחרי פטירתו). ועל ישראל ת"ת ל"ש לומר לא ידענו. כי הרי דעת הוא פנימיות הת"ת. ומה גם הבחי' דת"ת הנקרא ישראל שזהו פנימיות הת"ת. (ויעקב הרי ראה ס"ד יוצאי חלציו. שהם כלל כל נש"י). אלא לא יכירנו. שהכרה הוא בפרצוף פנים עם החוטם. הנה הרי בחי' יעקב שייך ביחוד. לבחי' פנים חוטם שבאמצע. כי יעקב הוא בחי' פנים. כמ"ש ויוציאך בפניו שקאי על יעקב (בכחו הגדול קאי על יצחק ואברהם) כמ"ש בזה"ק. וכן חוטם ריח שייך ליעקב. (בהד' בחי' ראי' שמיעה ריח דבור. וכן חוטם חסר ו' גי' אל הוי' שבת"ת. ועיין בקה"י מע' חטם). הנה ישראל לא יכירנו. אתה הוי' אבינו דהא אנת קיימת עלן תדיר. גם אחר שנברא העולם ממל', ונברא ויצא האדם ממל'. (שזהו כי אתה אבינו האמור ברישא). אנת מל' קיימת עלן תדיר לברכא בבחי' פנימי ולאשגחא עלן בבחי' מקיף. זהו עלן בחי' מקיף. כי ראי' היא בחי' מקיף. והיינו לברכא לא כמו ישראל שלא בדרך. ולאשגחא עלן בבחי' מקיף לא כמו אברהם שלא המשיך בחי' מקיף עלינו. ונקט מתחלה לברכא ואח"כ לאשגחא עלן. הוא כי ענין ברכה והשגחה הוא המשכת רחמים וחסדים כמובן וכמשי"ת בסמוך א"ה.

הנה בסדר המשכתם למטה. נמשך מתחלה הפנימים ואח"כ המקיפים. וכמו שמצינו בהמשכת החסדים מבינה. ומו"א שמתחלה נמשכו החסדים פנימים דבינה בערב יוהכ"פ ובהד' ימים שאחר יוהכ"פ וביום א' דסוכות. ואח"כ נמשכו המקיפים ע"י הסוכה בו' ימי סוכות. וכן חסדי ז"א הנמשכים ע"י הלולב נמשך מתחלה הפנימים ע"י נענוע הלולב ומנינו. ואח"כ המקיפים ע"י ההקפות דהלולב את התיבה. כמ"ש בפע"ח ובמ"ח. אמנם בחי' זו דמל' מה שהיא מברכא ומשגחת עלן. הוא מצד שמתחברת ליסוד ז"א ומקבלת רחמים וחסדים ממנו. (כי מצד עצמה עיקר בנינה מהגבורות. כנ"ל בכי אתה אבינו). והוא מה שיוסף בחי' יסוד מספרו ו"פ הוי' כי הוא המדה הששית. ששם הוי' מורה על רחמים. ושם הוי' הוא בחי' אור פנימי. ומספרו ה"פ אל ע"ה הוא בחי' ה' חסדים שביסוד. (כמו מל"ה שביסוד גי' ה"פ ט"ב. וכן גביע דיוסף גי' ה"פ ט"ב). ואל הוא בחי' מקיף. כי במלואו עולה הק"ף. וזהו מה שאמר כאן אתה הוי' אבינו. הוא מצד שמתחברת בחי' אתה מל' להוי' דיסוד. וכמו התחברות יהודה ליוסף ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני שיומשך מיוסף בו. וזהו דקדוק הלשן דהא אנת קיימת עלן הוא ע"ד כמשי"א ואמונה כל זאת וקיים עלינו. והיינו כשיש חיבור דכל יסוד עם זאת מל'. אז וקיים עלינו שהמל' קיימת עלן תדיר כר'. גואלנו מעולם שמך דהא אנת הוא גואל דהכי אתקרי המלאך הגואל. הנה מה שמל' נקראת המלאך הגואל הוא ג"כ מצד קבלתה מיסוד הנקרא גואל זהו שהיא מל' מלאך דהיינו שליח מהיסוד שהוא גואל כמ"ש אם יגאלך טוב וכמ"ש במאירא מע' גאולה ומע' מלאך ע"ש. אך גאולה בעצם הוא מבחי' גבורות. שצריך בחי' גבורות לגאול

מהגלות מהאויב והשונא. ועייך בקה"י מע' גאולה כל הגאולות הן מבחי' גבורה שהן אותיות מנצפ"ך ע"ש. כי שרש גא"ל הוא מהשם בוכ"ו חילוף אהי' דאימא כמ"ש במאוי"א מע' גאל ע"ש. ובינה היא מקור הגבורות. אך זהו גבורות ממותקות שהרי ע"י הגבורות הללו נגאלים ישראל. והוא מה שהג' גבורות נמתקים בג' חסדים ביסוד. שזהו כחי' דיוסף שמספרו ג"פ בין הוא מה שנמתקו ג' גבורות ג"פ הוי' בג' חסדים ג"פ הוי'. (משא"כ מה שאמר מקודם כי אתה אבינו בגין דהאי עלמא בהאי דרגא אשתכלל כו'. הוא גבורות דמל' עצמן. שהם בלתי ממותקות עדין. וכמ"ש אף ידי יסדה ארץ שבנין המל'. ארץ. הוא מיד שמאל גבורות. אף כשתחשוב האות א' למספר אלף. יעלה אלף פ' מספר ה"פ גבור"ה). אך מפני שגבורות בכלל מתייחסים למל'. לכן קאמר שגואלנו מעולם שמך. ששמך שהוא בחי' מל'. היא הגואל. ולכן כתיב גאלנו חסר ו' שזהו במל' שאין שם אות ו' דדכורא. אך היא נקראת שמך שהיא בחי' שם להוי' שאמר מקודם אתה הוי'. כי הרי קבלתם ממותקות מיסוד ז"א. וזהו ההפרש בין בחי' אתה הוי' אבינו לבחי' גאלנו מעולם שמך. אתה הוי' אבינו הוא מה שמקבלת מיסוד הנק' הוי' בחי' רחמים וחסדים מבחי' ת"ת ומבחי' חסד שזהו לברכא ולאשגחא עלן כו' כנ"ל. שבחי' רחמים וחסדים בעצם אינם במל' לכן הם מתייחסים לבחי' הוי' דיסוד ז"א. ובחי' אתה מל' מקבלתם. משא"כ גאלנו מעולם שמך הוא מה שמקבלת גבורות ממותקות מיסוד. שבחי' גבורות בעצם שייכים למל'. לכן הם מתייחסים ע"ש המל' הנקראת שמך. ומובן שהסדר הוא שמתחלה מקבלת המל' גבורות ממותקות מיסוד ז"א שזה שייך לה בעצם. ומתייחסים על שמה. ואח"כ מקבלת רחמים. בחי' פנימי. מיסוד ז"א. ואח"כ מקבלת חסדים בחי' מקיף מיסוד ז"א. (כי יוסף יסוד יותר סמוך ליעקב ת"ת רחמים. וגוף וברית כחד חשבינן. ממה שהוא סמוך לחסד דאברהם. בקר דיוסף שנמשך מבקר דאברהם. ולכן במה שנמשך ממנו למל' מתחלה הוא רחמים ואח"כ חסדים. ולכן קדים לברכא ואח"כ לאשגחא עלן כו'). שזהו לברכא ולאשגחא עלן כו'. (ומה שבפסוק כתיב מקודם אתה הוי' אבינו שהוא לברכא ולאשגחא עלן כו' בחי' רחמים וחסדים. ואח"כ גאלנו כו' גבורות ממותקות הוא מצד עצם מעלתן. שמובן שמקודם ובסדרם מלמעלה למטה הוא מתחלה רחמים וחסדים ואח"כ גבורות ממותקות. וגם מה שבפסוק כתיב מקודם אתה הוי' אבינו. הוא להסמיכו לאברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו. משא"כ אתה הוי' אבינו לברכא ולאשגחא עלן כו'. ומפני זה ג"כ הקדים לברכא קודם לאשגחא. להסמיכו לישראל לא יכירנו ששבק הברכה להאי דרגא דמל'). וזהו מה שאמר אח"כ תגינן אין מפסיקין בין גאולה לתפלה כו'. והיינו אחר שיש בחי' גאולה במל'. אין מפסיקין בינה לתפלה דיסוד. שתפלה הוא מלשון התחברות. והוא מה שהיסוד מחבר אותה לתפלת ערבית שתקנה יעקב בחי' ת"ת רחמים. ותפלת שחרית שאברהם תקנה בחי' חסד. וערבית קודם לשחרית. אי"כ מקודם הוא גאולה לתפלה דערבית ואח"כ גאולה ותפלה דשחרית וכמובן. ולכן מתחלה הוא לברכא ואח"כ לאשגחא עלן כו'. ונקט הדמיון ע"ז כמה דלא מפסיקין בין תפלה של יד לתפלה של ראש. כי תפלה של יד הוא במל'. ותפלה של ראש הוא בז"א. ועד"ז הוא גאולה ותפלה. (גא"ל גי' יד"ך. אי"כ

גאולה הוא עֵיד תפילין של יד. ותפלה הרי נקראת תפלה. והיינו כמו תפלה של ראש. כי התרגום על טוטפות שהוא של ראש. הוא תפילין ב'פ' בא ובפ' ואחזקנו. ובפ' עקב משא"כ על של יד. תרגומו אָת. כמו שכתוב בפסוק (לאות). וי"ל גאולה ותפלה דערבית שתפלת ערבית רשות ויעקב תקנה הוא עֵיד תפילין דרבינו תם שהם ג"כ עֵיד רשות שאינם חובה כ"כ כמו תפילין דרש"י. והם דרבינו תם ששמו ה' יעקב ונקרא תם עֵיד יעקב איש תם. ויעקב שרשו מחכ' כידוע. היינו תפילין דר"ת שהם מחזין דאבא. וגאולה ותפלה דשחרית הוא עֵיד תפילין דרש"י שהם חובה והם מחזין דאימא. ותפילין הם בחי' עטרה להמלך שלמה. ולכן רש"י דוקא ששמו שלמה והוא בר יצחק בחי' בינה. ס"ל התפילין הללו דמוחזין דאימא. ועד"ו גאולה ותפלה דשחרית שאבדהם תקנה בחי' חסד. וזה שייך לבינה כי בינה נקראת חסידה שנפיק מינה חסד דאיהו אור קדמא כמ"ש בזה"ק פ' ויצא דקס"ג ע"א ע"ש. (והיינו מה שחסידה בינה ברושים ביתה שפ' ברושים הוא בראשים כמ"ש בזה"ק שם. היינו תפילין דרש"י מחזין דאימא. ותפילין של ראש הרי הוא בראש. וכן תפלה של יד הוא בראש רחל. ביתה. הוא הבתים דתפילין ביתה הוא בית ה' דהיינו ה' בתים. ד' בתשר' ובית א' בתפילין של יד. ובתפילין דרש"י קדים פ' שמע חסד לפ' והי' אם שמוע גבורה. זהו חסידה דוקא. בחי' חסד. ובתפילין דר"ת קדים פ' והי' אם שמוע גבורה לפ' שמע חסד. הוא עֵיד מדת לילה שלילה הוא בחי' גבורה. ובתפילין דרש"י קדים פ' שמע להי' אם שמע גבורה. הוא עֵיד כמו מדת יום בקר דאברהם בחי' חסד. ואמנם צורך הדמיון דגאולה ותפלה שאין מפסיקין ביניהן. לתפלה של יד ותפלה של ראש שאין מפסיקין ביניהם. הוא כי ענין גאולה ותפלה שהם בחי' עבודה בכלל תמורת הקרבנות. הם בחי' העלאות. ותפילין הם בחי' המשכה וכמ"ש בלקרית בדרושי הגסכים ב'פ' שלח ע"ש. וכל צורך העלאה הוא רק בשביל ההמשכה שאח"כ. כי העיקר הוא להמשיך אלקות למטה. כי נתאוות הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים. ועיקר בלקרית שם. וגאולה ותפלה הם מדרבנן. (כי אנשי כנה"ג תיקנום). ותפילין הם מדאורייתא. וכל עניני דרבנן הם לצורך דאורייתא. ולפי"ז הנה אם בתפילין הי' מותר להפסיק בין תפלה של יד לתפלה של ראש, אז הי' מותר להפסיק בין גאולה לתפלה. מאחר שהם לצורך וענין התפילין. ומה שאין מפסיקין בין גאולה לתפלה. הוא מפני שאין מפסיקין בין תש"י לתשר' שהוא בהמשכה כמ"כ אין מפסיקין בין גאולה לתפלה בהעלאה. גם כמדומה שכתוב בפע"ח שהתפילין נעשו מבחי' רשימו דהמוחזין שנמשכו בתפלה ביום הקודם. א"כ כמה דאין מפסיקין בין תש"י לתשר' כמ"כ אין מפסיקין בין גאולה לתפלה. (הר"ת של גאולה תפלה יד ראש). (וביד ראש א"צ להוסיף תפלה בכ"א מהם. כי תיבת תפלה. מלבד שרומזת על תפלה. רומזת ג"כ על תפילין. תפלה של יד תפלה של ראש). הוא תרי"ג. כי הם כוללים כל תרי"ג מצות התורה. כי כללות התורה הוא רצוא ושוב העלאה והמשכה כמ"ש בלקרית בד"ה זאת תהי' חקת התורה ע"ש. והיינו גאולה תפלה בבחי' רצוא והעלאה. ותש"י ותשר' שוב והמשכה. ועיקר בתניא בקריא בד"ה דוד וזמירות קרית להו שתפס לדוגמא. קרבן. ותפילין. ע"ש. והיינו כי קרבן ותפילין הם בחי' העלאה והמשכה. רצוא ושוב.

והוא כלל התורה ועדיו גאולה ותפלה שהם במקום קרבנות) דבעי למחזי דכלא חד. והוא שיתחברו ז'ין. והוא מה שיסוד דזכורא בחי' יוסף. נכנס ברחם הנקבא בחי' יהודה.

ועתה עפ"י כל האמור בס"ד יובן וא"ש השייכות דכל זה הכא לויגש אליו יהודה כו'. והוא כי יהודה הוא בחי' מל' גאולה. ויוסף הוא בחי' יסוד תפלה. הנה ויגש אליו יהודה הוא סמיכת גאולה לתפלה. שאין מפסיקין ביניהם. ויאמר אליו בי אדוני הוא שיוסף בחי' יסוד יומשך בו ביהודה. ואמר ואל יחר אפך בעבדך. הוא שכל יחר אפו אלא שתתפשט מדת ארך אפים ביום הששי דיסוד. ואמר הטעם כי כמוך כפרעה. שפרעה קאי על בינה כמ"ש בזה"ק שם דר"י ע"א ע"ש. הנה כמו שמדת ארך אפים מתפשטת בבינה. כג"ל בפירוש למגנא חנם. כמור"כ אתה כפרעה שמתפשטת מדת ארך אפים גם ביסוד. גם פרעה רומז על כתר. כי היד החמישית בחי' כתר הוא לפרעה. פרעה עם האותיות הוא מספר אר"ך אפ"ים עם האותיות במכות. הנה תתפשט מדת ארך אפים גם ביסוד בחי' יוסף. יום השישי. ופרעה הוא ג"כ מלשון פרע דהיינו למפרע הוא מה שעאלו האותיות בסדר דלמפרע. (ולפי"ז יתפרש כמוך כפרעה. הוא מה שיוסף בחי' יסוד. והוא יסוד דעת"י שבו כל הכ"ב אותיות. בוטש בח"ס שנכנסים האותיות בח"ס בסדר דלמפרע. זהו כפרעה מלשון למפרע.) היש לכם אב או את. אב הוא אברהם בחי' חסד. וכשמו אברהם אב המון גוים. או אח הוא ת"ת בחי' ישראל הנקרא אח כידוע בפ"י טוב שכן קרוב מאח רחוק שאח קאי על ת"ת. וביעקב מצינו מפורש שהוא בחי' אח לבניו כמ"ש בפ' ויצא ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים כו' ויקרא לאחיו כו' ועיקר בפרש"י שם. הרי שכל האמור בזה"ק שייך הכא. וכמובן.

הרב ר' לוי יצחק שניאורסאהן נ"ע

מאגאסטאוווקער, פון די חסידים המפורסמים ביי כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע. הרב רלוי שניאורסאהן איז גע- ווען אן איידעם פון הרה"ג הרה"ח ר' מאיר שלמה יאנאָווסקי נ"ע, ניקא- לאיעווער רב.

הרב רלוי שניאורסאהן האָט באַ- קומען סמיכה פון די גאָנצן חזון איש זיין צייט ווי: הגאון ר' חיים בריס- קער ז"ל, הגאון ר' אלי' חיים מיחי- ליש ז"ל פון לאַדז' א. א. אין יאָר תרס"ט נעמט הרב רלוי שניאורסאהן — זיין ערשטע רבנות — די גרויסע שטעלע אין יעקאָטערנאָסלאָו, אוק- ראַינע, וואו ער איז פאַרבליבן די גאַנצע צייט.

הרב רלוי שניאורסאהן איז גע- ווען, אויסער זיין גרויסע גאָנוות אין תורה הגלית, אויך אַ בקי נפלא אין ספרי הקבלה, אַ טיפער משכיל אין חסידות חב"ד, אַ זעלטענער ירא שמים און בעל מדות טובות. ער איז געווען פון די חסידים המפורסמים ביים ליובאַוויטשער רבי'ן, וועלכער האָט אים שטאַרק מקרב און מחבב געווען.

פון יאָר תרס"ב האָט הרב רלוי אַנטויל גענומען אין די אַלע אספות בעניני הכלל, וואָס דער ליובאַווי- טשער רבי נ"ע האָט פאַרדפן. אַ גרויסן אַנטויל האָט הרב רלוי גע- נומען אין דער מצה-אַקציע פאַר די סאַלדאַטן אין דער יאַפּאַניש-רוסישער מלחמה אין יאָר תרס"ד-תרס"ה ווי

דאָנערשטיק, כ"ח מנחם אב, איז דערהאַלטן געוואָרן צו חתנא דבי נשיאה, הרב מנחם מענדל שניאור- סאהן, טעלעגראַפיש, די טרויעריקע ידיעה וועגן דער פטירה פון זיין גרויסן פאָטער, הרב הגאון והרב החסיד המפורסם ר' לוי יצחק שני- אורסאהן נ"ע, וועלכער איז נפטר גע- וואָרן שבת, כ"ג (' מנחם אב תש"ד (דער יום הפטירה איז ניט גאַנץ זיכער), אין דער שטאָט אַלמאָ אַטאָ, קאָזאַקסטאַן, אין רוסלאַנד. די פטירה פון גרויסן גאון און חסיד האָט אַרויס- גערופן אַ ערשיטערענדען איינדרוק ביי אַלע חסידי חב"ד.

הרב רלוי שניאורסאהן איז גע- ווען אן אייניקל — מגזע כ"ק הרה"ח ר' ברוך שלום נ"ע — פון כ"ק אדמו"ר הצמח צדק נ"ע, און איז גע- באָרן ח"י ניסן תרל"ח ביי זיין פאָ- טער הרה"ח ר' ברוך שניאור, וועל- כער איז געווען אן איידעם פון גרויסן גביר און חסיד ר' זלמן חייקין פון פאדאבריאנקא (רוסלאַנד).

שוין אין זיין פריסטער יוגנט האָט הרב רלוי שניאורסאהן אַרויסגעוויזן זעלטענע עילוישע כשרונות; ער האָט געלערנט ביי דעם פאדאבריאנקער רב הרה"ג הרה"ח המפורסם ר' יואל חייקין, וועלכער איז געווען אַ תלמיד מובהק פון הרה"ח הנודע ר' פסח

(1) הוצק מ. קובץ ליובאַוויטש חוברת ד' ע' 62. וואו של כ"ק אדמו"ר (מהר"צ) נ"ע, אלא שרצה בעלום שמו.
(2) אח"כ נבחר שהי כיום כ' מג"א.

די לעצטע עטלעכע יאר איז הרב רלוי געווען געצוואונגען צו אויס-וואנדערן⁴ צוזאמען מיט זיין פאמיליע אין דער פארווארפענער שטאט אין קאזאקסטאן אין טיף רוסלאנד, וואס האט זיך שלעכט אפגערוסן אויף זיין געזונט און דארט איז ער נפטר גע-ווארן.

הרב רלוי שניאורסאהן ג"ע האט איבערגעלאזן פיל כתבים אין נגלה און קבלה.

חבל על דאבדין ולא משתכחין, תנצב"ה.

4) כנראה נכתב בנוסח סתמי זה — וכן בנוגע לעסקנות בשנים האחרונות בעניני יהדות וכו' — כיון שבזמן הדפסת ראשי פרקים אלו עדיין נמצאת הייתה אלמנתו — הרבנית חנה ז"ל שניאורסאהן — במדינה (ובעיר) הזאת.

אויך אין דער מאטעריאל-זאמלונג פאר דער פארטידיקונג פון בייליס עלילת דם פראצעס.

הרב רלוי האט אויך גענומען דעם גרעסטן אנטויל אין באזארגן די פליטי פוילן און ליטע, וואס זיינען צייטוויי-ליק איינגעארדנט געווארן אין יעקא-טערינגאסלאוו און אומגעבונג. שפעטער נעמט הרב רלוי א באדייטענדען אג-טייל אין דעם ליובאוויטשער רבי'נס שליט"א³ חזרה און כלכלה ארבעט, וואס איז געטאן געווארן מיט דער גרעסטער מסירת נפש.

במשך זיין רבנות אין יעקאטערי-נגאסלאוו האט הרב רלוי שניאורסאהן פיל אויפגעטאן לטובת החזקת היהדות, הרבצת תורה און עניני הסלל אין זיין שטאט און אומגעבונג.

3) הכונה לכ"ק אדמו"ר (מהור"צ) ג"ע.

מפתח

על סדר דפי הזוהר

מפתח

— על סדר דפי הזהר —

זהר חלק א'

חקרמה (בראשית)

דף הזהר	עמוד הספר
ו. ב — ותמן איתיליד ותמן אתרבי כו'	א
ז. א — דתושבחן ושירין ורחמין דסיהרא	ב
ז. ב — זה השער כו' דאיהי עלאה וטמיר וגניז כו'	ב
ח. א — מתורה לנביאים ומנביאים לכתובים כו'	ג
ח. א — והוה רבי שמעון כו' מרגנין ברנה דאורייתא כו'	ג
ח. א — בגין דכלהו דמתקנין תקונהא בהאי ליליא כו'	ג
ח. א — אוכלוסין חיילין ומשריין	ד
יג. א — אבל נשמתא דישראל נפקא כו'	ד
יג. ב — פרשתא תליתאה רזא דיחודא דשמע ישראל כו'	ד

בראשית

ה	כט. ב — דההוא שביל סתים וטמיר וגניז לעילא
ה	לא. א — ובגין דאיהו אתר גניז וסתים כו'
ו	לג. ב — יהי מארת כו' מארת חסר כו'
ז	לג. ב — ואפיק האי רקיעא דלא נהיר כו'
ז	לד. א — תא חזי ככבים ומזלות בברית קיימין כו'
ח	לד. א — דתמן ויעודא וקיומא ואשלימותא דכלא
ח	לד. ב — ריש קם כו' דכד בעא קב"ה למברי אדם כו'
יג	מז. ב — תו פריש ר' שמעון כו' כתיב שומר הברית כו'
יג	מת. ב — ואתתא בעיא כו' לאדלקא בוצינא דשבת כו'
יד	מת. ב — דא תורה שבע"פ דאית בה דרך
טו	מת. ב — אשר לקח מן האדם כו' מתורה שבכתב נפקת כו'
טז	מט. א — ת"ח אתתא כו' אתקריאת על שם בעלה כו'
טז	מט. ב — ריש הוה אזיל לטברי' כו'
יז	נ. א — האי ע"ד תיאובתא דגבעות עולם כו'

עמוד
הספר

ק'
חומר

ז	ג. א — נוקבא תתאה כו' וכגוונא דא לתתא כו'
יח	גב. ב — מאי מועד ר' אלעזר אמר לטב כו'
יט	גב. ב — רבי שמעון הוה יתיב כו' ולעי באורייתא כו'
כ	גז. א — רבי ייסא אמר לטב כו'
כ	גז. א — אימתי תליא בתשובה כו'
כ	גז. ב — אין מיתה כו' אינון תלתא דאסתלקו כו'
כא	גז. ב — ואית דאמרי אוף גמי ישי כו'
כא	גז. א — בשגם הוא בשר דא נחש קדמא

נח

כא	נט. ב — אלה תולדות נח כו' זכאין אינון ישראל כו'
	ס. א — (תוספתא), תמים הי' בדורותיו כו' אבל בדרינ
כב	אחרנין כו'
כג	ס. ב — ואפילו מלאכי עלאי כו' בנהורא חיוא וחכמתא
כג	סב. א — ר' חייא ור' יהודה הוו אזלי כו'
כו	סג. א — גלים אינון נהורין דמתכנשי ואזלי ועאלין כו'
כח	סה. ב — אני הנני בריתי אתך אני דקיימא כו'
כט	סו. א — בגין דאית מיין מתיקין כו' מרירן כו' צלילן כו'
כט	סז. א — רבי יהודה פתח לדוד מזמור כו'
ל	סח. א — אמר ר' יהודה מאי זה לי' למעבד כו'
לא	סט. א — ההוא יקום דעליהו באשא כו'
לא	ע. ב — א"ר ייסא הכי שמענא מרבי שמעון כו'
	עב. א — ר' יהודה כו' פתח ואמר הכון לקראת אלקיך
לב	ישראל כו'
	עד. א — אבן שלמה כו' מסע דנפקא מלגו ושריא ונטיל
לח	לבר כו'
לט	עד. א — ת"ח ויהי כל הארץ כו'

לך לך

לט	עח. א — הא הכא כרסייא דארבע כו'
לט	פ. א — ההי"ד ויסע אברם כו' דא דרום כו'
מ	פב. א — ר' יצחק פתח ואמר צדיק כו' מה תמר כו'
מג	פב. א — כארז בלבנון ישגא
מג	פג. א — אבל באברהם כו' דסליק ולא נחית כו'
מד	פג. ב — כבד מאוד בסטרא דמזרח כו'
	פג. ב — אתו ר' אלעזר כו' מאן ינהיר נהורא דאורייתא
מה	כו'

מסות

רצט

עמח
הספר

דף
הזר

מו	פד, א — מה כתיב וילך למסעו מנגב כו' עד אין סוף
מו	פד, א — אזלו כו' פתח ר"ש ואמר פנה אלי וחנני
מז	פה, א — דהא תנינן שבעה רקיעין עבד קב"ה כו'
מז	פז, ב — אתא יצחק כו' דאית דין ואית דיין
מז	פז, ב — אמר לי' ר' אלעזר כו' אתא ר' יוסי כו'
נג	פה, ב — (ס"ת) - א"ל ר' בעינא למזכי באורייתא כו'
נג	פה, ב — (ס"ת), חמידא דאורייתא במעוי
נג	צב, ב — כד בעז למשכב אמר ר' אבא כו'
נו	צד, ב — האי מאן דאקריב ברי' כו'
סב	צה, ב — ובג"כ בן חורין כתיב וע"ד אשריך ארץ כו'
סב	צה, ב — בשעתא דחמה זורחת כו'
סג	צו, ב — אמר ההוא גברא דביתאי כו'
סד	צו, ב — אז יבקע וגו' זמין קב"ה לאכרזא כו'

וירא

סה	צה, א — (מהג"ע), ת"ר כשחלה רבי אליעזר הגדול כו'
סט	קא, ב — וקבילו עליהו דלא יתבטלון מאורייתא לעלם כו'
סט	קו, א — אמר ר' יוסי ת"ח וכו' כיון דחמא לוט כו'
ע	קו, ב — אמר ר' יצחק אמאי רהט לוט אבתריהו כו'
עב	קיא, ב* — בחכמתא עבד לאתדבקא * בדומא
ע	קיב, ב — ר' יהודה פתח ואמר רגלי חסידיי ישמור כו'
עב	קיב, ב — דאברהם אזל בתר חמשה מלכין כו'
עג	קטו, ב — אמר לי' ר' יהודה לר' יוסי פתח פומך כו'
עג	קטז, ב — ר' יהודה פתח ואמר עת לעשות כו'
עג	קיו, ב — א"ר יוסי אדכרנא השתא כו'

חיי שרה

עז	קכא, א — ר' יוסי פתח ואמר וישאו את יונה כו'
עח	קכב, א — ויתרון ארץ בכל היא כו'
פ	קכב, א — ד"א מלך דא אשה יראת ה' כו'
פא	קכט, א — זכאין איגון מאריהון דתשובה כו'
פא	קלא, ב — טפשינ דלא ידעין ולא מסתכלין לאשתדלא באורייתא כו'
פב	קלב, א — כד אסתכל דוד ברוחא דחכמתא כו'
פג	קלב, ב — בצפרא דאיהו שעתא דחסד כו'

עמוד הספר	רף החזר
פג	קלג. א — אתו רבי אבא וההוא יודאי כו'
פג	קלג. א — שמאלו תחת לראשי וחשך ולילה כחד אינון כו'
פג	קלג. ב — הררי קדם אינון דאולפין כו'
פד	קלג. ב — ר' חזקי' פתח מי נתן למשיסה כו'

תולדות

פז	קלד. ב — מלאה הארץ קנינך כו'
פז	קלד. ב — כיון דאסתכל דוד בעובדא דא כו'
צא	קלו. א — בקחתו את רבקה
צא	קלו. א — ויעתר יצחק לה' וכו' דקריב לי' קרבנא כו'
צב	קלת. ב — ויגדלו הנערים סטרא דאברהם גרים לון כו'
צד	קמ. א — דאפיק אברהם מתרח דאיהו גזעא טבא כו'
צד	קמ. א — (מהנ"ע), הצדיקים הנקדמים בחייהם קודם זה כו'
צה	קמא. א — יאות עבד יצחק כו' אשתדל וחפר בירא דמיין כו'
צה	קמא. א — והשתא ישראל אתתקפו בי' ברזי דפקודי אורייתא כו'
צו	קמא. ב — בירא דאית בי' מוצא מים כו'
צו	קמא. ב — בחוץ תרונה ת"ח חכמה עילאה כו'
צז	קמא. ב — כד חפר יצחק כו'
צז	קמא. ב — זכאין אינון צדיקיא כו'
צז	קמב. א — אתא ר' אלעזר ברי' ונשיק ידוי כו'
צז	קמב. א — בההוא זמנא ערב פסח הוה כו'
צח	קמה. א — ולך איפה מה אעשה כו'
צח	קמה. א — בגין דיעקב לא בעא לי' השתא כו'

ויצא

צט	קמו. ב — ויצא יעקב וגו' ר' חייא פתח ואמר חרח כו'
קט	קמו. א — (ס"ת), ויצא יעקב בקטרא דסתימו כו'
קט	קמו. ב — (ס"ת), בהאי זה"ר שארי מאן דשארי כו'
	קנא. א — אמר ר' אחא אמר יעקב השתא לא אצטריכנא לדינא כו'
קי	קנא. א — ואבן הזאת וכו' אמר ר' אלעזר יובלא וכו'
קיא	קנא. א — ר' חייא ורבי חזקי' הו יתבי כו'
קטז	קנא. ב — (תוס') * וירא והנה באר בשדה רבי אלעזר אמר
קטז	קנב. ב — דא פנימי דא חיצון כו'
קטז	קנג. ב — דעת' דיעקב דלא קאמר עשר ירחין כו'

עמח
הספרדף
החדר

קטז	קנג, ב — ת"ח דאפילו לבן רמז לי' באיגון שבע כו'
קיו	קנד, א — אם הבנים שמחה דא יובלא כו'
קיח	קנה, ב — רבי אבא פתח ואמר וה' אמר אל אברם וגו'
קיח	קנה, ב — עד כמה חמי ב"ג תלת פרסי כו'
קיט	קנו, ב — ולכל איגון שית בנין פליג לון כו'
קכ	קנו, א — ותצא לאה לקראתו וגו' מהכא אוליפנא כו'
קכ	קנת, א — ועל דא כתיב לא תקח האם על הבנים כו'
קכ	קנת, ב — עלמא עלאה קרינן הו"א כו'
קכא	קס, א — ר' יהודה ורב חזקי' הוו אזלי כו'
קכה	קס, ב — בר אי איהו זכאה שלים
קכה	קס, ב — אמר לה אלישע היש לדבר לך כו'
קכה	קסא, א — ויברכני ה' בגללך, כמה חרשין כו'
קכז	קסב, א — (ס"ח), מהאי נפיק ו' כו'
	קסג, ב — וכתבינן וימינו תחבקני כו', וכד אחיד בי' בקב"ה כו'
קכז	קסד, ב — ואמאי אקרי תרפים לגנאי הוה כו'
קכט	קסה, ב — כדין אזדווג בר נש בתרווייהו כו'
קכט	קסח, א — ואמר ר' ייסא כו' דכל מאן דאסתכל בחלמי' כו'
קל	קסה, א — פתח ואמר חיים שאל ממך וגו'

וישלח

	קסח, א — ואמר ר' ייסא כו' דכל מאן דאסתכל בחלמי' כו'
קלז	קסח, ב — איהי צלותא דקיימא קמי' דקוב"ה וכו'
קלז	קעב, א — ההיא חשכא להיט במאה שבילין כו'
קלח	קעב, א — והאי ביתא שלטא בליליא כו'
קלח	קעג, ב — ויעל מעליו אלקים גו' רבי שמעון אמר כו'
קמא	קעד, א — וכד אתעטרו בנוי בכהני וליואי כו'
קמא	קעד, א — ולבתר אתער ימינא
קמב	קעד, א — ה' כגבור יצא וגו' ה' בקדמיתא כו'
קמג	קעז, א — תא חזי בחזי יצחק לא אתמנן כו'
קמג	קעז, ב — כי כל העמים ילכו איש בשם אלקיו כו'
קמד	קעז, א — דהא יראה בהדי שמשא כו'
קמד	קעז, ב — אלקים אל דמי לך וגו'
קמה	קעט, א — וקב"ה כדין נסיר לי' בכל ארחוי כו'

וישב

דף החזר	עמ'ת הספר
קפ, א — דכל יומיו הזה דחיל כו'	קמה
קפ, א — קודשא בריך הוא יהב לי' שבע עשרה שנים כו'	קמה
קפ, ב — כד ברא קב"ה עלמא כו'	קמו
קפ, ב — לא חשיד עליהו כו' דכלהו הוו זכאין כו'	קמו
קפד, א — יתנך כאח לי דא יוסף כו'	קמו
קפד, ב — מהאי נפקין כל ברכאן דעלמין כו'	קמו
קפד, ב — מאן דאשתדל באורייתא להוי לי' חיים כו'	קמה
קפה, ב — ת"ח כמה חסידותי' דראובן כו'	קמה
קפו, א — ת"ח כד ברא קב"ה עלמא אתקין לי' כו'	קנב
קפו, א — דאתחבר בי' חויה כו' ויט עד איש עדולמי גו'	קנו
קפט, א — ומשבחין לי' לקב"ה כו'	קנו
קפט, א — שבטך ומשענתך וגו' דבכל אתר דצדיקא כו'	קנו
קפט, ב — גבורי כח עושי דברו גו'	קנו
קצ, א — ר' חייא כד אתא מהתם לארעא דישראל כו'	קנו
קצ, ב — להיות עמה, למיהב לה כו'	קסא
קצ, ב — צא תאמר לו כו' מאן דאסטי ארחוי כו'	קסב
קצג, א — כי עצום עושה דברו מאן עצום כו'	קסג

מקץ

קצג, ב — ת"ח מלך במשפט יעמיד ארץ כו'	קסד
קצד, א — ר' חזקי' פתח ואמר לכל זמן כו'	קסד
קצד, ב — בגין דצדיקא אינון עבדין שלמא כו'	קסה
קצד, ב — כיון דנטר ההוא ברית כו'	קסה
קצד, ב — ויקרא את יוסף כתיב כו'	קסו
קצה, א — דבזכותי' אתקיים ברית בהדי' כו'	קסו
קצו, ב — סיהרא בשמשא ושמשא בסיהרא כו'	קסו
קצז, ב — אבהן אקרי נעם, ד"א עלמא דאתי אקרי נעם כו'	קסו
קצח, א — דא שמשא דשלים בסיהרא כו'	קסז
קצח, ב — ות"ח ארבע מלכין הוו כו'	קסז
קצט, א — רבי חייא פתח כו' וכיון דברא קב"ה לאדם כו'	קסח
קצט, א — פתח ר' יוסי ואמר לא יועילו אוצרות כו'	קעו
רא, א — דאשתדל בצדקה, כהא עלמא כו'	קפ
רא, ב — ר' אבא הוה יתיב אתרעא דאבבא דלוד כו'	קפ
רב, א — תא חזי יצר טוב בעי חדוה דאורייתא כו'	קפג
רב, א — תא חזי וידאו תאנשים גו'	קפג

עמוד
הספר

דף
החזר

רבי, א — דכין דאתגלי אתיהיב דוכתא לאתר אחרא
רד, א — ובג"כ יוסף דאיהו רזא דברית כו'
רד, ב — ר' חייא ורבי יוסי הוו אולי בארחא כו'

ויגש

רה, א — ויגש אליו יהודה ר' אלעזר פתח כי אתה
אבינו כו'
רה, ב — ר' יצחק ור' יהודה הוו יתבי ליליא חד כו'
רו, א — רוח איהו קיומא דשלטא על נפש כו'
רו, א — ודא איהו רוח דשריא בין אשא ומיא כו'
רה, א — צדקתו עומדת לעד דא כנ"י כו'
רה, א — היושב בשמים דכל תוקפאה כו' איהו בשמים
רה, א — ר' יוסי פתח קרא באל" דכתיב
רט, ב — ויבך עליהם עליהם ודאי כו'
רט, ב — בצפרא לאחדא בימינא דקב"ה כו'
רי, א — וקולה לא ישמע דא היא צלותא דקב"ה כו'
רי, א — אבל קל בלא ר' דא היא צלותא דלתתא כו'
רי, א — קול ברמה נשמע, ברמה מאי כו'
רי, א — ת"ח וכו' ביתא דאתפרעו ואתגליין מני' כו'
ריא, א — ד"א שיתין הוו וכלא רזא חדא

ויחי

רט, ב — בענוגין ותפנוקין והנאות כו'
רית, א — עאלו ר' יצחק ור' יהודה קטיר מלאך המות
לבר כו'
ריט, א — תניא אמר ר' יצחק כתיב אם הבנים וגו'
רכ, ב — ואית מינייהו דאחידן בשמא קדישא כו'
רפא, א — לתרי בני נשא דעאלו קדם מלכא כו'
רכא, ב — ווי לרשיעיא דלא כתיב בהו קריבה כו'
רכד, ב — אר"ש כד אנא בין אינון חבריא דבבל כו'
רכד, ב — כמה זמן אוליפנא לון אורחוי דגנתא דמלכא
כו'
רית
רכו, ב — כל יומא ויומא רוחין דצדיקא יתבין כו'
רכה, ב — חזקי' בההוא זמנא לא הוה נסיב כו'
רכה, ב — לא מתקיים בעלמא דאתי כו'
רכה, ב — דנטר ברית קדישא ולא סאיב לי' כו'
רכט, א — ר' יהודה פתח ואמר אליך נשאתי כו'

עמוד
הספר

ף
הזר

- רכט, ב — ר' חזקי' ור' יוסי ור' יהודה הוו אזלי בארחא
רכג כו'
רכט, ב — פתח ר' יהודה ואמר אל תזכר לנו עונות
רכו כו'
רלב, ב — ת"ח הללו' הכא אית שבחא כו'
רכו רלב, ב — יהי שם ה' מבורך מאי שנא כו'
רכו רלז, א — ד"א פנה אל תפלת הערער דא יחידאי כו'
רכח רלז, ב — והאי איהו רזא דחכמתא כו'
רכח רלז, ב — ר' יהוד' ור' יוסי הוו יתבי כו'
רכט רלז, ב — א"ל כלא ברכאן אינון כו'
רכט רלה, א — ר' אלעזר פתח ואמר ויאמר אלי הנבא כו'
רל רלה, ב — ר' יוסי ור' ייסא הוו אזלי בארחא כו'
רל רלה, ב — ואמרי לה תחות ידא דגבריאל ומיכאל הוא
כו'
רלב רלה, ב — ויהודה עוד רד עם אל סטר גבורה
רלב רלו, ב — יהוד' אתה ידוך אחיך וגו'
רלג רלז, א — יהי דא רשימא דשמא עלאה כו'
רלג רלז, א — שמא קדישא שלים באתווי כו'
רלג רלז, ב — כרע בגלותא דבבל כו'
רלג רלז, ב — והכא שיליה ביו"ד ה"א כו'
רלד רלז, ב — ר' חייא פתח ה' ישמרך מכל רע וגו'
רלד רלח, א — הבט משמים וראה גו'
רלה רלח, ב — רבי יהודה ורבי יצחק הוו אזלי בארחא כו'
רלה רלט, א — פתח ההוא ינוקא ואמר וכו' ואל תקנא כו'
רנב רלט, א — ויביאו את המשכן גו' אמאי אל משה כו'
רנג רמ, א — ולכן שנים מחלב דהא אורייתא כו'
רנג רמא, ב — סימנא דסיהרא אית לן למיהב לך כו'
רנד רמב, א — יששכר חמור גרם וגו' וכי יששכר חמור
אקרי כו'
רנה רמב, ב — הה"ד להנחיל אוהבי יש, מאי יש כו'
רנו רמז, ב — ר' אלעזר ורבי אבא אשתמיטו במערתא
דלוד כו'
רנח רמו, א — ת"ח מאשר שמנה לחמו דא הוא כו'
רסא רמו, א — מאשר שמנה לחמו לחם ו' כו'
רסב רמו, א — לחם דלעילא בכל אתר דכר כו'
רסג רמו, ב — מאי טעמא אסתלק יוסף מנייהו כו'
רסג

עמוד
הספר

דף
הזכר

רמו, ב — אקרי יוסף הצדיק דהא איהו כו'
רמו, ב — האי רוחא אתפשט ואפיק קלא כו'

השמטות

רנג, ב — (ס"ת), ויולד בדמותו כצלמו וגו'
רנט, א — בגין כך זכה בנימין הצדיק לתתא כו'
רנט, א — בגין כך תנינן היסוד הי' מהלך כו'
רסה, א — באתר דיראה שריא תמן י'
רסז, א — משל למה הדבר דומה לאחד שהי' לו בת
רעא טובה כו'

